DVO TRACTATVS

ALTER

DE DECIMIS

TAM SPIRITVALIBVS QVAM PAPALIBVS.

ALTER

DE OPTIONE CANONICA.

Quorum prior varijs additionibus ex Sacræ Rotæ Decisionibus, & vna de Redecimis quæstione locupletatus.

AVCTORE

IO. PETRO MONETA MEDIOLANENSI
Presbytero Congr. Cler. Reg. S. Pauli.

Cum Summarijs, ac duplici Indice, altero Quæstionum cuiusque Partis, altero rerum singularium copiosissimo.

CVM PRIVILEGIO.

ROMAE, Sumptibus Io. Angeli Ruffinelli, & Angeli Manni. 1621.
Ex Typographia Andreæ Phæi. *Superiorum permissu.*

ILLVSTRISS. ET REVERENDISS. D.

D. IO. BAPTISTAE COCCINO

ROTAE DECANO.

ET SACRAE POENITENTIARIAE REGENTI.

IO. ANGELVS RVFFINELLVS, ET ANGELVS MANNVS F.

ITERVM Tractatus hic de Decimis R. P. Io: Petri Monetæ expetitus à multis ſub tui nominis Clientela prodit in lucem, Pręſul Illuſtriſs. Multorum petitionibus duos tibi addictiſſimo: obſequi par erat; perbreues additiones ex Sacrę Rotę (cuius Decanus exiſtis) deciſionibus fideli manu depromptas adiecimus, vt hac vbertate ſi qua erat in expectando moleſtia tolleremus; Authorum indicem de Decimis in ordine ad ius canonicum vel in quęſtionibus, ſeu ſummis, vel ex profeſſo tractantium (quos omnes in celeberrima tua, & ampliſſima ex omnibus materijs bibliotheca vidimus) ad ſubleuandos ſtudentium labores adiunximus: Reliquum eſt ut opus hoc, cui materiam libri tui prębuere ueluti ſtatua ex ęre tuo facta tibi cedat. Romę pridie Calen. Nouemb. 1620.

PAVLVS PAPA V.

AD FVTVRAM REI MEMORIAM.

CVM sicut dilecti filij Ioannes Angelus Ruffinellus, & Angelus Manni Almæ Vrbis nostræ Bibliopolæ nobis nuper exponi fecerunt, ipsi vnum de Distributionibus, & alterum de Decimis, Redecima, & Optione Canonica cum additionibus respectiuè infrascriptos Tractatus à dilecto Filio Ioanne Petro Moneta Clerico Regulari Congregationis Sancti Pauli Decollati, compositis, typis mandari curauerint, ac vereantur, ne postquam opera huiusmodi in lucem prodierint, alij qui ex alieno labore lucrum quærunt, illa imprimi curent, in ipsorum Ioannis Angeli, necnon Angeli præiudicium, Nos eorum indemnitati, ne ex impressione huiusmodi aliquod dispendium patiantur, prouidere, illosq; specialibus fauoribus, & gratijs prosequi volentes, & à quibusuis excommunicationis suspensi, & interdicti, alijsque ecclesiasticis sententijs censuris, & pœnis à iure, vel ab homine quauis occasione vel causa latis si quibus quomodolibet innodati existunt ad effectum præsentium dumtaxat consequen. harum seriè absoluentes, & absolutos fore censentes; Supplicationibus ipsorum Ioannis Angeli, ac Angeli nobis super hoc humiliter porrectis inclinati eisdem Ioanni Angelo, necnon Angelo vt decennio proximo durante à prima, operum huiusmodi, dummodo tamen antea à dilecto filio Magistro Sacri Palatij Apostolici approbati fuerint impressione computan. nemo tàm in Vrbe, quàm in Vniuerso Statu Ecclesiastico mediatè, vel immediatè nobis subiecto, opera huiusmodi sine speciali dictorum Ioannis Angeli & Angeli, aut eorum hæredum, & Successorum, vel ab eis causam habentium licentia imprimere, seu ab alio, vel alijs impressa vendere, seu venalia habere, vel proponere possit, auctoritate Apostolica tenore præsentium concedimus & indulgemus. Inhibentes propterea vniuersis, & singulis vtriusque sexus Christifidelibus, præsertim librorum impressoribus sub quingentorum scutorum aurei de Camera, & amissionis librorum, & typorum omnium, pro vna Cameræ Apostolicæ nostræ, ac pro alia ipsis Ioanni Angelo, ac Angelo prædictis & pro reliqua tertijs partibus Accusatori, ac Iudici exequenti irremissibiliter applican. eoipso absque vlla declaratione incurren. pœnis, ne dicto decennio durante opera huiusmodi aut aliquam eorum partem, etiam prętextu additionum, aut explanationum tam in magno, quàm in paruo folio, ac tàm in Vrbe, quàm in vniuerso Statu Ecclesiastico prædictis, sine huiusmodi licentia imprimere, aut ab alio, vel alijs impressa vendere, aut venalia habere vel proponere quoquomodò audeant, seù præsumant. Mandantes propterea dilectis filijs nostris, & Apostolicæ Sedis de latere Legatis, seu eorum Vicelegatis, ac Præsidentibus, Gubernatoribus, Prætoribus, & alijs Iustitiæ Ministris Prouinciarum, Ciuitatum, Terrarum, & locorum Status nostri Ecclesiastici prædicti, quatenus eisdem Ioanni Angelo & Angelo, eorumque hæredibus, & successoribus, seù ab eis causam habentibus huiusmodi in præmissis efficacis defensionis præsidio assistentes quandocunque ab eisdem Ioanni Angelo, necnon Angelo, seu alijs prædictis fuerint requisiti, pœnas prædictas contra quoscunqs inobedientes irremisibiliter exequantur, non obstan. constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ac quibusuis statutis, & consuetudinibus etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis, priuilegijs quoque indultis, & literis Apostolicis in contrarium præmissorum quomodolibet concessis confirmatis & approbatis, cœterisq. contrarijs quibuscunque. Volumus autem quod præsentium transumptis etiam impressis manu alicuius Notarij publici subscriptis, & sigillo alicuius personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis, eadem prorsus fides adhibeatur, quæ præsentibus adhiberetur si forent exhibitæ, vel ostensæ. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Maiorem sub Annulo Piscatoris die xxiiij. Februarij. M. DC. XX.

Pontificatus Nostri Anno Decimoquinto.

S. Card. S. Susannæ.

INDEX CAPITVM ET QVAESTIONVM,

QVAE IN TRACTATV DE DECIMIS CONTINENTVR.

† 3 solutio-

CAP. VI.

De Circumstantiis Loci, Temporis, & Modi soluendi Decimas, seu qualiter soluantur Decimæ; & continet quatuor Quæstiones.

CAP. VII.

Quibus Ecclesiis, seu personis soluendæ sint Decimæ: & continet duas Quæstiones.

CAP. VIII.

De modo procedendi circa exactionem Decimarum: & continet sex Quæstiones.

CAP. IX.
SEV APPENDIX.

De Decimis Papalibus: & continet quinque Quæstiones.

Finis Indicis Capitum, & Quæstionum ad Tractatum de Decimis.

INDEX CAPITVM,

ET QVAESTIONVM.

QVAE IN TRACTATV DE OPTIONE CANONICA CONTINENTVR.

An

8 An possit optari preben da, vel domus in ipsa prima fundatione, vel constructione.

CAP. IV.

Quinam optare possint: & continet octo Quaestiones.

1 An soli, & omnes antiquiores Canonici optare possint.
2 An excommunicatus possit optare.
3 An absentes ab Ecclesia, saltem ex iusta causa, possint optare.
4 An optio possit fieri per alium, seu, an alius nomine meo possit optare.
5 An clericus, qui non est in sacris, optare possit.
6 An cæcus, mutus, surdus, aut aliter corpore vitiatus possit optare.
7 An, & quando ob animi vitium, aut defectum clericus a b Optione repellendus sit.
8 An Coadiutor, vel Coadiutus optare possit.

CAP. V.

De modo optandi, seu, qualiter fiat Optio: & continet quinque Quaestiones.

1 An Optio fiat semper gradatim.
2 An Optio semper fiat intra eundem ordinem, & gradum.
3 An aliquæ solemnitates requirantur in Optione.
4 An Optio fieri debeat gratis, seu, an in ea committatur simonia.
5 An male optans redire possit ad id, quod dimisit, vel quomodo ei succurratur.

CAP. VI.

De tempore Optionis, seu quando optandum sit: & continet sex Quaestiones.

1 Intra quantum tempus fieri debeat Optio.
2 An possit hoc tempus prorogari, vel minui.
3 An tempus viginti dierum datum ad optandum currat simul omnibus optare volentibus, an vero singulis, seu vnus post alium habeat viginti dies.
4 An tempus hoc viginti dierum currat a die vacationis, an a die scientiæ eiusdem vacationis, & quomodo.
5 An sicut hoc tempus non currit ignoranti, ita etiam aliter iusta de-

causa

CAP. VII.

De precipuis Optionis effectibus: & continet tres Quaestiones.

CAP. VIII.

Quomodo tollatur Optio, seu ius optandi: & continet tres Quaestiones.

Finis Indicis Capitum, & Quaestionum ad Tractatum de Optione Canonica.

INDEX

INDEX
PRÆCIPVORVM AVTHORVM,
qui de Decimis pertractarunt.

conſ tit. de Decim.

Petrus Ledeſma in ſum. hiſpanica conſcripta par. 2. tract. 9.

cap. 6. f. 528.

Petrus Gregorius Toloſanus ſintagmatum iuris lib 2. t. t. 20.

S. Raymundus lib. 1. ſum. tit. de Decimis, *Primit. & obl. f. 123.*

Raynerius in Pantheologia verſ. Decimæ.

Silueſter in ſum. verſ. Decimæ.

Toletus in ſum. lib. 6. cap. 20. vbi Andreas Victorellus.

Valerius Reginaldus in praxi fori pœnitentialis lib 19. c. vlt. ſect. 3.

Zerola in praxi epiſcopalis verſ. Decimæ f. 79.

Theologi.

Altiſiodorenſis in ſum. lib. 3. tract. 29. f. 255.

Alenſis 3. par. ſum. quæſt. 51. per tot.

Abulenſis in matth cap. 23. per 208 quæſt.

Alphonſus à Caſtro contra hæreſes tom. 1. lib. 5. in princ. verſ. Decimæ.

Robert. Card. Bellarminus in Controu. tom. 1. par. 2. contr. 5. generali lib. 1.

De Cleric. cap. 25. f. 1522.

Beluacenſis in ſpeculo doctrinali lib. 9 à cap. 131. vſq; ad cap. 152.

Ioannes maior in 3. ſent. diſt. 37. quæſt. 26.

Ioannes malderus Epiſcopus Antuerpienſis de iuſtit. & Religione tract. 10.

cap. 4. tit. de Decimis.

Sotus de Iuſtit. & iur. lib 9. quæſt. 4.

Franc. Suarez de Relig. to. 2. lib. 1. à cap. 9. vſq. ad fin. f. 74.

S. Thomas 2. 2. quæſt. 87. vbi Caietanus, & Porrecta & Ioannes de Aragon & alij.

Thomas Valdenſis tom. 1. doctrinalis antiquitatum fidei catholicæ lib. 2. art. 3 cap. 64. 65. 66. f. 338.

Gregorius Valentia to. 3. diſp. 6. quæſt. 5. f. 1427.

Gabriel Vaſquez in opus col. de benef. §. 1.

Legitæ.

Alphonſus de Azeuedo in l. 1. tit. 5. noua recompilat. ſub tit.

De los Diezmos

Andreas Molpheſius in promptuario triplicis iuris in tit. de Beneficijs cap. 4.

Aurelius de Iſtria in tractatu de Decimis & agricultura.

Alphonſus Aluarez in ſpeculo iuris cap. 66. vbi omnes authoritates ſcripturæ recenſet fol. 321.

Andreas hiſpanus Regulæ Decimarum.

Relluga in ſpeculo Principum Rubr. 13. §. 1 a ... tract. 6. cap. 4.

Couarruuias Var. Reſolut. cap. 17 lib. 1.

Camillus Borellus de præſtantia Regis Catholici cap. 59. vbi præſertim de Decimis conceſſis Regibus hiſpaniarum.

Didacus Perez in Comm. Ordinationum Regni Caſtellæ l b. 1. tit. 5. De los Diezmos fol. 115.

Gutierrez in canonicis quæſt. lib. 1. cap. 21.

Gregorius Lopez in prima partita tit. 20. De los Diezmos che los Chriſtianos deuen dar à Dios fol. 103.

Henricus Caniſius in tract. de Decimis.

Anton. Honeala in opuſculo primo. De decimis.

Iacobus Cancerius Variar. Reſolutionum par. 1 cap. 23.

Io: Franciſcus leo in Theſauro Eccleſiaſtico. par. 2. tit. de Decimis cap. 12.

Speculator in 4 par. tit. de Decimis.

Sebaſtianus Medices Concordia Canonum cum Decreto 13. q. 1. & 2. art. 1. fol mihi 54.

Scipio Rendina in Promptuario receptarum ſent. lib. 26. de Decimis.

Tindarus in tract. de Decimis.

Repertoria In verbo Decimæ.

Brixienſis

Io: Montbolonius

P. Prateius

Albericus a Roſate

Ioannes Bertachinus

Cardin. Tuſcus

Ioannes Caluinus alias Rabi Vuesteranus

Sebaſtianus Hornmoldus

Antonius Cardoſus

Stephanus Daoyz

Milis

Ariſminus Tepatus lib. 1.

Don

Don Hieronymus Boerius Congreg. Cleric. Reg. S. Pauli Præpositus Generalis.

CVm hos tres Tractatus, de Distributionibus Quotidianis, de Decimis, ac de Optione Canonica à R. P. Don Io. Petro Moneta Theologo, ac I.V.D. nostræ Congregationis compositos, & olim impressos, nunc vero ab ipso Auctore nonnullis additamentis auctos, duos eiusdem Congregationis eruditi viri, quibus id commisimus, recognouerint atque in lucem edi posse probauerint: facultatem concedimus, vt typis mandentur, si ita Reuerendiss. D. Vicesgerenti, & Reuerendiss. P. M. Sacri Palatij placuerit. In quorum fidem has manu nostra subscriptas, sigilloq; nostro munitas dedimus. Datum Mediolani in Collegio nostro SS. Apostolorum Pauli, & Barnabæ quarto Nonas Octobris 1617.

Don Hieronymus Boerius Præpositus Generalis.

Imprimatur, si videbitur Reuerendissimo P. Mag. Sac. Palatij Apostolici

Cæsar Fidelis Vicesgerens.

IVssu Reuerendissimi P. Magistri Sacri Palatij Apostolici, Tractatum de Decimis, & de Optione Canonica, cum suis additionibus & Indice, Mediolani impressum, à Reuerend. P. Don Io. Petro Moneta Sacræ Theologiæ, & V. I. Doctore compositum perlegi; nec aliquid in eo inueni fidei, aut bonis moribus minus consonum; immo multas materias valde practicas, satis distinctè, breuiter, & clarè in ipso tractari cognoui; Ideo valde dignum existimo, vt quamprimum denuo prælo mandetur. In quorum fidem, præsentem approbationem manu propria scripsi, & subscripsi. In nostro Collegio S. Caroli Romæ die 28. Maij 1617.

Don Constantinus Palamolla Clericus Regularis S. Pauli.

HVnc de Decimis, & de Optione Canon. tractatum R. P. Io. Petri Monetæ ita mandante Reuerendiss. P. M. Sacri Pal. Apost. F. Hiacyncto Petronio vidi, & diligenter consideraui, & in eo nihil reperi quod vel religioni, vel bonis moribus aduersetur, in quorum fidem hanc mea manu subscriptam dedi Romæ die 20. Nouembris 1620.

Ita est Angelus Lucianus publicus Iuris Pontificij professor in Gymnasio Almæ Vrbis.

Imprimatur Fr. Gregorius Donatus Magister Reuerndiss. P. F. Hyacinthi Petronij Mag. Sac. Pal. Apost. Socius, Ord. Præd.

IO. PETRI MONETAE MEDIOLANENSIS CLERICI REGVL. S. PAVLI.

TRACTATVS DE DECIMIS.

BREVITER tractaturus quantum, & temporis angustię, & rei magnitudo patiuntur, amplissimam materiam Decimarũ, omissis ijs, quæ plus subtilitatis, & eruditionis habent, quàm necessitatis, aut vtilitatis; necnon relictis vt plurimum varijs Doctorum opinionibus, communiori, aut certè veriori sententiæ adhærens, vtiliores quęstiones resolutiuè decidam. Et licèt Oblationum, & Primitiarum materia valde affinis sit Decimali: illam tamen consultò prætermittam, quoniam & breuitati consulo, & de Decimis dũtaxat aliquid scribere iussus sum. Hunc ergo tractatum rei Decimalis perspicuitatis causa in octo, seu nouem capita; eorumque singula, vbi opus fuerit, in aliquot quæstiones distinguemus.

Primò enim videbimus, quo iure inuentæ sint, & introductæ Decimæ.

Secundò, quid sit Decima.

Tertiò, quotuplex sit.

Quartò, quibus de rebus soluantur Decimæ.

Quintò, a quibus solui debeant Decimæ; vbi etiam de causis, quibus excusantur aliqui a solutione.

Sextò dicemus de circumstantijs loci, temporis, & modi solutionis Decimarum.

Septimò, quibus personis, & Ecclesijs soluendæ sint.

Octauò, de modo procedendi circa exactionem Decimarum.

Nonò, & postremo Appendicis nomine agam breuiter de Decimis Papalibus.

SVMMAE RERVM.

1 *Decimæ originem habuerunt ante legem scriptam, quando solùm vigebat lex naturalis.*

2 *Vota gentilium circa decimas, & eorum decimæ, remissiuè.*

3 *Decimas non soluens tempore legis naturæ non peccabat contra legem naturalem; idem in eo, qui non soluit tempore legis Euangelicæ num. 4.*

5 *Decimę a Deo institutæ fuerunt, & olim saltem sub veteri lege præceptæ; & non modo prædiales, sed etiam personales; num. 6.*

7 *Pręceptū decimarū, an sit morale; & n. 14.*

8 *Moralia præcepta veteris legis obligant etiam tempore nouæ legis.*

9 *Decimæ iure diuino nunc quoq; debentur secundum communiorem sententiam Canonistarum. Et videtur in iure probari; nu. 10. Contrarium Theologi omnes; num. 11. & aliqui Iuristæ; nu. 12.*

13 *Pręcepta cæremonialia, vel iudicialia veteris legis nunc legis vim non obtinent.*

14 *Præceptū solutionis decimarū, an sit morale, cæremoniale, vel iudiciale; & num. seqq.*

15 *Præcepta iudicialia veteris legis, an nunc seruari possint.*

16 *Pręcepta iudicialia veteris legis quænam dicantur.*

17 *Præceptum decimarum dici potest morale quoad substantiam; & num. 36.*

18 *Pręceptum decimarum, an, & quomodo cōtineatur in primo Decalogi præcepto.*

19 *Christiani in lege gratiæ quęnam teneantur seruare ex diuino præcepto.*

20 *Explicatio illius loci Matth. 5. Non veni soluere legem; sed adimplere; & nu. seq.*

21 *Christus Dominus quot modis adimpleuerit veterem legem.*

22 *Præcepta moralia legis Euāgelicæ oīa sunt iuris naturalis præter pręcepta de Sacramentis, ac de fide. Idem in præceptis Decalogi, seu moralibus veteris legis; num. 23.*

24 *Præceptum diuinum consuetudine tolli, aut minui non potest.*

25 *Intellectus c. in aliquibus, §. vlt. de decim.*

26 *Papa dispēsare nō pōt contra ius diuinum.*

27 *Decima decimarum, seu alimenta Summo Pontifici, quo iure debeantur; & ibi intellectus S. Th. 2. 2. q. 87. a. 4. ad 3.*

28 *Quæstionis decisio, ac iudicium.*

29 *Si, Patres, qui dixerunt, diuina lege decimas esse soluendas, quō intelligendas; & n. seqq.*

30 *Verba sumēda sunt in potiori significatione.*

31 *Pręsumptio vnica pluribus ac vehementioribus præsumptionibus eliditur.*

32 *Canones, & Cōcilia, quæ indicāt, decimas iure diuino deberi, quomodo explicandæ sint.*

33 *Decimæ quomodo dicantur esse Deo debitæ.*

34 *Subditi tenentur iure diuino sustentare pastorem animarum suarum indigentem.*

35 *Explicatio illius loci Matt. 23. & Luc. 11. hæc oportuit facere, & illa non omittere; & illius Matt. 22 Reddite, quæ sunt Cęsaris Cæsari, & quæ sunt Dei Deo.*

36 *Pręceptum decimarum quoad substantiā, hoc est, congruam sustentationem ministrorum, est de iure diuino, quoad modum, de iure humano.*

37 *Pręceptum decimarum inter præcepta Ecclesiæ numeratur.*

38 *Decimæ præceptæ sunt iure Pontificio.*

39 *Causæ, ob quas decimæ introductæ sunt, remissiuè.*

40 *D. O. M. reseruauit sibi decima in signum vniuersalis dominij.*

41 *Decimę introductæ quoq; sunt ad congruā sustentationē ministrorū Dei, & Ecclesiæ*

Quo iure inuentæ, & introductæ sint Decimæ. Cap. I.

Vide S. Th. 2. 2. q. 87. a. 1. vbi Cait. & Porrecta Alens. p. 3. summ. q. 51. memb. 1. 2. & 3.
Alphons. Tostat. Episc. Abulen. in Matt. c. 23. q. 236. cum mult. seqq. & q. 148. & 151.
Sotus de iust. & iur. lib. 9. q. 4. art. 1.

QVAERO PRIMO, An decimæ iure naturæ inuentæ sint. Respondeo, eas originem habuisse
1 † ante legē scriptam, quando
solùm vigebat lex naturalis; vnde legimus Gen. 15. quod Abraham de omnibus, quę a quinque regibus eripuerat, decimas dedit sacerdoti Melchisedech; de quo loquēs D. Paulus ad Heb. 7. ait; Intuemini, quātus fuerit hic, cui, & decimas dedit de præcipuis Abraham Patriarcha: & Gen. 28. Vouit votū Iacob dicens, Si fuerit Dominus mecū, & custodierit me in via, &c. & paulò post; Cunctorum quæ dederis mihi decimas offeram tibi. Alia ad hoc affert Couar. lib. 1. var. res. c. 17. n. 2. Nau. in Man. c. 21. n. 28. & alij, quos refert Pet. Cened. in Collect. ad
2 ius can. p. 1. coll. vl. De votis vero † circa
decimas, necnon de decimis ipsis Gētiliū, & Ethnicorū, videre potes apud Rebuf. in trac. de decim. q. 1. nu. 2. 3. & 5. Varr. l. 5. de ling. lat. Plin. Plutarc. & alios, quos refert Couar. d. c. 17. n. 2. Anastas. Germon. in suo mod. tract. de Sacror. immun. lib. 1. c. 14. n. 2. vsq; ad 15. & l. 3. c. 19. n. 4. Azor. p. 1. Inst. Moral. lib. 7. c. 34. q. 2. & Pet. Greg. Tholos. prael. op: Iurisc. prob. q: magist. l. 2. c. 25. Pu-

3 to tamen,† homines ſub lege naturæ non
fuiſſe ligatos ad ſolutionem decimarũ ſub
peccato,ſed ſoluebantur vel ex conſilio,
vel ex voto,vt cõcludit Rebuf.d.q.1.Tynd.
Doctor antiquiſſimus in ſimili tract.de de
cim.n.9.& Abulenſ.ſuper Matt. 23. Vnde
conſequenter dicendũ,eũ,qui nunc omit-
tit decimas ſoluere miniſtris eccleſiæ,præ
4 ſertim nõ indigentibus,nõ peccare† cõtra
ius naturale,ſed ſolùm contra ius poſitiuũ
Pontificiũ,vt mox dicemus.Peccat tamen
contra iuſtitiã cõmutatiuam, & non ſolũ
legalẽ,aut contra charitatem, vel miſeri-
cordiam vt bene docet Azor. d. c.34. q.8.
quoniam,inquit,Eccleſiam iubẽs, decimã
dari clericis,eo ipſo talem actum conſti-
tuit in virtute iuſtitiç, tribuens Parochis
ius exigendi,& percipiẽdi decimas.vt.n.
lege ciuili tributa Principibus debẽtur, &
qui ea Principi denegaret,& ſibi ſumeret,
furtũ cõmitteret;ita qui decimã Parocho
debitam ſibi retinet,alienũ vſurpat,ac ſur-
ripit.itẽ ſacrilegus eſt,quia rẽ ſacris vſibus
deputatã ſibi ſumit,c.decimas,16.q.1.

Sed & iuri,omniq; æquitati conuenire
legẽ hãc Eccleſiaſticã de dec.cõtra Caiet.
2.2.q.147.a.1.& Sot.lib.9.de iuſt. & iu.q.
4.a.1.latè probat Azor.d lib.7.c.36.q.10.

QVAERO SECVNDO, An de-
cimæ inſtitutæ ſint, & præce
ptæ de iure diuino.

Reſpondeo,† cõem reſolutio
5 nem eſſe,quod a Deo inſtitutæ fuerint, &
olim ſaltem ſub veteri lege præceptæ; D.
enim O, M. Exod.22. præcepit,eas ſolui;
Decimas,inquit,& primitias tuas nõ tar-
dabis offerre.& Leuit.vlt.Omnes decimæ
terræ ſuæ de pomis arborũ, ſiue de frugi-
bus Domini ſunt, & illi ſanctificantur: &
Num.18.cũ ſacerdotibus,& qui ipſi erant
ex tribu Leui,dediſſet Deus omnia primi-
tiarũ iura,Leuitis conceſſit decimas oĩum
fructũ,& pecorũ;Summo verò Sacerdoti
decimã decimæ Leuitarum:& hoc quoad
decimas prediales,ſeu reales.De perſona-
6 libus verò† habetur 2.Eſdr.10. ibi; Leuitæ
decimas habent in omnibus vrbibus, in
quibus opus noſtrum exercetur;& Deut.
12.Offeretis decimas,& primitias.

Dubium autem maximum eſt, an hoc
prçceptum nunc obliget.

Et quidem quod obliget,illa ratio a qui
buſdã affertur,quæ etiam latiùs inf. in pri-
mo Theologorum fundamento explicabi
7 tur,quia† morale præceptũ videtur,vt pro
bare conatur Tynd.d.tract.de dec.n.25.&
Andr.Hiſp.in reg. decim. verſ. Quartò fui
interrogatus,n.1.moralia autem precepta
8 obligant etiam tempore nouæ legis,vt do
cent Theologi omnes, & tradit Gratian.
& ibi gl.in c.fi.§.his ita,6.diſt.Sed quod de
cimæ a Deo inſtitutæ ſint, & iure diuino
9 † nunc quoque debeantur, ex Theologis
tenuit Andr.Hiſp.ſup.verſ.decima eſt iure
naturali,nu.1.5.6.ac 15.& Alber.Pigh.lib.
5.Hier.Eccl.c.7.ex Canoniſtis vero gl.2.in
c.a nobis,& gl.pen.in c.nuper,de decim.
tradunt Doct.in rubr.& c.parochianos,c.
in aliquibus,& c.tua,il 1.eod.tit. tenentq;
expreſsè Tynd.d.tract.de decim.nu.10.&
ſeqq.Rebuff.eod.tract.q.1.nu.14.gl.Arch.
Franc.& alij in c.1.de decim.in 6.Rot.Ro.
dec.1.n.1.de decim.in antiq.& dec.14. n.
2.de iud. in no. & alii Canoniſtæ paſſim.
Eſt enim hæc opinio communis ferè om-
10 nium Canoniſtarum.Immo idem † quoq;
ſenſiſſe videntur ſancti Patres Eccleſiæ Ca
tholicæ lumina,ſancitumq;eſſe quis dixe-
rit in Sacris Canonibus,& Concilijs,quo
rum ad id plurima referunt Canoniſtæ in
iuribus ſuperius allegatis,& mox allegan
dis,præcipuè verò Germon.d.trac. de Sa-
cror.Immun.lib.3.c.19.n.15.vſq.ad 30.ex
quibus illa dũtaxat loca ipſi ſe ligemus, q̃
maius negotiũ faceſſere videtur,vt ijs de-
inde reſpondeamus. Primũ ergo Hieron.
ad Damaſum Papã ſcribẽs habet hęc ver-
bã,quę ẽt referuntur in c. fi.16.q.1. Quod
aũt Beatitudo tua quæſiuit,vtrũ vſus deci-
marũ,& oblationũ ſecularibus prouenire
poſſit;nouit V.S omnino nõ licere,prote-
ſtãtibus hoc diuinis auctoritatibus pater-
norũ canonũ,quamobrẽ;ſi aliqñ fuerint ab
eis malè detẽta,q̃ diuini iuris eſſe noſcun-
tur,&c.S.Ambr.ſerm.1.de Quadrag.cuius
verba referũtur in c nã q. Deo,16.q.2.Qui
Deo,inquit,nõ vult reddere decimas;quas
retinuit,& homini non ſtudet reddere, q̃
iniuſtè ab eo abſtulit,nõ timet adhuc Deũ;
& ignorat,quid ſit vera penitentia,veraq;
confeſſio.Deniq; B.Auguſtinus ſerm.219.
de tempore relatus in c.decimæ tributa,
16 quæſt.1.quod ſi decimas,inquit,dederis,
non ſolum abundantiam fructuum reci-

pies,sed etiam sanitatem corporis,& animæ consequeris. Non igitur Dominus Deus præmium postulat, sed honorem; Deus enim noster, qui dignatus est totū dare decimam a nobis dignatus est recipere,non sibi,sed nobis sine dubio profuturam; sed si tardiùs dare peccatum est, quanto peius est nō dedisse?&paulo post; hæc est enim Dei iustissima consuetudo, vt,si tu illi decimam non dederis,tu ad decimam reuoceris. Idem vero magis expressè definiuisse videntur Romani Pontifices.& hæc sit posterior Canonistarum ratio. Nicolaus enim 2. in cap. admonemus,quod est 2. 16.q.1. aliasq; & verius, Concil.Mogunt.primum;hæc enim verba habentur in eo Concil. cap. 38. admonemus,inquit,atque precipimus,vt decimas omnino dari Deo non negligatur,quas ipse Deus dari constituit.Gregor.vij.in c.1. 16.q.7.oportet autem cōgruentiùs nos decimas,& primitias,quas iure sacerdotum esse sancimus,ab omni populo accipere, quas fideles Domino precipiente offerūt, iuxta illud vaticinium Malachiæ prophetæ:Inferte omnem decimationem in horreum meum,vt sit cibus in domo mea. Alexan.iij.Remensi Archiepiscopo rescribens in cap.parochianos,de decim.ait; cū decimæ non ab homine,sed ab ipso Domino sint institutæ,quasi debitum exigi possunt,& Innocen. iij. Vercellen. Episcopo in cap.tua il primo,de decima respondit in hæc verba;Imperialis concessio quātumcunque generaliter fiat, neminem potest a solutione decimarum eximere, quæ diuina constitutione debentur:& idem in cap.seqq.quod incipit, tua nobis; nimis, ait perfectò videtur iniquum, si decimæ, quas Deus in signum vniuersalis dominij sibi reddi præcipit, suas esse decimas, & primitias,asseuerans,occasione præmissa, vel excogitata magis fraude diminui valeant,cum debita sit solutio decimarum in tantum, vt ad eas clericis exhibendas, quibus eas ipse pro suo cultu concessit, laici, si moniti reddere noluerint, Ecclesiastica sint districtione cogendi; & post pauca: pretextu vero nequitiæ clericorū nequeunt eas,nisi quibus ex mandato diuino debentur,pro suo arbitrio erogare. Denique idemmet Innocen.in Concil.generali Lateranen.seu in cap. in aliquibus, §.fin.de decim.habet hæc verba; Ille quippe decimę necessariò soluendæ sunt, quæ debentur ex lege diuina, vel loci consuetudine approbata. Verùm in alijs quoque Concilijs id ipsum definitum videtur. nam in Rotomagensi Concil.habetur, omnes decimæ terrę,siue de frugibus,siue de pomis arborum, Domini sunt, & illi sanctificantur boues, &c & post pauca: Sed quia modo multi inueniuntur decimas dare nolentes, statuimus, vt secundū Domini nostri præceptum, admoneantur semel,& secundo, & tertio. & in Concil. Mogunt. decimas Deo, & Sacerdotibus Dei dandas,Abraham factis,& Iacob promissis insinuat;deinde lex statuit, & omnes Sancti Doctores commemorant.Tandem idem sensisse videntur Oecumenicæ Tridentinæ Synodi Patres,dum sess.25. c. 12.de reform.decimarum solutionem debitam Deo esse dixerunt.Quin etiam nonnulli ex Canonistis scripserunt, (eritque hoc tertium,ac postremum huius prioris sententiæ fundamentum,) pręceptum hoc diuinum soluendi decimas haberi expressè in lege noua.Et quidem Innoc.in c. fin. de paroch, & alien. paroc. sub finem, & Tyndar.d.tract.de decim. nu. 10. afferunt illud Luc.18.a Phariseo dictum, Decimas do omnium,quę possideo. Secundo allegant illud Matth. 10. dignus est operarius cibo suo, seu mercede sua, vt habetur Luc.10.necnon cap.9. 1. ad Corint. cuius tamen verba aliqua non referunt, illa vero esse possunt:quis militat suis stipendijs vnquam?& paulo post, si nos vobis spiritualia seminamus,magnum est, si nos carnalia vestra metamus? Rebuf.autem dict. tract.de decim.quæst.1.Innocen.loc. cit. & Germon.d.cap.19.num.31.& seqq.adducunt illud Matth. 23. Vę vobis Scribæ, & Pharisęi Hypocritę,qui decimatis mentum,& anethum,& cyminum, & reliquistis,quæ grauiora sunt legis, iudicium, & misericordiam,& fidem;hæc oportuit facere,& illa non omittere: quod idem ijsdem ferè verbis habetur Luc.11.Denique Germon.ac Rebuf.loco cit.& Andr.Hisp. in d.reg.decimar.vers.quarto fui interrogatus nu. 3. in fine adducunt illud Matth. 22.vbi Christus Dominus ait; Reddite

quæ

quæ ſunt Cæſaris Cæſari, & quæ ſunt Dei
Deo,hoc eſt Decimas; nihil etenim, in-
quit Germon.d. c.19. num.35. magis Dei
eſt,quam decimæ; nam ipſemet Deus di-
xit Exod.22.& Deuter.12.Decimę,& pri
mitiæ meæ ſunt, vbi tamen hoc non dici-
tur,ſed voluit fortaſſe allegare Leuit. 27.
& Malach.3.Hęc igitur pręcipua ſunt fun
damenta opinionis Canoniſtarum: ex
quibus Innocen. iv. ita huic opinioni ad-
hæſit,vt contrarium ſentientes hæreticos
appellet in cap.fin.nu.3.de Parochian. &
alien. Paroch. In quo tamen illud obiter
adnotandum eſt,non ideo hanc opinionē
Canoniſtarum definitam eſſe de fide,
quod præfatus Innocent.iv. Summus Pon
tifex gloſando, ſeu tāquam Doctor inter-
pretando canonem eam ſecutus ſit,& cō-
trarium ſentientes hæreticos appellaue-
rit; Papa enim gloſando non condit ius,
neque rem definit tanquam de fide; ita
idemmet Innocen. in cap. per tuas. il ſe-
condo nu.fin.de ſimon.Archid.& Gemin.
in ſumma diſt.20.Abb.in cap. Capellanus
colum.3.de fer.Fel.in cap.ne innitaris co-
lum.1.de conſtit.refertq; Io.An.in cap.ſo-
let,num.3.de ſent.excomm.in 6.Hoſtienſ.
atteſtantem ſæpe ſe audiuiſſe Innocen.di-
centem,quod non intendebat, vt ſuæ glo.
facerent ius.

Contrariam igitur opinionē, nimirum,
quod decimæ nunc iure diuino non de-
11 beantur, † ſecuti ſunt omnes ferè Theo-
logi, ex quibus etiam eſt Adrian. Papa
quodlib.5. art.1. prout eum refert Rebuf.
d.quæſt.1.num.12. & 13. eandem ſenten-
tiam ex antiquis ſecutus eſt Vgo de ſan-
cto Vict.lib.1.de Sacramen.par.11.cap.4.
& 11.Aſtenſ.2.par.ſuæ ſummæ lib.6.titul.
35.rub. de decim. Alphonſ. Thoſtat. Epiſ.
Abulen.Matt.23.quæſt.90.S. Anton.2.par.
ſumm.tit.4.cap.3.§.5.S.Thom.2.2.q.87.a.
1.& ibi ex recentioribus Caietan. & alij
Thomiſtæ,Sot.lib.9.de iuſt.& iur.q.4.art.
1. Alph.Caſtr. communem hanc Theolo-
gorum aſſerens, lib.de hæreſ. verb. deci-
ma, quibus ſanè Theologis magis hac in
re,quam Canoniſtis credendum videtur,
quicquid poſt Anch.in diſputat.incip. an-
tiquis,& modernis temporibus, & M.An-
ton.Natt.conſ.136.num.8. lib.1. dicere
voluerit Anaſt.Germon.d.cap.19.num.15
agitur enim de iure diuino interpretan-
do,quod ſanè ad Theologicā facultatem,
eiuſque ſectatores pertinere, nemo eſt,
qui dubitare poſſit; illud autem certum
eſt,peritis in quaque arte, & facultate,
cùm de re ad eam ſpectāte agitur,potiùs,
quam alijs,ſtandum eſſe, Bart. & alij in l.
1.ff.de ventr. inſpic. & §.quod autem,
Auth.de non alien. reb. Eccleſ. cæterique
Doct.paſſim.Verùm hanc eandem ſenten
12 tiam,præter Theologos † nonnulli quo-
que Canoniſtæ ſecuti ſunt:id enim expreſ
ſe aſſerit, & fuſe oſtendit Couar. ſummæ
eruditionis, & inter iuris Pontificij pro-
feſſores, atq; interpretes magnæ auctori-
tatis vir d.lib.1.variar.reſolution. cap. 17
num.2.& 3.traditque eius præceptor ma-
ximus ille vir propter ſingularem doctri-
nam cum pari vitæ integritate coniunctā
nunquam ſatis laudatus Mart.Nauar. in
Manual.Confeſſ.capit.21. num. 28.& 31.
tract.de redit.Eccl.quæſt.1.monit.59. nu.
1.& conſ.2.num.3.& tit.de decim. vol.1.
poſt eos vero acutiſſimus,idemque doctiſ
ſimus Fernan. Vaſq.lib.2. Controu. Illuſt.
cap.89.num.1.in fin.& alij nonnulli,quos
infra ad finem quęſt.recenſebimus.Eidem
quoque ſententiæ ſubſcripſerunt Summi-
ſtæ fere omnes,qui vel Canoniſtæ,vel cer
te canonum haud quaquam ignari fue-
runt verb.decima.

Huius ſententiæ præcipua fundamenta
hæc ſunt.Primum,quod ab omnibus aſſer-
tur,illud eſt,quoniam præcepta veteris le
gis cæremonialia,vel iudicialia in lege
13 Euangelica † vim ampliùs legis non obti-
nent, vt conſtat ex Apoſtolo ad Galat.3
ait enim Priuſquam veniret fides, ſub lege
cuſtodiebamur concluſi in eam fidem,
quę reuelanda erat: itaque lex pedadogus
noſter fuit in Chriſto, vt in fide iuſtifice-
mur: at vbi venit fides,iam non ſumus ſub
pedagogo.Et rurſus ad Hæbr.7 idem Apo
ſtolus ait; Translato ſacerdotio,neceſſe
eſt,vt & legis translatio fiat; quæ etiam
verba referuntur in cap.translato, de con
ſtit.idque ſatis definiuit Innocen. iij. in
cap.vnic.de purific.poſt par.Doctoreſque
omnes paſſim tradiderunt,atque ex Theo
logis D.Thom.1.2.quæſt.103. art.3. & q.
104.art.3.Alenſ.2.par.ſum.quęſt.3. Scho-
laſtici in 4.ſentent.diſt.3.vbi D. Bonauen.

art.3.quæst.2.Scot.quæst.vlt. ex Iurecon-
sultis Gratian.in cap.fin.§.his itaque,alias
ita,dist.6.latè Tiraquel.de retract.lignag.
in præfat.num.8.& Couar.d.cap.17.nu.1.
fere per totum. Præceptum autem deci-
14 marum, † est cæremoniale, vt videtur
Couar.d.cap.17.num.1.vers.hinc non im
merito,faterurque tãdem Tyndar.d.tract.
de decim.num.27.ex eorum tamen cære-
monialium genere, quæ magis pertine-
bant ad deuotionem quandam,ac ritum
sacrificiorum, eorumque ornatum, quam
ad futuræ legis, Christique nasci turi præ-
figurationẽ; cuiusmodi sunt vestes Sacer-
dotum,altare,thurificatio,& alia his simi-
lia,quæ etiam post legem Euangelicam
statuta fuerunt,& ab Ecclesia seruantur,vt
optimè comprobat Couar.loc.mox alleg.
dicetur autem cæremoniale præceptum
decimarum, siue quia quodammodo ad
Dei cultum pertineat,cum in recognitio-
nem supremi dominij creaturarum,quod
Deus habet,institutæ fuerint, vt infr. hoc
eodem cap. quæst.vltim. ostendetur, siue
quia, qui dat decimam retentis nouẽ par-
tibus,significat imperfectionem ad se per-
tinere, perfectionem verò per denarium
numerum designatam,quę erat futura per
Christum,esse expectandam a Deo, vt ait
D.Thom.2.2.quæst.87.art.1.ad 1. argum.
subdens,non propter hoc esse propriè cæ
remoniale præceptum,sed potius iudicia
le, quod etiam tenore videtur Tyndar. d.
tract.de decim.num.26.& verius esse asse
rit Couar.dict.cap.17. num.2. in princip.
Nauar.d.c.21.num.28.& Henric.Henriq.
tom.1.sum.Theol.Mor.lib.7.cap.27.num.
1.idque iure optimo: tum quia, vt ait D.
Thom.d.art.1. ad 1. & satis probat idem-
met communiter receptus 1. quæst.104.
artic.3.in hoc differunt cæremonialia, &
iudicialia veteris legis præcepta, quod
cæremonialia seruari non possunt tempo-
re legis nouæ, cum mortifera effecta sint,
dempto tamen eo genere, quod mox cõ-
15 memoraui, iudicialia † verò, cum solum
mortua sint, licet non obligent tempore
gratiæ,tamen obseruari possunt absque
peccato, ad eorumque obseruantiam
aliqui obligantur, si auctoritate illorum
statuantur,quorum est legem condere;
16 tum quia iudicialia præcepta † dicuntur,
& sunt ea, quibus determinatur commu-
ne præceptum de iustitia obseruãda inter
homines,vt docet S.Thom.1.2. quæst.99.
art. 4. seu quæ instituta sunt ad æqualita-
tem inter homines seruandam, vt docet
idem S.Thom.2.2 quæstion.87.artic.1.seu
denique illa, quæ pertinent ad iustitiam
hominibus exhibendam,iusque vnicuique
tribuendum, vt probat Couar. dict. cap.
17.num.1.in princip. & fatetur Germon.
dict.lib.3.de sacr.immun. cap. decimono-
no, num. 50. Cum igitur per præceptum
decimarum suum Sacerdotibus, & Leui-
tis assignatum fuerit, determinatumque
sit commune pręceptum de iustitia inter
homines obseruanda, ac denique inducta
fuerit æqualitas secundum conditionem
populi illius,cui lex dabatur, cũ enim vn-
decim tribus possessiones omnes haberẽt,
debuit Leuitica,quę illis carebat,diuinisq;
obsequijs tota erat mancipata, a reliquis
tribubus partem aliquam prouentuum ha
bere,quæ diuina tunc institutione decima
fuit, vt optimè deducit S.Thom. d.q. 87.
art.1. cum inquam hoc ita sit, debuit hoc
præceptum decimarum tãquam iudiciale
dici,atque adeo cẽsendum est,nunc fuisse
abrogatum,quod in specie adnotarũt Na-
uar.d.nu.28.Henriq.d.num.1.S. Thom.d.
art.1.vbi Caiet.& alij,ac denique Couar.
d.nu.2. in princip. Neque huic priori ra-
tioni obstat, quod Tyndar.d.tract.de de-
cim.nu.25.& Germon.d.cap.19. num.48.
pro eiusdem rationis solutione asserũt ex
17 eodemmet D. Tho.d.art.1. † præceptum
decimarum esse etiam morale, quatenus
præcipit, vt subueniamus illis, qui nobis
spiritualia administrant iuxta illud Deu-
ter.25.non alligabis os boui trituranti, &
Pauli 1.Corint.9. quis militat suis stipen-
dijs vnquam? & post pauca, si nos vobis
spiritualia seminamus magnum est, si nos
carnalia vestra metamus? dantur enim
decimę in sustentationem eorum,qui spi-
ritualia ministrant, vt constat ex illo Ma-
lach. 3. Inferte omnem decimationem in
horreum meum,vt sit cibus in domo mea,
latiusque ostendetur infr. hoc eod. cap.
quæst.vltim.ad fin.Respondebunt enim
Theologi,& alij posterioris sententiæ se-
quaces ex D. Thom.dict. artic.1. inde so-
lum probari, præceptũ hoc in communi,
seu,

ſeu, vt alij loquuntur, quoad ſubſtan-
tiam eſſe morale, quatenus cum naturali
ratione, ac iure conuenit, dictante, quod
miniſtri ſpiritualium ſuſtententur, deter-
minationem vero ipſam, ſeu taxationem
decimæ pertinere ad iudiciale præceptum
vt nimirum ſeruaretur æqualitas inter po-
pulum illum ſecundum eiuſdem populi
conſuetudinem; atque adeo quoad ſuſtan
tiam & in communi tale præceptum diui-
num perſeuerare, quo fideles ſpiritualium
miniſtrum alere tenentur, ex proprijſque
reditibus ac prouentibus ſuſtentare. Non
obſtat ſecundo, quod dixit Germon. dict.
cap. 19. num. 46. cum ſeq. & Andr. Hiſpan.
in Reg. ſeu Trac. de decim. verſ. quarto fui
interrogatus, num. primo, quem ſub no-
mine quorundam Theologorum refert Rè
buf. d. tractat. de decim. quæſtion. prima,
num. decimoſexto, præceptum decimarum
ideo morale dici poſſe, atque adeo durare
18 tempore legis Euangelicæ, quoniam † ſub
primo Decalogi præcepto continetur, quo
Deum piè, ſancteq; colore iubemur, tum
quod, vt ait Germon. Deo debetur honos
maximus, Exod. 19. & Malach. cap. 1. ho-
noratur autem Deus etiam in decimis; ait
enim Auguſt. ſerm. 219. de tempore, ſi de-
cimas dederis, non ſolum abundantiam
fructuum recipies, ſed etiam ſanitatem
corporis, & animæ conſequeris: Non igi-
tur, ſubdit ibi Auguſt. Dominus Deus præ
mium poſtulat, ſed honorem: quæ verba
habentur quoq; in cap. decimas, 16. quæſt.
1. tum quia, vt ait Hiſpan. loc. cit. adora-
tio, quæ Deo debetur, eſt cultus latriæ, qui
quidem eſſe non poteſt ſine Dei obſequio,
ſeruitio, ac recognitione: vnde Deuter.
10. & Luc. 4. legimus; Dominum Deum
tuum adorabis, & illi ſoli ſeruies: per ſo-
lutionem autem decimarum Deum reco-
gnoſcimus, vt conſtat ex cap. tua nobis, de
decim. latiuſque oſtendetur infr. hoc eod.
cap. quæſt. vlt. circa princip. Reſpondent
enim ad hoc Theologi, quos etiam ſequi-
tur Rebuff. d. num. 16. ideo propriè præce-
ptum decimarum in primo Decalogi præ-
cepto non contineri, quoniam in eo præ-
cepto non taxatur certa quota, quæ danda
ſit pro recognitione: quin etiam in eo non
determinatur modus recognoſcendi Dei
ſupremum dominium, neque magis hic,
quam ille modus exprimitur, ac præcipi-
tur. Accedit quod ideo dici poſſe vide-
tur, hoc præceptum decimarum non con-
tineri in primo Decalogi, quoniam non
ad Deum per ſe immediatè, & directè, ſed
ad proximum, mediatè verò, & indirectè
ad Deum O.M. dirigitur, & ſpectat; pri-
mum autem præceptum Decalogi per ſe,
ac directè pertinet, ordinatque nos ad
Deum, ſicut & duo ſequentia, quæ ideo di
cuntur præcepta primæ tabulæ, vt conſtat
ex S. Thom. 2. 2. quæſt. 100. art. 5. Nauar. in
Manual. Confeſſ. c. 21. num. 23. cum ſeqq.
& nouiſſimè ex eruditiſſimo viro Cardin.
Tolet. in Sum. inſtruct. ſacerd. lib. 4. cap. 12.
& ſeqq. Hoc igitur eſt primum, ac præci-
puum, ferèque commune Theologorum,
aliorumque qui poſteriorem ſententiam
contra Canoniſtas ſequuntur, fundamentũ;
non tamen ab vllo hucuſque quem vide-
rim, ita latè cōfirmatum: quod adhuc
non medoicriter, meo quidem iudicio, ſe-
quentibus Couar. rationibus roboratur. Al-
tera ergo, & ſecunda huius opinionis ra-
tio, ſeu fundementum a Didaco in allegat.
lib. 1. var. reſolut. cap. 17. num. 2. verſ. præte
rea decimas, affertur; ſub lege enim Euan-
19 gelica ea ſolum lege diuina † tenemur ſer
uare, quæ a Chriſto Domino etiam per
eius Apoſtolos nobis præcepta ſunt; iuxta
illud Matth. vlt. docentes eos ſeruare om-
nia quæcunque mandaui vobis. Atqui de
ſoluendis decimis nullum extat præceptũ
neque in Euangelijs, neque apud Apoſto-
los; igitur non tenemur lege diuina ſolue-
re decimas. Reſpondet Germon dict. lib. 3.
de Sacror. immunitat. cap. 19. nu. 36. immo
in Euangelio fieri mentionem decimarum,
Matth. 22. & 23. ac Luc. 11. ſed quid hoc ad
rem? aliud enim eſt mentionem aliqua de
re in Euangelio fieri, aliud eam ibi a Chri-
ſto Domino mandari, quod ſi id de præce-
pto intelligit, iuxta ea, quæ ſupra in
tertio, ac poſtremo Canoniſtarum fun
damento allata ſunt, huic rei paulò poſt
ſatisfiet, cum ad cæteras quoque illorum
rationes reſpondebitur. Interim verò qua-
tenus idem Germon. eod. num. 36. in ip-
ſis primis verbis ait, quod, cum in
nouo teſtamento nihil de decimis im-
mutatum ſit, veriſimile eſt, eandem de-
cimam partem, Chriſtum confirmare

voluisse, qui se non ad dissoluendam, sed
ad implendam veteris Testamenti legem
venisse apud Matthęum profiteatur; ait
enim Matth. 5. Non veni soluere legem,
sed adimplere. Respondebunt Theologi,
20 quod † omnino non potest intelligi locus
hic, quasi vniuersam legem antiquam
voluerit Christus Dominus confirmare;
nam clarum est, immo de fide iudicialia,
cæremonialiaque præcepta esse abolita,
vt supra ostensum est. intelligendus ergo
erit, seruato hoc sensu, de moralibus tan-
21 tum pręceptis, sed melius dic, † Christum
adimpleuisse legem veterem, non autem
soluisse: primo; quia suppleuit id, quod de
erat in lege quoad finem iustificãdi, quod
lex facere non poterat, vt explicat Chrys.
in Matth. relatus a D. Thom. in Caten. &
ipsemmet D. Thom. 1.2. quæst. 107. art. 2.
& quoad complementum figurarum,
complendo, quod lex vetus de ipso figu-
rabat: ita D. Thom. d. art. 2. & quod Pro-
phetæ de eo prędixerunt, vt exponit Au-
gust. contra Faust. relatus in d. Caten. pro
quo id facit, quod statim subditur in Euan
gelio; Amen quippe dico vobis, donec
transeat Cœlum, & terra, iota vnum, aut
vnus apex non præteribit a lege donec
omnia fiant. secundo, quia Christus adim-
pleuit legem; tum opere nihil transgre-
diendo legalium, voluit enim circumcidi,
& alia legalia obseruare; ita Chrysostom.
loc. cit. & S. Thom. dict. art. 2. tum doctri-
na, idque tripliciter: primo verum intelle-
ctum legis exprimendo, sicut patet in ho-
micidio, & adulterio, in quorum prohibi-
tione Scribæ, & Pharisæi non intellige-
bant, nisi exteriorem actum prohibitum;
vnde Dominus legem adimpleuit, osten-
dendo, etiam interiores actus peccatorũ
cadere sub prohibitione; deinde ordinan-
do, quomodo tutius obseruaretur, quod
lex vetus statuerat; sicut lege veteri periu
rium prohibebatur; hoc vero tutius ob-
seruatur, si, vt Cristus præcepit, omnino a
iuramento abstineamus, nisi in casu neces
sitatis; denique superaddendo quædam
perfectionis consilia, vt patet ex Matth.
19. vbi dicenti, sua obseruasse omnia præ-
cepta legis, dixit Christus Dominus; Vnũ
tibi deest, si vis perfectus esse, vade, & ven
de omnia, quæ habes, & da pauperibus; ita
explicat S. Thom. d. art. 2. fereque exponit
D. Augu. loc. alleg. Atque hæc quoad se-
cundam rationem pro posteriori hac in
re sententia, quæ est Theologorum. Ter-
tia ratio, quam pro eadem opinione affert
Couar. d. cap. 17. num. 2. vers. præterea
22 decimas, ea est, quoniam † in lege Euan-
gelica nullum præceptum continetur,
quod non sit morale naturalis legis, præ-
ter præcepta de Sacramentis, ac de fide, vt
satis probat S. Thom. 1.2. quæst. 108. art. 1.
& 2. & quodlibet 4. art. 13. at præceptum
decimarum neque est morale legis natu-
ralis, vt satis ostensum est supr. neq; etiam
ad sacramenta, fideiue articulos pertinet:
igitur in lege Euangelica non continetur.
Respondet Germon. d. cap. 19. num. 36. &
seq. præsuppositum B. Thomæ videri ali-
quantulum claudicare; nam, si id dicamus,
fateri, inquit, etiam oportebit, nos non
obligari præceptis Decalogi, cum ea ad
fidem non spectent, sacramenta non re-
spiciant, nec iuris sint naturalis. Sed mani-
festo errore labitur Germon. illud enim
apud omnes expeditum est, præcepta
Decalogi, seu pręcepta moralia veteris
23 legis † iuris naturalis esse, vt probat S.
Thom. 1.2. quæst. 100. art. 1. per totum, do
cetque Gratian. in cap. fin. §. his ita, vbi
Glos. & ceteri, 6. dist. quin etiam parum
sibi constare videtur Germon. nam idem-
met d. cap. 19. paulo ante, nimirum sub
num. 15. docuerat cum Sot. lib. 2. de instit.
& iur. q. 5. art. 4. concl. 2. quod moralia ve-
teris legis præcepta, qualia communi om
nium consensu sunt præcepta Decalogi,
adhuc legis virtutem habent, & semper,
habebunt non ex potestate veteris legis,
sed ex eo, quod sint a natura ipsa prodita,
& constituta, & a Christo Iesu in lege
Euangelica nobis tradita. Quarta ratio Co
24 uar. loc. cit. est, quoniam † obligatio exe-
quendi diuinum præceptum, etiam pro
parte, nulla consuetudine tolli potest, vt
probat tex. in cap. fin. de consuet. vbi om-
nes Doct. id adnotarunt; atqui obligatio
soluendi decimas, modo alias minister spi
ritualium non indigeat, & minui, & in to-
tum tolli potest, vt probat, inquit Couarr.
text. sine vlla sophistica interpretatione
25 intellectus † in cap. in aliquibus, §. vlt. de
decim. Respondet Germon. d. cap. 19. nu.
38.

38.& seqq. Conc.generale ita intelligendũ
esse, vt velit, decimas soluendas esse, siue
quæ iure diuino,siue quæ ex consuetudine
debentur. Verũ si legatur tex.cũ copula,&
vt legit ipse Germon.facile tollitur eius re-
sponsio;requiritur.n.vtrũq. copulatiuè,ni-
mirũ,vt debeantur lege diuina,& simul cõ
suetudine ad hoc, vt soluẽdæ sint decimæ;
si vero legatur cũ disiunctiua, vel, vt habẽt
oẽs codices,res maiorẽ habet difficultatẽ.
Sed adhuc cõis est intellectus glo.ibi,& a-
liorũ,vt consuetudo in oĩbus decimis attẽ-
datur:& iure;nouum.n.est,& hucusq. ipsis
etiam Canonistis incognitum,aliquas deci
mas ex sola consuetudine deberi. Verũ pręter hũc tex.alius etiã est, qui nullã pati vi-
detur tergiuersationẽ in c.dilec.de decim.
mandat. n. ibi summus Pont. illas decimas
solui,quæ antea solui consueuerunt: Hanc
verò rationem aliter euitare nituntur Glo.
&Canonistę in d.c.in aliquib.dicentes,hãc
consuetudinẽ excuset à solutione, vel im-
minuat decimam, debere esse approbatã à
Papa. sed,dũ vnum scopulum vitare conan
26 tur,in aliũ incidunt:Papa.n.dispensare†nõ
potest circa ius diuinum, vt ex Theologis
probat S.Th.d.quodl.4.ar.13.& 1.2.q.100.
ar.8.ex Canonistis vero Fel.c.quæ in Eccle
siarũ nu.19.de constit.& alij,quos adduce-
mus infr.c.5.q.2.concl.2.vbi etiam ad id iu
ra afferemus, quęq. huic rationi aduersari
videntur, facilè dissoluemus. Si ergo Papa
priuilegio concedit exẽptionem à solutio-
ne decimarũ,vt ex ipsismet Canonistis, &
iuribus expressis ostendemus d. conclus.2.
consequens est,vt decimę iuris diuini Euã-
gelici non sint. Ad eandem rationem refer-
tur,ꝙ de præscriptione dicemus d.c.5.q.5.
vbi demonstrabimus,tã clericos,quàm lai-
cos pręscribere posse exẽptionem à solu-
tione decimarũ saltẽ pro parte;cũ tñ claris
simi iuris sit, pręscriptionẽ in diuinis prę-
ceptis nullatenus admittendam esse, vt tra
dunt Doct.in c.fi.de consuet.in rubr. & c.
causam quæ,de præscr.est.n. ius diuinũ im
mutabile 5.& 6. dist. fere per tot. Quinta,
& postrema ratio Couar.d. vers. præterea
27 decimas,illa est,ꝙ†eodẽ iure,quo decima
plebi Israeliticę fuit indicta ad alimẽta Le-
uitarum, fuit itidem ipsius Leuitis indictũ
Num.18.vt decimã decimarum summo Sa-
cerdoti soluerent; quæ tñ decima decima-
rum sub lege Euangelica non debetur iure
diuino,nec soluitur summo Pontifici. Re-
spondet Germon.d.c.19.nu.46.ex doctrina
S.Th.2.2.q.87.ar.4.ad3.arg.ꝙ eadẽ ratione
sacerdotes nouæ legis tenentur Ro.Ponti-
fici decimam decimarum soluere,si exigat.
Ad primum quidem S.Th. non loquitur de
decima decimarum, sed de decima simpli-
citer.deinde,ꝙ ait,eadem ratione, non in-
telligit de aliquo præcepto diuino, sed de
illa naturali quadam ratione, qua tenentur
subditi moderatorib.suis,ac Rectorib.pręsertim spiritualibus alimenta subministra-
re,& ob quam Deus O.M. in veteri lege
præcepit,vt decimæ leuitis soluerentur;id-
que patet ex verbis, quæ statim subijcit S.
Th.refertq. Germon. d. num. 46. naturalis
enim,ait D.Thom. ratio dictat, quod illis,
qui habent curam animarum, de communi
multitudinis statu prouideatur, vnde pos-
sint exequi ea, quæ pertinent ad communẽ
salutem. sic pariter ratio naturalis dictat,
Christiani populi summum moderatorem
ab eius subditis, quorum præcipuam curã
gerit, alendum esse iuxta ipsius dignitatis
conditionem, quæ suprema est Christiani
orbis; & ideo iustissimum est ei à clericis
partem aliquam Ecclesiasticorum redituũ
pro tanti oneris impensis ministrari;ita Co
uar. loc. cit. inde admonens & ipse quod
ait S.Tho. intelligendũ potius esse de con-
grua portione ad summi Præsulis alimenta
honestamq;sustentationem,quam de vera,
& propria decima decimarum parte.

Hæc sunt fundamenta vtriusque senten-
tiæ tam Theologorum, quam Canonista-
rum in ea quęstione, an decimarum solu-
tio in lege Euangelica iuris diuini nunc sit
hoc est,diuina iussione, an solum Ecclesia-
stica constitutione sit facienda. Quam
quidem quæstionem ideo fusius,& ad par-
tes pręter morem nostrum disputauimus,
quoniam satis ardua est,in eaq; duarum
nobilissimarum facultatum professores ita
inter se diffident,vt nullo distinctiones fœ
dere conciliari possint. Illa enim distin-
ctio, vt decimæ quidem prędiales iure di-
uino debeantur, non item personales, sed
humano tantum, quam facit Host. in Sum-
ma tit. de decim.q.7.approbatq;Henr. Bo-
ich.c.peruenit,eod.tit.& Fel.cap. causam,
quæ, de præscript. & communi vsu rece-

pram

ptam asserit Card. c.1.de decim. non probant cæteri Canonistæ, qui æque de omnibus decimis affirmant, eas diuino iure nūc deberi: ac disertè Innoc.d.c.fin.de paroch. per illud Deut.12.offeretis in loco illo holocausta & victimas vestras, decimas, & primitias manuum vestrarum; & Num. 10.sed voluit allegare 2.Esdr.10.ipsi leuitæ decimas accipient ex omnibus ciuitatibus operum nostrorū. item quia maior est ratio, quod soluatur decima de eo, quod producit manus tamquam dignius, quam de eo, quod producit humus. Quoniam igitur hac planè de causa altera illarum opinionum a nobis quoq; eligenda est, antequam nostram ea de re sententiam proferamus, illud tam Theologos, quam Canonistas admonitos, rogatosq. esse volumus, vt, quia vtriq; in hac controuersia terminanda proprio iudicio standum esse contendunt, illis asserentibus, de diuino iure, his de humano interpretādo tractari, vt etiam optimè differit Io Azor.Instit.Moral.par.1.lib.7.c. 34.quæst.4. in princ.ne lis hæc immortalis fiat, sed ei finis tandem aliquando imponatur, id totum alicuius arbitrio, & iudicio relinquāt, qui vtramq; facultatem, & Theologiam nimirum, & iuris prudentiam calluerit; qui enim, vt ait Philosophus, inter duo distinguere vult, debet vtrumq; cognoscere. Proferatur igitur in medium maximus ille, & consultissimus Theologus Io. Turrecremata Cardinalis; huic, qui vtramq; facultatem, hoc est, Theologicam: & vtriusq; iuris scientiam coniunxit, summaq; cum laude professus est, propter maximam auctoritatem contradicere. eiusq. iudiciū detrectare neq; Theologi, vt opinor, neq; Canonistæ omnino audebunt. is in c.reuertimini, nu.5.& 6. 16. quæst.1.cū quæstionem proposuisset, an decimæ sint de præcepto, vel de consilio, sentit cum Alex.Alens.& S.Tho.ac decidit, quoad sustentationem ministrorum esse præceptū diuinum de ijs soluendis; quoad determinationem vero esse præceptum Ecclesiæ, eiusdem quoq; sententiæ fuit Sacræ Theologiæ, & I.vtriusq; Doctor non contemnendus, ac de vtraque facultate benemeritus Thom.Zerol.in sua Prax.Episc.Verb. decimæ in princip.

Idē sub eadē distinctione docet Henricus de Gandauo quodlibet 4. quæst.28. per tot. vbi etiam vult præceptum soluendi decimas esse mixtum scilicet partim morale, & partim ceremoniale. Maior in 3.sent. dist. 37.quæst. 36. præsertim in 2. concl. vbi contra Butrium argumentatur. Adrianus quodlib. 5. fol. 28. col.4.vel fol. 87. in parua impressione. Perez in ordinat. Regni Castellæ lib.1.tit.5. vers.sit igitur re solutio fol.119.col.2.Sot.de Iust.& Iur.lib. 9.quæst. 4. art. 1. vers. Decimarum solutio col.2.& vers.3.concl.Alensis 3.par. quæst. 51.membr.1.Nauar.in Manual.c.21. num. 28.Malderus de Iust.& Religione tract.10. tit.de decim.dub.2. §. contraria nihilominus, vbi citat S.Th.quodlib.2. art. 8. Antonius Fernādez in examine Theologiæ moralis par. 1. ad 7. præceptum Decalogi c. 13.§.3.S.Anton.in Summ.par.2.tit.4.cap.3. tit.3.§.5.

28 Huic sententiæ † ego quoq; vtriusq; facultatis, Iurisprudentiæ nimirum, ac Theologiæ Laurea in almo, & celeberrimo Gymnasio Ticinensi donatos subscribo, ac Theologis omnibus (Alber.Pighio, & Andrea Hispano exceptis, qui Canonistis adhærere maluerunt) nonnullisq; preterea, vel iuris tantum prudentiæ, vel eius simul, ac Theologiæ professoribus accedo, calculumq; meum lubens adiungo; tum propter illorum Doctorum auctoritatem, tum propter meliora, firmioraq; quibus eorum sententia nititur, fundamenta a nobis superius ita confirmata, vt labefactari nulla ratione possint, quam ea sunt quibus Canonistæ suam adstruunt opinionem, quæque haud difficile infirmari, & certi possunt.

Ad primum igitur fundamentum, quod sumebatur ex auctoritate Sanctorum Pa-
29 trum commodè illa † generalis responsio accommodatur, quam tradunt Couar. d.c. 17.nu.2.vers.& præter has rationes, Vasq. d.cap.89.num.1. versic. quod autem decimæ; nimirum, id, quod Sancti illi Patres scriptum reliquerunt, vel Deum decimas sibi reseruasse, vel etiam statuisse, vt soluerentur, non ad nouum, sed ad vetus Testamentum referendum esse, ad cuius exemplar, & imitationem Ecclesia Catholica sub lege gratiæ eandem decimam fructuū partem in Ecclesiasticorum ministrorum alimenta soluendam esse censuit. quod autem

tem de veteri non item de nouo testamento intellexerint D. Hieron. Ambrosius, & Augustinus ex eo constat, tum quia testimonijs veteris Testamenti, non autem noui hac in controuersia vsi sunt, id quod inter cæteros aduocauit Couar. loc mox alleg. tum quia nullam Euangelicæ legis, aut Christi Domini, quæ Dei, & hominis notio, est, sed Dei dumtaxat mentionem fecerunt, ad eumque præceptum hoc decimarum retulerunt. ex quo tollitur replicatio Germon. dict. cap. 19. num. 31. dicentis, sanctos illos Patres, Pontificesque, & concilia de iure diuino nouo potius, quam ve-
30 teri voluisse intelligere, cum verba † accipi debeant in potiori significatione, l. 1. ff. si ager vectigal. petat. hæc enim
31 præsumptio † duabus illis vehementioribus præsumptionibus mox allatis eliditur, iuxta text. in l. Diuus, ff. de in integ. rest. & l. non solum, ff. de rit. nup. cum alijs allatis per Menoch. de arbit. iudic. lib. secundo, cas. 472. & de præsumpt. lib. primo, quæst. 29. & quæst. 30. Verum ad D. Hieron. testimonium illa quoque responsio magis aptatur quod loquatur de iure canonum; ait enim, procedentibus hoc diuinis auctoritatibus paternorum canonum canones vero aliqua ratione diuinum ius dici possunt, vt constat ex tex. iuxta plurimorum interpretationem in capitulo secundo de priuileg. in sexto, ibi, iuris diuini, & humani, videlicet; canonici, & ciuilis, ob eam nimirum rationem, quod ea, quę ab Ecclesia, summoque in primis Pontifice de plenitudine, officij sunt, non ab homine, sed a Deo diuinaque auctoritate facta dicantur cum non puri hominis, sed Christi Filij Dei vicem gerat in terris, vt ait Innocent. III. in capitulo quanto, de translat. Episc.

Hæc vero vtraque responsione sic con-
32 firmata tollitur quoque † alterum Canonistarum fundamentum, quod ex Pontificijs sanctionibus, Concilijsque sumebatur; quod enim ait Nicol. 1. seu Concil. Mogunt. 1. item Gregor. VII. & Alexand. III. aperte refertur ad legem veterem, ad cuius imitationem ibi quoque pręcipitur decimarum solutio. Similiter Innoc. 3. in capitulo tua il primo intelligendus est de diuina constitutione, quæ in veteri lege continebatur: sed & commodè exponi potest de constitutione Pontificia, & Ecclesiastica, quę iure optimo diuina dici potest, vt mox ostendimus. In cap. vero seq. manifestè loquitur de veteri lege; nam illa verba, suas esse decimas, & primitias asseuerans, aperte referuntur ad illud Malach. 3. in quo configimus te? in decimis, & primitijs, vt sensit ibi glos. in verb. suas, ad id allegant, cap. reuertimini 16. quæst. prima, vbi illa verba Malach. inseruntur, vel referuntur ad illud Leuit. 27. omnes decimę terræ, siue de frugibus, siue de pomis arborum, Domini sunt: nullibi enim dixit Dominus in Euangelio, decimas suas esse. sic etiam intelligendus est Paschalis 2. quem nullus Canonistarum, quem viderim, allegauit, dum in cap. decimas, 16. quęst. prima, ait; decimas à populo Sacerdotibus, ac Leuitis esse reddendas, diuinę legis sanxit auctoritas. Ita etiam commode explicari potest, quod ait Innocent. 3. in Concil. Lateranen. relatus in cap. in aliquibus, §. vlt. de decim. illas decimas soluendas esse, quæ diuina constitutione debentur; mandat enim ibi Pontifex, vt soluantur decimæ, quę in veteri lege soluebantur, eam legem imitatus, ac iudiciale illius præceptum innouans: quod facere potuit, vt supra ex Theologis ipsis admonuimus. qua etiam ratione explicatur, quod ex Rotomagensi Concilio adducebatur: nam relato Domini præcepto decimarum in antiqua lege, statuitur, vt mox quoque soluantur, eiusque rei admoneantur fideles semel, secundo, & tertio, iuxta Domini nostri præceptum, antequam excommunicentur; hoc autem pręceptum illud est, quod habetur Matt. 18. vt frater admoneatur ter, antequam sit nobis sicut Ethnicus, & Publicanus. Quod vero ex Concil. Mogunt. de Abraham, & Iacob affertur potius consilium respicit; fuerunt enim illi ante legem Moysis sub lege naturę, quo tempore decimę non debebantur, nisi ex consilio vel voto, vt quæstion. Precedent. satis ostendimus: id autem, quod subditur,

tur, legem id statuere, vel ad legem veterem, vel summorum Pontificum referri potest, vt indicant verba illa sequentia, & sancti Doctores commemorant. Denique quod ait Tridentin.
33 Conc. & ab alijs quoque innuitur, † decimas esse Deo debitas, procedit, siue quia nunc quoq; ex Ecclesiastica institutione soluitur in recognitionem vniuersalis dominij, quod Deus habet, vt quæstion. sequent. in princip. ostendemus; siue quia soluuntur ad sustentationem ministrorum, & sacerdotum Dei, qui & dij vocantur Exod. 22. & Psalm. 81. Ego dixi dij estis, eoque loco a Deo habentur, vt sacerdotibus debitum sibi debitum existimet, iniuriamque illis illatam sibi inferri putet, vt constat ex capitulo reuertimini, vbi Glos. 16. quæstion. 1. & Luc. 10. qui vos spernit me spernit, cum alijs simil.

Ad tertium denique ac postremum Canonistarum fundamentum, quod sumebatur ex quibusdam Euangelij locis, facile ac breuiter respondetur. Primo enim frustra adducitur illud Pharisei Luc. 18. Decimas do omnium, quæ possideo, etenim illa non sunt verba Christi Domini sed Pharisæi iactantis, se adimplere legem Moysis, & quædam etiam facere, quæ erant de consilio; quem Christus non laudauit, sed potius reprehendit. Quod autem affertur ex Luc. 10. & 1. ad Corinth. 9. alijsque similibus noui testa-
34 menti locis, quibus probatur † ministrantibus spiritualia deberi a fidelibus sustentationem id gratis concedunt Theologi; inde tamen non fit decimas quoad determinationem, seu modum deberi in lege Euangelica, sed tantum quoad substantiam, quatenus nimirum congruã sustentationem ministrorum continent, quod libenter admittunt Sanct. Thom. dicta quæstione octuagesima septima, articulo primo, Vasq. Turrecrem. Couarru. & alij omnes, qui posteriorem senten-
35 tiam sequuntur. Denique † quod affertur ex Matth. 22. Reddite, quæ sunt Dei Deo, hoc est, decimas, quas Deus suas esse asseuerat facile tollitur. nam præterquam quod Christus tunc alloquebatur non Apostolos, sed Herodianos, Iudæosque ipsum Christum capere volentes in sermone, dum interrogarent, liceret ne censum dare Cæsari, an non; atque adeo diuinum præceptum, quod nos obliget, colligi non potest, per supra dicta; si enim aliquid efficeret hæc inductio, probaret, quod nunc quoque teneremur reddere Domino feras syluarum; nam ait Spiritus sanctus Psalm. 49. Meæ sunt omnes feræ syluarum, iumenta in montibus & boues, & tamen mox dixerat. Non accipiam de domo tua vitulos, neque de gregibus tuis hyrcos. Similiter teneremur adhuc in lege noua ad præceptum illud cæremoniale offerendi, & sanctificandi Domino primogenita tam de hominibus, quam de iumentis, de quo præcepto habetur Exod. 13. & 34. Leuit. 27. & Num. 8. ibi enim contestatur Dominus, ea sua esse, quod asserere hæreticum esset ex supradictis. Atque ex his satis, vt reor factum fuit ijs, quæ contra Theologos obijciebant Canonistæ. Sic etiam ferè respondent late, satisque hanc Theologorum opinionem defendentes, quos non nisi post paratam iam secundam hanc huius Tractatus editionem legi Illustrissimus Cardinal. Bellarmin. optimè de Rep. Christiana meritus, tomo primo, Controu. 5. gener. libro primo, capitulo vigesimoquinto, & Ioan. Azor. institution. moral. parte prima, libro septimo capitulo trigesimo quarto, quæstione quarta, & quinta per totum. Quæst. vero 6. aliter respondet Sacræ Scripturæ locis, & rationi Innocen. quibus probare nititur decim. quoque personales iure diuino nunc deberi. Sed ea responsio optima est vbi Scripturæ loca ab Innocen. allegata nil aliud haberent, quam decimam omnium bonorum solui debere Leuitis; possent enim exponi de decimis prædialibus, quoniam nullam partem prædiorum obtinebant Leuitæ, vt dicitur Num. 18. Quare cum expresse satis loquantur ea loca de personalibus decimis inhærendũ est respõsionibus allatis quoad decimas generatim, præcipuè, quod illud præceptum tanquã iudiciale, vel cæremoniale nunc cesset. Quoad substantiam ergo, hoc est, quoad congruam sustentatio-
36 nem ministrorum, dici possunt † decimæ de

de iure naturali,& diuino;quoad modum verò ,·quod nimirum hæc ſuſtentatio fiat per viam decimarũ,eſtid de iure humano vt latè,& optimè explicant prę̨citati Doctor.& in hoc conſiſtit hæc opinio ; quæ etiam vel ex eo probabilis redditur,quòd
37 præceptum decimarum † inter Eccleſiæ præcepta numeratur;&quidem abſolutè, non autem cum aliqua modificatione , vt ita dicam,loci,vel temporis,prout præceptum confeſſionis,&communionis,quod ſecundùm ſubſtantiam , & abſolutè ſumptum vtrumq; diuinum eſt , modificatum tamen quoad locum , & tempus ab Eccleſia .

QVAERO TERTIO, An decimæ præceptæ ſint iure Pontificio?

38 Reſpoedeo, † omnibus notum eſſe , quod ſic ; de hoc enim ſunt infiniti prope tex. in cap. decimæ,16.q.1.cap.omnes decimæ,16.q.7.& omnia c.tam Decretal. quam 6. & Clem. ſub hoc tit. de decim. vbi omnes Doctores hoc clamant,& in Concil. Mogunt.1. cap.38.ſic dicitur,ad nonemus,atque præcipimus,vt decimas dari de omnibus non negligatur,quia Deus ipſe ſibi dari conſtituit;& Conc.Triden.ſeſſ.25.cap.12.de reformat.docet,decimas debitas eſſę Deo , & qui eas dari noluerint,aut dantes impediunt,res alienas inuadere, earumq: ſolutionem præcipit ſub pœna excommunicationis,idemque probant omnia Concilia,& iura in præcedenti quæſt. latiùs allegata.

Vide Rebuff.de decim.quæſt.2.

QVAERO QVARTO , Quam ob cauſam introductæ ſint decimæ?

39 Reſpondeo, multas † eſſe cauſas,ob quas introductę ſunt , quas recenſet inter alios Rebuf.d.trac.de decim. quæſt.2.num.1. & ſeqq. Tynd. eod.tract. num.14.cum ſeqq.& Io. Azor. d. cap. 34. quæſt. 10.ſed illæ duæ præcipuæ ſunt; Al-
40 tera,quod Deus Optimus Maximus† eas ſibi reſeruauit in ſignum vniuerſalis dominij,cap.cum non ſit,& cap.tua,il 2.dę decim. & colligitur ex Concil. Mogunt. & Triden.locis alleg.hanc cauſam affert Rebuf.dict.quæſt.2.num.1.Tyndar. dict.tractat.num.17.& 43. & Andr. Hiſp. d. verſ. decima eſt iure naturali , num. 8. & hoc firmant Canoniſtæ omnes in cap.1 de decim. in 6. vbi Franc. hanc communem opinionem dicit;& amplectitur etiam Boer.deciſ.256.& Capit.deciſ.20. num.5. Viu.opin.153.verbo,conſuetudo non ſoluendi,Benincaſ.tractat.de paupert.quæſt.
41 7.in 6.ſpeciali,num.2.Altera cauſa eſt† ſuſtentatio miniſtrorum Dei , & Eccleſiæ , cap.ſi ergo,12.quæſt.1.cap.nouum,de decimis, quod idem adnotarunt Tynd. Rebuf.& Hiſpan.locis citatis,Couar. d.c.17. num.2.Sarmien.tract.de redit. eccleſ.c.4. num.8.D.Thom.2.2.q.37.art.1.Sotus d.l. 9.q.4. art. 1. & alij quotquot de decimis ſcripſerunt.

SVMMAE RERVM.

1 *Definitio decimæ , quæ explicatur ;num. ſeqq.*
2 *Decima ſoluitur de omnibus bonis,licite tamen quæſitis;num.3.*
4 *Decima eſt quota pars,hoc eſt , vnum ex decem;& ſi quando ſoluitur duodecima,quinta decima , vel alia quota , ea habetur pro decima;num.5.& cur hæc potius quota , quam alia electa ſit a Deo;num.6.*
7 *Denarius numerus eſt primus terminus numerorum , & perfectionem ſignificat.*
8 *Deus reſeruauit decimam partem tanquam Leuitis ſufficientem , populo autem non moleſtam.*
9 *Primitiæ,& oblationes in quo differant a decimis;& quid ſint:num.10.*

Quid ſit Decima . Cap.II.

Vide Auctores in Cathalogo recenſitos Hoſtien.in Summ.de decim.num.1.

QVAERO PRIMO , de definitione decimæ.

Reſpondetur , quòd omiſſis alijs deſcriptionibus, ſic po-
1 teſt † definiri ; omnium bonorum licitè quæſitorum quota pars Deo, eiuſque miniſtris,diuina inſtitutione , humana verò conſtitutione dictante etiam naturali ratione,debita.Hæc definitio colligitur quo

ad

ad sui partes ex infrascriptis iur. & alle-
gatis Doct. maximè verò ex Couar. d.nu.
2.& Rebuf.d.tract.q.4.Hostiens.in summ.
tit.de decim. §. quid sit decima, & Card.
consf.16.pro euidentia,Turrecrem.in cap.
reuertimini,num.7.16.quaest.1. Sot. lib. 9.
de iust.& iur.quęst.4.art.6.& alijs. Primò
2 dicitur in definitione,omnium † bonorũ,
vt probatur in cap.non est in potestate,
de decim. ibi, de omnibus bonis decimae
sunt ministris ecclesiae tribuendę,& pate-
bit ex infra dicendis,cap.4.quaest.1.Secun
3 dò dicitur, licitè † quaesitorum; habetur
enim in cap.ex transmissa,hoc tit.nostro,
fidelis homo de omnibus, quae acquirere
potest,decimas erogare tenetur:illa enim
quae iniustè quis acquirit,tenetur restitue
re,alias peccatum non remittitur, c.pec-
catum,vbi Doct.de regul. iur.in 6. cum
simil. & Deus de nostra substantia hono-
randus est,Prouerb.3. & species quaedam
furti est de alieno largiri, l.si pignore, ff.
de furt. & quod decima de illicitè acqui-
sitis solui non possit,nec debeat, latè pro-
bat Tyndar.d. tract. num.45. & seqq. Re-
buf.eodem tract.q.5.nu.16.& 19. Hispan.
in reg. decim. versic. tertiò quaerebatur,
num.2.3.& 4.& versic. decimò fui inter-
rogatus,num.3.4.& 5.& nos infra d. cap.
4. quęst. 2. vbi hoc latius distinguemus.
Tertiò subditur in definitione,quota pars
4 hoc est,decima,† cap.1.& cap.cum homi
nes, & per totum, hoc tit. licet enim ali-
quando soluatur duodecima, quintadeci-
5 ma,vigesima, vel alia † quota, semper ta-
men habetur pro decima, vt constat ex c.
in aliquibus,§.fin.cum suis concord. eod.
tit. & fusius de decim. & latè probat Re-
buf.d.tract.q.13.nu.46.& seqq.Tynd.eod.
tract.nu.31.32.& 34.quicquid dicere vo-
luerit contra iura expressa Hispan. d. reg.
decimarum, versic. decima est iure natu-
rali, num.13.& 15.de quo etiam nos in-
fra c.5.q.4. Quartò dicitur, Deo, eiusque
ministris debita. Haec pars colligitur ex
dictis in superiori cap.quaest.4. vbi causas
attulimus,cur introductae sint decimae.Re
liqua pars definitionis patet ex eodem
superiori cap.quaestione prima, secunda,
& tertia,maximè vero ex Couar.d. c.17.
num.2.& 3. & Vasq.dict. cap.89. num. 1.
& seqq.

Vide citatos in corpore.

QVAERO SECVNDO, Cur ma gis electa fuerit decima pars, quam vigesima, vel alia quota.

Respondeo, quod quamuis Innocen. in
rubr.de decim.dicat,nullam posse assigna
ri rationem,cum Dei incomprehensibilia
sint iudicia:Host.tamen in cap.a nobis,de
decim.& S.Thom.d.q.87.artic.1. quem
sequuntur Tyndar.d.tract.de decim.num.
29.& Rebuf.eod.tract.quaest.2.num.8.di-
6 cunt, † quod ideo Deus elegit numerum
7 denarium, quia erat † primus terminus
numerorum, cum vltra eum non proce-
datur,nisi iteretur,&sic aliquid perfectio-
nis habet,vt etiã latè inter caeteros osten-
dit Tiraquell. de praescript. §.1. glos.4. in
princip.& Petr.Burg. de myster. num. tit.
de numero denario; vnde qui dat deci-
mam retentis nouem partibus, significat,
imperfectionem ad se pertinere, perfe-
ctionem verò a Deo expectandam; &
8 Deus istam † partem,tanquam Leuitis suffi
cientem,& populo non molestam retine-
re voluit,vt scribit Abul. super Matth. 23.
quaest.56.

Valet tamen consuetudo, vt loco deci-
mae vigesima, vel quintadecima, vel alia
quota portio soluatur, vt iam praemonui-
mus, & latiùs trademus infra cap. 5. q. 4.
concl.1.

QVAERO TERTIO, Quid differant decimae a Primitijs & Oblationibus.

Respondeo, communem
illam distinctionẽ esse,quod
9 decimę † sunt quota pars frugum,& alio-
rum licitè acquisitorum debita ex praece-
pto Ecclesiae ministris,vt supra declaratũ
10 est;at verò primitię † sunt solum primę,
quę nascuntur, fruges, seu prima frugum
pars;oblationes autem,quicquid Deo,vel
ecclesię,eiusue ministris voluntariè exhi-
betur,regulariter loquẽdo. Hęc distinctio
aperte colligitur ex Doct. fere omnibus
sup.alleg. maxime vero ex Soto d. l. 9. de
iust.& iur.q.3.ar.1.& q.4.ar.1. D.Tho. &
Caietan.2.2 quęst.86.& sequen.artic.pri-
mo,Rebuff. dict. tractat. de decim. quęst.
prima,num.17.& seqq. Tyndar. eodem
tractat. num. 84. & tribus sequentib. Hi-
span.

ſpan.dict.tract.reg.decim. quæſt. 7. & 8. Petr.Greg.Tholoſ.Partit.iur.can.l.1.titul. 23.& duob. ſeqq.Doct.in rubr de decim. Marian.Socin.in tract.de oblat. libel.1. & quinque ſeqq.Troyl.Maluit. ſimil. tractat. fere per totum.& Io.Azor.par.1. Inſtitut. Moral.lib.7. cap.38. ac nouiſſime Franc. Suarez de Relig.tom.1.tract.2. lib.1. præſertim cap.3.8. & 9. quem auctorem non niſi poſt hæc a nobis ſcripta vidimus.

SVMMAE RERVM:

1 *Genera decimarum quot, & quæ ſint.*
2 *Quarta Epiſcopalis, vel potiùs decima Papalis ſubrogata eſt loco decimæ, quam olim ſoluebant Leuitæ Sacerdotibus.*
3 *Oblationes, quæ fiunt ad ſacrificium, quarumdam decimarum veteris legis loco ſubrogatæ ſunt.*
4 *Species decimarum quamplures remiſſiue.*
5 *Decimarum communis eſt diuiſio, vt aliæ ſint prædiales, ſeu reales, aliæ perſonales.*
6 *Prædiales, ſeu reales decimæ, quænam ſint.*
7 *Perſonales decimæ, quæ ſint.*
8 *Venationum, & aucupiorum decimæ an ſint reales, perſonales, vel mixtæ; & quid de fœtibus animalium; num.ſeq.*
9 *Mixtarum decimarum ſpecies an detur.*
10 *Perſonales decimæ etiam nunc debentur. Idem, & multò magis de realibus, & mixtis; num.11.*

Quotuplex ſit Decima. Cap. III.

Vide Rebuff.de decim.quæſt.3.
Tyndarus de decim.in prim.
Hoſtien.in Summ.de decim.num.3.

QVAERO PRIMO, Quot ſint genera decimarum? Reſpondeo, quòd, vt habetur in c.1.de decim. olim fuerunt
1 in veteri lege † quatuor genera decimarum. Primum earum, quæ ſoluebantur a populo Leuitis, de quibus Exod. 22. & 2. Eſdr. 10. Et hæc erat decima frugum pars, quam etiam debet ſoluere populus Chriſtianus, vt infra dicam cap. ſeq. Secundum erat earum, quas Leuitæ ex decimis ſibi ſolutis dabant Sacerdotibus, de quibus
2 Num.18. Et loco harũ ſubrogata eſt † quarta, quæ datur Epiſcopo a presbyteris parochialibus, vt reſoluit Tynd.d.tract.de dec.n.1.& Abb. d.c.1. de qua habetur, & traditur per Doct.in c. requiſiſti, de teſt. vel potiùs illa decima, quæ aliquando imponitur per Summum Pontificem, ſuper beneficijs, vt docet D.Tho. d. q.87. art. 4. ad 3.Rebuf.d.tract.de decim.q.3. nu.3. & Couar.d.c.17.n.3. de quo genere nos hic non agimus, de eo autem habetur in Clemen.fin.de decim.& in Extrauag.vnic.eo. tit.in commun.& vtrobique per Doct. & nos ſeparatim agemus in poſtremo cap. quod Appendicis loco erit ad hunc, quem inſtituimus, tractatum. Tertiũ genus erat decimarum, quas in horreis recondebat, & ſeparabat quiſque de populo, vt comederet eas, cum iret in templum Hieruſalem, accerſitis in veſtibulo templi Sacerdotibus, & Leuitis ad conuiuium Deut. 12.& 14.de quo etiam in can. his ita, 13.
3 q.1.harum autem loco † ſubrogatæ ſunt illæ oblationes, quæ fiunt ad ſacrificium. Quartum genus erat earum decimarum, quæ pauperibus erogabantur, vt habetur Deut.16.& hæ hodie quoque, licet impropriè, remanent; debemus enim quod ſupereſt dare in eleemoſynam pauperibus, Luc.11.

QVAERO SECVNDO, Quot ſint ſpecies decimarum? Reſpondeo, quod ſumendo primum genus decimarum ex quatuor ſupradictis, quoniam illi propriè nomen decimarum conuenit;
4 omiſſis etiam alijs † ſpeciebus decimarũ, quæ aut in vſu non ſunt, aut ex perſonis, quibus ſoluuntur, alijſque qualitatibus ſumptæ conſtituuntur, de quibus latè per Rebuf.d.tract. de decim. q. 3. num.14. & multis ſeqq.& Hoſtien.in ſum. tit. de dec. §.quot ſint eius ſpecies: potiſſima, & com
5 munis decimarum diuiſio illa † eſt, nimirũ, in perſonales, ac reales, ſeu prædiales, quã amplectitur Tynd.d.tract.n.4.Rebuf.d.q. 3.n.28.vbi etiam dicit, eſſe communem partitionem; hæc etiam colligitur ex Hiſpan.de reg.decim.in princ.ex S.Tho.2.2. q.87.art.2.Sot.d.lib.9.de iuſtit. & iur.q.3 art.

artic.1.Couar.dict.capit.17.num.2.& ex
omnibus,qui de decimali materia scripse-
runt.

Prædiales,seu reales decimæ sunt, quę
6 de fructibus perceptis ex re, vel prędio
solui debent,cap.1.cap.ad Apostolicæ, &
c.peruenit,de decim tradit Rebuf. d. q.3.
num.32.Hostien. d. §. quot sint eius spe-
cies,Tynd. d. num.4. & alij passim. tales
sunt decimæ frumenti, & vini. Persona-
7 les † sunt,quæ ex acquisitis ex industria,
artificio,vel contemplatione personæ sol-
ui debent,tex. d. c.ad Apostolicę, & ibi
Gl.& in cap.decimę,16.quæst.1. huiusmo
di sunt pecuniæ ex negotiatione, vel ex
8 bello acquisitæ. ad has † etiam reducun-
tur venationes,piscationes,& aucupia,vt
voluit Innoc.in c.non est in potestate, de
decim. cui consentire videtur Tynd. vbi
sup.num.5.& Rebuf.d.tract.quæst.8.num.
16.quamquam & reales appellare posse-
mus,seu etiam prædiales,quoniam in ter-
ra,& aqua viuunt,ac gignuntur, l. cum
quidam, ff.de fund. instruc. ad quod facit
c.commissum,de decim.nisi velimus con
9 stituere tertiam † quandam speciem deci-
marum mixtarum,prout non sine ratione
constituit Host.in sum.tit.de decim. vers.
quot sint eius species,Rebuf.d.q.3.nu. 33.
in qua specie ijdemmet collocant fœtus
animalium,per rationes,& iura,de quibus
per eos; quod & facit Io. Azor. Institut.
Moral.par.1.lib.7.cap.34.quęst.3. Nauar.
cons.1.num.8.de decim.volum.1.&in Ma
nual.cap.21.num.29.vbi etiam admittunt
d.speciem mixtarum decimarum.
10 Hæ vero decimæ personales † etiam
nunc debentur,Inn.in cap.fin. de paroch.
Glos.cap.fin.de pœn.distin.6.Butr.&Abb.
in cap.in aliquibus,de decim. Rebuf. d. q.
3.num.30. & est tex. satis clarus in c. de-
cimæ, 16.q.1. vbi Glos. & Doct. optimus
etiam tex.in cap.pastoralis,vbi omnes,de
11 decim.Quoad reales † vero & mixtas cla-
rissimi iuris est, patetque tum ex tot. ti-
tul.de decim.tum ex sup.dictis, & inf. di-
cendis.

SVMMAE RERVM.

1 *Decima soluenda est de omnibus terræ fructibus,& alys prouentibus.*

2 *Decima soluitur de omni frumento,& grano.Idem in palea; num.3. Idem in fabis,& alys leguminibus: nu.4.Idem in nucibus, castaneis, & aliorum fructibus arborum;num.5.*

6 *Decima soluitur de fœno, quod in fasciculos,redigitur,& num.11.*

7 *Decima soluitur ex lino,& canape. Idem in croco;num.8.*

9 *Decima soluitur de vino.Idem de oleo, & melle;num.10.*

11 *Hortorum decima quomodo soluatur.*

12 *Ager,qui sæpius in anno fructus profert,toties decimabitur.*

13 *Lignorum decima soluitur. Parochię, vbi creuerunt.*

14 *Pascuorum,hoc est,pasturæ iumentorum decima soluitur,si locentur,seu vendantur;estq; prædialis decima.*

15 *Decima soluitur de lacte,lanæ,fętu, & alÿs fructibus animalium.*

16 *Animalium decima cui Ecclesię soluatur; & quid de lacte,lana,& fętibus; num.17.*

18 *Decima soluitur de apibus, earumq; fructu,cera,& melle.*

19 *Decima soluitur de venatione. Idem de piscatione,& piscariis;num.20.Idem in aucupio;num 21.*

22 *Decima soluitur de domibus, seu earum pensione:& quid si construatur domus in agro;num.23.*

24 *Decima soluitur de omni artificio:atq; adeo de negotiatione;num.25.*

26 *Milites soluere debent decimam de captis in iusto bello;immo etiam de stipendiis: num.27.*

28 *Aduocati,& Doctores,qui militare dicuntur,tenentur de suo lucro decimam soluere.Idem in Procuratore,seu Causidico,& Notario;num.29.*

30 *Decima soluitur de lucro aduentitio, & profectitio.*

31 *Mercenarius de mercede sua soluit decimam.*

32 *Decima soluitur de furnis,hoc est,de commodo illorum.*

33 *Decima soluitur de lapicidinis, & quomodo.Idem in auri,aliorumue metallorum fodinis;num.34.*

35 *Molendinorum quorumcunque decima soluitur,& quomodo.*

De-

36 *Decima soluitur de omni lucro.*

37 *Decima non soluitur de legato, vel hæreditate, neque de quibuscunque immobilibus acquisitis, seu potiùs eorum acquisitione; num. 38.*

39 *Illicitè acquisitorum decima prædialis soluenda est.*

40 *Decima sequitur quemlibet possessorem, siue iustum, siue iniustum.*

41 *Decima soluitur ex terra seminata furtiuo semine.*

42 *Personalis decima de illicitè acquisitis soluitur, vbi dominium transfertur, nec competit soluenti repetitio; secus si vel dominium non transfertur, vel si transfertur, datur repetitio; num. 45.*

43 *Meretrix, & histrio soluunt decimam personalem; Ecclesia tamen ab his non recipit, nisi pœnitentiam egerint; num. 44. & num. 49.*

46 *Decima solui non debet de captis in bello iniusto, cum ea obnoxia sint restitutioni.*

47 *Vsurarum, ac rerum per vsuram acquisitarum decima personalis non soluitur.*

48 *Dominium vsurarum, & rerum per vsurā acquisitarum transfertur in vsurarium, quamuis detur repetitio.*

49 *Meretrix quamuis turpiter accipiat non tenetur tamen ad restitutionem eorum, quæ acquisiuit ex meretricio.*

50 *Nouale quid sit, & quomodo definiatur.*

51 *Decima soluitur etiam ab habente priuilegium noualium de agro nuper ad culturam redacto, ex quo aliquid non modicum antea percipiebatur.*

52 *Noualium decimæ soluendæ sunt vbi de eis quis non habeat priuilegium.*

53 *Noualium decimæ debentur Parochiæ, in cuius finibus surgunt. Quid si nouália appareant intra duas Parochias, & nesciatur, in cuius finibus; num. 54. & quid si limites appareant; num. 55.*

56 *Religiosi omnes sunt exempti a solutione decimarum de nouálibus, quæ proprijs manibus, seu sumptibus excolunt; estque huiusmodi priuilegium perpetuum. Idem est in Templarijs, & Hospitalarijs; num. 57. secus si ab his exemptis ea nouália extradantur alijs excolenda; num. 58.*

59 *Exēpti a solutione decimarū de nouálibus, tenebuntur soluere si ad id se pacto adstrinxerint, aut soluendo tacitè renuntiauerint priuilegio; nu. 60. Idem si Ecclesia olim ex ijs haberet emolumentum, aut inde postea enormiter læderetur; num 61.*

62 *Priuilegium exemptionis nouálium quomodo perpetuum dicatur.*

63 *Exempti a solutione nouálium soluunt decimas de nouálibus conductis. Item de possessionibus acquisitis post Conc. Generale, num. 64.*

65 *Priuilegium concessum clericis percipiendi decimas alienæ Parochiæ comprehendit etiam nouália. Secus si concessum fuerit laicis, licèt decimæ in feudum fuerint datæ, num. 66.*

67 *Priuilegium non soluendi decimas ad nouália non extenditur; Secus vbi priuilegium solum concessum fuit de non soluendis decimis de laboribus proprijs; num. 68.*

69 *Priuilegium non soluendi decimas nouálium, intelligitur de ijs nouálibus, in quibus alter non habet tempore datæ immunitatis quasi possessionem iuris percipiendi decimas; vel quæ eo tempore iam proscissa fuerant.*

70 *Priuilegium percipiendi decimas nouálium aliquibus concessum pro ea parte, quā veteres possidebant, non extenditur ad aliā, quam illam partem; probarent autem, se possedisse aliquam partem tempore priuilegij, si eam ante priuilegium per tempus immemorabile, & nunc se probarent possidere; num. 71.*

72 *Priuilegium percipiendi decimas nouálium pro parte, quā veteres possidebant, non extenditur vltra dimidiam partem. limita tamen secus esse in monachis Cisterciensibus, & Carthusiensibus; numero 73.*

74 *Priuilegia decimarum maxime nouálium vbi incipiunt nimis grauare Rectores, quomodo moderanda sint per locorum Ordinarios.*

75 *Religiosi et exēpti decimas antiquas habētes ex donatione laicorū, aut earum partem in aliquibus Ecclesiis, non possunt pro eadem portione, vel simili sine causa nouales superuenientes exigere.*

76 *Remittens debitas sibi decimas, nouales quoque remisisse videtur; dummodo remissio fiat legitimè, & secundum canonicas sanctiones, ac iusta de causa; nu. 77. & 78.*

79 *Præscribens decimas in vno loco, si stant ibi noualia, non habebit decimas noualium. Idem in percipiente decimas ex consuetudine; num. 83.*

80 *Præscriptio non est sinè possessione.*

81 *Præscriptio, odiosa est, & restringenda.*

82 *Beneficium benignè est interpretandum.*

84 *Prescribens decimas in vna parte fundi, percipiet quoq; noualia in alia parte eiusdem fundi.*

85 *Possidens noualia per tempus immemoriale, illa prescribit; immo etiam si per 40. annos possideat cum titulo colorato, & num. seqq.*

86 *Nouales decimæ eodem tempore præscribuntur, quo veteres.*

88 *Possessio an in noualibus admittatur.*

89 *Præscribens decimas in vno territorio, habebit quoq; noualia impropriè sumpta.*

De quibusnam rebus soluatur Decima. Cap. IV.

Vide S. Thom. 2. 2. quæst. 87. art. 2. vbi Caiet. & Porrecta.

Abulen. in Matth. c. 23. q. 146. 152. cum multis seqq. & quæst. 190.

Sot. de iust. & iur. lib. 9. quæst. 4. artic. 2. fol. 282.

Rebuff. de decim. quæst. 8.

Andreas Hispanus de Regulis decimar. §. decimo fuit interrogatus.

Hostien. in summ. de decim. num. 5.

QVAERO PRIMO. De quibus frugibus, ac fructibus, seu prouentibus debeat solui decima.

Prima Conclusio. De om-
1 nibus terræ fructibus, & prouentibus † soluenda est: tex. in c. non est, & c. nuntios, c. ex parte il 2. & alijs quamplurimis iuribus eiusdem tit. de dec. plene tradit Henr. Boic. c. peruenit, eod. tit. Marc. Mantua cons. 1. n. 31. & Andr. Hispan. in sæpius alleg. reg. decimar. vers. decimo fui interrogatus; vbi recenset omnes fere fruges, ac fructibus, ex quibus soluuntur decimæ.

Rebuff. de decim. q. 8. n. 1. Rota in Mediolanen. decimar. S. Iuliani 18. Martij 1613 coram Pamphilio Iuniore in Sabinen. decimarum 9. & 28. Maij coram Gipsio.

Ex quo infertur primò, ex omni frumen
2 to, & grano † solui decimam, tex. c. non est,
de decim. not. Rebuf. d. tractat. quæstion. 8.
num. 3. Hispan. d. versic. num. primo, idem
3 † in palea, Rebuf. & Hispan. ibid. Abb. d. c.
peruenit, de decim. Ratio est, quia palea
est in fructu, l. adeo, §. cum quis, ff. de acq.
4 rer. dom. Secundo ex faba, † & alijs legu-
minibus, tex. est in cap. 3. de decim. Rebuf.
dict. quæst. 5. num. 4. Hispan. vbi supra. Ter-
5 tio, † ex nucibus amigdalis, castaneis, &
alijs fructibus arborum, text. in capit. decimæ, 16. quæst. 1. dict. cap. non est, & cap. cũ homines, de decim. not. Bertrand. cons. 247. volum. 3. Hispan. loco cit. Rebuf. d. quæst. 5. num. 5. Quarto, ex fœno, quod in fascicu-
6 los † alligatum redigitur, tex. d. c. peruenit,
eod. tit. not. Rebuf. d. q. 8. num. 9. Hispan. d. num. 1. quod si herba crescat solum pro pascuis iumentorum, tunc puto, id faciendum. quod mox dicam de herbis hortorũ, quæ crescunt ad vescendum. Quinto, ex
7 † lino, & canape, Hispan. ibid. Rebuf. d. q. 8.
8 num. 8. idem est † de croco, vt post Au-
frer q. 109. Anchar. in c. ad Apostolicæ, in 1. not. de decim. & Boer. tradit Rebuf. d. q. 8. num. 8. & 3. & quæst. 13. num. 41. Sexto,
9 † de vino, tex. est in cap. non est, eodem
titulo.

De oliuis, ex quibus propter earum exeguitatem per multum temporis spatium, decima non est soluta, si postmodum oliueta multum exeruerit, decima soluenda est Rota in Ciuitaten. decimarum 26. Martij 1618. coram Verospio.

10 Idem † de oleo, & melle, & in specie te-
net Rebuf. d. q. 8. n. 8. Hispan. loco cit. Septi
11 mo, † de hortis, vt est tex. d. cap. non est, &
not. Rebuf. d. q. 8. n. 7. & 8. Hispan. d. num. 1. Sed distinguendum est, nam aut horti sunt olitorij, in quibus tantum herbæ, vt caules, & alia olera crescunt vescendi gratia; & tunc ad vsum Rectoris ex illis decima ita dari posset, vt hodie ex meo horto Curatus sumat, quantum sibi opus est illo die; & sic per singulos parochianos discurrat, demum ad primum reuertatur, vt post Io. And. dict. cap. peruenit, docet Rebuf. dict. num. 7.

Aut

Aut si est consuetudo, quod decimæ olerum soluantur in pecunia, & non in speciebus, illa est seruanda vt tenuit Rota in Pampilonen. Vicariç 5. Iulij 1593. coram Gipsio cum in hac re attendatur consuetudo loci Abb. in cap. aliqui nu. 3. de decim. Rebuff. eod. tit. quæst. 3. num. 46. & decimę solui debeant, prout magis expedit Ecclesiæ, vt dixit Rota in dicta Pampilonen. & in Vlixbonen. foliorum Moronum de anno 1581. coram Gipsio, & adnotauit Reuerendissimus Coccinus in decis. 281. lib. 2. vbi quod est in facultate Ecclesiæ recipere in fructibus, quod alias in pecunia recepit.

Aut illi horti continent fabas, vel alia legumina; tunc si in parua quantitate colliguntur, ita vt solum sufficiant ad quotidianum vsum, idem dicendum, quod de caulibus, ac de alijs oleribus; sin autem in magna quantitate, ita vt alijs vendantur, tunc de ijs integra decima soluetur, prout supra in secunda illatione de leguminibus diximus. Quod si sæpius idem ager in anno fru
12 ctus proferat, † toties decimæ soluendæ
sunt, prout decidítur in cap. ex parte, il secondo, de decim. & not. Rebuf. dict. num. 7.
13 Octauo, † de lignis, Card. & alij dict. cap.
peruenit, Rebuf. d. q. 8. num. 16. Hispan. d. n.
1. Azor. dict. cap. 35. quæst. 9. nimirum, vt ex
decem fasciculis decimus soluatur Rectori
illius parochiæ, vbi ligna creuerunt. Nono,
14 de pascuis † hoc est, pastura iumentorum,
quę locatur, vel venditur, cap. commissum,
vbi Abb. de decim. Rebuf. d. q. 8. num. 22. Hi
span. d. num. 1. Card. Clem. 1. num. 15. de
decim. vbi dicit esse prædialem decimam.
15 Decimo, de lacte, † lana, fœtu, & alijs fru-
ctibus animalium;

Quod si in loco, vbi Decimæ animalium exigebantur ferantur deinde frumenta, & blada, ex frumento, & bladis decima solui debet cum teneantur hæc subrogata loco priorum fructuum, qui ab initio percipiebantur, cap. cum in tua vbi Butr. Abb. & alij, & in c. commissa de decim. & Rota in decisionibus infra citandis.

Sic interpretatur pascua, de quibus in d. cap. commissum, Io. Andr. ibidem; quodue animalibus debeatur decima, tex. est, d. c. non est, de decim. & in Clem. 1. vbi Card. quęst. 15. eod. tit.

Vndecimo de Piscibus solui debet decima Rota in Vlixbonen. Decimarum Piscium 23. Ianuarij 1568. coram Oradino, quæ est decisio 292. in manuscr. Abulen. in Matt. cap. 23. quæst. 160. vult de piscatione; quæ fit in flumine publico, siue priuato, siue proprio absq; solutione pensionis soluendas esse decimas de lucro piscationis, de piscatione vero, quæ fit in stagno, vel flumine aut alio loco propter quam soluitur pensio soluendam esse decimam de prouentibus per cap. peruenit de decim.

Item de folijs Moronum decima solui debet saltem ex consuetudine Seraph. decis. 827.

Item ex saccaro decima solui debet, qui ad effectum decimarum reputatur potius fructus naturalis, quam industrialis Put. decis. 80. lib. 1.

Rota in Mediolanen. decimarum 8. Febr. 1610. coram Marcomontio Ferrett. consil. 195. num. 2. lib. 1.

16 Soluitur autem hęc decima † illi Eccle-
siæ, in cuius parochia animalia pascunt, &
morantur; Alciat. cons. 29. num. 5. tom. 1. lib.
1. post glo. in cap. ad Apostolicæ, de decim.
Vgo, & alij in cap. decimas, 16. q. 1. & Doct.
mox allegandi. quod si in duabus parochijs
pascant; vel in vna iacent, & dormiant, in
alia pascant, huiusmodi decima diuidenda
est, velatè & optimè probat Rebuf. d. q. 8. n.
nu. 11. & q. 6. num. 25. & 26. quod idem te-
net S. Thom. d. q. 87. a. 3. & ibi Caiet. Nauar.
consil. 1. num. 9. de decim. volum. 1. licet ali
ter eum intellexerit Azor. d. cap. 35. q. 15.
qui huic opinioni tanquam communi ad-
hæret: atq; etiam aliter distinguat Card. d.
Clemen. 1. num. 15. & 16. quem videre po-
17 teris. Decima † lactis debetur illi Ecclesiæ,
vbi extrahitur, & caseorum illi, in qua fiūt,
vt post Boer. tenet Rebuf. d. q 6. nu. 17. lanę
vero, & foetus illi Curato, in cuius paro-
chia nascuntur; modo tamen ibi per se, &
non per accidens nascantur, puta quia pe-
cudes fugerunt causa belli, vt in terminis
post alios fuse ostendit Bart. Cæpol. cons.
24. ciuil. lib. 1. per totum. Alia de his, sicut &
de animalibus, videbis apud Rebuf. d. q. 6.
& 8. & Nauar. d. cons. 1. post num. 6. Vnde-
18 cimo, † de apibus, seu fructu earum, hoc
est, cera, & melle soluitur decima, c. nun-
tios, eo. tit. vel de pecunia, quam ex melle,

& cera habuerunt vendentes, Doct. d. cap.
nuntios, Rebuf. d. q. 8. n. 15. ſolui autem de-
bet, vbi apes conſiſtunt, vt poſt Anchar. &
Rofred. tradit Rebuf. loco cit. Sane de apú
examinibus aluearibuſue ipſis puto eſſe
ſoluendam decimam, vt habet conſuetudo
teſte Azor. d. c. 35. q. 9. quoniam decima de
fructu ſolum, & lucro ſoluitur, d. c. paſto-
ralis, cap. peruenit, c. nuntios, de decim. cũ
19 ſimil. Duodecimo † de venatione, habemus
tex. in d cap. non eſt, vbi not. Innocen. Abb.
& alij, Rebuf. d. q. 8. num. 15. vbi etiam di-
cunt, hanc eſſe decimam perſonalem: idem
20 de piſcatione † concludit ibidem Rebuf. &
num. 10. ſanè de piſcarijs, vbi videlicet pi-
ſces ali ſolent. tex. habemus in cap. perue-
nit, de decim. quod ſoluenda erit illi Eccle-
ſiæ, vbi ſtagnum eſt, vt docet Rebuf d. nu.
21 10. De aucupio † quoque decima ſoluenda
eſt; tum quia venatio quædam eſt; tum quia
cum fructu eſt, l. item ſi fundi, §. ſed ſi inſu-
la, ff. de vſufr. & ita concludit Rebuf. d. q. 8.
num. 17. & ante eum Anchar, d. cap. non
eſt, colum. 2. Quod autem ad piſces, aues,
aut feras attinet, ſoluenda non eſt de ijs de-
cima, ſi fructum non afferant, quia voluptа
tis ſolum gratia includantur, vt optime do
cet inter alios Azor. dict. quæſt. 9. vbi etiã,
monet, quod, ſi captæ vendantur, erit deci-
ma perſonalis, ſi includantur ad eſum, erit
prædialis. Decimotertio, de domibus, ſeu
22 de earum penſione † ſolui debet decima,
cap. paſtoralis, & cap. commiſſum, vbi But.
& alij de decim. Rebuf. d. quæſt. 8. num. 21.
Hiſpan. dict. num. primo. Idem ſi in agro
23 † conſtruatur domus. nam vel eius pen-
ſionis decimam ſoluere debebit domi-
nus, vel eam ſaltem, quam prius de agro
ſoluebat, d. cap. commiſſum, vbi Card. &
alij, Rebuf. d. num. 21. Quodſi in area, vel
platea domum extruxit, aut arbores ſeuit,
omnino fructus, qui nunc percipiuntur, de-
cimę integræ ſubiacebunt, vt ex communi
reſoluit Azor. d. n. 35. quæſt. 10. pro quo fa-
cit, quod de noualib. decimus infra quæſt.
3. huius cap. præſertim vero concl. 1.

Secunda Concluſio. De omni artificio
24 † ſoluitur decima, tex. eſt in cap. decimæ,
16. quæſt. 1. ibi, de negotio, & artificio ſol-
ue decimas, vbi Gloſ. & Doct. id adnota-
runt, & Rebuff. dict. quæſtion. octaua,
num. 19.

Vnde infertur primo, quod de negotiatio-
25 ne ſoluitur decima, tex d. cap. non eſt, &
cap. paſtoralis, de decim. atque adeo mer-
cator ſoluere tenetur decimam de lucro,
quod percipit in ſingulos annos, vt notant
ibi Doct. necnon Rebuf. dict. quæſt. octa-
ua, nu. 18. Hiſpan. dict. num. primo, quæſt.
26 10. Secundo de militia, † ſeu capitis in iu-
ſto bello, text. dict. cap. non eſt, quin &
27 de ſtipendijs, quæ milites habent, vt not.
ibidem Abb. & Rebuf. dict. quæſt. octaua,
num. 20. Immo, cum Doctores, & aduoca-
ti, militare dicantur, C. de aduoc. diuer.
28 iud. tenentur & ipſi de collecta ſchola-
rum, & aduocatione ſoluere decimas, dict.
cap. decimæ, 16. quæſt. 1. & not. ibid. Gloſ.
in verbo, negotio, & in cap. paſtoralis,
verba, quaſi de lucro, Rebuff. dict. tract.
de decim. quæſt. 12. num. quinto, Hiſpan.
d. quæſt. 10. num. 2. & dict. quæſt. octaua,
num. 20. Anchar. d. cap. non eſt, Azor. dict.
quæſt. nona. Idem in Procuratore ſeu Cau
29 ſidico de procuratione, † & notario de
ſcriptura, Andr. Hiſpan. dict. quæſt. 10. num.
30 2. idem † de lucro aduentitio, & profectitio,
Rebuff. dict. quæſt. 8. num. 2. Hiſpan. in alle-
gat. tract. ſeu reg. decimar. quæſt. 12. Ter-
31 tio, mercenarius de mercede ſua † ſoluere
debet decimam. Gloſ. loc. cit. per dicto capi
tulo decimæ, Hiſpan. dicta quæſtione de-
cima, numero primo. Rebuff. ſup. quę-
ſtione quinta, num. 16. Idem de inſtitore
quoad lucrum ſuum, poſt Lugd. Hoſtien. &
Butr. probat Rebuff. dict. quæſt. 5. num. 17.
Idem de famulis, modo perſonæ ſint libe-
ræ, ſerui enim, cum nihil proprij habeant,
non tenentur, docet Azor. dict. lib. 7. capit.
32 35. quæſt. 1. Quarto, de furnis † quoque
decima ſoluitur, hoc eſt de commodo illo-
rum, ſiue illud in pane, ſiue in pecunia, ſiue
in quauis alia re conſiſtat; ita tradiderunt
plerique Doctor. dict. cap. paſtoralis, & c.
peruenit, eodem titul. Rebuff. dicta quæ-
ſtione octaua, num. vigeſimo. Quinto, de
33 lapicidinis † decimæ ſoluuntur, vt docet
Ioan. Andr. & alij dict. cap. peruenit, Azor.
dict. quęſtione nona, non quod ex decem
lapidibus detur vnus. ſed ex pecunia, quam
inde quis lucratur, Eccleſiæ, vbi audit diui-
na, decimam ſoluit, vt ibi Ioan. Andr. & Re
buff. dicta quæſtione octaua, num. 23. a ſno
34 tauit. Idem † dicendum de argenti, & au-

ri,aliorumque metallorum fodinis, vt tradit Io.And.Butr.& alij d.cap.peruenit, Rebuf.dict.quæst.8.num.24.Hispan. d.q.10.n. 1.Azor.post alios nonnullos, quos allegat, dict.quæst.9.Sexto,de molendinis etiam
35 † soluitur decima;vt,si decem sextaria siliginis, tritici, aut alterius grani molendini nomine quis lucretur, tenetur vnum pro decima soluere,cap. peruenit,eod. idem est in molendino ad ventum, cap.ex transmissa,eod.tit.& in eo,quod catena tenetur super fluuio vt in specie voluit Rebuf.dict. q.8.num.6.quodsi pecunia pro molendini pensione soluatur,ex illa pecunia decima soluitur illi Ecclesię,in qua situm est molendinum,vt ibidem tradit Rebuf. Et sic prædialis est,iuxta ea,quæ latiùs infra,dicam cap.6.

Tertia Conclusio.Quamuis de omni lu-
36 cro† soluatur decima,cap.ex transmissa,
37 de decim.secus tamen est† in legato,vel hęreditate,siue ex testamento,siue ab intestato:& siue in extraneum, siue in legitimum heredem perueniat, vt voluit Glos. d. cap. pastoralis,verb.quasi de lucro:Rebuf. d. q. 8.num.31.quicquid in hoc distinxerit alia glos.dict.cap.decimæ,verbo,negotio,16.q. 1.quam sequitur Siluester,verbo,decima, q.6.& Azor.d.c.35.q.8.& alij relati per gl. d.verb.quasi de lucro, vt extraneus,nõ suus
38 teneatur.Immo† & ex immobilibus absoluté non solui decimam,voluit glos.dict. verbo,quasi de lucro,Turrecrem.in dict.c. decimæ,sub num.2.16.quæst.1. Guliel. Benedic.in cap.Raynutius,in verbo,& vxorem, num.256.de testam.Rebuf.d.num.21.&32. & Doct.communiter in cap.commissum de decim.quod etiam tandem fatetur Azo. d.c.35.q.11.An vero de dote Ecclesiæ, & prædijs Ecclesiasticis soluatur decima, dicam inf.c.seq.q.1.

Vide Hostien.in Summ.num.12.de decim.

QVAERO SECVNDO, An de illicitè acquisitis soluatur decima.

Prima Conclusio. Communis
39 est resolutio,quod de prędialibus† soluenda est decima,quam sequitur Gl.d. c. decimæ,verb.negotio,vbi Turrecr.nu.5.& alia gl.d.c.ex transmissa,verb. licitè, hoc tit. S. Th.2.2.q.87.art.2.Tynd.d.tract.num.49.Rebuf.tract.eod.q.5.nu.18.Hispan.d.reg.decimarum,q.3.n.2.& q.10.nu.4.& q.11. nu.4. & 5.& post alios Azor.d.c.35. q.13. Cuius
40 rei ratio triplex est;tum quia decima † sequitur quemlibet possessorem,siue iustum, siue iniustum,c.de terris,hoc tit. nostro,c. quanto de vsur.c.si vero,de sent. excom.c. si quis laicus,c.Ecclesiæ,& c. quicunq. 16. q.1.c.cum non sit,de decim.& c.ex litteris de pignor.cum alijs ad id allegatis per Io. Azor.d.c.35.q.2.tum quia secus melioris esset conditionis prædo,quam bonæ fidei,& legitimus possessor,contra l.si a domino,§. vlt.ff.de petit.hæred.tertia ratio esse potest quia ipse prouentus fructuum non venit ex actione illicita,sed ex diuina largitate, & opere,quo multiplicatur semen,vt adnotauit Turrecr.d.num.5. qui etiam nu. 4. post
41 Ray.& S.Tho.ait,† decimam deberi, licet terra seminata sit furtiuo semine.

Secunda Conclusio. In personalibus decimis distinguendum est;aut enim in his illicitè acquisitis dominium transfertur in accipientem,nec competit soluenti repe-
42 titio,& tunc debetur† decima; & sic meretrix,& histrio decimam† soluere debent,
43 quod idem est de ijs,quæ ratione officij extorquentur,c.non sanè,14. q.9. dominium enim in eos transfertur. sic concludunt gl. cit.Petr.Royz. decis.5. Lituan.num.270.& Tynd.d.tract.de decim.num.50. & Rebuff. q.5.num.18.dicit tamen ibid.gl.Royz.Tyndar.& Rebuf.& S.Tho. d.q.87. art.2. quod ab illis non debet sacerdos decimam acci-
44 pere,† ne eis videatur immunitatem præstare,& in eorum peccatis communicare; poterit tamen, cum ij pœnitentiam egerint,vt ijdem concludunt,quod monet etiã Innoc.d.c.ex transmissa, ne ab Ecclesia despici videantur. Aut dominium non transfertur,vel si transferatur,soluenti datur repetitio,vt in simonia,c.veniens, de simon.
45 & tunc† de talibus fieri non debet eleemosina,nec solui decima, vt tradunt Gloss. & Doct.mox citati,quam Glos.sic distinguentem communiter approbatam esse a Doctoribus asserit Tynd.vbi sup.num.52.licèt paulo aliter ex Siluest.Verbo,decima, q.6. distinguat Azor.d.c.35.q.13.

Vnde infertur primo, de captis in
46 bello iniusto† solui non posse decimam,

vt in specie concludit Rebuf.d.tract.quæst.
8.num.2.Hispan.in dict. reg.decim. quæst.
3 num.4.Card.cap.non est,de decim.Et ra-
tio illa est, quia capta in huiusmodi bello
obnoxia sunt restitutioni,cap.sicut, il 3. de
iureiur.cap.militare,23.quæst.1.& tradunt
communiter Summistę, in verbo, bellum.
Couarru.in relect.reg. peccatum 2.part.§.
11.per tot.de reg.iur.in sexto, & alijs Do-
ctor.passim. Secundo infertur,de vsuris,
47 alijsq; per vsuram acquisitis † solui non
posse decimam personalem, de ea enim
nunc loquimur, vt tradit in terminis Tyn-
dar.dict.num.52.Hispan.dict.num.4.& Pe-
trus Rouz. decis. 5. Lituan. num. 219, post
alios. Ratio est; quia licet in vsuris do-
48 minium transferatur, † datur tamen repe
titio,vt patet ex tex.in cap.debitores,de
iure iur.& late tradit inter cæteros Couar.
dict.2.par.in princip.num.3.& latius lib. 3.
var.resol.cap.3.num.6.secus tamen in fru-
ctibus prædiorum per vsuram acquisitis,vt
patet ex prima conclusione huius quæst.&
in specie tradidit post alios Turrecrem. d.
cap.decimæ,num.5.Tertio infertur, ex re-
49 bus acquisitis a meretrice † soluendam esse
decimam,vbi pœnitentiam egerit. sic con-
cludunt Doctor.omnes citati in principio
huius conclusion.& præterea Card. d.cap.
ex transmissa, in fin. de decim. Ratio est,
quia,licet turpiter accipiat,transfertur ta-
men in eum dominium, nec datur repeti-
tio,Henric.Boich.cap.peruenit,de adult.S.
Anton.2.par.tit.2.cap.5.columm.2. Siluest.
in verbo restitutio,2.colum.2.Sot. lib.4. de
iustit.& iur.quæst.7.artic.1.&alij,quos re-
fert, & sequitur hanc eandem sententiam
late comprobans Couarr. dict.2. par.num.
primo,& trib.sequentib.& Nauarr. in Ma-
nual.Confess.cap.17.num.38. vsque ad nu-
mer.40.

Vide Abulen.in Matth.cap.23.quæst.190.
Alensis par.3.Summ.quæst.51.memb.3.art.
1. & seq.
Rebuf.de decim.quæst.14.

QVAERO TERTIO, An de no-
ualibus soluenda sit decima, &
quando.

Præmitto, nouale in genere
50 sumptum † esse agrum nunc pri
mum præcisum, vt loquitur tex. in cap. 1.
de verbor. significat. Sed quoniam adhuc
aliqui dubitare poterant, quid propriè es-
set nouale, dicentibus quibusdam, nouale
terram esse præcisam,quæ anno cessat,iux-
ta tex.in l.sylua cædua,§.pen.de verborum
significatio.alijs verò sit sylua, quæ arbo-
ribus extirpatis ad cultum redigitur, per
text,in l.vlt.§.antepen. ff.de termin.amot.
Ideo Innocen. iij. in cap. quid per nouale
de verbor.significatio.definit,nouale in
materia præcipuè priuilegij decimalis di-
ci agrum de nouo ad culturam redactum,
de quo non extat memoria, quod aliquan-
do cultus fuerit, subdens, quod neque de
agro inculto intelligendum est, sed de eo
dumtaxat,qui vel modicum, vel nullum
fructum afferebat.

Vide Rota in Mediolanen. decimarum
8. Februarij coram D.Marcomontio.
Ferrett.consil.195.num.2.lib.1.

Vnde infertur,quod vbi ex agro aliquo,
aut terra aliquid non modicum percipie-
batur, ex eo nunc noviter ad culturam
51 redacto † soluenda est decima,etiam ab ha
bentibus priuilegium noualium, tex.est in
cap.commissum, vbi Glos. & Doct.de de-
cim.Rebuf.dict.tract.quæst.6.num.4.&35.
& ex communi Azor. dict. cap. 35. quæst.
10.docens,mutari quidem posse faciem
agri sine consensu Ecclesiæ,sine præiudicio
tamen ipsius summo si maior nunc fructus
percipiatur,maiorem decimam soluendã.
Ratio est,quia illud non est nouale,vt glos.
dict.cap.commissum,in verbo,pascuis, ad-
notauit.Plura de definitione noualium vi-
dere potes apud Doct. in dict. cap. 1. in
cap.quid per nouale, de verbor. significat.
cap.fin.de priuileg. & in l. si nouale, ff. de
verbor.signif.His præmissis,erit.

Prima Conclusio. Vbi nullum conces-
sum sit priuilegium, decimæ solui debent
52 † etiam de noualibus;patet primo ex cap.
non est,de decim.cap.quia nos,& cap.om
nes decimæ,16.quæst.1.& alijs iuribus, in
quibus habetur, quod de omnibus bonis,
fructibus,& prouentibus solui debent de-
cimæ. Secundo ex cap. cum contingat, de
decim.vbi apertè definitur, decimas noua-
lium,sicut alias,ad Ecclesiam Parochialem
pertinere,idq.Doct.ibi communiter adno-
tarunt;necnon in cap.commissum, eod.tit.
teste Azor.d.quæst.10.Regulariter vero de
53 bentur † noualia Parochiæ,in cuius finibus
sur-

ſurgunt:tex.d.cap.cum contingat, & cap.
54 quoniam,de decim.quod ſi noualia† appa
reat inter duas Parochias,& neſcitur,intra
quam illarum,quia ignorantur limites, tũc
inter illas fiet diuiſio, vt voluit Henric.
Boich.cap. peruenit, column. 1. de decim.
vel Epiſcopus,cui voluerit,iudicio ſuo con
cedit,vt voluit Rebuf.d.tract.quæſt.14. nu.
5.per cap.quoniam,de d cim.vbi habetur,
quod tunc Epiſcopus ſecundum diſcretio-
nem a Deo ſibi datam,vel alij Eccleſię de-
putare,vel ad opus ſuum retinere debet. ſi
vero limites quoquo modo apparent,
55 † pro modo,& portione limitum,cuilibet
earum Parochiarum debent aſſignari;ſic di
ſponit idem c.quoniam, & notauit Rebuf.
d.q.14.num.4.

Secunda Concluſio. Religioſi omnes
56 † ſunt exempti priuilegio in iure ſcripto a
ſolutione decimarum de noualibus, quæ
proprijs manibus,ſeu ſumptibus exculunt,
ſicut poſt Adrianum conceſſit Alexand.iij.
in cap.ex parte,il 1. de decim. vbi Doctor.
omnes,Rebuf.d.tract. de decim. quęſt. 14.
num.45.quod etiam conſtat ex cap. fin. de
priuileg.vbi quoque habetur, hoc priuile-
57 gium eſſe perpetuum. Idem eſt † in Tem-
plarijs, & Hoſpitalarijs, vt colligitur ex
tex.dict.cap.ex parte,& aperrè tenet Gloſ.
capitulo licèt,eodem titulo,& Rebuf.dict.
num.45.

Et in ſpecie, quod Patres Ieſuitæ ſint
exempti a ſolutione decimæ,ſeu vigeſi
mę de noualibus quas ipſi proprijs mani-
bus, & ſumptibus excolunt dixit Rota in
Carthaginen.decimarum 16.Febr.1615.co
ram Dunozetto.

Et de fratribus ſancti Ioannis de Deo in
Corduben.Decimarum 22.Maij 1617. cor.
Manzanedo.

Declara tamen primo, hanc concluſio-
58 nem non procedere,†vbi noualia ab ijſdẽ
exemptis alijs tradantur excolenda, vt ex
eodem text.colligitur, ibi, proprijs mani-
bus,& clariùs loquitur tex. in capitulo li-
cèt eodem titulo, & not. Rebuf. d. quæſt.
14.num.17.
59 Secundo declara,niſi pacto expreſſo†ad
hoc teneantur, tex.cap.multiplici, eodem
tit.not.Gloſ.d.c.ex parte, verbo, laborum.
Rebuf.ibid.n.53.Zanch.de priuil. Eccl.pri-
uil.120.nu.13.poſt Guid.Pap.dec.207.
60 Tertio,niſi ſoluendo†tacitè renuntiaue-
rint priuilegio ſuo,cap.accedentibus,& c.
ſi de terra,de priuil.& not. Rebuf. d. q.15.
num.54.
61 Quarto;niſi olim† Eccleſia inde haberet
emolumentum,aut inde poſtea enormiter
læderetur,c.dilecti,cap.ſuggeſtum, & cap.
commiſſum,de decim.& c.quid per noua-
le,de verb.ſign.& facit cap.Apoſtolicæ,de
donat.notat Gloſ.d.verbo.laborum,& Re-
buf.d.quæſt.14.num.46.& 55.Sicque expo
nendum eſt cap.vlt. de priuileg. vbi diſpo-
nitur,quod priuilegium ſuper exemptione
62 decimarum a noualibus † perpetuum eſt;
intelligendum enim eſt, niſi incipiat eſſe
iniquum,propter magnam Eccleſiæ læſio-
nem,prout exponit Gloſ.fin. d. c. quid per
noua le.
63 Quinto declara,ſecus eſſe† de cõductis,
tex.d.c dilecti,not.Gloſ.d.verbo,laborum,
Rebuf.d.q.14.num.52.
64 Sexto, ſecus de poſſeſſionibus † nouiter
acquiſitis,nimirum poſt Later.Concil.Ge-
nerale,cap.nuper de decim.quod fuit cele-
bratum anno Domini 1215. vt ibi ait Gloſ.
1.& latè probat Rebuf.in Concord.rub.de
approbat.conuent.per Later.Conc.fact. in
princip.& nos aliquid dicemus c. ſeq. q.3.
concluſ.2.

Vide de hoc cap.5.quæſt.3.ſub num. 13.
in fin.4.concluſ.

Aduerte ad hoc caput q.1. mutationem
ſeminis,aut plantationis non alterare obli-
gationem decimalem, decimę enim de fru
ctibus nouis naſcentibus in prædio eiſdem
ſolui debent quibus antea ſoluebantur. Si
enim exempli gratia in aliquo prædio na-
ſcebatur Crocus amigdalę,aut alij fructus,
& Dominus prædij aliud ſemen, vel arbo-
res plantauerit,de his arboribus,& ſemine
debent ſolui decimę cap.cum in tua,& ibi
Hoſtien.Io.And.& alij de decim.Pariſ.con
ſil.73.num.17.& 18.lib.4.Achill. deciſ.4. in
fin.de decim.Creſcent. deciſ. 108.Paleott.
deciſ.70.Bologn.conſ.19. num.13. & ſeqq.
Rota in Conchen.decimar.28.April. 1589.
coram Orano in Sabinen.Decimarum 9.&
19.Maij 1598.coram Gipſio, in alia Con-
chen.decimarum 21.Maij 1601.coram At-
trebaten.in Hiſpalen.decimarum de Iobla-
da 18.Iunij 1612.coram Vbaldo in Legio-
nen. decimarum 22. Maij 1615. coram

Manzanedo,& 29.Martij 1610.coram Pirouano in Ciuitaten. decimarum 26. Martij 1618.coram Verospio;In Mediolanen.Decimarum 8.Februarij 1610.coram Marcomontio,in Conchen. decimarum dell'infantado 5.Decembris 1612. 8. Nouembris 1613.& prius x.Maij eiusdem anni coram Pirouano,vbi vult hoc procedere quando concurrit ius reale cum iuris assistentia, quia ex causa vniuersali iuris decimandi mutatio seminis non alterat obligationem sed de vna specie fructuum, quæ procedit ab vna radice fit transitus ad quascunque alias etiam nouas fructuū species per Rebuff.de decim.quæst.14.nu.18. Cou.pract. quęst.c.37.nu.5.Rot.decis.7.nu.10.p.2. diuers.Abulen.in Matthęum c.23. q.156. vbi exemplificat hoc procedere siue ager conuertatur in domos,siue domos in agros.

Amplia hanc conclusionem procedere etiamsi de fructibus nouis non esset solitum solui decima Rota in Conchen.decimarum 1.Februarij,& 20.Decembris 1591. & 19.Iunij 1592.coram Gipsio.

Limita tamen quando decimę nouorum fructuum alteri prius soluebantur, & sic alius erat in quasi possessione eas exigendi,Abb.post Hostien.& Io.Andr. in c.cum in tua nu.6.& 7.de decim.Bald. de pręscr. par.1.2.par.princ.quæst.2. num.20. & 21. Rota in Conchen. decimarum 28. Aprilis 1589.coram Orano.

Quod est verum si alter nititur iure cōmuni,& alter pręscriptione, secus vero si vterque veniat eodem iure,& ius decimandi sit fundatum super terris decimalibus,& sic reale Anchar. in c. cum in tua num.3.de decim.Abb.conf.72.num.2.par. 2.Rebuff.de decim.quęst.14.num.18.Rota in Conchen. decimarum de Villanoua 5. Maij 1600.coram Card.Pamph.

Secundo aduerte agricolam non teneri soluere decimas de grano, quod ante decimationem sine sua culpa sublatum est, vel perijt alluuione dum esset in area,& idem de alijs frugibus,Sot.de iust.& iur.lib.9.q. 4.art.2.vers.Ad quartum denique pauloante finem,Abulen. viden.in Matth. cap.23. quęst.170. per tot.

De illo vero,qui rem de qua erat soluenda decima perdidit an, & quatenus teneatur Abulen.in Matth.cap.23.quæst.170.

Tertia Conclusio. Priuilegium concessum Ecclesiasticis decimas alienæ paro-
65 chiæ percipiendi comprehendit † etiam noualia,tex.est in cap.ex parte,il 3.de dec. quem ita intelligit Glos.ibi,& in cap. cum contingat,eod.vbi Doct.magis communiter licet Panorm.d.c.ex parte, magis placeat ille intellectus, quod illud priuilegiū concessum fuerit Ecclesiasticæ personæ, non quidem de percipiendis,sed de non soluendis decimis, cui accedere videtur Rebuf.d.quæst.14.num.18.qui tamen intellectus parum congruit literæ,vt patet consideranti,nisi velimus accedere intellectui, quem alio quodam exploso affert Rebuff. d.quæst.14.num.7.& 8.vbi ex integra Decretali desumpta ex antiqua Honorij compilatione,ostendit,illud non fuisse priuilegium,sed concessionem decimarum,& noualium factam Rectori Parochiæ,cui de iure competunt ex eo quod Episcopus Nouariens.dicta noualia cuidam canonico cōcesserat,vt ibi,per eum. Illud ergo constitutum sit,priuilegium concessum Ecclesiasticis personis percipiendi decimas,noualia etiam comprehendere, cum & hæc sit communis opinio, vt testatur Couar. lib. 1.var.resol.cap.17.num.13.& text.sit apertus in dict.cap. ex parte,secus vero dicen-
66 dum est † de huiusmodi priuilegio laicis concesso, etiamsi in feudum sint datæ decimę, vt est text.in cap. tua, il 1. §. vlt. vbi Glos. & Doct. de decim. quo modo etiam intelligendus est similis text.in cap. 2.§. 1.de decim.in 6. Quamuis Collect. d. cap.cum contingat, Anchar. dict. cap. ex parte, il 3.& Fortunius Garsias,in l.Gallus §.& quid si tantum,col.6.ff.de lib.& post. quos referunt,& sequuntur Couar.d. cap. 17.num.13.Rebuff.d.quæst.14 nu.29.modicus tueantur, etiam priuilegium Ecclesiasticis concessum de percipiendis alienis decimis,non extendi ad noualia dicentes,textum illum in c.ex parte,il 1. procedere speciali quadam ratione,quod ibi fiat mentio de priuilegio concesso ijs, quibus de iure communi, & ordinario decimæ competunt, licet ab eius ius eas percipiendi pręscriptione, iureue speciali sublatum sit.

Quarta Conclusio. Priuilegium non
67 soluendi decimas † ad noualia non extenditur,

ditur, Butr.c.tua,il 1.colum.vltim. de decim.Soc.consil.297.viso priuilegio, col.1. & per tot.volum. 2. Rebuf.d.quæst.14.nu.
68 30. secus autem erit, † vbi priuilegium illud solum fuit de non soluendis decimis de laboribus proprijs; nam tunc extenditur ad noualia, quia intelligitur tam de præsentibus, quam futuris laboribus, cap. ad audientiam, de decim. neque per hoc magnum præiudicium paratur Ecclesijs Parochialibus, iuxta tex.in cap. quid per nouale, de verb. signif. Atque ita in specie hanc sententiã tuetur Rebuf.d.q.14.nu.28.

Quinta Conclusio. Priuilegium non soluendi decimas noualium, intelligẽdum
69 est † de ijs noualibus, in quibus alter non habet tempore datæ immunitatis quasi possessionem iuris percipiendi decimas, vt est text.in cap.dudum, quod est antepen. de priuil.& in cap.statuto, in princip. de decim.in 6.& hoc, ne fiat illi pręiudicium preter concedentis intentionem, vt ex tex.colligitur, d.cap.dudum, & ibi adnot. Glos.fin. Idem verò dicendum est, vbi noualia essent tempore impetrati priuilegij proscissa, seu, vt alij loquuntur, facta, & ex eis alteri debitę decimę fuissent; tũc enim cessat illud priuilegium, vt ex communi resoluit Abb.d.cap.dudum, quem sequuntur Rebuf.d.q.14.n.33. & Couar.d.c.17.n.fi.

Sexta Conclusio: Priuilegium aliquibus concedens decimas noualium pro ea par-
70 te, qua veteres possidebant, † non extenditur ad alias decimas, nec ad alia loca, sed ad eam tantum partem, in qua veteres possidebant, c.statuto, in princ. de dec. in 6. quare is, qui noualiũ decimas petit in vim illius priuilegij, probare debet, se tpe indulti veteres decimas habuisse; vel partem, pro qua petit, tenetur probare, se possidisse, alias succumbet, vt not.ibi Gl.& Rebuf.d.q.
71 14.num.34. Si tamen probaret, † se possedisse per tempus immemorabile mediam, vel aliam partem veterum, & adhuc se possidere, tunc præsumeretur, quod tempore indulti illam partem possedisset, per ea, quæ latè tradit. Balb.tractat. & de præscript. lib. secundo, tertia part. princip. quæst. sexta, & Rebuf. dict. quæst. decima quarta, num.35. Hoc vero priuilegium decimarum noualium limitatum ad mensuram
72 antiquarum, † non extenditur vltra dimidiam partem decimarum, etiamsi amplius in veteribus haberetur: quia non est verisimile, quod, si tunc de plena, & integra perceptione veterum fuisset expressum, Apostolica Sedes pariter noualium decimas in tam graue Parochialium Ecclesiarum dispendium indulsisset, prout loquitur, & decidit Alex. quartus dict. cap.statuto, §.statuimus, de decim. in
73 6. vbi Glos.& Doct. quod tamen † non habet locum in Monachis Cistercensibus, & Carthusiensibus, prout excipit Pontifex in dict. §. in fin. hi enim, si percipiant integram, vel plusquam dimidiam decimarum antiquarum, vigore talis indulti tantundem quoque habebunt in noualibus, vt ibi Ioan. Andr. & Gemin. adnotauit.
74 Debent tamen locorum Ordinarij, vbi per huiusmodi decimarum concessiones Parochiales Ecclesię adeo grauantur, quod earum Rectores de ipsarum reditibus congruè sustentari, & commodè iura Episcopalia exhibere non possunt, prouidere, quod eisdem Rectoribus tantum de illarum prouentibus relinquatur, quod exinde competentem sustentationem habere, & Episcopalia iura soluere valeant, aliaque onera debita supportare, prout loquitur, & exponit tex.c.statuto, §. vbi aũt.

Septima Conclusio. Religiosi etiam exempti in aliquibus Parochijs decimas antiquas, aut earum partem habentes ex
75 donatione laicorum, † non possunt pro eadem, vel simili portione nouales superuenientes sine alia rationabili causa percipere, aut petere, vt deciditur dict. cap. statutum, §.fin. ibi not. Geminian.& alij; facit etiam cap.cum contingat, de decim. & hoc, ne graue fiat præiudicium Parochiali Ecclesiæ, d.§. statuimus.

Octaua Conclusio. Remittens decimas
76 sibi debitas, † nouales quoque remisisse videtur; tex.est in cap.quia circa, de priuileg. & ibi Ioan. Andr. Abb. antiq. & alij. Ratio illa est, quia in beneficijs plenissima fit interpretatio, vt ibi dicitur, & cap. dilecti, & cap. pastoralis, de donat. cap. olim, de verbor. significat. & in l.vltim. ff.de constit. Princ. Hoc autem
77 intelligendum est, dummodo remissio legitimè fiat, & vt ait ibi Pontifex, secundum Canonicas sanctiones, hoc

est,

est, vt non sit in enorme detrimentum Ecclesię, Glos. ibi per text. in c. Apostolicæ,
78 de donat. & quod fiat † ex causa necessitatis, vtilitatis, vel pietatis, vt ibid. not. Inno. Host. & Io. And.

Nona Conclusio. Si Monasterium, vel extraneus Curatus præscripserit decimam
79 in vno loco, & fiant ibi noualia † decimas noualium non habebit, sed Rector illius loci, & Parochiæ vbi noualia facta sunt, ad quem de iure communi decimę spectant, vt est insignis tex. in cap. cum contingat, de decim. & ibi not. Glos. & Doct. Rebuf. dict. quæst. 14. num. 9. Couarr. dict. cap. 17. num. 13. vbi hanc decisionem latè probant; potissima illa ratio est, quia sine possessione
80 † non est præscriptio, cap. fine possessione, de reg. iur. in 6. cap. auditis, de præsc. l. sine possessione, ff. de vsucap. & prescriptio
81 † odiosa est, atque adeo strictè interpretanda, c. odia, de reg. iur. in 6. Glos. communiter approbata, vt ibi testatur Abb. dict. cap. cum contingat. Quare non obstat cap. ex parte, il terzo de decim. per quod supr. in tertia conclusione probauimus, priuilegiũ Ecclesiasticis concessum de percipiendis decimis ad noualia extendi: illud etenim procedit in priuilegio, & beneficio, quod
82 benignè est † interpretandum, vt supra ex cap. pastoralis, de donat. alijsque iuribus admonuimus, & in hac specie notauit Couar. dict. num. 13. Idem est in consuetudine. nam si quis ex consuetudine antiquas
83 percipiat decimas; tamen † noualia, quę in eo territorio fiunt, non habebit, vt post Host. & alios d. c. cum contingat, latè resoluit Rebuf. d. q 14. num. 16.

Declarabis tamen, hanc conclusionem non procedere; Primò, vbi præscriptę fue-
84 rint decimæ † in vna parte fundi, & postea fiat noualis alia pars fundi: is enim, qui in parte præscribit decimas, in hac quoque nouali parte habebit, cum præscriptio partis indiuisibilis ad totum extendatur; optimus tex. in cap. cum in tua, de decim. & ita in hac specie tenet Brun. in tractat. de augmen. conclus. 17. in princip. Rebuf. dict. quęst. 14. num. 20. & consuluit Abb. consil. 71. volum. 2. per totum, vbi eum videas. Et hoc procedit, dummodo appareat vnum esse prædium, vel per limites, & clausuram, vel quia vno pretio emptum alias (e-
cus, vt optime idem Rebuf. tradit dicta quæstione decimaquarta, num. 21. & Abb. dict. consil. 17. ad fin.

85 Secundo declara, non procedere † quando noualia ipsa quis possedisset per tempus immemoriale; eodem enim tempore
86 præscribi possunt decimæ nouales, quo veteres. Doct. d. cap. cum contingat, & in c. 1. de præscript. in 6. sic consuluit Bertrand. consil. 184. colum. 1. vol. 2. iuxta editionem antiquam, necnon tradit Rebuf. d. quæst.
87 14. num. 17. immo † si de huiusmodi noualibus haberet titulum aliquem coloratum, tunc quadraginta anni sufficerent ad præscribendum, sicut & in alijs decimis, vt post Felin. & alios in c. de quarta, de præscrip. resoluit Rebuf. d. quæst. 14. num. 17. Sed quomodo præscribere poterit sine
88 possessione, quæ in noualibus videtur admitti non posse, iuxta supradicta: & tradita per eundem Rebuf. d. q. 14. num. 10.? Respondcri potest primo, intelligendum esse id, vel de noualibus impropriè sumptis, de quibus in sequenti declaratione, vel de noualibus, ex quibus aliquid, licet modicum, perciperetur, iuxta cap. quid per nouale, de verbor. significatione. Secundo potuisse aliquem, eiusque prædecessores sępius supra hominum memoriam percepisse decimas ex multis noualibus, seu eorum partibus, quando fiebant, vnde præscriptio hæc iuuare poterit ad percipiendum in alijs partibus eiusdem prædij, vel loci.

89 Tertio declara, † secus esse in noualibus impropriè, hoc est, in quibus vel de nouo arbores plantantur, vel alia seruntur, ab ijs, de quibus decimæ soluebantur; nam tunc præscribenti de ijs quoque decimæ soluendæ erunt, vt post Paris. consil. 73. lib. 4. Ruin. consil. 163. volum. 5. Ancharan. dict. capit. cum contingat, in fine, & alios latè tradunt Rebuff. dict. quæst. 14. num. 18. 19. & 22. Couarr. dict. cap. 17. num. 13. textus apertus d. cap. cum in tua, de decim. Atque hæc de hoc Capite dicta sufficiant.

SVMMAE RERVM.

1 *Decimas soluere omnes tenentur regulariter.*

2 *Colonus, & dominus vnam decimam soluunt de fructibus.*

Cle-

3 *Clerici tenentur ad decimas reales de bonis patrimonialibus. Idem quoad decimas personales; nu. 4. quod tamen fortè non habet locum in Sacerdotibus, qui diuina ministrant; num. 5.*

6 *Beneficiati tenentur de prædijs Ecclesiasticis soluere decimas Parochiæ, intra cuius fines sita sunt prædia, ex magis communi. & siue prædia illa sint dotalia, siue non; num. 7.*

8 *Rectores Ecclesiarum, aut alij clerici non tenentur decimas soluere alijs, qui superiores non sint, de decimis, quas ipsi percipiunt.*

9 *Prælati tenentur ad decimas prædiales, & personales.*

10 *Cistercienses, Templarij, & Hospitalarij nō tenentur soluere decimas prædiorum suorum, quæ proprijs manibus, aut sumptibus excolunt. Secus de prædijs conductis; num. 11. Item secus in prædijs acquisitis post Concil. generale Lateran. nu. 12. Et quid si acquirantur pro nouis Monasterijs ędificandis; num. 13.*

14 *Religiosi omnes decimas non soluunt de nutrimentis animalium, hoc est, de animalibus, quæ ipsi nutriunt: item de hortis suis.*

15 *Religiosi decimas soluunt de animalibus quæ alijs tradunt nutrienda. Item de hortis, quos alijs tradunt colendos; num. 16. aut si eorum olera venderent; num. 17.*

18 *Religiosi omnes regulariter tenentur de prędijs acquisitis, & acquirendis integras decimas soluere Ecclesijs Parochialibus, quibus erant decimales.*

19 *Religiosi non soluentes decimas Ecclesijs debitas, aut prohibentes eas solui, & alia huiusmodi facientes, quibus pœnis afficiantur.*

20 *Papa non tenetur decimas soluere, sed eas aliis imponit.*

21 *Decimæ in noua lege pręceptæ sunt ad similitudinem decimarum veteris legis.*

22 *Decima quædam est, quæ offertur Deo per ieiunium, & pœnitentiam.*

23 *Episcopus pro mensa saltem Episcopali non teneatur soluere decimas, nisi Sūmo Pontifici. De patrimonialibus tamen, & aliis beneficiis Ecclesiasticis tenetur; num. 24. Item secus si bona mensæ in alium transferantur; num. 25.*

26 *Reges, & Principes tenentur ad solutionem decimarum tam prędialium, quam personalium; eas tamen fortè non tenentur soluere, nisi Episcopo, num. 27.*

27 *Pauperes tenentur decimas soluere: & nu. seqq.*

28 *Paupertatis prætextu aliena tenere, vel peccare non licet.*

30 *Pauperes tenentur soluere decimas de suis eleemosynis. poterunt tamen vnum pro alio soluere; num. 31. Item non tenerentur soluere, si essent in extrema necessitate, aut cogerentur omnia vendere, & mendicare, si integram decimam soluere vellent, quam longo tempore non soluissent; num. 32.*

33 *Leprosi tenentur ad decimas, si colunt agros aut vineas, vel si viuunt per se in domibus suis.*

34 *Heremitæ, & alii obseruantes regulam SS. Dominici, vel Francisci, si viuant per se, tenentur ad decimas de agris, & vineis, quas colunt.*

35 *Leprosi, Heremitæ, & alii huiusmodi, si simul in vna domo viuant, non tenentur ad decimas de hortis suis in circuitu domus, neque de animalibus suis ibidem pascentibus, seu eorum nutrimentis.*

36 *Iudęi de terris, quas colunt, decimas soluere tenentur. Idem in infideli, & hæretico; num. 37. Idem etiam in decimis personalibus; num. 38.*

39 *Imperator, aut alius laicus non potest laicis concedere immunitatem a solutione decimarum.*

40 *Episcopus non potest alicui concedere per viam priuilegii immunitatem a solutione decimarum.*

41 *Decimę sunt a Papa Ecclesiis assignatæ.*

42 *Ecclesię antiquitus constitutæ decimis priuari non debent.*

43 *Episcopus non potest dispensare contra Concilium generale, aut canones.*

44 *Episcopus potest ex causa remittere decimas suæ mensę debitas.*

45 *Episcopus potest interponere decretum, & consensum in compositione super solutione decimarum.*

46 *Papa potest aliquibus etiam laicis priuilegio concedere immunitatem a solutione decimarum.*

47 *Ius diuinum, & naturale indispensabile est, & immutabile; & num. 52.*

48 *Papa non potest tollere ius diuinum, potest tamen interpretari; num. 49. non verò limitare, maximè in spiritualibus, n.50.*

51 *Princeps non potest aliquid statuere contra ius naturale, in damnum maximè alicuius.*

52 *Dispensari non potest contra ius naturale, aut diuinum.*

53 *Immunitas a solutione decimarum cur possit per Papam laicis concedi.*

54 *Praeceptum decimarum non potest in totum tolli à Christiana Rep. & ibidem de ratione.*

55 *Priuilegium concessum de non soluendis decimis non extenditur ad eas, in quarum possessione est is, cui de iure communi competunt decimae, secus si possessio sit apud eos, quibus de iure speciali competunt, num.56.*

57 *Ius decimandi tamquam spirituale laicis non competit, eiusq; sunt incapaces.*

58 *Spirituale quibus modis quid dicatur.*

59 *Ius decimandi regulariter non potest ab Episcopo laicis concedi. potest tamen alijs Ecclesiis cum aliqua causa, num.60. imo & laicis ex iustissima causa poterunt ad vitam, aliudue tempus concedi fructus decimarum, num.61.*

62 *Ius decimandi, seu potius commoditas decimarum potest ab Episcopo laicis concedi in vim alienationis cum causae cognitione, & consensu eius, de cuius interesse agitur.*

63 *Intellectus c.2. de his, quae fi. a Prael.*

64 *Laici possunt decimas titulo conductionis percipere, & quasi possidere, quibus etiam locari possunt ad vitam eorum, accedētē maximè Superioris auctoritate, nu.65.*

66 *Laici licitè possident decimas sibi ante Concilium Lateran. non autem postea concessas.*

67 *Concilium Lateran. de quo in cap. quamuis, & c. prohibemus, de decim. quodnam fuerit.*

68 *Decimę non possunt laicis concedi in emphyteusim, saltem post Concilium Lateranense.*

69 *Argumentum a feudo ad emphyteusim valet.*

70 *Pignorari non possunt decimae à laicis ipsis quoque Ecclesijs, nisi ad illas eae decimae pertinerent.*

71 *Laici obtinentes decimas in feudum ante Later. Conc. possunt eas de consensu Episcopi in Ecclesiam transferre. In alios vero laicos feudi titulo transmittere non poterunt, num. 72. idque procedit etiam in ijs decimis, quae feudo extincto redeūt ad Ecclesiam, num.73.*

74 *Titulus ante Concil. Lateranen. probatur ex possessione immemorabili decimarum cum fama huiusmodi tituli, & concessionis, neque aliqua inuestitura requiritur.*

75 *Immemorabilis praescriptio idem est cum centenaria ex magis communi.*

76 *Immemorabilis possessio quomodo probetur.*

77 *Testes deponentes de immemoriali praescriptione, & possessione debet esse memores 40. annorum.*

78 *Memoriam extare in contrarium, potest probari per testes, & per instrumenta.*

79 *Perceptio, & possessio decimarum probari potest per testes singulares.*

80 *Possessio probari potest per testes singulares.*

81 *Locus, & tempus in decimis non est de substantia actus.*

82 *Laici iure percipiendi decimas spoliati, & agentes interdicto recuperandae, an sint ante omnia restituendi.*

83 *Ius decimas percipiendi potest per Papam Principi, vel alteri laico cōcedi ex causa.*

84 *Priuilegiatus, vt exigat decimas, tenetur congruum portionem ex ijs assignare Ecclesiae Parochiali.*

85 *Consuetudo differt à praescriptione, & in quibus.*

86 *Consuetudo quid sit.*

87 *Consuetudo circa quantitatem decimae plurimum potest, & attendenda est tam in praedialibus, quam in personalibus decimis.*

88 *Consuetudo, etiam quae contra ius est, non requirit scientiam, aut approbationem Principis.*

89 *Quota decimae cur diminui possit per consuetudinem.*

90 *Consuetudo quantumcumque longa nullas decimas, aut quid alios soluendi ministris Ecclesiae indigentibus non excusat à peccato, nec valet.*

Mini-

91 *Ministrorum Ecclesiæ sustentatio est de iure diuino, & naturali.*

92 *Personales decimę iure tantum humano inductæ sunt, & præceptæ post Euangelicam legem, & consuetudine tolli possunt.*

93 *Consuetudo; vt decimæ etiam mixtæ de minutis non soluantur; valet. Idem in decimis ex certis rebus, num.94.*

95 *Consuetudo, vt de prædijs Ecclesiasticis decima non soluatur, vet. Immo fortè idem erit in prædijs patrimonialibus clericorum, num.96.*

97 *Consuetudo potest inducere, vt decima vni Ecclesię debitæ alteri soluantur; secus in prædijs, quæ proxima sunt limitibus; num.98.*

99 *Confines præscribi non possunt.*

100 *Consuetudo soluendi decimas maximè attendi debet, vbi dubium est, ad quam Ecclesiam eæ spectent. sufficientque decem anni ad eam inducendam, nu.101.*

102 *Consuetudo præter ius inducitur spatio decem annorum.*

103 *Consuetudo obseruanda circa solutionem decimarum regulariter requiritur, & sufficit, vt sit 40. annorum. neq; exigitur titulus, num.104.*

105 *Præscribere possunt laici exemptionem a solutione decimarum etiam in totum, vbi tamen possit Parochus commodè sustentari.*

106 *Clericus, & Ecclesia possunt præscribere exemptionem a tota decima.*

107 *Clericus; & Ecclesia possunt per præscriptionem acquirere etiam totam decimam in aliena parochia idque etiamsi ipsi non habeant parochiam, num.108.*

109 *Præscriptio decimæ vnius rei non extenditur ad aliam rem etiam eiusdem fundi. neq; de decimis antiquis ad noualia, nu. 110. neque de persona ad personam, num.111.*

112 *Præscriptio immunitatis, & iuris decimandi regulariter requirit, vel spatium quadraginta annorum cum titulo, vel tempus immemorabile etiam sine titulo.*

113 *Ecclesia, vel Ecclesiastica persona habens donationem decimarum à laico, non potest eas præscribere etiam tempore immemorabili.*

114 *Laicus tempore etiam immemorabili non potest præscribere ius decimandi.*

115 *Incapaces alicuius iuris non possunt illud præscribere etiam per tempus immemorabile.*

116 *Præscriptio immemorialis vim habet priuilegij. secus tamen vbi adest incapacitas in possidente, num.117.*

118 *Laicus tutus erit præscriptione immoriali decimarum, accedente fama priuilegij.*

119 *Compositio inter personas Ecclesiasticas, vt decimæ vni Ecclesię debitæ alteri soluantur, valet; dum tamen accedat causę cognitio, decretum, & consensus Episcopi; num.120. aut etiam eius Vicarij, num. 121.*

122 *Compositio, quod decimæ laicis soluantur, nisi ad tempus, & iusta de causa, non valet.*

123 *Compositio inter clericos, vt minus decima, aut de aliquibus non soluatur, valet. immo etiamsi ea valebit inter clericos, & laicos; num.124. multò verò magis vbi approbata sit à Papa, vel fiat circa modum solutionis, num.125.*

126 *Compositio, vt perpetua sit, & obliget successorem, debet fieri cum auctoritate Superioris.*

127 *Intellectus cap. veniens, de transact.*

128 *Transactio, & compositio super decimis pręteritis fieri potest sine consensu Superioris.*

129 *Transactio de decimis futuris non soluendis fieri potest cum assensu Superioris, si pro decimis compensetur Ecclesia in alijs, etiam dando aliquid temporale, puta prędium; num.130.*

131 *Episcopales decimæ quæ sint, remissiuè.*

132 *Remissio decimarum Episcopalium valet, & est large interpretanda. extenditurq; ad prædia acquirenda, dummodo fiat iuxta canonicas sanctiones; numero 133.*

134 *Ecclesia, cui de iure communi non debentur decimę, potest eas remittere alteri Ecclesiæ.*

135 *Remittere potest Ecclesia Parochialis decimas sibi de iure communi debitas cum assensu Summi Pontificis. An verò cum solo assensu Episcopi; num.136.*

Qui-

Quinam teneantur ad solutionem Decimarum, vel etiam ab ea excusentur. Cap. V.

Vide S. Thom. 2.2. quæst. 87. art. 1. & 4.
Abulensis in Matth. cap. 23. quæst. 191. & seqq. & 195. Sot. de iust. & iur. lib. 9. q. 4. art. 4.
Andr. Hispan. in Regulis decim. §. 11. & 12.
Malderus de iustit. & relig. tract. 10. tit. de decim. dub. 5.
Valerius Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 19. sect. 3. quæst. 1.

QVAERO PRIMO, An omnes tam laici, quam Clerici, & Religiosi teneantur ad decimarum solutionem.

Prima Conclusio. Regulariter omnes
1 † tenentur decimas soluere; tex. est in cap. decimæ, & apertior in c. si quis laicus, 16. quæst. 1. cap. tua, il 2. seu tua nobis, de decim. melior in c. à nobis, eod. tit. vbi Glos. & Doct. de decim. not. Rebuf. dict. tractat. quæst. 5. num. 1. & 2. Hisp. reg. 10. quæst. 11.
2 num. 1. Quamuis autem † tam dominus, quam colonus partiarius, qui fruges domi no soluit, ad decimam teneantur, c. a nobis & c. tua nobis, vbi Glos. & DD. de decim. Glos. pariter, & Scribentes in cap. cum homines, cap. cum sint homines, & cap. cum non sint in hom ine, eod. tit. & cap. quæsti, 16. quæst. 1. ad vnam tamen dumtaxat inter vtrumque diuidendam tenentur, vt patet ex d. cap. tua nobis, ibi sicut colonus de parte fructuum, quæ sibi remanet, &c. vbi id not. Glos. Host. & alij relati a Gutier. pract. quæst. lib. 1. num. 8. vbi cum nu. præced. latè hanc sententiam cõfirmat; eodem autem num. 8. & seqq. contrarium quoque, tu rationibus, tum auctoritatibus comprobat: & tandem num. 8. concludit seclusa consuetudine licere cuique vtramlibet sequi opinionem, secus vero stante consuetudine, quam fore attendendam latius ostendit quæst. 19. Aliquando vero non tenentur coloni soluere decimas, vt puta quando eorum domini habēt priuilegium reale exemptionis a decimarum solutione vt per tex. in clem. 1. de decim. & ibi Ancharan. num. 6. Card. num. 21. & alios, tradit Azor. d. lib. 7. cap. 37. quæst. 7. Henriq. in Sum. Theol. mor. tom. 1. lib. 7. cap. 27. nu. 8. lit. I, & K, vbi etiam ait, id procedere quoque quoad prędia sita in aliena Parochia, ab illa, quam domini habitant. Idem multo magis, vbi coloni ea de re habeant speciale priuilegium a Papa, vt constat ex text. vbi Glos. & Doct. d. cap. a nobis. Quomodo autem tam dominus, quam colonus, vbi soluere debent decimam, eius solutionem inter se diuidant, dicam infr. cap. 6. quæst. 4. concl. 5.

Secunda Conclusio. Clerici etiam tenen
3 tur decimas soluere † de bonis patrimonialibus sitis in propria, vel aliena parochia, vt voluit Glos. 1. in c. nouum genus, quam sequuntur Innoc. Abb. & communiter Doct. vt testatur Couar. lib. 1. var. resolut. cap. 17. num. 8. vers. Primum hinc constat, quam etiam sequitur D. Thom. 2. 2. q. 87. art. 4. Sot. lib. 9. de iust. & iure, quæst. 4. art. 4. Azor. d. lib. 7. cap. 35. quæst. 5. ex Innoc. & Abb. d. cap. nouum genus. Siluest. autem Ver. decima, quæst. 7. vbi seruiant Ecclesię, cui debentur decimę, ait, decimas soluere non debere, alias sibi ipsis soluerent. Verum pro conclus. est optimus tex. in d. cap. nouum genus, & in cap. si quis lai
4 cus, 16. quæst. 1. Quoad † personales verò text. est secundum Rebuf. d. tract. quæst. 5. num. 9. in d. c. nouum genus, vbi Doct. omnes, idem tenet Host. & alij communiter, in c. veniens, de transact. Idem verò Rebuf. num. 9. per eundem tex. in cap. nouum ge-
5 nus, dicit, † Sacerdotes ex eo, quia non recipiunt sacramenta, non teneri ad decimas saltem personales, licèt contrarium velit Innoc. d. c. nouum. genus. Cogita.

Tertia Conclusio. Tenentur clerici quicunque habent prædia Ecclesiastica intra alterius parochiæ fines sita, de ijs soluere
6 † decimas Parocho. Hæc est magis communis opinio, vt testatur eam sequens Couar. d. vers. primo, hic constat, quam tenent Abb. & alij, d. c. nouum genus, idem Abb. in cap. 1. post Glos. ibi, de cens. Card. cons. 88. num. 4. Vnde Canonici de fructibus suis tenentur decimas persoluere, vt post Host. Innoc. & Butr. tradit Rebuf. dict. tract. de decim. quæst. 5. num. 5. & hoc quidem obtinet attento statu, quo nunc Canonici vt plurimum priuatim, non autem cõmuniter viuunt, quod si nunc communiter

viue-

viuerent, prout in primitiua Ecclesia faciebant proculdubio de laboribus, ac nutrimentis suis nullas decimas soluere deberent, vt disposuit Paschal. 2. in cap. decimas, quod est 48. 16. quæst. 1. extra hunc casum autem tenentur Canonici soluere decimas, sicut alij clerici de prædijs etiam Ecclesiasticis, quicquid voluerit Glos. in c. questi, 16. quæst. 1. Nec referre videtur,
7 † sintne ea prædia dotalia, vel non, iuxta communem opinionem, de qua testatur Bal. nouell. tract. de dot. colum. 2. cui etiam accedit Card. d. conf. 88. num. 5. Couar. d. num. 8. vers. Secundo, licet, & Rebuf. dict. quæst. 5. num. 20. Innoc. & Abb. d. cap. nouum genus, & Azor. d. quæst. 5. Quamuis contrarium voluerit Glos. 1. & fin. d. cap. nouum genus, per d. cap. quæsti, 16. quæst. 1. D. Thom. d. art. 4. & ibi Caiet. Balb. tract. de præscript. 5. part. princ. quæst. 7. Sanè Rectores Ecclesiarum, sicut nec alij clerici
8 † tenentur decimas soluere alijs clericis, qui superiores non sint, de decimis, quas ipsi recipiunt, sicut nec Leuitæ Leuitis persoluebant, vt in hac specie not. Rebuf. dict. quæst. 5. num. 6. & post Glos. Abb. & Innoc. d. cap. nouum genus, docet Azor. d. quæst. 5. quibus libenter accedo, quoniam id satis apertè colligitur ex text. in d. cap. nouum
9 genus. Prælati quoq; † tenentur ad decimas prædiales, vbi sunt prædia, vt post Innoc. d. cap. nouum, & Card. conf. 88 num. 4. tradit Rebuf. d. quæst. 5. num. 3. & de personalibus, vbi Ecclesiastica sacramenta recipiunt, vel audiunt diuina, Host. Henr. Boich. & Butr. d. cap. nouum, & latè probat Rebuf. dict. quæst. 5. nu. 4. Et Canonicum audientem diuina extra Ecclesiam suam, teneri, vbi audit diuina, soluere decimam de suæ præbendæ fructibus tanquam de lucro, post Butr. & Anch. d. cap. nouum contra Abb. & Innoc. tenet Azor. d. cap. 35. quæst. 7.

Quarta Conclusio. Cistercienses, Tem-
10 plarij, & Hospitalarij † non tenentur soluere decimas prædiorum suorum, quæ proprijs manibus, aut sumptibus excolunt tex. est in c. ex parte, il 1. & cap. licèt, de decim. quod quia quidam intelligebant solum de noualibus, Papa in cap. ad audientiam, eod. tit. exponit intelligi dict. indultum debere non tantum de noualibus, sed etiam de prædijs, quæ proprijs manibus a Religiosis prædictis coluntur.

Priuilegia concessa Cisterciensibus sunt personalia, & ideo non suffragantur respectu portionis Colonorum, vt in puncto horum priuilegiorum est decisio Putei 522. lib. 2. Prolom. decis. 194. incipit 1. Burgen. decimarum, & dixit Rota in Toletana decimarum 17. Iunij 1611, coram Coccino Rotæ Decano In Pampilonen. decimarum 15. Decembris 1615. coram eodem Seraph. decis. 827.

Item non suffragatur respectu arredatariorum etiam si ipsi fratres aliquam culturam exiguam tamen adhibeant Seraph. decis. 827. num. 3. & seqq.

Declara tamen, hanc conclusionem non
11 procedere; Primo, in possessionibus † ab alijs conductis, cap. dilecti, eod. tit. & not. Glos. 2. d. c. ex parte, & Rebuf. d. tract. q. 14. num. 52. Secundo, secus de possessionibus, quas post generale Concilium acquisierunt.

Etiam de prædijs, quæ post Concilium Cistercienses acquirunt non tenentur soluere decimas si proprijs sumptibus excolant, vt causa acerrime disputata Rota resoluit in Pampilonen. decimarum 18. Decembris 1615. coram Coccino Rotæ Decano, præsertim propter priuilegia Sixti Quarti ibi singulares personas dicti ordinis præstatione Decimarum tam de possessionibus habitis ante, & post Concilium, quam de cætero habendis; quæ proprijs sumptibus excolunt, & excolent.

Nam de ijs etiam si suis manibus illas excolant, Cistercienses, & alij similiter pri
12 uilegiati, tenentur omnino decimas persoluere, vt disponit text. cap. nuper, eod. tit. nisi tamen prædictæ possessiones ab ijs acquirantur pro nouis Monasterijs ædifi-
13 candis, vt ibidem dicitur, quo casu † tradendæ erunt alijs excolendæ a quibus decimæ Ecclesijs persoluantur; sicque immunes erunt illi Religiosi pro portione sua, non autem coloni pro sua; quomodo ego intelligo illum tex. licèt Glos. 2. & 3. dissentire videatur. Item declara omnibus alijs modis, quibus in præced. cap. quæst. 3. declarauimus conclusionem secundam, quæ

erat

erat de exemptione Religiosorum a noualibus; in qua etiam quæst. plenè tractauimus de priuilegijs, & præscriptionibus, quo ad noualia spectat; quare hic eam materiam omittimus.

Item declara, nisi priuilegia eximentia a solutione decimarum incipiant esse enormiter læsiua Ecclesiæ Parochiali, quæ habet intentionem de iure fundatam in decimis tunc enim amittitur priuilegium c. suggestum.c.dilecti,& ibi Gl. in ver.enormiter de decim. cap. quod per nouale vbi etiam Glos.de verbor.signif.Menoch.cons. 156.num.9. lib. 2. Rebuf. de decim. quæst. 14. num. 55. Rota in specie de priuilegijs Cistercienfium in Pampilonen. decimarũ 6.Aprilis 1615. coram Coccino Rotæ Decano; vel saltem moderatur iuxta tex.in c. 2.§.vbi autem de decim.lib.6.Rota in dict. Pampilonen.

Quando autem dicatur priuilegium enormiter lædere spectat ad declarationem Papæ Abb.in d.cap.suggestum num.4.Glos.in c. docet de reg.iur.in 6.& facit text.in l.Horatius de reg.iur. nisi alteri vtpute iudicio Rotæ Papa commiserit, vt euenit in d.causa Pampilonen.

Item declara priuilegia non procedere si prędia locentur ad pecuniam, tunc enim in nihilo sunt exempti Cistercienses Rot.decis.4.de priuil.in antiq. Put.in terminis decis.150.lib.2.in nou. Rot.decis.23.nu.4.& seq.part.2.Glos.in clem. 1.in ver.excolendas de decim. & ibidem Bellam. num.240. & 241.Rota in Carthaginen.decimarum 2.Nouembris 1600.coram Penia in Pampilonen.decimarum coram Coccino Rotæ Decano.

Quinta Conclusio. Omnes alij Religio-
14 si decimas non soluunt † de nutrimentis animalium, hoc est, de animalibus, quæ ipsi nutriunt, vt exponit Glos.in Clem. 1.verbo animalibus, eodem tit. item de hortis suis non soluunt decimas; tex.d.cap.ex parte, il 1.hoc tit. sic etiam intelligendus est tex. in c.decimas,16.quæst.1. cum simil. Sanè, quod de nutrimentis animalium dicitur, si expositionem Glos. admittamus, ita de-
15 mum procedit, si ipsi Religiosi ea nutriant secus si alijs nutrienda darent, vt not. Anchar.d.cap.ex parte, colum.1. & Rebuf.d. quæst. 14. num. 57. dicuntur autem & ipsi ea nutrire, si alij ea custoditam, sed vespere ad Monasterium reducant, vt ibid. Rebuf.adnotauit. Idem quoque dicendum
16 est † de hortis, quos colendos alijs traderent, tunc enim de illis decima solui debet,
17 vt ibid.tradunt Doct.sicut† & de ijs quos colerent,& olera venderent, tunc enim decimas soluere tenentur, vt in specie tradunt Abb.d.c.ex parte, & Rebuf. vbi supr. nu.58.tex.enim ille intelligendus est de hortis, quos ad vsum proprium habent. Idem etiam statuendum est de agris,& vineis, quæ Abbates ad suum, vel Fratrum stipendium habent, de illis enim decimas soluere non deberet, vt apertè cauetur in cap. questi, 16.quæst.1. iuncta interpretatione Glos.& aliorum, Plerique etiam alij Religiosi habent priuilegia non soluendi decimas, quæ refert, & latius explicat Henriq. tom.1. Theol. moral. lib.7. cap.27.num.3. vsque ad 9.

Sexta Conclusio. His casibus exceptis,
18 omnes Religiosi † tam exempti, quam non exempti tenentur de terris,& possessionibus ab eis acquisitis, vel acquirendis soluere integrè decimas Parochialibus Ecclesijs, quibus erant decimales, nisi speciali iure, aut priuilegio super hoc muniti sint, vt disponit textus d.cap.commissum, de decim.iuncto cap.fin.§.cæterum, eodem
19 tit.in 6. Immo Religiosi † omnes appropriantes sibi decimas, etiam noualium, sibi non debitas, seu non permittentes solui decimas, aut de animalibus familiarium, & pastorum suorum, vel aliorum etiam animalia suis gregibus immiscentium, aut de animalibus, quæ in pluribus locis emittunt in fraudem Ecclesiarum, & alijs locis tradunt tenenda, aut etiam de terris, quas alijs tradunt excolendas, si post requisitionem Ecclesiarum, quarum interest, a præmissis non destiterint infra mensem, aut si de his, quæ contra præmissa vsurpare, vel retinere præsumpserint, infra duos menses non satisfecerint damnificatis Ecclesijs, tamdiu manebunt ab officijs, & administrationibus,& beneficijs suspensi, donec destiterint & satisfecerint; quique ijs carent, excommunicationem incurrunt, a qua ante satisfactionem condignam non absoluuntur, vt disponit Clemen.1.de decim.

cim. vbi subditur, præmissa non extendi ad animalia, quæ per Religiosorum ipsorum donatos, seu oblatos tenentur, dum tamen illi, dum tamen illi cum effectu se, & sua donauerint, aut obtulerint illis Religiosis.

20 Septima Conclusio. Papa † non tenetur decimas soluere; quia ipse est summus Sacerdos, & Pontifex, ac minister Ecclesiæ, qui decimas alijs imponit, Clem. vltim. de decim. & Extrauag. vn. eod. tit. in commun. S. Thom. 2. 2. quæst. 87. art. quarto ad 3. Sot. lib. 9. de iustit. & iur. quæst. quarta, art. quarto, Rebuf. dict. tract. de decim. quæst. 3. nu. tertio, & sequentibus. Vnde etiam in lege

21 veteri, ad cuius similitudinem † in noua quoq; decimæ præceptæ fuerunt, vt in specie S. Thom. dict. quæst. 87. art. 1. & Sot. lib. 9. de iustit. & iur. quæstione quarta, artic. primo adnotarunt, cæteri quidem Leuitæ summo Sacerdoti decimas dabant, ipse autem nemini, vt habetur Numer. 18. quare quod ait idem Rebuf. dict. tract. quæstion. quinta, num. 26. quod omnis homo, in quantum Deo subditus, siue sit Papa, siue Imperator, tenetur decimas Deo offerre, quia omnes sumus populus eius, & oues pascuę

22 eius, loquitur † de decima illa spirituali, quæ Deo offertur per ieiunium, & pœnitentiam, de qua idem Rebuf. dict. tractat. quæst. secunda, num. 9. & quæst. 5. num. 31.

23 Immo neque Episcopus tenetur decimas soluere, nisi summo Pontifici; tum quia ita in specie voluit Thom. Triuisan. in dec. Venet. lib. 1. decis. 29. num. 1. & 3. post Abb. in cap. 2. num. 6. de decim. tum quia nullibi hoc cauetur, immo contrarium expressè habetur in cap. questi, 16. quæst. 1. vbi apertè decernitur, vt Episcopi, & Abbates de agris, & vineis, quę ad suum, vel fratrum stipendium habent, decimas ad Ecclesias suas deferri faciant; hoc est decimas non soluant, vt exponit ibi Glos. & cæteri Doctor. tum quia Episcopus nemini subditus est, etiam quoad spiritualia, & sacramenta, nisi Summo Pontifici. Vnde, si sacerdotes ex eo quia non recipiunt sacramenta, sed alijs ea ministrant, immunes a decimis tam personalibus, quam realibus esse voluit Rebuf. d. quæst. 5. num. 9. multò magis immunes erũt Episcopi quoad mensam saltem Episcopalem, eiusq; prædia. Quod igitur asserit idẽ Rebuf. d. q. 5. n. 26. post Andr. Hispan. d. tractat. de decim. q. 11. n. 1. Episcopum etiam quatenus Deo subditum teneri ad soluendum decimam Deo, intelligendum est de ea decima spirituali, quæ non nisi Deo datur, de qua supra dictum est. Quod tamen declara Primo, procedere solùm in bonis Episcopi Ecclesiasticis, quæ sunt de mensa

24 Episcopali; de patrimonialibus enim † & alijs beneficijs Ecclesiasticis, quę tamquam priuatus clericus habet, idem dicendum erit, quod supr. conclus. 2. & 3. diximus de bonis paternis, & Ecclesiasticis aliorum clericorum; & hoc est, quod voluit Hispan. sup. q. 12. num. 14. post Host. Declara secun

25 do, secus esse, † si bona huius mensæ in aliũ per venditionem transferantur; nam tunc subijcerentur decimæ, vt tradit idem Triuis. d. decis. 29. num. 3. ad not. per Bald. consil. 322. num. 2. lib. 4. & Fabian. de Mont. in tract. de empt. & vend. q. 9. princip. nu. 46. Tertio declara, vt ij, qui sunt de familia Episcopi, teneantur decimas soluere, vbi infantes eorum baptizantur, & vbi per totum anni curriculum Missas audiunt, vt cauetur in d. cap. questi, in fi. 16. q. 1.

Octaua Conclusio. Reges, & Principes

26 † tenentur & ipsi ad decimarum solutionem; prædialium quidem illi Ecclesiæ, in qua prædia sita sunt, personalium vero, vbi diuina audiunt officia, vt in specie tradit Glos. in cap. omnes Principes, de maior. & obed. Rebuf. q. 5. num. 25. Hispan. d. reg. decim. q. 12. num. primo, & latè tradit Corset. in tractat. de potest. reg. quæstione 37. quæ est in tertia parte illius tractat. idem etiam voluit Hispan. dicta quæstione vndecima, num. 1. & Io. Azor. d. lib. 7. cap. 35. q. 1. Quare non est exaudiendus Triuis. dũ d. decis. 29. num. 2. vult, bona Principis non esse subiecta decimę, per l. licitatio, quæ alias incipit, locatio, ff. de publ. quæ tamen lex solum disponit, quod bona fisci sunt immunia a vectigalibus; quare non rectè sequitur, ea esse immunia a decimis, quæ fundamentum, & originem habent a iure naturali, & diuino, puto tamen probabiliter,

27 Reges, & Principes † non teneri soluere decimas alicui Eccles. Paroch. sed Episcopo; sic loquitur glo. d. c. oẽs, in qua reliqui fundantur; & hoc, vt in aliquo præ ceteris in materia quoque decimar. priuilegiati sint.

Nona Conclusio. Pauperes, & ipsi

28 †tenentur ad decimas, Glos. cap. qui tua, &
ibi Gemin. 12. q. 1. Vinc. Ioan. Andr. Butr. &
Abb. in cap. cum homines, de decim. Fran.
Marc. dec. Delphin. 198. num. 6. 2. par. Tynd.
d. tract. de decim. num. 38. vsq; ad 43. & S.
Thom. d. q. 87. art. 4. in fine, Rebuf. d. q. 5. n.
14. Viui. opin. 153. verbo, consuetudo non
soluendi. Cornel. Benincas. in tract. de pau-
pert. q. 7. in 6. speciali, nu. 28. Ratio duplex
29 est. prima, quia prætextu paupertatis †non
debet quis tenere aliena, vel peccare, l. pa-
lam, §. non est ignoscendum, ff. de rit. nupt.
30 cum similib. Secunda, quia pauperes † te-
nentur de eleemosyna, quæ eis offertur, da-
re decimam, vt ijdem Doctores adnota-
runt, soluitur enim decima non modò re-
spectu Ecclesiæ, sed etiam in recognitioné
vniuersalis dominij, cap. tua nobis, de de-
cim. Declara tamen primo hanc conclusio-
31 nem, quod poterit pauper† vnum pro alio
soluere, ut in specie voluit Franc. March. d.
32 decis. 198. num. 8. secundo, †secus esse, si is
sit in extrema necessitate, vt tradit Rebuff.
dict. quæst. 5. num. 14. nam tunc omnia sunt
communia, l. 2. §. cum in eadem, ff. ad leg.
Rhod. de iac. c. si quis propter, de furt. Im-
mo, & debet Ecclesia remittere decimam
pauperi, qui cogeretur omnia vendere, &
mendicare, si vellet integram decimam
soluere, quam longo tempore non soluis-
set, vt tradit Rebuf. d. quæst. 5. num. 15. post
Glos. in cap. quæcunque 16. quæst. 7. vbi
Turrecrem. num 1. post Host. & Gofr. idem
Viu. & Beninc. loc. citatis.

Decima Conclusio. Leprosi tenentur
33 † decimas soluere, si colunt agros, vel vi-
neas, vel si viuunt per se in domibus suis; si-
34 cut † & Heremitæ, & alij laici obseruan-
tes regulam S. Dominici, vel S. Francisci,
etiamsi seruiant Monasterijs exemptis, vt
tradunt Rebuf. d. q. 5. num. 22. & Hispan. d.
tract. reg. decimarum, quæst. 12. num. 2. & 3.
aliàs si viuant in communi, & stent simul in
vno loco, & domo, non tenentur dare deci-
35 mas † de hortis suis, qui sunt in circuitu do-
mus, neq; de animalibus suis ibidem nascen
tibus, seu eorum nutrimentis, vt voluit Pon
tifex cap. 2. de Eccles. ędif. & not. Rebuf. d.
num. 21. Hispan. d. num. 2.

2 Ad hoc vt sit locus d. c. 2. de eccl. ædif. le-
prosi debent communiter viuere, & si-
mul congregati extare, ita vt si adesset ho-
spitale, in quo curarentur etiam leprosi,
quando ad illud accederent, & adessent ibi-
dem alij infirmi cæteris morbis laborantes
& leprosi retinerentur separatim ab alijs
infirmis adhuc non haberet locum, d. c. 2.
Quia leprosi non videntur construere cor-
pus separatum; cum talis separatio fiat ad
euitandum cõtagium, & cum priuilegium
d. c. 2. sit speciale non videtur extendendũ
ad hospitale cõe leprosis, & alijs infirmis;
vt dixit Rota in Corduben. decimarum 22.
Maij 1617. coram Manzanedo.

36 Vndecima Conclusio. Iudei quoque† de
terris, quas colunt, decimas soluere tenen-
tur: tex. in cap. de terris, eodem tit. idem
37 de Pagano, Turca, & Hæretico† notant ibi
Doct. Rebuff. post alios, d. q. 5. num. 11. Hi-
span. d. tract. quæst. 11. nu. 3. Siluester post
alios in verbo, decima, num. 3. Azor. d. lib. 7.
cap. 35. quæst. 1. optimus ad id tex. in cap.
38 quanto, de vsur. & ad personales † deci-
mas Iudæos, & Hęreticos teneri concludit
Rebuf. d. num. 11. post Glos. in cap. decimę,
16. quæst. 1. quia licèt non audiant diuina,
non tamen stat (inquit Rebuff. per ecclesiã,
quæ nemini claudit gremium. Contrarium
tamen voluit Glos. d. c. de terris, quoad Iu-
dæos, ex eo, quia non sunt de corpore Ec-
clesiæ, cui accedit Hispan. d. q. 11. num. 5.
late Azor. d. c. 35. q. 3. & in Saracenis, quod
ad decimas prediales teneantur, tradit Lap.
alleg. 63. Rebuf. d. q. 5. num. 3. consuluit Ol-
drad. cons. 91. Mant. cons. 188. col. 2. docetq;
Azor. d. q. 1. & 2. vbi id probat de prædijs
quoque emptis, tam a Iudæis, quam a paga
nis etiam pro decimis decursis tempore
venditorum. Qui etiam quæstione sexta,
post Innocent. Abb. & Ioan. Andr. in capi-
tulo commissum, de decim. & Couarruu.
in regul peccatum, parte secunda, §. octa-
uo, numero duodecimo, docet, eum, qui
combussit segetes, conculcauit sata, incen-
dit vites, vel rupit retia quibus capiuntur
pisces, volucres, vel feræ, debet restituere
Ecclesiæ decimam quam ex fructibus præ-
diorum, aut venatione, piscatione, vel aucu
pio percepisset.

An verò meretrix, histrio, vsurarij, & alij
illicite aliquid acquirentes teneantur ad
decimas sufficienter egimus in præceden.
cap. quæst. 2.

QVAERO SECVNDO, An possit ex priuilegio tam laicis,quã clericis competere immunitas a soluendis decimis.

Nota triplex esse priuilegium,primum reale,& concessum rebus,&transit cum re ad omnes,& quoscunq. illa peruenerit, & de hoc loquitur decis.4.de priuil. in antiq.& Bellamer.in repet.Clem.1.de decim. num.239.

Secundũ priuilegium est concessum personis pro rebus quod a solutione decimarũ eximit bona,quæ proprijs manibus, vel sumptibus coluntur,& quando Colono partiario excolenda traduntur eximitur pars priuilegiati tantum, & si locentur ad pecuniã in nihilo sunt exẽpta,Rot.d.dec.4.Put.dec. 522.lib.2.& dec.63.lib.3.Glo.in d.Clem.1. in ver.excolendas de decim.

Tertium priuilegium est concessum personis tantum vt in aucupio, venatione, piscatione,& similibus,de quibus per Rebuff.de dec.q.8.nu.15.& seq.& adnotauit Coccin. decis.107.lib.1.

39 Et quidem præmisso† nullũ laicũ ẽt Imperatore posse eã concedere,vt est textus formalis,vbi Doct.in c.tua,il 1.de dec.& not. Rebuf.d.tract.q.13.n.101.& alij passim.

40 Prima erit Conclusio.Episcopus† non potest alicui concedere hanc immunitatẽ per viam priuilegij;ita voluit Rebuf.d.q.5.

41 n.28.& 32.tum quia sunt a Papa † assignatæ singulis Ecclesijs,cap.1.13.quęst.1. tum quia in Conci. Cabilon.statutum fuit,ne

42 Ecclesiæ antiquitus cõstitutę decimis† priuarentur,cap.Ecclesiæ,& seqq.16.q.1. non

43 potest autem Episcopus† contra Conciliũ dispensare,vt tradit Glos.sing.in c.cum dilectus,de elect.Rip.& alij, c.1.de iudic.sicut nec contra canones,Bald.&alij in l.omnes populi,ff.de iust.& iur.Fel.in c.1.num. 48.de const.& c.quod super his, de maior. & obed.vbi alij Doct.optimus tex.in Clemen.ne Romani, de elect. cum simil. Atq; ita tenendum est,quidquid dicere voluerit Hispan.d.reg.decimar.q.12.num.1.in prin-

44 cip.Poterit tamen Episcopus† remittere decimas,maximè suæ mensæ debitas ex iusta causa,vt habetur in c.quia circa, de priuil.cum ibi not. per Glos. & Doct. Item

45 poterit Episcopus† interponere decretum & consensum in compositione super solutione decimarum,opt.text.vbi Innoc. in cap.2.de transact.latè Rebuf. d.tract. q.13. num.20. & seqq. nosq; latiùs inf. q.5. hoc eod.cap.

Item poterit Episcopus decimas, quas nunquam possedit post earum recuperationem,vel illas ad opus suum retinere,vel secundum discretionem a Deo sibi datam alteri Ecclesiæ concedere cap. quoniam,& ibi Doct. de decim. Rota in Sabinen.decimarum prima Iulij 1609.coram Coccino Rotæ Decano.

Illas verò quas aliquando possedit,si reuertantur ad mensam Episcopalem non potest transferre in personam,quæ numquam moritur ne adimatur spes deuolutionis Rota in Taurinen.decimarum 12.Ianuarij 1607. coram Marcomontio.

46 Secunda Conclusio.Potest Papa† aliquibus etiam laicis priuilegio concedere immunitatem a decimarum solutione. text. sunt in c.suggestum, c.ex multiplici, c. a nobis,c.vlt.de decim. c.accedentibus,cap. si de terra,c.dudum, de priuileg. & in specie notat Gl.2.vbi cæteri,d.c.a nobis,Tyndar.d.tract.de decim.maximè num.64. Rebuf.eod.tract.q.5.nu.28.& q.13. num.103. Hispan.d.q.12.num.1.Couar.lib.1. var.res. c.17.num.9.Viu.in suis commun. opinion. verb. priuilegium,& verb.consuetudo, & alij Canonistæ passim, & inter Theologos Caiet.2.2.q.87.art. 1. vbi id collegit ex S. Tho.Sot.lib.9.de iust. & iur. q.4 art.4.latè post alios Henriq. in summa Theologiæ mor.lib.7.c.27.num.3.Azor.d.lib.7.c.37.q. 6. inter Summistas Siluestr.verbo,decima, num.11.

Quid si concedatur alicui Religioni priuilegium exemptionis a solutione decimarum,quę competunt N.de iure speciali,an ad validitatem priuil g j sit necessarium facere mentionem,quod decimę spectarent ad N.de iure speciali,& Rot. in Valentina decimar.de Cotalua 10. Decembr. 1601.coram Litta dixit si versamur in decimis antiquis non esse necessarium facere mentionem,quia Papa scit illas ad aliquos spectare siue de iure communi siue ex priuilegio,donatione,aut præscriptione Doc-

in c.dudum de priuil.vbi Abb. num.1.verſ. Secus dicit Innoc.num.4. verſ. ſed de proprietate Hoſtien. num. 6. verſ. nec obſtat. Io.Andr.num.5.verſ.alij tamen dicunt Anchar.nu.3.verſ.ideo enim Card.col.1. verſ. vbi quęro, quæ eſt ratio diuerſitatis Butr. num.6.verſ.aliqui dicunt Caſſad.dec. 1. de priuil.Verall.deciſ.263. lib.1. in manuſcr. qui proprie loquitur in priuilegio conceſſo de non ſoluendis decimis, & adnotauit Coccinus deciſ.324.lib. 1. & vide Rota in d.Valentina decimarum de Cotalua relata in nouiſſime impreſſis p.1.to.1. nu. 48. vbi plene,& ex profeſſo de hoc articulo diſſeritur,quam ſequitur Rota in Placen. Canonicatus 15.Decembr.1614.cor.eod.Coccino Rotæ Decano.

Laborant tamen Gloſ. & Canoniſtæ tenentes,decimas eſſe de iure diuino, & naturali,in aſſignanda ratione,ob quam contra illud diſpenſare videatur Summus Pon-
47 tifex,cum tamen † alioqui non poſſit, cum
ſit immutabile 5.& 6.diſt.per totum, cap.
propoſuit,de conceſſ.præbend. in Gloſ. &
cap.quo iure,in fine,& c.ſeq.8.diſt. Ideoq;
48 quod Papa † non poſſit tollere ius diuinũ,
late tradit inter alios Fel.in c.quæ in Eccle
ſiarum,num.19. de conſtit. & Couar. epit.
de ſponſ.& matr.2.par.c.6.§.9.num.2.3.&
4.& optimus tex.in Clem. ne Romani, de
49 elect.Et quamuis Papa † poſſit ius diuinum
interpretari,vt docet Abb.& DD. d.c. quæ
in Eccleſiarum,Innocen. c.ſuper eo, de bi-
50 gam.& Couar.vbi ſupra;non tamen † po-
teſt illud limitare,maximè in ſpiritualibus,
ſed ſolum interpretari,quod inuenitur limi
tatum,vt not.Felin.d.c.quæ in Eccleſiarum,
num.21.&24.poſt Card.in c.licet,de elect.
51 Contra ius quoque naturale † non poteſt
Princeps ipſe aliquid ſtatuere, in damnum
maximè alicuius, Felin. d.c.quæ in Eccle-
ſiarum,num.26.& ibi Abb.per Clem.paſto
ralis, de re iud.Old.conſ.223.Alex. conſil.
93.vol.4.Bart.in proemio Digeſt. col. 2. Et
52 quod non poſſit † contra ius naturale, &
diuinum diſpenſari,latè inter alios oſten-
dit Domin.Magdal.in tract.de num.teſt.in
teſtam.req.3.p.c.3.n.2.24.& ſeq. & videtur optimus tex.in c. litteras, vbi Gl. Abb. & cæteri,de reſt. ſpol. melior in cap. ſunt quidam, & ſequen. vigeſimaquinta queſtione prima. Ratio vero illa,& diſtinctio Gloſ.dicto capitulo a nobis,quam ſequuntur Canoniſtę magis communiter, quod poſſit Pontifex remittendo decimas alicui,ſpecialiter contra ius diuinum, vel naturale diſpenſare,non tamen in totum tollere; quatenus etiam in conſuetudine id ab alijs admittitur,optimè refellitur a Couar. d.lib.1.variar.reſolut.cap.17.num.octauo, verſiculo quibus me hercle opinionibus,& num.9.in fin.atque in ſe falſa omnino eſt; neque enim poteſt Papa diſpenſare etiam in particulari quoad aliquem, vt is non teneatur ſeruare aliquod ex præceptis Decalogi,quæ diuina ſunt,& naturalia, atque adeo prorſus indiſpẽſabilia,vt optimè probat inter cæteros S.Thom.2.2.quæſt. 100. artic. 8. quod ſi obijciatur de homicidio, quod ipſę leges ciuile iuſtè aliquando concedunt; reſpondeo cum S.Thom. in Decalogo prohiberi dumtaxat homicidium indebitum,& iniuſtum. Quod ſi etiam quis obijciat votum,cuius implementum eſt de iure diuino,iuxta illud vouete, & reddite, pſal.75.diſpenſari per Papa tot. tit. de vot. item Matrimonium ratum, quod tamen iure diuino eſt indiſſolubile, Matth.19.Roman.7.& 1.Corinth.7.diſſolui iure poſitiuo per ingreſſum Religionis; & poſſe ex cauſa per Romanum Pontificem, vt pluribus optimè defendit inter alios Sanchez tract. de Matrimon.lib.ſecundo,diſput.13. & diſputat.14 Reſpondeo cum Sanch.d.diſput. 14.numero quinto,verſic.ad quartum, duplex eſſe ius diuinum naturale; aliud abſolutum,vt de non fornicando,& in hoc nullo modo Pontifex deſpenſat; aliud fundatum in actu,vel contractu humano, vt eſt votum, & matrimonium ratum; & in hoc poteſt diſpenſare:& ſicut, quando diſpenſat in voto,non dicitur abſolutè diſpenſare in iure naturæ, & diuino, ex quo votum habet obligandi vim, ſed tollit obligationis fundamentum,quam homo actu humano ſibi impoſuit, vt bene docent Sanctus Thomas ſecunda ſecundæ quæſtion.88.articulo decimo ad ſecundum, ita dum diſpenſat in matrimonio rato, id facit deſtruendo fundamentum contractus humani. & quamuis idem fundamentum ſic etiam in matrimonio conſummato, Chriſtus tamen noluit eam poteſtatem Pontifici concedere, ratione ſignifi-

cationis

cationis vnionis Christi cum Ecclesia per incarnationem, iuxta illud, ad Ephes. 5. Sacramentum hoc magnum est, ego autem dico in Christo, & Ecclesia; vt latiùs deducit idem Sanchez dict. disputat. 13. num. septimo.

53 Dicendum ergo est, Papam † posse aliquibus immunitatem a decimis concedere, cum per hoc iùri humano Pontificio, non autem naturali, aut diuino derogetur.

54 Fatendum quoque non posse † in vniuersum a Summo Pontifice præceptum hoc tolli, non quia decimæ omnino iure diuino, aut naturali debeantur; sed ex eo, quod tale decretum esset irrationabile, nec conueniens Christianæ Reipublicæ cuius interest spiritualium ministros inopes non esse; & quia iuri naturali, ac diuino congruit, vt laborantes in vinea Domini mercedem aliquam decentē a laicis accipiant, quique spiritualia seminant, temporalia metant. neque enim negamus, de iure naturali, ac diuino debere ministros Ecclesiæ indigentes congruè sustentari; idq; Theologi quoque omnes fatentur, & late concludit Couar. dict. cap. 17. num. 2. in fin. & 3. fere per totum, & nos etiam admonuimus sup. cap. primo huius tractat. quæstione secunda, sic etiam intelligendum puto Ioan. Azor. d. cap. 37. quęst. 6. dum ex communi docet, Papam posse in totum decimam tollere; nimirum quoad aliquos Christi fideles, non autem quoad omnes, vel respectu congruæ sustentationis ministrorum Ecclesiæ. Illud verò hoc loco notandum est; quod concessio exemptionis decimarum, quæ fit Regularibus, amplè intelligitur, & includit præterita omnia, maximè dum additur signum vniuersale cum clausula geminata, & prægante; & licèt priuilegium loquatur simpliciter, & indefinitè, intelligitur de omnibus decimis, & extenditur tāquam fauor ad noualia; item ad loca cohærentia, præsertim, quæ sunt intra Monasterij septa; denique eximuntur bona non solum particularium, vt quæ habent singuli Canonici Regulares, sed etiam bona vniuersalia Monasterij, aut Ecclesiæ: quæ omnia latè probat Henriq. nu. 6. mox citan.

In Concessione verò decimarum facta laicis ex priuilegio non veniunt noualia, & strictè interpretari debet Put. decis. 236. lib. 3.

Hic quęri potest an Papa communicando priuilegia alicuius Religionis, in quibus adest expræssa exemptio a solutione decimarum alteri Religioni censeatur etiam communicasse exemptionem a solutione decimarum, & Rota in causa Mediolanen. decimarum 10. Aprilis 1606. coram Coccino Rotę Decano in cuius casu Papa processerat per viam communicationis omnium, & singulorum priuilegiorum, & precipue illorum, per quæ eximuntur a decimarum, procurationum, visitationum, præstationum, & subsidiorum ac aliorum onerum quorumcunque præstatione respondit non fuisse communicatam exemptionem a solutione decimarum, quia de hac exemptione fieri debet specialis mentio Butr. cons. 19. n. 9. cum talis exemptio difficulter concedatur Bal. in l. fistulas, §. frumenta, ff. de contrah. empt. Cremens. sing. 108. Felin. in c. sedes n. 3. de rescr. Put. decis. 65. lib. 3. Rota in Carthaginen. decimar. 19. Nouemb. 1593. cor. Iusto. In seguntina decimar. 30. Octob. 1600. corā Seraphino in d. Mediolanen. decimar. In Toletana decimarum de Rayniel. 10. Maij 1613. coram Caualerio. In Valentina decimarum 28. Nouemb. 1603. coram Card. Lancellotto. In Corduben. decimar. 13. Maij 1616. coram Manzanedo.

Et hæc conclusio procedit etiam si Papa in dicta communicatione priuilegiorum fecèrit mentionem de decimis, quia si non apparet de expræssa mente concedentis verbum, decimæ, referri potest ad decimas extraordinarias, quæ imponuntur ab homine, non autem ad ordinarias, & prædiales, quæ sunt debitæ de iure diuino, & hoc maxime procedit in communicatione priuilegiorum, in qua non derogatur c. nuper de decim. quod cum contineat constitutionē conciliarem censetur habere clausulas derogatorias ad sequentes dispositiones, & ideo requirit specificā derogationem c. ex parte de Cappell. Monach. Fel. in c. nonnulli, nu. 2. & in c. sedes col. 3. in fi. vers. & ista faciunt de rescr. Archid. in c. 1. nu 2. de constit. in 6. Oldr. cons. 326. in princ. Veral. decis. 167. p. 1. Rota in Oriolen. decimar. cor. Orano. In Toletana decimar. 26. Nouemb. 1605. cor. Iusto. Put. dec. 63. & 43. n. 6. lib. 3.

Coccinus in suis decis. seu notis lib. 1. dec. 192. cuius particulam placuit hic referre cum in materia decimarū multa contineat.

Ex alio capite dixerunt Domini Breue non esse iustificatum, quia non fuit derogatum c. nuper de decimis, quod cum sit conciliare censetur habere clausulam derogatoriam ad futuras dispositiones, adeo quod sit proprie necessaria illius derogatio expressa Ro. dec. 122. & 123. p. 1. & fuit dict. in causa Oriolen. decim. 21. Mar. 1586. cor. Orano.

Hoc est verū, quod c. nuper loquatur solū de decimis debitis Parochialibus, quia loquitur generaliter de ecclesijs, & eius rō est generalis scilicet ne ecclesiæ vlterius prægrauentur, quæ rō generalis expræssa eius est potentiæ, quamuis lex alium casum decideret, nihilominus ex vi rōnis expresse omnē aliū casum sub rōne compræhensum determinaret, etsi ex tali determinatione sequeretur correctio aliorum iurium Gl. in c. 1. in ver. Italiæ de temp. ord. lib. 6. Bald. in auth. quas actiones nu. 4. vbi Ias. n. 22. C. de sacros. eccl. Paris. conf. 69. nu. 6. lib. 4. & hoc etiamsi repugnaret ius, & proprietas verborum Crot. conf. 171. n. 24. lib. 2. Ang. cōs. 221. col. 2. vers. nec obstat Socc. Iun. consil. 21. nu. 4. lib. 1. & conf. 10. num. 12. lib. 4. cum alijs per Honded. conf. 34. num. 26. lib. 1.

Minus est verum, quod Hostien. in verb. committantur, & in ver. persoluantur in d. c. nuper dicat, quod textus loquitur de decimis debitis ecclesiæ Parochiali, quia ibi hoc nō dicit, sed loquitur exemplificatiue, & videtur dicere contrarium in ver. soluebantur, licet loquatur in ij. parte c. nuper, & hunc intellectū alias habuit Rota in causa Vlixbonen. decimar. cor. Robusterio, & in decisionibus supra allegatis 122. & 123. p. 1. & in d. Oriolen. cor. Orano.

Nec placuit, quod corroborantur prędicta ex c. suggestum eod. tit. vbi nulla adest expræssa mentio Parochialis ex tamen dispositio illius textus habet locum in fauorem Ecclesiarum Parochialium, vt ibi per DD. Ro. decis. 87. nu. 1. p. 2. Quia fuit responsum, quod dispositio c. suggestum habet diuersam rōnem, nam concessio est certa, & debet reuocari. Si incipiat esse damnosa ecclesiæ Parochiali Vnde agitur de tollendo iure in esse deducto, & de acquirendo alteri ecclesiæ, & propterea inspicitur sola lęsio ecclesiæ Parochialis, in casu vero cap. nuper agitur de acquirēdo vigore priuilegij, & ideo strictè interpretari debet cum præiudicio Tertij Oldr. conf. 168. nu. 1. & 2. Abb. in c. licet num. 2. de decim.

Tertia Conclusio. Priuilegiū concessum Religiosis, & alijs, de non soluēdis decimis,

55 etiam ex agris antiquitus cultis † non extenditur ad eas, in quarū possessione is est, cui de iure competunt decimæ, puta Ecclesia Parochialis; ita Couar. d. c. 17. n. 14. sic exponēs Innoc. & Card. in c. dudum, quod est antepen. de priuil. Oldr. conf. 268. & alios absolutè dicentes, huiusmodi priuilegium non intelligi de ijs decimis, in quarum possessione aliquis est; cuius etiam sententiæ est Rebuf. d. tractat. c. 13. nu. 114. secus verò

56 † dicēdum est, (inquit Couar. loc. mox cit.) si possessio sit apud eos, quibus non iure communi, sed priuilegio, vel præscriptione competit ius decimas percipiendi: sic intelligens contrariam sententiam Abb. & aliorū d. c. dudum: Ratio autem desumitur ex verisimili, & præsumpta mente concedentis hoc priuilegiū neq; enim præsumitur Pontifex nosse ius, quod alicui præter ius commune competit, eiue derogare velle; quod secus est, vbi competat de iure cōi iuxta text. cum ibi not. in c. 1. de const. in 6. Hanc eandem distinctionem satis probauit Henriq. to. 1. Theol. moral. lib. 7. c. 27. nu. 6. dum allegat Couar. d. n. 14. Verum quidem est, quod, si Papa concedit priuilegium nō soluendi decimas alicui Religioni, non per verbum indulgemus, aliasue clausulas generales, sed per clausulas speciales, maximè verò cum illa, non obstantibus quibuscunque consuetudinibus; tunc centenaria, & immemorabilis consuetudo tollitur, necnon possessio exigendi decimas, etiam illius, cui de iure communi competunt decimę, vt post Cassad. dec. 1. de priuil. Bertran. conf. 7. lib. 3. Crot. conf. 94. num. 12. & alios tradit idem Henriq. d. c. 27. n. 5. in tex. & gl. ferè per totum, maximè litt. L, M, & V. Plura de his priuilegijs exemptionis decimarum Religiosis a Papa concessis agit inter alios Azor. d. cap. 37. q. 6. per totam quatenus ad ipsos Religiosos ea priuilegia pertinent. Quatenus vero ad eorum colonos spectant, idem latè tradit quæst. 7. & nos aliquid generatim supr. eod. c. q. 1. concl. 1,

di-

distinguentes inter priuilegium personale; & reale.

Quæst. autem octaua idem Azor. tractat an Religiosi sic priuilegiati teneantur soluere decimas de prædijs ab alijs conductis in emphyteusim; & concludit, non teneri, nisi priuilegium dicat, de proprijs, prædijs. Qua de re quoad priuilegium in iure scriptum diximus dict. quæstion. 1. concl. 4.

Abulen. in Matth. cap. 23. quæstion. 178. & sequen.
Nauar. de reddit. Moni. 57.

QVAERO TERTIO, An laicis possit ex priuilegio concedi ius decimandi, seu decimas percipiendi.

Suppono, regulariter ius de
57 cimandi tamquam spirituale † non posse
laicis competere, ideoque eius iuris illos
esse incapaces; opt. tex. vbi omnes Canon.
in c. decimas, 16. q. 7. cap. causam, de præscr.
item c. fin. de rer. permut. & c. 2. de iud. gl.
communis in c. quamuis, de decim. Idem
not. Couar. d. c. 17. nu. 5. & 6. Rebuf. d. tract.
q. 10. n. 17. & q. 13. n. 38. 39. & 73. Bar. Vgol.
in moder. tract. de simon. Tabul. 1. c. 49. §. 3.
nu. 2. Andr. Hispan. d. tract. reg. decim. q. 13.
num. 6. Triuil. decis. Venet. 29. num. 4. Germon. de Sacr. immunit. lib. 3. c. 19. nu. 54. &
55. & inter Theologos S. Thom. 2. 2. q. 87. a.
3. & ibi Caiet. & cæteri, Azor. Inst. Mor. p.
1. lib. 7. cap. 34. q. 7. rationem huius rei afferens & rursus cap. 36. quæst. 2. Henriq. in
summa Theol. mor. to. 1. lib. 7. c. 27. num. 2.
58 quomodo vero, & quo sensu † aliquid spiri
tuale dicatur, & sit, tradunt latius Rebuff.
vbi supra, idem Vgol. d. tab. 1. cap. 33. §. 1.
& 2. & cap. 34. in princ. Nauar. in Manual.
Confessor. c. 2. num. 99. & Germon. dict.
lib. 3. de sacror. immunit. c. 19. num. 57. &
58. & in hac specie, Guttier. lib. 1. pract.
quæst. 15.

In Patauina decimettæ 10. Martij 1603. coram Coccino Rotæ Decano, In Nazarena decimar. 28. Maij 1593. cor. Arigonio. In Mediolanen. Rescissionis permutationis 21. Maij 1597. coram Pamphilio. In Ferrarien. decimar. 23. Iunij 1617. cor. Pamphilio Iuniore, in Illerden. decimar. 16. Martij 1618. coram Sacrato Archiepiscopo Damasceno Sot. de inst. & iur. lib. 4. q. 5. a. 4. col. 3. vers. quapropter. Præsertim post Cōcilium Lateranense, de quo in c. prohibemus de decim. & in c. cum & plantare de priuileg. Rebuff. de decim. q. 13. nu 78. & seqq. & dixit Rota in d. Mediolanen. Rescissionis, & in d. Ferrarien. In Taurinen. decimar. 12. Ianuarij 1607. coram Marcomontio.

Prima Conclusio. Regulariter Episcopus
59 † non potest ius percipiendi decimas lai-
cis concedere; tex. optimus in cap. peruenit, 1. q. 4. c. bene quidem, 96. dist. & in c. venerabilis, de confir. vtil. vel inut. not. Gratian. in sum. 16. q. 7. Abb. in c. contingit, de arbitr. Rebuf. d. tract. quæst. 5. num. 32. & quæst. 13. num. 73. facit etiam tex. in cap. prohibemus, de decim. & cap. cum Apostolica, de his quæ fi. a Prel. sin. cons. Cap. per quæ iura, alijs Doctoribus relatis Azor. d. cap. 36. quæst. 12. id ipsum docet.

In concessione decimarum, & iuris decimandi laicis facienda est adeo necessaria auctoritas sedis Apostolicæ, vt non sufficiat immemorabilis absq; fama priuilegij vel recognitione feudali Rota in Toletana iuris decimandi 27. Aprilis 1584. coram Blanchetto, In Mediolanen. rescissionis permutationis 21. Maij 1597. coram Cardinale Pamphilio. In ferrarien. decimarum 23. Iunij 1617. coram Pamphilio Iuniore, vbi citatur Io. Andr. & alij in capit. cum Apostolica de his, quę fiunt a Prelat. Felin. in cap. causam quæ num. 3. de præscr. & in c. cum contingat sub nu. 4. vers. si tamen de foro compet. In Taurinen. decimarum 12. Ianuarij 1607. vers. Supposito autem coram Marcomontio.

Quod si decimæ laicis fuerint cōcessæ, & nesciatur An post, vel ante Concil. Lateran. fuerint concessæ in dubio censentur concessæ post Concilium Rota in d. Taurinen. vers. Nō obstaret per Bero. cons. 21. n. 14. li. 1. qui refert Io. Andr. Host. Arch. & Gem.

Ampliatur vero hęc conclusio, quod, si ius decimas percipiendi laicis præsertim vendatur, simonia committitur, cum tale ius spirituale sit; prout de hoc est tex. expressus in capitulo presbyter, 1. quæst. prima, lateq; in terminis comprobat Vgol.

dict.cap.49.§.3.num.secundo, & 3.tab.(.

Et qui emit scienter rem spiritualem à sciente vendente non potest contra vendentem agere de euictione Rota in Ferrarien.decimarum 16.Iunij 1615.coram Pirouano per l.si fundum C.de euict. Tiraquel.de retract lignag §.12. glos.1. nu. 11. & 12.

Secus tamen est in emptore ignorante, vt ibi res in commercio posita est l fin. ff. de empt.& vend.l qui officij §.qui nesciès ff.de contrah.empt. Card.Mantic.de tacit. & ambig.lib.4.tit.4.nu.20.Rota in d.Ferrarien.vbi in Tutrice,quæ emerat nomine Infantis;Et cum in eadem decisione diceretur neq;etiam mulierem ementem decimas excusari,ex quo hæc est ignorantia iuris Put. decis. 118. lib. 2. Rota respondit esse contra iuris dispositionem decimas vendere, excusari tamen mulierem, quæ poterat credere decimas esse in commercio, quod respicit factum, propter vsum Constitutionis Bonifacianæ, & statuta Ciuitatis Ferrariæ (venditio enim fuerat facta in Diœcesi Ferrarien.)& ex affectu subsequuto, dum decimæ in eadem Diœcesi transferant in alium titulo venditionis ita ut exinde cadere posset in mulierem, ignorantia probabilis contrahendi super decimis propter præscriptiones cum fama priuilegij quæ possunt concurrere in vendente, & sustinere ius laicorum ante Concilium Lateranense radicatum.

Item ampliatur, vt conclusio procedat etiam si Episcopus habeat à summo Pontifice facultatem in feudandi decimas,& iura decimandi quibuscunq; personis sibi bene visis,& in inuestitura reseruet beneplacitum Apostolicum cum clausula, & non alias aliter,nec alio modo,hoc enim casu, quia apparet episcopum concedentem no luisse vti illa facultate, sed reseruasse beneplacitum Apostolicum absque dicto beneplacito concessio decimarum non tenet Rota in Ferrarien. Decimarum 23. Iunij 1617.coram Pamphilio. Et aduerte confirmationem beneplaciti Apostolici quando est reseruatum in concessione iuris decimandi facta laycis non præsumi ex lapsu 30.annorum, & vltra, cum obseruantia respectu illius iuris propter incapacitatem laici nihil operetur Rota in Mediolan.Rescissionis permutationis 21.Maij 1597. coram Cardinale Pamphilio ex deductis in Placentina decimarum 31. Ianuarij 1586. coram Bubalo,& in Ferrarien.decimarum 23.Iunij 1617.coram Pamphilio iuniore, & adnotauit Reuerendiss.Coccinus decis. 435.lib.2.vbi citatur Alex.cons.70.num.4. lib.3.

Item ampliatur, vt simonia committatur etiam decimæ cum alijs rebus temporalibus permutentur. Nauar. cons.3. in fin. de iurepatr.

An autem absque labe symoniæ possit Dominus redimere decimas ab eo,qui iniuste detinet vid. Tostat. in Matth. cap. 23. quæst.182.Alens.cons.3.part. quæstion.51. membr.8.art.1.& 2.Sebast.Medice.de concordant.canon.cum decret.caus.16.quæst. 7.art.1.

60 Declara tamen † hanc conclusionem primò,vt possit Episcopus decimas concedere alijs Ecclesijs cum aliqua causa; tex. in cap.plures,cap.statuimus,& cap.fin.vbi Glos.16.quæst.1. & not. etiam Rebuff.dict. num 32.

Rota in Conchen. decimarum de Villanoua 5.Maij 1600.coram Cardinale Pamphilio Verall.decis.340.par.3. Reuerendiss.Coccinus decis.29.lib.5. vbi quod Episcopus potest donare Ecclesiæ Parrochialium ante distinctionem.

61 Secundo posse † Episcopum alicui laico ex iusta causa,puta quia Ecclesiam, eiusue patrimonium a Tyranni oppressione liberauerit concedere ad vitam,aliundue tempus,non quidem ius percipiendi decimas, sed ipsarum decimarum fructus, vt eas quomodo nomine, & titulo Ecclesiæ consequatur,vt voluit Glos. & magis communiter Doct.in d. cap. quamuis, de decim. Card.c.cum Apostolica,col.4.de his, quæ fiunt a Prælat.sin.cons.Capp.Ab.c.ad hæc de decim.Hispan.d.tract.quæst.12.num.1. & quæst.13.num.9. Rebuf.d. tract. de dec. quæst. 10. num. 34. & quæst. 13. num. 110. Couar.d.cap.17.num.5.Bald.l.vsufructus, ff.de iure dot.& inter Theologos S.Thom. d.quæst.87.art.3.& quodl.2.art.8. Azor.d. lib.7.c.36.quæst.11.& 14. qui tamen id tantum concedit de breui tempore,non ad vitam.

62 Tertio declara,† posse concedi ab Episcopo

piscopo cum consensu eius, de cuius interesse agitur, non in vim non priuilegij, sed alienationis cum causæ cognitione, & aliis solemnitatibus. tex. est in cap. 2. de his, quæ
63 fiunt a Prælat. &c. prout† intelligit Rebuf. d. quæst. 5. num. 35. & tunc iam non erit spiritual: ius tali laico concessum, cum spiritualia non ministret.

Decimæ temporales non sunt propriæ decimæ, vt aduertit Bal. in cons. 419. vol. 1. Sed sunt certæ decimationes, seu annuæ præstationes in quantitate frumenti, vel pecuniæ descendentes a iure temporali, & ex contractu pro rebus debitæ Rota in Ferrarien. decimarum 16. Iunij 1615. coram Pirouano, quę est in nouiss. par. 1. decis. 420.

Sed temporale, hoc est, fructus, & commoditas decimarum, quæ quid temporale sunt, vt inter cæteros latè probat Azor. d. quæst. 7. necnon cap. 36. quæst. 11. Abb. in cap. ad hæc, num. 4. de decim. Rot. Rom. decis. 2. num. 1. de iud. Nisi velimus dicere cum Glos. Abb. & Host. d. cap. 2. illum text. loqui de decimis concessis clerico ad breue tempus: vel cum eodem Innoc. Host. Io. An. de modica decima, vel de remissione decimæ, vt ibi d. not. Abb. & Innoc. Quartò
64 declara, nemini dubium esse, posse † laicos Sacerdotum nomine iure, & titulo conductionis decimas percipere. prout quotidie percipiunt, & exigunt. ita Glos. Abb. Anan. & alij in cap. querelam, ne Prælat. vic. su. Rom. cons. 266. Dec. cap. 1. num. 14. & Rip. num. 115. de iud. Couar. d. cap. 17. nu. 5. vers. sic & laici, Rebuf. d. quæst. 10. num. 34. Gemin. & alij in cap. fin. de for. compet. in 6. optimus tex. in cap. vestra, de locat. d. cap. quærelam, ne Præl. vic. suas, cum alijs concord. relatis per Hispan. in regul. decimarum, §. vlt. num. 7. & nouissimè Caroc. qui neminem horum, sed alios allegat tract. de locat. & cond. tit. de decim. num. 6. & 7. qui etiam num. 12. concedit post alios,
65 † posse decimas locari ad vitam conductoris, accedente maximè superioris auctoritate, quod etiam docet Glo. 3. in c. quamuis, de decim. & post alios Nicol. Intriliol. tractat. de feud. quæst. 44. num. 13. & Rebuff. d. num. 34.

Rota tamen in causa Placentina decimarum 2. Iunij 1586. coram Bubalo adnotauit non solere decimas locari, aut dari in emphyteusim, sed in feudum cap. cum Apostolicæ in fin. de his quæ fiunt a Prel. Rebuf. de decim. quæst. 13. num. 71.

Secunda Conclusio. Quamuis laici iustè possideant decimas sibi in feudum etiam perpetuò ante Concilium Lateranense
66 concessas à Prælatis; † secus tamen de his, quæ post illud concessæ sunt: text. est in c. cum Apostolica, de his, quæ fi. a prælat. fin. cons. Cap. & c. quamuis, vbi Glos. & c. prohibemus, de decim. Idem habetur in cap. 2. §. sanè, eod. tit. in 6. notauitq; Rebuf. dict. quæst. 13. num. 79. & 80. Couar. d. cap. 17. num. 5. vers. olim sanè, Menoch. de præsum. l. 6. præsumpt. 86. num. 2. post alios, & nouissimè Io. Azor. d. cap. 36. quęst. 12.

Rota in Placentina decimarum 31. Ianuarij 1586. coram Bubalo Reuerendiss. Coccinus decis. 485. lib. 2.

Episcopus enim post Concilium Lateranense non potest infeudare decimas absque auctoritate Summi Pontificis, vt in dicto c. prohibemus Ias. cons. 19. num. 13. vers. Vnde transactio lib. 3. Rota in Sabinen. decimarum prima Iulij 1609. coram Coccino Rotæ Decano, & in decis. 485. lib. 2. Rota in Ferrarien. bonorum 19. Ianuarij 1615. coram Dunozetto.

Et pro huiusmodi decimis per Episcopos, vel alios inferiores sine beneplacito Apostolico infeudatis potest agere Ecclesia etiam si transierint 100. anni Reuerendiss. Coccinus in decis. 485. lib. 2.

Et licèt tex. d. cap. prohibemus, quod ex eodem Conc. sumptum est, insinuare videatur, laicos cum animarum periculo decimas possidere, quas etiam ante illud Concilium obtinuerunt: tamen vel loquitur de obtentis sine legitimo infeudationis iure, vel de laicis non exhibentibus Ecclesiæ debita obsequia, & seruitia, quæ ratione feudi exhibere tenentur, prout optimè exponit Couar. dict. num. 5. vers. & dubio procul, in fin. Fuit autem hoc Concilium
67 Lateranense, † non illud generale Concilium Lateranense, de quo passim canones Gregorij IX. mentionem faciunt, quod celebratum fuit sub Innocent. III. anno Domini

mini 1215. sed aliud Lateranense non generale celebratum sub Alex.III.anno 1179. vt ex Platina, Sabellico, Volaterrano, & alijs tam Doctoribus, quam iuribus ostendit Couar.d.vers. & dubio procul, Paum. de visit. 1.par. cap.5. num. 96. Menoch. d. præsumpt.86.nu.2. & Rebuf. in Concord. rubr.de approbat.conuent.per Lateranen. Conc. fact. Idem quoq; de emphyteusi di-
68 cendum est, quod nimirum † laicis non possint decimæ eo tit. a Prælatis concedi, saltem post Lateranense Concilium vt in specie not.Abb.in cap.ad hæc,nu.4.de decim.& ratio illa est,quam idem quoque Abb.indicat,quoniam,sicut per feudum, item per emphyteusim vtile dominium
69 transfertur,& valet † argumentum a feudo ad emphyteusim, vt latè inter cæteros deducit Clar.§.feudum,quæst.3.& Euerar. in loco a feud.ad emphyteus.per tot.satisque id probatur in d.cap.ad hæc, vbi Pontifex improbat donationem factam laico de decima per successorem tenenda, quoniam sanctuarium Dei iure hære hæreditario possideri non debet. Sed neque a laicis
70 † pignorari possunt ab ijsdem detentæ decimæ ipsis quoque Ecclesijs,cap.fi.vbi glo. & Doct.de decim.nisi pignorentur illis Ecclesijs,quarum decimæ sunt,vt ibi not. Gl. & alij,satisque ex eo text. colligere licet: aut nisi fructus ipsi, & commoditates decimarum pignorentur;ita in specie Nicol. Intriliol. tract.de feud. quæst.9. num.221. qua etiam ratione locari possunt, vt supr. diximus.

Hanc vero conclusionem principalem declara, vt laici obtinentes in feudum de-
71 cimas ante Lateran.Conc.† possint eas,ex consensu tamen Episcopi,in aliquam Ecclesiam transferre, vt eas ipsa Ecclesia eodem titulo obtineat;text.est in cap. statuimus,cap.in sacris,& cap.in canonibus,16. quæst. 1.melior in cap.cum & plantare, in princip. de priuil.& cap.2.§.sanè, de dec. in 6.facit cap.prohibemus, ext.eodem tit. & d.cap.cum Apostolica,de his, quæ fiunt a Prælat. vbi Glo. & est communis Doct. opinio,prout refert, & sequitur Couar. d. num.5.vers.præter hæc.

Si decimę retrodonétur Ecclesię á laico reassumunt primæuam suam naturam Reuerendissimus Coccinus in decis.192. lib. 2.vbi citatur Oldrad. cons. 91. num. 2. Rebuff.de decim. quæst.10. num. 50. vers. & vbi decimæ sunt feudales Renatus Coppinus de Rom.Franc.tit.23.num.2. Rota in Valentina decimarum de Catalba 10. Decembris 1601.coram Litta, & in alia Valentina decimarum de Ayora 9.Decembris 1602.coram Penia.

72 Non tamen poterunt istæ decimæ † in alios laicos feudi titulo transmitti etiam de consensu Episcopi,vt habetur in d.cap. cum Apostolica, & cap.prohibemus, vbi Hostien.Ioan.Andr.& Abb.Couar.alios referens, vbi supr. idem notauit Rebuf.dict. quæst.10.num.11.vbi cum multis nu.seqq. latè exponit text.d. c.prohibemus; atque ita ex communi resoluunt Mart. Carat. tractat.de feud.lib.1.tit.1.& fin.& Intriliol. eod.tractat. quæstion.44. num.15. & seqq. & pluribus relatis tenet, ac probat inter Theologos Io.Azor.dict.cap.36.quæstion. decimatertia, licèt alij in hoc contrarium velint, quos refert, & sequitur,tam ipse, quam etiam Fern. Vasq.controuers.illustr. cap.89.num.secundo, quæ quidem posterior opinio locum fortasse habere posset, vbi laicus transferens decimas in alium laicum eas habuisset à Papa ex priuilegio siue ante, siue post Concil.Lateran.obtento, vt late tradit Io. Guttier. prac. quæst. lib. 1.quæst.decimaquarta, num.secunda, necnon quæst.15.nu.sexto, & docet Henriq.tom. 1.sum.Theolog. moral.lib. septimo, cap.27. num. secundo. litt. O,dispar enim est ratio de obtinente decimas a Prelato ipso decimante, cui non licet aliquid alienare,vel etiam ab Episcopo, cuius est limitata admodum potestas;& a Papa, qui Christi Vicariam habet potestatem. Verũ
73 retenta prima opinione, ea † procedit etiam in ijs decimis, quæ antiquo feudo extincto ad Ecclesiam redeunt, prout ex ijsdem Doct.(Rebuff.excepto, quem ipse nusquam in eo cap.allegauit) colligit Couar.loc.citat.& latè tradit Menoch. d.presumption.86. num. tertio, atque ex communi opinione resoluunt duo viri eruditissimi, & acutissimi, quos post primam dumtaxat huius tractatus editionem legi, And. Fachin. lib.7. controuer. iur. cap.72. part.tertia, & Nicol. Intriliol. tractat. de

feud.

feud. quæst.44. num. 20. & tribus sequent. quamuis alios ibidem referant in hoc contrarium sentientes, quod etiam tenere videtur Glos.2.d.cap. prohibemus, & latè probat Clar.§.feudum, quæst.13. vers. sed quæro.

Illud vero præmittendum non est, quod
74 † si quis laicus possederit decimas per tẽpus immemorabile, maxima erit præsumptio, immo sufficiens probatio tituli ante Concilium acquisiti, vt tradit Ioan. Andr. Butr. Card. & Imol.d.cap.cum Apostolicas communeque dicit, eandem tenens Alex. cons.6.colum.penult.lib.2.& alij, quos referunt, & sequuntur Balb. tract. de præscr. 5.par.quæst.7 ad finem, Pauin. dict.cap.5. num.97.de Visit. Menoc. de præsumption. lib.6.præsumpt.86. Gambr. com. conclus. lib.5.tit. de præscript. conclus.1. num. 22. Mascard.de probat.concl.483. num.8. Peregr.tractat.de priuil.fisc.lib.6. tit.8.nu.22. Couar.d.num.5. vers. sed si dubitetur, & Intriliol.d.quæst.45.num.8.ac Io. Guttier. pract.quæst.lib.1.quæst.16.num.2.vers.his tamen, vbi etiam plures hac in re Doctores de communi attestãtes recensent. Nec erit necessaria fama, quod laicus habuerit tale priuilegium ante Conc. prout ex ijsdem ferè Doct.concludit Intriliol. Couar. & Mascard.ibidem contra Abb.d.cap.cum Apostolica, colum. fin.& ibi Ioan.Andr.& Fel.cap.causam,quæ col. 1.de præscript.& alios; quod etiam tenuit Rebuf.dict. tract. quæstion.13.num.69.neque etiam requiritur, quod ostendat aliquam inuestituram, prout post Barbat.cons.35.num.17.lib.2.& alios tradit Peregr.dict. num.22. Intriliol. sup.num.10.& Mascard.dict.concl.num.9. licet contrarium videatur velle idem Rebuf. dict. quæst. 13. num.70. & 77.& alij, quos recenset,& sequitur Menoc.supr.Minus requiritur, quod immemorabilis hæc præscriptio completa fuerit ante Concilium, quicquid voluerit Henriq. tom. 1. Theol.mor.lib.7.cap.27.num.2.qui id nulla ratione probat.Puto tamen requiri,quod saltem ex fama constet,laicos eas decimas titulo feudi possedisse,vt tradit Rip.in cap. 2.colum.fin.de iud.Couar.vbi sup. & post alios Arnulph. Ruzæus in tract. iur. regal. 4.part.præfat. num.6. & 7. Capel. Tholos. decis.442. num.2. in add. vel quod aliquid soluat Ecclesiæ in recognitionem,vt voluit Henriq.d.num.2. & ante eum Rebuf. dict. quæst.13. num. 76.late Balb.de præscript. 1.par.5.part.princ.quæst.7. nu.19. & seqq. & Rot.Rom.decis.115.num.2. & 3. par.2. in nouiss. diuers. de quo etiam nos infr. quæst.5.concl.6.

Rota contrariã sequitur opinionẽ, præscriptionẽ scilicet siue maior, siue minor sit centenaria non dici immemorabilem si de initio, vel actu contrario constat, vt apud Puteum decis.436. nu. 1. lib.1. Seraph.decis.454. num.4. in Tirasonen.iurisdictionis 5. Iulij 1593. coram Illustrissimo Cardinale Millino in Tullen.iurisdictionis 22.Martij 1596. coram Cardinale Pamphilio, in Burgen. Quindenniorum 8. Ianuarij 1599.coram Litta, in Ceruien. decimarum 22.Aprilis 1602.coram Penia, in Conchen. decimarum dell'infantado 11.Martij 1616. coram Andrea, & in eadem causa 4. Maij 1618.coram eodem in Burgen. emolumentorum Sigilli 28.Iunij 1598.coram Penia in Cauallicen.feudi 26.Aprilis 1613.coram Pirouano.

Innoc.in c.veniens nu.2. in fi. de verb. signif. Aymon de antiq.temp.4. p. §. materia nu. 40.Cou.in reg.Possessor 2.p.§.3.nu.7.ad fi. vers.quo fit de reg. iur.in 6.Auendan.de exeq.mand.p.1.c.11.nu.6.Melchior Palacz de maior 4.p.q.20.nu.41. ad medium vers. ego in ea semper Molin. de Hisp. Primog. lib.2.c.6 num.45. & 63. vers. sed quamuis Azeued.lib.4.nou.recomp.tit.15.l.1. n. 12.

Immemorabilis autem huiusmodi pos-
75 sessio, seu præscriptio, (quæ idem † est cum centenaria iuxta magis communẽ opinionem, quam tenet et Rebuf.d.q.13.nu.94.& alij fere innumeri, quos refert, & sequitur Ant.Gabr.com.concl.1.nu.71.licet alij velint, immemorialem esse maiorem, alij minorem centeneria, vt per relatos a Gabr. ibidem & Couar.Rel.reg. possessor.2. par. §.3.nu.6.& 7.) hæc inquam immemorialis
76 possessio † probari debet per testes deponentes, se vidisse semper ita fieri, & numquam vidisse contrarium, & a senioribus, & maioribus audiuisse, id ita factum fuisse, nec vnquam audiuisse contrarium actum esse, & huiusce rei publicam famam esse, & opinionem apud eos,

6. & notant passim Doctor. maximè vero
Rebuf.d.q.13.nu.110.Hispan. d. tract.reg.
dec.q.12.nu.1.Cou.d.nu.6.vers.Quarto,ab
eadem radice procedit, Nauar. in tract.de
redit.Eccles.q.1.monit.57.nu.2.latè,& op-
timè Henriq. in summa Thol. mor. lib.7.c.
57.nu.2.necnó Roder.Suar.alleg.28. & Io.
Guttier.prac.q.lib.1.q.14.nu.1. & 2.Decla
rabis tamen hanc conclusionem, quod hu-
iusmodi priuilegiatus,a Papa ex causa, vt
possit decimas ab alijs percipere, tam lai
84 cus,quam religiosus † tenebitur congruã
portionem pro sustentationem ministro-
rum, & oneribus supportandis Ecclesiæ
Parochiali assignare,vt expressè disponitur
in d.§.vbi autem,& nos supr.c.4.quæst.3.
concl.6.semel admonuimus.

Abulen.in Matth.cap.23.quæst.185.
Rebuff.de decim.quæst.13.nu.40. & seqq.
Intrigliol. de casib. conscien. cent.1. cas.8.
num.91.& seq.
Malderus vbi supra.
Hostien.in summ.de decim.num.15.& 16.

QVAERO QVARTO, An consue
tudo aliquam vim habeat in
eximendo aliquos a decima-
rum solutione, aut ijs tribuen-
do iure decimandi.
85 Suppono consuetudinem † differre a
præscriptione, per consuetudinem enim
ius quodammodo acquiritur in communi,
& publico, per præscriptionem vero pri-
uato; ita Abb.in c.cum Ecclesia, col.8.nu.
45.de ca.poss.& propr.Rebuf.d. quæst.13.
nu. 45. & in consuetudine sunt plures per-
sonæ incertæ,in præscriptione vero vna
sola esse pótest,vel quæ pro vna habeatur,
vt Collegium Ecclesia,Vniuersitas; Butr.c.
fin.de consuetud.Alex.cons.166.num.septi
mo,vol.1.Corn.cons.268.col.5. vol.4. Re-
buf.loc.cit.Germon.de sacr. immun. lib.3.
c.16. nu.66. alias differentias tradunt Abb.
Butr.& Curt.d.c.fin.Balb.de præscr.5. par.
princip.quæst.7.Rebuf.in constit.Reg.tra-
86 ctat.de consuet.in 3.Tom.Est autem † con
suetudo, vt habetur in c. consuetudo, di-
stinct.1.ius quoddam moribus vtentium
approbatum, quod pro lege suscipitur,
cum deficit lex; quæ etiam definitio colli-
gitur ex cap.cæterum, de test.cog. & con
muniter probatur. Ex ea vero confestim
sequitur, (vt id obiter nunc adnotemus,)
consuetudinem illam, quæ secundum ius
est,potius iuris, ac legis obseruantiam,
quam consuetudinem fore dicendam;
quamuis Abb.& pleriq;alij in cap.fin.de
consuet. consuetudinem diuidant in eam,
quę contra,quæ præter, & quæ secundum
ius est.
87 Prima Conclusio.Plurimum potest † con
suetudo circa portionem, & quantitatem
decimæ, eaque attendenda est:ita colligi-
tur ex c.in aliquibus,§.vltim.cap.commis-
sum,cap.cum sint homines, cap. dilecti,c.
ad Apostolicæ,de decim.in specie adnota-
uit tam in prædialibus,quam in personali-
bus.Rebuf.d.quæst.13.num.46. Fran. Balb.
d.quæst.7.Io.Azor.d.lib.7.cap.37. quæst.2.
Boer.in consue.Bituric.tit.de consue.§.12.
communem dicens, quem etiam sequitur
Couar.d.cap.17.num.8.Malè ergo Host.&
alij,quos referunt Rebuf.d.quęst.13. num.
43. Azor. dict. quęst. 2. Couar. dict. num.
8.& Tyndar.tractat. de decim.num. 35. &
36.id admiserunt in personalibus, non au-
tem in prędialibus. Peiùs dixit Glos. &
Inno. d.cap. in aliquibus, consuetudinem
hanc debere à Pontifice esse approbatam;
vel auctoritate Summi Pontificis totam
decimam, seu illam eius partem, quę
diminutam videtur, esse in quid aliud
commutatam,vt voluit Germon.dict.cap.
19.num.69.& duobus seqq. Nam & tex.su
pra relati apertè id tribuunt consuetudini,
non autem huiusmodi commutationi; ne-
88 que requiritur in consuetudine, † etiam
quę est contra ius,scientia, & approbatio
Principis,vt multis ostendit Abb. dict.cap.
fin. num. 13. & ibi Butr. & Barbat. colum.
26.de consuetud.Curt.latè sect.4. num.24.
Ioan. Azor.Instit.moral. part. prima, lib.
5.cap.18.quęst.7.cum seq.& Thom.Sanch.
de Matrim.lib.7. disp. 82. num.20. Pessimè
demum dixit Hispan. in tract. reg. decim.
vers. decima est iure naturali, num.13. &
decimoquinto, nullam omnino consuetu-
dinem excusare etiam a quota decima-
rum; quod etiam alij voluerunt quos re-
fert Azor. dict. quæst. 2. Ratio enim est,
89 quia quota decimæ † diminui potest
per consuetudinem, siue quia decima
nunc est solum de iure humano, vt Theo-
logi

logi volunt, siue quia consuetudine ius diuinum, ac naturale limitari, & quodammodo diminui possunt, vt voluit Glos. communiter fere a Canon. recepta in cap. a nobis, de decim. late Sanchez d. dist. 87. disputat. 4. num. 2. quod verum est interpretando, non derogando, d. cap. fin. vbi Abb. & alij, de consuet. & ideo in hac specie, quod decima diminui possit consuetudine, preter iura, & Doct. citatos tenuit Viui. & Abb. dict. cap. in aliquibus, & alij Canonistæ ferè omnes, ex quibus nonnullos recenset Couar. dict. num. octauo, in princip. Et de hoc nulla est dubitatio apud rectè sentientes.

Secunda Conclusio. Consuetudo quan-
90 tumcunque longa † nullas decimas, aut
quid aliud Ecclesiæ ministris soluendi, non
excusat à peccato, nec valet quando alias
sustentari non potest in ea plebe, vel parochia
Sacramentorum, ac spiritualium minister.
In hoc conueniunt omnes, non modo
Canonistæ, sed etiam Theologi, & in
specie notauit Couar. dict. cap. 17. num. 6.
91 & 8. in fine. Ratio est, quoniam † de iure
naturali, & diuino est sustentatio ministrorum
Ecclesię Dei, vt inter ceteros ostendit
Sot. lib. nono, de iust. & iur. quæst. tertia,
art. 1. Couar. dict. cap. 17. num. 2. & tertio,
& Vasq. contr. ill. lib. 2. cap. 89. num. octauo
& 9. & nos iam non semel admonuimus;
sicque procedunt rationes, de quibus per
Rebuf. inter alios d. quæst. 13. num. 40. vbi
absolute probare contendit, consuetudinem
nullas decimas soluendi non valere,
post Ancharan. Turrecr. Bertran. & alios.

Hanc tamen conclusionem declara,
92 non procedere in ijs decimis, quę proculdubio
iure tantum humano, etiam quoad
substantiam inductæ sunt, quales sunt decimæ
personales, secundum Host. in sum.
tit. de decim. §. vtrum, quæst. septima, &
plerosque alios Canonistas, de quibus per
Couar. dict. cap. 17. num. 2. vers. & præter
has rationes: ideoque eas per consuetudinem
tolli posse, præter Couar. dict. cap.
17. num. octauo, voluit Host. cap. in aliquibus,
de decim. Turrecr. cap. reuertimini,
16. quæst. prima art. septimo, num. 11.
Paris. cons. 25. colum. 1. volum. 4. Fel. cap.
causam, quæ, de præscrip. Balb. tract. de
præscript. quinta, par. prin. quæst. 7. Viui.
decis. Neap. 4. nu. 46. & communem Theologorum,
& Canon. dicit esse Rebuf. dict.
quæst. 13. num. 44. Quinimmo, valere consuetudinem
eximentem laicos a solutione
etiam prædialium decimarum, vbi ijs non
indigeat Parochus, sentiunt Theologi omnes,
pręsertim Azor. dict. lib. septimo, cap.
37. quæst. 2. necnon Couar. dict. num. 8. licet
Couar. id non concedat de tota aliqua
prouincia; quod tamen concedit Azor. simul
ostendens, quomodo id euenire potuerit.

Tertia Conclusio. Valet consuetudo, vt
93 de minutis etiam † decimę mixtę non
soluantur, vt voluit D. Thom. 2. 2. quęst.
87. art. 10. Astens. in summ. rubr. de decim.
art. 4. in fin. Collect. cap. 1. de decim. Rebuf.
dict. quęst. 13. nu. 51. immo voluit Turrecr.
dict. cap. reuertimini, quęst. 11. decimas
de minutis non esse in pręcepto. Pari
94 ratione † valebit etiam consuetudo, vt ex
certis fructibus, puta fœno, oleo decima
non soluatur, ita post Castr. cons. 17. lib.
2. Couar. dict. nu. 8. vers. Septimo, eodem
iure, & Azor. d. cap. 35. quęst. 9.

Quarta Conclusio. Valet consuetudo,
95 vt † de prędijs Ecclesiasticis decima non
soluatur a clericis, ita in specie tradit Couar.
d. num. 8. vers. Secundo, licet magis
communiter, & sentit Azor d. c. 35. quęst.
7. cum pręsertim multi non improbabiliter
dixerint, decimas de his soluendas non
esse, quos recensuimus hoc eódem cap. q.
96 1. conclus. 3. Immo, † posse clericos consuetudine
eximi a solutione decimarum
omnium tam prędialium, quam personalium,
etiam ratione bonorum patrimonialium,
voluit Glos. d. cap. in aliquibus, de
decim. & cap. quia cognouimus, 10. quęst.
3. Fel. d. cap. causam, quę colum. 1. de pręscript.
Balb. d. quęst. 7. Couar. d. num. 8. vers.
primum hinc constat, Azor. d. lib. 7. cap. 37.
quęst. 2.

Item valet consuetudo, quod ex eodem prędio vna Ecclesia decimas maiores percipiat, & alia minores Hostien. in cap. cum in tua §. respondemus quem ibi omnes sequuntur de decim. Rota in Conchen. decimarum prima Iulij 1591. coram Pamphilio.

Quinta Conclusio. Possunt ex consue-

tudine

97 tudine † decimæ vni Ecclesiæ alias de-
bitæ alteri adſcribi,& ſolui;tex.eſt in cap.
cum ſint homines, & cap ad Apoſtolicæ,
vbi Abb.& alij, de decim.& not. Card.in
cap. vlt. in fin. de Paroch.Io.Guttier.lib.1.
pract.quæſt.17.num 2. & 5.poſt Couar. d.
num. 8. Rebuf. dict. quæſt. 13. num.47.&
98 48.vbi limitat, id non procedere † in de-
cimis,quę limitibus adhærent, hoc eſt, in
prædijs, quæ limitibus proxima ſunt, ad
not. per Gloſ. & Doct. dict. cap. cum ſint
homines, & d. cap. fin. de Paroch. limites
99 enim † præſcribi non poſſunt, ne fines
confundantur,cap.quicunque,& cap.licet
16.quęſt.3.& cap.ſuper eo,de paroch. For
100 tius vero † attendi debet conſuetudo,
vbi de iure dubium eſt,ad quam Eccleſiam
decimę ſpectent,vt not. Gloſ. 2. & Doct.
per illum text.in cap.cum contingat,de
decim.& Couar. d. num. 8. verſ. Quarto,
fortiori ratione; vbi poſt Abb. dict. cap.
cum ſint homines,concludit,in hac ſpecie
101 † ſufficere conſuetudinem decem anno-
rum,cum ea non ſit contra,ſed pręter ius,
102 quo caſu † decem annorum ſpatio legi-
timam conſuetudinem induci, voluerunt
pręter citatos a Couar.ibidem, Abb.dict.
cap.fin. num.15. de conſuetud. & Rebuff.
dict.quęſt.13.num.53. & nos latius oſten-
dimus tract de Option.cap.1.quęſt 2.

Put.deciſ.15.lib.1. num. 5. incipien. fuit alias dubitatum Achill.deciſ.3. num. 5. de decim. Reuerendiſs. Coccinus deciſ. 454.lib.2.vbi nota inquit quod prædicta conclusio (quod ſcilicet ſufficiat decennium ad introducendam conſuetudinem) habet locum quando agitur inter duas Eccleſias Parrochiales,ſecus ſi ageretur inter Eccleſiam Parrochialem, & alterum, cuius reſiſtet,tunc enim requireretur immemorabilis, aut quadragenaria cum titulo Doct. in cap. fin. de conſuetud. Rebuff.de decim.quæſt.13.num.83.& ſeqq.Rota in Ciuitaten.Decimarũ 15. Decembris 1594. & 18.Martij,& 28.Iunij 1596.coram Cardinale Pamphilio, & Calaguritana Decimarum 19.Martij 1610. coram Caualerio.

De conſuetudinibus quoad colonos dicemus infr.cap.6.quæſt.vlt.

De conſuetudine vero quoad locum, modum, & tempus ſoluendi decimas, dicemus infr.cap.ſequen.ſuis locis.

Sexta Concluſio. Excepto caſu, de quo
in ſuperiori concluſ.ad fin.diximus, & eis
ſimilibus, conſuetudo, quæ circa decimas
103 obſeruanda eſt, † requiritur, & ſufficiet,
vt ſit quadraginta annorum; opt.text.in
cap.fin. de conſuet. & in hac ſpecie nota-
uit Pariſ.conſ.25.num.6.& 27.lib.4.Couar.
d.num. 8. verſ. decimo, his omnibus ani-
maduerſis,& colligitur ex Gloſ.vlt.in cap.
fin.vbi Doctor.omnes, de conſuetud.& pa
tet ex text. in cap. cum Eccleſia, de cauſ.
poſſeſſ. & propr. & cap. auditis, de præ-
ſcript.Quare malè Soc.conſ.297.volum.2.
Fulgoſ.conſ.166. clarius Balb. dict. quæſt.
7.num.9.& ſeqq.& Rebuff.d.quæſt.13. nu.
53.in fin.voluut, requiri ad hanc conſuetu
dinem in materia decimarum tempus im-
104 memoriale.Immo neque † titulus requi
ritur ad hanc conſuetudinem, licet ei ad-
uerſetur iuris communis præſumptio, vt
in ſpecie adnotauit Couar.vbi ſupra. Tex-
tus vero in cap.1.de præſcrip.in 6.qui con
trarius videtur, procedit in præſcriptio-
ne,non autem in conſuetudine, ſecundum
Archidiacon. ibi, Geminian. & alios,quos
ad hoc refert, & ſequitur Couar. loco cit.

An autem valeant ſtatuta laicorum prohibentia decimas a laicis exigi, quæ ſolui non conſueuerunt,tangit Azor. dict. lib.7. cap.37. quæſt.3. & iure negatiue reſpondens id probat, quod etiam facilè ſuaderi poteſt ex ijs,quæ in ſimili adducemus infr. cap.8.quæſt.prima,concluſion.quarta in fine, maximè quod iudex hac in re laicus eſſe nequit, vt eadem quæſt. prima, ferè per totam oſtendemus, vnde nec ſtatuere poterit, cum hæc duo ſtatuere nimirum, & iudicare poſſe,a pari procedant, vt pluribus allegatis tradunt Dec. eiuſque Apoſtillator in cap.Eccleſia S.Mariæ,num.6.de conſtit.

Si quæratur, quæ conſuetudo in ſolutione decimarum ſit attendenda loci neviciniorís,aut loci,vbi prædia exiſtunt,vel vbi fit ſolutio decimarum an Dięceſis, poteſt reſponderi diſtinguendo aut nulla adeſt conſuetudo in loco vbi ſita ſunt prędia,aut fit ſolutio decimarũ,vel ſi adeſt eſt dubia, & tunc attendenda eſt conſuetudo loci vicinioris, vel loci prædominantis, Achill.

Achill.decis.tertia,nu.2.6. & 8. de decim. Item si in loco vbi fit solutio decimarum, vel sita sunt prædia nulla adest consuetudo,in loco vero viciniori adest aliqua con suetudo, & in loco dominanti adest diuer sa consuetudo, & tunc attendenda est con suetudo loci vicinioris,non loci dominantis, aut ius commune. Put. decis. 176. per tot.lib.3. Aut in loco vbi sita sunt prædia adest particularis consuetudo, & illa tunc est attendenda item si in loco adest aliqua consuetudo, & in Diœcesi alia, & tunc etiam attendenda est consuetudo loci particularis, & non Diœcesis Rota in Tuden. decimarum 19.Nouembris 1591. coram Cardinale Pamphilio in Ciuitaten. decimarum 18.Martij,& 28 Iunij 1596. coram Penia, & quod consuetudo specialis præferenda sit generali Rota in Calaguritana decimarum 19.Martij 1610.coram Caualerio,in Hispalen.decimarum 18.Iunij 1612. coram Vbaldo.

Item attendenda est potius ea consuetudo, quæ fauet Parrochiali, quam quæ fauet prædiali cum sit rationabilior, & conformior iuri communi Curt.iun.cons.2.in fin. Affliãt.decis.80.num.9. cap. cum olim vbi Butr.in Summ. Abb.num.7. de consuetud. Rota in Segobien.decimarum 10.Octobris 1583.coram Aldobrandino in Pacen.Decimarum 20.Iunij 1594.coram Millino.

Abulen.in Matth.cap.23.quæst.188.
Rebuff.de decim.quæst.13.nu. 55. & seqq. & quæst.14.num.11.& seqq.
Malderus, & Reginaldus vbi supra.
Hostien.in sum.de decim.num.11.

QVAERO QVINTO, Quænam præscriptio obtineat, & locum habeat in materia decimarum.

Prima Conclusio. Possunt
105 aliqui † etiam laici præscribere exemptionem a solutione, non solum partis decimarum, seu quotæ, (in quo omnes ferè conueniunt, & latè inter cæteros tuetur Triuis.decis.Venet.29.num.15.Rebuff.d.q. 13.num.57.& 58.vbi post Angel.in summa verbo,decimæ,§.2.id limitat, vbi Curatus non possit commodè ex illa parte, quæ soluitur,sustentari;) verum etiam quoad totam decimam, idque respondit Nauarr. cons.2.num.quinto,tit.de decim. & docet in Manual.Confess.cap.21.num.28. ac tuentur optimè Couar. dict. cap. 17. num. 10. Fern.Vasq.controu.Illustr.lib.2.cap.89.nu. 10.Azor.instit.mor.par.prima,lib.septimo, cap.37.quæst.quarta,& post alios Henriq. lib.septimo sum. Theol. moral. cap.27.nu. 2.ea optima ratione, quod, licet laici sint incapaces iuris percipiendi decimas,vt superius ostendimus,nullibi tamen in iure habetur, quod sint incapaces huius exemptionis.suffragatur etiam cap.1. de præscr. lib. 6. vbi absolutè admittitur præscriptio in decimis, licet contrarium tueri velit Triuis.dict.decis.Venet.29.num.14.Neque obstat ratio,qua contrarium sentit Euerar. in loc.a tribut.a dec.num.quarto,quoniam tributum,quod soluitur in recognitionem vniuersalis dominij, non præscribitur, decima vero talis est, cap. tua nobis,de dec. nam præterquam quod exponi potest illud de tributo quoad ius exigendi,sufficiet quod aliquid Deo offeratur in recognitionem vniuersalis dominij,quod decima non sit, vt in simili de priuilegio optimè ait Azor.d.cap.37. quæst.6.

106 Secunda Conclusio. Potest † clericus, vel Ecclesia per præscriptionem acquirere exemptionem, etiam quoad totam decimam, vt voluit Glos.fin.quam ibi Doct.sequuntur,in cap.in aliquibus, Fel.cap.causam, quæ, colum. prima, de præscription. Gemin.cap.2.§.penul.de decim.in 6. Balb. dict.quinta part.princip.quæst.septima, Couar.dict.num.10.& Vasq contr. illustr. lib.2.cap.89.num.10. & constat a fortiori ex eo, quod de laico in præced. conclus. tradidimus.

107 Tertia Conclusio.Potest † clericus,vel Ecclesia per præscriptionem acquirere etiam totam decimam in aliena parochia: bonus text.iuncta Glos.in cap. cum contingat,& cap.cum in tua, quod est seq. de decim.melior in cap. 1. de præscript. in 6. optimus,& ferè ad litteram,in cap. ad aures, de præscrip. vbi Glos.& Doctor.idem not.Rebuf.dict.quæst.13.num.6.& Couar. dict.cap.17. num. septimo, Abb. cons.94. num. 2. volum. primo, quod tamen aliqui limitant non procedere,vbi clerici, vel Religiosi non habeant Parochiam, vt videre est

est apud Rebuf.d. quæst.13. num.63. quos
108 tamen† ibi refellit. Tu vero declara,
109 hanc præscriptionem †non extendi de
decima vnius rei ad aliam rem etiam eius-
dem fundi: vnde si quis præscripsit decimã
vini, si vinea fiat arabilis, non habebit deci-
mam illius fundi; vt decidit Butr.cap.com-
missum de decim.per cap.cum in tua, eod.
tit.quod tamẽn potius loquitur de exten-
sione quoad prędium; idem voluit Rebuf.
d.quæst.13.num.61. allegans Doct. in cap.
auditis, de præscrip.

Butr.in c.cum in tua de decim.sub num.
2.vers.vnde ius Balb.de præscr.1. part.
2.par.principalis quæst.2.num.20.in fi.Ro-
ta in Conchen.decimarũ, 20. Aprilis 1592.
coram Pamphilio, in alia Conchen.decima
rum de Belmonte, 20.Iunij 1616. coram
Verospio Paris.cons.114.nu.23.lib.1.

Declara tamen, quod vbi quis est in quasi pos
sessione percipiendi decimas maiores v-
nius fundi, & nullus alius est in quasi pos-
sessione percipiendi minutas, debet enim
habere minutas, & pręscribens maiores, de
bet etiam præscribere minores, c.commis-
sum vbi Butr.num.2. Abb.num.3. & alij de
decim.Balb.vbi supra Rota in Conchen.de
cimarum 19.Iunij 1595.coram Mantica, &
in eadem 27.Martij 1596.coram Corduba.

Et hanc declarationem intellige procedere
respectu decimarum minutarum, quæ ex
vno, & eodem prædio eodem tempore cũ
maioribus colliguntur, secus vero si minu-
tæ sint subrogatæ in locum decimarum ma
iorum c.commissum c.cum in tua vbi scri-
bentes de decim.Rebuf.eod.tit. quæst. 14.
nu.18.Paleott.decis.70. Rota in Conchen.
decimarum 1.Iulij 1591.coram Pamphilio
& in alia Conchen. decimarum 19. Iunij
1595.coram Mantica.

Quod si Rector habens ius coæquale cum
Episcopo in decimis percipiendis præscri-
pserit legitimè decimas minutas ex croco
& oliuis verbi gratia in loco, ex quo ante
decimæ grossæ ex vino, & frumento per-
cipiebantur ab Episcopo, si decimæ minu-
tæ adeò creuerint, vt amplius dici non pos-
sint minutæ, prout erant, huiusmodi deci-
mæ non debentur amplius Rectoribus, sed
Episcopo Rota in Conchen. decimarum
dell'infantado 5. Decembris 1612. & 10.
Maij 1613.coram Pirouano, & in eadem
causa 11.Martij 1616.coram Andrea, in
Conchen.decimarum de Gualuina 31. Ma
ij 1617.coram Manzanedo, vbi de Recto-
re qui præscripserat decimas minutas con
tra Cantorem, quæ erant effectæ decimæ
grossæ.

Quia ius decimandi in dubio præsumitur rea
le respectu prędiorum, & non fructuum
Anchar.in cap.cum in tua nu.3. de decim.
Rebuf.eod.tit.quæst.14.num.18.in fi. Abb.
cons.71 num.2. Gutier.canon. quæst.lib.2.
cap.71.nu.94.Rota in Conchen. decimarũ
5.Maij 1600. coram Cardinale Pamphilio,
& 12.Nouembris 1608.coram Iusto, in Cõ
chen.decimarum dell'Infantado 18.Decẽ-
bris 1617.& 7.Februarij 1618. coram An-
drea, vnde dicit Abb.in c.aliquibus nu.3.de
decimis quod ratione decimæ videtur Ec-
clesia, cui soluitur habere ius quoddam in
illo fundo, ex quo fructus colliguntur, vt re
fert, & sequitur Azeued.lib.1.nou.collect.
tit.5.lib.2.num.6.

Ad limitationem verò, quæ solet afferri ex
Anchar.vbi supra, & Rebuff. d. quæst. 14.
n.25.& seqq.post Hostien. & alios in d.c.
cum in tua quod scilicet vbi sunt plures de
cimatores, quorum alter percipit de om-
nibus fructibus non procedat conclusio su
pra posita, Responderi potest hoc intellige
debere, quando alter nititur iure commu-
ni, alter vero pręscriptione, vel quando agi
tur ad exclusionẽ alterius secus vero quan
do, vt in casu proposito, vterq; scilicet Epi
scopus, & Rectores veniunt ex iure coę-
quali, tunc enim mutatio seminis, & fru-
ctuum non mutat obligationem.

110 Sed neque † extenditur præscriptio de-
cimarum ad noualia, vt ibidem tradit Re-
buf. & nos latius ostendimus cap præced.
quæst.3. conclus.9. vbi de præscriptione
111 quoad noualia fusè egimus. neq; etiam
extenditur hæc præscriptio de persona
ad personam, vnde si quis veniat ad habi-
tandum, non poterit ab eo decimam perci
pere, qui in alijs præscripsit, sed cum is
de nouo soluat, Ecclesiæ Parochiali solue-
re debet, vt voluit S. Ant.2. part. sum. tit.
4.cap.tertio, §.tertio, & Rebuff.dict. quæ-
stion.13.num.62.per cap. ad Apostolicæ,
de decim. quod tamen in alijs terminis lo-
quitur.

Quarta Conclusio. Ad præscribendum
112 in casu præcedentium conclusionum † requiritur, vel spatium 40. annorum cum probatione tituli iusti, seu probabilis, qui causam possessori tribuat præscribendi, vel tempus immemoriale; text. est in cap. 1. vbi Glos.& Doct.de præscript.in 6.& not. Rebuf.d.quæst.13.num. 81. & seq. Couar. d.cap.17.in princ.num.8.ad fin.& num.10, ferè per totum, vbi id latè probat, & subtiliter more suo, rationes satis congruas afferens, quas breuitatis causa omittam.

☞ Rota in Comen. decimarum 3. Martij 1604.coram Ortembergo, in Taurinen. decimarum 18.Maij 1607.coram Coccino Rotæ Decano, In Sabinen. decimarum 2.Iulij 1609. coram eodem, in Ciuitaten. decimarum 18. Maij 1596. coram Gipsio.

Ad præscribendum vero contra illum, qui habet decimas de iure speciali vtputa ex donatione sufficiunt 40. anni Glosa magna in cap.1. vers. & secundum hoc possemus de præscript.in 6. Rota in Valentina decimarum de Candia 12. Maij 1603. coram Cardinale Pamphilio, in Conchen. decimarum 20. Aprilis 1592. coram eodem Butr. in cap.peruenit num.14.de censib. Anchar. cons.162.sub nu.3.Balb.de præscrip.3. par. 5.princ.quæst.8.num.6.

Item ad hoc vt vna Ecclesia præscribat decimas Episcopo de iure communi debitas, quas tamen Episcopus nunquam possedit cum agatur de iure quæsito amittendo, sed de iure non quæsito, quod Episcopo competit præscribendo, sufficit præscriptio sola quadragenaria cum scientia, & patientia Episcopi Rota subtiliter in Sabinen. decimarum 1.Iulij 1609. coram Coccino Rotę Decano Card in cap.cum Ecclesia §.verum quam in vers.oppono de hoc, & de cap.ad decimas de caus. possess. & propr. Rip.ibid. nu. 25. vers. decima solutio Abb. nu.46.Felin.in cap.si diligenti nu.7.circa fin.vers.secunda reseruatio, vers. tamen propter authoritatem prædictorum de præscript.

Ad hoc autem vt laici præscribant exemptionem è tota decima contra Ecclesiam habentem de iure intentionem fundatam secundum sententiam Rotæ non sufficit sola immemorabilis, quia vbi agitur de exemptione a toto sola immemorabilis non suffragatur ad præsumendum priuilegium fuisse attentum ante Concilium Lateranense, sed requiritur exhibitio ipsiusmet priuilegij Apostolici, vel probatio famæ priuilegij iuncta cum immemorabili secundum magis communem opinionem, de qua per Abb.& Innocen.in cap. cum Apostolica de his quæ fiunt a Prelat. Felin. in capitulo causam quæ numero tertio de præscript. Rebuff.de decim.quęstione tertia, num.69.Gabr.de præscrip. conclusione prima numero decimo sexto, & decimo octauo, & vti communem sequuta est Rota in Toletana decimarum inter impressas 215.parte secunda. In Pampilonen.decimarum vigesimanona Octobris 1589. coram Cardinale Pamphilio, in qua habetur hanc conclusionem procedere, licet in præscribenda exemptionem a toto non adsit tanta iuris resistentia, quanta adest in præscribendo iure decimandi, & plenius in Mediolanen. Rescissionis Permutationis 21. Maij 1597.coram eodem. In Mediolanen Decimarum S. Donati 19. Martij 1612. & 22. Maij 1613.coram Pirouano.

Hæc præscriptio interrumpitur per litem introductam coram iudice laico etiã si nulla sit, quia reus constituitur in mala fide etiam coram iudice incompetente Rota in Taurinen.decimar.27.Iunij 1607.cor. Coccino Rotæ Decano Abb.cons.19.nu.2. vers.Nec obstat si dicatur lib.2. Balb. de præscr.3.p.sextæ partis, q.4.num.3.vers.restringitur tamen.

Item interrumpitur per protestationes extraiudiciales si sunt aptæ inducere malam fidem Butr.in c.grauis nu.11.in fin.de rest. spol. Abb.in c.vt debitus num.2.vers.ad materiam de appell. Rota in d. Taurinen. decimarum.

Non tamen interrumpitur præscriptio per litem motam, & sententiam latam ad fauorẽ possessoris, aut inducitur mala fides, vt post Castr. quem allegat tradit Felin. in c. illud nu.17.in 14.concl.de pręscr. Soccin. cons. 47.in fin.lib.3.Couar.in alleg.reg.possessor 3.p.§.12.nu.4.vers.secunda conclusio Rota in Lucana Decanatus 17.Maij 1578.coram fel.recor. Clemente 8. In Romana Casalis Longhezzæ 5.Martij 1593.coram Seraphino, In Eugubina sancti Petri 26. Aprilis 1596.

1596.coram Cardinale Pamphilio, in Pampilonen. decimarum 14. Iunij 1610. coram Cardinale Ludouisio.

Quinta Conclusio. Ecclesia, vel persona Ecclesiastica habens donationem a laico

113 puta Rege, vel Regina, non † potest decimas præscribere, etiam per tempus immemoriale: text.in cap. dudum, vbi Abb. de decim.facit quoque cap.fin. de reb. Eccles.non alien.in 6.not.Rebuf.d. quæst. 13. num.87.poterit tamen habere decimas a laico, qui eas habuerit in feudum ante Concil.Later.vt disponitur in cap.2.§.sanè, de decim.in 6.& sic poterit præscribere.

Sexta Conclusio. Nulla præscriptione

114 etiam immemoriali† potest laicus ius acquirere percipiendi decimas ab alij, quidquid dicat Vasq.contr.illustr.l.2.c.89.num. 7.tex.apertus in cap.causam,quæ,vbi Glos. Fel.& alij de præscript. notat Balb. disp.5. par.prin.q.7.Cou.d.c.17.nu.6.vers.Quartò ab eadem radice,Germon.& Henriq. locis infr.cit.Rebuf.d.q.13.num.64. & alij,quos refert Vasq.vbi supra. Ratio illa est, quod laici sint incapaces huius iuris,vt latè probauimus sup.hoc eod.c.q.3.in prin.vbi au-

115 tem adest incapacitas alicuius iuris,† nō possunt ij etiam per immemorialem præscriptionem capaces fieri, vt voluit Glos. in cap.nobis,verb. iurisdictione,de iurepatron.Abb.& Curt.in c.fin. de consuet.sect. 4.num.32.& 33.cum alijs, quos refert, & sequitur Couar.d.c.17.nu.10.Anastas. Germon.de sacr.immunit.lib.3.cap.19.nu.6.& duob.seqq.Peregr.de priuil.fisc.lib.6. tit.8. num.18.19.& 21. & Henriq. lib. 7. summ. Theol.mor.cap.17.nu.2. Et quamuis priuilegio laicis concedi possit hoc ius decimādi,vt eadem quæst.3.ostendimus, huiusmo

116 di autem immemorialis præscriptio† vim habeat priuilegij,vt habetur in l.3.§.ductus aquæ,ff.de aq.quotid.& æst.cap.super quibusdam,de verbor.signif. & latè prosequitur Ant.Gabr.com.concl.lib.5.tit. de præscript. concl.1. num.1. secus tamen est

117 † vbi adest incapacitas in possidente, vt not. Io. Monach. c.2. de præben.in 6.Abb. Fel & alij d.cap.causam,quæ, latè Couarr. d.l.1.variar.resol.cap.10. num.14. Arnulph. Ruz.in tract.iur.regal.4.par.præfat.num.6. & 7. & Peregr.dict. num.18. & 19. latissimè Gabriel.d.concl.1.nu.16. Et in hac specie iuris percipiendi decimas,in laicis non habere præscriptionem immemorialem locum priuilegij,voluit Couar. d. cap. 17. num.6.vers.Quarto, ab eadem radice, Cur. d.num.33.Arnulph.d. nu.7. & Rebuff.dict. quæst. 13.num.67.& 68. & ex magis communi decidit Rot. Rom. decis.215. num.2. & num. 3. par.2. in nouiss.diuers. vbi plu-

118 res Doct. allegat. Si tamen † ad hanc immemorialem præscriptionē accedat fama, priuilegij,seu feudi obtenti ante Conc. vel Later.vel etiam fama feudi absolutè, tunc laicus tutus erit, vt latius ostendimus sup. hoc eod.c.quæst.3. concl. 2. & tenet Rot. vbi supr.

Et in Pampilonen. decimarum 8. Martij 1613. coram Coccino Rotæ Decano, in Toletana Decimarum de Capilla 8. Februarij 1588.coram Orano,in Ceruien.decimarum 27.Iunij 1601.coram Penia, in Toletana decimarum 4. Decembris 1615. coram Dunozetto Abb. Innoc. & alij in c. cum Apostolica de his, quę fiunt a Prælat. Et quod sola immemorabilis præscriptio suffragetur personæ Ecclesiasticæ ad acquirēdum ius decimandi dixit Rota apud Crescent.decis.1.de decim.in Valentina decimarum 21.Iunij 1613.coram Caualerio,in Toletana decimarum 4. Decembris 1615. coram Dunozetto.

An autem decimas ante Concil. Later. vel post legitimè infeudatas possit laicus contra laicum præscribere, tractat inter alios Io.Gutt.er.pract. quæst. lib. 1. quæst. 14.num.3. & quæst.15.num.7.vbi pluribus relatis ex communi resoluit affirmatiuè.

Rebuf.de decim.quæst.13.nu.decimoquinto, & seqq.

QVAERO SEXTO, An valeat cōpositio, vel transactio super decimis.

Præmitto cum Azo.dict.lib.7. cap.37. quæst.5. quod licet inter compositionem,& transactionem hoc intersit, quod illa est gratis, & liberaliter facta conuentio,hęc est de re dubia, & lite incerta aliquo dato, vel retento pactio,l.1.ff.de transact.l.transactio, C. eod. & cap. super eo, de transact. vnum tamen sæpius pro alio

 poni-

ponitur, vt in cap. veniens, eod. titul. cum simil.

Prima Conclusio. Valet compositio inter personas Ecclesiasticas, vt decimæ vni
119 Ecclesiæ debitæ † alteri soluantur; text. est in c.2.& ibi Glos. & Doct. de transact. optimus etiam tex. in c. dilecti, vbi id not. Abb. de decim. idem tradit Ruin. consil.142. num.13. volum.5. Rebuf. d. quæst.13. nu.16. vbi rationem affert, qui etiam num. seqq. post collect. in cap. ad Apostolicæ, eod. tit. hanc conclusionem limitat non procedere in decimis personalibus, quæ dantur ratione administrationis Sacramentorum. Tu vero illam declara, ita demum procedere
120 † si causæ cognitio, decretum, & consensus Episcopi accedat, vt disponitur d.c.2. & ibi not. Innoc. & latè tradit Rebuf. dict. quæst.13. num. 19. vsque ad 23. vbi etiam quærit, an sufficiat auctoritas Vcarij, & vi-
121 detur ibi concludere, † quod sic, per tex. d. cap.2. in integra Decretali, vbi habetur, Episcopi, vel Archidiaconi, qui de iure Vicarius est Episcopi, cap.1. de off. Archid. Se-
122 cundo declara, † non posse laicos cum Ecclesia componere, vt decimæ ipsis laicis soluantur, nisi ad tempus, & ex iusta causa, vt probat Rebuff. dict. quæst. decimatertia, num.28.

Secunda Conclusio. Valet compositio
123 inter clericos, vt minus, quam sit decimæ, eis soluatur, vel, vt de aliquibus rebus non prestetur: tex. in cap. veniens, de transact. & cap. ex multiplici, vbi Doct. de decim. not. Abb. cap. dilecti, eod. tit. Rebuf. d. quest. 13. num.26. Triuis. decis. Venet. 29. num.12.
124 immo valebit etiam † inter laicos, & clericos, vt tenere videtur Glos. fin. d. cap.2. de transact. vbi fiat cum Ecclesię vtilitate; sed expresse tenet ibi Host. vt refert Ioan. Andr. in addit. ad dict. Glos. fin. idem voluit Dec. in cap. venerabilis, de confirm. vtilit. vel inutil. quod etiam sequitur, & latè probat Rebuf. d. quest. 13. num. vigesimono-
125 no, vbi † talis compositio sit approbata a Summo Pontifice, vel magno temporis interuallo firmata.

Intellige per interuallum magni temporis cum obseruātia 30. annorū Rota in Medioanen. decimarum 10. Aprilis 1606. coram Coccino Rotę Decano in Tauri-

nen. decimarum 27. Iunij 1607. coram eodem Abb. in cap. Albericus sub num.6. adden. ad Felin. ibidem sub num.3. de testibus Alexand. consil. duodecimo, num. septimo, & consil. decimoseptimo, num. 8. & num. 9. lib.4.

Et omnino verum est, vbi compositio inter laicos, & clericos, fiat de modo, loco, & tempore decimas soluendi, vt ibid. probat Rebuf. ex d. cap. venerabilis, & ibi Glo. & Innoc. ad hoc vero, vt talis compositio etiam inter clericos facta perpetua sit, &
126 valeat, atque obliget successorem, † debet fieri cum auctoritate Superioris, vt habetur in d.c. veniens, & cap. ex multiplici, & hec omnia tenet quoque Azor. d. c. 37. quest.5.

Alias enim non egreditur suum Authorem cap. de cætero de transact. Abb. in cap. multiplici num.2. vbi Butr. in fin. de decim. & in cap. cum homines num.4. eod. tit. Rota in Mediolanen. decimarum 10. Aprilis 1606. coram Coccino Rotæ Decano & transactio facta sine beneplacito Apostolico est nulla etiamsi agatur, vt decimæ debitæ Parocho de iure remaneant apud illum, qui eas possidebat Rota in Taurinen. decimarum 27. Iunij 1607. coram eodem Bart. & Ias. in l. nulli num.2. ff. de transact. cum alijs adductis in Romana Casalis Turris Vergatæ 19. Iunij 1606. coram Coccino Rotæ Decano Verall. decision. centesimasexta, part. prima, & decision. 308. part.3.

Qui etiam quæstion. secunda docuerat, valere, accedente consuetudine, compositionem, vt colonus, soluat certas mensuras annuatim, siue fructus colligantur, siue non, Immo dicto capitulo veniens, requiri videtur approbatio Summi Pontificis, vt not. Bertran. consil. decimoquarto, & 116. volum. primo, sed
137 hoc † ibi disponitur, vel quia agebatur de magno præiudicio, hoc est, soluenda solum tertia parte decimæ, vel quia nulla causa interuenerat vtilitatis, necessitatis, aut alia similis, vel quia illa erat propria transactio, hæc compositio, vel quia in ea parochia, in qua erant prædia, coloni Monasterij, quod transegerat, & composuerat de non soluenda nisi

tertia

tertia parte decimarum, a Parocho etiam recipiebant Ecclesiastica Sacramenta.

128 Tertia Conclusio. Potest fieri † compositio, & transactio super decimis præteritis, & decursis sine consensu superioris, vt tradit Glos. & Doct. in c. vt super, de reb. Eccles. non alienand. Dec. cap. venerabilis, not. 4. de confir. vtil. vel inut. Glos. & Doct. cap. fin. de rer. permut. Rebuf. dict. quæst. 13. nu. 25. & 33. Ratio est, quia tunc non agitur de tollendo, aut remittendo aliquo iure Ecclesiæ, sed solum de commodo illius Parochi ad quem illæ decimæ iam spectant.

129 Quarta Conclusio. Valet transactio † de decimis futuris facta cum assensu Papæ, vel etiam Episcopi, si pro decimis compensetur Ecclesia in alijs rebus; Rebuff. d. quæst. 13. num. 36. dicens, ita tenere Doctores in cap. ad quæstiones, de rer. permut. quod inquit Rebuf. ibidem procedere, dũmodo detur spirituale, pro spirituali, per glos. in cap. super eo, de transact. & Boich. in cap. ex litteris, eod. tit. cum decimæ spirituales dici possint, vt firmat Glos. in cap. litteras, de restit. spol. & ibi Abb. not. 1. & alij quos refert, ac sequitur Rebuf. dict. q. 13. num. 38. & 39. & nos ostendimus supr. hoc ipso cap. quæst. 3. num. 57. Sed ego id dixerim fortassis procedere, vbi in Clericos, vel laicos ius decimandi transferatur, quod spirituale est, vt alibi diximus; non vero, vbi agatur de exemptione a solutione decimarum, vel partis, quod non est quid spirituale, vt iam semel admonuimus. Quare poterit etiam aliquid temporale,

130 vt prædium, dari † Ecclesiæ pro se eximendo ab onere decimarum, dummodo ad id Superioris auctoritas cum Ecclesiæ vtilitate accedat, vt est opt. text. in cap. vt super, in princip. iuncta glos. in figuratione casus, & alijs, de reb. Eccl. non alien. sic exponendus est Paul. Rom. de pens. Ecclesiastic. conclus. 2. num. 22. & Nauar. consl. 3. num. 2. tit. de iure patr. vol. 1. dum dixerunt non posse aliquid temporale dari pro decimis, tex. quoq; in cap. fin. de rer. permut. dum prohibere videtur, ne detur aliquid temporale per viam permutationis pro decimis, intelligendus est de iure decimandi, quod spirituale est, non vero de exemptione a solutione decimarum, quod & satis patet ex text. dum non vtitur nomine decimarum, sed decimationum, & aperte supponunt ibi Glos. & Doct. vel etiam exponi potest, si id fiat sine auctoritate legitima Superioris. Hispan. vero in reg. decim. in fine, not. 2. & Glos. dict. cap. fin. dum dicunt, non posse laicum dando vnum prædium Ecclesiæ liberare alia ab onere decimarum, intelligendi sunt, si id facere velit propria auctoritate, & sine causæ cognitione, & decreto superioris. quare, quod possit fieri huiusmodi transactio, vt pro futuris decimis detur Ecclesiæ domus, vel aliud, in specie tradit, & latius ostendit Germon. de sacror. immun. lib. 3. cap. 19. num. 41. & 43. latius, nu. 74. & seqq. quamuis, nu. 45. post Imol. d. c. fin. de rer. permut. velit, quod si huiusmodi res temporalis data Ecclesiæ pro futuris decimis chasmate perijt, Ecclesia non sit obnoxia compositioni, sed decimas de nodo exigere possit: de quo tamen dubito, cum & ipsa Ecclesia regulariter teneatur stare contractui, iur. vulg. & id in specie doceat inter alios Barthol. Brix. in quæst. Dominic. 49.

An vero causa decimarum possit compromitti, & quomodo, dicemus cap. vlt. quæst. 1. concl. vlt.

QVAERO SEPTIMO, An possit remitti ex aliqua causa decima laico, vel clerico.

Prima Conclusio. Decimę Episcopales, de quibus † in cap. nobis, & c. concessio, 12. quæst. 2. & nos infr. cap. 7. quæst. vlt. possunt † personis Ecclesiasticis remitti; quin & talis remissio largè est interpretanda, vt etiam ad possessiones postea acquirendas extendatur; text. est ad litteram in cap. quia circa, de priuil. debet † tamen fieri secundum canonicas sanctiones, vt ibi disponitur, hoc est, de consensu Capituli, vt ait Glos. & ex causa, vt not. Host. & Io. An. Idem quoque dicendum erit, † vt possint decimæ remitti Ecclesiæ a quauis alia Ecclesia, cui de iure communi decimę non debentur, vt videtur esse textus in cap. 2. de his, quæ fi. a Prę lat. sine cons. Cap. secundum intellectum Innoc. cui etiam videtur ibi accedere Abb. & alij.

131
132
133
134

135 Secunda Conclusio. Potest † cum assensu Summi Pontificis remitti decima

etiam ab Ecclesia Parochiali alicui non modò clerico, sed etiam laico, quicquid hac in re dicere voluerit, quoad clericum, quoque Rebuf. dict. quæst. 13. num. 17. Ratio illa est, quoniam potest Summus Pontifex, quod maius est, ex causa aliquem etiam laicum eximere a solutione decimarum, vt ostendimus hoc eodem cap. quęstion. 2. conclus. 2. & hoc in specie tenuit Tyndar. tract. de decim. nu. 64. & latè post alios tradit Azor. d. lib. 7. c. 37. quęst. 5. Henriq. in summ. Theolog. moral. lib. 7. cap. 27.
13 6 num. 3. Immo etiam, quod sufficiat assensus Episcopi tenere videtur Benincas. trac. de pauper. quæst. 7. in 6. speciali, num. 27. Quod tamen ego non admitterem, nisi ex maxima causa id fieret, & cum plenissima causæ cognitione.

Remissio autem decimæ præteritę solemnitatem non requirit, sed liberat debitorem à culpa, & poena sic intelligo Nauar. in Man. cap. 21. num. 32. & Glos. in reg. peccatum Verb. restituatur, quos refert, ac sequitur Azor. supra quæst. 9.

SVMMAE RERVM.

1 *Fructus decimales portari debent in borrea clericorum, vbi sine magno labore, & sumptu id fieri possit, neque asportari debent fruges, donec clerici certiores fiant de collectione, num. 2.*

3 *Consuetudo induci potest, vt fructus decimales in propria borrea condantur, antequam clerici certiores fiant.*

4 *Inbiberi potest per iudicem debitori decimarum, ne fruges exportet ab agro, antequam decimam soluat.*

5 *Fructus decimales portari debent in borrea publice ad id deputata, si quę sint.*

6 *Consuetudo obtinere potest, ne decimas quis teneatur inferre in borrea clericorũ.*

7 *Consuetudo, quod decimę in agro relinquantur, monito Sacerdote antequam fiat separatio, valet.*

8 *Solutio decimarum prædialium fieri debet statim, ac fructus sunt collecti.*

9 *Frugum decima solui potest vna cum palea.*

10 *Solutio decimæ prædialis, vbi nõ fiat statim, vel saltem iuxta cõsuetudinem monitus sit Curatus sit res pere at, tenebit debitor.*

11 *Personales decimæ regulariter debentur solum in fine anni. Tutius tamen est statim eas soluere; num. 12. recusari autem non possunt, si intra annum soluantur, num. 13.*

14 *Agnorum, & vitulorum decimæ solui debent, cum ij nutriti fuerint, nec indigent lacte materno.*

15 *Consuetudo, vt decimæ etiam prædiales non soluantur statim, sed certo tempore, valet.*

16 *Consuetudo decennalis circa modum, & tempus solutionis decimarum attendenda est.*

17 *Pręteritæ decimæ; & non petitæ debentur clericis, ab ijsque exigi possunt. Etiamsi is qui eas debet, prędium vendat, num. 18. Immo exigi poterunt a nouo possessore idque in opinione Rectoris erit, num. 19.*

20 *Decimæ sequuntur fructuum detentorẽ.*

21 *Decimæ debentur Sacerdotibus quamuis non petantur, & sine vlla monitione.*

22 *Debitor debet portare debitum ad domum creditoris.*

23 *Creditor non tenetur interpellare debitorem nisi ex vrbanitate.*

24 *Vsurę an peti possint ob retentionem decimarum.*

25 *Decimę capi non possunt propria auctoritate, sed peti saltem ex vrbanitate debent extraiudicialiter.*

26 *Mediocre dari debet in solutione decimarum.*

27 *Agnorum, seu vitulorum decimas solui debet, prout sub virga pastorali transit.*

28 *Expensę deducendæ non sunt in solutione decimarum prædialium. idem in decimis mixtis; num. 29. & de ratione, num. 31. & 34.*

30 *Semina non deducuntur ex decimis prędialibus.*

31 *Fructus intelliguntur deductis expensis.*

32 *Personales decimæ regulariter debentur deductis prius expensis, non modò vtilibus, & necessarijs, sed etiam voluntarijs, num. 33.*

34 *Expensæ cur deducantur de decimis personalibus, non item de realibus.*

35 *Expensæ factæ in re immobili deducuntur; vbi de lucro venditionis soluenda sit decima, secus si res remaneat penes me, & de-*

de eius commodo soluenda sit; num. 16.

37 *Census, & tributum solui non debet ante decimam, vel si soluatur, computari debet in solutione decimę.*

38 *Causa potentior attenditur, cum duae concurrunt.*

39 *Colonus, & dominus soluere debent decimam.*

40 *Solutio decimę quomodo inter colonum, & dominum diuidenda sit.*

41 *Portio, quae datur domino non ratione locationis, sed census, aduocationis, vel similium, decimatur ad pręiudicium domini. Idem de ea quę a colono alicui gratis datur; num. 42.*

43 *Consuetudo attendenda est, cui Ecclesię soluat colonus, prędialine, an Parochiali.*

44 *Pactum inter dominium, & conductorem quis eorum decimam soluat, seruandum est. Quod tamen non praeiudicabit Ecclesię, num 45.*

46 *Decima tanquam onus reale sequitur tam prędij, quam fructuum detentorem.*

47 *Decima soluenda est nihil soluto ijs, qui decimas soluere debent, non attenta quauis consuetudine.*

48 *Decimae soluendę sunt cum integritate, sine diminutione.*

De circumstantijs loci, temporis, & modi soluendi decimas, seu qualiter soluantur decimae. Cap. VI.

Abulen. in Matth. cap. 23. quaest. 206.
Rebuf. de decim. quaest. 6.
Valer. Reginald. in praxi fori poenit. sect. 3. quaest. 5.

QVAERO PRIMO de Loco, An debeant decimae portari in horrea clericorum.

Prima Conclusio. Vbi sine magno labore, & sumptu id fieri possit, de-
1 bent decimae † portari in horrea clericorum; ita in specie tradit Couar. dict. lib. 1. variar. resolut. cap. 17. num. 8. vers. Octauo ex his colligi poterit, sic intelligens Glos. in cap. cum homines, quam ibi Abb. & Doct. sequuntur, de decim. & Ias. l. 2. quaest. 27. C. de iur. emphyt. absolutè dicentes, ad id soluentes decimas teneri; quod etiam voluit Ioan. An. in add. ad Spec. eodem tit. sup. 2. libell. Vinc. Franc. decis. Neap. 124. num. 1. Franc. Viu. decis. 4. num. 33. & est text. iuncta Glos. in cap. reuertimini, 16. quaest. 1. & tenent Doctor. in cap. ex parte il 2. de decim. teste Abb. cap. peruenit, nu. 3. eod. tit. & sequitur Hispan. in reg. decim. quaest. 14. num. 6.

2 Secunda Conclusio. Non possunt † laici decimas soluentes, fruges asportare, donec clerici, quibus soluendae sunt decimae, certiores fiant de collectione; ita in terminis voluit Specul. tit. de decim. in fin. quem sequuntur Abb. & Doct. communiter in cap. ex parte, il 2. de decim. Capel. Thol. decis. 109. & alij, quos refert, & sequitur Couar.
3 vbi sup. licet in hoc † possit induci contraria consuetudo, vt possint fruges in propria horrea condi, vt latè tradit Crauet. cons. 21. quem sequitur ibidem Couar. im-
4 mo potest † Curatus, & alius exactor decimarum obtinere inhibitionem domino fundi, ne fructus exportet ante decimae solutionem, vt post Guid. Pap. decis. 283. Io. An. Collect. Anchar. Card. & alios d. cap. ex parte, il 2. resoluit Rebuf. d. tract. de dec. quaest. 5. num. 23.

Tertia Conclusio. Si horrea sint ad hoc
5 publicè deputata, † debent decimae in illa horrea; vel, vbi de hoc adsit consuetudo, debent in horrea clericorum portari decimae, alias secus; ita Couar. loc. citat. sic intelligens Archidiacon. dict. cap. 1. de decim. in 6. Felin. in cap. si autem, colum. 4. de rescript. & alios, & quos inibi refert dicentes absolutè, non esse decimas portandas in horrea clericorum, nisi illis petentibus.

Rota in Conchen. decimarum dell'infantado 1. Iunij 1614. coram Andrea.

Quarta Conclusio. Valet consuetudo
6 non portandi decimas in horrea clericorū ita Rebuf. d. trac. q. 13. nu. 49. post Host. in summa tit. de decim. §. fin. q. 16. Collect. c. in aliquibus, eod. tit. Crauet. cons. 21. Paris. cons. 6. inc. considerata, col. 2. vol. 4. & colligitur ex his, quos recensuimus 1. & 3. conclus. & Siluestr. Verbo, decima, quaest. 6. quem sequitur Io. Azor. d. c. 35. quaest. 15. in fine, & cap. 37. quaest. 2. ad fin.

7 Quinta Conclusio. Valet † consuetudo vt decimæ, hoc est, pars decimalis frugum, relinquatur in agro, dũmodo Curatus monitus fuerit, antequam aliqua fructuum fieret separatio; ita Curt. in cap. fin. in 3. requis. de consuet. post Host. in cap. certificari, de sepult. Capel. Tholos. decis. 432. Rofr. in tract. de libel. iur. Can. rubr. qual. decim. sit dan. Rebuf. d. quęst. 13. num. 50. Io. Azor. d. quęst. 2. ad finem, & alij apud Cened. in collect. iur. Cancollect. vlt. 1. p. & hoc etiam fortè voluit Petr. Molign. in tract. de retent. num. 254. dum ait, fructus posse retineri, donec soluantur decimæ ex possessionibus, ad id allegans Barbat. in Add. ad Balb. in l. fin. num. 1. C. commod. vbi etiam Barbat. dicit, se in facto consuluisse pro hac parte.

Alens. tertia part. summ. quęstion. 51. membr. quinto.
Rebuff. de decim. quæst. 12.
Turrecremata in cap reuertimini num. vigesimoprimo, ad duodecimum 16. quęstion. 1.

QVAERO SECVNDO, Quo tempore soluendæ sint decimæ.

Prima Conclusio. Decimæ
8 prædiales † solui debent statim, ac fructus collecti sunt; text. est, vbi Glos. Abb. & alij Doct. in c. cum homines, de decim. & not. Rebuf. d. quęst. 12. num. 1. & 3. Læl. Zanch. de priuil. Eccles. priu. 120. num. 11. Guid. Papæ cons. 70. ex processu, quæst. 1. vbi etiam intelligit, statim, id est, quanto citius solui possunt, vt etiam voluit Glos. pen. d. cap. cum homines, in princip. illius Glos. & sufficit, quod fructus
9 sint collecti, † licet granum sit cum palea, vt videtur velle Rebuf. d. quæst. 12. num. 2, sed clarius Abb. in cap. peruenit, num. 3. de decim. & Ioan. Azor. dict. cap. 35. quæst. 16. licet contrarium sentiat Marches. de commiss. & rescript. part. 2. cap. 4. num. 31. per tex. qui non vrgent. Et, si tunc non fuit soluta decima, vel saltem iuxta consuetudinem monitus Curatus, vt decimam reciperet, & frumentum, vel vinum perijt, te-
10 nebitur is, qui soluere, vel monere debebat; vt not. Rebuf. dict. num. secundo, arg. l. cum res, in fin. ff. de leg. 1. & tradunt Glos. & Doct. dict. cap. cum homines.

Secunda Conclusio. Decimæ persona-
11 les † regulariter debentur solum in fine anni, vt not. Glos. in cap. reuertimini, verb. annus, 16. quæst. prima, Abb. in cap. peruenit, num. 3. de decim. post Io. An. in addit. ad Speculat. titut. de decim. super 2. libell. idem tenet Azor. d. quæst. 16. & voluerunt alij, quos refert Franc. Viu. Neap. decis. 4. num. 35. Quamuis idem Viu. num. seq. post Card. in cap pastoralis, quæst. 16. eodem tit. & Rebuf. dict. quæst. 12. num. quarto,
12 velint, tutius esse † statim soluere; ex eo, quia interim potest Rector indigere, & parochianus mori. Illud sanè certum est,
13 † quod, si intra annum soluantur, non possunt a Parocho recusari, sicut post Butr. in cap. ad Apostolicę, in fine, de decim. inter alios resoluit Rebuf. dict. nu. 4.

Tertia Conclusio. De agnis, & vitulis
14 † debentur decimæ, cum illi nutriti fuerint, nec indiget lacte materno; sic not. Hispan. dict. tractat. regul. de decim. quæstio. decimaquarta, num. quinto, Rebuff. dict. tractat. quæst. sexta, num. tertio, Ioan. And. Boich. Ancharan. & alij dict. cap. cum homines, sicque consuluit Oldr. cons. 236. incip. circa propositam, & tradit Viu. dict. decis. 4. num. 7.

Quarta Conclusio. Valet consuetudo,
15 † vt decimæ prædiales non soluantur statim, sed certo tempore. Collect. in d. cap. cum homines, post Rofr. in tract. de libell. iur. can. 4. p. rub. qualiter decima sit danda. & tradunt Doct. in cap. ad Apostolicæ, &, c. in aliquibus, in fin. de decim. & not. Rebuf. d. q. 12. nu. 3. & quæst. 13. nu. 52. vbi dicit, consuetudinem esse apud Venetos de soluendis decimis personalibus in articulo mortis; id quod etiam scriptum reliquit Azor. d. cap. 37. quæst. 2. & quod tam quoad locum, quam tempus soluendi decimam
16 † attendenda sit consuetudo etiam decennalis, latè docet Viu. decis. Neap. 4. nu. 42. & 43. post Abb. in cap. cum sint, num. 6. de decim. & alios.

Petrus Hispanus in Regul. decim. in princip. notabilium in fine operis.

QVAE-

QVAERO TERTIO, An deci-
mæ non petitę, seu etiam præ-
teritæ exigi possint.
Prima Conclusio. Debentur
17 clericis decimæ† etiam decur-
sæ, & præteritæ: ita Couar. d. cap. 17. num.
8. versic. Octauo, ex his colligi poterit, &
numero duodecimo per totum, Bellenc.
tractat. de charitat. subsid. notab. primo, nu-
mero primo, & decisum fuit in Parlamen.
Delphin. teste Franc. Marc. decisione 550.
num. quinto, prima parte, idem voluit Ioa.
Andr. & Abb. in capitulo cum homines, de
decim. Federic. de Sen. consil. 81. Tiraquell.
de retract. lignag. §. 29. Glos. secunda, num.
septimo, Hispan. dict. regul. decim. §. vltim.
numero primo, & supponunt ij omnes,
quos sup. capitulo præcedenti, nona con-
clusione recensuimus, tenentes, remissionē
posse fieri super præteritis decimis; opti-
mus text. dicto capitulo cum homines, de
decim. idque late, & optime tuetur Ger-
mon. de sacr. immunitat. lib. tertio, capitulo
19. num. 62. 63. & 64. Neque ideo liberatur
18 †quis a præteritarum decimarum solutio-
ne, quod prædium vendat, vt in specie Tira
quell. loc. citat. post Io. Andr. Abb. & alios
19 adnotauit. Immo peti poterunt † a nouo
possessore, vt post Ioan. Andr. & Abb. in ca-
pitulo cum homines, concludit Fran. Marc.
vbi supr. ex eo, quia decima sit onus reale,
& transeat cum prædio, capitulo de terris,
cap. cum sint, cap. nuper cap. dilecti, cap.
tu a nobis, de decimis, vbi etiam ait, esse
in optione Ecclesiæ, quem velit conuenire,
nouum, vel antiquum prædij possessorem,
quod & tenet Rebuff. dicto tractat. quæst.
nona, numero nono, Gig. tractat. de pensio-
nib. quæstione 39, numero 12. & quęstione
43. numero quarto. Ioan. Andr. Abb. & Fede
ric. loc. citat. Idem post Hostien. Cardin. &
alios dicto capitulo pastoralis, tradit Ca-
pic. decision. Neapol. 20. numero 26. & late
probat Ioan. Azor. dicto libro septimo, ca-
pitulo 35. quæstione secunda, Institut. Mo-
ral. parte prima, & rursus quæstione deci-
ma octaua, & ante eum Nicol. Euerard. in
loc. a tribut. ad decim. numero tertio. & nu
20 mero quarto, quin etiam † sequuntur deci-
mæ fructuum detentorem, Glos. & alij in
capitulo cum non sit, de decimis. Viu. dict.
decisione quarta, numero tertio, & quarto,
optimus textus in capitulo pastoralis, eo-
dem titulo, & inter Theologos not. sanct.
Thom. 2. 2. quæst. 87. articulo secundo, ad 4.
late Azor. dict. libro septimo, capitulo 35.
quęstione vltima.
Secunda Conclusio, quæ etiam ex præ-
21 cedenti infertur. Decimę debentur † Sacer
dotibus, licet eæ non petantur, & sine
vlla monitione; ita in specie Couarruu. lo-
co citat. Glos. penultima, Abb. & alij in di-
cto capitulo cum homines, idem Abb. in
capitulo peruenit, numero tertio, eodem
titulo, Franc. Viu. decision. Neapol. 4. num.
67. Rebuff. dict. tractat. quæstione duodeci-
ma, numero septimo, octauo, & decimoter
tio, alia optim. Glos. in capitulo primo, eo-
dem titulo in sexto, idem quoque latè, &
optime probat Germon. dicto capitulo de
cimonono, num. 62. & 63. & Azor. dicto ca
pitulo 35. quæstione 17. vbi & quibusdam
contrarijs satisfacit. facit etiam maximè
tex. in dicto capitulo cum homines, vbi di-
sponitur, quod decimæ statim collectis fru-
ctibus soluantur. Et quamuis Rot. Roman.
decisione prima, numero primo, de decim.
in antiq. Sanct. Thom. 2. 2. quæstione 87. ar-
ticulo primo ad quintum, & ibi expressius
Caietan. videantur velle, decimas non de-
beri, nisi petantur; quod clarius tenet Fel.
capitulo si autem, numero quinto, de rescr.
Paris. consil. decimo quinto, num. 26. volu-
mine primo, per ea, quæ not. Archidiac. &
alij in capitulo primo de decim. in sexto,
tamen neque ibi Rot. se firmat, sed potius
contrarium tenere videtur; quia, inquit, de-
cimę debentur, nec quis prętendere potest
ignorantiam, quando debeantur, & sic sine
22 petitione offerri debent, quia debitor † de-
bet portare debitum ad domum credito-
ris, vt not. inquit, Innoc. in capitulo signifi-
23 cante, de pignor. & creditor † non debet
interpellare debitorem, nisi ex vrbanitate,
vt not. Apost. ad Rot. ibidem per Glos. sing.
in §. sic itaque, in verb. denuntiare, Inst. de
act. qui etiam ad Rot. dicit, eam decisionem
Rot. esse duram, nec fortè tutam in con-
scientia; neque etiam illa est Archidiaconi
sententia, vt ex eodem patet, & pulcherri-
mè, atque apertissimè ostendunt Couarr.
& Germon. loc. citat. Caiet. verò eo loci fa-
tetur & ipse, quod saltem, vbi indigeant mi
nistri, tenentur laici decimas etiam non
pe-

petentibus soluere; præter quamquòd loquitur, vbi laici excusentur consuetudine, vel alia causa, nec possint sine scandalo decimæ exigi; quomodo intelligendus quoq; est Sanct. Thom. dict. artic. primo ad quintum; quamuis aliter eum exponat Couarr. dicto capitulo 17. num. 12. vbi etiam eum locum conciliat cum alio loco D. Thom. velatius per eum; neque alij, quos refert Parisf. vbi sup. id inquiunt, ad quos illos citat, vt etiam Couarruu. dicto num. 8. vers. cit. adnotauit. Adde, quod etiam ij omnes exponi possunt de petitione extraiudiciali, atque ex vrbanitate, de qua inf. conclus. vlt. prout intelligit Rebuf. dicta quæstione duodecima, num. 14. Valet autem consuetudo, vt decimæ non soluantur, antequam petantur, vt ex S. Thom. Anton. Silu. & communi Theologorum, & Canonistarum resoluit Mich. Salon. in disput. de tribut. & vectig. art. 3. vers. ad cuius intelligentiam, & ex Abb. docet Azor. d. quæst. 17.

24 Tertia Conclusio. Probabile mihi est, † ob retentionem decimarum posse etiam peti vsuras; ita Firm. verb. decimæ, vers. 33. & verb. vsuræ, vers. 156. Card. Clem. 1. §. final. quæst. 16. num. 9. de vsur. Petr. Molignin. suo moder. tract. de reten. num. 363. quod intelligo verum a die saltem, quo petitæ fuerunt, cum tunc vera mora intercedat.

25 Quarta Conclusio. Decimæ † non possunt propria auctoritate capi, sed peti saltem ex vrbanitate debent extraiudicialiter quicquid voluerit Specul. in tit. de decim. vers. vlt. quæritur, ita in specie Rebuf. dict. tract. quæst. 9. num. 10. Viui. decis. Neapol. 4. num. 34. & not. etiam Alberic. in l. extat, colum. 1. ff. quod met. cau. & in l. nullus, C. de iud.

Qualiter vero petantur decimæ, & qua ratione, tractat Rebuf. d. quæst. 9. fere per totam, & nos aliquid infra dicemus in c. vlt. vbi agemus de modo procedendi in exactione decimarum.

Abulensis in Matth. cap. 23. quæst. 204. 205. & 207.
Rebuff. de decim. quæst. 11.
Nauarr. in Manual. cap. 21. num. 31.
Reginald. vbi supra.
Hostien. in sum. de decim. num. 6.
Rebellius de obligat. iustit. lib. 7. quæst. 8. num. 11. 6. de decim. f. 557. pro 2. concl. huius quæst.
Marescottus variar. resolution. lib. 2. c. 108. a num. 15.

QVAERO QVARTO De Modo soluendi decimas.

26 Prima Conclusio. Fideliter † dari debent decimæ, hoc est, vt nec optimū, nec peius detur pro decima, ita habetur in cap. quicunque il 1. 16. q. 1. & sumptum est ex Leuit. 27. indignum enim est dare Deo, quod dedignatur homo cap. vlt. in fin. 46. dist. idem not. Rebuf. dict. tract. de decim. quæst. 14 num. 17. per tex. in cap. hoc ius porrectum, 10. quæst. 5. & c. omnes decimæ, 10. quæst. 7. quæ illa regula seruari poterit, vt de vitulis, vel agnis, 27 † prout sub virga pastorali transeunt, decimus soluatur, prout habetur in d. capitulo omnes decimæ, & adnotarunt Hispan. & Rebuf. loc. cit. neque poterit vnus cum alio commutari, alias vterque debetur, vt disponitur in d. cap. omnes, & not. Rebuff. d. tract. q. 11. num. 2.

Secunda Conclusio. Decimæ prædiales 28 † soluendæ sunt, non deductis expensis; tex. in c. tua nobis, c. pastoralis, c. non est in potestate, & in cap. cum homines, vbi Abb. & cæteri de decim. not. Archid. in c. reuertimini, in fin. 16. quæst. 1. S. Ant. in summ. 2. par. tit. 4. cap. 3. quod est de decim. Rebuff. d. q. 11. num. 3. & alij, quos referunt, & sequuntur Tiraq. de retract. lign. §. 15. Glos. 1. num. 10. Capic. decis. Neap. 20. num. 2. Viu. decis. 4. num. 1. Franc. Marc. decis. Delphin. 29 198. num. 1. 2. par. Idem † quoque erit in decimis mixtis; vt de piscatione, & venatione tradit Viu. d. decis. 4. num. 1. post Capic. 30 decis. 20. num. 5. Immo neque † semina deducuntur ex prædialibus decimis, Franc. Marc. dict. num. 1. Host. relatus per Armill. in sum. verb. decima, §. 2. Viu. dict. dec. 4. nu. 14. & est text. in cap. tua nobis, vbi Abb. num. 1. & alij, de decim. Ratio autem, quare expensæ ex his decimis non deducan- 31 tur, cum alias fructus † intelligantur deductis expensis, l. fructus, ff. sol. matr. cum similib. præcipua illa est, quia agitur de quota, non de totis fructibus restituendis, vt voluit Abb. dict. capitulo pastoralis, & post Host. in summa, tradit Viu. decis. 4. num. 13.

alias

alias rationes videbis per Abb. d. c. pastoralis,& Doct.d.l.fructus.

32 Tertia Cóclusio.Decime personales†regulariter debentur, expensis prius deductis,vt quæ factæ sunt in mercibus emendis quærendis,vehendis, text. in capitulo pastoralis,vbi Glos.Abb. & cæteri, de decim.not. Rebuff. dicta quæstione vndecima,numero quarto.Viu. dicta decisione quarta,numero vigesimoprimo, & vigesimosecundo. Glos. in capitulo cum homines,versiculo decimatis,Tiraquell. in dict. §.decimoquinto,Glos.prima,numero decimoquarto, neque solum expensæ vtiliter erogatæ,vt in mediatoribus, verum etiam
33 † voluntariæ,dummodo in fraudem factæ non sint,deducuntur, vt post Innoc. Host. Io.And.Card.& Glos. dicto capitulo pastoralis,tradunt Rebuf.dicto numero quarto. Viui. decisione quarta, num. 23. Rationes
34 vero, † cur de personalibus deducantur expensæ,non item de prædialibus,duę præcipuæ sunt;altera,quod in negotiatione, & similibus, de quibus personalis decima soluitur,præcipue operatur manus hominum in prædialibus præcipuè manus Dei, quam sequitur Vinc.& Glos. dicto capitulo pastoralis,Tiraquell.dict.Glos.prima, numero decimoquarto, Viu.dicta decisione quarta,numero vigesimo octauo, altera,quia bis eadem res decimaretur; hanc tradit Glos.& Hostien. dicto capitulo pastoralis,Rebuff.dicta quæstione vndecima, numero quinto,& sexto. Host.& alij dict. cap pastoralis.

Hanc etiam conclusionem ampliabis,
35 †vt si res immobiles acquisitæ vendantur, vt domus,ager,vinea,clibanus, de pecunia deducantur impensæ reparationum, vt si centum aureis,qui iam decimati sunt, domum emam, & postea ducentis vendam, deducam centum aureos iam decimatos, & expensas,si quas feci in reparationibus, & de residuo tamquam de lucro decimam soluam,vt disponit tex.dict.capitulo pastoralis,vers.ad quod respondemus,vbi Gl. &
36 cæteri,Rebuf.d.q 11.n.7.Si tamen†res maneat penes me,puta clibanus,molendinum & similia,de quorum commodo, & lucro decimas soluo,non deducam expensas factas in eorum constructione, aut refectione,vt habetur in eodem tex.in fin.vbi gl.& alij, atque Rebuf. dicto numero septimo adnotarunt.

Quarta Conclusio. Debentur decimæ
37 †antequam soluatur census,vel tributum, vel si prius illa soluantur, decimari & ipsa debent:tex.est,vbi Glos.Abb.& cæteri Doctor. in cap. cum non sit, de decim. not. Viu.d.decis.4.nu.2.& 6.inter Theologos, S.Tho.2.2.q.87.art.2.ad 4.Sot.lib.9.de iust. & iur.quęst.4.art.2.ad 4.Ratio est, vt etiã ex tex.colligitur,quoniam, cum duę causę
38 concurrunt,†potentior attenditur; pręponenda ergo erit decima,quæ Deo reseruatur in signum vniuersalis dominij, tributo, quod soluitur priuato in signum specialis dominij;ita in specie Abb.d. cap.cum non sit,Viu.d.dec.4.num.7.

39 Quinta Conclusio.Supposito, † quod tã per dominum,quam per colonum soluenda sit decima,vt per c.a nobis,& c.tua nobis,& ibi Doct. de decim. & alia ostendimus in pręced.cap.quest.1. concl. 1. quicquid dicere voluerit Vin.Franc.dec.Neap. 107. num.3. & seqq. qui tamen potius loquitur in decima Papali;Si quæramus,an per vtrumque ęque soluenda sit,& quomo
40 do†inter eos diuidenda sit hęc solutio;primò distinguendum est quoad dominum. Aut enim dominus locando prędium contraxit quandam societatem,ita,vt recipiat aliquotam partem, puta tertiam, vel medietatem fructuum, & tunc vterque tenetur pro parte sua; & sic procedit tex. in d. cap.tua nobis,vbi id not.Glos.in vers.sic & dominus,& ibi Abb. numero decimoquarto, & Doctor. quod tamen intelligendum est, nisi ager fuerit primo decimatus; tunc enim nihil amplius exigere potest Ecclesia a domino,vt optime not.ibi Glos.sed residuum fructuum diuidendum erit inter dominum, & colonum ad ratam, iuxta formam conuentionis. Aut dominus conducit colonum nummis, vel ei promittit certas mensuras pro operis, siue nascantur fructus,siue non (quo casu ipse dominus conductor est, & dicitur prędium suis sumptibus,seu manibus, quamuis per alium,colere,iuxta not.in capitulo ex parte,il tetzo, & duobus sequentibus de decim.)& tunc dominus tenetur prius integram decimam soluere Ecclesię, quia omnes fructus ad eum pertinent; Abb. dicto

nium.

numero decimoquarto per tex.in capitulo non est,& capitulo cum non sit, de decim. Aut dominus locauit prædium pro certis mensuris,vel certa pecunia , ita, vt fructus spectent ad colonum,& conductorem ; & tunc,inquit Abb.vbi sup. post Innoc. dicto capitulo cum non sit,non tenetur dominus ex hac pensione aliquid soluere;onus enim decimæ est onus fructuum,capitulo pastoralis,eodem titulo vnde transferendo omnes fructus in conductorem , videtur eos transtulisse cum onere suo. Immo etiam quodammodo decimam eo casu soluit dominus de pensione,cum pro minori pensione prædium locauerit ratione oneris annexi , vt ibi Abb. adnotauit, & hoc idem voluit etiam Glos.si rectè perpendatur ,licet
41 Abb.eam contrariũ sentire dicat.Aut † certa portio datur domino,non ratione locationis,sed vel census,& tributi,vel aduocationis,seu alterius seruitij ; & tunc tenetur dominus soluere decimam Ecclesiæ Parochiali ratione personæ suæ,Abb.d.num.14. per cap.ex transmissa,de decim.Aut demũ gratis datur alicui a colono aliqua portio ;
42 & tunc † debet etiam ab eo,qui recipit, soluí decima personalis tamquam de lucro , quicquid voluerit Inn.ita Glos.& Abb. vbi sup.argum.dicto capitulo ex transmissa, qui etiam dicit,id communiter teneri.Hæc de domino . De colono quoque quomodo & cui Ecclesiæ soluere debeat decimam , distinguendum est . Nam aut est colonus partiarius , & soluere debet pro portione sua decimam Ecclesiæ prædiali , Abb.dict. cap.tua nobis , numero decimoquinto , & in capitulo cum sint hómines,num.quinto, & sexto per illos text. aut colit nummis , seu pro certis mensuris sibi à domino dandis , iuxta secundum casum superioris distinctionis , & tunc soluet Ecclesię Parochiali personalem decimam , tamquam de lucro suę personæ , vt apertè indicat. Abb. d.num.15.& Ioan.Andr.c.cum sint ; sicque intelligendus est tex.in capitulo questi , in fine,16.quæstione prima,aut demum colonus conducit totum prædium , siue nummis siue pro certis mensuris domino soluendis;& tunc debet colonus soluere integram decimam ex omnibus fructibus Ecclesiæ prædiali:Abb.dicto numero decimquinto,& ibid.Glos.idem Abb. dicto capitulo cum sint,numero sexto post Glos.ibi , Innocen.& Hostien.d.cap.tua nobis rationibus , de quibus per Abb. dicto numero sexto . Atque hanc distinctionem inueni quoque approbatam a Io.Azor.dicto libro septimo,capitulo 35.quęstione quarta . Et hoc intelligendum,seclusâ omni consuetudine,prout not. Abb. dicto numero sexto :
43 nam consuetudo † attendi debet, cui Ecclesiæ soluat colonus decimam, prædialine , an Parochiali,hoc est,illi,in qua audit diuina,& recipit Sacramenta , vt apertè disponitur in dicto capitulo cum sint , vbi Abb. post alios,dicto numero quinto,ostendens etiam ex hoc rationem difficultatis , quam insinuat ibi text.nec tamen Glos.eiusque sequaces agnouerant . Sicut etiam valet consuetudo,vt dominus, vel colonus solus integram decimam soluat , vt latis probat Euerar.in loc. a tribut. ad decim.numero quarto.Atque illa,vt colonus soluat certas mensuras annuatim siue nihil ex agro, siue multum collegerit.ita Azor.d.cap.37.quæstione secunda in fine,quia,inquit,Ecclesia & damnum & lucrum habere potest.Ac similiter illa,vt indistinctè tam colonus,quã dominus integram decimam soluat ; seu quod dominus de reditu frumenti , quod pro pensione recipit ex agro iam decimato,soluat decimam,quę redecima vocatur, vt pluribus comprobat Ioan Guttierrez, practicar.quæstion.lib.primo,quęst.19.per totam.

Declara etiam conclusionem non proce
44 dere,† vbi aliud pactum sit inter dominũ , & conductorem : illud enim seruandum est,capitulo primo,de pact.cum similibus ,
45 quod tamen † non præiudicabit Ecclesiæ , quin possit conuenire fructuum detentorem,vt in specie not. Glos. dicto capitulo tua nobis,verb.sic & dominus,in fin,capituli plerique de pact.l.inter debitorem , ff.
46 eodem titulo. Decima enim † tanquam onus reale sequitur possessorem tam prædij,quam fructuum,vt præter supra citatos in quæstione præcedenti conclusione prima in fin.docet Glos.dict.verb.sic & dominus,& in capitulo in aliquibus, eodem tit. per cap.si quis laicus,16.quęst.1.cap. cum non sit,de decim.cap.ex litteris, de pignorib.& l.hactenus,ff.de vsufruct.

Et

Et ideo si Dominus alienat prędium cũ pacto vt ipse alienans teneatur ad solutionem decimarum, nihilominus Ecclesia, ad solutionem decimarum prędialium põt agere contra possessorem non obstante pacto, possessor vero solutum repetet ab alienante Rota in Toletana Pensionis 20. Oct. 1581. coram Cantuccio, quę est decis. 161. par. 2. num. 12. per Abb. in c. cum aliquibus num. 6. de decim.

47 Sexta Conclusio. Debetur decima † nihil soluto ipsis, qui debent soluere decimas, licet etiam aliqua consuetudo esset in contrarium; ita Abb. in c. 1. num. 2. de consuet.
48 quod confirmatur † ex c. commissum, c. peruenit, c. ex parte, il 2. c. ex transmissa, c. non est, c. tua nobis, de decim. & similibus iuribus, in quibus disponitur, decimas vel cum integritate, vel sine diminutione esse persoluenda.

SVMMAE RERVM.

1 *Ecclesia quotuplex sit.*
2 *Cathedralis Ecclesia ab Episcopali quodam modo distinguitur.*
3 *Matrix Ecclesia quæ sit, & cur ita dicatur*
4 *Baptismalis Ecclesia quæ sit, & an sit semper curata.*
5 *Parochialis, & prędialis Ecclesia quæ sit.*
6 *Præscriptio, consuetudo, & compositio in soluendis decimis seruanda est.*
7 *Decimæ fructuum, qui nascuntur in Parochia Episcopi, vel Ecclesiæ Cathedralis, nisi sibi sit alius Curatus, debentur Episcopo.*
8 *Decimæ quomodo diuidi debeant in quatuor partes.*
9 *Episcopo debentur decimæ prædiorum, quæ in nullius parochia sita sint. Idem vbi Parochiæ non sint distinctæ; nu. 10. secus si locus sit intra duas Parochias, sed ignoretur, cuius sit; num. 11.*
12 *Episcopo debentur decimæ, stante consuetudine. Item quę donata fuerunt Ecclesię Cathedrali, vel quæ alio modo ad eam spectant; num. 13.*
14 *Episcopus in sua quarta decimarum est fundatus de iure communi.*
15 *Ecclesia Cathedralis nullum ius habet in Ecclesiis, seu Capellis Ciuitatis.*
16 *Episcopus potest nomine cuiuslibet Ecclesiæ vacantis agere ad decimas.*
17 *Reales decimæ prædiali Ecclesię, personales Parochiali debentur.*
18 *Parochialis Ecclesia, cui decimæ personales soluuntur, quę sit.*
19 *Sacramenta percipiens in pluribus Ecclesiis per annum, ad ratam temporis decimas soluet.*
20 *Diuina in Monasteriis percipiens, & audiens ijs non soluet decimas, sed Ecclesiæ Parochiali, in qua quis habet domicilium.*
21 *Domicilia plura habens soluit decimas, vbi est præcipuum domiciliũ. Quid si domus sit in confinio duarum Parochiarum; n. 22. Et quid si dubitatur, de qua Parochia sit domus; num. 23.*
24 *Domicilium mutans soluet secundo Curato. Quid si non constet de animo mutandi domicilium; num. 25.*
26 *Mixtæ decimæ cui Ecclesiæ soluantur.*
27 *Baptismali Ecclesiæ regulariter debentur decimæ; latius tamen distinguitur; nu. 28. & seqq.*
29 *Ecclesia sita intra fines baptismalis, quando percipiat decimas tam reales suorum confinium, quam personales.*
30 *Baptismalis Ecclesia consentiens fundationi Parochię intra suos limites censetur remisisse ius decimandi, & alia iura Parochialia pro illa portione limitum. Non tamen potest propter hunc consensum aliquid saltem temporale accipere; num. 31.*
32 *Retineri non potest decima Sacerdotibus ob malos mores, vel etiam quia eius fructus in malos vsus conuertant; nu. 33. Quid verò si Sacerdos non deseruiat, vel notorius peccator sit; num. 34.*
35 *Denegare possunt laici decimas Sacerdotibus, cum sibi ab illis denegantur Sacramenta. Id tamen non faciunt laici propria auctoritate, sed in iudicio excipiendo; num. 36.*
37 *Parochus non potest propria auctoritate denegare Sacramenta iis, qui tum debeant, non soluant decimas, nisi id notorium sit.*
38 *Denegari non possunt decimæ clericis ex eo, quia diuites sint, neque iis indigeant. Ratioque affertur; num. seqq.*
39 *Decimę datur et pro sustentatione pauperũ.*

Decimæ

40 *Decimæ iure diuino, & naturali non debentur ministris non indigentibus; & quid de aliis.*

41 *Retineri non possunt decimæ pro impensis, sine factis in Ecclesia ædificanda, siue faciendis in eius ampliatione.*

Quibus Ecclesiis, seu personis soluendæ sint Decimæ. Cap. VII.

S. Thom. 2.2. quæst. 87. art. 3.
Abulensis 3. p. summ. quest. 51. membr. 7. art. 1. 2. & 3.
Abulensis in Matth. cap. 23. quæst. 172. cum seq.
Sot. de iustit. & iur. lib. 9. quæstion. quarta, art. 3.
Rebuff. de decim. quæst. 7.
Malder. de iust. & religione tract. 10. tit. de decim. dub. 3.
Hostien. in sum. de decim. num. 13.
Abulensis vbi supra.
Alensis 3. par. sum. quæst. 51. membr. 6. art. 1. & 2.
Reginald. vbi sup. q. 3.

DVas quæstiones continet titulus huius capitis iuxta duplex genus personarũ, quæ in Ecclesia reperiuntur; alteram de personis laicis, alteram de ecclesiasticis.

QVAERO PRIMO, An, & quando laicis personis solui debeant decimæ.

Omittam hic tractare quæstionem hanc, quando laicis debeantur decimæ ex priuilegio, vel præscriptione, aliaue de causa, quoniam de his fusè egi maximè sup. cap. 5. quest. 3. & 5. solumque agendum restat de locis, & personis Ecclesiasticis, ac religiosis.

Abulen. vbi sup. quæst. 296. cum seq.

QVAERO igitur SECVNDO, & postremo, Quibus Ecclesijs, Ecclesiasticisue personis soluantur decimæ.

1 Præmitto autem hic † commune illam distinctionem quod; Ecclesia alia est Episcopalis, seu Cathedralis, alia Baptismalis, quam vulgus Parochialem, & extra vrbem plebaniam vocat, & matrix dici potest: alia propriè Parochialis, quæ posita est intra fines Ecclesiæ baptismalis, seu Parochiæ, & Oratorium, seu Capellam, vel Succursum vocare possumus. Hæc distinctio colligitur ex not. per Glos. & Doct. in c. cum contingat, de decim. c. plures, 10. quæst. 1. cap. cum clericis, & cap. venerabili, de verbor. signif. rubr. & tot. tit. de Eccles. ædif. & de immun. Eccles. Tyndar. tract. de decim. nu. 71. & seqq. Rebuf. eod. tractat. quæst. 6. & seqq. Card. cons. 26. & alios passim. Differt
2 tamen quodammodo Ecclesia † Episcopalis à Cathedrali; potest enim sumi Ecclesia, vel vt est sedes Episcopi, vel vt Ecclesia maioris Capituli, vt patet ex not. per Glos. in Clem. 1. verb. matricem, de sen. excom. sicut etiam differt mensa Episcopi a mensa Capituli, & Episcopus à Capitulo. Matrix
3 quoque Ecclesia, † licet propriè dicatur de Ecclesia Cathedrali, vt patet ex tex. d. cap. venerabili, cum ibi not. per Glos. in verb. matricem, & cap. ex transmissa, de præscript. & Rebuf. d. quæst. 6. num. 6. tamen dicitur etiam de Ecclesia baptismali, vt satis constat ex cap. plures baptismales, 16. quæst. 1. notatque inter alios, & probat Glos. d. Clem. 1. verb. matricem, & in Cle. vn. in verb. deputati, de bapt. & eius eff. Card. d. cons. 26. num. 4. ex eo, quia in ijs renascimur per baptismum, vt per dict. Glos. vel quia est quasi mater aliarum Ecclesiarum, & ædium, quas sub se continet, vt ait Rebuf. dict. quæst. 6 num. 7. Paris. d. cap. ex transmissa, nu. 1. & seqq. de præscr.

4 Baptismalis Ecclesia † est, in qua insunt fontes baptismales, & Parochiani baptizãtur, Glos. 2. & Abb. in cap. cum contingat, de decim. Non possunt autem esse in vna parochia plures baptismales, sed vna tantum cum Capellis suis, c. plures, 10. quest. 1. regulariter vero Ecclesia baptismalis est quoque Curata, licet non necessario, nec semper, vt post Franc in cap. ad decimas; not. vlt. de restit. spol. in 6. scripsit etiam Paris. in rep. cap. ex transmissa, num. 4. de præscript. In hoc vero capite, ne terminos confundamus, & clarius loquamur, per Cathedralem Ecclesiam intelligemus Ecclesiam, quatenus distincta est à mensa Episcopi; per baptismalem accipiemus Curatam, cuius Rector Sacramenta administrat, & in

qua

qua debent de iure parochiani diuina audire,cap.vt Dominicis,cum ibi not. de paroch. & al. paroc. per Parochialem vero,
5 † illam, quæ intra fines baptismalis posita est,& Capellam aliquando,vel Oratorium vocabimus, per prædialem vero Ecclesiā in hac materia decimali omnes intelligunt eam,in cuius finibus est prædium, de quo decima soluenda est. His sic præmissis, erit.

6 Prima Conclusio. Si adsit aliqua † consuetudo,præscriptio,compositio,aliaue legitima concessio in transferendis decimis de vna in aliam Ecclesiam, ea seruanda est vt in cap.5.quæst.3.concl.1.quæst.4.concl. 5.quæst.5.concl.3.& quæst.6.concl.1. late demonstrauimus, & in hac specie notauit Tynd.d.tract.de decim. nu.68.

Secunda Conclusio. Seclusa tali consuetudine,præscriptione,compositione,aliaue
7 legitima concessione,† decimæ fructuum, qui nascuntur in parochia Episcopi, seu Ecclesiæ Cathedralis,Episcopo debentur, ita Glos.2.in cap.cum contingat, de decim. Tynd.d.num.68.Rebuf.d.tract.quæst.7.nu. 7.per c.dudum, secundum vnum intellectum,de dec.idem not.Butr. & Abb.d.cap. cum contingat,concl.2.& c.peruenit,cap. parochianos,& seq.eod.tit. Azor. Institut. Mor.par.1.lib.7.cap.36.quæst.9.id colligēs ex text.in cap.tua,de decim.quæ cum duo sint,tale initium habentia, neutrum eorum id probat.

Rota in Pacen.decimarum 5. Decembr. 1605.coram Coccino Rotæ Decano.

Hoc autem limitat ibi Azor, quod & facit loco cit. Rebuf.nisi alius esset illius Ecclesiæ Curatus.Addit Glos.d.cap. cum con
8 tingat, tunc debere † Episcopum facere de illis decimis quatuor partes,per c. quatuor,c.Vlterranæ,& cap.concessio,12.quęstion.2. vt scilicet vna pars detur clericis, altera fabricæ,tertia pauperibus, quarta retineatur per Episcopum: sed melius illi tex.intelliguntur vel absolutè, & indistinctè,vbi etiam aliqua ex causis infrascriptis Episcopo debeantur decimæ, quomodo etiam exponitur c.statuimus, cum duob. seqq. 16.quæst.1. in quibus distributio decimarum Episcopi arbitrio tribuitur, vel vbi alias fabrica,Ecclesiæue ministri,& aliimarum Rectores proprios reditus non habeant,vnde commodè reparari,manu teneri,& sustentari respectiuè possint.

Tertia Conclusio. Debentur etiam deci
9 mę Episcopo, † vbi prędium non est in alicuius parochia situm; text.in c. quoniam, vbi Abb.num.2.& 4.Glos.cap. cum contingat, verb. iure communi, & cap. dudum, de decim.Rebuf.d.tract.quęst.7.nu.8. Tyndar.d.tract.num.69. Io.Azor.dict. quæst.9. alia Glos. in cap. fin. de paroch. opt.etiam tex.in c.decimas, 16.quæst.7.

Rota in Pacen.decimarum dell'Hebrero 9.Iunij 1603.& 21. Iunij 1604. coram Coccino Rotæ Decano in Sabinen.decimarum 1.Iulij 1609.coram eodem, in Oscen. decimarum 21.Martij 1564. coram de Rubeis,in Ciuitaten. decimarum 15. Decembris 1594.& 17.Maij 1595.coram Gipsio, in Placentina Decimarum Personalium de Trugillo 18.Martij 1616.coram Buratto,in Conchen. decimarum dell'Infantado 18. Decemb. 1617.coram Andrea, & prius in eadem causa 8. Nouembris 1613. coram Pirouano Put. decis.371. num.6. lib.1. Verall.decis.340.num.2.part 3.

10 Idem dicendum est, † vbi Parochię non sunt distinctæ, cum tunc tota Diœcesis sit Parochia Episcopi,cap. omnes basilicę, 16, quęst.7. & hoc notauit in specie Abb. d. c. quoniam num.2.per c.parochianos, de sepult.& c.ad Apostolicę, de donat. idem not.Azor. d. quęst.9. & ante eum Tyndar. d.num.69.

Rot. in Ciuitaten.decimarum 26.Martij & 28.Iunij 1618.coram Verospio, & in alia Ciuitaten.decimarum 4.Decembris 1592.coram Gipsio,& decis.309. num.5 p. 2.diuers.& apud Guidobon. decis.135.

11 Secus vero esset, † si locus esset intra dictas Parochias, sed ignoretur, sub qua situm tunc non debetur Episcopo,sed inter eas diuiduntur, vt voluit Abb.d.c. quoniam, num. 3. post Gofr. arg. cap.2.de sepult. in 6. de quo etiam nos aliquid diximus cap.4.quęstion.3. conclus.1.vbi de noualibus.

12 Quarta Conclusio. Vbi adsit † consuetudo,quod decimę ad Episcopum spectent, ea seruanda est, Glos.2.d.cap.dudum.& c. cum

cum contingat, de decim. Rebuff. dicta quæstione septima, numero decimo, & faciunt ea, quę supr. capit. 6. quæstione quarta, conclusione quinta, generatim de consuetudine adnotauimus, & paulo ante, hoc eodem capitulo, conclusione prima, admonuimus.

Quinta Conclusio. Quando decimæ donatæ fuerunt Ecclesiæ Cathedrali, vel
13 alio modo ei debentur, † tunc Episcopus de iure communi in illis est fundatus; ita Azor. dicta quæstione nona, & Rebuf. dict. quæstione septima, numero decimotertio, sic intelligens dicto capitulo dudum; & tunc illæ decimæ inter fratres diuidi debent, vt habetur in capitulo vltimo de offic. custo. & not. Rebuff. dicto numero decimotertio, fratres autem sunt Canonici Ecclesię Cathedralis, vt ex eo tex. iuncta Glos. colligitur, & clariùs habetur in capitulo nouit, de his, quæ fin. a maior. part. Capit.

Immo Capitulum quando recipit fomentum ab Episcopo habet per quandā consequentiam intentionem fundatam in decimis Rota in Pacen. decimarum 21. Iunij 1604. & quinta Decembris 1605. coram Coccino Rotę Decano, In Oscen. Decimarum 21. Martij 1564. cor. de Rubeis.

Sexta Conclusio. In sua canonica por-
14 tione decimarum, hoc est, quarta, † Episcopus de iure communi fundatus est; tex. est in capitulo conquerente, de off. ord. & capitulo de quarta, de pręscr. not ibi Gl. Host. & Io. Andr. dicto capitulo cum contingat, Abb. dicto capitulo quoniam, numero tertio, & per illum textum Rebuff. dicta quæstione septima, numero vndecimo, & quæstione tertia, numero decimoquarto, Silu. verb. decima, numero quarto, Innocen. capitulo requisisti, de testamen. Tyndar. dict. tractat. num. 71 vbi etiam tam tex. in dicto capitulo conquerente, quam in capitulo dudum, de decim. intelligit, vbi prædia illa sita sint in Ecclesia baptismali, quæ subiecta sit Cathedrali, & contentio est inter baptismalem, & Episcopum, vt nimirum quarta tunc debeatur Episcopo, reliquum verò Ecclesiæ baptismali, vt per Tyndar. ibid. debetur autem hæc quarta Episcopo ratione coniunctionis, & vniuersalis curæ, quam habet Episcopus in Ecclesijs subiectis, vt post Innocen. dicto capitulo requisisti, not. Tynd. dict. tractat. num. 71. Ecclesia verò
15 Cathedralis, seu matrix Ecclesia † nullum ius habet in Ecclesijs, seu Capellis ciuitatis, vt post Glos. & Innocen. in capitulo dilecto, de off. Archid. & capitulo constitutus, de relig. dom. voluit Tyndar. dict. tract. num. 72. Poterit tamen huic decimæ 40 annis præscribi, vt habetur in dict. cap. de quarta, & inter cęteros adnotauit Abb. d. num. 3.

Septima Conclusio. Potest Episcopus nomine cuiuslibet Ecclesiæ Parochialis su-
16 biectæ † ad decimas agere, quando non est Curatus, qui agat; ita Rebuf. dicta quęstione septima, num. duodecimo, per capitulo vlt. de success. ab intest. vbi tamen nihil ad rem.

Item decimæ debentur Commendatori, qui habet curam animarum, & illam exercet per Rectores ab ipso deputatos nutu amouibiles, non secus ac Parocho, quæ nascuntur int. a limites suæ Commendæ Rota in Legionen. decimarum 22. Maij 1615. coram Manzanedo per Caput. decis. 356. nu. 3. par. secunda. Seraph. decis. 1422. num. 14.

Octaua Conclusio. Si loquamur de Ecclesia prædiali, in qua prędia sita sunt, tunc
17 communis regula est, † quod prædiales decimę prædiali Ecclesię debentur, cap. final. de paroch. c. quoniam, de decim.

Quid si duæ sint Ecclesiæ prędiales, & inter ipsas agatur super decimis, attendenda est consuetudo circa perceptionem decimarum iuxta decis. Achill. 3. & 6. de decim. & pluries Rota resoluit, & siguanter in Legionen. decimarum decima quinta Decembris 1610. coram Coccino Rotę Decano.

Personales vero Parochiali; pro qua hoc loco cum alijs Doct. intelligimus baptismalem, in qua quis audit diuina, & recipit Sacramenta; tex. est in cap. questi, & capitulo statuimus, decimasexta quæstione prima, & dicto capitulo final. de Paroch. cap. ad Apostolicę, de decim. hanc regulam ponit Tyndar. dict. tractat. numero septimo, Rebuff. dicta quæstione sexta, num. 1. & 7.

Abb.

Abb.in cap.cum sint,de decim.vbi Glos.2.
idem Siluest.in sum. verbo,decima, nu.14.
S.Tho.& Caiet.2.2.quæst.87.art.3.Sot.d.l.
3.q.4.art.3.Glos.2.d.c.fin.vbi cæteri,de pa
roch.& alij Doctor.passim. Est autem pro
18 priè † Ecclesia hæc Parochialis, seu baptis
malis,cui personales decimæ persoluendæ
sunt,illa ecclesia, in qua homines audiunt
diuina,& recipiunt Sacramenta per totum
anni circulum, vt habetur in d.c.questi,&
not.Rebuf.d.q.6.n.2. & latè tradit Menoc.
de præsumpt.lib.6.præsumpt.88. nu.1. vbi
etiam num.3.post alios dicit,idem esse, si
per maiorem anni partem,in ecclesia quis
diuina audiat,& percipiat Sacramenta ;
si verò æqualiter in duabus Ecclesijs id fa-
16 ciat, † diuidentur æqualiter personales
decimæ, alias pro rata temporis ; ita Re-
buf.d.nu.2.& Butr.in c. 2. in fin. de decim.
post Inn.idem Azor d.lib.7.c.35. q.14. per
tex.d.c.fin.de paroc.& c.2. de sepult.in 6.
20 Neque tamen, si quis † in Monasterijs au
dierit diuina,aut etiam percipiat Sacramē
ta,vt hodie fit, ideo decimæ personales il-
lis debentur, sed Parochiali, in qua habet
domicilium, cum in ea Ecclesia & diuina
audiri,& Sacramenta percipi debeant,c.2.
de Paroch.& c.cum quis,§.1. de sepult.in
6.paria autem sunt recipere, vel recipere
posse,& per aliquem stare,quo minus reci
piat l.quod te,ff.si cert. petat. & cum per
Curatum non stet,non est ei imputandum,
l.in iure, ff.de reg.iur. cum simil. & ita in
hac specie tenuit Nauar.consi.1.num.5.tit.
de decim.vol.1. Rebuf.d.nu.2. post Feder.
consi.253.in fin. & idem etiam tenet S. Th.
Caiet.& Sot.locis citat.

Quodsi plura quis habeat domicilia in
21 pluribus parochijs, † illi soluet, in qua
principale domicilium habet,vt monet
Azor.d.quæst.14.at post Henr.Boich.in c.
peruenit, de decim.not. Rebuf. d. num.2.
sed si domus est in confinio duarum paro-
22 chiarum, † vtrique debetur decima perso
nalis,Glos.vlt.& Doct.in cap.licet,16.q.3.
Innoc.& alij, in cap. super eo. de paroch.
& Rebuf.d.q.6.nu.3.Si vero dubitetur, de
23 qua parochia sit domus,† inspicietur situs
ianuæ,& illius erit parochiæ,in qua ianua
sita est, ita Rebuf. vbi supr. num. quarto,
post Bart.in l.quod conclaue, ff.de damn.
infect. & , si habet duo ostia, attenditur,
quod anterius,& nobilius est, Rebuf.dict.
quæst.6.num.5.arg.l.cum in diuersis, ff.de
relig.& sumpt.fun.& l.queritur, ff.de stat.
hom.Cors.in tract.de potest.reg.quæst.37.
Illud quoque adnotandum est,quod,si quis
24 mutauerit domicilium, † decimæ non de
bentur priori Curato,sed secundo,si ibi au
diantur diuina & recipiantur Sacramenta;
ita Rebuf.d.quest.6.num. 24. & Azor.d.q.
14.per tex.in c.ad Apostolicæ, vbi Butr.&
25 alij,de dec.Si verò † sit dubium de volun
tate constituendi domicilium,tunc requi-
ritur,quod per multum temporis ibi mora
trahatur,vt post Butr.d.c.cum ad Apostoli
cæ,col.2.tradit Rebuf.loc.cit. Decimæ au-
26 tem mixtæ † diuidendæ sunt inter prædia
lem,& parochialem Ecclesiam,iuxta quod
de personali,& reali decima participant,
vt latè,& optimè tradit Nauar.d.consi.1.n.
8.& 9.sub tit.de decim. Qua etiam de re
aliquid diximus supr.cap.4.q.1.conclus.1.
post medium, quod vide.

De colonis vero, quibus Ecclesijs, &
qualiter decimas suas tam personales, quā
prædiales soluant, diximus cap. præced.q.
vltim.concl.5.

Nona Conclusio. Si quæstio sit inter Ec
clesiam baptismalem,& Parochialē,seu Ca
pellam,& succursum;tūc dicimus,quod,li
27 cèt † seclusa consuetudine, conuentione,
priuilegio,regulariter,& in dubio decimæ
debeantur baptismali ex text.in cap.1.§.in
diœcesi,13.q.1.c.de dec.& c.statuimus,16.
q.1.c.cū contingat,& c.cū in tua,de dec.c.
veniens,vbi Imol.de præscr.idem not.Glo.
in c.ex transmissa,eod.tit.late Rebuf.d.tra.
q.6.nu.10.& 11.qui etiam nu.12. post Gl.
& Butr.d.c.cum contingat,probat,de iure
baptismalem fundatam esse in prædialibus
Pro maiori tamen huius rei dilucidatione
28 † distinguendum est cum Io.An. in addit.
ad Spec.tit. de dic. quem sequuntur Doct.
vt testatur idem quoq;tenens Tynd. d.tra.
nu.73.Nam aut prędia, de quorum fructi-
bus decimandis agitur, sunt sita infra limi
tes Ecclesię baptismalis,& tunc clarum
est, quod talis decima ad illum pertineat :
& hoc probant Doctor. & iura mox alle-
gata:aut prędia sita sunt infra limites Ec-
clesię Parochialis, quæ non est sub limiti-
bus baptismalis,& tunc quoque clarum
est, decimam spectare, non ad baptisma-

lem, sed potius ad parochialem, neq; tunc habet contendere cum baptismali Ecclesia sed cum Episcopo, vt optimè adnotauit Tynd. loco cit. quod item tradit Rebuff. d. quæst. 6. num. 16. & 18.

Difficultas est, quando parochialis est sub baptismali, & prædia sita sunt intra limites parochialis: & tunc etiam distinguendum est: nam aut baptismalis erecta fuit in baptismalem post parochialem, ita, vt comprehendat sub se parochialem tamquam Capellam, & tunc Ecclesia parochialis habebit suas decimas antiquas, ita Ioa. An. loc. citat. Tyndar. d. tract. num. 74. Rebuff. d. q. 6. nu. 17. post Glos. in cap. quicunque, 16. q. 1. vbi ope. text. & Abb. cons. 18. volum. 1. Ratio est, quia non censetur hæc Ecclesia erecta cum incommodo, & præiudicio iam erectarum, vt not. Doct. in c. ad audientiam, il 1. de Eccles. ædif. Rebuf. d. n. 17. Tyndar. d. num. 74. per tex. in c. pastoralis, de decim. sed melio est in c. si quis laicus, cap. ecclesiæ antiquitus, & c. quicunq; 16. quæst. 1. Et hæc procedunt quoad decimas reales: personales verò diuidentur inter Ecclesiam baptismalem propter baptismum, & parochialem propter alia diuina; ita post Io. An. tenet Rebuf. d. nu. 74. Card. d. c. cum contingat, per c. cum quis de sepult. in 6. Barb. cons. 49. col. 2. volum. tertio quod idem dicit esse satis rationi conformũ, Abb. d. c. cum contingat colum. 2. Aut ecclesia parochialis est infra limites baptismalis, & constat baptismalem prius fuisse rectam, & tunc siquidem constat decimas assignatas fuisse parochiali in constructione eius, tunc, inquit Tyndar. d. tract. nu. 76. quod sine dubio illi parochiali Ecclesiæ de-

29 bentur. ego vero puto, † etiam ad hoc requiri vel fundationem Papæ, vel Episcopi quidem, sed ex necessitate propter nimiã distantiam, vel ex alia iusta causa; prout est tex. cap. ad audientiam, il 1. & ca. constitutus, de relig. dom. & ibi not. Doct. & Rebuf. d. quæst. 6. num. 15 Lap. alleg. 66. nu. 3. & Card. cons. 26. num. 4. quod etiam tunc solum concedit idem Tyndar. d. tract. nu. 81. & 82. quando non apparet de ista assignatione decimarum Ecclesiæ parochiali facta. Verius autem est, parem in hoc esse vtriusque rationem, vt patet ex allegatis. Non nego tamen, quin in dubio causa iusta motum fuisse Episcopum, præsumendum sit, vt loco cit. adnotauit Rebuf. per c. nisi essent, de præbend. Ad hoc verò, vt Capellanus d. Ecclesię recipiat obuentiones, tria requiruntur in terminis d. c. ad audientiam, vt ex eodem text. & alijs not. Rebuf. d. quæst. 6. nu. 22. Primo, quod baptismalis Ecclesia redditibus abundet: Secundo, quod illa ecclesia sit necessaria: Tertiò, quod illa Capella non habeat sufficientes redditus. Idem latè prosequitur Lapus d. alleg. 66. num. 1. & tribus seqq. & Io. Selu. in tract. de benef. 1. par. quæst. 5. num. 100. & seqq. Aut demum dubitatur, an prius fuerit erecta Parochialis, vel baptismalis, & tunc baptismalis habet fundatam de iure communi intentionem, ita Tyndar. d. tract. nu. 83. & sic procedunt alia per eundem allegata, vbi sup. nu. 77.

Stantibus legitimis causis pro noua electione Parrochialis consensus Ecclesiæ baptismalis non est necessarius Abb. in cap. ad audientiam num. 16. de eccles. edif. Lapus allegat 41. num. 4. & allegat. 66. nu. 3. Ferrett. cons. 36. num. 1. Concil. Trident. sess. 21. cap. 4. Rota in dicta Mediolanen. de Carlatio 18. Martij 1616. coram Andrea.

Non est necessè, quod reales limites assignentur sed sufficit, quod Matrici, cui debebantur decimæ, & primitiæ in erectione nouæ parrochiæ relinquantur solæ primitiæ ex gratia, ita Rota in dict. Mediolanen. decimarum de Carlatio 18. Martij 1616. coram Andrea: Per inclusionem enim primitiarum excluduntur decimæ, vt supra visum est cap. 2. num. 9. & 10. & censentur assignatæ parrochiali nouiter erectæ argumento tex. in l. cum Prætor ff. de iud. & in l. maritus vbi Glos. in ver. præscripserit C. de procurat. stante maxime consensu Præpositi Ecclesiæ Matricis in ipsa dismembratione.

Pro complemento autem huius conclusionis adnotandum est, quod si baptismalis Ecclesia consentit assignationi limitum, &

30 fundationi Parochiæ, tunc † censetur renunciasse ius decimandi, & alia iura parochialia quoad illam portionem limitum, qui nouæ Ecclesiæ assignati sunt, ita Tyndar. d. n. 83. Rebuf. d. q. 6. n. 20. Car. d. cons. 26. n. 4.

Itaut

Iraut Ecclesia Parrochialis de nouo ere
cta fundatam habeat intentionem su-
per decimis contra ecclesiam matricem,
cui prius decimæ debebantur. Rota in Me
diolanen. decimarum de Carlatio 18. Mar-
tij 1616. coram Andrea in Comen. deci-
marum 28. Iunij 1602. & 27. Nouembris
1606. coram Sacrato, in Mediolanen. deci-
marum de Varisio 9. Martij 1609. coram
Lugdunen. & in eadē causa. 15. Iunij 1615.
coram Pirouano, in Conchen. decimarum
de Castecon. 11. Maij 1615. coram eodem
in Mediolanen. decimarum Santi Iuliani
16. Ianuarij 1613. coram Pamphilio vbi,
vult hoc procedere quando dismembratio
est facta simpliciter, non autem quando
est facta cum clausula sine præiudicio ali-
cuius Calder. cons. 2. de decim. Abb. in cap.
cum contingat num. 8. in 4. casu post Butr.
ibidem. nu. 8. in fin. vers. quandoque intra
limites de decim. idem Abb. in cap. ad au-
dientiam nu. 14. de Eccles. edif. & cons. 58.
ad fin. vers. hanc insuper lib. 1. Cassan. cons.
54. num. 17. Paris. cons. 73 num. 1. lib. 4. Me-
noch. cons. 39. nu. 20. Rimin. iun. cons. 169.
num. 78.

Sed aduerte in d. causa Mediolanen. De-
cimarum de Carlatio, Rotam de hac con-
clusione dubitasse an scilicet decimę absq;
alia assignatione, & dismembratione facta
per Episcopum, transirent ipso iure eccle
siam parrochialem nouiter erectam pro-
pter Concilium Triden. cap. 4. sess. 21. ibi
assignetur competens portio arbitrio Epi-
scopi &c. & ideo causam remisisse ad Il-
lustris. Sacræ Congregationis Concilij
Trid. interpretes, qui partibus auditis de
anno 1617. censuerunt decimas ad eccle-
siam Matricem pertinentes non transire
ipso iure in parrochialem ecclesiam noui-
ter erectam, sed remanere apud ecclesiam
matricem, nisi eas Episcopus nouo Paro-
cho ad præscriptum Concilij assignauerit.

Neque tamen potest propter hunc con-
31 sensum † aliquid accipere, iuxta tex. in
c. querelam, vbi Doct. de simon. & not. Re-
buf. d. quæst. 6. num. 22.

Decima Conclusio. Non potest decima
32 † retineri Sacerdotibus ex eo, quia sint
malæ vitæ, vt est tex. in c. si Episcopus, 16.
quæst. 6. & in cap. tua nobis, vbi Glos. Abb.
& alij Doct. de decim. & not. etiam Re-
buf. d. tract. q. 7. nu. 15. per tex. in c. quid di-
cam, 14. q. 4. & c. forte, q. 5. Siluest. in sum.
33 verb. decima nu. 14. idem † si eas decimas
in malos vsus conuertant, vt post Host. in
rub. de decim. & alios probat Rebuf. d. q.
7. nu. 16. dicit tamen Siluest. loco cit. in
vers. Octauum, post Host. quod si Sacerdos
non deseruiat Ecclesiæ, aut notorius pecca
34 tor sit, poterit quis † ei non soluere, sed
proximo superiori: quo dicto relato ait il-
lud durum esse, Turrecr. in cap. fin. num. 8.
16. quæst. 1. cui ego assentior, cum laici ma
ximè priuati Sacerdotes iudicare non
debeant.

Vndecima Conclusio. Possunt denegari
35 † decimæ clericis ex eo, quia ab illis sibi
denegantur Sacramenta; ita Lap. alleg. 66.
num. 7. & 8. vbi etiam concludit, quod pos-
sunt laici opponere exceptionem spolia-
tionis diuinorum, & respondet contrarijs;
hoc ipsum tenent Butr. & alij in c. cum di-
lectus, de ord. cog. idem voluit Abb. c. fi. de
Paroch. Hostien. in summ. tit. de decim. §.
& quare, in fi. Gem. & Franc. in c. 1. §. fi. de
rest. spol. in 6. quos referunt, & sequuntur
Rip. respons. 1. tit. de consuet. nu. 15. cum
seqq. Io. Petr. Molign. in tract. de retent. nu.
256. & seq. circa medium, ac deniq; Anto.
Corset. in tract. seu reg. spoliatus ante om-
nia est restituendus, limit. 49. seu num. 19.
Ratio vero est, quia decimæ sal em perso-
nales dantur ratione administrationis Sa-
cramentorum, vt superiùs nos semel admo
36 nuimus. Id tamen intelligendum est † dum
modo non propria auctoritate retineant,
sed in iudicio excipiendo, seu reconueniē-
do, vt patet ex Lap. & alijs Doct. loc. citat.
37 Neque † contra potest Parochus propria
auctoritate denegare Sacramenta, ex eo,
quia sibi non soluantur decimæ, nisi id no-
torium sit, vt latè, & optimè ostendit Nau.
cons. 2. nu. 2. tit. de dec. volum. 1. & Cornel
Benincas. in tract. de paupertat. quæst. 7. in
6. speciali, num. 17.

Duodecima Conclusio. Non possunt de
38 mum denegari decimæ † clericis ex eo,
quia diuites sint, neq; indigeant: tex. vbi Gl.
in cap. decimæ, 16. q. 1. Io. An. & alij in rub.
de decim. Rebuf. d. q. 7. nu. 14. Couar. d. l. 1.
var. resol. c. 17. nu. 4. Turrecr. in c. quoniam
quicquid, num. 8. 16. q. 1. inter Theologos
Sanct. Thom. quodl. 6. art. 10. & 2. 2. q. 87.

art.3.ad 1.Sot.lib.9.de iust.& iur.q.4.ar.3. Siluest.in summa verb.decima,nu.14.vers. octauum,vbi etiam rationem affert, quæ communis est,& affertur quoq;a S.Tho.& Sot.loco cit.quia neq;decimæ solum ob sustentationem ministrorum dantur,sed etiā
39 pro † pauperibus, (quod & colligitur ex c.tua nobis,cum simil. vbi hebetur, quod decimę sunt tributa egētium animarum;) &,licet etiam admittamus, quod sustentatio ministrorum fuerit ratiatio instituendi decimarum solutionem;ex quo tamen hoc est affectum & debitum per Ecclesiæ statutum,illis quoque debentur,etiam si diuites
40 sint. Non debentur tamen † iure diuino, aut naturali decimæ talibus ministris non indigentibus, vt ex eodem Siluest. Couar. & alijs Doct.maximè Theologis patet,& nos cap.1.quæst.1.& 2.& cap.5.quæst.5.fusius ostendimus; vbi etiam admonuimus, tunc saltem, cum indigent, & quoad substantiam iure diuino, & naturali deberi decimas etiam post legem Euangelicam; quod nunc ex eo etiam breuiter probare possumus,quod tam iure naturali, quam diuino dignus est operarius mercede, & cibo suo,Deuteron.24.Matth.& Luc.10.1. ad Timoth.5.& 1.Cor.9. & quod sacra ministrantibus debeatur a populis sustentatio,patet ex eodem loco Matth.& Luc.10. vbi loquens Christus Dominus de Apostolis verbum Dei annuntiantibus adducit eū locum Deuter.Dignus est operarius, &c. patet etiam ex alleg.loc. Pauli 1.Cor.9. & 1.Tim.5.vbi de se ipso,& alijs prædicantibus,sacraq; dantibus, cum eundem locum affert,cum illud Deut.25. Non alligabis os boui trituranti.

Decimatertia Conclusio. Probabilius
41 mihi est, † decimas non posse per populū retineri rectori pro impensis, siue factis in ædificanda Ecclesia Parochiali, siue faciendis in ea amplianda,vbi numero populi nō sufficiat. Prior pars conclusionis probatur tum auctoritate Io.Petr.Molign.d.tract.de retent.num.257.& Rip.d.respon.1. nu.13. tum eorum ratione, quia nimirum tali cōpensatio non est admittenda, cum impensę factæ non sint liquidæ, iuxta l.fin.C.de compensat.atque adeo earum debitum nō venit compensandum cum debito decimarum, quod est plusquam liquidum. Posterior pars, quæ est contra Molign. & Rip. loc.citat.probatur eadem ratione; nam minus liquidæ sunt impensæ faciendæ, quam factæ; præterea non reperitur iure cantum,quod decimæ dentur propter reparationem, aut ampliationem Ecclesiæ, sicut propter administrationem Sacramentorū, atque adeo non rectè arguunt Rip.& Molign.ab vno ad alium casum, neque id habetur in cap. vnico, 10. quæst. tertia,aut Cap.Vlterranæ, 12. quæst. secunda, quæ ipsi allegant. Vide tamen cap.ad audientiam, il 1.& cap.de his, de Eccles. ædif. & Concil.Trident.sess.21.cap. septimo de reform.

SVMMAE RERVM.

1 *Causa decimarum in petitorio agitari debet coram iudice Ecclesiastico.*

2 *Causa spiritualis in petitorio agi debet coram iudice ecclesiastico. Idem si possessorium mixtam habeat proprietatis rationem; nu.3. idem quoque si curia mixta sit ex clericis,& laicis,num.4.*

5 *Causa decimarum, vbi quæstio sit meri facti, agitari potest etiam coram iudice laico. Potest tamen etiam coram Ecclesiastico; num.7.*

6 *Causa spiritualis,& Ecclesiastica, vbi sola quæstio facti sit,agitari potest coram iudice laico.*

8 *Possessorium decimandi secundum communiorem agitari potest coram iudice laico. Idem in qualibet causa spirituali, & Ecclesiastica,secundum eandem communiorem; num. 9. Contrarium in vtroq; num.10.*

11 *Causa spiritualis regulariter spectat ad forum Ecclesiasticum.*

12 *Causa possessoria rei spiritualis, & Ecclesiasticæ dicitur absolutè spiritualis, & Ecclesiastica.*

13 *Causa possessoria decimarum agitari potest coram iudice laico, vbi quæstio est facti incidens. poterit tamen etiam coram Ecclesiastico immo debebit, vbi de iure ipso possessionis,seu possessorio principaliter agatur,num.14.*

15 *Iudex laicus an cognoscat de iure decimandi competente laico ex feudo, priuilegio, vel præscriptione.*

Sta-

16 *Statuere de decimis ad quos spectet.*

17 *Laicus conductor decimarum potest conueniri coram iudice laico, & debet secundum aliquos, nisi adsit contraria fori praescriptio. Contrarium tamen probabilius est.*

18 *Causa possessoria iuris decimandi, & quaeuis alia spiritualis non potest tractari coram iudice laico, & quando vel res inter clericos, solos agitur, vel reus est clericus.*

19 *Clericus non potest conueniri coram iudice laico.*

20 *Causa decimarum, vbi de iure ipso agitur, non potest in laicum compromitti. Immo etiam secundum aliquos in neminem compromitti poterit; num. 21. Poterit tamen fortè in laicum simul, & clericum, aut saltem in clericum; num. 23.*

22 *Spiritualia in laicum compromitti non possunt.*

24 *Compromitti potest in laicum de fructibus decimarum Idem in quauis re spiritualiter; num. seq.*

25 *Compromissum est quaedam transactio.*

26 *Causa decimarum, an compromitti possit in laicum tanquam in arbitratorem.*

27 *Rector agens ad decimas possessorio adipiscendae, recuperandae, vel retinendae, quomodo concludet, & tribus num. sequentibus.*

31 *Rector poterit agere interdicto vti possidetis, quamuis etiam semel non perceperit omnes decimas, sed aliquas tantum. Item non modo contra recusantes soluere, sed etiam contra alios Curatos, & Religiosos, atque alios quoscunque turbantes in dicta possessione; numero trigesimo secundo.*

33 *Petitorio agens ad decimas praeteritas poterit agere rei vindicatione, secus vbi decima non est segregata, numero trigesimo quarto.*

35 *Dominium decimarum non transfertur in Ecclesiam ante separationem. tunc autem agendum est actione personali, seu condictione ex canone, num. 36. aut lege consuetudinaria, vbi debeantur ex consuetudine num. 37.*

38 *Actio confessoria, negatoria, aut ex dolo quando locum habeat in materia decimarum remissiuè.*

39 *Confessoria actione agitur inter duas Ecclesias de proprietate iuris decimandi. Quod si agatur contra colentem praedium, locus erit condictioni ex lege, num. quadragesimo.*

41 *Causa decimarum est summaria, vbi quaestio sit inter ecclesiam, cui de iure communi debentur, & laicum, qui soluere debet.*

42 *Solemnitates iuris non necessario adhibentur, vbi quaestio sit inter ecclesiam, cui de iure communi debentur decimae, & laicum, qui soluere debet.*

43 *Causa decimarum summaria est, si quaestio sit inter duas ecclesias de iure decimandi. Idem si vna earum nitatur consuetudine, num. 44.*

45 *Consuetudo est quaedam lex communis.*

46 *Causa decimarum summaria non est, vbi de decimis agatur, quae solum ex pacto, pollicitatione, aut voto debitae sint.*

47 *Causa decimarum summaria non est, vbi quaestio est inter laicos de iure decimandi. Idem generaliter, quando decimae debentur iure speciali; num. quadragesimooctauo. Secus si agatur de successione feudi antiqui decimarum, num. 49.*

50 *Succedens in ius alterius debet vti iure illius.*

51 *Causa decimarum summaria est, cum agitur contra Aduocatos, & alios impedienter, ne decimae soluantur. Contrarium alii, num. 52.*

53 *Causa decimarum summaria est, cum Rector agit contra eum, qui se tuetur a solutione priuilegio in iure scripto. Aut etiam priuilegio speciali, vel consuetudine, aut praescriptione, num. quinquagesimoquarto.*

55 *Causa summaria quid importet, & de modo in ea procedendi, remissiuè.*

56 *Rectore agente contra subditum ad decimas incipi potest a praecepto.*

57 *Brachium seculare inuocari potest contra pertinaces in solutione decimarum.*

58 *Appellatio non admittitur cum per Rectorem a subdito decimae exiguntur. Secus si alleget priuilegium Papae, vel compositionem legitimam; num. quinquagesimonono. Ratio affertur; num. 60.*

61 *Debitor decimarum non potest prætextu crediti decimas denegare. neque propter sterilitatem; num. 62.*

63 *Pęnę, & incommoda, quibus afficiuntur non soluentes decimas, remissiue.*

64 *Excommunicari potest non soluens decimas, cum teneatur. non est tamen ipso iure excommunicatus; num. 65.*

66 *Excommunicati sunt laici compellentes Pręlatos ipsis submittere iura Ecclesiæ.*

67 *Sacrilegus est excommunicatus: num. seqq.*

68 *Sacrilegum an committant retinentes decimas.*

69 *Excommunicatio in eos, qui decimas non soluunt, ferri debet monitione præmissa. Idem in quauis sententia excommunicationis, num. 70. & debet esse canonica, & competens, hoc est, trina cum aliquo dierum interuallo; num. 71.*

82 *Monitorię excommunicationis contra non soluentes non debent necessariò continere clausulam illam, nisi causam rationabilem volueris allegare debet tamen iudex se informare, vel litteras conditionales formabit; num. 73.*

74 *Sepultura Ecclesiastica priuatur, qui soluere tenetur decimas & non soluit.*

75 *Sepultura Ecclesiastica priuatur, qui notoriè decedit in peccato mortali.*

76 *Procedi potest ex officio contra non soluentes decimas, præuia informatione.*

77 *Visitator potest cogere subditos ad soluendas decimas suo Rectori, nisi aliquam rationabilem causam allegarent; num. 79.*

78 *Visitatori incumbit correctio excessuum, & sollicitudo ergà clerum, & populum.*

80 *Redituum Ecclesiæ exiguitati quomodo succurratur per vnionem beneficiorum, & assignationem oblationum, aut decimarum.*

81 *Aedificari potest Ecclesia intra fines alterius, & in ea Episcopus instituere sacerdotem percepturum obuentiones alicuius castri, vbi Parochiani iam constructam sine magna difficultate adire non possunt.*

De modo procedendi circa exactionem Decimarum. Cap. VIII.

Rebuff. de decim. quæst. 10.

Bobadilla in politica tom. 1. lib. 2. cap. 17. num. 134. fol. 712. & cap. 18. num. 146. casu 62. fol. 798.

Villadiego in Politica cap. 5. dell'instruttione, §. 20. num. 96.

QVAERO PRIMO, Quis sit iudex competens in causa decimarum.

Prima Conclusio. Decimarum controuersia in petitorio, vbi quæstio iuris est etiam incidens, spectat ad iudicem Ecclesiasticum; text. in
1 Clemen. dispendiosam, de iudic. optimus etiam tex. in capitulo litteras, de iur. calumn. & capitulo final. de rerum permut. cum alijs adductis per Andr. Gail. practic. obseruat. 38. numero primo, Papien. in for. libell decli. iurisdic. in verbo nec fuisse, & Anastas. Germon. de sacror. immunitat. lib. tertio, cap. 19. num. 84. & multis sequentibus, vbi id optimè probat; idem not. Glos. in summ. vndecima quæstione prima, capitulo placuit, il secondo, decimasexta quæstione tertia, & capitulo ex tenore, de for. competen. Calder. cons. 15. sub titul. de iudic. Fulgos. consil. 166. Cuman. consil. 38. Doct. in capitulo ea, quę de reg. iur. in sexto, & alijs iuribus initio conclus. citat. Io. Azor. par. prima, Institut. Moral. libro septimo, capitulo 36. quæstione prima, & Gutier practicar. quæstion. libro tertio, quæst. 26. numero tertio, & quarto, Federic. de Sen. consil. 255. incipien. Domino Andreæ, Abb. dicto capitulo litteras, numero octauo, Felin. capitulo causam, numero decimo quinto de præscript. Marchesan. tractat. de commiss. & rescript. cap. 4. num. 30. 2. par. Tho. Zerol. in sua Praxi Episc. verb. decimę vers. ad Sextum, Rebuff. d. tract. de decim. q. 10. num. 2. & 38. post alios.

Seraphin. decis. 1047. num. 3.

Ad effectum remissoriæ causa decimarum reputatur prophana Caputaq. decis. 54. lib. 2. & decis. 68. par. 3. Rota in Legionen. decimar. 22. Maij 1615. coram Manzanedo, In Toletana decimarum, 4. Decemb. 1615. coram Dunozetto. In Valentina decimar. 21. Iunij 1613. coram Caualerio.

Et generatim in causa spirituali de com
muni Ambros.de Vignat.in c.salubriter, n.
125.de vsur.Dec.c.2.n.188.de iud. & pro-
batur ex ijs, quæ infra mox afferemus ad
ampliandam hanc conclusionem. Ratio il-
la est, quia ius decimandi spirituale est, vt
latè cap.5.q.3.in princ. ostendimus. De
causa autem spirituali, hoc est, cum de re
spirituali, vel etiam annexa spirituali, seu
2 quasi spirituali est agendum † solus Eccle-
siasticus cognoscit, saltem vbi quæstio sit
iuris, cap.2.& 3.de iudic.c.tuam, de ordin.
cog.cap.lator, & c causam, quæ il 2. qui fil.
sint legit. cum ibi not. & suis simil. Aliqui
adducunt tex.in c.cum sit generale, de
for.compet.verùm meo sanè iudicio ad rē
non facit, nulla enim ibi, mentio fit, aut ali-
quid decernitur de causa spirituali, aut qua
si, sed solum mixti fori, nimirum sacrilegij
a laico malefactore Ecclesiarum commissi.
Porrò quod mox diximus, causam spiritua-
lem a solo Ecclesiastico iudice cognosci,
idem quoque erit dicendum, quando causa
3 possessoria † mixtam habet proprietatis ra-
tionem, prout in qualibet re spirituali te-
net Abb.d.cap.litteras, vbi Butr. Barbat. &
alij, Bero.in rub.de iudic.nu.51.Couar.pra-
ctic.q.c.35.nu.1.concl.1. quin etiam idem
4 erit, † licèt Curia mixta sit ex clericis, &
laicis; tunc enim non poterit adhuc Curia
illa sic mixta de decimis, alijsque causis spi
ritualibus disponere; ita post Rebuff. d. q.
10.num.36.tradit Io.Azor. p.1. Inst.Moral.
lib.7.cap.36.q.2.Germon.d.c.19.nu. 86. &
seq.illa optima ratione, quod cuiusq; rei ori
go inspicienda sit: Curia vero illa, licèt sit
mixta, habet tamen originem, & iurisdi-
ctionem a Principe sæculari, qui incapax
est iurisdictionis spiritualis, cap.2. de iud.
cum alijs mox adductis: secus si illi consi-
liarij mixti ex laicis, & clericis dati sint a
Summo Pontifice, vt ibid.docet Azor latè,
& optimè ostendit Germon.d.c.19 nu.89.
93.& 94. idipsum extendit, vbi etiam lai-
cus se tueri velit legitima temporis præ-
scriptione ab huiusmodi solutione deci-
marum.
5 Secunda Conclusio. Si quæstio sit † meri
facti, an nimirum talis perceperit, vel sol-
uerit, seu etiam, an percipiat, vel soluat de-
cimas, ad effectum quoq; vt is, de quo non
dubitatur, an iure soluere debeat decimas,
eas soluere Ecclesiæ, eiusq; Rectori coga-
tur: vel quia agatur contra tertium deten-
torem fructuum decimandorum, iudex
etiam laicus competens erit; ita Couarru.
pract.q.c.35.n.2.Zerol.d.vers.ad Sextum,
Rebuf.d.q.10.num.3.Lud.Gomes in cap. si
annum, nu.15.& 16.de iud.in 6.Felin.& Fe
der.de Sen.loc.cit.Butr.c.fin.nu.20. de iud.
Abb.d.c.litteras, nu.7.& seqq.Gail.infr.nu.
2.per tex.c.petimus, 11.q.1. Marchel. dict.
tract.de commiss.& rescript.c.4.nu. 30. p.
2. post alios; communem asserit Germon.
d.cap.19.num.99.

Rota (quando quæstio est facti) in Ali-
phana decimarum 20.Februarij 1583.
coram Viceconite.

6 Et in qualibet materia † spirituali, & Ec-
clesiastica tradit Ant. Granat. in addit. ad
Vestr.in sua Praxi.lib.5.cap.1.ex communi
Soar.in Thes.recept.senten. verb. spiritua-
lium, & Turzan. opin. 90. ex communiori
Farinac.lib.1.tit.1.q.8.crimin. nu.25. & ex
communi post alios Guttier. d. q.26. nu 2.
& de iuram.confir. 1.p.c.2.num.35.quin
immo, causam spiritualium, cum etiam
quæstio facti est, solius Ecclesiastici iudicis
esse, voluerunt Bal.Fulgos.Lup.Gemin. Fa-
chin.& alij relati concl. seq. ad fin. ex qui-
bus Azor p.1.Instit.Moral.lib.7. cap.36. q.
5.id in specie causę decimalis docet. Pote-
7 rit tamen etiam in hoc cognoscere † Eccle-
siasticus, vt latè, & optimè probat Mar-
chesi.d.nu.30.& ex communi Couar. d.nu.
2.in princ.& Germon.d.c.19.num. 95. 96.
& 99. idq; fauore Ecclesiæ, vt, quem malue-
rit iudicem, eligat, vt ijdem Doct.ibid.asse-
runt; pro quo optimus tex. est in c. cum sit
generale, de for. competen. estque illa
communior opinio Doct.in l.Titia, ff. sol.
matr.de qua etiam Dec.cap.2.nu.188.de
iud.& Ias.in l.quoties, nu.6.C. eod.quæ ha
bet, quod in quæstione facti de re spiritua-
li iudex etiam laicus sit competens; proce-
dit enim hæc opinio in competentia cumu
latiua, non priuatiua, vt ex ijsdem Doctor.
liquet, ac pręcipue ex Dec.d. num.188. &
190.dum ex d.communi ait, laicum iudicē
de quæstione facti posse cognoscere. Hinc
infertur, damnabilem, reprobandamq; esse
consuetudinem, quam in Gallia, & Hispa-
nia esse tradunt Guil.Bened.in cap.Raynu-

tius,verb.abſque liberis il 2. num.45.de te-
ſtam.Rebuf.d.quæſt.10.nu.39.& alij, quos
referunt Couar.d. cap.35.pract. quæſt nu.
2.verſ.tertio,quoties decimæ, cum ſeq. &
lib.1.variar.reſolut. cap.17. num. octauo,
verſ.nono principaliter, necnon Germon.
d.cap.19.num.93.& ſeq.vt nimirum, cum
laici negant ſoluendas decimas clericis,
quia præſcriptione extinctæ ſint, ac præ-
ter conſuetudinem exigantur, cauſa apud
Regios Magiſtratus tractetur, qui ideo
inhibeant iudicibus eccleſiaſticis; prout
eam ſatis improbat Germon. loco mox
cit.& Io.Azor.dict.cap.36.quæſt.4.& 7.&
vel ex eo facilè reijcitur, quod tunc quæ-
rendum, videndumque ſit, an huiuſmodi
præſcriptio, & conſuetudo non ſoluendi
decimas admittenda,validaq;ſit, quæ om-
nino eſt iuris, non facti quæſtio, vel ſaltè
quæſtio facti iuris quæſtionem habens ad-
mixtam: certiſſimi autem iuris eſt;in qua-
uis iuris quæſtione etiam incidente ſolum
iudicem Eccleſiaſticum fore competentē,
vt conſtat ex cap.2. & 3. de iud. cum alijs
iurib.in præceden.concl.allegatis.

Tertia Concluſio. Si agatur de poſſeſſo-
8 rio decimandi, † communis ferè omnium
reſolutio videtur eſſe, quod poteſt iudex
laicus cognoſcere; ita ex communi reſol-
uit And.Gail.dict.obſer.38. num.2. aucto-
ritate Gloſ.d.cap.litteras,in verb.rebus ſpi
ritualibus; quæ tamen Gloſ. nihil de deci
mis,quod ad hanc rem faciat; ſed tantum,
quod licet in cauſis ſpiritualibus de calum
nia non iuretur, ſi tamen agatur poſſeſſo-
rio pro re ſpirituali iuratur, arg.cap.litte-
ras, de reſtit.ſpol. quod tamen non vrget,
eaque Gloſ.eſt communiter reprobata, te-
ſte Couar.d.cap.35. num.1. & in qualibet
9 † cauſa ſpirituali, & Eccleſiaſtica, quando
ſuper mero poſſeſſorio agitur, quod iudex
laicus ſit competens,ita vt coram eo cauſa
hæc poſſit agitari, tenet Guid.Pap.dec.85.
in princ.Boer.decil.60.num.23.Gram.dec.
78.per totam,Afflict.deciſ.1. & 24. cum
alijs, quos referunt, & ſequuntur Gail.
vbi ſup.num.tertio, & 4. Grauat.loc.citat.
Soar.in Theſaur.recept.ſent.litt.P, nu.188.
Menoc.de recup.poſſ.remed.15. num.211.
& 234.communem etiam aſſerit Couar.d.
cap.35 nu.1.& in Epit.de ſponſ.& matr.4.
par.cap.8.§.12.num.3. A qua tamen etiam
communiore ſententia,ſi ſimpliciter intel-
10 ligatur, † libenter recedo cum Lig. in
Clem.diſpendioſam,de iudic. Guid.Papa,
conſ. 149. Rol. a Vall. conſ.23.nu.17.lib.2.
Olaſc.deciſ.116.num.1. Butr.d.cap.fin.nu.
20.de iud.Bero.in rub. de iud.num.51.cum
ſeqq.& ibi latè Barbat. Dec in cap.3.num.
3.num.62.& cap.cæterum,num.69.de iud.
Clar.in §.feudum.quæſt.90. num. 9. in fin.
Ludolf.Schrader.in tract.de feud. par. 10.
ſect.1.num.84.in princ.& Couar.d.num.1.
verſ. verum, ſi diligenter, poſt Io. Daiz-
mam in proem.pragm.ſanctionis,§.poſtre
mo.& alios.quos ipſi citant,Azor.par.pri-
ma inſtit.mor.lib.5.cap.13.quæſt.1.docens
neque etiam conſuetudine, aut ſecularis
Principis legibus Induci id poſſe, vt laicus
iudex de ea cognoſcere poſſit;& in ſpecie
in materia decimarum latè tradit Rebuff.
d.q.10.nu.1.ad hoc allegans Glo.in ſumma
11.q.1.& tex.in c.dudum, de dec. Et ratio
11 illa optima eſt, quod cauſa † Eccleſiaſti-
ca,& ſpiritualis ad forum, iudiciumq; Ec-
cleſiaſticum ſpectat,non autem laicos,c.2.
de iud.c.tuam,de ord.cog.cum ſimilib. ſu-
pra hac ipſa q.concl.1 adductis. cauſa au-
12 tem poſſeſſoria † rei Eccleſiaſticæ etiam
ſimpliciter, & abſolutè dicitur Eccleſiaſti-
ca,vt probatur ex Clem.vnica, de cauſa
poſſ.& propr.& clem.vnica, cum ibi no-
tat.de ſequeſ.poſſ.& fruct. Idem igitur di-
cendum quoq; eſt de poſſeſſorio deciman
di propter eaſdem rationes, quicquid
Gail. & alij ſupr. citati initio huius concl.
dicere voluerint. Niſi velimus dicere, eos
Doctores omnes, qui contra ſentiunt, vel
13 aliquos ſaltem intelligendos eſſe,† vbi eſt
ſolum quæſtio facti circa poſſeſſionem,
hoc eſt,cum incidenter in iudicio quæritur
an talis exigat, ſiue in poſſeſſione exigen
di decimas,non autem, cum principaliter
agitur,ad hoc,vt clericus manuteneatur in
poſſeſſione, vel poſſeſſionem recuperet,
aut acquirat percipiendi decimas.

Aliqui etiam aliter diſtinguere volue-
runt,nam D.Menoc.d.rem.15.de recuper.
poſſ. nu. 219.2 3.234. & ſeq. ita diſtinxit.
Aut agitur poſſeſſorio adipiſcendę rei ſpi-
ritualis,& tunc,inquit,laicus iudex nō po-
teſt ius dicere,quia iudicium hoc habet ſi-
bi annexam cauſam proprietatis, quæ vt
ſpiritualis a laico minimè tractari poteſt
cap.

cap.tuam de ord.cognit.cap.lator, qui fil. sint legit. sicque affirmant omnes, vt testatur Bero.rub.de iudic.num.51. Crau.cons. 104.num.17.vers.nec obstat, Couar.d.cap. 35.practic.quæst.num.1.vers.prima conclusio, & Guid. Pap. quæst.1. Aut agitur possessorio recuperandæ rei spiritualis: & tūc siquidem agatur inter duos laicos, laicus iudex competens est, hocque casu procedit, inquit, crebior relata sententia, si vero laicus spoliator è clerico spoliato conuenitur, tūc is potest coram iudice suo, idest laico conueniri. At si inter duos clericos contenditur de hac possessione, tunc laicus iudex cognoscere non potest. Deniq; si spoliator est clericus, & spoliatus laicus, tunc adhuc clericus spoliator sub iudice laico ratione personæ conueniri non potest. De possessorio vero retinendæ nihil dicit ibi Menoc. sed in tract. de retinen. poss. remed.3.num.314.& seqq. eadem ferè ratione distinguit, aut laicus turbat clericum rei beneficiariæ, seu spiritualis possessorē: & tunc iudex laicus competens esse potest saltem, vbi de titulo solum incidenter quæritur. aut laicus turbatur à clerico, qui mox conuenitur, & tunc iudex laicus non potest cognoscere: aut vterque turbator nimirum, & turbans est laicus; & tunc laicus iudex potest cognoscere: aut deniq; vterq; clericus est, & tunc solus iudex ecclesiasticus competens est, quoniam clericus trahi, atq; citari non potest corā iudice laico. Abb. vero Panorm. in d.c. litteras n.8. cum distinxisset in causa spirituali aliam merè spiritualem, aliam quasi spiritualem, aliam deniq; merè temporalem non habentem aliquam spiritualitatem annexam, vbi disputatur tantum de facto mero, nec venit discutiendum aliquid iuris, huius merè temporalis illud exemplū attulit, quando agit clericus contra laicum possessorio retinendæ, & agit, vt cessetur a turbatione; hic, subdit Abb. licet agat respectu Ecclesiæ, non tamē venit ad discutiendū aliquid iuris spiritualis, sed quid meri facti, an turbet, an possideat, atq; adeò tunc nil obstat, quin laicus iudex cognoscere queat; ex quo habens tertium membrum, nimirū retinendæ possessionis, quod à Menoch. d. dict. remed. 15. in sua illa distinctione fuerat prætermissum. Verum hæc distinctio omnino admittenda non est: quamuis enim verum sit, in possessorio adipiscendę rei spiritualis solum Ecclesiasticum iudicem competentem esse, quod præter Doct. etiā de communi testantes supr. à Menoc. relatos, ex communi quoque tradit, & adstruit Ludolf. Schrader. tract. de feud. par. 10. sect. prima, num.92. siue quia habeat hoc iudicium causam proprietatis annexam, cum, vbi clericus possessionem spiritualis rei, puta beneficij, adipiscitur, super titulo saltem summariè cognoscendum sit, cap. si quando, & cap. super eo, de offic. deleg. cū ibi not. & suis simil. siue aliam ob causam. Tamen id verum etiā est, siue agatur possessorio recuperandæ, siue retinendæ; tunc enim solus iudex ecclesiasticus de causa spirituali cognoscet, non solum ratione personæ, vbi vel vterque actor nimirum, & reus, vel saltem reus est clericus, sed etiam ratione rei ipsius, vbi vel solus reus, vel vterque, (si tamen casus euenire potest,) laicus est. & quidem quoad possessorium recuparandæ patet, tum quia, vt ipse Menoc. fatetur d. remed. 15. num. 123. agens possessorio recuperandæ debet probare saltem titulum coloratum, quod pluribus relatis tradit, ac docet num. 463. & duobus seqq. immo crebior, & communis sententia est, spoliatum beneficio, ac re spirituali agentem remedio recuperandæ probare debere, & iustificare titulum suæ possessionis, vt patet ex ijs, q uos idem refert num. 458. & seq. quam & ipse nu. 466. cum duobus seqq. admittit, ac probat, quando spoliato agenti iuris pręsumptio aduersaretur. tum etiam, quia non semper spoliatus ipsis quoque spiritualibus restituendus est ante omnia, sed plerumque de ipsa proprietate cognoscendum est, vt patet inter cęteros ex allegatis per Ant. Gabr. commun. conclus. lib. 5. ti. de restitut. spoliat. concl. 1. ferè per totam, Ant. Corset. in regul. spoliatus ante omnia est restituendus. Similiter in possessorio retinendæ saltem colorandus est titulus, vt satis probat idem Menoch. dict. remed. tertio retinen. num. 374. an vero titulus sit coloratus saltem sufficienter ad effectum, vt quis, manuteneatur in possessione, vel eam recuperet, omnino quæstio iuris est, non facti solius, ac meri. Præterea

siue

ſiue agatur retinendæ, ſiue recuperandæ poſſeſſionis rei ſpiritualis ſemper quæritur non illud ſolum, an quis turbet, an poſſideat, an ſpoliauerit, vt falsò putauit Abb.d.c.litteras, num.8. de iuram. calum. ſed an turbare, vel ſpoliare potuerit, aut debuerit,& an poſſidere, ac recuperare nunc debeat, quod omnino in iuris ſonat quæſtionem: certum autem eſt, quando quæſtio iuris ſuper re ſpirituali etiam ſolum incidens eſt, tunc à ſolo Iudice Eccleſiaſtico eam tractari poſſe, vt conſtat ex c. tuam, de ord. cognit.cap.2.de iudic.& c. lator,qui fil.ſint legit.cum ſimil.& ibi not. & alijs Doct.relatis ſupr.concl.1. quorum plerique non in ſolo petitorio,ſed indiſtinctè loquuntur, maximè verò Ambr.de Vignat.in cap. ſalubriter, num. 124. & ſeq. de vſur.& Couar.Epit. de ſponſal.2. par.c. 8.§.12.num.3.& 4. qui etiam de communi teſtantur.Ex quo confunditur diſtinctio illa Menoch.vtrum de titulo incidenter, vel principaliter, vbi laicus reus eſt, tractandum ſit. Præterea, quod poſſeſſorium tam retinendæ,quam recuperandæ rei ſpiritualis tractandum omnino ſit coram Iudice Eccleſiaſtico,probatur: tum quia,cum regulam habeamus ex dict.cap.2.de iudic.& alijs iuribus mox allegatis,cauſam rei ſpiritualis,vel quaſi, ad ſolum iudicum Eccleſiaſticum pertinere, ſtandum illi erit, donec exceptio probetur, iuxta text.in cap. 2.in fin.de coniug.lepros. cum traditis ibi per Doct.& in rubr. de reg. iur. & Couar. lib.2. variar. reſolut. cap. 12.num.quarto, quod enim poſſeſſorium rei ſpiritualis ſit temporale, nullo ſolido nititur fundamento, vt patet ex ſupra dictis, iunctis ſtatim dicendis; fateturq; ipſe Menoch. d.remed. 15.recuperan.poſſeſſ.num.219. vbi cum multis num.præceden.eius opinionis fundamenta euertit. Tum quia poſſeſſoria cauſa,& petitoria connexę ſunt, ab eodemq; iudice pertractandæ,cap.1.de cauſ.poſſeſſ. & propr.l.nulli in fin.C.de iud. Ex his igitur planè tollitur, & confunditur principalis Menoch.diſtinctio.

Aliqui verò,vt Grauat.d.nu.ſexto,dupliciter hanc opinionem temperant, primo quidem, vt procedat, niſi à iudice eccleſiaſtico inhibitio iudici ſeculari facta fuerit, idque auctoritate Ambroſ. de Vignat, in cap.ſalubriter, num.125.de vſur.Verum Ambroſ. neque in dict.nu.125.neque in duob. præcedentibus, aut ſeqq. vbi quæſtionem de competentia iudicis in cauſa ſpirituali pertractat, aliquid dicit de poſſeſſorio rei ſpiritualis, ſed ſolum de quæſtione facti, & iuris dilertè ex communi tradens,in quæſtione iuris, quoquomodo incidat circa rem ſpiritualem, coram iudice eccleſiaſtico tractandam eſſe, in quo etiam articulo illud temperamentum ad communem opinionem nõ adhibet, quod Grauat.commorat;ſed ſolum ait, iudicem Eccleſiaſticum poſſe,& debere iudici laico inhibitionem tranſmittere, vbi quæſtio iuris circa rem ſpiritualem incidat. Secundo temperat Grauat.hanc opinionem,vt locũ ſibi vendicet in quacunque ſpirituali cauſa, dummodo ſummariè, ac de plano ſine diſcuſſione liquere poſſit,maximè ex Dec, in cap. 1. vbi nihil omnino huiuſmodi de re habetur, at voluit allegare in cap.2.nu. 187.de iudic. ſed licet ibi ex quorundam de opinione doceat Dec. cauſam ſpiritualem,ſi ſummariè tractetur,coram laico iudice diſcuti poſſe: nihilominus neque aliquid de poſſeſſorio loquitur, neque ei opinioni ipſe adhæret; immo contrariam ſequitur,tum auctoritate Io. An. in addit. ad Specul.in tit.qui fil.ſint legit.§.1.verſ. competit, & Rom.conſ.299. circa fin. tum per Clem.diſpendioſam, de iud.& Clemen.ſæpe, de verbor.ſignif.cum vtrobique not.ex quibus manifeſtè conſtat,eundem iudicem eſſe cauſæ plenariæ,ac ſummariè, ſeu non ideo alium iudicem adeundum eſſe, quod aliqua cauſa ſummariè, vel plenariè pertractetur,quod & latè probat Schrader. d. tract.de feud.par.10.ſect.1.nu.93.& ſeqq. ſimulque ſatis conuincitur,Amad.de Pont. dum ad tit.quis ſit iud.in ca.feud. num. 35. & mult. ſeqq. tueri nititur, iudicem laicũ poſſe cognoſcere in quouis poſſeſſorio rei ſpiritualis, licet habeat admixtam cauſam proprietatis: ex eo maximè, quod ſolum ſummariè cognoſcit de cauſa, & iure ſpirituali.

Vt autem ad principalem concluſionẽ
14 redeamus,qua docuimus, † cauſam ſpiritualem,etiamſi poſſeſſorio agatur, omnino coram Eccleſiaſtico iudice tractandam eſſe; ij, qui contrariam opinionem nulla

diſtin-

distinctione admissa tueri volunt, mouentur primo, quia possessorium inquiunt, rei spiritualis temporale, ac prophanum est; quod probare nituntur auctoritate Glos. in d. cap. litteras, verbo, rebus spiritualibus, de iuram. calum. vbi contendit Glos. quod licet in eo tex. caueatur in rebus, & causis spiritualibus non requiri iuramentum de calumnia, tamen si agatur de possessorio rei spiritualis, tunc iurabitur, arg. cap. litteras, de restit. spol. non nisi quia possessorium rei spiritualis non sit spirituale. Idem ferè habet alia Glos. in cap. cum dilectus, verbo, iuramento, ad fin. de elect. vbi contendit, iurari de calumnia, vbi agitur ad restitutionem rei spiritualis, quia non agitur spiritualiter. cui accedit, quod nihil commune est possessioni, & proprietati, vt expressè habetur in l. naturaliter, §. nihil commune, ff. de acquiren. possess. Secundò mouentur per tex. vbi id expressè haberi videtur, in cap. petimus, 11. quæst. 1. cap. vlt. de iudic. & cap. causam, quæ in 2. qui fil. sint legit. quos tex. statim examinabimus. Tertio, ac postremo mouentur, quia quæstio facti in re, & causa spirituali videtur a iudice laico tractari debere, vel saltem posse ex communi, de qua per Bart. in l. Titia, vbi Alex. Rom. & alij, ff. sol. matr. Ias. in l. quoties, num. 6. C. de iud. Dec. cap. 2. nu. 188. & seq. vbi Rip. num. 17. extr. eod. tit. & alios, at vero possessorium ad factum magis, quam ad ius pertinere notissimi iuris esse videtur ex l. denique, ff. ex quib. cau. maio. & l. pupillum, ff. de acquir. poss. cum suis simil. Hæc sunt præcipua huius opinionis fundamenta; quæ tamen nihil remorari nos debent. Ad primum enim, quod attinet ad Glos. d. cap. litteras. de restit. spol. dum innuit, possessorium rei spiritualis nō esse spirituale; respondeo cum Couar. d. cap. 35. num. 1. vers. non oberit Glos. eam Glos. esse magis communiter reprobatam, auctoritate Aufrer. decis. 471. Capel. Tholos. in addit. & verè nullus Doct. ibi simpliciter eam sequitur, sed neque alibi aliquis Doct. qui magni nominis sit, absolutè tenet, possessorium rei spiritualis non esse spirituale, sed ad summum non esse merè spirituale, sed quasi, vt patet ex ijs, quos refert Aufr. d. decis. 471. & Abb. d. cap. litteras; & tamen cognitio causæ etiam quasi spiritualis, seu de re quasi spirituali, omnino ad iudicem Ecclesiasticum pertinet, vt tradunt Doct. in cap. 2. & 3. de iud. & cap. tuam de ord. cogn. immo in specie, quod possessorium rei spiritualis sit spirituale plerique tuentur, quos supra recensuimus; quibus nunc addo Cæs. Vrsil. in add. ad Afflict. decis. 2. num. 1. vbi etiam refert ipsum Afflict. in Constit. Regn. Rub. de bugensat. & petitor. num. 8. afferentem, ex dictis omnium communem opinionem esse, quod in iudicio possessorio causæ spiritualis iudex laicus non cognoscit. quare in hoc non erit standum Glos. cuius licet magna sit, nō tamen publica, sed priuata est auctoritas omnique legum, & iurium auxilio destituta, quod enim allegat Glos. textum in cap. litteras, de restit. spol. ex eo probare contendens, in possessorio rei spiritualis iurari de calumnia, quod tamen fieri prohibetur in causa spirituali, per text. dict. cap. litteras, de iuram. calum. nihil obstat: tum quia in d. cap. litteras, de rest. spol. requiritur non iuramentum calumniæ, sed de malitia, quæ iuramenta inter se differunt, vt notauit Abb. d. cap. litteras, num. 19. de restit. spoliat. & in cap. cum dilectus, num. 11. de elect. tum quia in spiritualibus iuratur de calumnia super exceptionibus postea emergentibus, prout in d. cap. litteras, de restit. spol. si per eas alterius ius aliqualiter lædatur, vt exponit Glos. ibi verb. iuramento, vel vbi præsumptio est contra excipientem, vt ibid. explicat Glos. quam etiā sequitur inter cæteros Abb. num. 19. In quo illud mirabile est, quod Glos. eam rationem non afferat, quam innuerat in cap. litteras, de iuram. calum. quod nimirum ui d. cap. litteras, de restit. spoliat. ageretur de possessorio rei spiritualis, aduertebat enim Glo. id non habere solidum fundamentum. Ad Glos. vero d. cap. cum dilectus, de elect. similiter respondetur, eam priuatæ, non publicæ auctoritatis esse, atque a cęteris interpretibus ibi solam ferè derelinqui. quod autem allegabatur ex §. nihil commune, possessorio, & petitorio nihil commune esse; respondeo cum Aufrer. d. decis. 471. num. 1. Abb. in dict. cap. litteras, num. 6. de iuramen. calum. & Ludol. Schrad. d. tractat. de feud. part. 10. sect. 1. num. 86. post Bero. 1 d. rubr. de iudic. nu. 56. id verum esse, quatenus

nus sententia lata in vno non præiudicet in alio:nam in alijs magnam habent conne xionem; cuius rei optimum argumentum sumitur ex capitulo causam, quæ, de præscript. vbi, sicut laicus est incapax proprietatis rei spiritualis, ita etiam possessionis. quod si in proposita specie vrgeret hoc argumentum, efficeret etiam, quod, si possessorium rei temporalis non esset temporale, ad aliumque iudicem eius cognitio pertineret, vel contra, quod, quam absurdum sit, nemo non videt. Immo in specie, quod eiusdem iudicis sit de possessorio, ac petitorio cognoscere, apertè constat ex capitulo primo, de caus. possess. & propr. Clemen. vnica, eodem titulo, & Clement. vnica de sequest. possess. & fruct. cum ibi notat per Doct. in specieque adnotauit inter alios Clar. libro quarto, senten. §. feudum, quæstione vigesima, numero nono in fine, sic etiam fere soluit, argumentum hoc retorquens, Menoch. dict. remed. decimo quinto, num. 219. vt apud eum viuere est. Quibus (vt ad secundum argumentum respondeamus) non obstat text. in cap. petimus, 11. quæst. 1. respondeo enim cum Couarrd. cap. 35. num. primo, versic. non obeat Glos. & Menoch. d. remed. 15. num. 214. in eo cap. petimus, licentiam potius, & auctoritatem impartiri, vt secularis potestas in auxilium Ecclesiasticæ potestatis requiratur, ac postuletur contra clericum inuasorem, & occupatorem, quam, vt secu lare iudicium ad principalis causę cognitionem, & examen adeatur; atque hæc est germana, vera, & communis interpretum ad eum canonem explicatio. d. verò c. vlt. de iud. (vt optimè ait Couar. loc. citat. & Menoch. supr. num. 217.) facillimè ab hac controuersia excluditur, cum illic tractetur de officio, & dignitate seculari, & electione ad eandem constituenda, non de dignitate Ecclesiastica, vt inibi Glo. in verbo, promulgauit, Abb. num. 10. Io. An. & cæteri Doct. communiter adnotarunt. Deniq; in allegato cap. causam, quæ il 2. qui fil. sint legit. causa possessoria, quæ ibi temporalis censetur, atque ad iudicem laicum pertinere, ad hæreditatem bonorum temporalium, de quibus eo loco agitur, non ad matrimonium, neque ad aliquid, quod spirituale sit, refertur, sicuti admonuit Couarr. loc. citat. & Menoc. d. remed. 15. num. 213. constatque ex ipso tex. adiuncta communi interpretatione, atque eleganter inter cæteros comprobat Robert. de Freta Rotæ Auditor inter cons. Aegid. Bellam. cons. 40. num. 47 vbi etiam iuncto num. præced. satis explodit sententiam dicentium, causam spiritualem, si possessorio agatur, non esse spiritualem, sed temporalem; quæ opinio verè neque communis, neque communior est, sed tantum a plerisque Recentioribus sine ratione, & lege inuecta, quorum vnus alium tamquam ouis, vt iam prouerbio fertur, secutus est. Ad postremum denique argumentum, quod sumebatur ex opinione Bart. & aliorum in l. Titia, ff. sol. matr. quæ videtur communis, facilè respondetur, eam non esse omnino certam, neque communem plerique; enim tenuerunt, etiam in quæstione meri facti de re spirituali nō posse iudicem laicum saltem post transmissam a iudice Ecclesiastico inhibitionē cognoscere, vt videre est inter cæteros apud Prosp. Farinac. lib. 1. quæst. crim. tit. 1. quęst. 8. num. 25. & 135. cum seq. Bal. in l. omni nouatione, C. de sacros. Eccles. Raph. Fulgos. cons. 134. in fine Lap. Gemin. tract. de vsur. & commerc. illic. comment. 4. qui est ad cap. quamquam, de vsur. Imol. & Roman. d. l. Titia, & ibi etiam Fulgos. eundem Imol. in cap. cum sit, de for. compet. Lap. alleg. 55. Andr. Fachin. lib. 1. controuers. iur. cap. 44. per totum. Ambros. de Viguat. in tract. de vsur. nu. 123. cum seqq. Dec. cap. 2. de iudic. num. 168. Menoch. supr. nu. 213. & Couar. in Epitom. de sponsal. & matrim. 2. part. cap. 8. §. 12. num. 3. & 4. vbi satis id tueri videtur, nouissimè Azor. lib. 7. instit. mor. cap. 36. quæst. quinta. Deinde illam opinionem intelligit Rip. dict. cap. 2. num. 17. de facto incidenti, quod nemo negauerit. Secundo respondetur, possessionem nō ad merum factum, sed etiam ad ius pertinere; immo ius quoddam esse; definitur enim à Bart. & communiter a Doct. in l. 1. ff. de acquiren. possess. quod sit ius insistendi rei non prohibitę possideri; quam etiam definitionē inter Canonistas approbauit Abb. in cap. litteras, num. octauo, de iuram. calum. Franc. Rip. omnino videndus In rubr. de iud. num. 4. & seqq. & Couarr. in relect. reg. possessor. 2. par. in init. num. tertio

de

de reg.iur.in 6.vbi etiam ad id refert Inno. in c.Epiſcopi,de reb.Eccleſ.non alien.nota biliter inde aſſerentem, quod delegatus à Papa ad cognoſcendum de iure alicuius rei non tantum poterit ius dicere circa illius rei dominium, ſed etiam circa poſſeſſionem,& ratio manifeſta eſt;neque enim poteſt iudex declarare, aliquem manutenendum eſſe in poſſeſſione, vel eam dandam illi fore,niſi noſcat, ad id eum ius habere, atque adeo non meri facti eſt poſſeſſorium,ſed quæſtionem iuris admixtam habet. Cui accedit,quod pleriq; eorum, qui pro contraria ſententia recenſentur,ſolum dicunt, poſſeſſionem rei ſpiritualis nõ eſſe meré ſpiritualem,ſed quaſi,vt ſupra diximus; quo ẽt admiſſo adhuc cauſa debet ab Eccleſiaſtico iudice tractari,vt ibid. ex c.3.de iud.c.tuam, de ord. cog. & alijs iurib.oſtendimus.Ex omnibus igitur ſupra dictis liquidò conſtat,eam ſententiam,quã nos tuemur,fortè communiorem, omnino verò fore veriorem, pro poſſeſſorio rei ſpiritualis, atque adeo etiam decimarum, ſaltem cum principaliter intentatur, prorſus Eccleſiaſticum iudicem, non autem laicum adeundum eſſe.An vero ſaltem,vbi iudices Eccleſiaſtici vel nolunt, vel non valent in his cauſis iuſtitiam laicis miniſtrare,vel etiam vbi per vim, & iniuriam cenſuris opprimuntur, poſſit iudex laicus adiri,videndus eſt Ioan.Azor.lib.inſtit.moral. cap.14. quæſt.2. & 6. vbi optimis rationibus tuetur negatiuam ſententiam, & contraria ſatis diluit.

Quarta Concluſio. Quoties ius decimas percipiendi ad laicos ſpectat ex feu-
15 do,vel priuilegio, † iudex competens tam conueniendo, quam excipiendo erit iuxta quorundam opinionem ſolus laicus; ita in his terminis tenere videtur Rebuf. dict. tract.de decim.quæſt.10.num.39.ſed tenet apertè Couar.pract.q.c.35. nu.2. verſ.tertio,quoties decimæ,quem ſequitur Io.Gutier.pract.q.lib.1.q.14.nu.4.& 5.dicens,ad eum iudicem huius cauſæ cognitionem pertinere priuatiuè, eamque conſuetudinem in Hiſpania eſſe,aſſerunt Petr.Bellug. in ſpecul.Princ. rub.13. quæ eſt de decim. §.reſtat; in Gallia verò Lugdunen. in conſuet. Pariſ.titul.1. rubric. & §.46. quæſt.4. Io.Rupel.lib.primo, Foreo. inſtit.cap.35. Caſſan.in conſuet.Burgun. rubr. des iuſtices,§.6.nu.350.& Rebuf.d.num. 39. vbi etiam ex aliorum auctoritate atteſtatur, quod ex priuilegio quodam conceſſo Philippo Regi Franciæ, quod Philippinam vocant, iudices laici de decimis feudalibus cognoſcunt, &, ſi laici inquietantur corã iudicibus Eccleſiaſticis ſuper huiuſmodi decimis ſic infeudatis ante Concilium Lateranenſe,ſolent impetrare litteras a Rege ad inhibendum iudicibus Eccleſiaſticis, ne de his cognoſcant,cauſaſque ad iudices ſeculares remittant, quibus per Regem mandatur,vt faciant laicos vti, & gaudere dicto priuilegio,& iure tenendi,portandi, colligendi, & poſſidendi huiuſmodi decimas in vim prædicti priuilegij;de quo(ſubdit Rebuf.)meminit Benedic. in c. Raynutius,verb.abſq;liberis,il 2. qui eſt de ſubſt. fideic.nu.45.de teſtam.verum nihil eo loci aut nu. ſeqq. agit Bened. de huiuſmodi priuilegio,aut conſuetudine,ſed de alio,de quo nos ſup.concl.2.in fine diximus.Ratio huius opinionis eſſe poteſt, quia tunc vt plurimum perſona laica eſt, ipſumque ius percipiendi decimas huiuſmodi perſonis competens de feudo, vel priuilegio temporale eſſe videtur, nòn autem ſpirituale, & habere tantum fructuum commoditatem iuxta notata per Doct.in cap. ad hæc, & c.quamuis,de decim. Rebuf.d. q.10.nu. 34.& nos ſup.c.5.q.3.concl.1.Anaſtaſ. vero Germon. hanc quæſtionem aliter determinauit in d.lib.3.de ſacror.immun.c.19.n. 90.putat enim ex aliorum quoq;ſententia, quos ad id adducit, poſſe quidem iudicem laicum cognoſcere,non tamen ob id ea cognitione priuatum eſſe iudicem eccleſiaſticum,niſi in priuilegio,quo Summus Pontifex decimas laicis, earumq; cognitionem ſecularibus, iudicibus conceſſit, appareat, quod eam cognitionem ſibi, iudicibuſque Eccleſiaſticis ademerit, argum.c.ex parte tua,de Capel.Monach.cui etiam conſonat c.nonnulli,de reſcrip.& c.eam te,de æt.& qual.& quidem in hac ipſa opinione, ſi recte perpendatur, eſt ipſe quoque Rebuff. dict.num. 39. vt nimirum, ſecluſo priuilegio, aut conſuetudine poſſit quidem laicus iudex de his decimis,quæ laicis infeudatę ſunt ante Concilium Lateranenſem vel per priuilegium Pontificium eidem cõ-

ceſſæ,

cessæ, cognoscere: ab hac tamen cognitione Ecclesiasticus iudex non excludatur: quare solus Couar. in priori est opinione. Alij vero, vt Azor. lib. 7. inst. mor. cap. 26. q. 3. existimarunt solum iudicem ecclesiasticum de huiusmodi decimis infeudatis, vel etiam ex mero priuilegio Summi Pontificis laico alicui concessis cognoscere posse; quoniam feudum ipsum adhuc ex iure decimarum oritur, quod est ecclesiasticum; neque priuilegium percipiendi decimas extendi debet ad cognitionem causæ, nisi id exprimatur. Idem quoque licet inter solos laicos vertatur cõtrouersia, docet Rip. in repet. cap. decernimus, nu. vlt. de iudic. post Cald. cons. 349. seu 19. sub rub. de iud. & for. comp. & Io. And. in reg. ea, quæ, q. 5. de reg. iur. in 6. vbi agatur de iure ipso decimarum, quia est spirituale, secus vero, si de fructibus, cum sint quid temporale, ideoque laicus iudex poterit cognoscere arg. cap. vestra de locat. cum sim. debit. autem Azor. d. quæst. 3. in fin. quod, si decima sit auctoritate Papæ in laicos Principes translata contractu permutationis, qui eã re alia maiori, vel æquali compensant tunc causa hæc decimalis tractari potest coram iudice laico, cum tunc decima effecta sit Principis, & Ecclesia retineat ius suum in re accepta in permutationem, & in locum decimæ subrogata.

Nobis autem totam hanc rem diligentius considerantibus aliter, & quidem latiùs distinguendum videtur; quod aut agitur de iure decimandi ex priuilegio, vel in feudum Ecclesijs, personisue Ecclesiasticis expressim concesso, vel etiam laicis; aut de huiusmodi iure ab ijsdem siue Ecclesijs personisue Ecclesiasticis, siue laicis per immemorabilem præscriptionem acquisito, iuncta saltem fama priuilegij, vel feudi, iuxta ea, quæ adduximus sup quæst. 3. nu. 74. quæst. 6 & 5. concl. 6. aut etiam de iure decimandi ab aliqua ecclesia contra aliam ecclesiam simpliciter præscripto per ea, quę diximus supr. d. quęst. 5. conclus. 3. Et quidem si quæratur de iure decimandi concesso ecclesijs ipsis ex priuilegio Summi Pontificis, aut etiam Episcopi ex aliqua iusta causa, iuxta text. in cap. plures, cap. statuimus, & c. si 1. vbi Glos. 16. quæst. prima, manifestissimum est, tunc de iure omnino spirituali personis eius rei iure communi capacibus concesso agi, atque adeo causam omnino coram ecclesiastico iure tractandam esse, per ea, quę adduximus supr. concl. 1. cum ijs tamen moderationibus, de quibus in 2. & 5. quæ mox sequitur, conclus. Si vero huiusmodi priuilegium concessum sit à Summo Pontifice personis quidem ecclesiasticis, non tamen ratione ecclesiarum, puta quia Abbas, Canonicus, &c. sed ratione familiæ, puta quia clericus ex tali familia, in cuius quidem familiæ clericis, ecclesiasticisque personis, non autem laicis, velit Summus Pontifex continuari, in eosque perpetuo transfundi ius hoc decimandi in tali territorio; tunc quidem licet probabile mihi sit, huiusmodi personas ecclesiasticas, (circumscripto tamen personali priuilegio, de quo dicemus infr. concl. 6.) quoad hoc tamquam laicas censendas esse, per ea, quæ in simili, nimirũ in materia iurispatronatus, (quod & ipsum ius spirituale, seu quasi-spirituale est, cap. quanto de iudic. cap. 1. tot. ferè tit. de iurepatron. cum simil) tradiderunt inter alios Fel. in tract. quand. litt. Apostol. noc. patron. colum. quarta ampl. quinta, & Cæs. Lamber. in tractat. de iure patronat. lib. primo, part. prima, quęstione prima, artic. quinto, num. octauo, & par. secunda, quæst. prima, articul. decimo, num. septimo, & artic. decimotertio, nu. primo, cum seqq. dum ostendunt, ius patronatus clericis competens, aut ijsdem etiam acquisitum aliunde, quam ratione ecclesiæ tamquam laicum non ecclesiasticum iudicandum esse, ipsosque clericos eo casu, tamquam patronos laicos, non autem ecclesiasticos censendos esse. Tamen probabilius est, in hac specie, de qua agimus, ius decimandi competens clericis ex priuilegio etiam ex iure proprio, hoc est familiæ, non autem ratione Ecclesiæ, omnino spirituale esse ob eam rationem, quod soli laici habentur, suntque incapaces huius iuris spiritualis, idque præcipuum est quod consideratur à Pontificibus, & interpretibus in cap. decimas, 16. quęst. septima cap. quamuis, cap. ad hæc, & cap. prohibemus, de decim. cap. causam, quæ de præscript. cum alijs adductis supr. cap. quinto, quęst. tertia, in princip. qua ratione dicuntur

tur etiam clerici, & sunt propriè, & verè ex sui natura capaces iuris spiritualis præsentandi, idque etiam si considerentur iure proprio, & non ratione Ecclesiæ, vt cõstat ex adductis per Lambertin. dict. 2. par. quæst. prima, artic. decimotertio, num. secundo, notabiliter inde concludentem post alios, quod, si iuspatronatus transferatur in clericum, vt in personam priuatam, & iure proprio, tunc bene requiritur consensus Episcopi, & non sui respectu, quia capax est iurispatronatus, sed respectu hæredum, laicus vero ex sui natura est incapax iuris patronatus, sicut, & ceterorum iurium spiritualium, vt late probat idem Lambert. dict. secunda parte, quæst. quarta, artic. secundo num. quinto, & quæst. septima, artic. secundo, eisque competit ex gratia, cap. tertio, de iurepatronat. cum suis concord. cum igitur ius decimandi manet penes personas sui natura capaces, licet iure proprio, & omnino dicendum erit, spirituale esse, atque adeo eius causam coram iudice ecclesiastico regulariter tractandam esse iux a text. in c. 2. de iudic. cap. tuam, de ordin. cognit. & alia sup. adducta. Maior difficultas est, vbi ius hoc decimandi in laicum translatum sit per Apostolicum priuilegium. Et quidem si verum est, per huiusmodi priuilegium laicos alioqui incapaces fieri capaces huius iuris decimandi, prout de iurepatronatus loquitur inter alios Lambert. tum alibi sæpe, tum dict. quæst. septima, artic. secundo & de alijs iuribus spiritualibus tradunt Doct. in cap. Adrianus, 63. distinct. & capit. benè quidem, quod est 1. 96. distinct. in specie verò de iure decimandi tradiderunt Doctor. per nos relati supr. cap. quinto, quæst. tertia, concl. tertia & quæst. quinta, conclus. sexta quibus nunc addo Nicol. Intriliol. apertiùs loquentem in tractat. de feud. quæst. 44. num. decimoquarto, vbi post Cardin. in Clem. 2. quæst. quarta, de decim. Soc. iun. cons. 115. num. 38. volum. secundo, & Bertach. in Repert. verb. decimæ, num. 71. disertè asserit, ipsum ius spirituale decimarum laico concedi posse ex priuilegio per Summum Pontificem: si unquam verum id est, prout valde probabiliter sustineri potest per supradicta; tunc, cum adhuc de iure spirituali agatur, succedit regula mox tradita, vt causa coram Ecclesiastico iudice tractetur nisi ius hoc decimandi Summi Pontificis auctoritate translatum sit in laicos contractu quodam permutationis, quia laici decimam illam re alia vel maioris, vel æqualis æstimationis compensarint; tunc enim causa de decima, quæ laico illi debetur, coram ciuili magistratu poterit tractari, quoniam spiritualis amplius non est, ex eo, quod Ecclesia ius integrum retinet in alia re, cum qua decimam permutauit, ita Io. Azor. lib. 7. instit. mor. cap. 36. quæst. tertia, in fine. Sequitur nunc, vt de cognitione feudi decimarum, seu iuris decimandi in feudum concessi dicamus. Qua in re duo breuiter præmittenda sunt: alterum decimas propriè in feudum concedi, vt satis constat tum ex cap. cum Apostolica, de his, quæ fi. a prælat. sin. cons. Capit. & cap secundo, §. sanè cum ibi notat. de decim. in 6. tum quia decimæ iurisdictioni æquiparantur, vt post Bertach dict. verb. decimæ, num. secundo, & Bald. in cap. primo, §. præterea Ducatus num. quarto, de prohib. feud. alien. per Frideric. docet Intriliol. dict. quæst. 44. num. vigesimoquinto, iurisdictio autem propriè conceditur in feudum, immo in dubio præsumitur feudalis saltem vbi ab Ecclesia concessa sit, vt post Menoch. tractat. de præsumpt. lib. tertio, præsumpt. 91. num. 49. & seq. & alios tradit Intriliol. dict. tractat. de feud. quæst. 43. num. 78. & seq. Alterum, quod, vbi etiam impropriè feudum sit, adhuc quoad causæ cognitionem proprio feudo æquiparabitur, per ea, quæ in specie de cognitione causa feudalis scriptum reliquit Ludolph. Schrader. in tractat. de feud. parte decima sect. 1. ampl. 23. seu nu. 97. & sect. 5. ampl. 8. seu num. 29. Quibus præmissis, duo similiter in hac difficultate statuenda sunt. Primum quidem, quod si causa hęc seu controuersia feudalis iuris decimandi quod ab Ecclesia legitimè alteri siue Ecclesiæ, siue personæ Ecclesiasticæ iure proprio, seu familiæ, siue etiam personę laicæ hereditario iure legitimè in feudum concessum fuerit, vertatur inter duos vasallos vtroque contendente, hęc ius sibi ex feudo competere, tunc iudex est ipsa Ecclesia, quæ in feudum concessit, eiusque

Præ-

Prælatus, vel ſucceſſor. Probatur id expreſsè ex tex.in cap.cæterum, de iudic.c. ex tranſmiſſa,& cap.verum, de for. competent.vbi habetur, Dominum feudi cognoſcere de controuerſia orta inter vaſſallos. idem etiam habetur in cap.1.§.præterea, ſi inter,de prohib. feud. alien. per Frider.hancq; regulam latius inter alios firmat Ludolf.Schrader.dict.ſect.1.nu.primo vbi vſque ad num.208.eam ampliat 59.modis iuxta iuris communis diſpoſitionem; ſect. vero 2.num. primo vſque ad 62. eandemmet concluſionem 10.modis limitat; num.autem 63.& duob.ſeqq.eas limitationes multipliciter declarat. Denique ſect. 3.num.primo, vſque ad 170.& ſect.quarta num.primo, vſque ad 93. nonnullas quæſtiones circa illammet concluſionem plenè examinat, ad quem auctorem ideo remiſiſſe candidum lectorem pro 15 omnibus ſufficiat, vt quæ ad rem, de qua agimus, faciunt,cæteris omiſſis,vbi dubitatio occurrerit, ſeligat, ſicque nos illa in hunc locum afferendi onere, curaque liberet, qui vti ſemper membrans ægrè,vbi neceſſitas non vrgeat, implemus,ita in hoc tractatu breuitati quantum fieri poteſt ſummopere ſtudemus. Alterum igitur hac in re ſtatuendum illud eſt, quod, ſi quæſtio huiuſmodi iuris decimandi in feudum conceſſi vertatur inter dominum,& vaſallum, hoc eſt, inter Eccleſiam, quæ conceſſit,& eum,cui tale ius in feudum conceſſum eſt, eius cognitio ad Pares Curiæ pertinebit. ratio eſt,quia lis, ſeu controuerſia ratione feudi inter dominium,& vaſallum mota, ad cognitionem Parium Curiç pertinet, vt eſt tex.in d.cap.primo,§.præterea,ſi inter,de prohibit.feud.alien. per Frider.cap. primo, de controuerſ. feud.ap.a Par. termin.cap.primo. de controuerſ.inter vaſal. & Epiſc.alijſque in loc.iur.feud. quæ ad id allegat innumeros ferè Doct. ad idem adducens Schrader.dict.tractat.de feud.par. 10.ſect.5.nu.primo, idque procedit,etiam ſi Pares laici ſint, alter verò ex litigatoribus,ſiue dominus,ſiue vaſallus clericus ſit, vt ex communiori pluribus relatis reſoluunt Proſp. Farinac. lib. 1. quæſt. crimin. quæſt.octaua, num.22. Socin. in capit. ex tranſmiſſa, limit.5.de for. comp. Iul. Clar. §.feudum.quæſt.90.verſic.ſed quid ſi dominus,& Schrader.dict. ſect.5. num.2. cuius rei ea ratio eſt, quod ius feudorum locum habet etiam in Eccleſijs Eccleſiaſticiſque perſonis, prout ex magis communi reſoluit Schrader.dict.tractat.de feud.part.prima,quæſt. tertia, nu.primo, & ex communi poſt alios tradit Clar. dict. §. feudum, quæſt.tertia,in fi. idemque ſeruandum eſt in feudo Eccleſiaſtico, quod in ſeculari, niſi contrarium iure canonico diſpoſitum reperiatur, vt latè docet Schrader.d.tract. de feud.par.octaua, cap. ſecundo, num. 10 & 11. Quamuis autem hæc concluſio, quam nunc firmauimus, & pluribus ampliari, ac limitari poſſit: tamen quia id ad ſaturitatem facit inter cæteros Schrader. dict.ſect. 5.a num.2.vſque ad fin.& ſect.6. per totam, ideo,his omiſſis,pro quibus ad eum auctorem remiſiſſe ſtudioſum lectorem ſufficiat, duo tantum pro huius ſecundi membri diſtinctionis in principio poſitę Coronide adnotanda ſunt. Alterum, Pares Curiæ, quod ad hanc rem attinet, dici, & eſſe vaſallos immediatos eiuſdem domini in eadem curia, in qua feudum controuerſum ſitum eſt, ab eodem domino feuda tenentes,& ad fungendū munere iudicandi habiles, ſiue capaces, vt pluribus adſtruit, declarat, & comprobat inter alios Shrader.dict.par 10. de feud. ſect.7.à num.primo, vſque ad 100. Alterum vero, quod, ſi quando feudalis controuerſia inter dominum, & vaſallum non per Pares Curiæ, ſed per Iudicem ordinarium terminanda eſt, quos caſus colligere licet ex Schrader. (vt vitium pro multis allegem) dict.par.10.ſect.5.& 6. aut etiam huiuſmodi feudalis controuerſiæ, quæ inter duos vaſallos verſatur, cognito ad eundem iudicem ordinarium pertineat, vt in caſibus, quos facilè quis eliciet ex Schrader. dict. part.10. ſect. 2. num. primo, vſque ad 65. his inquam in caſibus probabilius puto,iudicem nunc ordinarium competentem fore,vel ſolam, vel ipſum etiam iudicem Eccleſiaſticum. Nam vel hoc ius decimandi translatum fuit in laicos per feudum ante Concilium Lateranenſe conceſſum:& tūc cum ſaltem tacitè ex poſt fuerit huiuſmodi conceſſio iure confirmata, & approbata in cap.cum Apoſtolica,de his, quæ fi.à Prælat.ſin.conſ.Cap.cap.tua,il 1.in fi. de decim.

decim.& c.2.§.fane,eod.tit.in 6. videntur laici effecti capaces huius iuris spiritualis,atq; adeo idem dicendum esset, quod in priuilegio Apostolico supr. hac ipsa concl.circa princip.diximus. vel concessũ fuit post illud Concilium; & tunc si quidẽ expressim ad illam concessionem Apostolica confirmatio accessit, idem multo magis dicendum erit; quod si concessio illa ab Apostolica Sede confirmata non fuerit,nulla prorsus,& irrita erit, vt patet ex d.c.2.§.fanè,& d.c.cum Apostolica, necnon ex c.ad hæc,c.quamuis, & c.prohibemus,de decim.atque adeo frustra tũc quæritur,coram quo iudice causa tractanda sit,nisi vt nulla per iudicem Ecclesiasticum declaretur, cum tunc ius ipsum tali concessioni expresse resistat, ac refragetur,atq;adeo laicus nullum in eo iure ius etiam probabiliter prætendere possit, ex quo laicus iudex pro eius rei cognitione adeundus sit,arg.tex.in cap.si clericus laicum,cum ibi not.de for.comp.

Quod si quis dicere voluerit, per concessionem Apostolicam, aut etiam feudalem de huiusmodi iure decimandi laico factam ius hoc, quod prius spirituale erat, fieri per mutationem personæ temporale, eaq;ratione,& non alia dici laicos fieri capaces iuris spiritualis: tunc, licet gratis id dicatur,adhuc saltem locum habebit sententia illa Germon.de qua supra initio huius concl.tum per rationes ab eo adductas,ibiq;relatas, tum per ea quoque quæ inf.in seq.concl.latius adducemus,vt nimirum vterq;iudex,tã laicus,quã Ecclesiasticus tunc competens sit,cum in vtroque hoc casu de iure,si non spirituali,saltem Ecclesiastico agatur;neq;Summum Pontificem, aut Ecclesiam ius decimandi laicis concedens eiusdem iuris cognitionem alias sibi de iure competentem, nisi id aliter appareat,a se in dubio abdicare voluisse censendum sit.

Reliquum nunc est tertium, & postremum membrum distinctionis supra positæ in initio huius conclusionis,quando nimirum ius ipsum decimandi ex præscriptione quæsitum est.Qua in re illud asserimus, quod,si quidem ius hoc Ecclesijs, aut etiã personis Ecclesiasticis iure proprio, seu familiæ quæsitum sit, idem absque vlla difficultate statuendum est, quod supra de priuilegio docuimus, Ecclesia enim personaq; Ecclesiastica natura sua capax est huius iuris decimandi,quod in ijs omnino spirituale censendum est,vt ibid.ostẽdimus, quod si etiã laicus ipse huiusmodi ius præscriptione quæsierit, cum ad huius præscriptionis validitatem,&, vt ita dicã, legitimationem requiratur saltem fama feudi, vel priuilegij,vt sup.cap.5.quæst.3. conclus.2.circa medium, & quæst.5.conclus.6.docuimus, atque adeo de præsumpto feudo,seu priuilegio agatur, idem dicendum erit, quod sup. de vero feudo, ac priuilegio diximus, cum eandem vtrique vim tribuant communiter Doctor. vt ex ibid.per nos adductis satis constat Neque his omnibus obstabunt,quæ sup.initio huius conclusionis pro Couar. sententia adduximus:verius enim,& probabilius dicetur,ius decimandi competens etiam laicis ex legitimo aliquo titulo spirituale esse, non autem mere temporale. quod autem ibid.obijciebatur ex not. per nos sup. d.c. 5.quæst.3.concl.1.necnon Rebuf.tract.de decim.procedit,intelligendumq; est, vbi non ipsum ius decimandi, sed decimarum tantum commoditas,& fructus in aliquem tempus transferuntur.

Ex hac vero conclusione sic declarata
16 notabiliter infertur, † an valeant statuta laicorum circa ius decimandi residens penes Ecclesias, personasue Ecclesiasticas, aut etiam laicos iure communi,ex consuetudine,priuilegio, feudo, aut præscriptione.dicendum enim est, quod vbi ius decimandi aliquo modo tangat ipsas Ecclesias Ecclesiasticasque personas,earumue bona & iura, statutum laicorum circa illud ius editum nullas vires habebit,quasi falx in alienam messem mittatur, vt cum Rebuff. loquar in tractat. de decim quæst.decima num.14.& Germon.d.cap.19. num.95. & seq qui hoc ipsum adstruunt post Aegid. Bellamer.consi.40.colum.decima, sequitq; Azor.dict.lib.7.cap.37.quæst.3. & cap.36. quæst.3.4.& 7. quod & probari facile potest; tum ex cap. quæ in Ecclesiarum, & cap.Ecclesia Sanctæ Mariæ de constit.cum ibi not.vbi generale statutum laicorum non ligat Ecclesias, Ecclesiasticasq; personas,aut earum bona in præiudicium,

nec speciale, etiamsi earum commodum, & fauorem concernat; tum maximè ex Conc. Later.in c. fi. de reb. Eccl. alien.vel non, vbi statutum laicorum de rebus Ecclesiasticis, & maximè spiritualibus vel quasi, non cõstitutio, sed destitutio, ac destructio, iurisdictionumq; vsurpatio vocatur. Tum deniq; quia nequit laicus de his iudicare, ergo nec statuere: idem enim est forus statuendi, & iudicandi. Innoc.rubr. de consuet.cum alijs ad id adductis a Dec. d.c. Ecclesia S. Mariæ, n.6.& Apostill.ibid. Quòd si huiusmodi statutum dumtaxat de laicis loquatur, eorumq; iure decimandi, quatenus solummodo eorumdem interesse concernit; tunc non video, cur defendi non possit, per d. iura à contrario sensu, quòd in iure validissimũ est, & ea, quæ tum alibi passim Doctores adnotarunt, præsertim Dec. in d. c. quæ in Ecclesiarum, num. 20. & ibi Add.qui etiã alios ad id allegant: cuiusmodi nõnulla statuta habemus in hac Ciuitate Mediolani, quæ quidem ea dumtaxat ratione sustineri poterunt.

17 Quinta Conclusio. Laicus † conductor decimarum, vbi non adsit contraria fori præscriptio, seu consuetudo (prout est in hac Ciuitate, & Diœcesi Mediolanen.) potest conueniri coram iudice laico. ita in specie tradit Rebuf.d. tract. de decim. q̃st. 10. nu.4. & 38. post Gemin. in cap. vlt. in fi. de for. compet. in 6. Fel. in c. causam, quæ, in fin.de præscript. & Gomes in cap. si annum, nu. 15. de iudic. in 6. immo aliqui voluerunt, quòd omnino debet, seclusa tali consuetudine, huiusmodi laicus conductor decimarum coram seculari iudice conueniri. ita Couar. d. c.35.pract.quęst. n. 2. vers. quintò, non video, vbi huius suę sententiæ illam ferè rationem affert; quia, seclusa tali consuetudine, regulariter debet laicus a clerico conueniri coram iudice laico, vt est tex. singularis, qui ad id quotidie allegatur, in c. si clericus laicum, de for. compet. maximè, vbi non constat, rem illam esse Ecclesiasticam, vt ibi plerìq; Doctores tradunt: at verò in huc specie non agitur de iure decimarum, nec de decimis soluendis ab his, qui tenentur eas soluere, vt satis constat ex tex. cum ibi notat. per Glos. & Doct. in cap. vestra. de locat. sed de soluendo pretio, seu mensuris, quibus conductę fuerunt decimæ alicuius Parochiæ, & iam a colonis, & a quibuscunq: prædiorum dominis solutæ, Couar. idem quoq; cum tenet Guttier. pract. q. lib. 3. quæst. 26. nu. 10. & quæst. 27. n. 5. nisi vel consuetudo adsit, vel iuramentum, submissio censuris, & Ecclesiastica iurisdictioni. Contrariam tamen sententiam præter sup.citatos Doct. tenet etiam Germon. d. cap. 19. n. 97. quòd nimirum non solùm iudex laicus, sed etiam Ecclesiasticus in hac causa cognoscere possit; quàmuis enim, inquit Germon. quæstio facti sit, hoc tamen factum ex iure oritur decimarum, cuius cognitionem ad iudices Eclesiasticos spectare in manifesto est, qui propterea non redduntur incapaces cognitionis illius facti, quod ex iure ad ipsos spectante prouenit. Immo, quòd causa hæc solùm coram Ecclesiastico tractanda sit, quia ortum habet ex iure decimarum, quod ius Ecclesiasticũ, ac spirituale est, non autẽ ciuile, & profanũ, nouissimè voluit Io. Azor. li.7.Instit.Moral.c.36.quæst.6.pro quo etiã facit ea præcipuè ratio, quia pretium rei in locum ipsius rei subrogatur: quare sicut spiritualis, & Ecclesiastici iudicis est præcipere, vt decimæ soluantur, sic etiam illarum pretium, subrogatum enim sapit naturam eius, in cuius locum subrogatur iur. vulgar. quòd autem pretium regulariter succedat loco rei, constat ex l. qui a debitore in fi.vbi Glos. ff. quæ in fraud. credit l. Iulianus, in princ. ff. de rei vendic. & l. factum, ff. de reg. iur. l. si & rem, ff. de petit.hæred.cum suis concord.ibid. per Glos. & Doct. alleg. Atq; hęc quidem sententia, quàm illa Couar.& sequacium, mihi quoq; probabilior, ac verior videtur; tum ob rationem Germon. & Moder. mox allatam; tum quòd in illa quæstione decimarũ, quę etiam merum factum cõtinet, iudex quoq; Ecclesiasticus competens est ex communi sententia, quam refert, & sequitur Germon.d cap. 19. num 99. ipseq; Couar. d. cap. 35. num. 2. in princip. & nos sup. concl. 2. tum quia Glos. cuius maxima omnium iudicio per se auctoritas est, a nemine, quem viderim, reprobata, in cap. indicatum, verb. inter eos, 89. dist. & in summa, 11. quæst. 1. docet per tex. in d. cap. indicatum, qui sanè manifestus

ctus est, Ecclesiam posse conuenire rusticos suos coram iudice Ecclesiastico; & ipsemet Guttier.d.quæst.26.num.11.fatetur, conductorem ipsum decimarum posse, ac debere coram Ecclesiastico conueni re vi cessionis eos, qui decimas Rectori soluere deberent. Denique Innoc.d.cap.si clericus laicum, quem ibi sequitur Card. Zabarell.circa medium, Butr.num.9. ad fi. melius Abb. num.12. & cōmuniter Doct. vt fatetur Fel.ibid.num.4.docet, laicum reum conueniri posse coram Ecclesiastico iudice ex locato, legato, aliaq; simili actione personali, quæ aliquo modo concernat rem ipsam Ecclesiasticam, vbi saltem per laicum probabiliter non negetur, rem illam esse Ecclesiæ, neque enim simplex negatio sufficit, facitue rem dubiam in hoc proposito, sed debet esse verisimilis, & cū probabili ratione, vt ibid.omnes Doctor. adnotarunt, necnon Ang.& Imol. in l.1.in princ.ff.si cui plus, quam per leg. Falc.per illum tex.iuncto tex. allegato ibi in Glos. ratioque huius conclusionis illa affertur, quoniam tunc non est mera actio personalis, sed concurrit cum reali, atq; adeo propter concursum realis trahitur ad eius naturam, iuxta l.per fundum ff. si tu ex parte, vbi Dyn.Bart.& alij, ff.ad leg.falcid. Ex quibus facile soluuntur, quę sup.initio con clus.pro Couar.sententia allata fuerunt: patet enim, quis sit verus intellectus illius tex.cap.si clericus laicum, atque adeo, licet de re spirituali propriè non agatur, tamen de consequente ad rem spiritualem, & omnino de iure Ecclesiæ ad cuius prosecutionem competit actio non merè personalis, sed mixta, seu quæ cum reali concurrit: quare nil nimirum si iudex quoq; Ecclesiasticus audiri possit.

Sexta Conclusio. Licèt amplecti quis vellet primam opinionem ex ijs, quas sup. in 3.concl.huius quæst.in initio retulimus quod tamen nos ei nequaquam permittimus: nihilominus ea opinio nulla ratione

18 procedere, admittiue potest, † vbi res solum inter clericos agatur, aut reus ipse solus clericus est; debet enim tunc causa decimarum, etiam possessoria, aliaue quælibet, siue spiritualis, siue Ecclesiastica, siue merè temporalis, & profana coram Ecclesiastico iudice tractari. ita in specie in quauis causa possessoria rei spiritualis docent inter alios Nauar.in cap.cum con tingat, remed.1.de rescript. Couar.d.cap. 35.pract.quæst.nu.1.in fin. & Menoch.latis id comprobans, de retinen. possess.remed.3.nu.346.347.& 349. cum trib. seqq. & de recuper.possess.remed.15.num.212. 223.& 234. Ratio vero tam quoad possessorium rei spiritualis, quam quoad alias quacunque causas, etiam profanas, illa, & quidem manifesta est quoniam vtroq; iure tam ciuili, quam canonico clericus reus

19 † conueniendus est dumtaxat coram iudice Ecclesiastico, c.qualiter, de iud.c.2. & c.si diligenti, de for.compet.& c. placuit, 11.q.4. Authen.statuimus, vbi Doct.C.de Episc.& cler.cum simil.quod ēt late prosequitur idem Cou.in d.pract.q.cap.31.ferè per tot. vulgataq; & generalis iuris regula est, quod actor sequi debet forum rei, d.cap.si clericus laicum, & c. cum sit generale, de for.comp.l.quia etiam, in prin. ff de alie.iud.mut.ca.fact.& l.iuris ordinē C.de iurisd. omn. iud. cum suis concord.

Quid si feratur sententia à iudice laico in causa decimarum inter personas Ecclesiasticas an huiusmodi sentētia aliquid probet, & Rota in Mediolanen. decimarū de Varisio 30.Martij 1615. coram Pirouano tenuit huiusmodi sententiam, si producatur coram iudice Ecclesiastico facere fidem per C.fin.de except.in 6.Ang.in auth. de Sacros.Epis.§.si vero in fi.Abb.in c.at si Clerici nu.12.de iud.Fel.in c.causam quæ nu.4.de testib. Cappell. Tolos. decil.199. saltem quoad indicandum factum respectu Tertij Bart.in l.2.nu.22.C.de eden.Conar.pract.quæst.c.20.nu.9.Menoch. lib.6. præs. 18.n.6.Seraph.dec.1047.nu.4.

Septima Cōclusio Causa decimalis, vbi

20 de iure ipso decimarum agitur † non potest in laicum tanquā in arbitrium cōpromitti.ita post Cardin. cons. 94. tenet inter alios Camil.Borel in suo trac.de compromiss.§.2. Glos.1. nu.334. pro quo est text. apertus in c.contingit, de arbitr. vbi Doct. Immo in nullū absolutè fieri posse huius-

21 modi† compromissum, voluit, sed malè, vt patet ex mox dicēdis, Bor.ibid. post Lafr. Oria.in tra.de arbit.§.cōpromissi. Ratio vero conclusionis illa est, quia spiritualia

22 † in laicum compromitti non possunt, d. c.contingit,vbi Abb.& cæteri,de arbit. & in c.decernimus,& c.quanto, de iudic.vbi laicis omnino prohibetur Ecclesiastica tractare negotia, & de causa etiam quasi spirituali,seu annexa spirituali cognoscere. Poterit tamen fortasse huiusmodi cau-
23 sa de iure decimarum † in laicum simul & clericum,seu duos laicos, & clericum seu duos laicos,& clericum compromitti, accedente Superioris auctoritate, prout generaliter de causis spiritualibus est tex. apertus in c.per tuas, in fin. vbi Glos.in verb.auctoritate, de arbitr.alia Glos.in d. c.contingit,verb.spiritualibus, eod.tit.fusèque ostendit idem Borell.d.Glos.1.num. 79. & trib. seqq. quamuis in specie causæ decimalis,vt nequeat in laicum simul, & clericum compromitti, doceat Azor part. 1.instit.moral.lib.7.cap.36. quæst.1.in fin. per tex.d.c.contingit,de arbitr. qui tamen cum generaliter solum dicat, causas spirituales non posse in laicum compromitti debet intelligi iuxta tex.seq.d.c.per tuas, volentem,spiritualia posse auctoritate Superioris in clericum,& duos quoque laicos compromitti, vt iura iuribus concordentur,iuxta c.cum expediat,de elect. in 6.cum simil. Illud sanè omnino certum est,in clericum solum tale ius decimandi compromitti posse, vt satis constat ex c. cum olim,c.contingit,& c. pen. vbi Doct. omnes,de arbitr.& in specie iuris decimādi videtur casus expressus in cap. final. de rer.permut.quod vero ibid.in fin. mandatur,arbitrium in causa decimali, & quicquid secutum est ex eo,irritum decerni,id non ita accipiendum est,quasi reprobetur compromissum ipsum in clericos factum, sed arbitrium potius, seu laudum ex eo, quod permutationem temporalium cum spiritualibus inducebat, vt patet tum ex Glos.& Doct.ex eo tex.colligentibus, cōpromissum de re spirituali fieri posse; tum ex text.ipso: ea enim ratio illius decisionis expressè ibid affertur à Pontifice,cum permutatio de spiritualibus ad temporalia improbetur.Ex quibus patet,allucinari Borell.& Orian.loc.sup.cit.dum absolutè volunt,causam decimalem, vbi de iure ipso agatur:compromitti in aliquem,atq;adeo in Ecclesiasticum quoq;non posse.Certum
24 itidem est, † de fructibus ipsis decimarū etiam in laicum posse cōpromitti, vt post Lanfr.loc.cit.in specie adnotauit Borel. d. Glos.1.num.327.ratio est, quia fructus decimarum quid spirituale non sunt, sed potius temporale, vnde locari,& vendi possunt,c.vestra,vbi Glos. & Doct.omnes,de locat.quare de fructibus cuiuscunque rei
25 spiritualis † id ipsum tradidit Hostien. in sum.tit.de arbit.§.de qua re, & Speculat. eod.tit.§.restat,nu.2.sed illa quoque ratio accedit, quia de fructibus decimarum transigi potest, vt latè ostendimus supr.c. 5.quæst.6. compromissum autem est quædam transactio, Auth.si vero, contigerit, C.de iudic. cum simil. latè inter cæteros Borel.d.tract.de compromiss. §.1. Glos.3. num.368. & §.2. Glos.1. num.64.123.353.
An vero causa iuris decimarum,seu ius ip
26 sum decimandi † in laicum tamquam in arbitratorem compromitti possit, non leuis difficultas est.Et quidem Dec.in cap.de cernimus, quod est 2.num.4.de iudic.pluribus Doct.relatis contendit,communem opinionem esse, causam spiritualem in laicum, vt in arbitratorem compromitti posse. Contrarium tamen ipse assero cum Andr.Sicul.alias Barb.d.cap. decernimus, Abb.d.cap.contingit in 1.not. de arbitrar. Rom.in l.titia,ff.sol.matr.& latè cons.199. col.pen.seu num.10. & seqq. & nouissimè cum Camil. Borel.d.§.2. Glos.1.num. 82. idque satis probatur ex tex d.cap decernimus, de iudic. vbi omnino prohibentuir laici Ecclesiastica tractare negotia, præsertim, quæ spiritualia esse noscuntur; quod quidem verbum,tractare, cum generale sit,licet fortè non tollat nudum ministerium,tollit tamen, & prohibet omnem causæ cognitionem. idem quoq; probatur in c. quanto,eod.tit. vbi causæ etiam connexæ spiritualibus non nisi Ecclesiastico iudicio valent definiri.

Cum quæreretur An exemplatio instrumenti donationis noualium tanquam de re spirituali debeat fieri authoritate iudicis Ecclesiastici, & de mandato ipsius Rota in Patauina Decimeræ x. Martij 1603. coram Coccino Rotæ Decano respondit faciendam esse de Mandato, & authoritate Iudicis Ecclesiastici,

stici, alias non esse in forma proban. per c. fin. de fid. instr. vbi Ioan. Andr. num. 7. Abb. n. 9. Felin. n. 3. & 4. quia causa decimarum est spiritualis.

Rebuff. de decim. quæst. 9.

QVERO SECVNDO, qualiter, & qua actione petantur decimæ.

Prima Conclusio. Si agitur
27 † possessorio adipiscendæ, concludet Curatus, se habere talis loci Curam, & ob id petit adipisci decimarum possessionem, vt docet Rebuf. d. tract. quæst. 9. n. 1. & sic
28 etiam concludi potest † in alijs spiritualibus, vt tradunt Doct. in c. accedentes, de caus. Abb. in c. cõstitutis, in fi. de appell. & c. pastoralis, col. 3. de cau. possess. & propr.
29 Si verò agatur † possessorio recuperandæ, quia sit decimis spoliatus, concludet ad restitutionem, iuxta tex. in cap. ad decimas, de restit. spol. in 6. & solet sic spoliatus concludere ad remedium, c. reintegranda, 3. quæst. 1. vt ait Rebuf. d. quæst
30 9. num. 2. Si demum turbetur † quis in possessione percipiendi decimas, agit interdicto, vti possidetis, seu retinendæ, iuxta tradita per Ang. Fabr. & alios Doct. in §. retinendæ, Instit. de interdict. & in hac specie decimarum id docet Rebuf. d. quæst. 9. num. 3. vbi etiam num. 5. dicit,
31 quòd interdicto † agere poterit, licèt ratione sui beneficij omnes decimas adhuc non perceperit, sed aliquas tantùm, ex quo per collationem beneficij, & apprehensionem possessionis est effectus possessor omniumrerũ, & iurium suæ Ecclesiæ Parochialis per ea, quæ post Bart. & Arer. in l. cum hæredes, in prin. ff. de acquir. poss. Anchar. in reg. sine possessione col. 18. de reg. iur. in 6. & alios tradit Couar. lib. 3. var. resol. cap. 16. num. 13. quin
32 etiam hoc interdicto agere poterit † tam contra subditos recusantes soluere decimas, quàm contra alios Curatos, Religiosos seculares, aut regulares, & generaliter contra quoscunque alios illum turbantes in dicta possessione, vt tradunt Host. & Glos. de decim.

Secunda Conclusio. Si agatur in peti-
33 torio † ad decimas præteritas, agi poterit rei vendicatione, vt est optimus tex. in c. cum moderamine, ibi, sibi vendicent, & in c. reuertimini, ibi, quia fraudastis me parte mea, 16. q. 1. & in c. causa, de verb. sign. vbi decimæ in bonis Ecclesiæ numerantur, & expressè tenet Glos. d. c. cum moderamine, & c. reuertimini, & alia Glos. in c. tua nobis, verb. tributa, vbi Abb. num. 5. 7. 11. & 12. & cæteri, de decim. quæ Glos. apertè dicit, hoc procedere, vbi etiam decima non sit segregata; cuius opinionem fusè conatur defendere nouissimè Io. Azor. lib. 7. Instit. moral. cap. 34. quæst. 9. at verò planè contra-
34 rium † latè, & solidis sanè rationibus tuetur Anast. Germon. de sacr. immun. lib. 1. cap. 15. num. 16 & duobus seqq. Rebuf. d. tract. q. 3. num. 16. & 17. & q. 9. nu. 6.
35 & quatuor seqq. vbi etiam probat, † decimarum dominium non transferri in Ecclesiam, nisi post segregationem, licèt contrarium in hoc contendat Glos. & Doct. d. c. tua nobis. aget ergo tunc, cùm decima
36 non est segregata, Ecclesia actione † personali, & condictione ex lege canonica, quòd si solùm illi debeantur ex consuetudi-
37 ne, aget † condictione ex lege consuetudinaria, vt docet Rebuf. d. quæst. 9. num. 15. licèt Practici non soleant, (vt idem ait,) variare libellum, siue ex consuetudine decimæ debeantur, siue non.
38 Quando autem † actione confessoria, aut negatoria, vel ex dolo agi possit in materia decimarum, quoniam non multa habet necessitatis, remitto te ad not. per Rofred. in tract. de libell. iur. canon. 4. par. in rubr. qua actione dec. pet. & Rebuf. d. q. 9. num. 11. 12. 13. & 18. Ego hanc vnam subdam conclusionem.
39 Tertia Conclusio. Si agatur † inter duas Ecclesias de proprietate iuris decimandi, tunc agitur confessoria, quia de re incorporali agitur; si verò contra colē-
40 tem prædium, tunc agitur † condictione ex lege, Hostien. & Abb. d. cap. tua nobis, post Glos. latè Rebuf. d. nu. 13. Et hęc sint satis de hac quæstione.

Quod si Ecclesia vult agere contra Ecclesiam Parrochialem pro decimis existentib. in ipsa Parrochia non cõpetit illi actio spolij, nisi Eccl. Actrix probet imme-

 mora-

morabilem Egid.decis.455. vel habeat titu
lum coloratum Verall.decis.306.par.3.Ro
ta in Patauina Decimetæ 29. Nouembris
1604 coram Coccino Rotæ Decano.

QVAERO TERTIO, An, & quã
do causa decimarum sit sum-
maria.
Prima Conclusio. Si quæstio
41 † sit inter clericos, quibus de
iure debentur decimæ, & eos, qui soluere
debent, causa est summaria; text. est in cle.
dispendiosam, vbi Glos. in verbo, decimis,
& ceteri Doct. de decim. Immo & proce-
42 di poterit † sine aliqua iuris solemnitate,
vt post Zenzel. tradit Card. d. Clem. num.
28. Imol. num. 7. item tempore feriarum
ob necessitates, vt satis probat Euer. in loc.
à trib. ad decim. num. 4. maximè per text.
d. Clem. dispendiosam, iuncta Clem. sæpe,
de verb. sign.
43 Secunda Conclusio. Si quæstio † sit in-
ter duas Ecclesias de iure percipiendi de-
cimas, tunc quoque causa summaria est; ita
Glos. per illum textum, in dict. verb. deci-
mis, quam ibi Card. & alij sequuntur. idem
quoque tenet Rot. Rom. decis. 14. nu. 2. de
iudic. in nou. Asin. in praxi 1. part. §. 3. cap.
31. num. duodecimo, Marant. in spec. aur.
par. quarta, distinct. 9. num. 174. Zerol. in
prax. Episcop. verb. decimæ, vers. ad sex-
44 tum, Atque idem est † si vna earum agat
solum ex consuetudine, vt post Io. An. &
Paul. in d. clem. dispendiosam tenet. Rot. d.
decis. 14. nu. 1. & Ratio esse potest, quia
45 consuetudo † lex quædam est, & ius com
mune, cap. consuetudo, distin. 1. cum ibi
not. per Doct. & in rubr. de consuet. & sic
dici non potest, quod decimæ omnino
competant ex iure speciali.
Tertia Conclusio. Si sit quæstio de deci-
mis debitis ex pacto, pollicitatione, vel co
46 to, tunc † causa non est summaria, Glos.
d. verbo, decimis, & ibi Io. de Imol. num. 4.
& alij Doct. sed contrarium verius putat
Card. num. 19. dum ait, causam decimarum
esse spiritualem, licet debeantur ex iure
speciali, sed propter auctoritatem (inquit)
Glosæ, quæ à nemine reprobatur, commu-
niter statur ei.
47 Quarta Conclusio. Si quæstio sit † inter
laicos etiam de decimis Ecclesiasticis,
tunc causa non est summaria, nec habet lo
cum clem. dispendiosam; ita in terminis
Rot. Rom. d. decis. 14. num. 2. & colligitur
apertè ex Glos. & Doct. d. clem. dispendio-
48 sam, tenentibus; locum † eam non habe-
re, vbi decimæ debentur ex iure speciali,
non autem communi Declara tamen, hoc
49 non procedere, † quando agitur de suc-
cessione feudi antiqui decimarum, vt post
Rot. decis. quadam 50. tradit, & defendit la
tè Card. dict. clem. num. 21. ex eo maximè,
quia causa feudi decimarum est de decim.
antiquitus debitis, de iure communi licèt
50 tale ius sit translatum in vasallum, qui † de
bet vti eodem priuilegio, l. qui in ius, ff. de
reg. iur. & cap. qui in ius, eod. tit. in 6. &
hoc etiam tenet Bened. Capr. in repet. d.
Clem. num. 17.
51 Quinta Conclusio. Contra † Aduocatos,
& alios detinentes, & impedientes, ne
decimæ soluantur, similiter procedi potest
summariè; ita Marant. d. num. 174. Card. d.
clem. num. 23. post Laud. licèt Imol. nu. 8.
52 pro contraria sententia illum citet, cui † ip
se adhæret, ex eo, quod tunc non agatur im
mediatè ad decimas, sed ad interesse ra-
tione decimarum, quod etiam sequitur Ca
pra, vbi sup. num. 20.
53 Sexta Conclusio. Si quæstio sit † cum ali
quo Priore rurali, qui excolebat aliquas
possessiones sui Prioratus sitas in alterius
parochia, & retinet earum decimas, quia
inquit eas esse de dote Ecclesiæ, iuxta cap.
nouum genus, de decim. secundum vnum
intellectum, quem tamen nos alibi repro-
bauimus, vel quia sunt noualia proprijs ma
nib. culta, iuxta cap. ex parte il 1. de decim.
& Rector petat eas decimas, tunc causa
est summaria, vt post Guil. Laud. dict. cle.
dispendiosam, notat Imol. num. 8. Cardin.
num. 24. Capr. nu. 20. quoniam contra hu-
iusmodi Religiosos est ius commune, cap.
2. §. cæterum, de decim. in 6. secus vero in-
quit Card. post Laud. loc. cit. si talis prior
interuertendo possessionem, dicat, ad se
ius percipiendi decimas pertinere ex pri-
uilegio, vel præscriptione; in quo tamen
54 † contrarium, & verius tenet Imol. &
Capr. loc. cit.
De decima Papali, alijsque casibus spe-
cialibus videre poteris apud Doct. citat.
aliquid nos infr. cap. 9. quæst. vltim. in fin.

Quid

55 Quid verò importet † causa summaria & de modo in ea procedendi, recurres ad clem.sæpe,cum ibi not. maximè per Im. de verb.signific.

QVAERO QVARTO, An causa decimarum sit executiua, hoc est,an possit incipi a præcepto, deturq; ei in appellatio,necne.

Prima Conclusio. In materia decimarũ, 56 si Rector † agat contra subditum ad decimas non solutas, incipi potest a præcepto cum monitione sub excommunicationis pęna,vt intra not.dies soluisse debeat tantam summam decimarum Rectori; ita Gl. d.clem.dispendiosam,in verb. præmoniti, & post Laud.tenet Card. ibidem num. 27. Imol.num.decimo, Anchar. num.quarto, Capr. num.12. vbi etiam tradunt præcepti formam. Idem etiam de decimis in futurũ soluendis tradunt iidem Doct.locis citatis & hoc est,quod voluit Rebuf.d.tract.de decim.quæst.fin.num.23.dum ait, in materia decimarum incipi posse a præcepto, per cap.peruenit,de decim.quod idem tenet Collect.in cap.pastoralis, in fin. eod. tit.Quomodo vero excommunicatio possit ferri,vel fulminari pro decimis,fusius explicabo quæst.seq.

Secunda Conclusio. Contra pertinaces 57 in solutione decimarum † inuocari potest brachium seculare; ita Glos. d.clem.in verb.coerceri,per cap. postulasti,de homicid.quam ibi sequitur inter cæteros Imol. num.duodecimo, Rebuf.dict.quæst.vltim. num.18.

Tertia Conclusio. Subditi cogendi sunt 58 ad soluendas decimas † appellatione remota; text.in cap.ex multiplici,& cap.tua nobis,vbi Abb.num.8.& cæteri de decim. & notat Glo.d.Clem.dispendiosam,in ver. coerceri,vbi inter cæteros Io. de Imol.nu. duodecimo, & Rebuf. dicta quæstione vltima num. 21. Triuis. decis. Venet. 29. num.16.Marant.in specul.aur.par.6. tit. de appell.num.104.post.Specul.tit.de appell. §.in quibus vers. 4. Euerar. in loc. a tribut. ad decim.num.4. Marchesan.in tract. de commiss.s u rescript.cap.4.num.15.& 25. parte secunda, vbi etiam dicit, commissionem appellationis in causa decimarum dari cum clausula sine retardatione.

Omissa distinctione, de qua in fine huius numeri vbi de laic s, limita hanc conclusionem non procedere quãdo agitur cum persona Ecclesiastica quæ prætendit habere potiora iura in decimis Hostie. in cap.tua nobis sub num. 22. vers.item secus vbi duæ Ecclesiæ Henric. Boich. nu.7. in fin.vers.super eo,& num.8.Præpos.in cap.fin. § quoties num.32. quæst.6. & ibi Gemin.sub num.22.de decim.

Item limita quando agitur contra Ecclesiam, vel locum pium, tunc enim ad vtrunque effectum admittitur appellatio Rota in Corduben.decimarum 2.Decembris 1605. coram Pamphilio per Hostien. & Henric. Boich.vbi supra.

Sed quoniam Glos.dict.cap.tua nobis,in verb.tributa,Tiraquell.in tractat.de priuil. piæ caus.priuileg.153.& alij dixerunt, appellationem admitti in causa decimarum: Ideo distinguendum est cum Abb. d. cap. tua nobis, num. 9. & alijs Doctorib.quod aut laicus solum allegat præscriptionem vel consuetudinem, & non admittitur appellatio, & sic procedunt iura allegata: 59 aut † allegat priuilegium Papæ, vel compositionem legitimam; & admittitur,sicq; procedere potest dictum Glos. & sequacium.Hanc distinctionem sentit Euerar. d. num. 4. dum se remittit ad limitationes Abb.Ancharan.& Doct.d.c. tua nobis.

Et amplectitur Rota in causa Cordub decimarum 2.Decembris 1605.coram Pamphilio.

60 Ratio diuersitatis non illa est, quam affert Abb. loco citat. quia contra ius diuinum non admittitur præscriptio, aut consuetudo, secus autem fit in priuilegio, & compositione:nam vt admittamus,compositionem ab aliquo fieri posse etiam de ijs, quæ sibi debentur de iure diuino, certè neque priuilegium valet contra ius diuinum vt supr. cap 5. concl. 1. demonstrauimus; neque decimę omnino de iure diuino sunt sæpius in hoc tractatu ostendimus:sed illa ratio esse potest, quia fauorabilius est priuilegium,& compositio, & facilius probari possunt, quam præscriptio, vel consuetudo.

Sed Rota in dicta Corduben. decimarū 2.Decembris 1625.coram Pamphilio, quando agitur contra laicum recusantem soluere decimas, & in solá consuetudine, vel præscriptione se fundantem ideo vult non dari appellationem ad effectum suspé siuum, quia ius omnino resistit.

Quarta Conclusio. Debitor decimarum
61 non potest prætextu eius, quod sibi debetur, decimas denegare, cum in futuris de cimis nō admittatur compensatio, vt post Glos.in cap.decimæ, 16.quæst. 1.& alios la tè tradit Rebuf.d.tract.de decim.q.vlt. nu. 19.& Euerar.in loc.a tribut. ad decim. nu.
62 2.Immo neque † propter sterilitatem, vt fusè ostendit idem Rebuf.nu.22.& Viu.in communi opin.153. vers. consuetudo non soluendi.

Abulen.in Matth.cap.23.quæst.108.
Pelbaritus in aureo Rosario tom. 3. verbo decima §.5.
Rebuff.de decim.quæst.vlt.

QVAERO QVINTO, Quibus pęnis afficiantur non soluentes decimas.

Omissis alijs pęnis, & incom
63 modis, quibus afficiuntur † non soluentes decimas, de quibus pe Host.in summa tit.de decim.Doct.in c.reuertimini, 16.q. 1.& cap.fin.de decim. in 6. Clem. 1.cap. 1. toto tit.ext.eod.tit. Rebuf.d.tractat.quæst. vlt.& Andr.Hispan.d.tract.reg.decimar.q. 2.& 9. Anastas. Germon. in iam sæpius allegat tract.de sacror.immunit.c.19.n.100. & 101.& Petr.Gregor. Tholos. in prælud. optim. Iurisconsul. probiq; magist.lib.2.c. 25.ego contentus ero duabus pęnis canonicis, excommunicatione nimirum, & priuatione Ecclesiasticæ sepulturæ, de quibus aliquot constituam conclusiones.

Prima Conclusio. Non soluens decimas
64 cum teneatur, excommunicari † potest, ac debet, tex.in cap.omnes decimæ, 16.q.1. cap.peruenit, cap.ad hæc, cap.ex parte, il 2.cap.tua nobis, cap.in aliquibus, & c.cum non sit, de decim. Clem.dispendiosam, de iud.& nouissimè in Concil.Triden.sess.25. cap.12.de reformat.

Rota in Motulen.decimarum 31. Ianuarij 1614.coram Sacrato Molin. de iust. & iur.tract.2.disput.756.nu.4. vbi in vers. his ita relatis quærit an ille, qui sua culpa non soluit decimas, sed quando ad confessionem accedit impotens est ad restituendum possit absolui, & respondet quod sic per Nauar.in manual.c.17.nu.59.quia Concilium d.c.12.sess.25.non prohibet absolui, nisi eum, qui pro tunc tenetur restituere, quiq; peccat non restituendo bene Testatus in Matth.c.23.q.184.

In quibus omnibus iuribus cum pęna excommunicationis solum comminata sit, neque alibi reperiatur ipso iure propo-
65 sita, dicendum † necessariò est, non soluentes decimas non esse ipso iure excommunicatos, quicquid dicere voluerit Rebuf. d.quæst.vlt.num.15.& Hispan. d. quæst.2. num.2.per cap.2.de reb.Eccles.nō alien.in 6.vbi tamen nihil habetur de decim. sed so
66 lum excommunicantur laici, qui † compulerint Prælatos ad submittendum bona im mobilia, & iura Ecclesiæ laicis ipsis. Neq; concludit illa ratio, quam ijdem afferunt,
67 quod sacrilegus † est excommunicatus, c. canonica, 11.quæst.3.& cap.omnes Ecclesiæ, 17. quæst.3. detinens autem decimas
68 † sacrilegij crimen committi cap.in cano nibus, 16.quæst.1.& c.1.16.quæst.7. quare erit is ipso iure excommunicatus; Nam neq; sacrilegi omnes sunt ipso iure excom municati, sed solum violatores Ecclesiarū, quomodo loquuntur dicta iura, & not. Gl. d.cap.canonica, neque decimas denegantes sunt propriè sacrilegi; tum quia illa iu ra loquuntur de dispensantibus decimas præter Episcopi conscientiam, & de laicis possidentibus decimas, hoc est, ius decimandi, tum quia impropriè sacrilegium committere dicuntur, ex eo, quia non aliquid Ecclesiæ proprium detinent, sed solum illi debitum, vt loquitur tex.in cap. pa rochianos, de decim Neque fiunt Ecclesię quoad dominium, nisi post separationem, vt ex eodemmet Rebuf. ostendimus hoc eod.cap.quæst.2.concl.2.

Secunda Conclusio. Excommunicatio
69 hæc ferri debet † monitione pręmissa; ita disponit tex.in d.cap.omnes decimæ, 16. quæst.7. & cap. peruenit, de decim. not. Glos.fin.in cap.tua nobis, eod.tit. Glos.in

Clem.

Clem.dispendiosam,in verb.præmoniti,&
verb.coerceri,vbi cæteri,de iudic.Marche
san.d.cap.4.num.2. post Abb.in cap.perue
nit, num.3. & ibi Ancharan. de decim. Et
regula est in cap.sacro, vbi Doct. de sen-
70 ten.excommunic.quod† sententia excom
municationis ferri non debet, nisi præ-
missa canonica monitione,& competenti,
71 † quæ trina est,cap.contingit,il 2. eod.tit.
cum concord.ibi positis,cum aliquo etiam
dierum interuallo, nisi aliter necessitas po
stulet,vt disponitur in cap. constitutionē,
eod.titul.in 6.

Tertia Conclusio. Quamuis in his litte
ris comminatorijs excōmunicationis non
72 teneatur iudex † apponere clausulam il-
lam,nisi causam rationabilem volueris alle
gare,vt post Laud. tradit Card.d.clem. di-
73 spendiosam,nu.28.debet tamen,† vel reci
pere aliquam informationem, quod posses
siones sint in Parochia, vt post Laud. do-
cet idem Card.d.Clem.num.27.vel forma,
bit litteras conditionales, vt quia in ijs
narretur,decimas non esse solutas,& sub-
ijcietur,quod si verum est,monet, vt sol-
uat tam præteritas,quam futuras, cum
tempus erit,alias excommunicabit,& adij
ciat clausulam, quod si senserit se grauа-
tum, veniat ad docendum, &c. vt tradit
Cardin.d.num.28. Alia de his litteris vide
re poteris apud. Doctor.dict.Clem.dispen
diosam.

Quarta Conclusio. Is, qui soluere tene-
tur decimas,neque eas soluit, aut restituit
74 Ecclesiæ, † debet Ecclesiastica sepultura
priuari,tex.in cap.cum prohibemus,de
decim.vbi Glos.Abb.& alij, qui tamen
textus potius loquitur in laicis sibi vsurpā
tibus ius decimandi.sed de non soluenti-
bus apertè id tenet Rebuf.d. tract. de dec.
quæst.vlt.num.16.Andr. Hispan.d.tractat.
reg.decim.quæst.2.num.8.Et ratio esse po
test,quia eas detinet cum animarum peri
culo,vt dicitur in d.cap. prohibemus, &
cap.1.16.quæst.7. & notoriè delinquunt,
vt notant Doct.in dict.clem. dispendiosā,
qui autem in notorio peccato, & publico
75 decedit, priuandus est Ecclesiastica sepul
tura;opt.text.in cap. pro obeuntibus, vbi
Glos.13.quæstion.secunda, alia Glos.in
cap.non æstimemus, verb.omnibus, ead.
caus.& quæst.& in cap.ex parte il 2.verb.
communicabatur, & ibi Io.An.& alij, de
sepul. Hispan.d.tract.vers.decima est iure
naturali,num.18.De pœna autem Religio
sorum in concionibus, aut confessionibus
auertentium auditores,aut non suadentiū
pœnitentes circa solutionem decimarū,
videndus tex.in clem .cupientes,de pœn.
& ibi Doct.

QVAERO SEXTO, An supe-
rior, & iudex procedere pos
sit ex officio in causa deci-
marum?

Prima Conclusio. Iudex po
76 test ex officio procedere† contra non sol
uentem decimas,tanquam contra notoriè
delinquentem;ita Anchar.d.clem. dispen-
diosam,num.4.Imol.num.7. Cardin.num.
28.Capr.num.23.sumet tamen prius infor
mationem,quod talis sit subditus,& quod
illa prædia sita sunt in Parochia illius Re-
ctoris;ita Imol.& Capr.locis citatis.

Rota in Conchen.decimarum dell'Infantado
2.Iunij 1614.coram Andrea.

Secunda Conclusio.Visitator, si Episco
77 pus sit; siue Episcopus in visitatione,† po-
terit cogere subditos ad soluendum Paro-
cho decimas, colligitur hoc tum ex præ-
cedenti conclusione, tum ex traditis per
Fusc.in tract.de visitat.2.part.cap.2. num.
26.Læl.Zecch.in tract.de Episcop. cap. 6.
num.37.Soc.in suo tract.de visit.sub num.
28. & Franc. Pauin.in consimil.tract.de
visit.quæst.5. num.96. & seqq. & quæst.8.
num.17.& 18.in 2. par. quod idem erit in
Visitatore ab Episcopo deputato ex iusta
causa, iuxta notata per Zecch.d.cap.6.nu.
2.Pauin.d.tract.quæst.2. num.44. & seqq.
1.par.id quod in specie adnotauit Paulus
Salodius, vir magnæ eruditionis, & inte-
gritatis,prius defunctus, quam eius colle
ga fuerim in Metropolitana Mediolanensi
Ecclesia;is inquam, in sua breui, sed pul-
cherrima prax.visitat.part.2. cap.7. vbi e-
tiam tradit quomodo ea in re gerere se
debeat Visitator. Ratio est,quia Visitatori
78 incumbit † correctio excessuum, & om-
nimoda sollicitudo cleri,& populi diligen
ter visitandi, vt latè tradit idem Pauin. d.
1.par.quæst.1. num.9.12.13. & sequentib.
79 Puto tamen id procedere, † vbi notoriè
constaret, subditos ad decimas teneri,
neq;

neque vllam rationabilem causam allegarent; tunc enim, cum res altiorem requireret indaginem, diligentius esset cognoscenda, vel etiam ad Episcopum, aut ad Summum Pontificem deferenda, vt colligitur ex Salod. loc. cit. & monet Fusc. dict. cap. 2. num. 26. & cap. 21. num. 40. ex mente S. Thomæ, & aliorum.

Tertia Conclusio. Potest, & debet Epi-
80 scopus, † vbi reditus Ecclesiæ Parochialis adeo exigui sunt, vt debitis nequeant oneribus satisfacere, si per beneficiorum secularium vnionem id fieri non possit, eos sufficienter augere ex primitiarum, oblationum, aut decimarum assignatione, parochianorum collectis, aut alia, quæ illi commodior videbitur, ratione, vt disponitur in Conc. Trid. sess. 24. cap. 13. de reformat. quod etiam locum habebit, non obstante quacunque exceptione exemptionis, aut priuilegij, etiam iuris decimandi, vt est optimus text. in cap. 2. §. vbi autem, cum ibi not. de decim. in 6.

81 Pari ratione, cum Ecclesia † longè distat a Parochianis, ita, vt ipsam non possint sine magna difficultate adire, potest nouam Ecclesiam commodiorem intra eius fines Episcopus ædificare, & in ea sacerdotem, sublato appellationis obstaculo ad præsentationem Rectoris Ecclesiæ maioris, instituere ad sustentationem suam illius villæ obuentiones Ecclesiasticas percepturum, vt est tex. ad litteram, in cap. ad audientiam, il 1. de Eccles. ædif. vbi per obuentiones Ecclesiasticas possunt commodè intelligi etiam decimæ, prout colligitur ex Glos. & Doct. ibi; & Abb. in cap. nouum genus, quod est 2. num. 7. de decim. dum ad materiam decimarum quærens, & tradens, quibus soluendæ sint decimæ, allegat tex. dict. cap. ad audientiam, & quamuis tex. ibi loquatur, vbi antiquæ Ecclesiæ Rector commodè sustentari poteat sine redditibus, & prouentibus Oppidi, in quo construenda est Ecclesia, & Glos. ibi in verbo, conuenienter, dicat, quod alias id non permitteretur; tamen idem dicendum puto in eo quoque casu, cum iure nouo Conc. Trident. prouisum sit exiguitati redituum Ecclesiæ modo, quo supra diximus, nimirum assignando, vbi opus sit, decimas pro sustentatione Rectoris, & vt possit debitis oneribus satisfacere; quod etiam sentire videtur Card. cons. 26. num. 4. & satis colligitur ex d. cap. 2. §. vbi autem, de decim. in 6. quo loci iubetur Ordinarijs locorum, vt ordinêt, quod etiam priuilegiati super decimis recipiendis gratis assignent Ecclesijs Parochialibus etiam portionem de earum prouentibus, vt inde Parochi, & competentem sustentationem habere, & debita onera valeant supportare. Atque hæc de decimis, quas spirituales vocant, dicta sint satis.

SVMMAE RERVM.

Cano-

nulla. Item in Religiosis exemptis ob eiusmodi solutione, num. 103.

104 *Excommunicatio lata à Prælato exigente procurationem, vel vltra iuris formam vel contra speciale priuilegium Sedis Apostolicæ, est nulla.*

105 *Priuilegium ut non soluat decimam Papalem, si a collectore cogatur soluere, & soluat cum protestatione, quod non intendit quis præiudicare suo priuilegio, talis protestatio eum iuuat. Idem in priuilegiato, ne soluat charitatiuum subsidium num. 106. Idem vbi nulla protestatio accessit, sed per vim extorta fuit solutio; num 107.*

108 *Priuilegiatus, ne soluat decimam Papalem, si soluat sponte, aut sine vlla protestatione, an tunc sibi præiudicet.*

109 *Priuilegio an renunciare quis censeatur per vnicum actum contrarium.*

110 Cardinales non tenentur soluere decimam Papalem de suis beneficijs. Idem in charitatiuo subsidio generali imposito à Papa, num. 111.

112 *Cardinales in materia præcipuè pœnali, & reuocatoria priuilegiorum non comprehenduntur in generali constitutione Papæ, neque in regulis Cancellariæ; num. 113.*

114 Cardinales *sunt pars corporis Papæ, & dicuntur filii primi gradus, num. 115. & a Summo Pontifice vocantur filij, sicut* Episcopi *fratres, num. 116.*

117 *Tributa non exiguntur à filijs, sed ab alienis.*

118 *Cardinales an generalis constitutione comprehendantur.*

119 *Cardinales an teneantur ad generale subsidium.*

120 *Fauor fidei maximus est.*

121 *Fauorabilis dispositio comprehendit etiam* Cardinales.

122 Clausula, *cuiuscunque status, gradus, præeminentiæ, vel dignitatis existant, comprehendit etiam S. R. E. Cardinales.*

123 *Cardinales hodie semper eximuntur a solutione decimarum Papalium.*

124 *Collectores, aliique officiales deputati ad exigendas decimas Papales in aliquo loco non tenentur ad decimam beneficiorum quæ ibi habent, sicut in charitatiuo subsidio.*

125 *Argumentum a charitatiuo subsidio ad decimam Papalem iure procedit.*

126 Decima Papalis *munus, seu onus extraordinarium est, ac patrimoniale, num. 126.*

127 *Munus ordinarium quid sit.*

128 *Exemptus simpliciter intelligitur saltem exemptus ab oneribus extraordinarijs.*

129 *Officiales, & Collectores sunt immunes a solutione extraordinarii oneris*

130 *Portio exemptorum a solutione decimæ Papalis an, & quomodo accrescat reliquo Clero, cum quo Camera conuenit de certa summa, & nu. seqq.*

131 *Exemptio aliquorum non liberat vniuersitatem ab onere etiam ad ratam.*

32 *Exemptio aliquorum si vniuersitatem nimis grauat, quid faciendum.*

133 *Motus proprius quos pariat effectus.*

134 Clausulæ, *ex certa scientia, effectus.*

135 Diuisio *decimæ conuentæ quomodo fiat inter clerum, remissiue.*

136 *Episcopus vna cum Clero potest ad sui præiudicium aliquos eximere a solutione decimæ Papalis.*

137 *Excommunicatus, & intrusus, an teneantur ad decimam Papalem.*

138 *Successor in beneficio an præcessor, eiusue hæredes teneantur ad decimam Papalem.*

139 *Componere non potest Collector decimarum Papalium sine speciali mandato cum ijs, qui soluere debent, de certa aliqua summa. Nisi haberet generale mandatum cum libera, num. 140 Vel nisi ea compositio tenderet ad commodum Papæ, seu Cameræ, nu. 141. Quod multo fortius posset Camerarius Papæ, n 142.*

143 *Princeps secularis, cui Papa concessit decimas beneficiorum sui dominii, licitè potest componere cum beneficiatis super solutione decimæ.*

144 *Distributio oneris decimæ papalis quomodo facienda inter non exemptos, & nu. sequentib.*

145 *Solutio veri valoris beneficiorum cum plures decimæ imponuntur, quomodo fiat.*

146 *Solutio decimæ Papalis regulariter fieri debet ad ratam beneficiorum.*

147 *Solutio decimæ Papalis fieri debet in pecunia numerata.*

Solu-

148 Solutio Decimæ papalis fieri debet in moneta currente in locis redituum, de quibus soluenda est. Neque cogetur quis eam cambire, num. 149. Quid autem si duę monetæ pariter currant eo loco, alteraue magis, aut si post tempus impositionis, taxationis, aut priuilegij mutetur, num. 150.

151 Taxa attendi non debet in solutione decimæ, vbi Papa eam imponit, & expressè colligi vult non attenta vlla taxa. Secus si simpliciter imponatur super beneficijs, eorumue fructibus, num. 152.

153 Taxa consueta dicitur, quæ est legitimè præscripta per 40. annos. & ratio; num. sequentib.

154 Præscriptio legitima in rebus Ecclesiasticis est quadragenaria.

155 Consuetudo præter ius, quæ tangit iura Ecclesiarum, requirit 40. annos.

156 Præscriptio centenaria cur non requiratur in taxa decimæ papalis, cum alioqui ea necessaria sit contra Romanam Ecclesiam.

157 Taxa, quæ non sit obseruata per 40. annos neque beneficiati, neque Camera Apostolica in exactione decimæ tenentur stare.

158 Consuetudo per vnicum actum non inducitur.

159 Consuetum an in pluribus vicibus dumtaxat verificetur.

160 Vnicus actus, post quam transacti sint 40. anni, facit taxam consuetam, & num. sequentib.

161 Obseruatio vltima an attendatur, & nu. 158.

162 Manutenendus quisque est in sua possessione.

163 Vnicus actus sufficit, vt quis in sua possessione manuteneatur,

164 Beneficium semel taxatum ab habente potestatem taxandi, habetur pro taxato, nisi interueniat actus contrarius.

165 Beneficium consuetum clericis secularibus assignari quodnam dicatur.

166 Vnicus actus successiuus consuetudinem inducit.

167 Taxatio facienda est in exactione decimæ Papalis, vbi non sit facta, & quomodo ea fiat, num. 168. & seqq.

169 Taxatio an præcedere debeat iuramentũ.

170 Vocandi sunt ad taxationem decimæ Papalis omnes, quorum interest.

171 Taxari possunt a Collectore beneficia non taxata, absque speciali mandato.

175 Compensatio opponi potest in exactione decimæ Papalis, & nu. seq.

173 Compensatio quando obijciatur Fisco.

174 Aes alienum non deducitur in solutione decimæ Papalis.

175 Superiori census solui debet ante omnia.

176 Expensæ necessariæ, quæ fiunt gratia colligendorum fructuum deducuntur in solutione decimæ Papalis.

177 Expensæ, quæ fiunt in castrorum custodibus, aut ædificijs construendis, vel conseruandis, non deducuntur ex decima Papali. Item nec illæ, quæ pro villis tuendis fiunt in guerris, seu caualcatis, nu. 178. Item illæ, quæ fiunt pro fossatis, reparationibus molendinorum, & similibus, num. 179.

180 Expensæ deducendæ in solutione decimarum Papalium, remissiuè.

181 Collector decimarum Papalium est iudex, habetq; iurisdictionem.

182 Procurator Fisci vtitur iurisdictione, & officio iudicandi.

183 Stylus curiæ Romanæ attendendus est.

184 Collector Papæ deputatur cum facultate exercendi censuras.

185 Censuræ ferri non possunt, nisi ab habente iurisdictionem.

186 Collector est iudex delegatus, non autem ordinarius.

187 Legatorum iurisdictio in omnibus concurrit cum Ordinarijs.

188 Collectores impropriè vocantur Nuncij Sedis Apostolicæ, & gaudent alijs priuilegijs, & honoribus.

189 Delegati ad vniuersitatem causarum dici possunt Ordinarij. Secus si ea vniuersitas sit personarum, non causarum; nu. 190.

191 Delegatus potest compelli ad recipiendam delegationem

192 Collectoriæ, & Subcollectoriæ officium confertur in inuitum.

193 Collector Papæ quandonam possit dici negotiorum gestor.

194 Laicus non potest esse Collector Papæ cum facultate censurandi.

195 Laicus non est capax iurisdictionis Ecclesiasticę,

siastica, neq; potest exercere censuras. Neque esse Vicarius Episcopi, num. 196. & an ex licentia Papae, num. 197.

198 *Laicus non possit deputari collector cum facultate exercendi censuras ex certa scientia Papae.*

199 *Laicus potest deputari nudus exacter decimarum Papalium.*

200 Collector *Papae debet transcendisse* 18. *annum aetatis. Idem in delegato, nu.* 201.

202 *Collector decimarum* Papalium *debet esse persena qualificata, iuxta tex. in c. statutum §. 1. de rescript. in 6. & clem. & si principalis, de rescript. Idem in Subcollectore, in quem translata sit tota potestas, num.* 203. *Secus vbi vtrique demandatum fuisset nudum ministerium, num.* 204.

205 *Collector Papae potest sine speciali commissione deputare Subcollectorem.* Immo *etiam plures, nisi ei fuerit limitata facultas ad vnum, num.* 206. *Quin etiam, si limitata fuerit ad vnum, poterit plures successiuè substituere, nu.* 207. *Sed tunc vnum substituendo, alter reuocaretur; num.* 208.

209 Delegatus Principis *potest subdelegare.*

210 *Procurater, siue specialis ad aliquem actũ, seu effectum, potest substituere.*

211 Collector Papa *non potest deputare* Subcollectorem, *vbi in commissione essent aliqua verba, per quae colligatur, electam fuisse industriam personę, & nu. seq.*

212 I*ndustria persena per qua verba censeatur electa.*

213 *Industria personae electa censetur in magno, & arduo negotio.*

214 *Arduum, & magnum negotium quodnã sit, iudicis arbitri relinquitur.*

215 *Decimas* Papales *exigere non est magnum & arduum negotium.*

216 *Subcollector prius deputatus, quando censeatur reuocatus etiam non facta de eo mentione per posteriorem deputatienem.*

217 *Collectoris facultas, & officium quando censeatur transire ad successorem in dignitate.*

218 *Collectoris facultas, & potestas probanda est per litteras, & non per testes.*

219 *Episcopi, aliique Praelati non debent accedere ad suas Ecclesias, in iisue recipi, sine literis preuisionis.*

220 Collectoris *facultas, etiamsi sit persona illustris, & honesta, probanda est per litteras Idem in delegato, num.* 221.

222 *Cellecteris facultas non probatur per transumpta litterarum, sed tantum per originalia.*

223 *Originalia regulariter exhibenda sunt, non autem exempla.*

224 *Transumptum literarum collectoris probat eius facultatem vbi nulla lite pendente sumptum fuit seruata forma cap. fin. de fid. instru. Aut ex registris Bullarum* Papae, *num.* 225.

226 Col*lectoris facultas probari potest per testes quando collector esset deputatus in vrbe vbi moratur Papa.* Idem *fortè in nudo exactore, num.* 232.

227 Tenor *litterarum Collectoriae amissarum probari potest per testes. Idem in delegato. licet aliqui contra, num.* 228.

229 Subcollectoris *facultas probari potest per testes.* Contrarium, *num.* 230.

231 *Testes, & instrumenta regulariter parem vim habent in probatione.*

232 Collectoris *facultas probatur per testes, vbi is nudus exactor est.*

233 *Subcollectoris facultas probatur per literas Collectoris cum eius sigillo, sine manu Notarii, aut subscriptione testium.*

234 *Subdelegationes probantur per sela sigilla delegatorum.*

235 Collecteris, *seu* Subcollectoris *facultas probari non potest per communem hominum existimationem, & num. seq.*

236 *Lex* Barbarius, *ff. de off. praet. quando locum habeat.*

237 Collector *decimarum* Papalium *potest excommunicare, suspendere, & interdicere non soluentes decimas.*

238 *Delegatus potest censuras exercere.*

239 *Episcopi non soluentes decimas Papales quomodo, & quo ordine puniantur.*

240 *Excommunicatio solum generalis ferenda est in Episcopos,* Abbates, *aliasque personas Ecclesiasticas honorabiles non suspectas, vbi solum de quantitate, & aestimatione fructuum circa solutionem decimę* Papalis *agitur.*

241 Soluentes *loco decimae* Papali *minus debito excommunicari possunt specialiter, exceptis Episcopis, Abbatibus, & aliis personis non suspectis.*

In-

242 *Interdictum generale contra ciuitatem ferri non potest a Collectore ob non solutione decimæ papalis. Idem in quouis debito pecuniario num. 243. secus si prius lata sententia excommunicationis in singulares personas, ea contempta fuit, num. 244*

245 Excommunicationis contemptus *est causa immediata interdicti generalis.*

246 *Monitio quomodo facienda sit Clero, vel Collegio, vt soluat decimam papalem.*

247 *Generalis sententia quomodo ferenda sit in non soluentes decimas Papæ.*

248 Collector, *& Subcollector possunt aliis pœnis mulctare non soluentes quam censuris, subcollector tamen minorem pœnam infligere potest, nu. 249*

250 *Priuare non potest Collector beneficio non soluentem decimam papalem.*

251 *Capi possunt personaliter non soluentes decimas papales. Immo etiam Rectores vniuersitatum, & capita Collegiorum pro suis collegiis, num 252. Nisi beneficiatis essent Doctores actu legentes, nu. 253.*

254 *Brachium seculare non potest a collectore inuocari, sine speciali mandato. Secus regulariter in delegato, nu 255.*

256 *Vasa sacra, & huiusmodi non possunt capi in exactione decimæ papalis. Idem forte in iis, quæ vnis promiscuo vsui deputata, nu. 257.*

258 *Magis dignum trahit ad se minus dignum.*

259 *Vasa sacra, & huiusmodi ornamenta diuino cultui deputata non possunt per Collectorem accipi pignori etiam a sponte dantib.*

260 Collectori *capienti vasa sacra an possit violenter resisti.*

261 *Excommunicatio lata per Collectorem contra non exhibentes vasa sacra est nulla.*

262 *Collector capiens res notoriè sacras potest ab Ordinario puniri.*

263 *Collector decimarum papalium quomodo liberare possit, & quietare soluentes, aut etiam non soluentes.*

264 *Collector decimarum tenetur soluenti, si illud petat, instrumentum liberationis facere.*

265 *Executiuè an procedatur in exactione decimæ papalis, & quomodo, cum seqq.*

266 *Ignorantiam edicti allegans, & probare volens, quando audiatur, remissiuè.*

267 *Appellari potest a Collectore multis in casibus. Vt si nimis breuem terminum statuat ad soluendum, num. 268. Item vbi capit pignoris loco res notorie sacras, vel cultui diuino deputatas, num. 269. Regulariter non potest, num. 276.*

270 *Appellari potest a Collectore reiiciente exceptionem subreptionis, vbi multis impetrauerunt immunitatem a decimis papalibus, non facta mentione de priori aliorum impetratione. Item si a priuilegiatis decimam exigat nu. 271.*

272 *Causa decimarum papalium plenariè tractari debet, si quæstio sit inter clericum, & eum, cui Papa concessit decimam beneficiorum. Idem vbi quæstio est inter duos clericos, puta titularem, & pensionarium, num. 273.*

274 *Causa decimarum papalium summariè tractatur, vbi quæstio est inter clericum, & Cameram.*

275 Summariè *proceditur in exactionibus functionum fiscalium, tributorum, & collectarum.*

276 *Summaria causa est, vbi res non patitur dilationem, vt in alimentis futuris.*

DE DECIMIS PAPALIBVS.

CAP. IX.

Seu Appendix ad hunc Tractatum.

Abulensis in Matth. cap. 23. quæst. 176.
Alens. 3. part. quæst. 51. art. 6.
Bartholom. Bellencinus de charitatiuo subsidio quæst. 83 & seqq.

DIXIMVS hucusque de decimis, quas spirituales vocant, ea, qua potuimus tum breuitate, tum perspicuitate; nunc reliquum est pro complemento huius Tractatus de decimis, vt de Papalibus quoq; eodem ferè quæstionum ordine seruato dicamus.

QVAE-

QVAERO igitur PRIMO De origine, & causa huius impositionis decimarum Papalium.

Prima Conclusio. Hæ decimæ quæ Summo Pontifici a clericis soluuntur,
1 originem † habent a lege veteri, vel potiùs cum eius præcepto similitudinem habent: ad eius enim legis similitudinẽ præceptæ quoque fuerunt in Euangelica lege a Summis Pontificibus decimæ, vt in specie tradit S. Thom. 2. 2. quæst. 87. art. 1. Sot. lib. 9. de iust. & iur. quæst. 5. art. 1. & al.j, quos supra recensuimus cap. 1. quæst. 2. Habentur ergo Num. 18. hæc verba; Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens; Præcipe Leuitis, atq; denuntia; cum acceperitis a filijs Israel decimas, quas dedi vobis, primitias earum offerte Domino, id est, decimam partem decimæ, vt reputetur vobis in oblationem primitiuorum tam de areis, quam de torcularibus, & vniuersis, quorum accipitis primitias, offerte Domino, & date ea Aaron sacerdoti: cuius deinde præcepti executionem quãdam habemus 2. Esdr. 10. ad fin. his verbis; Erit autem Sacerdos filius Aaron cum Leuitis in decimis Leuitarum, & Leuitæ offerent decimam partẽ suæ in domo Dei nostri. Ex quibus verbis patet, præceptum fuisse in veteri lege Leuitis, vt de suis decimis decimas soluerent summo Sacerdoti Aaron, eorumq; filijs, ac descendentibus, qui in sacerdotio succedebant. Ad eius ergo præcepti similitudinem licitè exigit Summus Pontifex decimas à clericis, qui eam exigenti
2 † soluere tenentur, vt in hac specie adnotarunt inter cæteros Abulen. super Matth. 25. quæst. 74. S. Thom. dict. quæst. 87. artic. 4. ad 3. arg. Sot. d. ct. quæst. 4. art. 4. ad finem Couar. lib. 1. variar. resol. cap. 17. num. 3. & Rebuf. tract. de decim. quæst. 3. nu. 3. Quo-
3 rum auctoritati accedit † & illa ratio, quam aff. rt D. Thom. loc. citat. naturalis enim, inquit, ratio dictat, quod illis, qui habent curam animarum, de cõmuni multitudinis statu prouideatur, vnde possint exequi ea, quæ pertinent ad communem salutem, quam etiam rationem innuit Car dinal. Zabarell. post alios d. cle. fin. & Abb. loco mox citan.

Secunda Conclusio. Iusta de causa im-
4 ponenda est † hæc decima, & vrgente aliqua necessitate, puta pro expeditione belli contra hostes fidei, ita colligitur ex Concil. Const. sess. 43. in verbis infr in seq. concl. circa princip. recitandis & Extrauag. vnica, quæ incipit, declarationes, ibi, pro prosecutione guerræ ac negotij Regni Siciliæ contra hostes, & est Bonifac. VIII. sub tit de decim. in commun. atque ita in specie tradunt Glos. & Doct. in clem. fin. eod. tit. Rebuf. dict. num. tertio, Sot. Thomas. & Couar. loco citat. Abb. post Host. c. 2. num. fin. de decim. vbi tamen subdit Abb. id facere Pontificem de potestate absoluta, non autem ordinaria. Iusta autem de
5 causa † motum fuisse Pontificem censendum erit, donec aliud constet, iuxta tex. in cap. cum a nobis, in fin. de testam. & cle. vnic. de probat. Glos. in l. relegati, C. de pœn. cum alijs latè traditis, per Alciat. de præsumpt. reg. 3. præsumpt. 8. Menoch. eo. tract. lib. 2. præsumpt. 10. num. 1. cum multis seqq. & Ant. Gabr. commun. conclus. lib. tertio, titul. de iur. quæstion. non tollen. concl. 3.

Tertia Conclusio. Quamuis a Summo Pontifice possit inferioribus etiam laicis
6 † concedi decima super beneficijs, vt patet ex d. clem. fin. vbi Glos. & Doct. tamen
7 non modò ab ijsdemmet laicis † constitui, & imponi non potest, vt in specie adnotauit Rebuff. dict. quæst. 3. num. 4. & satis patet ex cap. clericis, in princ. & §. 1. de immun. Eccles. in 6. vbi excommunicantur
8 † laici quicunque exigentes ab Ecclesijs, & Ecclesiasticis personis, earumque bonis taleas, collectas, seu dimidiam, decimam, aut aliam partem bonorum. Sed neque ab inferioribus Prælatis, puta Epi-
9 scopis, Archiepiscopis, & similibus, vt ex dict. clem. fin. colligunt ibi Doct. & Rebuf. d. quæst. 3. num. 5. Poterit tamẽ Episcopus
10 † imponere, & exigere charitatiuum subsidium, vt latè, & optimè comprobant Bellenz. & Remig. de Gonn. in tract. de charitat. subsid. quæst. 1. & seqq. Idem quoque expressiùs, quod ad decimas spectat, prohi-
11 betur † in Conc. Const. sess. 43. in hæc verba: Præcipimus, & mandamus, iura, quæ prohibent inferioribus a Papa decimas, & alia onera Ecclesijs, & personis Ecclesiasticis imponi, districtiùs obseruari. Per nos autem nullatenus imponantur gene-

neraliter super totum Clerum, nisi ex magna,& ardua causa, & vtilitate vniuersalem Ecclesiam concernente, & consilio, & consensu, & subriptione fratrum nostrorum S.R.E. Cardinalium, & Prælatorum, quorum consilium commodè haberi poterit, nec specialiter in aliquo Regno, vel Prouincia, nisi consultis prælatis ipsius Regni, vel prouinciæ, & ipsis consentientibus, vel eorum maiori parte, & eo casu per personas Ecclesiasticas, & auctoritate dumtaxat Apostolica leuentur. Hæc ex Conc.Constan.ex cuius verbis, non modò satis, nisi fallor, probatæ remanent duę postremæ conclusiones, sed etiam expressam formam habemus huiusmodi impositionis decimarum. Quare dum Rebuff. dict.num.tertio, vers.secundo, requiritur, vult, quod post impositionem decimæ

12 † decima ipsa denuntietur; tum propter allegatum locum Num.18.præcipe Leuitis atque denuntia, tum quod debitoribus

13 † denuntiari debet, vt soluant, l. quidam Iberus,ff.de seruit.verb.præd.Doctor.in l.vinum,ff.si cert.pet.fallitur is, ni ego fallor, tum in conclusione ipsa, tum in ratione. Etenim tam ex supradictis, & verbis Concil.Const.quam ex vsu ipso, & praxi liquet, sufficere impositionem ipsam in scriptis fieri cum subscriptione Illustrissimorum Cardinalium, & publicatione, seu etiam affixione in acie campi Floræ. Rationes quoque illius leues sunt. neq; enim præceptum illud legis veteris non obstringit in Euangelica lege, cum iudiciale potius sit, vt etiam infra dicemus: neq; denũtiatio illa, de qua Num. 18. est actus aliquis post impositionem, immo fuit ipsamet impositio ex Dei mandato. Neque vrget illud simile de denunciatione, quæ fit debitoribus, vt soluant, cum ea fiat auctore iudice, summus autem Pontifex cum

14 sit Christi Vicarius, supremus † etiam iudex, & ordinarius est, c.cuncta, 9. quęst. 3.& cap.licet, de elect.cum simil.quare superuacanea erit vlterior denuntiatio.

15 Quarta Conclusio. Si concurrat † Episcopus in exactione charitatiui subsidij, & Papa in exactione generalis subsidij, & vterque exigat ex iusta causa, vtrique præstandum erit, vt post Anton. Butr. & Doctor. in cap. cum super, de cens. tradit Bellenz.in d.tract.de charitat.subsid.quęst. 63.num.1.quem etiam sequitur Remig. de Gonn.in simil.tract.quæst.54.num.1.quod

16 si vtrique præstari non possit, † præstabitur Papæ, vt ibid. probant Bellenz. & Remig.num.2.3.& 4.

QVAERO SECVNDO, de quibus beneficijs, eorumue fructibus soluatur hæc decima papalis.

Prima Conclusio. Decima

17 hæc conclusio † soluitur de beneficijs; patet ex tex.d.clem.fin.primis verbis, si beneficiorum decima,&c. & admittunt tum ibi,tum alibi passim Doct. Malè igitur Rebuf.d.quęst.3.num.4.versicul.quarto,quod hæc decima imponi super decimis beneficij, auctoritate allata, Num.18.ibi,decimã partem decimę, ex quo concludit, hanc decimam non posse imponi ei, qui deci-

18 mas non haberet, quia priuatio † præsupponit habitum, cap.ad dissoluendum, de despon. impub.cum simil.malè inquam & absque solido fundamento id tradit Rebuf. vel ob eam vnicam rationem, quod, licet hæc impositio decimæ papalis ad similitudinem fortasse illius decimę, quam in veteri lege soluebant Leuitę summo Sacerdoti, introducta sit, vt supra admonuimus; tamen illud præceptum, sicut & cæterarum decimarum, cum iudiciale potius sit, aut ceremoniale, quam morale, nequaquã adstringit Christianos in Euangelica lege, vt fusè ostendimus superius hoc eod.trac. cap.1.quæst.2.cum de alijs decimis, quæ Sacerdotibus soluuntur, loqueremur, quod etiam pręter alios ibi allegatos optimè explicat Ang.de Clauas.in summ.ver.decima circa princip.

19 Secunda Conclusio. Regulariter † de omnibus beneficijs Ecclesiasticisque reditibus decimæ papales soluuntur, vt satis patet ex d.extrauag.vnic. & tradit post alios Car.d.clem.fin.in princ. Bellenz.de charit. subsid.quæst.73.& seqq. Vnde infertur pri

20 mo, de Capellis † soluendam esse decimã, vt patet ex Compost.in cap.nuper, de decim.Rebuf.dict.quęst.3.num.6. & singulariter voluit Glos.in d.clem.fin.in fin.constat

21 enim, inquit, illas esse † beneficia Ecclesiastica, ex quo sic sunt per Episcopum ordinata, cap.quæsitum,& cap.pen. 1.q.3.&

signi-

significatum, de præb. eamq; Gl. Doct. ibi se
quuntur, qua ratione constat, secus dicen-
dum esse de illis Capellis mercenarijs, quę
numquam ab Episcopo electæ fuerunt in
titulum, aut ab vlla Ecclesiastica persona
conferuntur, sed a defuncti hæredibus
ad libitum suę voluntatis ex testatoris di-
spositione eliguntur, quales quampluri-
mas Capellanias quotidie videmus, & de
ijs videtur esse tex. in extrau. postulasti, §
porrò, de præbend. in commun. agitque
Nauar. cons. 5.7. & 27. de præben. vol. 1. &
ante eum Redoa. in tractat. de spol. Eccles.
quæst. 3. §. & in hac materia, num. 6. & 35.
alijque passim. Infertur secundo, idem
22 † dicendum esse de Canonicatibus. cla-
23 rum enim est, eos esse beneficia † Eccle-
siastica, c. conquerente, & cap. pen. de cler.
24 non resid. cum alijs text. Idem in † Cathe-
dralibus, Metropolitanis, & Patriarchali-
bus, latè Bellen. dict. quæstion. 73. Tertiò,
quod, si quis in pluribus etiam ciuitatibus
& diœcesibus plura habet beneficia, de om
25 bus † decimam soluet, vt habetur in dict.
extrauag. vn. veri. quod si in diuersis. Immo
etiam Prælati, & alij Clerici exules, cu-
26 iuscunq; dignitatis existant, de suis † pro-
uentibus Ecclesiasticis decimas persoluent
vt in ead. extrauag. disponitur, vers. Prælati
autem. Quod vero attinet ad reditus, &
prouentus, multa inferuntur, de quibus
hac ipsa conclusione, & sequent. latiùs
dicemus. Aliqua tamen beneficia, & aliqui
reditus excipiuntur, de quibus per Doct.
communiter, cum alibi, tum d. clem. final.
Bellen. loco citat. & tex. in citat. extrauag.
vnica, de dec. in comm. Quę extrauagans
27 † licet particularis constitutio esse videa-
tur de decimis per illum Pontificem Boni
facium tunc impositis, vt etiam colligi vi
detur ex eius princip. atque adeo expiras-
se eius Pontificis morte, sicut de extrauag.
ex debito, de elect. & extrauag. ad regimen
de prçben. in commun. tradiderunt Doct.
quos recensuimus, & secuti sumus in no-
stro tractat. de Option. cap. tertio, num. 4.
tamen cum in hac extrauagan. vn. de dec.
non adsint verba sufficientia, ex quibus ap
pareat, velle Pontificem, illam expirare
morte sua, prout in dict. extrauag. ad regi
men, dicitur, donec miserationis diuinę
clementia nos vniuersalis Ecclesię regimi
ni presidere concesserit, &c. & in dict.
extrauag. ex debito, habetur, donec Chri-
sti dignatio nos dignabitur vniuersalis Ec-
clesię sponsę suæ regimini præsidere, &c.
cumque hæc extrauagans sit certa & nota
nec vagetur, sed sit inserta in corpore iu-
28 ris, vim † habet legis, ita, vt sententia
contra eam lata sit nulla, per ea, quæ tradit
Doct. in cap. pastoralis, de fid. instr. & in l.
prolatis, ff. de re iudic. & late in his termi-
nis Franc. Pauin. in prelud. ad extrac. lo. 22.
& Hieron. Clar. in prælud. ad extrau. com
mun. eique tamquam legi generali standū
erit. Neque oberit, quod de particulari illa
decima loqui videatur, cum Papa respon
dendo, & definiendo super particulari ca
29 su † canonem condat, cap. ex multa, in
princip. de vot. & vot. redempt. vbi Doct.
Glos. fin. cap. consultationi, de temp. ordin.
Abb. cap. fin. colum. 3. de iur. cal. cum alijs,
quos refert, & sequitur Felin. cap. 1. num.
77. de constitut. Ex quibus sequitur, quod,
cum quæstio aliqua, aut dubitatio circa im
positionem decimarum oriri contingat,
30 † ad hanc extrauag. recurrendum sit, prout
etiam recurrendum monet Rebuf. d. quest.
3. num. 6. & quotquot Doct. aliquid de hi-
sce decimis scripserunt, eam passim pro de
cisione allegant. Excipiuntur ergo (vt vn-
de discessimus reuertamur) nonnulla be-
neficia, certique reditus ab huiusmodi so
lutione decimarum, nisi de ijs expressa
mentio fiat, cum decima imponitur; quo-
rum aliquot in hanc, & seqq. conclusioni-
bus lubet recensere.

Primo quidem excipiuntur reditus, &
31 prouentus † leprosarium domorum Dei,
& hospitalium pauperum, qui in vsus le-
prosorum, infirmorum, & pauperum
conuertuntur, de ijs enim decima non
soluetur, vt disponitur in dict. Extrau. vn.
vers. de reditibus, & not. Rebuf. dict. quæst.
3. num. quarto, Felin. cap. de quarta, num.
18. de præscript. Glos. & cæteri dict. clem.
fin. vbi Card. quæst. tertia singulariter dicit
quod, quamuis Lap. (quem deinde se-
cutus est ibidem Imol.) asserat, se con-
3 suisse, † deberi decimam ex reditibus, qui
supersunt vltra hos vsus pauperum, & in-
firmorum, tamen debent potius expendi
in vsus aliorum pauperum, vel conseruari
ad superuenientiam maioris numeri pau-

perum, ex quo ſic fuerant reditus deputa
ti, clem. quia contingit, de relig. dom. & c.
ſi propter de reſcript. in 6. Card. ſequitur
idipſum latè probans Bellenz. d. tract. de
ſubſid. charit. quæſt. 68. num. 3. Ratio verò,
cur huiuſmodi reditus decimæ Papali nó
ſubſint, ea etiam eſſe poteſt, quoniam
33 † hoſpitalia illa nomine beneficiorum
propriè non comprehenduntur, quo argu-
mento vtitur a contrario ſenſu in Capella-
nis Gloſ. 1. in fin. dict. clem. fin. de decim.
vnde per litteras ſuper prouiſione quorũli
bet clericorum directas, de xenodochijs,
leproſarijs, eleemoſynarijs, ſeu hoſpitali-
bus nulli poteſt prouideri, niſi hoc in litte-
ris caueatur expreſsè, vt diſponit ad litte-
ram tex. in clem. per litteras, quę eſt 2. de
præben. & dig. Immo neque hoſpitalia
34 † in beneficium conceduntur, niſi in illo-
rum fundatione ſecus conſtitutum fuerit,
ſeu per electionem (a Superiore confirmá
dam, vt exponit ibi Gloſ.) ſit de Rectore
loci huiuſmodi prouidendum, vt caue-
tur in d. clem. quia contingit, quæ eſt fin.
§. vt autem de relig. dom. Secus verò dicen
35 dum erit † de hoſpitalibus militarium or-
dinum, aut aliorum Religioſorum; nam &
ea in beneficium conferri poſſunt, dict. cle
ment. quia contingit, §. præmiſſa vero, ne-
que ſub nomine eorum hoſpitalium, de
quibus in dict. Extrauag. vn. aptè continen
tur, cum ad vſus illorum, & pauperum om
nes eorum reditus per ſe non ſint deſtina-
ti; ſed potius ad militum illorum, ſeu Reli
gioſorum ſuſtentationem, cum onere
tamen aliquo vel hoſpitalitatis, vel cer-
36 tæ eleemoſynæ, & lagitionis: quare † ex
ijs reditibus, qui vltra hæc omnia ſupere
runt, ſoluenda erit decima ſingula quæ etiá
colliguntur, & optime confirmantur ex la
tè traditis per Bellenz. de charit. ſubſid. q.
38. & 68.

Secundo excipiuntur Moniales, alique
37 † regulares perſonæ, quarum reditus, &
prouentus Eccleſiaſtici adeo ſunt tenues,
quod de illis ſuſtentari non poſſiut, ſed pro
habendo vitæ ſuæ ſuſtentationem neceſſe
habent publicè mendicare, ac eleemoſy-
nas publicè petere; ita habetur ad ver-
bum in dict. Extrauagant. vn. verſ. Monia-
les, & not. Gloſ. 1. dict. clement. final. &
poſt alios fusè Bellenz. dict. tractat. quæſt.
30. & 77. & Remig. de Gonn. in ſimil. tra.
de charit. ſubſid. quæſt. 37. num. 14. vbi etiá
38 cum ſequentib. idem probat † in alijs te-
nuibus beneficijs cæterorum clericorum,
poſt Gemin. conſ. 85. verſ. ex quibus con-
cluditur, & alios; quod etiam patet ex his
quæ nunc dicemus.

Tertio, ſeculares clerici, quorum Eccle
ſiaſtici reditus, & prouentus annui ſum-
mam ſeptem florenorum auri non exce-
39 dunt, eam † decimam non præſtabunt,
vt cauetur in d. Extrau. vn. verſ. ſeculares
quoq; clerici, & adnotauit Gig. in tractat.
de penſion. Eccl. quæſt. 59. num. 7. vbi etiam
exponit florenos auri pro ducatis, & opti-
mè; & ita intelligit, & obſeruat Romana
Curia. quod idem de Capellis, quæ non
excedunt viginti libras, quod nimirum de
ijs decima non ſoluatur, tradit Rebuf. d. q.
3. num. 6. poſt Collect. in cap. nuper, de
40 decim. Si tamen † vna perſona plura ha-
bet beneficia, quorum nullum per ſe acce-
ptum dictam ſummam ſeptem florenorum
auri attingat, ſimul tamen plura collecta
eam excedant, de omnibus illis, & ſingulis
decima perſoluetur. Sed non ſoluetur de
41 pitantis † Monachorum; ita declaratur
in d. Extrau. verſ. ſi vero. eas autem pitan-
42 tias † expenere poſſumus, vel pro ſtipen-
dijs, quæ dantur Monachis, vt inſeruiant
Eccleſiæ, vel etiam pro portionibus, quæ
illis dantur, aut debentur ad eorum victũ,
& congruam ſuſtentationem, vt patet ex
traditis per Anaſtaſ. Germon. de ſacrorum im
mun. lib. 3. cap. 17. num. 17. & tract. de in-
dult. Apoſt. §. per quæ ſublatis, nu. 10. nec-
non ex adductis per Henriq. in ſum. Theo.
mor. lib. 9. qui eſt de vero Miſſæ ſacrificio,
cap. 12. tom. 1.

Quarto, de his, quæ a Chriſtifidelibus
relinquuntur Eccleſijs, vt ex his perpetui
emantur reditus, decima non ſoluitur, vt
43 † habetur in d. Extrau. vn. verſ. ſimiliter de
his. de alijs tamen legatis quæ Prælatis, &
alijs perſonis Eccleſiaſticis, non perſona-
rum; ſed Eccleſiarum, vel officiorum ratio-
44 ne relicta ſunt, decima † perſoluentur, vt
dicitur in ead. Extrau. verſ. de legatis quo-
que. De eleemoſynis autem, & alijs obla-
tionibus dicam inferiùs verſ. Octauo, de
eleemoſynis.

Quintò, De Xenijs Prælatis, &
alijs

alijs personis Ecclesiasticis liberaliter fa-
45 ctis, non soluetur † decima; prout subditur in ead. Extr. vn. vers. idem de xenijs.
46 sunt autem xenia † proprie munuscula, quæ hospitibus dantur, ξένος enim græcè hospes est; vnde xenodochium, hospitale, & similia, sed & sumitur etiam xenium pro quolibet munere, ac dono, l. solent. ff. de off. proconsf. Plura de his videri possunt apud Ant. Nebriss. in vocabul. vtr. iur. & eũdem. ac Hier. Verrut. & alios in Lexico iuris, verb. xenium.

Sexto, Ex dict. Extrauag. vn. vers. decla-
47 ramus etiã, habetur, quod de syluis, † seu nemoribus, quæ non consueuerunt vendi, nil soluitur, nisi fortè aliquid de illis venditum fuerit durante decima, & tunc æstimabitur, quantum valere debent annui reditus partis venditæ secundum affi-
48 siam (hoc est † secundum iustum prætium à Principe statutum, per ea, quæ latè tradit Remig. de Gonn. tractat. de charit. sub. sid. quæst. 60. num. 1. & 2. seu, vt paulo post in ead. Extrau. vn. dicitur, firmam annuam, arg. eorum, quæ tradit Glos. in cap. penul. verbo, assisios, de cler. non resid. hoc est, conuentionem de certa summa pecuniæ, seu fructuum pensionis nomine) secundũ assisia, inquam, quæ consueuit fieri de nemoribus, in partibus illis, in quibus nemus situatum fuerit, & de sola æstimatione decima persoluetur, & nõ de eo, quod perciperetur de iis syluis, seu nemoribus, quæ vendi non consueuerunt; nisi fortè vendantur durante decima (intellige autem de venditione, non quoad proprietatem, sed quoad prouentuum, vnde ibidem subditur) quia tunc soluetur ex venditione pascuagij, seu herbagij, aut alterius cõsimilis prouentus eorundem nemorum, & syluarum; &, si non vendantur huiusmodi pascuagia, & similia, non soluetur decima de his, tamen, quod in fraudem decimæ nihil contra hoc attentetur, hæc in d. Extrauag. de syluis verò cæduis idem fiet, quod de stagnis mox dicetur, vt habetur in eadem Extrauagant. versic. de piscarij, autem.

49 Septimo. De piscibus † stagnorum, vel belluis garenarum, quos pro vsu, vel esu suo consumi, vel sine fraude donari contigerit, decima non soluetur, vt habetur dict. Extrauag. vers. de piscibus stagnorum. De stagnis vero, & piscatoris (domesticis nimirum, ac priuatis, quæ venduntur quoad prouentum dumtaxat) decima
50 sic † soluetur; videlicet, quod fiat relatio de numero annorum; quibus ante venditionem vltimam vendita non fuerunt ad quantitatem prætij ex ipsa venditione vltima recepti, vt pretio diuiso in partes secũdum annorum terminum, durante decima soluatur decima ipsa de tot partibus pretij ex ipsa venditione recepti, quot fuerant anni prædicti; vt si forte quinque anni erant elapsi, ex quo non fuerant stagnum venditum, & tunc venditum fuit pro centum florenis, fiant de pretio quinque partes, & pro tribus annis, quibus durabit decima, soluatur decima ipsa de tribus partibus pretij tantum, videlicet 60. florenis (vnde sex tantum floreni tribus illis annis soluentur) & multiplicabuntur & minuentur partes pretij, prout plures, & pauciores fuerunt dicti anni. De piscatijs autem fluminum, & lacuum, & venationibus, si vendantur, idem, quod de stagnis, fiet. Hæc omnia cauentur in ead. Extrauag. vers. de stagnis vero.

51 Octauo, de eleemosynis, seu oblationib. datis ad opus fabricę, & maximè de his oblationibus, quæ in ciuitatibus, & aliquibus castris, & locis dictarum Prouinciarum in certis festiuitatib. in candelis, & alijs consueuerunt dari, & offeri ad opus fabricæ deputatis, decima non soluetur. Similiter nec de illis oblationibus, quæ colliguntur interdum per laicos, qui consortiales dicuntur, (vulgo autem confratres vocamus) interdum per clericos, quæ ad opus consortij reducuntur, & quæ offeruntur, vt luminaria in Ecclesia, cruces, & calices fiant, & reparentur, & etiam ex illis pauperibus subueniatur, & sepeliãtur corpora pauperum defunctorum; ita disponitur in sepius memorata Extrau. vers. de eleemosynis vero. Soluetur tamen de alijs oblationibus, quæ fiunt clericis, & Rectoribus, siue fiant pro exequijs mortuorum, siue pro dandis pœnitentijs; necnon etiam de emendis, quæ ab excommunicatis recipiuntur, vt habemus in ead. Extrauagant. versiculo. Soluetur autem, qui est paulò

post medium, & vers. insuper de oblationibus, qui est prope finem illius constitutionis, quod tamen intelligerem tunc demum procedere, cum decima imponitur super quibuscunq; prouentibus, redditib. & obuentionibus tam ordinarijs, quam extraordinarijs, prout fieri solet, per ea, quę latius afferam infr. hac ead. quæstion. concl. vlt.

52 Tertia Conclusio. Rector † Parochialis, qui vrgẽte necessitate Ecclesiæ, puta, quia ipse residendo personaliter in eadem, per se non sufficeret ipsi curę propter multitudinem Parochianorum, vel diuisionem Parochiæ suæ, sed necesse habet vnum, vel duos, vel plures Capellanos cõducere, & eis propter, (vel, vt ego potius legerem, præter) victum, salarium constituere; salarium huiusmodi poterit in decimę solutione deducere; sed ratione victus Capellanorum ipsorũ aliquid non deducet, sic cauetur in dict. Extrau. vers. Rector Paro-

53 chialis. Similiter quæuis † persona Ecclesiastica, quæ in Ecclesia sua, vel beneficio, quod residentiam personalem requirit, nõ residet, sed facit in eodem per firmarium vel Vicarium deseruiri, deputando ipsi Vicario, vel firmario certam prouentuum suorum portionem, non de Vicariatus seu firmarij portione, sed de vniuersis ipsius Ecclesiæ, vel beneficij prouentibus decimam exhibebit; ita disponitur in ead. Extrau. vers. sed Ecclesiastica persona. De hu-

54 iusmodi autem † Vicarijs, & Coadiutoribus habetur in c. in noua, 16. quæst. 7. cap. fin. 93 distinct. & c. 1. 94. distinct. & tot. tit. vbi Doctor. de off. Vicar. & tit. de cler. ægrot. vel debil. cnm. simil. Io. Selu. & alij in suis tract. de benef.

Quarta Conclusio. Quoniam nonnulli obtinẽt à Monasterijs, & Ecclesijs Prioratus, pensiones, census, redicus, domos, grã-

55 gias, (hoc est, villulas, vt colligitur ex Extrauag. cum nonnullę, la 1. de præben. in comm. necnon ex tex. & ibi Glos. marg. in cap. fin. de cens.) in soluenda de his de-

56 cima † distinguendum est cum Bonif. VIII. dict. Extrauag. vers. & quia nonnulli, an talia in beneficium habeautur ex contractu, an mera gratia. Si enim talia in beneficium habeãtur, siue hoc sit concessum per Sedem Apostolicam, siue per ipsorum Monasteriorum, vel Ecclesiarum personas de illorum prouentibus soluetur decima. Cum autem obtineãtur talia ex contractu puta ad pẽsionem, vel firmam annuam, in qua non est facta gratia obtinenti, sed in hoc vterque contrahentium studuit cõditionem suam facere meliorem: perceptores pensionis, vel firmæ de ipsa pensione, vel firma decimam exhibebunt: si autem quis ante, vel post huius decimæ concessionem, ad vitam propriam, emit prouentus prioratuum, vel aliorum prædictorum pro aliqua pecunia; ita, quod in hoc ei sciẽter gratia non est facta; considerabitur quantum æstimatione communi valeant annui prouentus prioratus, grangiæ, domus, terrarum, seu redditum huiusmodi, & secundum hoc ab illis, quorum est horum proprietas, qui inde pretium pro futuro tempore receperint, per tres annos decima exhibebitur. si autem in his gratia facta sit obtinentib. qua scienter pro minori pretio, quam valeant, sunt talia vendita vel locata; ipsi obtinentes, & non Monasterium, vel Ecclesię de illo, in quo gratia facta est ipsis, & dereliquo illi, quorum est proprietas, decimam exhibebunt. Si autem personis aliquib. pro iusta mercede, seu remuneratione laboris, vel obsequij præstiti, vel præstandi talia sunt concessa, hi, quorum est illorum proprietas, in decimatione prouentuum suorum, etiam horũ prouẽtus merito numerabunt, & de illis (sicut de alijs, quos pro certis suis vtilitatib. expendunt) decimam exhibebunt. Quodsi hęc per illos, qui ea obtinebant, in alios sunt translata, (quia res transit cũ onere suo) etiam circa illos, quæ prædixi-

57 mus, seruabuntur. Nec deducentur † expensæ, quę pro Monachis) qui in talibus Prioratibus, grangijs, seu domibus in beneficium, seu ex mera gratia concessis, ex pacto teneri debent) fieri dignoscuntur. Expensę autem illorum Monachorum, vel

59 personarum, quæ teneri debent ex pacto in Prioratibus, grancijs, seu domibus ad iustam firmam, seu pensionem concessis, siue determinatæ, siue non, æstimabuntur æstimatione communi, & talem ęstimationem Monasterium, vel Ecclesia, cuius illorum est proprietas, cum suis prouentibus decimabit. Hæc omnia Bonif. dict. ver. & quia

quia nonnulli. Ex quibus illud, quod de pẽsione dicitur, si tamen de vera pensione Ecclesiastica intelligere velimus, latius infr. explicabitur, quæst. 3. conclus. 2. Quod vero de expensis habetur, diligenter adnotandum est propter illa, quæ infr. quæst. 4. conclus. vlt. dicemus de expensis deducendis; vbi quicquid in hac, & in superioribus ac seqq. conclus. ad expensas faciens diximus, ne longum faciamus, nequaquam repetemus, sed ad ea, quæ hic dicta sunt, lectorem remittere sat erit.

Quinta Conclusio. De procurationibus,
59 † quas Prælati in victualibus percipiunt decimam non persoluent, sed qui eis præstant huiusmodi victualia, in decimatione suorum prouentuum, & redituum numerabunt, & soluent decimam de eisdem. De illis autem procurationibus, quas Prælati in pecunia numerata rectè percipiunt ab antiquo, & quas perciperent, etiam si non visitarent, decimam præstare tenentur. Prælatus autem, qui procurationem, quam sine visitatione potuit de iure percipere in pecunia numerata, remittit; quia remittit quod sibi debetur, & de quo soluisset decimam, si illud recepisset, tenetur ex tali procuratione decimam exhibere. si vero procurationem, quam tantum in victualibus licet percipere, fortasse remittit, persona Ecclesiastica, cui remissio facta est, huiusmodi victualia cum alijs prouentibus suis cum decimam soluet, æstimabit, cum, etiã si non essent remissa, hoc facere teneretur; sic habemus in d. Extrau. Bonif. VIII. vers. Præl. de procurationibus. De his vero pro
60 curationibus † fusè tractant tex. & Doct. 10. quæst. 2. & 3. per totum, 23. quæst. vlt. & cap. si tributum, cum seq. 11. quæst. 1. & tot. ferè tit. de cens. ext. & in 6. inter Mod. Petr. Surd. tract. de aliment. tit. 1. quæst. 64. Paulin. Socin. Fusc. & alij in suis tract. de visit. sub quæst. & tit. de procurationib.

61 Sexta Conclusio. De ijs † quoque, quæ consistunt in iurisdictione, mero imperio, regalibus, atque similibus, soluetur decima deductis salarijs moderatis, quæ ante concessionem decimæ consueuerunt solui iudicibus, & officialibus, similibusque personis, sine quibus iurisdictio, & cætera similia nequeunt expediri, ita tamen, quod in fraudem decimæ, nihil contra hoc penitus
62 attentetur. sed expensæ † officialium, iudicum, & huiusmodi personarum factæ in vestibus, siue victualibus minimè deducentur, sicut aliæ expensæ similes factæ circa familiam Prelatorum. Ita habemus in dict. Extrau. vn. vers. de ijs quoque.

Septima Conclusio. De furnis, ac molen
63 dinis † decima præstabitur, vt ibid. dicitur
64 vers. item de furnis. de fructibus † quoq; arborum, & hortorum decima soluetur.
65 De his † autem, quæ consumuntur vsu, vel esu animalium, si sint Ecclesiarum, soluetur decima, deductis expensis necessarijs, quæ fiunt pro custodia, si vero sunt personarum, decima non soluetur, ita habetur in sæpius memor. Extrau. vn. de dec. vers. de fructibus arborum.

Octaua Conclusio. Beneficia quoque vnita subiacent huic decimæ, licet princi
66 paliter † vniantur, & retineant nomen, & statum proprium. Ratio clara est, quia, cum retineant statum suum, sicut ante subiecta erant, ita nunc, & probatur ex eo, quod tradit Card. post alios d. Clemen. fin. de decim. dum vult, quælibet beneficia cõprehendi nomine beneficiorum, de quo d. Clem. in primis verbis. Immo idem erit, si ex duobus vnitis vnum fiat; vtrumq; enim suam naturam seruat, iuraque, & priuilegia sibi inuicem communicant, vt patet ex iur. infr. citan. & not. Abb. cap. secundo, nu. 4. de relig. dom. & alij passim; quare, prout antea soluebatur de ijs decima, vel non, ita quoque nunc fiet. Idem quoque erit, si beneficium aliquod, quod aliàs immune esset à decima, alteri vnitum sit accessoriè dummodo illud beneficium, cui vnitur, decimæ subiaceat, tunc enim de ijs quoque redditibus soluenda erit decima, & contra; cum eo casu Ecclesia, quæ alteri accessoriè vnitur, & annectitur, illius naturam, consuetudinem, & priuilegium assumat, propriaque iura amittat; siquidem ei, cui vnitur, Ecclesiæ, tamquam filia matri esse perhibetur, quæ omnia colliguntur ex text. & Doct. in cap. postquam, & cap. & temporis, 16. quæst. 1. cap. sicut vnire, de excess. præl. cap. quod traslationem, de off. Leg. Abb cap. 1 ne sed. vac. & d. cap. 1. nu. 4. & Petr. de Perus. in tract. de vnion. cap. 1. Et generaliter, quod de omnibus beneficijs vnitis, seu membris principalis benefi

cij soluenda sit decima papalis, consuluit Oldr.cons.253.num.1.Bal. cons.205. num. 4.volum.3.Rebuf.cons.125.num.7. & latè tradit Remig. Gonn.in tract. de charitat.
67 subsid.q.26.nu.1. Quod idem puto † locũ habere, quamuis bona, & fundi beneficiales siti sint diuersis in locis, & decima imponatur in aliqua diœcesi, vbi situm est beneficium, & Ecclesia; non autem vbi bona illius: attenditur enim locus beneficij, cũ huiusmodi decima † sit onus reale Ecclesiarum, non autem prediorum, & imposita sit non ipsis rebus, sed Ecclesijs, vel personis Ecclesiasticis pro ipsis rebus; vnde soluenda erit decima etiam pro bonis sitis extra illud territorium. Ita per hanc rationem tradunt In terminis Doct. communiter in cap.1. de immunitat. in 6. maximè verò Io.An.Gemin. & Franc. quos ego vidi, eosque sequitur Bellenz. de charit. subsid.quæst.434.Remig.de Gonn. eod. tract. quæst.25.& 26.vbi id latè examinant; quãuis contrarium tueri videatur Federic. de Sen.cons.151. in 2. respons.

Nona Conclusio. Decimę soluuntur de mensa grossa Canonicorum. Quod enim
69 de Canonicatibus † soluatur, supr.admonuimus hac ead.quęst. concl.2. & colligitur ex alleg.Extrau.vn. vers.sed Ecclesiastica persona, dum comprehendit quodlibet beneficium, quod residentiam personalẽ requirit: clarum autem est, Canonicos
70 † teneri ad residendum, vt tot. ferè tit. & clariùs in cap. pen. de cleric. non resid.& cap. vnic. eod. titul. in 6. Quamuis igitur
71 † mensa hæc, vt plurimum, tam à prębendis, quam à distributionibus quotidianis distinguatur, vt patet ex Paris. consil. 32.vol.4.Cald.cons.21. sub.tit. de pręben. Rebuf.in Concor. Gall. rubr. de collat. §. 2, verbo distributionum, Abb.in cap.licèt, de pręben.Felin.in cap.Iacobus, de simon. Doct.ferè omnibus in d. cap. vnic. tamen ex ijsdem fere Doct.ibi.videre est, aliquan
72 do † eam succedere loco prębendarum, vt liquet inter alios ex Abb. d. cap. licèt;
73 aliquando de ipsa mensa grossa † soluuntur distributiones quotidianę, vt inter ceteros tradit Gemin.dict. cap.vnic.in fin. Vbi ergo mensa hęc, seu massa subrogetur, & succedat loco prębendarum, quoniam non adsint, prębendę distinctę, tũc, quamuis decima absolutè imponatur su-
74 per beneficijs, puto, † de ea decimam
75 esse; cum subrogatum sapiat † naturam eius, in cuius locum subrogatur, l.eum qui §.qui iniuriarum, ff.si quis caut. cum alijs vulg. sed vbi etiam ea in distributiones quotidianas destinetur, ac distribuatur, tũc saltem, cum decima super prouentibus Ecclesiasticis, seu Ecclesiasticarum persona-
76 rum imponitur, de illa mensa † soluenda erit decima; eo enim casu de ipsis quoque distributionibus quotidianis præstatur, vt mox dicam.

Decima Conclusio. Vbi decima Papalis imponatur super beneficijs, & omnibus
77 prouentibus Ecclesiasticis, tunc † de distributionibus quoque quotidianis soluenda est: tex.ad litteram in iam millies citat. Extrau.vn.vers.& quia non occurrit, de decim.vbi Bonif.ponit hæc verba: Et quia non occurrit nobis, quin quotidianæ distributiones prouentus Ecclesiastici sint, de distributionibus, quæ dantur in horis Canonicis præsentibus, debere solui decimã declaramus. Vnde per eam Extrauag.nonnulli absolutè dixerunt, de quotidianis distributionibus soluendam esse decimam, vt Glos.1.Imol.num.6. & alij d. Clem. fin. de decim. qui tamen intelligendi sunt in casu Extrauag. cum nimirum decima imponitur super prouentibus; ob eam ratio-
78 nem, quia nomen prouentus † valde generale est, & comprehendit omnem reditum vndecunque nobis obuenientem, vt patet ex tex.in l.annonam, ibi, vberes prouentus, ff.de extraor.crim. Boer.decis.224. Alciat.in l frugem, primis verbis, ff.de verbor. signific. & ibi latiùs Rebuf.vers. prouentus verò, & in Concord.Gall.rubric.de collat.§.volumus in Glos.reditus, cum seq.
79 Quod idem putarem dicendum, † si decima imponeretur super reditibus, aut obuẽtionibus Ecclesiasticis; nam & nomen
80 reditus, & obuentionis † satis generale est, vt patet ex Alciat. loc.cit. Rebuf.dict. Glos.reditus, & l.frugem, & vers. insuper, de verbo reditus, & vers. obuentiones, Boer.vbi supr.Zenzel.in Extrauagant. Io.22.incipit, suscepti, verb.fructus, & obuentiones, de elect.& alijs, quos refert, & sequitur Tiraq.de retract.lignag.§.1.Glos. 6.num.primo, certè reditus nomen generalius

ralius est, quam nomen fructus, vt adnota
uit Glos. communiter recepta in cap. 2. de
suppl. negl. Prælat. in 6. verb. reditibus; plus
enim est in reditu, quam in fructu, vt par
tus ancillæ, l. in pecudum, §. hæreditatem
ff. ad Trebel. & §. in pecudum, Inst. de rer.
diuis. cum simil. & tamen sunt in reditu, l.
Paulus, §. heres, ff. de vsur. alia Glos. in cap.
generali, verb. reditus, de elect. in 6. Rebuf.
dict. Glos. reditus, & alij Doctor. quos recē
sere non est necesse. Vbi autem decima
imponatur dumtaxat super beneficijs, vel
81 eorum fructibus; tunc puto † non esse
eam de distributionibus soluendam; sic
intelligendi sunt, quotquot indistinctè as-
serunt, de ijs non esse soluendam decimā,
quod voluit Glos. Zenzel. dict. Extrauagan.
suscepti, verb. soluere in fin. alia Glos. dict.
Extrauagant. suscepti, verbo, in totum, ante
medium, ne sed. vacan. inter commun. tra
diderunt que Geminian. cons. 85. num. 18.
Marc. Mant. cons. 1. Tiber. Decian. cons. 43.
num. 15. post Gemin. 153. Flam. Paris. de re
sign. benef. lib. 6. quæst. 2. num. 31. Mandos.
tract. de sign. grat. tit. de pension. colum. 8.
vers. pensiones, Rebuf. dict. tractat. de dec.
quæst. 3. num. 8. dicens ita fuisse per Papam
declaratum, Gig. vero cons. 144. num. 33.
multas refert se vidisse litteras Apostolicas
mandantes, quod de distributionibus quo-
tidianis decima per Papam imposita non
solueretur, ex quibus quinque recenset
sub diuersis datis, & subdit, sæpius se ita
practicasse, & obtinuisse. Bellen. demum
in tractat. de charit. subsid. quæst. 76. dicit,
quod nisi essent declarationes illæ Bonif.
VIII. contrarium diceret, quod nimirum
de distributionibus quotidianis decima
non præstetur. Idque ex eo maximè pro-
batur, quod distributiones quotidianæ
82 neque † nomine beneficij veniunt, vt post
Gemin. d. cons. 85. num. 20. Rip. respons. 2.
lib. 1. & Franc. dict. cap. vnic. §. statuimus,
not. 1. tradit Gig. d. cons. 144. num. 17. & 18
83 neque etiam † nomine fructuum benefi-
cij, neque in valore illius computantur,
Rot. decis. 63. de sentent. & re iudic. in an-
tiq. decis. octaua, de præbend. in nouiss. &
29. eod. titul. in antiq. decis. 33. num. secun
do, & decis. 170. num. primo, lib. tertio,
prima part. in nouiss. diuers. Boer. decis. de
cimanona, num. decimoquarto, de rescrip.
Ioan. Andr. rubric. de concess. præbend.
Franc. & cæteri, dict. cap. vn. Oldrad. cons.
118. & alij relati, ac probati a Bellenz. d.
quæstion 76. Paris. dict. quæst. secunda, nu.
30. Gig. dict. cons. 144. num. decimo, & no-
bis tractat. de distributionib. quotid. parte
prima, quæst. 6. Idem quoque erit ob ean-
84 dem ferè rationem † in anniuersarijs, &
mortuarijs, seu obuentionibus ratione se
pulturæ, vt in specie tradit Bellenz. d. quæ-
stion. 76. hæc enim quoque non computan
85 tur † in reditibus, seu valore beneficij, vt
not. Rebuf. dict. decis. octaua, de præbend.
in nouiss. & Bellenz. vbi supr. post Io. And.
dict. rubric. de concess. præbend. versicul.
demum quærebatur, & Oldr. cons. 206. in-
cip. An obuentus. Immo neque veniunt
nomine redituum, fructuum, iurium,
prouentuum, aut emolumentorum Cano
nicatus; sed neque etiam nomine distri-
butionum quotidianarum, vt post alios
tradit Nauar. cons. 13. sub titul. de cleric.
non resid. volum. primo. De his ergo de-
cima Papalis non soluetur, seclusa Bonifa
cij declaratione, quæ in speciali casu lo-
quitur, quo imposita fuerat decima super
omnibus prouentibus Ecclesiasticis, quod
& supr. attigimus, conclus. 2. in fin. Quid
autem propriè veniat nomine distributio-
num quotidianarum, præter Doctor. dict.
c. vn. videndus est tex. in Extrau. postulasti,
& Extrau. cum nonnullæ, la 1. de preb. in
com. cum alijs per nos adductis. dict. 1. p.
quæst. 3.

QVAERO TERTIO, An aliqui
sint immunes a solutione harū
decimarum, & quinam illi sint.
Prima Conclusio. Colonus,
86 † qui conduxit bona, & prædia beneficij
cuiuscunque, non tenetur, si ei gratia ali-
qua in eo contractu scienter non est facta,
ad solutionem decimarum, sed decima ad
proprietarium spectabit; ita habetur, & la
tiùs explicatur in d. Extrau. vn. vers. & quia
nonnulli, de decim. cuius verba supra retu
limus quæst. præceden. conclus. 4. & nota-
runt inter cæteros Glos. & Imol. d. clem.
fin. de decim. Bellenz. dict. tract. de subsid.
char. quæst. 75. Vinc. Franc. dec. Neap. 107.
num. 3. & seqq.
87. Secūda Cōclus. Pēsionarius † tenetur ad ra
tā pēsionis soluere decimā papalē, quicquid
in

in contrarium voluerit Io. An.in addit. ad Specul.sub tit.de conceſſ. præbend. & Oldrad.conſ.268.contra eos enim eſt communis eorum opinio, qui de hoc aliquid ſcripſerunt,quam tuetur Dec.conſ.156.incip.ſtatutum Cathedralis Eccleſiæ, vol.1. nu.4.& ibi Lugd.in add. Rebuf. conſ.125. per totum, Bellenz. dict. tract. de ſubſid. charit.quæſt.37. Caccialup. tract. de penſion.eccleſ.quæſt.17. Gig.eod.tract.quęſt. 59.per totam,& rurſus quæſt.62. num. 13. ſeu potius conſ.Alex.de Neuo. item Paul. Rom.in fim.tract. cap.vlt. num.2. Vrſil. ad Affl.deciſ.252.num.7.Vinc.Franc.dict.deciſ.107.num.primo,& ſeqq. idem quoque apertè tenet Rot.Rom. deciſ.161. num.3. 2.par.in nouiſſ. diuerſ.dum ait, penſionarium regulariter teneri contribuere pro rata penſionis ad ſolutionem oneris impoſiti ſuper fructibus beneficij, ſuper quibus eſt impoſita penſio, allegans Caccial.dict. quæſt.17. & Gig.d.quæſt.59. & ſatis colligitur ex dict. Gloſ.1. dict. Clem.fin. & ibi Ioan.Imol.num.6.de decim.per tex.d.Extrau.in alleg.verſ.& quia nonnulli, vbi dicitur, quod ſi reditus, penſiones, cenſus, & ſimilia Monaſteriorum in beneficium habeantur, ſiue per Sedem Apoſtolicam, ſiue per ipſorum monaſteriorum, vel eccleſiarum perſonas, de illorum prouentibus ſoluetur decima, quo loco verbum illud,penſiones ,ſine vllo incommodo intelligi poteſt de penſione Eccleſiaſtica,cuius capax regulariter eſt ſolus clericus,quæq; vt perpetuò duret, a ſolo Pontifice imponitur,& hoc eſt,quod dicitur in dict.verſ. ſiue ſit hoc conceſſum per Sedem Apoſtolicam,quod vero ſubditur, ſiue per ipſorũ Monaſteriorum,vel Eccleſiarum perſonas ad grangias,domos,reditus,& cenſus, de quibus ibi,refertur,& ſic illum tex.de penſione Eccleſiaſtica intellexit Gig. dict. q. 59.num.2.& Rebuf.d.conſ.125.num.decimo,Ex quibus ſatis,ni fallor, firmata manet hæc concluſio,licet ad id aliqua adducat Bellenz.dict.quæſt.37. & plura Rebuff. d.conſ.125.quæ tamen parum vrgent. Illud quoque maximè facit, quod penſiona-
88 rius † tenetur pro rata ad charitatiuum ſubſidium,quod latè probant Bellenz.dict. quæſt.37.Gig.d.tract. de penſ. Eccl.quæſt. 38.Remig.de Gonn.de charit. ſubſid. quęſtion.44.poſt Dec.conſil.156.

Declaratur autem primo hæc conclu-
89 ſio,vt non procedat, † vbi penſio impoſita fuit libera ab omni onere etiam decimę cum Papa poſſit aliquem priuilegiare, ne ſoluat decimam, ita in ſpecie Bellenz. d. tract.quæſt.58.num.3. Gig.d.quæſt.59.nu. 6.idque admittit Rot. dict.deciſ.161.num. ſecundo,opt.text.in cap. cum inſtantia,de cenſ.ibi,niſi fortè per ſpeciale priuilegiũ Sedis Apoſtolicæ,& cap.accedentes,de præſcript.ibi,niſi per ſpeciale priuilegium Apoſtolicę Sedis;quo vtroque loco loquitur Pontifex de procurationibus debitis legatis, & Nuntijs Apoſtolicæ Sedis: vnde
90 etiam colligi poteſt, † generale priuilegium non ſufficere,quod & in ſpecie tradit Bellenz.dict.quæſt.58.num.1. & 2. quæ tamen declaratio reſtringitur, niſi eidem exemptioni per Pontificem poſtea in litteris impoſitionis decimarum, quod ſemper
91 fit, aut alias derogetur † cum clauſula quorum tenores, &c.vt in ſpecie probat Rot.deciſ.161.num.3.& ſeqq.iunctis ijs,
92 quę de vi huius clauſulæ tradit Bald. & Collect.in c.dilecta,de præſcrip.Ioan.An. conſ.56.latè inter alios Ant. Gabr. comm. concl.lib.5.tit.de clauſ. concl.5. Extenditur autem primo hæc ipſa declaratio,
93 quod, † ſi Papa dediſſet auctoritatem collectori exigendi decimam ſuper prouentibus,ac reditibus beneficiorum, a quibuſcunque perſonis, non obſtantibus quibuſcunque priuilegijs,adhuc non poterit cogere huiuſmodi penſionarium, qui penſionem habet exemptam ab omni onere,ad ſoluendam decimam, vt in terminis monet Gig.dict.quæſt.59.num.9.per ea, quę tradiderunt Alexand.conſ.120.volum. quarto,& Card.conſ.102.in princip.Exten-
94 ditur ſecundo, quod † ſi Rector beneficij fuerit grauatus ad ſoluendum integram decimam,non poterit penſionarius a Collectore vlterius moleſtari ad illius ſolutionem, cum ſemel decimatum amplius
95 † non debeat decimari,cap.tua nobis, cũ ibi trad.per Doctores,de decim. & ſemel exactum non debeat amplius exigi, cap. bona fides, de reg.iur.in 6.cum alijs,de quibus per Gig. id in ſpecie tradentem d. quæſt 59. num.3. & 4. Poterit tamen Re-
96 ctor beneficij eo caſu † vti retentione pro

pro rata decimæ soluendæ per pensionarium in solutione pensionis, vt monet Gig. vbi sup. num. 5.

Declaratur secundo principalis conclu-
97 sio, vt non procedat, † vbi pensio non excederet summam ducatorum septem, vt in specie limitat Gig. d. quæst. 59. num. 7. & est text. expressus in d. extrauag. vn. §. seculares quoq; clerici, vbi dicitur, quod seculares clerici, quorum Ecclesiastici reditus summam ducatorum septem non excedunt, annuatim decimam solue-
98 re non teneatur, quod tamen † restringitur, nisi plures huiusmodi, vel etiam minores pensiones obtineret, quæ simul dictâ summam excedunt, tunc enim de omnibus soluenda erit decima, per tex. expres. in seqq. verbis dict. extrauag. quæ retulimus q. præced. concl. secunda, vers. Tertio
99 seculares clerici. Idq; procedere † etiam si fuisset assignata talis pensio in beneficiũ vt ibid. dicit Gig. & colligitur apertè ex dict. extrau. loc. cit.

Declaratur tertio eadem conclusio, vt
100 non procedat in pensione † alicui assignata ob remunerationem laborum, vel obsequij, aut seruitij præstiti, vel præstandi, vt post glos. 1. d. clem. fin. & ibi Imol. tradit Gig. dict. quæst. 59. nu. 8. & videtur tex. satis apertus, dict. extrauag. vn. versic. si autem personis aliquibus, cuius versic. verba retulimus supr. concl. 5. præcedent. quæstionis.

101 Declaratur quarto, non procedere in Cardinali pensionario, ita in specie docet Gig. d. quæst. 59. num. 10. cuius rei veritas, & confirmatio ex eo pendet, quod mox dicam de beneficijs Cardinalium in 5. concl huius quæst.

Tertia Conclusio, quę sicut & sequens, extẽsio seu ampliatio quædam est ad proximè præcedentem concl. Excommuni-
102 catio lata per collectorem decimarum cõtra pensionarium, cui reseruata est pensio libera ab omni onere decimarum, ob non solutionem decimæ ad ratam pensionis, est ipso iure nulla; ita in specie tradunt Bellenz dict. tractat. de subsid. char. quæst. 24. & Gig. d. tractat. de pens. quæst. 60. per totam; idem quoque tenuit Cald. de sentent. excommun. cons. 9. vbi dicit,
103 † quod, si collector decimæ, volens decimam exigere à Religiosis exemptis ab eius solutione, eis priuilegium suum allegantibus, eosdem propter huiusmodi denegationem solutionis excommunicet, excommunicatio erit ipso iure nulla, ad idem opt. tex. in cap. cum ad quorundam, de excess. præl. vbi declaratur nulla excõmunicatio Prelati exigentis procurationẽ vltra iuris formam, aut speciale priuile-
104 gium Apostolicæ Sedis † lata contra nõ soluentes huiusmodi excessiuam procurationem: quod idem de procuratione vltra iuris formam adnotauit Innocent. in cap. cum Apostolus, de cens. Alia ad id leuiora addunt Gig. & Bellenz. loc. cit. quos videas, si lubet.

Quarta Conclusio. Si clericus priuilegiatus, vt non teneatur soluere decimam de pensione, molestetur a Collectore, & soluat cum protestatione, quod per talem solutionem non attendit præiudicare suo
105 priuilegio, talis protestatio † eum iuuat ita in specie tradit Gig. d. trac. de pension.
106 quæst. 61. idem † de priuilegiato, vt non soluat charitatiuum subsidium, docet Bellenz. d. tractat. de charit. subsid. quæst. 61. opt. tex. in l. 1. & quod ibi not. Bart. C. de ijs, qui sponte publ. mun. suscep. lib. decimo, vbi veterani, qui patiuntur se decuriones fieri, id faciunt cum pacto, saluo priuilegio suo, illud non amittunt, idem quoque probatur ex Roman. cons. 253. incipit pro decisione propositæ consultationis, dub. vlti. vbi id asseruit de solutione quorumdam onerum facta per homines habentes immunitatem.

107 Idem quoque erit † vbi nulla protestatio accessit, sed per vim extorta fuit decima, vt in prædicto casu sentit Rom. & in casu charitat. subsid. Bellenz. loc. cit. & est de hoc optim. text. in l. cura extruendi, circa princ. vers. nec si per vim extortum, ff.
108 de mun. & honor. Si autem † pensionarius, aut alius priuilegiatus exemptus a solutione decimarum sponte, & sine vlla protestatione soluat, an tunc sibi præiudi-
109 cet, hoc pẽdet ab illa quęstione, an † per vnicum actum contrarium, quis suo priuilegio renuntiare videatur, de qua per Doct. dict. l. 1. & c. cum accessissent, de const. Bar. l. beneficium, & ibi Alex. de constit. Prin. Cyn. in leg. voluntariæ, C. de excus.

cuſ.tutor.Card.in clem.ſæpe, §.ſi tamen , quæſt.2.de verb.ſign.Innoc.in c.ad accedentibus , de priuil.

Quinta Concluſio.Probabilius mihi eſt
110 Cardinales† non teneri ſoluere decimā de ſuis beneficijs, ita expreſsè tradit Lāc. Conr.in Templ.omn. iud.lib.2. c.3. quod eſt de Card.§.2.num.20. idem ſentit Gig. d.tract.de penſ.quæſt.59.num.10.dum ibi tuetur,Cardinalem penſionarium non teneri contribuere ad papalem decimam pro rata penſionis; idem quoque in
111 † charitatiuo ſubſidio generali a Papa impoſito,quod ab eo immunes ſint Cardinales ratione ſuorum beneficiorum,latius probat Rom.conſ.493.incip.in caſu , quo quæritur. Ratio vero concluſionis illa eſt quia probabilius etiam eſt , Cardinales
112 † in materia præcipuè pœnali,& reuocatoria priuilegiorum non comprehendi in generali conſtitutione Papæ, niſi de ijs fiat ſpecialis mentio , vt ſingulariter concludit Io.Monach.quem ſequitur Io.An.in cap.vn.de ſchiſmat.in 6.Idem Io.An.in c. quia periculoſum, de ſentent.excomm.in 6.Barb.de præſt.Cardin quæſt.12. colum. ſecunda, verſ. primo faciunt. Vnde etiam
113 † non comprehenduntur in Regulis Cācellariæ , vt voluit Abb. cap.1. de exceſſ. prælat.in princip. Barb.cap.in noſtra,col. 2.de reſcript.latè Aucharan.conſ. 295. & 297.& alij apud Gomeſ. in proœm. reg. cancell.quæſt.4.in princip. & verſic. tertius caſus & reg.de infir.quæſt.tertia,vbi etiam Mandoſ.quæſt.ſecunda, Rebuf.in Concord.Gall.rub.de colla.§.ſi quis vero verbo, Cardinalatus,& eſt communis opinio teſte Gig.d. quæſt.59. in fin. & Lanc. Conrad.d.cap.2.§.2.num.octauo;Pro quo etiam maximè facit , quod Cardinales
114 † ſunt pars corporis Papæ, cap felicis, de pœn. in 6. & ibi not.Archid.& Io.An. Hoſt.in cap.antiqua, de priuil.Io.Monac. d.cap.1.de ſchiſmat.in 6.& Io. de Lign.in c.ſecundo, de cler. non reſid. & dicuntur
115 † filij primi gradus,Ioa. And & Imol.d. cap.felicis, & Cardinales a Summo Ponti
116 fice vocantur† filij ,ſicut Epiſcopi vocantur fratres,c.Raynaldus .de teſtam.& cap. quam graui , de crim. faſſ. cum vtrobique
117 not.per Doct.tributa† vero,& collectæ a filijs non exiguntur, iuxta illud Domini Matth. 17. Reges Terræ à quibus accipiunt tributum , vel cenſum, à filijs ſuis , an ab alienis? & cum reſpondiſſet Petrus, ab alienis , ſubiecit Dominus, ergo liberi ſunt filij : faciunt & alia , de quibus per Roman. & Gig.loc.citat. Quæ concluſio, quamuis probabilis ſit , & ſatis ni fallor roborata: dubia tamen redditur per ea, quæ voluit Felin.in cap. cum in iure peritus , de offic. delegat. cap. ad aures,verſ. octaua concluſio , de reſcript. & cap. ſuper his , columna tertia , de fid inſtrum. quibus in locis tradit, Cardinales quo-
118 que † ſub generali conſtitutione comprehendi , quod & alij voluerunt , quos recenſent Mandoſ.& Gomeſ. vbi ſupr. & vbi verſatur publica vtilitas , & fauor , tradiderunt Rebuf. dict. §. ſi quis vero , verb. Cardinalatus Gomeſ. dict. quæſt. quarta in proœm. reg. & reg. de infr. quæſt. tertia , alijque , quos refert, & ſequitur Bellenz. dict. tractat. de ſubſid. charit. quæſtion. ſexageſimaſexta , ferè per totum , vbi contra Rom. in conſil. al-
119 legat. probare contendit , † ipſos quoque Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales teneri contribuere ad præſtationem generalis ſubſidij quibuſcunque beneficiatis per Papam impoſiti pro expeditione contra infideles , ea potiſſimum ratio-
120 ne , quia nullus maior† fauor eſt,quam fidei cap. Iudæi, vigeſimaoctaua , quæſt. prima , capitulo ſecundo, de conuerſ. infid. cum ſimil. per eum allegat. diſpoſitio autem fauorabilis comprehendit
121 † etiam Cardinales, vt præter eos , quos ipſe adducit , voluit quoque Gomeſ. dicta quæſtione quarta in fine . Cui tamen rationi facilè ſatiſfieri poteſt , etenim admittendo priorem propoſitionem , diſtinguimus poſteriorem nam fauorabilis conſtitutio , quamuis generalis , comprehendit etiam Cardinales , vbi vel immediatè agitur de eorum fauore , prout loquitur Gomeſ. & alij , vel directè de fauore fidei , cultu diuino , aut animarum ſalute , prout loquuntur Doctor. per Bellenz. allegati .

Non negauerim tamē , quin,ſi in huiuſmodi impoſitione appoſitæ fuerint generales illæ clauſulæ,cuiuſcunq;ſtatus,præeminen-

minentiæ, gradus, vel dignitatis existant, comprehendantur etiam Cardinales:
122 per eas enim illos quoque † contineri, decisum fuit in Rot. teste Gomes. d. quæst. 4. vers. quantum vero ad Cardinales, & q. 5. in fi. Sed quicquid sit, hodie semper à Summis Pontificibus in huiusmodi impo-
123 sitionibus decimarum † eximuntur Cardinales, ea expressa ratione adiecta, ob assiduos, magnosq; labores, quos ipsi Ecclesiæ vniuersali impendunt, & grauissima, quæ tuendæ dignitatis causa sustinent, onera, prout ego vidi in bullis decimarum, tam olim à felic. recor. Gregor. XIII. quam etiam nuper à S. D. N. Clemente VIII. pro expeditione belli contra Turcas vniuerso Italiæ clero impositarum. Atq; hæc de hac conclusione nimis forsan prolixe dicta sint.

Sexta Conclusio Collectores, vel alijs
124 Officiales † deputati ad colligendas, seu exigendas decimas in certo loco, si ibi sunt beneficiati, sunt exempti ab earum solutione; ita de charitatiuo subsidio voluerunt Bellenz. d. tract. de charit. subsid. q. 54. quem etiam sequitur Remig. in simil. tract. quæst. 50. quod idem erit de decima Papali, ad quam à charitatiuo subsidio
125 † arguit Bellenz. d. tracta. eum q. 37. cum in alijs frequenter, & Remig. eod. tract. quæst. 37. nu. 25. Ratio autem conclusionis est, quoniam decima hæc
126 † munus, seu onus extraordinarium
127 est; ad hoc enim, vt munus † ordinarium sit, non solum requiritur, quod imponatur à lege, vel canone, l. 1. vbi Gloss. Bartol. & cæteri, C. de vacat. mun. publ. lib. 10. sed etiam requiritur, quod habeat certam, annuam, & regularem præstationem, secundum Guliel. de Cun. in l. neminem, C. de sacros. Eccles. Cyn. in l. voluntarie, quæst. 1. C. de excusat. tut. Bart. l. placet, num. 13. C. de sacros. eccles. & l. 1. colum. fin. C. de mulier. & in quo loco, &c. lib. 10. quod non est in præstatione decimæ, aut charitatiui subsidij, quæ non est annua, nec semper vniformis, sed iuxta indigentiam, & contingentem necessitatem. Ex quibus & alijs concludit Bellenz. d. tract. quæst. 32. charitatiuum subsidium onus esse, seu munus extraordinarium, vbi etiam
128 pluribus ostendit, † simpliciter exemptum intelligi a muneribus saltem extraordinarijs; atque ideo regulariter nō posse ab exempto exigi charitatiuum subsidium. At verò Collectores, & alij Officia-
129 les † sunt immunes à solutione extraordinarij oneris, vt voluit Glos. in l. honorem, ff. de muner. & hon. Bart. l. 1. C. de immun. nem. conced. lib. 10. per l. honorem, & in l. honoribus, §. fi. ff. de vacat. & excus. mun. Neque obstat. d. l. 1. vbi nemo excusatur, & l. actores. C. de exact. tribut. lib. 10. vbi exactores tributorum tenentur ad tributa; respondet enim Bart. d. l. 1. Bellen. & Remig. loc. citat. eas intelligendas esse de oneribus ordinarijs. Huic vero rationi illa quoque potest accedere generalis quidem, sed optima, quod officium non debet alicui esse damnosum, sed immo habere debet remunerationem cap. cum non deceat de elect. in 6. cum simil. ex quo statim sequitur, quod, si aliquis ex his officialibus pro exactione decimarum congruum habeat salarium, non erit exemptus a solutione decimæ suorum beneficiorum. qua ratione in tract. de distribut. quot id. quem post primam huius operis editionem emisimus, par. 2. quæst. 11. pluribus ostendimus absentem propter Eccl. siæ suæ vtilitatem tunc demum percipere distributiones, si ad id non habeat congruum salarium, alias secus.

Septima Conclusio. Vbi Papa, seu Ca-
130 mera Apostolica † conuenit cum clero certæ diœcesis, quod ille clerus soluat sibi nomine decimæ impositæ certam summā, si deinde Papa eximit aliquem, vel aliquos beneficiatos, tenetur adhuc reliquus clerus soluere integram summam conuentā. Ita in specie voluit Bellen. dict. tract. quæst. 59. quam totam quæst. refert ad verbum, nec dissentit Remig. de Gonn. in simil. tr. a. quæst. 51. eumque sequitur Gig. de pens. q. 59. num. 6. Probatur autem per ea quæ not. Bart. post Iacob. de Aren. in l. ab omnibus, in princip. per illum t. x. dict. l. 1. quem sequitur Ancharan. in clem. præsenti, de censi. vbi dicunt, quod stante statuto obligante Comitatentes ad soluendum salariū Potestati, si postea eximitur aliqua villa, cæteri adhuc tenebuntur id integrum salarium facere & tex. vbi id not. Glos. & Bar. in d. l. actores, C. de exact. tribut. lib. 10. vbi habetur,

tur, quod exactores onerum ad ipsa tenean
tur, ne ipsis cessantibus cæteri onerentur
sed latius, & clariùs id prosequitur in l. 2.
ad fin. C. de apoc. publ. & ibi Alex. in add.
optimè etiam facit, quod scripsit Cardin.
d. clem. præsenti in fin. vbi dicit, quod, si
collectæ debentur ab vniuersitate alicui
tanquam superiori, si iure superioritatis
eximit aliquos a solutione, sicut est Papa
131 hoc casu exemptio † singulorum non
prodest vniuersitati: & affert exemplum
in procurationx legati, idem quoque sen-
tiunt Abb. in cap. accedentes. num. octauo
& Fel. num. 7. & 8. de præscript. post Bald.
in cap. secundo requiris, in fin. de appel. la-
tius pertractantes, & distinguentes hanc
materiam; de qua etiam agunt Boich. c. pa-
storalis, de priuil. Anchar. cons. 10. 243. &
406. Specul. tit. de cens. §. 2. vers. quid si ni-
mis, Doct. d. l. ab omnibus & l. 4. §. actor, ff.
de re iudic. inter Modern. Petr. Surd. cons.
140. vol. 1. & 278. vol. 2 & nuperrimè Ro-
lan. Cauagnol. ad decret. Montisfer. lib. 2. §.
1. quæst. 10. quos post absolutam hanc q.
vidi. Sed quid si multi eximantur, ita, vt alij
nimium grauentur? Respondet Abb. d. c.
accedentes, num. 8. de præscrip. loquens in
casu procurationum, modicam læsionem
ferendam esse, l. quoties, C. de prec. Imper.
per offer. & not. in c. rescripta, 25. quæst. 2.
& etiam magnam, vbi clarè constaret de
intentione Papæ, vt in c. memoriam, 19. di-
stinct. sed in dubio Princeps præsumitur
hoc non velle, l. ex facto, ff. de vulg. & pu-
pill. c. super eo, de off. deleg. meliùs in cap.
suggestum, & c dilecti, de decim. Quo casu
inquit Card. d. c. accedentes, quod reliquus
132 Clerus potest † resistere, ne soluat totam
procurationem, & appellare, expressa in
appellatione hac causa, quia enormiter ex
hoc grauantur, & debebit Princeps hoc vi
so priuilegia illa reuocare, tamquam ten-
dentia ad noxam d. c. suggestum, vel pro-
curationem minuere. Ipse vero Abb. d. c.
accedentes, num. 9. distinguit, quod, si pri-
uilegia fuerunt concessa ad instantiam, tūc
excipietur, quod emanauerunt per ambi
tionem, vel importunitatem impetrantiū,
quoniam, si Papa sciuisset, quod alia præ-
cessisset, arg. l. vacuatis, C. de decur. lib. 10.
& si hæc exceptio non admittatur, poterit
appellari, argum. c. super eo, de off. deleg.
Quodsi priuilegia fuerint concessa pro-
prio motu Principis; tunc, inquit Abb. non
video, super quo fundari possit appellatio
cum contra Principis dispositionem non
sit licitum appellare, sed si nimium grauat,
debet implorari remedium a Principe, cu-
ius est decernere de suis priuilegijs, vt not.
d. c. suggestum, & c. cum venissent. de iud.
Quæ distinctio quamuis non placeat Bel-
lenz. d. quæst. 59. nu. 4 & mordeatur etiam
a Fel. d. c. accedentes. num. 8 in fin. quoniā,
133 inquiunt motus proprius † non tollit de
fectum intentionis Papæ, vt sentit Io. And.
in d. c. si motu proprio, de probat. in 6. Ho-
stien. c. causam, il 1. de test. Rot. decis. 6. de
præben. in no. Bellam. decis. 392. & alij pas
sim: mihi tamen sustineri posse videtur, tū
quod negari non potest ex motu proprio
tolli omnem subreptionem, colligique
apertè mentem Principis a qua non est in
dubio recedendum, & gratiam viuificari,
vt optimè probat Cassad. decis. 1. a num. 3.
ad fin. sub tit. de rescrip. Rot. decis. 29. num.
6. & num. 8. de prabend. in nou. & multos
alios effectus salutares producit, de quibus
Doct. d. c. si motu proprio, & Rom. consil.
327. incip. istæ sunt rationes, Staphil. de lit.
grat. & iust. tit. de vi, & eff. claus. vers. con-
sequenter, & multis seqq. Anton. Gabr. cō.
conclus. lib. 5. tit. de claus. concl. secunda,
& Menoch. tract. de præsumpr. lib. 2. præ-
sumpt. 13. num. 9. & seqq. tum quod ex ver
bis Abbat. apparet, non constitui ab eo dif
ferentiam illam, quod si priuilegia con-
cessa fuit motu proprio, non appelletur, si
ad instantiam, sic; immo in hoc casu vult,
priùs excipi de ambitione, importunita-
te, & subreptione, quod nimirum impe-
trantes tacuerint, aut de compositione fa-
cta, aut, quod alijs similis gratia facta
sit, quæ possent Principem retardare a con
cessione, iuxta opt. tex. in cap. postulasti, &
cap. super litteris, cum ibi not. per Glos.
& Doct. maxime Felin. num. 8. de rescript.
quod si non admittatur hęc exceptio, tunc
inquit Abb. posse appellari, quod non po-
terit, vbi per motum proprium exemit
aliquos, nam in dubio standum erit ver-
bis Principis; poterit tam ad eum suppli-
cari, quod tandem admittit, & monet
ipse Fel. d. c. accedentes, num. octauo, mul
to vero magis standum erit priuilegio, vbi

adsit clausula ex certa scientia, hæc enim
134 viam præludit † vlteriori cognitioni, & facit præsumere, quod Papa voluerit vti plenitudine potestatis, vt laté ostendit Staphil. de vi, & effect. clausf. vers. subsequenter, num. sexto, & sequentib. Anto. Gabr. comm. concl. lib. 5. titul de claus. con clus. prima. Illud ergo certum sit ex supra dictis, quod, si Papa post conuentionem cum clero factam de certa summa, aliquos eximat a decima, tenentur reliqui, nisi ni mium inde grauentur, soluere portionem exemptorum, quodsi nimium grauentur, seruanda erit distinctio Abb. superiùs posi ta. Idemque puto, etiam si aliquos eximis set ante conuentionem, licet Bal. in l. etiam columm. vltim. C. de execut. rei iudic. velit, tunc solum onus spectare in solidum ad alios, quando ante conuentionem sunt exempti; quod idem tenere videntur alij; quibus optimé satisfacit Bellen. loc. citat. vel enim loquuntur de onere, quod soluitur ex conuentione alteri priuato, vel ex consuetudine, quod & latiùs prosequitur distinguendo Abb. d. cap. accedentes, num. 8. de præscript. & cap. peruenit, nu. decimosexto, & seqq. de immunitat. Ecclesf. quando autem facta est dict. composi-
135 tio, seu conuentio, qualiter † debeant illi, qui composuerunt, inter se onus decimæ inter se compositæ diuidere, decidi potest ex not. per Bart. dict. l. 4. §. actor, ff. de re iudic. Bald. d. l. etiam, colum. vltim. C. de execut. rei iud. & in Auth. defuncto, C. ad Tertull. Glos. in cap. cupientes, §. ad hæc, verbo discreta, de elect. in 6. nos de hoc aliquid dicemus quæst. seq. concl. secunda. Interim vero illud prætermittendum non est, posse Episcopum vna cum
136 clero † aliquos eximere ex clero a decima Papali ad sui ipsius, non autem Cameræ Apostolicæ præiudicium, vt colligitur ex Card. d. clem. præsenti, de censf. & latius prosequitur Bellen. dict. tract. quæst. 60. vbi tamen vult, quod id fiat ex causa; quod etiam liquet ex ijs, quæ tradit idem Bellen. dict. tract. quæst. 47. & Specul. d. tit. de cens. §. nunc dicendum, versic. quid, si vniuersitas.

Pro complemento huius quæstionis vi
137 deri possent nonnulla; primo, † An excommunicatus; Secundo, an intrusus, nul lumque habens ius in beneficio; Tertiò,
138 † an successor in beneficio, vel præcessor, eiusue heredes teneantur ad subsidium, seu decimam Papalem. Verum, ne longum faciam, aliorumque dicta transferre ad implendas membranas videar, a qua re semper abhorrui, remitto te ad ea, quæ in materia charitatiui subsidij de excommunicato quidem tradiderunt Bellenz. dict. tract. de charitat. subsid. quæst. 33. Remig. de Gonn. quæst. 40. Vide nouiss. Alterium de censf. disp. 12. lib. primo, cap. quarto, §. ob eandem rationem fol. 135. de intruso vero, seu etiam de eo, qui sine culpa non possident, idem Bellenz. dict. tract. quæst. 51. Remig. quæst. 43. vbi id laté, & optimé expediunt.

QVAERO QVARTO De modo seruando in solutione decimarum papalium.

Prima Conclusio. Regulariter
139 non potest † Collector decimarum com ponere cum ijs, qui soluere debent, de aliqua certa summa, nisi hoc specialiter sit ei demandatum, ita habetur in citat. extrauag. vn. Bonif. VIII. quam nemo ad hoc allegauit, de decim. ad fin. vers. illi quoque, inter commun. in hæc verba; illi quoque, qui deputati fuerint ad collectionem decimæ, cum eis, qui debent soluere decimam, de aliqua certa summa soluenda, pro decima nequeunt conuenire. Idem tradit Bellenz. dict. tractat. de charitat. subsid. quæstion. 48. num. octauo, Remig. quæstion. 46. num. secundo. Quod tamen declaratur primo, nisi etiam ha-
140 beret † generale mandatum cum libera, vt ibid. Bellenz. & Remig. adnotarunt, per text. in cap. qui ad agendum, in fin. de procur. in 6. & l. mandato generali, ff. de procurat. quibus ego addo text. sing. in l. procurator, cui, ff. eod. titul. Declaratur secundo, nisi ille Collector haberet
141 generale mandatum ad exigendum vbicumque locorum, vel saltem alicuius magnæ Prouinciæ, eaque compositio tenderet ad commodum Papæ, seu Cameræ. Ita Bellenz. dict. num. octauo per text. in l. nam & nocere, ff. de pact. & l. cum hi, §. eam transactionem, ff. de transact. leg. non eo minus, C. de transact. Glos. in cap. primo, verbo, vacante,

ne

ne sed.vacant.facit & tex.in l.solutum, §. fin.cum l.& seq.quæ incipit, vel vniuersorum, ff de pign.act.l. iusiurandum, quod ex conuentione, §.fin.ff de iureiur. & in l. ædiles, la 1. §. procuratoris, ff. de ædil.
142 a dict. Quod idem fortius † dicendum esset in Camerario Papæ, cui est præpositus, & quasi administrator bonorum palialium temporalium, vt ibid.tradit Bellen. per opt.tex.in l. 1.in princip. ff.de off.procur.Cæsar. Princeps vero secularis, cui per Papam ad tempus concessæ fuerunt decimæ beneficiorum sui dominij, iuxta tex.in clem.fin.& ibi Glos.& Doct.de decim.lici
143 tè potest † componere super decimis cum beneficiatis; ita Bellen. d. quæst.48. num.10.quod etiam ante eum docuit Paul. d.clem fin & ibi Card.quæst.5.

Secunda Conclusio. Quoad distributionem oneris decimę inter beneficiatos non
144 exemptos mihi videtur † ita distinguendum; aut enim imposita fuit decima, seu plures decimæ super vero valore beneficiorum, non obstante quacunque taxa: aut sumus in casu, quo taxa seruanda est, iuxta ea,quæ dicemus in 4.conclus. Primo
145 casu, siquidem † nulla compositio super huiusmodi decimarum solutione, earumue quantitate a clero legitimè fiat, aut etiam antea facta comperiatur cum Camera Apostolica, singuli tot decimas soluere debebunt collectori de vero valore redituum suorum beneficiorum, quot impositę fuerunt, soluentium tamen decima electioni, seu arbitrio committetur, vtrum ipsam velint soluere per totum tempus, quo durabit decima pro rata prouentuum quos singulis annis dicti temporis ipsos percipere contigerit, an per ipsum tempus pro rata communis æstimationis prouentuum eorundem; sed vna via electa, non licebit alicui variare ad aliam recurrendo; fietque & redigetur per Collectores in scriptis electio huiusmodi expressè in prima solutione decimæ supradictæ; alioquin iuxta æstimationem communem per totum tempus soluere tenebuntur; illi autem, qui elegerint soluere decimam pro rata eorum, quæ perceperint annuatim, vendere debent prouentus beneficiorum suorum, quæ personalem residentiam non requirunt, & soluent decimam pro solo pretio, quod receperint de eisdem, dum tamen in fraudem decimæ nihil agatur; & hæc quidem moderatio, ac declaratio ad verbum habetur in dict. Extrauag. vn.circa princ.versi.soluentium decimam, cum seq. qui incipit, declaramus autem. Rursus si compositio aliqua facta est cum Camera in certa summa,ad ratam veri valoris cuiusque beneficij in singulos eadem summa erit distribuenda, vt ex preceden. concl.colligitur. Secundo vero casu, vbi seruanda sit aliqua taxa, & adsit similis cōpositio, tunc siue ea præscripta sit, siue non, dummodo sit rationabilis,in singulos quoque beneficiatos ad ratam eius, quod in taxa descriptum est, summa conuenta diuidenda erit, prout factum est in compositione diœcesis Mediolanensis super decima imposita per Clem. VIII. si autem nulla adsit compositio, soluere quisque debebit decimas impositas, iuxta legitimam, consuetam, & præscriptam taxam, cum tunc agatur de præiudicio Cameræ Apostolicę, de qua taxa latius dicam in 4. con
146 clus. Quod vero regulariter † ad ratam beneficij solui debeat decima, probatur ex l.rescripto,ff.de muner.& honor. ex qua not.Bart.in l.4.§.actor,num.4.ff.de re iud. in dubio collectam imponi pro viribus patrimonij, quod idem not Bald. ad id allegans alia iura,in l.etiam, colum.pen. & fi. C. de execut. rei iudic. Est autem decima Papalis onus merè patrimoniale, vt tradit Bart.in l.placet, nu. 11.C.de sacros.Eccles. faciunt & opt.tex.in cap.sopitæ, & cap. cum instantia, de cens.per quæ iura Glos. post alios in cap.cupientes,§.ad hæc, verbo,discreta, de elect. in 6. distinguens de triplici genere expensarum,dicit, quod in expensis,quæ fiunt in causis, vel negotijs generaliter ad totam Ecclesiam pertinentibus,fit contributio secundum facultates, vt qui plus habet, plus soluat: pro quo etiam alia quædam similia adducit, quæ multum non arget.

Tertia Conclusio. Decimæ papalis so-
147 lutio † fieri debet non ex ipsis rebus,quę percipiuntur de prouentibus, puta in vino, grano, &c.sed in pecunia numerata; ita expressis verbis disponitur in dict. Extrauag. vnic.uers.fiet autem solutio, idque etiam adnotauit Glos.dict.clem.fin.uerbo,

mone-

monetam, & ibi alij, de decim. Bellen.d. tract.de charit. subsid. quæst.83. Exhiberi autem non debebit decima, nisi in pecu-
148 nia, quæ communiter † currat de mandato domini terræ,& moneta quæ est in locis, in quibus consistit fructus, & reditus, vnde decima eet soluetur; neque ali-
149 qui cogi debent † eam pecuniam cambire,seu permutare; ita quoque decernitur in ead.extrauag. vers. pro decimæ, & not. Doct. communiter d. clem. fin. Quid autem dicendum sit, si duæ monetæ pa-
150 riter † currant in loco communiter,alteraue magis, aut si post tempus taxationis vel dati priuilegij minoretur,aut alias mutetur quomodo facienda sit solutio, & de alijs similibus lib. quæst. quoniam non ita quotidianæ sunt, remitto te ad not. per Glos.& Doct.maximè vero Card.Imol.& Anch.d.clem.fin. de decim. Bellen.d.tract. quæst.84.86.& 87.& Doct.quos ij allegãt Ant.Gabr.comm.concl. lib.3.tit. de solut. conclusion.1.& seqq.nouissimè Ant.Fabr. tract.de var.nummar.deb. solut. & Andr. Fachin.lib.2.controu.iur.c.9.& 10.1.part. vbi de mutatione tam intrinseca, quam extrinseca formant quæstiones tum in contractibus,tum in legatis, & alijs easq; relatis Doctorum varijs opinionibus dissoluunt.

Quarta Conclusio. Quamuis nulla taxa
151 † attendi debeat in solutione decimæ,vbi Papa eam imponit, & exigi expresse vult non attenta vlla taxa, etiam consueta, & legitimè præscripta: tum quod decima hæc intelligitur habito respectu ad veram quantitatem fructuum, vt inter cæteros docet Bellen.d.tract.q.82.n.9.tum propter plenam, & absolutam potestatem, quam habet Summus Pontifex in beneficialibus, de qua per tex.& Doct.in cap.2.de præb. in 6. Ant. Gab.com. concl. lib.3.tit.de iur. quæs.non toll.concl.1.nu.9.latissimè Petr. Cencd. in Collect. ad ius can. collect. 21. nu.1.3.p.attamen, vbi simpliciter imponitur decima super beneficijs, eorumue re-
152 ditibus, & fructibus, tunc † attendi potest, ac debet taxa beneficiorum consueta in partibus,vt habetur in cle.fin. de benef. quæ licet vere loquatur solum in decimis beneficiorum,quæ alijs conceduntur, nihilominus Doct.ibi communiter eam etiam intelligunt in decimis, quæ per Papam exiguntur. Immo id quoque apertè colligitur ex ipso tex.dum dicit, secundum taxationem decimæ in illis partibus consuetam, communiter illa decima leuari poterit, & debebit, supponitur enim esse taxa aliqua in partibus, quæ seruetur in exactione decimæ, quæ per Summum Pontificem exigitur; quod idem habetur in extrau.postulasti,de præbend. & dig. in commun. ibi, super fructibus beneficiorum, quæ ita reperies in solutione decimæ iuxta verum taxata valorem,&c.nec non in extrau.Io. 22.quæ incipit suscepti, de elect.quæ ferè ad verbum repetita est sub tit. ne sed. vac. & pariter incipit,suscepti,in extrau. vnic. inter commun. vers. nos de illo, ibi, nihil exinde vltra summam, pro qua vnumquodque beneficiorum ipsorum consueuit in decimæ solutione taxari, &c. Dici-
153 tur autem † hæc taxa consueta, quæ est legitimè præscripta per 40. annos, vt not. Glos.d.cle.fin.in verbo, consuetam, quam ibi sequuntur Doct communiter; Gl.quam nemo allegauit,in d. extrau. suscepti,vers. nos de illo,in ver.consueuit,sub tit.ne sed. vac.in comm.eandem sententiam sequitur communem eam dicens, Bellen. d.tractat. quæst.82. num. 8. & 13. pro qua etiam est optimus tex.in cap.cum de beneficio, de præben.in 6.vbi consuetum dicitur,vbi legitima præscriptio est completa; legitima
154 autem præscriptio † in rebus Ecclesiasticis est quadragenaria, vt patet ex c. dilecto,& c.vltim.de consuet.cap.Cumana,de elect.c.cum Ecclesia,de caus.poss.& prop. iuncto c.de quarta,& cap.ad aures,de præscript.& inibi per Doct.Et ratio etiam eius sententiæ esse potest, siue quia consuetudo hæc sit contra ius, quoniam de iure decima solui debeat, habito respectu ad veram quantitatem fructuum, ac redituũ, vt dictum est; ideoque consuetudo, quod stetur taxationi præcisè, non attento valore fructuum, & eorum quantitate, satis possit dici contra ius commune, atque adeo requiratur in ea tempus 40.annorum iuxta text. cum ibi not. per Doctor. communiter in cap.fin. de consuet. siue quia hæc consuetudo, licet non sit contra ius, tamen tangat ius Ecclesiarum, earumque
155 bona, ideoque requiratur † spatium

H 40.an-

40.annorum, iuxta sing. Rot.Rom. decis.
quæ est 6.de consuet.in no.Inno in c.cum
dilectus,ad fin. de consuet. & ibi Host. &
Io.An cum alijs adductis per Bellen. d. q.
82.num.6.& latiùs per nos in tract.de Op
tion.cap.2. q.2.nu.9. Quod vero agatur de
præiudicio Ecclesiarum,patet.aut enim
taxa excedit verum annuum valorem,
prout contingere potest propter decrescē
tiam, ac diminutionem fructuum ex allu-
uione aliqua partis bonorum,aut simili ca
su,vel de hoc etiam dubitatur,& tunc agi-
tur de præiudicio illarum singularum Ec-
clesiarum,aut taxa non attingit verum an-
nuū valorem,sed ab eo longè distat, quia
valde excreuerint fructus, quoniam ex al-
luuione pars honorum,& fundi accesserit
similiue de causa;& tunc agitur de præiu-
dicio Cameræ Apostolicæ.Sed quia de mo
156 dico † præiudicio Ecclesiæ Romanæ agi-
tur,minusque principaliter,cum neq;de
perpetuo iure illius agatur, & vt plurimū
ad opem Christianis Principibus ferendā
imponatur; ideo non requiretur centena-
ria præscriptio,iuxta ea,quæ latè tradit Di
dac.Couar.relect.reg.Possessor, 2.par.§.2.
nu.6.de reg.iur.in 6.cum alioqui contra
Romanam Ecclesiam centenaria præscri-
ptio requiratur,vbi de eius iuribus presc ri
bendis agitur,Auth.quas actiones, C.de
sacros.Ecclesc.ad audientiam,& cap.cum
nobis,de præscrip. cum ibi not. per Doct.
157 Illud ergo expeditum sit, † taxam nisi
præscripta sit 40.annis,neque beneficiatis,
neque Cameræ præiudicare,vbi vero taxa
tio non esset obseruata spatio 40.annorum
dicunt, Doct.in illa clemen.fin.de decim.
quod Collector non teneretur stare illi ta
xæ,sed posset exigere decimam secundum
verum valorem beneficiorum;quibus tan-
dem accedit Bellen. d. quæst. 82. num. 14.
vbi num. 11.idem iure optimo statuit in
beneficiatis, quod neque ipsi illi taxæ te-
neantur stare,sed possint,si velint, soluere
secundum verum valorem,vt æqualitas ser
uetur,c.2.de mut.pet.& cap.cum inter,de
except. & tot.tit.ff.quod quisque iur. cum
similib.idque satis apertè tenet Glos. dict.
clem.fi. verbo, taxationem, de dec. quam
sequitur inter alios Gig. tract. de pension.
quæst.62.num.13.

Difficultas vero non leuis est, vtrum
vnicus actus solutionis sufficiat, post quē
transacti fuerint 40.anni,an vero plures re
quirantur; & quidem Bellen.dict.tractat.
quæst.82.num.12.& duob.seqq.apertè te-
nere videtur, quod non sufficiat vnicus,
per text.in cap.olim, de censib.vbi,inquit
in solutione census non attenditur vltima
præstatio, sed quod fuit obseruatum spa-
tio 40.annorum, quod etiam ex eo con-
158 firmari potest, quod consuetudo † regu
lariter per vnicum actum non inducitur,
l.1.& 2.C.quæ sit long. consuet. cum alijs
per nos adductis in d.tract.de Opt. cap.2.
quæst.2.num.30. & consuetum non nisi in
159 pluribus vicibus † verificari,voluit Roc.
de Curt.ad tit.de consuet.in præfat. num.
32.& 34.ex Bart.in l.1. C. quom. & quan.
iud.& tex.d.l.1.& l.3.C.de Epis.aud. Con
160 trarium tamen † ego puto verius, tum
per ea, quæ ipse Bellenz. arguendo addu-
cit,neque soluit,nimirum per tex.in l.Me-
la,§.sed si alimenta, ff. de alimen. & cib.
leg.l.si mulier,in prin.ff.de relig.& sumpt.
161 funer.vbi in † solutione, alijsque in re-
bus attenditur, quod vltimo est obserua-
tum, & per id, quod not. Bal.in l. binos,
vers.sed ponamus,C.de aduoc.diuers.iud.
vbi ait, quod si officiali promissum fuit sa
larium consuetum, & reperitur, quod va-
rio modo præteritis temporibus fuit so-
lutum, intelligitur promissio de salario,
quod vltimo loco fuit solutum officiali;
162 tum quod quisque manutenendus est † in
sua possessione, cap.consultationibus, de
iure patr.& c.cum olim,de cau.possess. &
163 propr.& tunc † vnicus actus præiudicat
per ea quæ tradit Curt.cap.fin.sect.4.num.
79.81.& 82.de consuet.tum ex auctoritate
Rot. Rom.in decis.44.de concess.præben.
in antiq.& incip.nota,quod vbi beneficiū,
164 vbi notat, quod † si beneficium est semel
taxatum per illos, qui potestatem taxan-
di habent,ex tali taxatione beneficium vi-
detur taxatum, nisi aliquis actus interue-
niat contrarius taxationi, & posito, quod
per multos annos stetit, quod decima
pro illo beneficio soluta non fuerit, nisi
pro illa vice, pro qua fuerit taxatum,
non ideo minus vires habet taxatio semel
facta, quia si postea Papa non indiguit
decimis, non propter hoc videtur re-
misisse, quin taxatio prius facta valeat,
arg.

arg.l.in filijs,C.de decur.lib. 10. Hæc sunt verba Rotæ,ex quibus colligit Bellen.loc. cit.eam sentire,quemlibet actum vltimum taxationis intra 40. annos attendendum esse; sed ego potius eam intelligo de actu vnico.postquem translacti deinde sint multi anni.hoc est 40.absque vllo actu contrario,ne aduersetur communi sententiæ.Quæ etiam tam Rotæ, quam nostra opinio contra Bellenz.optimè comprobatur ex text. in d.c.cum de beneficio,in primo respons. de præben.in 6. vbi inquit Bonif.VIII.cum de beneficio Ecclesiastico consueto clericis secularibus assignari,prouideri manda
165 tur,de illo debet † intelligi, quod tanto tempore ab vno, vel pluribus secularibus clericis institutis in eo rectoribus extitit continuè,ac pacificè gubernatum,vt præscriptio legitima,(hoc est 40. annorum, vt ibi exponit Glos.Archid.& alij)sit completa:per quem tex.tum ibi, tum in c. fin. de consuet.not.Doct.communiter, ex vni
166 co actu successiuo † consuetudinem induci,quos etiam refert, & sequitur Curt. d.sect.4.num. 43. & 83. Quomodo etiam soluuntur contraria,quæ procedunt aut in actu momentaneo,aut vbi postea n on accesserit spatium 40.annorum cum pacifica possessione,prout in casu nostro.Cæterum quoniam,vbi beneficium aliquod, vel etiã pleraque,aut omnia taxata non sint, taxa-
167 tio † de nouo facienda est, vt concludũt Doctores communiter dict.clem.fin.quos etiam sequitur Bellenz. d. tract. de charit.
168 subsid.quæst.80. in princip. ea fiet † hoc modo; ille enim ad quem spectat fructuũ beneficij perceptio,ac decimæ solutio,iurabit, quantum valere possint fructus illius anni,& stabitur eius iuramento, nisi probari possit maior valor redituum; & postea fiet taxatio: & hoc casu iuramentum præcedet taxationem, cum alioqui
169 taxatio † præcedat iuramentum, cap.lũ per eo,de his,quæ vi,metusue cau.fi. ita Guliel. de monte Laud. quem ibi sequitur Imol.nu.9.Card.quæst.1.& alij; siue quia hic iurẽt vt testis, d.autem c. super eo, vt principalis,prout voluit Card.loc.cit. quẽ tamen refellit Bellen. d. quæst. 80. num 5. siue quia communis est Doct.sententia, quod quando non est præstandum iuramentum affectionis, sed veritatis, prout hic super veritate quantitatis fructuum annuorum, semper iuramentum debet præcedere taxationem, quia alias detegeretur verecundia, & turpitudo iurantis, cuius iuramento lex voluit stari,prout voluit Glos.in c.1.verbo,docuerit, de elect. in 6.Barthol Auth. hodie, per illum textum, C. de iud. cum alijs plerisque quos refert, licèt dissentire videatur Bellen. d. num. 5. nisi velimus cum eodem Bellenz. num.6.requirere,seu admittere duplicem taxationem,ita, vt vna præcedat, altera sequatur iuramentum,per ea,quæ latè deducit Bellam.decision 721. quæ incipit, ad æstimationem iniuriæ; contraria tamen seruata ratione,vt sicut ibi vult,a iudice taxandam priùs esse summam, citra quam iuret offensus de damno; ita hic collector taxet summam verisimilem redituum, deinde deferat beneficiario, ab eoque recipiat iuramentum, quæ summa, seu quantitas redituum vltra illam percipiatur ex beneficio: postmodum vero eam quantitatem ad certam pecuniæ summam redigat, eamque taxet pro soluenda decima. Ad prædictam autem taxationem
170 † vocandi sunt omnes,quos taxatio tangit,vt optimè adnotauit Bellen. d. tractat. quæst. 81. vbi etiam post Laud. Imol. & Card.dict.clem.fin.qua st.decima, infert quod, si duo sunt Prælati in aliqua Ecclesia parochiali, vt Rector, & Vicarius,qui ex antiqua ordinatione Ecclesiæ colligit omnes fructus, de quibus annuatim soluuntur Rectori centum, residuum remanet Vicario,ipse vero Rector debet soluere decimam pro tota Ecclesia, fieri debet taxatio cum eo,qui colligit fructus, vocato eo,qui soluere debet decimam. poterit au
171 tem collector † huiusmodi beneficia taxare, quæ non reperit taxata, absque speciali mandato,vt latè, & optimè comprobat Bellenz.d.trac de charitat. subsid. q.85. per tot. Atq: hæc de præsenti concl.

Quinta Conclusio. Potest is, qui soluere debet decimam papalem, obijcere
172 † exceptionem compensationis de eo, quod sibi debetur a Camera Apostolica; ita Bellen.d.tractat.quæst.53. per text.in l. idem iuris, & l.fin.ff.de compens.vbi etiã
173 Fisco† obijcitur compensatio,dum tamẽ debitum sit ex eadem statione, non diuersa,

uersa, ad vitandam confusionem officio-
rum, l. 1. vbi Bald. & cæteri, C. qe compens.
debet autem de huiusmodi debito Came-
ræ fieri fides infra duos menses, iuxta
l. aufertur, §. qui compensationem, ff. de
iur. fisc. & l. fin. iuncta Glos. in ver. inda-
ginem, C. de recompensat. nisi tamen iu-
dex breuiorem terminum statueret ad
probandum, quod facere posset, vt post
Bald. l. in ea, C. de compens. in his terminis
tradit Bellenz. d. q. 53. nu. 1.

Sexta Conclusio. Decimæ solutio fa-
174 cienda est † sine vlla deductione æris a-
lieni; ita expresse decernitur in allegat.
Extrau. vnic. vers. ratione autem, de de-
cim. in comm. in hæc verba; ratione autē
æris alieni, quo persona soluens decimam
obligata consistit, nihil de decima minue-
tur, etiā si certæ res Ecclesiasticæ propter
hoc a quoquam fuerint obligatę, idem e-
tiam sentit Bellenz. d. tract. de charit. subsi.
quęst. 62. quam totam d. verbum refert nō
dissentiens Remig. de Gonn. in simil. tract.
q. 53. dum tradit, quod si Episcopus nomi-
ne proprio, vel collector nomine Papæ
exigat subsidium charitatiuum a subditis
beneficiatis, & eodem tempore concur-
rant creditores Clerici petens subsidium
debebit præferri creditoribus quoniā ante
175 omnia solui debet † census Superiori,
secundum Io. An. Butr. & alios in c. eam te
de æt. & qualit. & ord. præfic. & Archid.
in c. cum singula, circa medium, de præb.
in 6. & per alia, de quibus per Bellenz.
loc. cit.

176 Septima Conclusio. Expensæ † neces-
sariæ, quę fiunt gratia colligendorum fru-
ctuum, deducendę sunt in solutione deci-
marum; ita habetur in d. Extrau. vers. in
soluendo decimam, cuius sunt hæc verba;
in soluendo decimam supradictam solæ
expensæ necessariæ, quæ fiunt in re, ex
qua fructus percipiuntur, arando, colen-
do, & colligendo fructus, sine quibus
non possunt inde fructus percipi, dedu-
centur; idem not. Gloss. d. Clem. fin. in
verbo taxationem, & ibi Imol. num. 9.
Card. quæst. 5. & cęteri, Butr. post Doct.
in cap. cum homines, de decim Bellenz. d.
tract. quęst. 69. Gig. in tract. de pens. quę-
stio. 62. num. 14. Tiraq. de retract. liguag.
§. 15. Glos. 1. num. 15. Rebuf. cons. 125. nu.
177 8. Expensę autem, quę fiunt † in castrorū
custodibus, etiam si maiores sint solito, cū
fiant extra rem, vel etiam in ędificijs con-
struendis, vel conseruandis, nullatenus de-
178 ducentur; sicut † nec illę, quæ in villis
tuendis fierent in guerris, seu etiam caual-
catis, vt verbis vtar Bonifacij, qui id omne
statuit, ac declarauit in d. Extrau. vnic.
vers. expēsę autem, circa medium, & vers.
179 nec etiam illę ad finē. Ille quoque † ex-
pensę, que fiunt pro fossatis, (vt loquitur,
& decernit Pontifex d. Extrau. vers. Illę
quoq; expensę,) & alias pro terris ędifi-
candis, vt vberiores fructus producant; &
illę, quę fiunt in conseruandis, & repa-
randis ędificijs molendinorum, domorum
seu apothecarum, & similium, ex quibus
fructus, & pensiones recipiuntur, & nisi
reparentur, fructus ex eis percipi non va-
lerent, de decima minime deducentur.
hucusque Bonifacius. Qui quidem in ea
extrau. nonnulla alia decernit, ac statuit
180 † circa Expensas deducendas, aut non
deducendas, que nos superius hoc ipso c.
quęst. 2. conclus. 1. & sequentibus suis
locis apposuimus, dum eas res recensere-
mus, ex quibus soluuntur decimę istę Pa-
pales. Atq; hec de hac quæstione sufficiāt.

QVAERO QVINTO, & po-
stremo de modo procedendi
circa harum decimarum exa-
ctionem.

Prima Conclusio erit de
qualitate Collectoris. Collector Papę
181 † iudex est delegatus, & habet iurisdi-
ctionem: ita tenuit Rot. Rom. decis. 12. de
præb. alias 207. incipit, licet iuxta ordina-
tionem, in nou. & post eam; licet perperā
allegatam, Bellen. d. tract. de char. subsid.
q. 94. quamuis eadem met Rot decis. 9. de
off. deleg. in nou. aliter sensisse videatur,
dū eū appellat negotiorum gestorem. Pro-
batur autem nostra conclusio: Primo, quia
182 etiam procurator Fisci vtitur † iurisdi-
ctione, & officio iudicandi, l. 1. & 2. & l. cū
vendente, C. vbi cau. fisci, & l. si ea quæstio
C. de his, quib. vt indig. Secundo, quia vide
mus Collectorem ex stylo Curiæ (qui qui-
183 de † attendendus est, c. ꝙ trāslationē, de
off. del. c. quā graui, de crim. fal. cū sim.) de
184 putari cū facultate exercendi censuras,
ꝙ inf. latius prosequemur; huiusmodi autē

facultas

185 facultas apertè supponit † iurisdictionem ordinariam, aut delegatam, vt patet ex tex. in cap. 1. c. præterea, & cap. ex litteris, de off. deleg. cap. cum ab Ecclesiarum, de off. ord. cap. cum in Ecclesia, de maior. & obed. estque communis tam Theologorum in 4. sentent. distinct. 18. vbi D. Thom. quæst. 2. artic. 2. quam Canonistarum in d. iuribus, ex quibus plurimos refert, & sequitur Couar. in relect. cap alma mater 1. par. §. 11. num. 1. & seqq. de sent.
186 excommun. in 6. Ex autem Collector† iudex delegatus, non ordinarius, cum neque iurisdictio eorum concurrat in omnibus
187 cum ordinarijs, sicut † iurisdictio Legatorum, iuxta tex. & quod ibi tradūt Doct. in cap. 2. de off. deleg. lib. 6. & Specul. titul. de Legat. §. nunc videndum, vers. Legatus; licet impropriè Collectores vocentur
188 † Nuntij Sedis Apostolicæ, & gaudeant certis priuilegijs, & honoribus, vt voluit Rot. d. decis. 12. de præben. in no. neque
189 deputati sint, aut delegati † ad vniuersitatem causarum, sed potius ad vnum negotium decimarum, per ea, quæ not. Bart. in l. 1. in fin. ff. quis, & a quo appell. Glos. in clem. & si principalis vers. foraneo, de rescript. Imol. & Doct. in cap. quoniam Abb. de off. deleg. sed si aliquam vniuersitatem habet, ea est personarum, non causarum,
190 quo casu † censetur quis factus iudex delegatus, non ordinarius, vt patet ex tex. in cap. vt officium, de hæret. in 6. cum alijs, de quibus latè per Menoch. de præsumpt. lib. 1. præsumpt. 16. num. 31. Accedit
191 & illud, quod, sicut delegatus potest† cōpelli ap recipiendam delegationem, cap. pastoralis, cum ibi notat, de off. deleg. ita etiam collectoriæ officium conferri po-
192 test † in inuitum, vt singulariter decidit Rot. Rom. d. decis. 12. num. 1. de præben. in no. quam etiam sequutus est Cassad. decis. vnic. num. 4. sub titul. de verb. sign. Opinio autem illa, quę vult, collectorem solum
193 esse † negotiorum gestorem, fortè procederet, quando collectores deputarentur sine facultate coercendi per censuras, prout hodie nullus deputatur; eademque ratione subcollector, quando deputaretur vt merus, ac nudus exactor, quod & Bellen. dict. quæst. 94. num. fin. adnotauit. Cæterum ex eo, quod supra admonuimus, & inferiùs latiùs ostendemus, collectorem habere facultatem exercendi censuras contra non soluentes, illud pla-
194 ne sequitur, laicum non posse † esse collectorem, quod in terminis tradidit, & latiùs probat Bellenz. dict. tract. quæst. 105. & post alios Dec. cap. decernimus, quod est 2. num. 191. & seq. de iud. laicus enim
195 regulariter non est capax † iurisdictionis Ecclesiasticæ, neque potest censuras exercere, vt optimè, & fuse probat Couar. dict. relect. cap. alma mater, 1. part. §. 11. num. tertio, Abb. cap. secundo, num. 5. de iudic. Hinc est, quod communiter di-
196 citur, laicum non posse † esse Vicarium Episcopi, quod tradit Abb. d. cap. 2. num. 9. & 12. vbi Felin. num. 6. Dec. nu. decimo quinto, idem Abb. in c. cum causam, nu. 9. de elect. Franc. Marc. dec. Delph. 1001. in 1. par. & alij, quos referunt, & sequuntur Bertach. tract. de Episc. tit. de vic. Episc. nu. 14. Rebuff. in praxi benef. tit. de Vic. Episc. num. 14. Camil. Borell. in tract. de compromiss. §. 2. Glos. 1. num. 85. nouissime Lac. Sbroz. in tract. de Vic. Episc. quæst. 31. nu. 2. & seqq. lib. 1. quamuis forte posset laicus
197 † ex speciali permissu Papæ esse Vic. Episc. vt [illegible] tradit Sbroz. dict. quæst. 31. nu. 13. & duob. seqq. & censuras exercere, vt voluit Glos. in §. verum, 32. dist. & cap. bene quidem, 96. distinct. Abb. dict. cap. 2. num. 6. de iudic. & cap. causam quæ, num. 3. de præscript. quem sequitur ibi Felin. nu. 6. vbi quamplures alios ad id refert. Vnde posse etiam laicum ex certa scientia per
198 Summum Pontificem deputari† Collectorem cum iurisdictione, & coërtione voluit Bellen. dict. quæst. 105. num. tertio, de quo ego in præsentia disputare non intendo; illud vero nunc sat nobis sit, laicum regulariter non posse censuras exercere, atque adeo neque collectorem, aut subcollectorem esse cum coërtione, sed solum merum, ac nudum exactorem
199 decimarum, quod bene potest † laico demandari, vt etiam adnotauit Bellenz. dict. quæst. 105. num. 2. & colligitur ex Butr. d. c. 2. Archid. in cap. noua, 16. quæst. 7. & Rom. cons. 268. Illud demum circa qualitatem collectoris adnotare lubet,
200 eum debere † transcendisse ætatis suæ annum 18. nisi Papa ex certa scientia

H 3 depu-

deputaret existentem in inferiori ętate, alias deputatio censeretur subreptitia; ita in specie Bellenz. d.tract. quæst. 108. in princip. id probans per tex. à contrario sensu in cap. cum vigesimum, de off. delegat. vbi id clariùs notarunt Abb. & Imol. in
201 † delegato, qualis est Collector, vt supra diximus. Immo debet esse ea persona
202 † qualificata iuxta tenorem cap. statutum, §. 1. de rescript. in 6. vt nimirum sit vel constitutus in dignitate, vel Canonicus Ecclesiæ Cathedralis, vel Officialis Episcopi; Religiosus quoque debet esse non simplex professus, sed qualificatus, puta Abbas, vel Prior Conuentualis, iuxta clem. & si principalis, de rescript. quod idē
203 esset in † Subcollectoribus eorum, quando eis tradita esset tota potestas competens ipsis Collectoribus, per text. dict. cap. statutum, §. in nullo, ita tradit Bellenz. d. quæstion. 108. num. 2. & 3. secus vero esset
204 † vbi tam Collector, quam Subcollector deputatus solum fuisset ad nudum ministerium exactionis, vt not. Bellenz. dict. num. 2. per ea, quæ tradunt Archid. & Gemin. d. §. in nullo.

Secunda Conclusio. Potest Collector
205 † sine speciali commissione Subcollectorem deputare, ita Bellenz. dict. tract. quæst. 106. in princip. post Rot. decis. 156. incip. item si Collector, in nou. quæ apud me est 265. seu 9. de off. deleg. & incipit si Collector habens, in nou. Immo dicit ibi Rot.
206 quod, si non fuerit † limitata facultas vnicum substituendi, poterit plures substituere, per text. in cap. 1. cum ibi not. de procur. in 6. quin etiam in casu huiusmodi limitationis, & restrictionis facultatis con
207 cludit, posse † plures successiuè Subcollectores ab eo constitui; quod & sequuntur ibi Add. & Bellenz. dict. quæst. 106. num. 4.
208 quamuis † per vnius substitutionem eo casu alter censeretur reuocatus, vt ibid. ostendunt Rot. & Add. Ratio vero principalis conclusionis ea est, siue enim dicamus, Collectorem esse delegatum Papæ,
209 vt supra ostendimus, poterit † subdelegare vices suas, & substituere aliquam, l. a iudice, C. de iudic. & cap. super quæstionum, §. 1. & 2. de off. deleg. cum simil. siue etiam dicamus cum Rot. loc. cit. & alijs, eum esse negotiorum gestorem, & procu-
210 ratorem Cameræ Apostolicæ, tunc etiā poterit, si is dicatur generalis procurator ad negotia, leg. si procuratorem, §. si quis mandauerit, ff. mand. l. 1. §. magistrum, ff. de exercitor. l. quicunque, §. fin. ff. de institor. & cap. 1. in fin. de procur. in 6. sed etiamsi dicamus, illum esse procuratorem specialem ad limitatum effectum leuandi decimas beneficiorum, non ideo minus poterit substituere, per ea, quæ tradit Bart. in l. fin. in fin. ff. de diuers. & tempor præscr. & Bald. in l. quod quis, C. de procur. per tex. in cap. is, cui in 1. respons. de procur. lib. 6. prædictam autem conclusionem declara non procedere, vbi in deputatione
211 collectoris Papa † apponeret aliqua verba, ex quibus colligeretur, electam fuisse industriam personæ, vt si diceret, de
212 † tua prudentia, vel circumspectione pleniùs confidentes, vel similia; tunc enim non posset subcollectorem deputare, vt in specie monet Bellen. d. quæst. 106. num. 5. per ea, quæ de subdelegato tradunt Innoc. & Imol. in cap. fin. de off. deleg. vbi textus ipse in §. fin. disponit, tunc non posse fieri subdelegationem, cum electa est industria personæ, quod idem de prædictis verbis in subdelegato scripserunt Andr. Gail. pract. obser. lib. 1. obser. 97. num. 6. & Menoch. d. tract. de præsump. lib. 2. præsumpt. 21. nu. 17. & de arbit. iud. lib. 1. quæst. 68. num. 11. idem quoque esset, si Papa diceret, de fide, & legalitate tua confidentes, tunc enim quoque electa esset industria personæ; Bellenz. d. quæst. 106. num. 6. per ea, quæ de his verbis tradit But. cons. 48. incipit. absq; diffusione, in fin. quod idem patet ex Menoch. d. num. 11. Immo idem putarem, si onerata fuisset conscientia collectoris, iuxta ea, quæ latè prosequitur Menoch. d. præsumpt. 21. num. 16. & d. quæst 68. num. 12. aut dictum fuisset, ipse faciat, vel suis manibus, seu per te ipsum, vel personaliter cognoscas, & facias, vel adsint verba geminata, maximè ex interuallo apposita, per ea, quæ fusè, & optimè hac de re tradit Menoch. d. præsumpt. 21. num. 6. vsque ad 16. In dubio autem non est dicendum, hoc casu electam fuisse industriam personæ; neq; enim puto, hoc magnum esse, & arduum
213 negotium, in quo ea industria † electa esse videatur, iuxta doctrinam, Bald. in l.

liberti,libertæq;col.10.ver.quæro denuo, C.de oper.liber.Inn.d.c.fin.de off.deleg.& Iaf.in l.more,ff.de iurisd. omn. iud. nu.65. quem refert, & sequitur Menoch. d. præs. 21.num.4.& d.quæst.68.vbi alios recenset num.15.quod & facit quæst.54. num.7. &
214 11.Nam, licet † abitrio iudicis relinquatur, quodnam arduum negotium sit, ita,vt industria personæ electa censeatur, vt voluit Innoc. & Butr. d.cap.fin. & post alios Menoc.d.tract. de arbit.iud.lib.2. cas.205. num.3.nullus tamen æquus iudex arbitrabitur,id negotij arduum esse,cum decimas
215 exigere, ac leuare † non sit magnæ industriæ, sed facilè possit per quemcunque fidelem fieri, vt etiam notauit Bellenz. d.q. 106.num.2.& 3. vbi optimè quoque soluit quod de publico stipendio opponi poterat ex l.per hanc, C. de erog. mil.ann.lib. 12. An vero vbi plures Subcollectores deputantur, ille subcollector,qui fuit,non facta mentione de illo in deputatione secundi per talem deputationem secūdi sub-
216 collectoris † censeatur reuocatus, & quomodo, pulchrè, & late prosequitur Bellenz.d.tract.de charit.subsid. quæstion. 109.ita, vt ad eum te remittere sufficiat Illud tamen vnum te admonitum velim, quod,dum refert absolutè Rot.in superiùs alleg.decis.265.seu 9.de off. deleg.in nou. & incipit,si collector habens, licet perperam ipse eam alleget decis. nimirum 267. in nou.& incipientem, item collector habens; dum inquam refert Rot. eo loco tenentem, priorem subcollectorem censeri reuocatum, id non asserit simpliciter Rot. sed apertè loquitur in casu, quo collector habebat limitatam quoad hoc facultatem vt nimirum non posset nisi vnum subcollectorem in singulis ciuitatibus,ac diœcesibus constituere; quod patet ex eius dec. initio, cuius verba retulerat idem Bellen. quæst.106.num.4. Quando autem facultas collectoris transire possit ad successorem
217 † in dignitate, colligi potest ex ijs, quę tradidit Menoch d. quæst.68. ferè per totam,ac tex.& Doct. in cap. quoniam Abbas de off.deleg.

Tertia Conclusio. Facultas, & potestas
218 collectoris † probanda est per litteras, & non per testes. ita voluerunt Dom. de Rot.decis.mihi 10. de off. deleg. alias 266. incip.dixerunt,& concluserunt, in nouiss. quamuis eam aliter alleget Bellenz. dict. tractat.quæst.110. eandem opinionem sequens,num.1.adducit autem Rot. tex.in l. vnic.C.de mand.Princ.& cap.cum in iure de off.deleg.& in extrau.Bonif. VIII. quæ incipit iniunctæ, & est 1. de elect.in com. quæ tamen loquitur non de deputatione, aut delegatione aliqua,sed solum decernit,
219 ne † Episcopi, alijue Prælati ad proprias Ecclesias accedant, in ijsque recipiantur sine litteris prouisionis, Bellenz.vero dict. num.1.inter alia adducit tex.& ibi Bart.in l.prohibitum,circa fin.ibi, cum litteris nostris cognouerit,C.de iur. fisc.lib.10. & l. 1.quæ etiam vnica est, C. de superindic. lib.eod.idem colligitur ex cap. cum in iure peritus,de off.deleg.lateque tradit Mascard.tract. de probat. concl. 317. num. 1.
220 volum.1. Quod idem procedit † in viro excelso,vt patet ex Bar.in l. palatinos, C. de collat.fund.fiscal.lib.11. Abb in c. cum olim,il 1.de priuil.cum alijs,quos ad id referunt,& sequuntur Menoch. d. tractat.de præsumpt.lib.2.præsumpt.15.num.4.vsque ad 9.& Bellenz.d.quæst.110.num.6.& trib.
221 seqq.dum illud probant, † de legato,et si persona illustris sit,& honesta, non credi sine litteris delegationis, vbi maximè agitur de præiudicio tertij, quod non exiguū sit;quod cum in casu nostro eueniat, optimè concludunt Bellenz.loc.cit.& Mascar. d.conclus.317.num.2.quod, etiam circum scripto stylo Curiæ, Collectori fides adhibenda non est sine litteris deputationis.

Hæc autem ipsa conclusio extenditur, vt
222 † non probetur collectoris facultas per transumpta litterarum,sed per originalia: in specie voluerunt Bellenz. dict. tract.q. 113.in princip.post Rom. cons. 336. circa primam consultationem; num. 5. & post alios Mascard.d.concl.317.num.6.pro quo optimè facit tex.in cap.primo,de fid.instr. & l.sancimus,C.de diuers.rescr.canonizata in cap.sancimus,C.de eden.quæ iura,
223 dicunt, † exhibenda esse originalia, non exemplaria.Quod ipsum tempera,
224 nisi aut † transumptum fuisset nulla tunc lite pendente aliquod exemplum seruata forma tex.in cap.fin.de fid.instr. vt per ea, quæ ibi,& d.Auth.si quis in aliquo, tradit Doct. voluit in his terminis Bellenz. dict.

quæst.113.num.3.& .4 aut sumptum fuerit
225 † ex registris bullarum Papæ, per tale enim transumptum probaretur huiusmodi facultas collectoris saltem in Curia, vt in specie tradunt Bellenz.d. q.113.num.6. & seqq. Mascard.d.concl.317.nu.7.& 8. iuxta ea, quæ tradunt Dom.de Rot.dec.28.no ta,sumptum,de probat.alias,621.in antiq. & alijs dec.de quibus per eos.

Declaratur vero hæc eadem 3. conclusio. Primo;vt non procedat, quando colle
226 ctor † esset deputatus ad colligendas decimas in Curia Romana, seu ab Ecclesijs illius Vrbis,Papa ibi existente; tunc enim talis deputatio poterit probari per testes, vt voluerunt Mascard. d. concl.317. nu.9. & seqq.& Bellenz.d.q.110.nu.10. per ea, quæ tradunt Specul.tit. de prob. §. videndum,vers.quid de Auditoribus, num.3.Archid. in c.nobilissimus,.96. distin. Rom.in l.sciendum,col.12.nu.50.ff.de verb.oblig. Mil. in repert. verbo probatio delegationis,& Fel.in c.cum in iure, num.6. de off. deleg.Cuius rei ea ratio affertur, quoniã tunc ad summum Pontificem facilè quisq; potest confugere:propter quam rationem putarem,idem dicendum, licet deputatus fuerit collector decimarum in Romana Curia,& alibi; dum enim Romæ colligit, ei adhibetur fides absque litteris, solùm per testes,sicut de transumpto supra dictũ est. Secundo delaratur,vt fortè non proce
227 dat, † vbi literæ collectoriæ essent amissæ; tunc enim per testes probari poterit tenor litterarum deputationis,& earum amissio, vt in specie limitauit Mascar.dict. conclus.317.num.11.& 12.per ea, quæ de
228 delegatione † tradidit Innoc.in c.cum olim,il 1.de priuil.quem sequitur Rot.decis.21.nu.7.de concess.præb.in nouiss.Bellam.decis.595.& 611.& alij, quos ille refert; a qua tamen sententia discessit Bellenz.d.quęst.110.nu.9.quod ante eum in delegato voluit Glo.d.c.cum olim,subcol
229 lectoris vero facultas † benè probari potest per testes, vt in terminis voluerunt Dom.de Rot.d.decis.10.num.1. de off.deleg in nou. & ibi Add. licet Compilator
230 contrarium sentire videatur,sed idem tenent, & latè probant Bellenz. dict. quæst. 111.num.1.per totam, & post alios Mascard.dict. conclus.317. num.15. & 16.Et ratio clara est, quoniam, cum hic casus non reperiatur exceptus,stabimus regulę
231 quod parem † vim habeant in probatione testes,& instrumenta, l.in exercendis, C.de fid.instrum. cum simjlib. Alias rationes ad id adducit Bellenz. dict. quæst. 111.
232 vbi etiam probat † idem esse, si collector deputetur solum ad nudum ministerium,vbi saltem quæritur tantum de præterito,an quis fuerit Collector. Poterit etiam probari dict.subcollectoris facultas
233 † per solas litteras collectoris cum eius sigillo, sine manu notarij, aut subscriptione testium; ita in specie docent Bellenz. d.tractat.quæst.114.per totam, & Mascar. d.concl.317.num.3. id autem probatur ex singulari dicto Inn.in cap. quoniam contra,post medium,de probat. quem sequun tur Archid.Io.An.& Gem.in cap.si a delegato, de off. deleg.lib.6. Butr.in cap.post cessionem,colum.2.de probat.Do.de Rot. decis.17.nota, quod non creditur, de probat.alias 701.in antiq.decis.7.verum credatur, de off.deleg.alias 574.in antiq. & decis.10.volerunt,& ordinauerunt, vers.contra primam conclusionem,de probat.alias 348.in nou. qui omnes in eo conueniunt,
234 subdelegatione † probari per sola sigilla delegatorum subdelegantium. Neque obstant tex. in dict. cap. quoniam contra,de probat.& c. cum a nobis, de test.vt optimè ostendit Bellenz. dict.q.114.num.2.vbi etiam probat,hanc conclusionem omnino expeditam,& indubitatam esse, si subcollector deputetur tamquam nudus exactor per tex.in l.1.ff.de procur. & clem.1. eod. tit.eoque casu debet prius litteras recipere,quam officium exerceat; quod tamen indistinctè tradit Mascard. d. conclus.317. num.5.

Illud demum in hac conclusione de facultate collectoris,ac subcollectoris om.t tendum non est;quod, vbi de illorum deputatione nullatenus per litteras, aut per
235 testes constat, neque etiam † ea poterit per communem hominum existimationem probari,iuxta tex. in l. Barbarius, ff.de offic.præt.vt in specie voluerunt, & satis probant Bellenz. dict.tract.quæstion. 112.per totam, & Mascard. d. concl.317. nu.17.& duob.seqq. Ex eo autem maximè
236 id probatur,siue quia d.l.Barbarius, † nõ habeat

habeat locum in delegato, cum de ordina-
rio loquatur, prout inter cæteros voluit
Innoc. in cap. cum dilecta, & c. scifcitatus,
de rescript. & alij, quos refert Anton. Gab.
com. concl. lib. 1. tit. de prob. concl. 8. num.
31. siue quia ibi supponitur deputatio, so-
lumque aderat vitium, & inhabilitas in
iudice; quomodo etiam soluuntur, l. si ar-
biter, C. de sen. & interlocut. omn. iud. &
§. tua, vers. verum, 3. quæst. 7. qui etiam
tex. loquūtur in delegato. Et hoc est, quod
post Fel. d. c. cum dilecta, & c. scifcitatus,
ac Parif. conf. 136. volum. 4. voluit Gabr. d.
concl. 8. num. 32. & 47. dum ait, d. l. Barba-
rius, procedere, vbi adsit solum vitium per-
sonæ, non autem vitium rescripti. Posset
tamen dispositio d. l. Barbarius locum ha-
bere quotiescumque gerit quis se pro col
lectore in prouincia, in qua esset Camera-
rius, vel summus Pontifex, aut alius ha-
bens facultatem deputandi talem colle-
ctorem, vel quis se gereret pro subcolle-
ctore in prouincia, in qua esset collector
ex quo enim superior, ad quem spectat,
verisimiliter scit, & illum sustinet, gesta
per eum sustinentur, & valent, prout ex
not. per Iaf. d. l. Barbarius, num. 5. Gonde-
fal. in tract. de Legat. 1. part. quæst. 6. in fine
& alios, in his terminis optimè tuetur Ma
fcard. d. concl. 317. nu. 20. & seqq.

Quarta Conclusio. Potest Collector
237 † excommunicare suspendere, & inter-
dicere non soluentes decimas, ita in spe-
cie tradit Bellenz. d. tract. de char. subsid.
quæst. 45. & probatur ex eo, quoniam col-
lector est delegatus, vt superius hac ipsa,
quæst. concl. 1. ostendimus; delegatus au-
238 tem non potest † censuras exercere, vt
est tex. in cap. præterea, & c. ex litteris, de
off. deleg. vbi not. Doct. & in c. 2. eod. tit.
in 6. Bal. in l. nulli, C. de sen. & interloc.
om. iud. sed mihi videtur hæc conclusio op
time in terminis probari in sæpius cit. Ex-
trauag. vn. Bonif. vers. super his autem, de
decim. in commun. dum ibi dicitur, super
his autem fiet compulsio per censuram
Ecclesiasticam, prout nobis, & illi, cui hoc
committendum duxerimus, visum fuerit
expedire; proferatur autem, si expediens
visum fuerit, excommunicatio generali-
ter, vel specialiter in eos, qui in solutione
decimæ, vel suorum æstimatione prouen-
tum, cum fuerit facienda, fraudem, vel
malitiam scienter duxerint adhibendam:
hæc Bonif. in personis tamen Episcopo-
239 rum seruare debet † modestiam, de qua
in cap. quia Pontificali, quod est 2. de off.
deleg. lib. 6. vt nimirum, prius eis ingres-
sus Ecclesiæ interdicatur, vel sacerdotale
ministerium, ac deinde ab officio suspen-
datur, ac subsequenter contra eos aggra-
uetur censura Ecclesiastica; atque ita
in hac specie monet Bellenz. dict. quæst.
95. quinimmo, cum de quantitate solum,
& æstimatione fructuum agitur circa so-
lutionem decimæ, tam Episcopi, quam
Abbates, cæteræque personæ Ecclesiasti-
240 cæ honorabiles non suspectæ † propriæ
conscientiæ relinquuntur; ita, quod suffi-
ciat quoad tales excommunicationis sen-
tentia, quæ in nullo modo soluentes, vel
scienter adhibentes fraudem, vel malitiam
circa ipsius decimæ solutionem generali-
ter proferetur, prout disponitur in d. Ex-
trauag. vn. vers. Episcopi autem, & Abba-
241 tes; cum tamen † alij, quos præuijs in-
formationibus, & inquisitionibus constite-
rit, minus debito soluisse specialiter excō-
municari possint, vt in ead. extrau. habe-
tur ver. prox. præced. incip. sed si ex proba
bilius. Quod vero diximus de interdicto,
242 intelligendum est † de speciali, hoc est,
certæ Ecclesiæ, non autem generali alicu-
jus villæ, vt in hac specie voluit Bellenz.
d. tract. quæst. 25. num. 1. & quæst. 95. num.
3. & 4. prohibitum enim est, immo nullum
243 interdictum generale † contra ciuitatē,
castrum, aut alium locum latum aucto-
ritate ordinaria, seu delegata pro pecu-
niario debito, vel pro cuiusuis pecuniæ
quantitate, eo maximè, quia eorum loco-
rum domini, aut incolæ singulares perso
næ intra statutum terminum huiusmodi
debitum non persoluunt, vt latiùs caue-
tur in Extrauagant. Bonifac. VIII. quæ inci-
pit, prouidè attendentes, & est 2. de sen.
excom. in comm. id quod etiam notant, &
latiùs prosequuntur Io. And. & Geminian. in
cap. præsenti, de sentent. excom. in 6. &
Ioan. Calderin, in tractat. de interd. Eccles.
vers. si quæratur, an vacante, & vers.
item quæro, an extrauag. Poterit tamen sub-
244 † illud interdictum generale ferri, si
prius lata, fuit sententia excommu-
nica-

nicationis in singulares personas, & ea
contempta fuit, vt tradit Bellenz. dict.q.
25.num.4. causa enim interdicti generalis
245 immediata, & propinqua est † contem-
ptus excommunicationis, vt optimè adno
tauit Cald cons.8.Episcopus interdicit, de
sent.excom. Quomodo vero facienda sit
246 monitio † Clero, vel Collegio, quando
collector vult decimam exigere, & quo-
247 modo † contra non soluentes promul-
ganda sit generalis sententia, colligitur ex
d.Extrau.vn.de decim.vers.sed si ex proba
bilius, & vers. volumus quoque latiusque
prosequitur Bellenz. dict.tract. quæst.100.
248 & duabus seqq. poterit quoque † colle-
ctor aliter mulctare non soluentes deci-
mas; licet subcollector non tantam pœ-
249 nam imponere possit, † sicut collector,
vt in hac specie resoluit Bellenz.d.tractat.
quæst.96.per ea, quæ de delegato, & sub-
delegato tradunt Innoc.Host.& Butr.in
cap.1.de off.deleg. Glos. & Innoc. in cap.
pastoralis, §.fin.eod.titul. & communiter
Doct.ex quibus plerosque idem Bellenz.
250 refert. Non tamen credo, quod † poterit
collector beneficijs priuare non soluen-
tem, prout in delegato sentit Host. in cap.
pro humanis, de homic. in 6. licet contra-
rium sentiat Innoc. in cap. quia diuersita-
tem, de conc. præbend. Quin etiam
251 possunt non soluentes decimas † capi
personaliter, vt in terminis tradit, & opti
mè probat Bellenz.d.tract.quæst.98. quod
252 idem erit † in Rectoribus vniuersitatum
& capitibus Collegiorum pro suis colle-
gijs, vt idemmet Bellenz.adnotauit d.trac.
quæst.99.per tex.in l.1.in princ. ff. de mu-
ner.& honor.& ea, quæ tradunt Bart. in l.
4.§.actor, ff.de re iud.& Bal.in l. etiam,
colum.5.C.de execut.rei iud.& l.1. §. qui-
bus, ff. quod cuiusque vniuers. nom. Secus
vero esset in hoc vtroque casu, vbi benefi-
253 ciari, seu isti Rectores † essent Docto-
res actu legentes, prout de beneficiatis vo
luit Bellenz.d.quæst.98. num. 7. iuxta do-
ctrinam Bart.in l.Medicos, per illum tex-
tum, C.de professorib.& Medic.lib.10.ne-
254 que etiam poterit collector † inuocare
brachium seculare contra non soluentes
decimam, sine speciali commissione, &
mandato Sedis Apostolicæ; prout habetur
in dict.extrau.vn.vers.prouiso hactenus, in
fin.quod etiam not.Bellen.dict.tract.quæst.
97.num.1.Card.d.clem.fin.quæst.16. de
decim.Imol. num. 13. quamuis alioqui de
255 iure communi † tamquam delegatus id
posset, vt latè, & optimè probat Bellenz.
d.num.1.de quo not.in cap. 1. de off. ord.
cap.si quando, & cap.significasti, de offic.
deleg.& cap.cum non ab homine, de iud.
cum simil.

Quinta Conclusio. Collector non po-
test in exactione decimæ loco pignoris,
256 vel alias † capere vasa sacra, paramenta
libros, & alia ad cultum diuinum deputa
ta: ita per text.in d. clem.fin. quæ incipit,
beneficiorum, de decim. notauit ibi Glos.
Card.Imol.& cæteri, Bellenz. dict.tract.
quæst.15.num.3.& quæst.88.91.& 93. nu.
1.quæ tamen clem.solum loquitur, vbi de-
cima beneficiorum alicui per Papam con-
ceditur; sed idem habemus in dict.extrau.
vn.vers.vlt.cuius hæc sunt verba, quodq;
ad vasa sacra, paramenta, calices, cruces,
& libros, aliaque bona mobilia ad cultum
deputata diuinum, vel ad priuilegia Eccle
siarum, & Monasteriorum, aliorumque lo
corum Ecclesiasticorum ipsius occasione
decimæ manus nullatenus extendatur.
257 quod idem fortè dicendum erit † in ijs,
quæ sunt promiscuo vsui deputata, prout
esset liber, quo Sacerdos, & domi, & in
Ecclesia vtitur, & similia, neque enim ea
capi possunt in pignus, vt voluit Bellen.d.
258 quæst.93. quoniam magis † dignum tra-
hit ad se minus dignum, cap. quod in du-
bijs, de consec.Eccles.vel altar. & c. vnic.
eod.tit.in 6.cum simil. & per alia, de qui-
bus ibi per eum. Illa sane hac in re certa
sunt, & omnino notanda, quæ hic ordine
259 lubet subijcere. Primo, non posse † hu-
iusmodi vasa sacra, & ornamenta diuino
cultui dedicata, de quibus antea diximus,
etiam a sponte dantibus pignori accipi,
prout ex dict. clem. fin. colligit ibid.Paul.
Leaz.quem sequitur Bellenz. dict. tractat.
quæst.89.Secundo, quod, si nihilominus
collector vult capere huiusmodi res sa-
cras, quas notorium sit esse diuinis officijs
260 deputatas, † possit ei saltem post appella
tionem violenter resisti, vt late, & optimè
probat Bellenz.d.tract.quæst.90.quomodo
possunt intelligi Paul. & Card. dict. clem.
fin.quæst.15. & alij quotquot absolute di-

xerunt,

xerunt, posse collectori huiusmodi res capienti resisti. quo etiam casu, si collector
261 ferat † excommunicationem, aliasue censuras contra non exhibentes huiusmodi res, erunt illæ censuræ nullæ ipso iure, vt optime voluit Paul. & Card. loc. cit. ostenditque Bellenz. dict. tract. quæst. 24. ac not. Gig. tract. de pens. Eccles. quæst. 60. num. 3. & colligitur ex Abb. in cap. 1. de re iudic.
262 quinimmo in † casu huius notorietatis poterit collector puniri ab Ordinario ratione notorij delicti, vt late, & optime probat Bellen. dict. tract. quæst. 91. per ea, quæ tradit Cyn. Petr. & Bald. in Auth. qua in prouincia, C. vbi de crim. agi opor. Gl. vlt. vbi Butr. & Abb. in cap fin. de rescript. & per alia, de quibus ibi per Bellenz. qui etiam q. sequenti optime declarat quomodo arbitraria pœna is affici poterit, iuxta qualitatem delicti; pulchre distinguendo de rebus consecratis, & benedictis, & non consecratis, aut benedictis, & vtrum actu sint deputatæ, vel solum destinatæ cultui diuino: quod etiam facit quæst. 88.

Sexta Conclusio. Potest collector deci-
263 mæ † lib- rare, & quietare eos, qui soluerunt decimam etiam sine speciali mandato; ita Bellenz. dict. tract. q. 103. nu. 1. satis enim id includitur in mandato ad recipiendum, iuxta tex. & ibi Bald. in l. abstulit C. de nouat. & in l. si d. bitorem, ff. eod. Immo poterit etiam liberare eos, qui non soluerunt & confiteri se ab eis recepisse, vbi maxime mandatum sit ad recipiendũ, & confitendum, vt ex sententia Ang. & Imo. in l. a Diuo Pio, §. sed si emptor, ff de re iudic. Bald. Salic. Fulg. Castr. in l. 2. §. fin. ff. si cert. pet. & communi resoluit Bellenz. d. tract. quæst 104. num. 1. qui etiam num. 2. idem probat, vbi non adsit verbum, confitendum, sed solum, quietandum, num. vero 3. & 4. id limitat procedere, vbi collector sit soluendo, alias secus per tradita ab Ang. & Imol. dict. §. sed si emptor, & alijs, dict. vero quæst. 103. per text. in l. sicut datam, C. de lib. ca. & ibi Bald. & alios
264 probat, teneri † collectorem soluentibus, si illud petant, instrumentum liberationis facere.

Septima & vltima conclusio. In exactio-
265 ne decimæ † proceditur executiue, & incipitur a præcepto; prosito enim edicto & generali monitione, vt termino tot dierum debeant tam singulares personæ, quã Collegia soluisse, si non soluerint, poterit in eos ferri censura, vt colligitur ex d. ct. extrauag. vnic. vers. sed si ex probabilibus, & vers. volumus quoque, & in subsidio charitatiuo late probat Bellenz. d. tract. q. 15. num. 1. post Rot. decis. 425. incipit, item extra Rotam, in no. sed mihi est 19. de dol. & contum. alias 444. in nou. & incipit extra Rotam, vbi etiam tradit Rot. quando
266 † audiatur allegans, & probare volens ignorantiam edicti. In decima vero Papali id patet ex late traditis per Bellen. d. tract. quæst. 100. & duab. seqq. ad quem te remitto, ne illius dicta, aut verba transcribere
267 videar. Poterit tamen appellari † a collectore multis saltem in casibus, prout in charitatiuo subsidio late ostendunt Bellen. dict. tract. quæst. 55. & Remig. qui totam eam quæstionem etiam refert, & sequitur in simil. tract. de charitat. subsid. quæst. 52. In decima vero Papali admittit idem Bellen. dict. quæst. 55. num. 8. & quæst. 90. nu.
268 1. Primus autem casus † esse potest, si nimis breuem terminum statuat ad soluendum, iuxta textum sing. in cap. 1. de dilat. & Glos. in cap. ex litteris, verb. infra triduum de constit. cum similib. Secundus,
269 † vbi collector capit pignoris loco res, quas notorium est esse sacras, & diuino cultui deputatas, vt in specie voluit Bellen. dict. quæst. 90. num. 1. & nos supra se-
270 mel admonuimus. Tertius, † si quis nimium grauetur, tum quia multi impetrarunt exemptionem, neque alter de alterius exemptione, ac priuilegio mentionem fecit in impetratione, & reliquis, aut eorum aliquibus huiusmodi exemptione subreptionis opponentibus, collector eã reijcit, iuxta ea, quæ late superiùs tradidimus, quæst. 3. concl. 7. Quartus, si a priuile-
271 giatis priuilegium allegantibus, † collector decimam exigat; nisi velimus tunc processum, & sententiam superinde secutam, nullam esse, per ea, quæ late tradunt Cald. cons. 9. de sentent. excommun. Gig. de pension quæst. 60. Bellen. d. tract. quæst. 14. & nos sup. quæst. 3. concl. 2. & 3.

Quod si pro complemento huius materiæ quæratur; An, vbi exactio hæc, vel solutio decimæ Papalis in iudicium deducatur,

catur summariè tractari possit, iuxta dispositionem clem. dispendiosam, de iudic. & formam clem. sæpe, de verbor. signific. Respondeo, distinguendum esse. Vel enim quæstio est inter clericum, qui soluere debet. & illum, cui Papa decimam beneficio-
272 rum concessit, & tunc † res & causa agitur plenariè; in his terminis loquitur Glos. d. clem. dispendiosam, ver. decimis, de iudic. quam ibi sequitur Paul. Cardin. Imol. & cæteri, idem Card. dict. clem. fin. q. 2. Imol. num. 3. de decim. cuius tamen contrarium tenuit ibi Steph. Probant autem illi suam sententiam; tum, quia hæc decima non est certa quota, cap. fin. de vot. tum quia illa clem. dispendiosam, exorbitat a iure, vnde est restringenda, cap. quæ a iure de reg. iur. in 6. cum simil. tum quia ad huius decimæ præstationem non potest clericus eo casu cogi per censuram ecclesiasticam præuia sola monitione; cum id solum locum habeat, cum per Papam exigigitur; quod tamen requiritur in d. clem. dispendiosam, ad hoc, vt decimarum causa tractari possit, ac debeat summariè. Vel est quæstio inter duos clericos, puta titularem, & pensionarium, seu Vicarium, quia eorum aliquis soluit, ac vult repetere: &
273 tunc idem † dicendum puto, propter easdem rationes. Vel demum quæstio est inter Papam, vel Cameram, seu collectorem, & clericum: & tunc dicerem, cau-
274 sam † esse summariè tractandam, quicquid in contrarium voluerit Bellenz. d. tra. de charit. subsid. quæst. 39. tum quod ita sentire videtur inter alios Steph. d. clem. fi. de decim. tum quod tunc potest fieri coactio clerici ad soluendum, per censuram Ecclesiasticam, vt supra concl. 4. latè ostendimus: tum per tex. in l. publicas. C. de fer. & l. nequicquam §. de plano, ff. de off. proconsul. iunctis alijs, quibus non satisfacit Bellen. d. quæst. 39. num. 1. & 2. tum quia in
275 † exactionum fiscalium, tributorum, & collectarum summariè proceditur, vt post Bal. cons. 433. incipit, licet, &c. vol. 3. tradit Marant. in Spec. aur. par. 4. tit. de iudic. Mercat. num. 181. tum demum, quia tunc res
276 non patitur dilationem, ideoque † potest summariè tractari, iuxta ea, quæ de alimentis tradit Bellen. dict. quæst. 39. nu. 3. & 4. late Afin. in prax. iudic. §. 3. cap. 31. num. 6. & Surd. in tract. de aliment. titul. 8. priuil. 2. num. 1. & seqq. Ex quibus etiam iunctis ijs, quæ tradit Tiraq. de priuil. piæ causæ, priuil. 153. probabile mihi redditur regulariter appellationem non admitti in harum decimarum exactione.

Atque ex his finis sit huic nostro breui Tractatui de Decimis Spiritualibus, & Papalibus, ad laudem omnipotentis Dei eiusq; Genitricis, ac perpetuæ Virginis Mariæ. Quæcunq; autem in eo scripsimus, cuiusuis rectius sentientis, ac S. Romanæ Ecclesiæ iudicio libenter subijcimus.

Io. Petrus Moneta.

APPEN-

APPENDIX

CAPVT X.

DE REDECIMA.

SVMMAE RERVM.

1 *De vna, & eadem re, siue de eodem aceruo duplex decima solui non*
2 *debet.*
Redecima est contra ius, & hoc nō quia sit contra verba legis, sed quod sit contra sententiam legis, num. 3.

4 *Redecima potest acquiri præscriptione immemorabili; vel quadragenaria cum titulo.*

5 *Est contra ius soluere secundam decimam de pensione habita propter locationem prædii cuius fructus antea fuerant decimati.*

6 *Item est contra ius soluere secundam decimam Ecclesiæ verbi gratia sacramentali, si decima prius erat soluta prædiali.*

7 *Decima soluenda est Ecclesiæ, quam consuetudo determinauit.*

8 *De soluenda decima adest præceptum affirmatiuum, quod continet in se negatiuum, quod vltra decimam non possit aliud exigi.*

9 *Mutatio seminis in prædio, ex cuius fructus redecima soluebatur non alterat substantiam, neque obligationem soluendi redecimam.*

1 De vna, & eadem re, siue de eodem aceruo duplex decima solui non debet Glos. in c. pastoralis ver. deducendas de decim. & notant Doctor. in c. cum in tua, & in c. cum non sit eod. tit. Gigas de pension. q. 59. nu. 3. & 4. Azeued. in l. 7. in princip. lib. 1. titul. 5. nouæ recompilat.

2 Et ideo redecima seu duplex decima est contra Ius Rota in causa Toletana Redecimarum 19. Nouembris 1584. coram S. mem. Clemente VIII. & iterum 21. Maij 1586. coram Cardinale Pamphilio in Valletoletana Decimarum 21. Maij 1589. coram Orano, in Corduben. Redecimarum 25. Nouembris 1593. coram Seraph. quæ est in impress. decis. 147. num. 9. In eadem, Corduben. Redecimarum 16. Nouembris 1607. & 17. Martij, & x. Maij 1613. coram Coccino Rotæ Decano, vbi citatur Inno. in c. cum non sit num. 1. & seqq. de decim. Abb. in c. cum sint nu. 6. ante fin. vers. alias sequeretur eod. tit. Sot. de Iust. & Iur. lib. 9. quæst. 4. art. 2. vers. hinc superius colligebamus in fin. Montaluus in l. 4. tit. 5. lib. 1. fori super v. todos oncala in tract. de decimis, par. 2. propos. 6. & alij, quos refert, & sequitur Azeuedus lib. 1. tit. 5. l. 7. nouæ recompilat. fol. mihi 75.

3 Dicitur autem redecimam esse contra ius non quod sit contra verba legis, vt in l. contra legem. ff. de legib. sed quod sit contra sententia legis, vt in c. certum est 88. de reg. Iur. in 6. vbi dicitur certum est, quod is committit in legem, qui verba legis complectens contra legis nititur voluntatem, vt in l. nominis, & rei §. verbum ex legibus ff. de reg. iur.

4 Potest tamen redecima acquiri præscriptione immemorabili, vel quadragenaria cum titulo Rota in Conchen. Redecimarū 1. Febr. 1591 coram Giptio, in Cordub. Redecimarum 18. Maij 1618. coram Coccino Rotæ Decano.

5 Ampliatur conclusio quæ vult redecimam esse contra ius, vt procedat, & sit contra ius petere decimam secundam, seu redecimam de tributo seu pensione, quam percipit Dominus propter locationē prędij, ex cuius fructibus, decima fuit ante soluta, tunc enim cum semel decima de fructibus prędii sit soluta, non debet solui secunda decima de pensione quia locatio censetur facta salua decima Ioan. Andr. in cap. cum non sit numero quarto, vers. sic. Vnde dicit Innoc. ibidem num. 2. vers. in domino autem fundi Collect. nu. 8
3. Anchar. nu. 4. Hostien. nu. 2. Butr. num. 6.

Card. num. 2. verſ. & ex hoc de decim. & Iidem Doctores in c. tua nobis eod. tit. Card. num. 4. verſ. quinto quarto Hoſtien. nu. 14. verſ. hoc vltimum Butr. nu. 9. verſ. credo Anchar. num. decimo, verſ. & pro tanto dico Collect. nu. 8. Abb. nu. 14. verſ. aut Dominus locauit Anan. nu. 7. Vitalin. in clem. Religioſi num. 25. & ſeqq. de decim. Rota in Corduben. Redecimarum 19. Nouẽbris 1607. coram Coccino Rotæ Decano, & innuitur Sup. c. ſexto, quæſt. quarta, num. 40.

6 Item ampliatur concluſio, vt procedat etiamſi vni Eccleſiæ verbi gratia prædiali ſoluatur prima decima, & ſecunda decima, ſeu redecima petatur ab Eccleſia ſacramentali Rota in dicta Corduben. Redecimarum 19. Nouembris 1607. & 27. Martij 1615. coram Coccino Rotæ Decano, quia cum ius non determinet cui Eccleſię Prædiali ne, an ſacramentali ſoluenda ſit decima.

7 Sed hoc deferat conſuetudini, vt in c. cum ſint vbi Abb. num. 5. & 6. de decim. Achill. deciſ. 3. & 6. eod. titul. Rot. deciſ. 163. num. tertio, part. ſecunda. Cum conſuetudo introduxerit, quod decima ſoluatur Eccleſiæ prædiali verbi gratia ſequitur eſſe contra ius, quod Eccleſia ſacramentalis aliam decimam ſeu redecimam velit exigere, & quia cum laici obligentur ad vnã tantum decimam ſemper agitur de redecima, ſiue illam prætendat Eccleſia Sacramentalis, ſiue prædialis poſtquam ſemel fuit ſoluta Abb. in cap. cum ſint num. ſexto verſ. mihi videtur quod opinio de decim. Butr. ibidem num. quinto, verſ. breuiter puto, vbi dicit hanc opinionem eſſe veriorem, & comprobatur ex diuiſione Parrochiarum facta per Dionyſium Papã vt in cap. 1. 13. quæſt. 5. cap. paſtoralis de his quæ fiunt a Prælat. Nam ſicut ante diuiſionem vna tantum decima ſoluenda erat, ita poſt diuiſionem vnica decima ſoluenda eſt, cum illa diuiſio non operetur quod duæ decimæ ſint ſoluendę, ſed attenditur conſuetudo, vt dixi, cui nam Eccleſiæ vna tantum decima ſit ſoluenda, ſiue ſit ſacramentalis, ſiue prædialis.

8 Et licet non reperiatur prohibitum ne duplex decima ſoluatur, adeſt tamen præceptum affirmatiuum de ſoluenda decima, quod continet in ſe negatiuum, quod vltra decimam nõ poſſit aliud exigi, quod licet non efficiatur præceptum negatiuum vt obliget ſemper, & ad ſemper, continet tamen negatiuum reſpectu Eccleſiæ, quæ exigendo vltra decimam exigit contra ius, quod dat ſolummodo, decimam Rota in d. Corduben. Redecimarum 19. Nouembris 1607. coram Coccino Rotæ Decano, & latius in eadem cauſa 27. Maij 1615. coram eodem ibi quare cum præceptum de ſoluenda decima ex parte laicorum ſit affirmatiuum, vt Exodi cap. 22. in fin. ibi decimas, & primitias non tardabis offerre immo eſt negatiuum quoad retardationẽ vt dicit Abb. in rub. de dec. nu. 2. nam cum ſint debitæ grauantur ſacerdotes retardando ſolutionem, vt dicit Abulen. num. 22. q. 18. poſt prin. & Leuit. c. 27. habetur omnes decimæ terræ ſiue de frugibus, ſiue de pomis arborum Domini ſunt, & illi ſanctificantur, & habetur in c. 1. & in c. cum homines, & in c. paſtoralis de decim. ſequitur inquam, quod cum ex parte laicorum preceptum ſit affirmatiuum, & ex parte Eccleſiarum exigere volentium ſit negatiuum, Eccleſiæ nõ poſſint cogere laicos vltra decimam, vt probat tex. in l. fin. C. de hæred. inſtituen. vbi quod ſi teſtator inſtituto Plotio dicat: Semproni Plotij hæres eſto cenſetur dixiſſe, ꝙ ſi Plotius hæres non erit, Sempronius in eius loco vocetur, vt ſubſtitutus, & ſic affirmatiua reſoluitur in negatiuam, ita in propoſito præceptum affirmatiuum factum laicis de ſoluenda decima, reſoluitur in negatiuũ reſpectu Eccleſiarũ vt ſcilicet non poſſint cogere laicos vltra decimam, quia lex vltra illam non obligat prædictos laicos, nam cum ius exigendi, & obligatio ſoluendi tanquam correlatiua ſibi ex altera parte reſpondeant, non poſſunt Eccleſiæ habere maius ius exigendi decimam, quam habeant laici obligationẽ ſoluendi l. 1. ff. de cond. ex leg. quod et iam manifeſtiſſimẽ colligitur in puncto ex tex. in c. Parrochianus de dec. vbi dicitur cum decimæ non ab homine, ſed ab ipſo Domino ſint inſtitutæ quaſi debitum exigi poſſunt itaut verbum quaſi accipiatur pro verbo expræſſiuo veritatis vt dicit Gloſ. ibid. quare ſi decimæ tanquam debitum exigi

poſſunt

possunt, ergo non vltra decimam, quia illud non est debitum ab aliquo institutum, quod et repetit Abulen. loco superius allegato post princ. vers. item quia decimæ.

9 Mutatio vero seminis, seu qualitatis in prædio decimatorio facta, sicut non mutat substantiam nec alterat obligationem soluendi decimam, ita nec obligationem soluendi redecimam Rota in Conchen. Redecimarum 1. Februarij 1581. corã Giptio, vbi citatur Hostien. in Sum. §. & verum præscribi vers. decimo quæro de decim. Butr. & alij in cap. commissum de decim. Rebuff. eod. tit. q. quinta, nu. 34. & seqq.

Finis Tractatus de Decimis.

IO. PETRI MONETAE MEDIOLANENSIS CLERICI REGVL. S. PAVLI.

TRACTATVS DE OPTIONE CANONICA.

De Canonica Optione, seu iure optandi, qua fieri poterit facilitate, ac breuiate, Deo iuuante acturi, quã de re nemo, quẽ viderim, hucusq; tractatum edidit; eũdem planè ordinem sequemur, quo, vbi de Decimis agitur, vsisumus. Hanc enim tractationem in octo capita, quę deinde singula in plurimas, easque vtiles quęstiones, superflua queque resecando, distinguemus.

Primò ergo videbimus, Quid sit Optio.

Secundò, quo iure introducta sit Optio.

Tertiò, Quibus in rebus, ac beneficijs locum habeat ius optandi.

Quartò, Quinam optare possint.

Quintò de modo optandi.

Sextò, de Tempore Optionis, seu quando optandum sit.

Septimò, De pcipuis optionis effectib.

Octauo, & postremò, Quomodo tollatur Optio, seu ius optandi.

SVMMAE RERVM.

1 *Significationes variæ huius nominis Optio, remissiuè.*

2 *Optare, sumitur pro desiderare. Item pro, eligere; num. 3. & 8.*

Et hoc vtroque modo sumptum deducitur a verbo Greco, opto, num. 4.

5 *Optio de duobus dicitur, electio de pluribus. Et alia differentia vtriusque, remissiuè num. 6.*

7 *Optionis nomen aliquando de pluribus dicitur.*

9 *Optio nostra canonica dicitur, & Optatio; num. seq.*

10 *Optionis Canonicæ nomen vnde dicatur.*

11 *Etymologia dat proprium verbis intellectum. & ab ea sumptum argumentum optimè in iure procedit; num. 12.*

13 *Definitio Optionis Canonicæ.*

Iuris

14 *Iuris nomen in definitione Optionis sumitur pro legitima potestate aliquid agendi.*
15 *Ius ad rem, aut in re, an, & quando per Optionem tribuatur.*
16 *Ius optandi solum competit Ecclesiis Collegiatis, Religiosisq; Collegijs, & ut Collegium constituunt, non ut singularibus personis, num. 17. & seq.*
18 *Ius optandi cedit ad commodum, & decus totius Collegij.*
19 *Ius optandi non est in omnibus Ecclesiis, neque iis competit de iure communi; num. 20.*
21 *Consuetudine, & statuto induci potest ius optandi.*
22 *Optio gradatim fit; & hoc pluribus modis accidit; cum num. seq.*
24 *Praebenda per optionem dimissa vacare dicitur.*
25 *Praebenda non vacans optari potest ex speciali consuetudine, regulariter vero non potest; num. 26.*
27 *Optio coactè non fit, sed voluntariè.*
28 *Praebenda dimissa non potest simul retineri cum optata.*
29 *Stallum quis optare non potest, non optata etiam praebenda, seu propria non dimissa.*
30 *Praebendae reseruatae optari non possunt.*
31 *Optio intra quod tempus fieri debeat; & an illud tempus possit mutari, remissiuè.*
32 *Optionis unica est species substantialis, plures tamen accidentales. Alia enim est, quae consuetudine inducitur, alia quae statuto; num. 33. Item alia beneficiorum spectantium ad Pontificis collationem, alia spectantium ad Ordinarij prouisionem; num. 34.*
Optio alia Canonicorum, alia Mansionariorum, alia Equitum, alia S.R.E. Cardinalium.

Quid sit Optio Cap. I.

QVAERO PRIMO, Unde dicatur Optio.

1 Omissis varijs † significationibus huius nominis, Opto, & Optio, de quibus inter caeteros Rebuf. in l. alienationis verbum, vers. aut optionem intra certum tempus, ff. de verb. significat. Cuiacius, & alij in rubric. ff. de optio. vel elect. leg. Ant. Nebriss. in suo vocab. vtriusque iur. verbo, Optio. Hiero. Verrut. in Lexic. iuris, ver. Optiones. Catell. Cott. in Memor. ver. Optio: praecipuae illae duae sunt, vt
2 vel sumatur † pro desiderare, seu cupere, quod commune est, ac vulgare, & passim
3 vsurpatur; vel pro eligere, † seu electione, vt probatur in l. his consequenter, in princip. ff famil. hercisc. §. Optionis, instit. de legat. l. 2. l. mancipiorum, & toto tit. ff. de opt. vel elect. leg. & his duabus significatio
4 nibus sumptum forte † deducitur hoc nomen a verbo Greco, Opto, hoc est, video; qui enim aliquid eligit, videre debet, quod elegit, & an expediat illud, vel alterum eligere; rursus, qui aliquid cupit, vel priùs id vidit, vel quamprimum videre desiderat. Et quamuis quidam putent, electionem ea in
5 re ab optione differre, quod optio † de duobus dicatur, electio vero de pluribus, l. 3. §. item optare, ff. ad exhiben. prout refert Rebuf. loc. cit. & Cuiac. alijq; d. rub. ff. de opt.
6 vel. elect. l. alias differentias statuant † inter optionem, & electionem, quas apud
7 eos videas, tamen & optio † aliquando in pluribus fit, vt d. l. 2. & l. mancipiorum, ff. de opt. leg & d. l. his consequenter, ff. fam. herc isc. & l. de eo. §. item si ei, ff. ad exhib. &
8 optionem promiscuè capi † pro electione Auctor est Alciat. d. l. alienationis, in verbo optionem, & optimè ostendit Rebuf. in loc. alleg. Vt igitur ad rem nostram propiùs accedamus, nostrae huius Optionis
9 nomen, quam iure optimo † Canonicam cum Rebuf. & alijs vocare possumus, ab vtraque illa huius nominis significatione
10 † ducere possumus; hoc enim ius est eligendi praebendam vacantem, vt infra suo loco dicemus, ideoque ea optatur, seu eligitur, quia desideratur, quod enim prius mente optauimus, re ipsa eligimus, vt inquit Alciat. vbi supra, quare huius iuris exercitium abs re aliqui optationem vocant, vt patet inter caeteros ex Gemin. in c. fin. de consuet. in 6. qui textus sedes est huius materiae. Libenter autem huius nominis originem latius fortasse, quam par esse videretur prosecuti sumus, quoniam ety-
11 mologia dat † proprium verbis intellectum, vt colligere est ex cap. forus, de verbor. significat. l. tugurij, l. notionem, l.

I vt

vt Alphenus,& l.pupillus,§.territorium
cum vtrobique not.per glos.ff. de verb.si-
gnif.& notat Bart.in repet.l. omnes popu
li,quæst.6.princ.ff.de iust.& iur. Abb in
proem.Decretal.nu.8.alijque DD. passim
Et argumentum ab etymologia nominis
12 optime in iure procedit, Bart. Bal. Imol.
Alber.& alij in rub.ff. de solut. matr. Abb.
& Canon. in c. cum secundum Apostolū,
de præben.& late, optimeque comprobat
Euerar.in suis topic.iur.in loc.ab Etym.n.
3.& seqq.& Io.Bell.in arg.leg.c.1.n.1.&2.

QVAERO SECVNDO de definitione Optionis.

Respondeo; quod Optio,
seu Ius hoc optandi, licet a ne
mine,quem hucusque viderim, definitum
fuerit,tamen tum ex tex. in d.c.fin.de con
suet.in 6.quam ex ijs,quæ tum ibi,tum ali-
bi tradunt DD. congrue sic definiri posse
13 videtur, quod sit † ius quoddam Capitu-
lo,seu collegiali alicui Ecclesiæ,ex consue
tudine,vel statuto competens,vt antiquio
res gradatim vacantem præbendam, quæ
reseruata non sit,propria dimissa, intra
certum tempus eligere possint.

Quæ definitio, quoniam non congrua
modo,sed etiam,ni fallor,perfecta est, so-
la indiget declaratione.

Dixi ergo, esse ius quoddam. hoc est,
14 † legitima potestas, prout sumitur in l.1.
in princ.ff.de tutel. & instit.de iur. natur.
in princ.cum similib. & tradunt Io.An. &
alij Canon.in rubr.de reg.iur.in 6. Iuristæ
in rub.ff. de iust. & iur. Rebuf.in l. verbis
legis,ff.de verb.signif. poniturque ius, lo-
15 co generis remoti, ius inquam † ad rem
vt in specie voluit Gomes.in reg.de non
toll.iur.quæsq. q.1. vers. septimus modus
acquirendi,Thom.Zerol.in Prax.Episcop.
verbo,Canonia,vers.ad septimum,Nauar.
in Man.Confess.c.23.nu.100.vers. Tertio,
quod permutatio, Add.ad Rot.decis.3.de
consuet.in nou.post Aene.Falcon.tract.de
reseruat.benef.q.4.effect.47.num.4. & 9.
quod tamen intelligendum est de toto ca-
pitulo & Ecclesia, nā singulis puto nō ac-
quiri ius ad rem, nisi eueniente casu op-
tionis; hoc est, præbenda iam vacante,
prout post hæc scripta reperi fere omnes
Doct.prædictos intelligi a Gonzal.in com
mentar.reg.8.canc.glos.34.num.126. seq.
vbi etiam ad id in specie allegat Put. dec.
235.lib.secundo, & præterea requirit ac-
ceptationem,per ea, quæ idem tradit ea-
dem glos.34.num.176.Glos.26.num.20.&
glos. 9. & seqq. num. 88. per ipsam vero
optionem actualiter subsecutam censeo
acquiri ius in re, & non solum ad rem,
cum tunc aliud non requiratur, nisi forte
ad summum apprehensio possessionis,quę
iam supponit ius in beneficio, seu præben
da,vt inferius dicam cap.quinto, quæst.3.
concl.1.pro quo etiam facit cap.si tibi ab-
senti,cum ibi not.de præbend. in 6 sicque
conciliari possunt contrariæ hac in re opi
niones:quod enim per optionem acquira-
tur ius in re,præter Petr. Vbal. tractat. de
permut.benef.num.96. & 97. voluit idem
Falcon.d quæst.4 effect.5.num.tertio.post
Petr.de Perus. tract. de permut benef.vlt.
par. quæst. fin. col. 2. & aperte colligitur
ex Rebuf.tract.de pacif.possess.num. 141.
Subditur deinde in definitione, capitulo,
seu collegiali Ecclesiæ competens, estque
pro genere proximo, seu proxima diffe-
rentia generica,vti loquuntur Dialectici,
vt distinguatur ab alijs iuribus competen
tibus personis profanis,& priuatis,conue
16 nit enim hoc ius † solum capitulis,& Ec-
clesijs collegiatis,religiosisque collegijs,
vt colligere est ex ipso tex.in d. cap. cum
in tua,quod est fin.de consuet.in 6. & ijs,
quæ ibi tradunt DD. neque Canonicis,
17 † vt singulares personæ sunt,sed vt capitu
lum constituunt, competit hoc ius; tum
quia a maiori parte canonicorum sit,fieri-
que solet optio, tum quia ius hoc cedit
18 † ad commodum, ac decus totius Eccle-
siæ, & capituli: tum demum,quia tam a
Pontifice in d.cap. fin.quam Doct.ibi, ius
istud optandi nunc consuetudo, nunc pri-
uilegium,nunc statutum Ecclesiæ vocatur
cum maxime statuta condere ad totum
capitulum,vt capitulum est, saltem vna
cum Episcopo,spectare noscatur,iuxta ea
quæ tradunt Doct.in cap.cum omnes, de
constit.& in cap.1.eod. tit. in 6. ius igitur
hoc in actu primo, vt cum Philosophis
loquar,seu in potentia proxima conuenit
ipsi capitulo, & collegio, quasique in eo
radicatur, in actu vero secundo, seu exer
citium eiusdem iuris optandi competit
ipsis personis de collegio non quidē tam

quam

quam priuatis clericis, (ſic enim omnes clerici optare poſſent, quod falſum eſſe conſtat ex d.cap.fin.) ſed tamquam ſingularibus perſonis eiuſdem capituli, ſeu Collegialis Eccleſię. Dixi præterea in defini-
19 tione (alicui Eccleſiæ, quoniam † neque in omnibus Eccleſijs extat ſtatutum hoc, ſeu conſuetudo optandi, neque illis de iu-
20 re communi † competit hoc ius, vt patet ex tex. d. cap.fin. & notant ibi communiter Doct. additur deinde, (ex conſuetudine, vel ſtatuto) quoniam vtroque modo
21 induci poteſt † hoc ius, vt infra cap.ſeq. oſtendemus, quæſt.2. & 3. Subijcitur autem (vt antiquiores gradatim eligere poſſint vacantem præbendam;) quæ omnia habentur in text. & dicitur, gradatim
22 † non modo, quia primo antiquior mutare ſuam, ſeu optare poſſit vacantem præbendam; iſque ante iuniorem omnino ſit admittendus, &c, ſi nolit primus, poſſit ſecundus, & nolente ſecundo, tertius, & ſic de ſingulis, vt exponit ibi gloſ.& alij;
23 ſed etiam, quia, ſi primus optet † vacantem præbendam, poſſit ſecundus optare præbendam dimiſſam a primo, & tertius dimiſſam a ſecundo, & ſic de ceteris: quod etiam innuit poſtea text. dum dicit, & illa quæ optata non fuerit, erit illi, pro quo ſcripſimus, conferenda; nam & præbendæ dimiſſæ per optionem alterius vacare
24 † quodammodo, licet forſan non ita propriè, dici poſſunt, vt etiam voluit ibi gloſ. recepta, verbo, non fuerit, de quo nos infr.cap.6.quæſt.vltim.concl.1. latiùs agemus, præterquam quod etiam poteſt
25 ſpecialiter per conſuetudinem induci, † vt præbenda non vacans optetur, vt poſt gloſ.d.cap.fin.verbo, cum vacant, tradunt ibi ceteri: & poterit fortè id locum habere, vbi diſtinctio præbendarum ſit ad tempus, de qua infr. c. ſeq. quæſt.2. concl.1. in penult.membro illius diſtinctionis, quam ibi poſt Rot.& alios facimus, vt in ſpecie not.Io.And.& Gemin.d.cap.fin.eſt autem tunc optio ita facienda, vt tunc ſolum effectum ſuum ſortiatur, cum reuera vacauerit, ne ius ſuum alicui ſine culpa, aut certè ſine cauſa contra communes iuris regulas auferatur, quo etiam modo fieri poſſe optionem a iuniore de præbenda vacatura per optionem ab antiquiore faciendam dicemus inn... [illegible] Optio [illegible] 3. prope fin. por-
26 rò alias regulariter † Optio [illegible] non poteſt, niſi de præbenda vacante, vt patet ex text. qui dicit, cum vacant, & not. inter alios Rot.deciſ.6.num.1.circa princip. de conſuet.in nou. Dicitur etiam ſignanter in definitione, poſſint, non autem debeant;
27 neque enim coguntur † optare Canonici ſed poſſunt, ſi volunt, vt innuit etiam tex. & not.ibi inter alios Io. And. ne, quod in fauorem inductum eſt, in odium retorqueatur, contra vulg.iur.reg. Dixi (pro-
28 pria dimiſſa) quoniam † nec ſimul illam, quam habebat, cum optata retinere poteſt; neque ſtallum optare maximè ſuperioris ordinis, non optata etiam præbenda, ſeu propria non dimiſſa, vt latiùs inferiùs cap. 7. quæſt. vlt. concl.1. cum ſeq. & cap.7.quæſt.1.concl.1.oſtendam; Dixi etiam (quæ reſeruata non ſit;) quoniam
29 præbendæ in Curia vacantes, † aut alias reſeruatæ optari non poſſunt, vt patet ex tex.d.cap.fin. & latius infr.cap.3.demon-
30 ſtrabimus; Subditur demum, † (intra certum tempus, quoniam tempus ad optandum præſtitutum perpetuum non eſt, ſed vt plurimum eſt 20.dierum, licet id tempus aliquando mutari poſſit, vt inferius c. 6.latè docebimus.

QVAERO TERTIO, Quotuplex ſit ius optandi.

31 Quoniam † vnica ſpecies eſt vt Dialectici loquuntur, vel, vt Iuriſconſulti, vnicum genus proprium, & ſubſtantiale Optionis, duplicem illam diuiſionem accidentalem attigiſſe ſolum
32 ſit ſatis, vt † alia ſit conſuetudine alia priuilegio, ſeu Indulto Apoſtolico, alia
33 ſtatuto inducta; item alia † quæ de ijs præbendis ſit, quæ per Ordinarium conferuntur, alia de illis, quæ per Summum Pontificem conferri deberent, aliqua tamen de cauſa locum in illis habet Optio, ita, vt per eundem Pontificem ſine expreſſa ſaltem derogatione conferri non poſſit niſi ea, quæ non fuerit optata, vt infr.cap. 3.& 8.explicabimus, quibus etiam tertiam diuiſionem ex generibus perſonarum, quę optare valent, deſumptā addere poſſumus
34 ſit alia Optio † ſit, quæ a Canonicis ſit, alia, quæ a beneficiatis in aliqua Eccleſia, quos Manſionarios vocant; alia, quæ ab ali-

cuius Militaris Religionis [illegible] sit; alia deniq; quæ [illegible]arris.S.R.E. Cardi- [illegible] qui alij suut, qui Collegium aliquod Ecclesiasticum constituunt, quales sunt, Rotæ Romanæ Auditores; Clerici Cameræ Apostolicæ, quorum tamen, & his similium ascensus, seu Optio, cum neque de beneficio sit, neque de re ad beneficium pertinente, non vera, & propria, sed potius similitudinaria, & exemplarijs appellanda est iuxta ea, quæ latiùs inf. .c. seq. q. 2. conclus. 5. & c. 3. q. 1. asseremus. Nunc autem ad secundum cap. transeamus.

SVMMAE RERVM.

1 *Consuetudo optandi, licet non sit a iure communi inducta; tamen innititur æquitati canonicæ, estque rationabilis, æqua, & a iure approbata, num. 2.*

3 *Ius optandi induci potest consuetudine.*

4 *Argumentum a Rubrica est optimum in iure.*

5 *Consuetudo illa, quæ contra ius est, requirit ad sui introductionem spatium 40. annorum, saltem de iure Canonico.*

6 *Consuetudo præter ius inducitur spatio decem annorum. Idem secundum aliquos in quauis rationabili, & æqua consuetudine, nu. 7. Si tamen agatur de præiudicio tertii priuati, requirentur 30. anni; nu. 8. si de præiudicio Ecclesiæ, 40. anni, num. 9.*

10 *Consuetudo præter ius est, quæ neq; contra, neque secundum ius est.*

11 *Consuetudo rationabilis quæ sit, iudicis arbitrio relinquitur. Quid autem arbitrari possit iudex; nu. 12. & seqq.*

13 *Rationabilitas non requiritur in consuetudine, quæ præter ius est.*

14 *Rationabilis consuetudo est, quæ continet bonum honestum, vel honorabile.*

15 *Consuetudo optandi secundum aliquos est præter ius, & rationabilis, ideoque inducitur secundum eos spatio decem annorum; alii vero aliter malè distinguunt.*

16 *Consuetudo optandi quando sit præter, & quando contra ius, quantoque tempore inducatur, late ibi; distinguitur, cum num. seqq.*

17 *Consuetudo optandi inducitur spatio decem annorum, vbi præbendæ certæ sunt in numero, sed non distinctæ quo ad proprietates, quoniam portiones quædam inæquales assignantur.*

18 *Consuetudo optandi, vt inducatur, vbi præbendæ sunt distinctæ, requiritur spatium quadraginta annorum.*

19 *Consuetudo optandi, vbi præbendæ sunt distinctæ, est contra ius, vel, si præter ius, derogat tamen iuri Ecclesiæ, cui collator præest, num 20. & seqq.*

21 *Consuetudo optandi domos cur possit induci minori spatio, quam quadraginta annorum.*

22 *Consuetudo rationabilis contra ius requirit ad sui introductionem spatium 40. annorum.*

23 *Consuetudo optandi requirit scientiam, & patientiam Ordinarii collatoris. Item scientiam, & consensum saltem tacitum maioris partis Capituli, num. 24. & cum non erroneum, sed ex certa scientia, & animo inducendi consuetudinem; num. 25.*

26 *Animus inducendi consuetudinem quomodo colligatur, remissiuè.*

27 *Consuetudo quomodo probetur, remissiuè.*

28 *Consuetudo optandi quomodo probetur remissiuè.*

29 *Consuetudo a quibus personis induci possit, remissiuè.*

30 *Consuetudo optandi, sicut & cæteræ consuetudines, vnico actu induci non possunt, etiamsi actus sit notorius toti populo, seu se Collegio; num. 31. Nisi actus sit successiuus, num. 32. & num. 38. vel iudiciarius, num. 33. Quod tamen est dubium, num. 34.*

35 *Actus ad consuetudinem requisiti quot esse debeant, iudicis arbitrio relinquitur. Quid autem hac in re potissimum attendere debeat iudex, num. 36.*

37 *Actus consuetudinis debent esse interpolati, & conformes, seu ex vniformi obseruantia.*

38 *Consuetudo optandi vnico actu cum quadragenaria possessione subsecuta fortè inducetur.*

39 *Consuetudo optandi non debet necessariò esse obtenta in contradictorio iudicio, nisi vbi vnico actu inducenda est.*

40 *Consuetudinem Optandi inducere non possunt ij, qui eius iuris non sunt capaces*

ex

ex se; vel nisi illius capaces fiant ex dispensatione Summi Pontificis, num. 41.

42 *Milites, seu militaris Religionis Equites an possint inducere consuetudinem optandi.*

43 *Religio militaris Hierosolymitana sancti Ioannis vt nobilissima est, ita sola proprium Religionis nomen retinet inter militares.*

44 *Habitus non facit Monachum, aut Religiosum, sed potius professio Regularis.*

45 *Consuetudine optandi sublata ab aliqua Ecclesia per Pontificiam constitutionem non poterit similis consuetudo ex eadem causa denuò introduci. poterit tamen ex noua causa; num. 46. vel accedente expresso consensu Pontificis; num. 47. vel etiam sine noua causa, vbi solum præterita consuetudo in specie sublata est; num. 48.*

49 *Ius optandi statuto induci potest.*

50 *Statutum de optando fieri potest ab Episcopo, quoad beneficia spectantia ad eius collationem, non autem aliorum. Ab aliis vero inferioribus non potest fieri huiusmodi statutum ob defectum potestatis, num. 51.*

52 *Statuta condere in iis, quæ concernunt statum Ecclesiæ, requirit Episcopi auctoritatem, Quod, quomodo verum sit, explicatur num. 55. & seqq.*

53 *Episcopus, seu alius inferior non potest contra canones statuere. Quod limitatur, num. 58.*

54 *Prælatus non potest præiudicare iuribus Ecclesiæ. Quod quomodo verum sit, exponitur; nu. 55. & seqq.*

56 *Confirmatio Prælati inferioris regulariter spectat ad Episcopum, nisi obstet ipsius Episcopi statutum.*

57 *Prælatus præiudicare potest Ecclesiæ suæ in quærendis, non autem in quæsitis.*

58 *Episcopus, & Clerici inferiores Collegium constituentes possunt contra Canones statuere in materia, in qua induci potest consuetudo Canone permittente. Id quod omnino accidit in materia optionis.*

59 *Episcopus potest saltem ad vitam suam condere in sua Ecclesia statutum optandi. quod idem perpetuo durabit, si accesserit consensus Capituli; num. 60.*

61 *Prælatus potest donare aliqua bona loco Religioso. multò vero magis suo Capitulo; num. 62. præsertim ex causa remunerationis; num. 63.*

64 *Ius optandi induci potest priuilegio, & Indulto Apostolico.*

65 *Papa in beneficialibus habet plenitudinem potestatis.*

66 *Priuilegium, & indultum Apostolicum quomodo inter se differant.*

Quomodo iure introducta sit Optio. Cap. II.

QVAERO PRIMO, Qua de causa introducta sit Optio. Supposito, ius optandi non a iure communi, sed potius consuetudine iure † inductum, vt sentiunt omnes Doct. d. c. fin. & expressè adnotauit Hier. Gonzal. (quem auctorem non nisi post secundam huius operis editionem legimus) in Comment. reg. 8. Cancell. glos. 34. num. 11.

1

Respondendum cum glos. in d. c. fi. verbo, antiquiores, de consuet. in 6. quod hæc consuetudo innititur æquitati canonicæ, quæ vult, antiquiores præferri Canonicis nouis, & seniores in Ecclesia iunioribus, c. quid proderit, & seq. 61. d. st. c. Episcoporum, 74. dist. cap. vlt. in 75. & c. bene quidem, 96. dist. cum similib. quam glos. sequitur inter alios Franc. Marc. decis. Delph. 1258. nu. 2. 1. par. & Io. Azor. instit. moral. p. 2. lib. 6. c. 26. q. 13. quæ pars cum edita fuerit post secundam huius operis impressionem, minor, quod illud non viderit in hac materia; nisi fortè indignum a legatione duxit. idem etiam voluerunt Arch. Ioa. An. Gemin. & al. j d. c. fi. dum respondent ad iura, quæ in contrarium facere videntur. & in specie Arch. n. 1. & Franc. n. 6. per hunc textum, iuncta gl. & Rot. dec. 6. ad fi.

2 de consuet. in nou. dicunt, † hanc consuetudinem optandi esse rationabilem, & approbatam a iure: rationabilem etiam, & æquam eam dicit Viu. in comm. opin. verbo, consuetudo rationabilis; & æqua, & late ostendit Prob. in Addit. ad Io Monach. dict. cap. fin. num. 34. & seqq. Et sanè Summus Pontifex apertè illam approbare videtur,

 detur,

detur, dum præbendam, quæ ex hac consuetudine optandi debetur, de iure debitã appellat; licet non ignorem, iuris appellatione largè consuetudinem comprehendi, cum sit ius quoddam non scriptum, cap. consuetudo, 1. dist. & Doct. ibi, & in rubr. de consuet. extr. & in 6. atque alibi sæpe.

QVAERO SECVNDO, An, & quanto tempore consuetudine induci possit ius optandi.

3 De primo † nulla difficultas est: cum quia dispositio huius textus, quę de iure optandi agit, ponitur sub titul. & rubr. de consuetudine, quod est in iure optimum argumentum, † iuxta text. in l. 1. &

4 ibi not. Bart. Bald. Ang. Salic. Castr. Alex. & Ias. ff. si cert. pet. Glos. in cap. potuit, de loc. & in rubric. de reg. iur. in 6. & vtuntur passim eo argumento Doct. vt fusè prosequitur Nic. Euerard. in topic. legal. loc. 92. tum etiam multo magis, quia tam Summus Pontifex in d. c. fin. quam Doctores ibi, & vbicunque de iure optandi loquuntur, hoc ipsum ius consuetudinem optandi appellant.

Tota difficultas est, quantum temporis requiratur ad hanc consuetudinem legitimè inducendam, ac de cęteris requisitis, & conditionibus illius. Pro quorum resolutione.

Premitto primo, Consuetudinem illam,

5 quę contra ius est, † requirere spatium 40. annorum saltem de iure canonico, ita Abb. Io. An. Butr. & Doct. communiter in cap. fin. de consuet. vbi late inter ceteros Roch. Curt. sect. 3. num. 35. idem Io. Andr. Archid. Gem. & Franch. post Glos. in dict. cap. fin. de consuet. in 6. Oldr. consil. 285. & ad n. etit. Rot. decis. 6. num. 5. de consuet. in nou. & alij passim: satisque patet ex ipso tex. d. c. fi. ext. de consuet. dum in consuetudine contra ius requirit, quod sit legitimè prescripta. Consuetudo vero, quæ

6 preter ius est, inducitur † spatio decem annorum; ita Glos. & Doct. omnes supra citati, Aret. cons. 22. col. 4. Abb. & alij, quos refert, & sequitur Curt. d. sect. 3. num. 18. & hanc opinionem communem dicit Curt. ibid. Turzan. opi. 66. Soarez in thes. recep. sent. lit. C. num. 279. Villal. lit. C. num. 183.

7 quod idem † de quauis rationabili, & equa consuetudine tradit Glos. in l. de quibus, ff. de leg. & l. 2. C. quæ sit long. consuet. estque communis opinio, si credimus Ias. d. l. de quibus, num. 43. Grammat. decis. 64. num. 34. & Viu. in suis commun. opin. ver. consuetudo rationabilis, & equa. Aliqui tamen non ita absolute recipiunt hanc cõclusionem, quod rationabilis consuetudo, & preterius spatio annorum decem inducatur, sed solum putant eam procedere, si de nullius preiudicio agatur, quod si de

8 preiudicio priuati agatur, † requiri saltem spatium, 30. annorum; ita decisum fuit in Regno Neapol. teste Afflict. decis. 321. num. 18. quod etiam sequitur ibi Vrsil. in addit. num. 10. quod si res tangat Eccle-

9 sias, earumue statutum, & iura, † tunc semper in introductione consuetudinis requiretur spatium 40. annorum, cum tanti temporis prescriptio in earum rebus, vel iuribus requiratur, cap. 1. & toto fere tit. ext. de prescript. ita Rot. Rom. d. decis. 6. num. 5. & ibi Addent. post Innoc. Host. & Ioan. An. in c. cum dilectus, de consuet. hoc ipsum voluit collect. in c. ex parte, & idem Innoc. in d. c. fin. ext. eod. tit. late Cur. dict. sect. 3. num. 32. Duen. reg. 139. post Abb. d. cap. cum dilectus: & Fel. in c. statuimus, limitat. 1. de maior. & obed. Petr. Rauen. ad tit. de consuet. lect. 1. nu. 46. Mil. in Repert. in verbo, Consuetudo, licet non sit contra ius, post Rom. cons. 18. colum. 5. & 6. & admittit etiam Franc. d. c. fin. in princ. num. 5. de consuet. in 6. per not. in cap. cum Ecclesia, de caus. possess. & propriet. qui tamen deinde vult, in optione sufficere, 10. annos. Quæ opinio Rot. & sequacium mihi videtur in se veritatem continere, satisque probatur ex d. c. cum dilectus, iuncto c. Abbate, de verb. sig. vbi in consuetudine quæ contra ius non est; quod ex certo Monasterio eligatur Abbas alterius Monasterij vacantis, quia tamen per illam in aliquo derogatur iuri Monachorum, restringendo eorum libertatem in eligendo: in ea inquam consuetudine requiritur spatium 40. annorum, vt in d. c. Abbate, versic. nos igitur dispositionibus. ad idem inducit Rot. vbi supra tex. in cap. Cumana, de elect. & c. cum Ecclesia Sutrina, de ead. possess. & propriet. & c. dilecto, de offic. Arch. in fi. c. quamuis, de consuet. & c. cũ de beneficio, de præb. in 6. vt latius per eam.

Præ-

Præmitto secundo, illam consuetudinē
10 esse præter ius, quæ contra, aut secundū
ius non est, vt colligitur ex Doct. communi-
ter dict. cap. fin. de consuet. ext. & in 6.
11 quæ autem sit rationabilis † iudicis arbi-
trio relinqui, vt voluit Host. Io. An. Abb. &
Imol. d. c. fin. ext. de consuet. Glos. in cap. 1.
in ver. rationabilia, de constit. in 6. Arch.
& Gemin. in cap. quia frustra 8. dist. & alij
quos referunt, & sequuntur de communi
attestantes Curt. d. cap. fin. sect. 1. num. 20.
Viu. d. verbo, consuetudo rationabilis, Soa
rez in thesaur. recept sent. littera C. num.
284. Iacob. Menoch. neminem horum refe
rens in tractat. de arbitr. iudic. lib. secundo
cent. 1. casu 82. num. secundo, Iudex au-
tem arbitrari poterit, illam esset rationa-
12 bilē, † quæ non est a iure reprobata, vt vo
luit Bald. cons. 401. volum. quinto, & Inno.
d. cap. fin. ext. de consuet. neque enim re-
quiritur expressa, & ni conuincibilis ratio
sed aliquod bonum motiuum, vt voluit
Bald. d. cap. fin. in verbo, rationabilis. immo
13 neque rationabilitas requiritur † in con-
suetudine, quæ præter ius est, sed solum in
ea, quæ contra ius, vt voluerunt Bal. Car.
Flor. & Barbat. d. cap. fin. quos refert, nec
dissentit Cur. d. sect. 2. nu 24. poterit etiam
arbitrari iudex, illam esse rationabilem,
14 quæ continet bonum honestum, † vel ho-
norabile, vt post Bald. in l. de quibus, ff. de
leg. tradunt Barbat. d. cap. fin. colum. 14. &
Curt. d. sect. 2. num. 20 Item quæ habet il-
las tres comites, vt religioni conueniat,
congruat disciplinæ, & saluti proficiat, seu
peccatum excludat, vt loquitur text. in
cap. consuetudo, 1. distin. quæ verba decla
rant ibi Glos. & Archid. & Gemin. in cap.
erit autem lex, 4. distin. & huic sententiæ
adhærent Curt. dict. sect. 2. num. 27. & Me-
noch. d. cas. 82. num. septimo; Et hoc, per-
penso iure canonico. Iure autem ciuili il-
lam rationabilem consuetudinem esse arbi
trari poterit iudex, quæ bono publico nō
refragatur, vt idem Menoch. optimè pro-
bat d. cas. 82 num. octauo, & nono, & pote
rit etiam iudex arbitrari ex aliquibus con-
iecturis, consuetudinem aliquam etiam
contra ius esse rationabilem, vt si conti-
neat bonum, si disponit id, quod dispone-
bat ius antiquum correctum, si sit genera-
lis, alijsque, quas prosequitur Abb. dict. c.
fin. colum. 1. & ibi Curt. d. sect. 2. num. 20.
& duobus seqq. ext. de consuet.

His præmissis, descendendo nunc ad ca
sus nostri decisionem, conclusiones ali-
quot statuamus.

Prima Conclusio Licet aliqui absolutè
teneant, consuetudinem optandi esse præ
15 ter ius, & rationabilem, ideoque induci
spatio decem annorum, vt voluit Glos. d.
cap. fin. in verb. consuetudo, de consuet. in
6. quam ibi sequitur Archid. num. primo,
Io. An. num. quarto. Franc. num. quinto, &
septimo, Gemin. num. sexto, Viu d. verbo,
consuetudo rationabilis. Duen. dict. regul.
139. Oldr. cons. 285. num. tertio. Alij vero,
vt Gonzal. ad Reg. 8. Canc. Glos. 34. num.
duodecimo, & seq. dicant, optionem præ-
ter ius esse, quando optans retinet semper
primum titulum, aut ius spirituale, optatq;
dumtaxat portionem, seu præbendam
temporalem separatam: contra ius autem
quando præbendæ sunt annexa Canonica
tibus, & non retinetur primus titulus, sed
mutatur, & optans propria auctoritate
alium diuersum titulum spiritualem con-
sequitur, quia in ea Ecclesia est distin-
ctio titulorum, sicut in primo casu non
est distinctio titulorum, sed præbendarum
dumtaxat. allegat vero ad id præter Calde
rin. cons. septimo, de consuet. etiam Rot.
decis. 6. num. primo, tertio, & septimo, de
consuet. in nou. Prob. ad Monach. d. cap. fi.
num. 18. Mil. in repert. Verb. Consuetudo
optandi potest induci. Sed quicquid sit de
Calder. certè Rot. Prob. & Mil. sunt in se-
quenti nostra, & communiori sententia,
vt videbimus, & opinio Gonzal. supponit,
regulariter in optione non mutari præben
dam, vt est ius spirituale, & aliquando mu
tari titulum Canonicatus, quod vtrumque
cap. septimo, quæst. 1. refutabimus. Verior
tamen est illa opinio ita distinguens; quod
16 † aut in Ecclesijs nulla est distinctio, nu-
merusue præbendarum, nec certus nume
rus Canonicatuum, vt in casu tex. cap. di-
lecto & cap. vacante de præbend & c. ex
parte, de conces. præben. & in his non po-
test introduci talis consuetudo, cum non
sit dare vacationem præbendarum, prout
disponitur in d. iuribus, quod tamen requi-
ritur in d. cap. cum in tua, quod est fin. de
consuet. in 6. Aut est certus numerus Cano

nicatuum, seu canonicorum, sed nullus numerus, nec distinctio præbendarum, vt in cap.fin.§.si autem, de conceff. præbend. in 6. & tunc quoque non habet locum hæc consuetudo, quia in ijs Ecclesijs per administratores Capituli bona, seu fructus diuiduntur inter canonicos, & quanto ij pauciores sunt, tanto maiores portiones recipiunt, & quanto plures sunt, eò minores recipiunt portiones, vt in d.§.si autem. Aut est certus numerus canonicatuum, & totidem etiam sunt præbendæ, sed eæ distinctæ non sunt, immo bona sunt quoad dominium capituli communi, super quibus bonis quasi in confuso absque actuali aliqua distinctione institutus est numerus præbendarum correspondens numero canonicatuum: & tunc, si capitulum per officiales suos bona administrat, & de fructibus collectis tot facit æquales portiones, quot canonici: non potest etiam introduci hæc consuetudo; cum enim non sit dare vnam ex illis portionibus meliorem alia, non cadit electio, neque optio. Si vero capitulum non administrat dicta bona per officiales suos, sed ea diuidit in tot præbendas, quot sunt canonici, cuilibet consignando præbendam suam, ad tempus tamen, & secundum quod capitulo placet; ita, vt eo tempore elapso, iterum in commune reducantur, fiatque noua bonorum diuisio; & in ijs præbendis sic diuisis quoniam non potest ea diuisio fieri ita æqualis, quin inter eas cadere possit electio; ideo potest etiam habere locum consuetudo optionis prebendarum. in ijsdemque Ecclesijs poterit hæc consuetudo induci spatio decem annorum: neque enim tunc mutatur titulus per optionem, cum inter præbendas, vt sunt tituli beneficiales non sit eo casu actualis, realis, ac perpetua distinctio, sed solum, prout in temporalitate consistunt, ideoque, & mutatio nihil iuri contrarium, sed æquitatem magnam continebit. Et in hoc casu concludunt, locumque habent rationes Doctorum, qui contrarium tuentur. Si vero in Ecclesijs non solum certus est numerus canonicatuum, & præbendarum, sed etiã eæ præbendæ realiter, actualiter, & perpetuò sunt inter se distinctæ; ita, vt non sit vnum beneficium Ecclesiasticum, sed dos vnius actualiter, & omnino distincta sit a dote alterius, iuxta tex. in c. litteras, de conceff. præben. & clem. fin. de præbend. tunc, sicut habet locum optio per supradicta,
18 ita eius consuetudo † non potest minori spatio induci, quam 40. annorum. Hęc opinio ita distinguens verissima est, eamq; expresè tenet Rot.Rom.d.decis.6.de consuet.num.1. & ibi Add.in nou. post Compostell. cap. fin. ext. de consuet. sequitur Roch.Curt.eod.cap.fin.sect.3.num.19. & 36.Bellam.decis.1.per totam, & decis.63. num.2.& seqq Franc.Marc.decis.Delphin. 1270.num.1.2.& 4. r.part. Gig.in tract. de pension.quæst.63.num.6. & 7. Prob.ad Io. Monach.d.cap.fin. num.28. de consuetud. in 6.Mil.in suo Repertor.verbo, consuetudo optandi non potest introduci, & sequenti, post Rom. cons. decimo octauo, colum.prima, & duab.seqq.idem nuperrimè tenet Greg. Tholos. in tract. de benef. Eccles.cap.39.num. quarto idem tenere videtur Fel. in cap. statuimus, num. 2. de maior.& obed.Butr.d.cap.fin.ext.de consuet.& Gemin.in cap.fin. num. nono eod. tit.in 6.Et quidem quoad primum ex duobus postremis membris, quæ sola probatione indigent, illud satis probatum ibidem fuit, admittuntque ipsi aduersarij, quod nimirum, vbi non sunt distinctæ præbendæ, consuetudo optandi inducatur spatio decem annorum: & quod decennalis consuetudo sufficiat, vbi consuetudo optandi sit præter ius, post alios docet Gonzal.d.glos.34.num.14. Alterum vero membrum, quod vbi sunt actualiter distinctæ, requirantur 40.anni; probatur primo, quia
19 † tunc est contra ius; tum quod præter Rot. & plerosque alios ex sup. citat. ita etiam apertè tenet Archid.d.cap.fin.circa princip.apertiùs vero Calder. de consuet. cons.3.& 7. tum ex eo, quia tunc fit mutatio titulorum sine canonica institutione, contra cap.2.de instit.cap.primo, de reg. iur.in 6.cap.admonet, & cap.quod in dubijs, de renunt.titulorum inquam, non canonicalium, sed præbendalium, iuxta ea, quæ dicemus, c.7. quæst. 1.tum quia ea consuetudo permittit, fieri propria auctoritate permutationem præbendarum, contra Conc.Turon.in c.maioribus, de præbend.& cap.quæsitum, de rer.permut.tum

demum quia dat ius ad præbendam, cum
vacabit contra Concil. Lateranen. in cap.
nulla, de concess. præben. quas rationes,
aliasque attingit Cal.tit. de consuet.cons.
7. Bellam. d. decis.1. & latius prosequitur
tam ipsa decis.63.num.3. & seqq. quam
Rot.d.decis.6.num.2.3.& 4.quando autem
consuetudo est contra ius, requirit spatiū
40.annorum, c.fin.vbi glos.& Doct.omnes
extr.de consuet.& in specie consuetudinis
optandi docet post alios Gonzal.d.nu. de-
cimoquarto; probatur secundo, nam, vbi
etiam dicta consuetudo esset solum præ-
ter,non contra ius; eo tamen, quod de-
trahit iuri alterius, eius nimirum, ad quē
spectat collatio præbendarum, requiret
adhuc spatium 40. annorum, iuxta latius
per nos superius deducta in 1. præmiss.
20 quod vero per eam derogetur † potestati
collatoris,patet: posset enim vacante vna
pingui præbenda illam conferre habenti
minus pinguem,illamque alteri,& sic dein
ceps, vnde pluribus posset gratificari ex
vacatione vnius præbendæ, stante autem
optione vnicam conferre potest, eamque
omnibus deteriorem. Et hæc sola ratio suf-
ficeret ad destruendam opinionem glos.vt
optimè inquit Rot. d. decis. 6. num.5. vbi
etiam probare contendit contra eam om-
nes esse, ipsam contrę omnes. Ad illud,
quod affert glos.ex compost. Papam pro-
nuntiasse consuetudinem Mediol.optandi
domos seruatam 25. annis validam fuisse,
facilè respondetur cum Bellam.d.decis.63.
num.3. & 4. ex mente d. Compost. id esse
21 † ex eo, quia per optionem domorum
non mutatur, aut acquiritur aliquod ius
spirituale,prout in præbendis distinctis ac
cidit; domus enim canonicales potius in
mera temporalitate consistit,vt inter alios
voluit Aug.Bero.in c.1.num.33.de reb.Ec-
cles.non alien. & post Anchar. d. cap. fin.
num. 1.& Gemin.num.quarto,sentit Gon-
zal.d.glos.34.num.62. Ad alias vero ratio-
nes, quæ in contrarium adducuntur, re-
spondet Rot.dict.decis.6.num.quinto, &
præcipue ad illam, quod hæc consuetudo
optandi sit rationabilis; quæ etiam ex eo
tollitur,quod immo ea consuetudo ratio-
nabilis dicitur,quæ est contra ius,habet ta
men iuris approbationem aliquam, ad
22 eamque inducendam † requiritur spatium
40.annorum,vt post Innocent.tradit Rom.
cons.442.colum.1. & sequitur Mil. d. Re-
pert.verb. consuetudo rationabilis, & sa-
tis patet ex tex.cum ibi not.cap.fin.ext.de
consuetud.Stet ergo firma conclusio,quod
vbi sunt distinctæ præbendæ, requiritur in
consuetudine optandi spatium 40. anno-
rum; vbi vero non sunt distinctæ, sufficiūt
decem anni. Et hæc quoad primum requi-
situm huius consuetudinis optandi.

Secunda Conclusio. Ad inducendam
23 optandi consuetudinem requiritur † sciē
tia, & patientia Episcopi, seu eius, ad
quem spectat collatio, vbi sumus in con-
suetudine decem annorum; in quadrage-
naria vero non requiritur, cum præsuma-
tur ex eo tempore tam scientia, quam ta-
citus consensus: ita in specie Mil. in Re-
pert.verbo,consuetudo optandi inducitur
per not. Butr.d.cap.fin. colum.26. & pen.
memb.3.quæst.1.& 3.post Io.And.ibi in
24 summa ad illud cap. Similiter † requiri-
tur scientia, & consensus saltem tacitus
maioris partis capituli, per ea, quæ tradit
Bald.d.cap.fin.& ibi Barbat. colum.penul.
Curt.sect.4.num.24.45.49. & in præfatio-
ne ad tit. de consuet.num.17.Vigel.in Me-
thod.iur.contr.cap.3.reg.4. except.5.post
Villal.in commun.opinion.litt.C.nu.187.
& Viu.commun.opinion.lib.1.verb. statu
tum,pactum, vel consuetudo; quod etiam
per text. in l. de quibus, ff.de leg. & cap.
cum consuetudinis, de consuet.tenet Ioa.
Andr.Butr.& Card.d.cap.fin. & alij, quos
refert, & sequitur Duen. reg.141. in prin.
Neque sufficiet erroneus consensus, sed
25 requiritur, quod † ex certa scientia indu-
cta fuerit, animoque inducendi consuetu
dinem,vt latè, & optimè ostendunt Curt.
d.sect.4.num.1.2.& 36.& Petr.Rauen.ad.
d.tit. de consuet. sect.3. num.59. & seqq.
26 Quomodo vero colligatur † hic animus
inducendi consuetudinem; & in vniuer-
27 sum, quomodo † probetur consuetudo,
remitto te ad latè tradita per Doct. d. c.
fin.maximè per Curt.sect.4.quæst.1. cum
sex seqq.Petr.Rauen.d.sect.3. num. 38. &
sect.4.num.66.cum duob. seqq. Soarez. in
thesaur.recept. senten.lit.C.num.289.Ma-
scard.de probat.verb.consuetudo, Franc.
Viu.decision.Neapol.130. num. sexto, &
382. num. quarto, & in specie quomo-

do

28 do † probari possit hæc consuetudo optandi, videndus est Alb.consi.159.num.1.& seqq.vol.1.

De personis autem, earumue qualitate, 29 † quæ possunt inducere consuetudinem, vide inter alios Curt.d.c. fin. sect.4. num. 46.vsque ad 55.Rauen. sect.3. num. 31.& seqq.ext.de consuet.

30 Tertia Conclusio. Vnicus actus † non potest, sicut aliam quamlibet consuetudinem ita hanc optandi inducere, vt est tex. in L 1.& 2.C.quæ sit long.consuet.&l.sed an in totum, C.de ædific.priuat.et not. Bart.in l. 31 de quibus.ff.de legi.† etiam si sit notorius toti populo, vt inquit ibi Bart. & sequitur Rauen.d.sect.3 num.6.nisi is fuerit succes- 32 siuus, † & habeat causam successiuam, & continuationem per tempus, intra quod inducitur consuetudo, vt post Abb. in d.cap.fin.tradit Rauen. dict.sect.3.num. quinto, per text.sing.in cap. cum de beneficio, de præbend.in 6.idem voluit Card. d. cap.fin.quæst.14.& ibi omnes, optimè vero inter cæteros Curt.dict.sect.quarta,nu. 33 43.& 83. vel † nisi iudiciarius fuit ex eo, quod tunc detegatur consensus populi,& valentis legem, seu statutum condere; ita singulariter voluit Rauen. d. num. 5. post Abb.d.cap.fin.& in cap. Abbate, de verb. signif. quod tamen habet aliquam dubita- 34 tionem, † cum ad consuetudinem non sufficiat tacitus populi consensus, sed etiã cursus temporis requiratur, vt colligitur ex d.l.1.& 2.& d.cap.fin.vbi omnes, maximè vero Bald.& Barb.col.pen. & Curt.d. sect. 4.num.38.

Quot vero actus in specie requirantur ad consuetudinem, quamuis varij varia dicant, vt patet ex relatis per Menoch. de arbitrar.iudic.lib.secundo, cent.1. cas.81. num.2.& 3. quos breuiter ibi refellit; verior est illa opinio, quod id iudicis arbi- 35 trio relinquatur, † ad quem spectabit considerare qualitates actuum,& personarum quæ illos actus faciunt; quam post Ias. d. l.de quibus, num.5 1. ff. de leg. Corn. consi. 179.lib.3 & alios tenet Menoch.d. cas.81. num.quarto, & Curt.d.sect.4.nu.37.quam etiam sequitur Rot.decis.72. num. 26.2.p. in nou. diuers. Illud sanè attendere debet 36 iudex, vt tot actus intercesserint, † quod verisimiliter in notitiam populi (quod idẽ de collegio, & quauis vniuersitate dicendum est) deuenire potuerint, ita, vt ex eis tacitus consensus colligatur; ita Curt. d. sect.4.num.37.post Bar.Bal.& Salic.d.l.de quibus; estque communis opinio, vt concludit Abb.dict.cap.fin.& ibi Barb. colum. 28. Illud etiam expeditum est, eos actus 37 † debere esse interpolatos, vt post Bart. d.l.de quibus, quæst.2. princip.Bal.d.cap. fin.colum.3.in princip. Butr.colum. quarta, Barbat. colum. penul. & alios tradit Curt.d.sect.4. num.38. Pariter debent esse conformes; ex obseruatione enim difformi consuetudo no inducitur, vt post alios tradit Rot.decis. 19.num.6.& decis.72.nu. 28. & 29. 2. part. in nouiss. diuers. Sanè 38 † in consuetudine, de qua loquimur, hoc est, optandi, probabilissimum mihi videtur, eam induci posse per vnicum actum, non modo obtentum in iudicio, sed etiam simplicem, cum videatur habere causam successiuam, dummodo accesserit deinde pacifica possessio quadragenaria, per tex.sing.d.cap.cum de beneficio, de præbend.in 6.cum alijs traditis per Curt. d.sect.4.num.43.& 83.& nos supr.hac ipsa concl.3.circa medium.

Quarta Conclusio. Non est necesse, 39 † hanc consuetudinem obtentam esse in contradictorio iudicio. Ita de qualibet consuetudine (quicquid voluerint Glos.d.cap. fin.de consuet.& in cap.Abbate, in verbo, contradictorio, de verb.signif.quas Glos. inter cæteros secutus est Alex. consi. 136. colum.pen.volum.secundo,) decidit Abb. & ante eum Butr.colum.nona, & decima, optimè id comprobantes, Bart.d.l. de quibus, quæst.secunda, princ. & post eum ibi Ias.col. duodecima eandem opinionem secuti sunt de communi attestantes Corn. consi.293. colum. tertia, volum. 5. Castr. d.l.de quibus, colum.2. Barbat.d. cap. fin. col.28.Curt.dict.sect.4.num.34. Soc.consi. 99.colum.secunda,lib.1. Turzan.opin.153. Soarez.in thesaur.recept.sent. lit. C. num. 28 .& 262.& Viu.in commun. opin. verbo, consuetudo debet esse obtenta: qui tamen eam ita temperat, vt solum procedat in extraiudicialibus, secus inquiens esse in iudicialibus. Idem ergo erit in hac consuetudine optandi, quæ etiam extraiudicialis est. Contraria tamen opinio fortè lo-

cum

cum habere posset, vbi per vnicum actum velimus tam hanc, quam alias consuetudines induci; tunc enim requiritur, quod ille actus in contradictorio iudicio obtentus sit, per ea, quæ supr. tradidimus concl. præced. circa med.

Quinta Conclusio. Ad hoc, vt possit in-
40 duci talis consuetudo, † debent eius iuris optandi esse capaces, qui consuetudinem inducere volunt: ita de quauis consuetudine tradit Glos. in cap. fin. verbo, præscripta, vbi Barb. colum. 17. & ibi Abb. in 5. requisito, ext. de consuet. idem Abb. in c. quanto, vbi optimus text. eod. tit. Curt. d. cap. fin. sect. 4. num. 32. Fel. in cap. causam, & c. accedentes, de præscrip. qui etiam omnes exemplificant in præscriptione, & consuetudinem laicorum quoad ius decimandi, & concludunt, eo casu non sufficere etiam immemorabilem consuetudinem, & præscriptionem; de quo tamen nos latius in nostro tract. de decim. cap quinto quæst. tertia, & quinta; An vero saltem sciente Principe possit induci consuetudo data tali incapacitate, dubitarunt aliqui: puto tamen non posse; ita Abb. vbi supra Curt. d. sect. 4. num. 33. optimè Fel. d. cap. accedentes, & patet ex ijs, quæ nos adducimus in d. cap. quinto, quæst. tertia, & 5. tract. de decim. idque propter incapacitatem possessionis, quæ tamen requiritur ad præscriptionem, iur. vulg. Ex quibus inferri potest, laicos non posse etiam per immemorabile tempus consuetudinem inducere, aut præscribere ius hoc optandi, cum eius, sicut & beneficij sint incapaces, nisi
41 † ex speciali priuilegio, & dispensatione Summi Pontificis, prout de iure eligendi, & conferendi beneficia tradit Curt. d. c. fin. sect. 3. num. 36. vers. hæc tamen limitatio procedit. quod vero possit Summus Pontifex priuilegiare etiam mere laicos, vt retineant beneficia, post Innoc. & Abb. in cap. quanto, de consuet. tradit Gig. dict. tract. de pens. quæst. 21. num. quarto; poterunt tamen alij clerici inferiores Canonicis quos alij Mansionarios, alij Portionarios vocant, alij Assisios, vt patet ex tex. iuncta Glos. in cap. pen. de cler. non resid. in nostra Ecclesia Mediolanensi Officiales nuncupantur; poterunt inquam isti hanc consuetudinem inducere, vt inter se optent sua beneficia, & optent etiam præbendas Canonicorum, prout ostendimus infra hoc eod. tract. cap. 3. quæst. 1. immo & competere potest consuetudo, & ius optandi
42 laicis Religiosis, prout sunt † Milites, seu Equites Hierosolymitani S. Ioannis, quæ
43 sola, vt præclarissima est, † ac nobilissima inter ceteras Militias, ita inter eas sola etiam proprium Religionis nomen habet, vt singulariter voluit Sot. lib. 7. de iust. & iur. quæst. 5. artic. tertio, idque propter solemnia vota illi cum alijs Religionibus communia; satisque patet cum ex D. Tho. 2.2. quæst. 186. artic. quarto, ad 3. dum ait, illos viuendi modos, vbi est matrimonialis vsus, non esse simpliciter, & absolutè loquendo Religiones, sed secundum quid; tum ex tex. in cap. cum ad Monasterium, in fin. de stat. Monach. vbi inquit Innoc. 3. abdicationem proprietatis, & custodiam castitatis ita esse annexam regulæ Monachali, vt contra eam nec Summus Pontifex possit licentiam indulgere. Ex quibus etiã, iunctis alijs, de quibus per Sot. loc. citat. aperte, ni fallor, liquet, solam Religionem militarem S. Ioannis inter militares proprio Religionis nomine dignam esse, quicquid in contrarium voluerit Nauar. cons. 9. nu. 6. sub tit. de his, quæ vi, metusue caus. fin. & latiùs cons. 10. & 11. sub tit. de regular. necnon in tractat. de redit. Eccles. quæst. 1. monit. 55. per totam, & quæst. 3, monit. 27. 28. & 29. vbi probare contendit, omnes Religiones militares, etiam quæ matrimonium contrahi permittunt Equitibus, veras Religiones esse: sed quicquid sit, illud sane non obstabit, quod hi Equites laicalem habitum induant; habitus enim (quod iam veteri prouerbio fertur)
44 Monachum, † aut Religiosum non facit, sed professio ipsa regularis, cap. consuluit, qui cleric. vel vouen. & c. porrectum, & c. ex parte, de regul.

Quodcunque ergo collegium, siue regularium, siue secularium clericorum, siue etiam laicorum capax est ex speciali saltem priuilegio Summi Pontificis beneficiorum, vel commendarum, poterit huiusmodi consuetudinem optandi inducere. Huic videmus, in amplissimo Collegio Sanctæ Romanæ Eccl. Cardinalium locum habere optionem titulorum, tam Episco-

palium,

palium,quam diaconalium, & presbyteralium: ita tamen, vt semper optio intra eundem ordinem fiat. Hinc etiam in militari Religione S. Ioannis inductam fuisse nouimus consuetudinem optandi commẽdas,per quam antiquiores, seu primus Religionem ingressi, in eamque recepti pinguiores commendas, cum vacuerint, optant:sicut antiquiores Canonici meliores eligunt prębendas, quod etiam admonebimus inf.cap.seq.quæst.1.

Sexta Conclusio. Si consuetudo optandi simpliciter tolleretur ab aliqua Ecclesia vel etiam ab omnibus Ecclesijs, per constitutionem aliquam Papæ, quamuis non
45 posset † ex eadem causa similis consuetudo induci,iuxta tradita per Abb.in cap. fi. num. 22. Butr. num. 53. de consuet. & ibi Curt. sect.7. num.4.fol. mihi 43.Glos.in clem.statutum,de elect.Bart.& alij,l.de quibus,num.4.in fin.ff.de leg. Alexan.post alios in l.si non speciali,num.quarto,C.de
46 testam.ex noua tamen causa † posset,per ea,quę de quauis consuetudine in his terminis tradunt Abb.d.cap.fin.num.24.idem Abb.& alij in cap.secundo de probat.Gemin.& vterq; Card.in cap.frustra, 8.dist. communemque asserit alios referens Viu. commun.opin.lib.1. verbo consuetudo ex
47 noua causa, vel si † expressus consensus Principis interueniret in inducenda huiusmodi consuetudine; ita Butr.d.cap.fin.nu. 53.Gemin.in summa,11.dist. Ioan. And.in addit.ad Specul.tit. de instrum. edit.num. 14.dicentes, tunc valere talem consuetudinem contra legem eidem consuetudini etiam futuræ derogantem. Quod si lex de futura consuetudine mentionem non fa-
48 cit,sed simpliciter † tollit præteritam,vel introductam, tunc consuetudo inducta post legem ipsam eidem legi derogaret, vt singulariter tradit glos.pen.d.clem. statutum, de elect.Anchar.cap.1. de constit. in 6. ad id alia adducens: quod idem sentire videtur Butr.d. num.53. & alij pleriq; quos refert Tiraq.de vtroque retract.in præfat.num.17.quamuis contrarium tenere videatur Bal.in l.dudum,C.de contrahi. empt.Bart.l.fin.ff.de leg.2.Abb.dict.cap.2. num.7.de probat.& alij, quos refert Viu. d.lib.1. commun.opin.verbo, consuetudo etiam futura,& Tiraq.in d. præfat. nu.18. intelligendi sunt, vel, cum fit absolutè expressa reprobatio consuetudinis,vel,quando præterita damnatur tanquam irrationabilis,& iniqua, prout intelligunt. inquit Tiraq.sup.num.19.fere omnes, qui de hac re loquuntur.

An vero hæc eadem consuetudo optandi extendatur tanquam fauorabilis de vno ad alium casum,deque vna ad aliam personam, dicemus Deo bene iuuante inf.cap. 4.quæst.3.Nunc ad 3. & postremam huius capitis quæstionem veniamus.

QVAERO TERTIO, An,& quomodo possit per statutum induci ius optandi.

Et sanè, quod statuto induci
49 possit † ius hoc optandi,clarum est.Quãuis enim nullus de hoc textus reperiatur: est tamen de hoc, ni fallor communis opinio,quam tenet glos.d.c.fin. verbo consuetudo,in fin.& ibi cæteri communiter, de consuet. in 6. Mil.in suo Repertor. in verbo,consuetudo, & statutum optandi, Nicol.Delphin.in tract.de iur.patr.num.157. Gig.de pension.quæst.63.num.8. per Butr. in cap.fin.colum.26. ext. de consuet. neq; aliquem in hoc reperio contradictorem: & satis colligitur ex tex. & ibi not.per gl. & Doct.in cap.2.de constit.in 6.vbi statuta,& consuetudines particulares locorum exequantur: quem etiam text.ad hoc allegat.glos.d.cap.fin.verbo,consuetudo,de consuet.in 6.poterit autem id facere Episcopus quoad beneficia spectantia ad eius
50 collationem. secus autem † in spectantibus ad alios, ne facto Episcopi aliorum ius lædatur,vt post Mil.loc.cit.optimè ad-
51 notauit Gig. d. num. 5. Alij tamen † inferiores collatores non poterunt tale statutum condere ex defectu potestatis, vt tradit ibid.Mil.cum, vt supra quoque admo-
52 nuimus,ad statuta condenda † requiratur Episcopi auctoritas, in ijs præsertim, quæ concernunt statum Ecclesiæ; quod etiam tradit Abb.in cap.edoceri, colum.2. de rescript. & Innoc. in cap. constitutus, num.1.de rescript.& post eundem Abb.latè probat.Fel.in c.cum omnes, num.7.10. & 11.de constit. & tradunt etiam Doct.d. cap.1.de constit.Et licet hæc vera sint:duo tamen hac in re non modicam difficultatem faciunt. Primo, quia illud certum est,

non

non posse episcopum, seu alium inferio-
53 rem contra Canones statuere, † vt est tex
tus in Clem.ne Romani, de elect.c.quod su
per his, de maio.& obed. cum simil. quam
regulam inter alios firmat.Rom.in l.1.ff.de
iurisd.omn.iud.Fel.d.c.quod super his, nu.
2.Alber.de Rosat.in prima par.statut.quæ-
stion.7.vers.quodsi statutum, Duen.regul.
250.& Henr.Bot.tract.de synod.Episc.con
clus.8.ar.1.a num.30.ad 90.Si ergo firma
etiam illa conclusio est, quam supra proba
uimus facultatem optandi esse contra ius,
quod etiam voluit Cald.cons 3.& 7.in tit.
de consuet. quomodo validum erit statu-
tum hoc de optando? Rursus si illud etiam
54 verum est, † non posse Episcopum, seu Prę
latum præiudicare iuribus Ecclesiæ suæ, vt
inter cæteros tradit Glos.sing.in §. fin.16.
quæst.6, Innoc.& alij in cap.fraternitatem
de donat.Bal.in c.potuit, de loc. & est tex.
in d.cap.fraternitatem, & in cap.cum no-
stris de concess.præben. cum similib. quo-
modo poterit renuntiare huic iuri suo, ni-
mirum collationi præbendæ vacantis, atq;
adeo tam graue preiudicium mensæ, digni
tate, & Ecclesiæ suæ inferre?

Breuiter ad primam difficultatem re-
spondetur primo, eam locum habere non
posse in optione, quæ fit, vbi præben-
dæ non sint distinctæ: ea enim non est con
tra ius, vt superius diximus; vnde po-
terit de ea fieri statutum per Episcopum.
Secundo respondetur, Prælatum, & Epi
55 scopum posse statutum condere † contra
Canonem, & Ecclesiæ suæ præiudicare,
quando agitur solum de iure quærendo,
prout tradit Felin. d. cap. quod super his,
num.quinto, & probari potest, tum ex c.
cum dilectus, de consuet. vbi ius confir-
mandi Prælatum in Ecclesia subiecta, quod
56 alioqui de iure spectat † ad Episcopum
tanquam superiorem, cap.3, & c.suffraga-
neis, de elect. per statutum Episcopi ad
alium spectat: tum ex communi illa do-
57 ctrina, quod Prælatus † præiudicare potest
Ecclesiæ suę in quærendis, non in quæsitis
quam late inter alios probant, Fel.in cap.
quæ in Ecclesiarum, colum. decimaseptí-
ma, de constit.& Barbat.in rubr. & in cap.
vt super, de reb.Eccles.non alien. quod ve-
ro agatur hic de iure quærendo, patet tum
ex exemplo dict. cap. cum dilectus, tum
quia, quod Episcopus conferat, pendet a
futura vacatione; Respondetur tertio, va-
lere statutum Episcopi, & Clericorum
58 contra Canones, quando disponit in ma-
teria, in qua induci potest consuetudo, ca-
none specialiter permittente, prout post
Calder.voluit Alexand.cons.106.incipien.
perspectis, vers. nono probatur, volum.
secundo, & Feder. de sen. cons.17. num.
decimo, vers.non obstat, quod quinto lo-
co; licèt eos aliter intellexerint, & malè
Fel. d.cap.quod super his, nu.10.& Cur-.
d.cap.fin.ext.de consuet.sect.3. num.24.id
autem est in casu nostro; nam tex. d. cap.
fin.de consuet.in 6.expressè approbat con
suetudinem optandi.

Ad alteram difficultatem respondeo
primo, modicum id esse præiudicium, Epi
scopo namque non aufertur potestas con-
ferendi præbendam: poterit enim confer
re non optatam. Secundo, quod poterit
59 Episcopus id statuere † saltem ad tempus,
hoc est ad vitam suam, iuxta not. per
glos. in cap.secundo de his, quæ fi.a Prel.
sin. cons. Cap. & Doct. in cap.dudum, de
reb.Eccles.non alienan.in 6. & in hac spe-
cie ita tenet Mil.in Repert.verbo, consue-
tudo, & statutum optandi; vbi id limitat
60 † nisi de consensu capituli hoc statuisset;
tunc enim statutum hoc perpetuum erit;
61 Tertio, posse Prælatum † etiam aliqua
bona Ecclesiæ donare loco religioso, vt
est tex.in cap.Apostolicæ de donat. multo
62 vero magis † Capitulo suæ Ecclesiæ, glos.
in clem.2. de reb.eccl.non alien.in verbo,
63 Ecclesiam, præsertim vero † ex causa
remunerationis, vt post Lap. in cap. 1.de
reb.eccl.non alien. in 6. voluit Mil. in Re-
pert.verb. Prælatus etiam, & ver.Prę latus
non potest, optimus tex.in c.cæterum, de
donat.& ibi. Ioan.And.glos.in cap.2. eod.
tit.Quæri denique potest, An Priuilegio,
64 vel indulto Apostolico † possit ius optan-
di induci.

Hac autem quæstio, meo sanè iudicio
omni plenè caret difficultate; tum quod
65 Papa † in beneficialibus habet plenitudi-
nem potestatis cap.2. de præbend. in 6. &
clem. 1. vt lit.pend. cum alijs adductis in-
ter cæteros per Gonzal.ad Reg.8.Canc.§.
1.procem.a num.32.ad 50.tum quod id sa-
tis colligitur ex dict. Reg. 8.ibi, ac consue-
tudines,

tudines, etiam immemorabiles, optandi maiores,& pinguiores præbendas,necnon priuilegia, & indulta Apostolica circa eas; hæc enim posteriora verba de priuilegijs, & indultis Apostolicis loquentia ad ius optionis satis apertè referuntur,prout refert idem Gonzal.d.reg.8. glos. 34. num.1. 6.& 8.& rursus glos. 35. num. 1. & multis
66 seqq. vbi etiam docet † quid differant priuilegium,& Indultum Apostolicum,& in nostra specie, priuilegium dicit esse propriam, & nouam contra iuris communis regulas specialem concessionem; indultum vero fore dumtaxat quandam remotionem,obstaculi;ideoque illud esse odiosum; sed fortiùs, hoc fauorabile tamquam innitens iuri communi, sed minus potens quem videas, si lubet: nos vero ad alia transeamus.

SVMMAE RERVM.

1 *Optio locum non habet regulariter vel non tam propriè in alijs beneficijs, quam Canonicatibus.*

2 *Erubescimus sine lege loqui.*

3 *Præbendæ nomen propriè solum locum habet in Ecclesiis Collegiatis; vel certè magis propriè.*

4 *Consuetudo, vel statutum optandi potest etiam locum habere in Collegio Mansionariorum.*

5 *Ius optandi potest locum habere in quouis sacro collegio in quo singulis prouidetur de beneficio aliquo,seu commenda,vt in Militia S.Ioannis Hierosolymitani.*

6 *Clerici, & presbyteri simplices in aliqua Ecclesia, vt Mansionarij, an possint optare Canonicatus, & Canonici Dignitates.*

7 *Domus optari possunt ex communi Doctorum opinione.*

8 *Domus an, & quomodo sit annexa præbenda.*

9 *Consuetudo optandi domos inducitur spatio decem annorum,& cur;num.seq.*

10 *Domus Canonicalis fere nihil habet spiritualitatis,sicut habent præbendæ.*

11 *Aedes, seu domus Canonicales per se non conferuntur.*

12 *Consuetudo optandi domos in Ecclesia Mediolanensi antiquissima.*

13 *Optio locum non habet in præbendis apud Sedem,seu in Curia vacantibus.*

14 *Grossi fructus, qui a præbenda, & distributionibus distinguuntur, si obtenti fuerint per canonicum in Curia defunctũ, optari eo defuncto non possunt.*

15 *Derogatio specialis consuetudinis, seu statuti etiam iurati de optando non requiritur, vbi alicui prouideatur de præbenda in Curia vacante.*

16 *Vacare in Curia, & apud Sedem paria, immo idem sunt.*

17 *Vacare in Curia, & esse reseruatum beneficium idem non sunt; sed hoc habet se vt genus ad illud.*

18 *Vacare in Curia dicuntur beneficia ad Romanam Curiam accedentium, ab eaue recedentium,si in ea, vel prope eam ad duas diætas decedant.*

19 *Vacare in Curia beneficium dicitur,si duobus in Romana Curia super beneficio sibi collato litigantibus vterq; vel vtroq; moriente alter,qui est possessor,in Curia decedat. Idem si alter tantum siue possessor, siue petitor in Curia decesserit, cum ad illum, superstite causam prosequente, declaratum fuerit pertinuisse beneficium;num.20.Immo idem erit, si eorum alter in Curia, alter extra neutro possidente decessit;nu.21. Aut etiam vtroque possidente similiter decesserint; num.22.*

23 *Beneficia curialium,qui etiam Sede vacante ad locum per duas diætas Romanæ Curiæ proximum, vbi domicilium non habent, quauis de causa secedunt, ibiq; moriuntur, vacare dicuntur in Curia.*

24 *Vacare in curia dicitur beneficium per obitum in curia curialis habentis ibidem originem, ibique morantis occasione curiæ.aut ibi habis perpetuum domicilium, seu domum etiam conductam, nu.25.*

26 *Curialium nomine quinam comprehendantur.*

27 *Beneficia Curialium decedentium in itinere dum sequuntur recedentem curiam; vel in loco,vnde recessit curia, quam sequi propter infirmitatem non potuerunt; vacare dicuntur in curia, cum nu. 28.*

29 *Vacare in curia dicitur beneficium per obitum Legatorum, ac Nuntiorum Sedis Apostolicæ intra duas diætas a curia*

ficijs vacantibus in Curia, si intra mensem per Papam non conferantur.

71 Beneficia vacantia in Curia, si non conferantur intra mensem a Papa, possunt conferri per ordinarium collatorem. Secus in deuolutis ad Papam, nu. 72. aut alias reseruatis, num. 73.

74 Cap. statutum, de praeben. in 6. correctum fuit, cuius tamen contrarium aliqui tenent; num. 76.

75 Constitutio posterior contra tollit priorem, licet de ea mentionem non faciat.

77 Tempus 20. dierum ad optandum praebendas vacantes in Curia non currit nisi post mensem a vacatione, data etiam scientia.

78 Beneficia reseruata per alternatiuam optari nequeunt.

79 Alternatiua requirit veram residentiam, nec sufficit ficta etiam in iure priuilegiata.

80 Beneficia spectantia ad collationem Cardinalium, & aliorum quorumdam non sunt reseruata, licet vacent in mense Apostolico.

81 Optari possunt in quolibet mense praebendae vacantes, vbi Episcopus sit Cardinalis; cum aliquot seqq.

82 Optari an possint beneficia vacantia extra curiam quouis modo reseruata, si Episcopus, aut alius habeat in ea Ecclesia indultum reseruatorum.

83 Verba haec (liberè disponas) & (perinde, ac si,) quid importent.

84 Beneficia alternatiuae, vbi ei locus sit, non sunt reseruata, non obstante prima parte Regulae.

85 Tempus vacationis inspicitur ad effectum reseruationis mensis Apostolici.

86 Beneficia collationis Cardinalium Episcoporum etiam non residentium reseruata non sunt, siue ea spectet ratione Episcopatuum, siue ratione titulorum Cardinalatus.

87 Beneficia collationis Legatorum de latere Cardinalium vacantia in mense Apostolico an sint reseruata.

88 Beneficia simultaneae collationis Capituli, & Card. Episcopi vacantia in mense Apost. non sunt reseruata. immo & quae uis reseruata, de quibus in indulto, nu. 89.

90 Beneficium non collatum ab Episcopo Card. intra sex menses, deuoluitur ad Archiepiscopum etiam non Cardinalem.

91 Cardinalis Episc. succedens non Card. non potest conferre beneficium, quod vacauit in mense reseruato tempore praecessoris quid in casu conuerso, nu. 92.

93 Reseruatio Reg. 8. an comprehendat Cardinales non residentes in Curia.

94 Episcopus, qui acceptauit alternatiuam, ei non renuntiat obtinendo indultum.

95 Optans, qui vt actor se fundat in alternatiua Episcopi, quid debeat probare.

96 Optari an possint praebenda vacans de mense Septembris, ad cuius finem a Maio absuit Episcopus, qui alternatiuam acceptauit.

97 Mensis ordinarius an requirat integram residentiam Episcopi eo mense, quo vacat beneficium.

98 Residere dicitur Episcopus ad effectum alternatiuae, si resideant in loco exempto suae Dioecesis. Item si per impios stet, quin resideat, num. 99. aut alias per vim, aut metum iustum detineatur; num. 100. aut absit iussu Papae, alias paratus residere, nu. 101. quid, si propter infirmitatem, num. 102.

103 Optio locum non habet in beneficijs resignatis in Curia. quid si in manibus Legati; num. 104.

105 Beneficia reseruata optari possunt ex speciali consuetudine super hoc inducta.

106 Optio locum habet beneficijs deuolutis ad Papam ex negligentia inferiorum, & in ijs, quae Papa ordinario iure confert, nu sequentib.

107 Beneficia deuoluta quomodo dicantur conferri per Papam iure ordinario, vbi infertur ad beneficia degentium, ac decedentium in Curia, qui Curiales non erant, neque ibi occasione Curiae morabantur. & ibi, quod beneficia per deuolutionem non vacant de nouo, & semel libera semper sunt libera.

108 Tempus sex mensium ad conferendum Ordinario currit a die scientiae vacationis.

109 Scientia praesumpta sufficit in casu Clem. 1. de praebend., non autem in tempore optandi, aut conferendi beneficium.

Episco-

110 *Episcopus potest extra propriam diœcesim constitutus sua beneficia conferre.*

111 *Præbenda alicuius si reseruetur, & ille optet aliam, quænam censeatur reseruata, remissiue.*

112 *Beneficia iuris patronatus optari non possunt.*

113 *Reseruatio non comprehendit beneficia iuris patronatus, maxime laicorum, etiam si adsint illa verba ad cuiuscunque prouisionem, præsentationem, dispositionem. &c. aut motu proprio; num. 114. immo licet beneficium sit mixtum iuris patronatus clericorum, & laicorum, num. 115. aut clerico competentis ratione bonorum patrimonialium; num. 116.*

117 *Reseruatio comprehendit beneficia iuris patronatus Ecclesiarum. aut etiam laicorum eis competentis ex priuilegio, vel præscriptione, num. 118.*

119 *Beneficia iuris patronatus laicorum possunt specialiter, & expressè reseruari.*

120 *Iuri patronatus laicorum potest expresse derogari.*

121 *Beneficia iuris patronatus optari possunt accedente consensu patroni. vel si specialis consuetudo inducta sit, vt ea quoq; optentur; nu. 122.*

123 *Iuri patronatus præscribitur spatio 40. annorum contra Ecclesiam, 30. contra laicum.*

124 *Optio locum non habet in permutatione, seu beneficijs, quæ permutantur. nisi de hoc specialis consuetudo sit in Auctore; nu. 127. vbi idem de resignatione.*

125 *Actus agentium non operantur vltra eorum intentionem.*

126 *Præbenda resignata, in permutatione alteri, quam vni ex permutantibus, conferri non potest, & num. seq.*

128 *Præbenda Theologalis, Pœnitentiariæ, vel alia similis, onus habens annexum optari non potest. nam conferendæ sunt certis personis qualificatis, num. 129.*

130 *Officium Theologi, & Pœnitentiarij an sit annexum præbendæ, vel Canonicatui.*

131 *Præbenda habens aliquod onus annexum an aliquando possit optari, vt ab habente qualitates.*

132 *Iunior optans vnam ex duabus præbendis æqualibus simul vacantibus an excludatur ab antiquiore eandem optare volente.*

133 *Optari an possit vbi est certus numerus Canonicatuum, sed non est distinctio Præbendarum; vel ex sunt æquales.*

134 *Præbendæ æquales inter se, & cum præbendis optare volentium possunt optari.*

135 *Minor præbenda optari potest. quod latius probatur; nu. 142. & seqq. Contrarium aliqui tenent; nu. 136.*

Quod confirmatur, num. 139. cum duob. seqq.

Alij distinguunt; nu. 137. quę distinctio refellitur, num. 138.

139 *Præscriptio non extenditur, nisi ad id, quod est præscriptum.*

140 *Consuetudo non extenditur. quod declaratur; num. 146. & seq.*

141 *Ascensus ad maiorem dignitatem permittitur, non descensus ad minorem. quod explicatur; num. 150.*

142 *Fauore alicuius inductum non debet in eius odium retorqueri.*

143 *Minus licet, cui licet plus; & melius est, quod est magis gratum.*

144 *Restitutio in integrum etiam Ecclesiæ nō datur, nisi ob magnam læsionem.*

145 *Restitutio in integrum conceditur ob animum interesse veritatis, vel affectionis.*

146 *Consuetudo facilius extenditur, quàm præscriptio.*

147 *Præscriptio, & consuetudo extenduntur ad casus omnino similes.*

148 *Intellectus c. si de off. Archid. l. maioribus, C. quemadm. ciuil. mun. indic. lib. 10. c. quanto, & c. licet, de translat. Episc. & c. cui de non sacerdotali, de preb. in 6. & num. 150.*

149 *Mandati fines sunt diligenter custodiendi.*

151 *Vacatio requiritur regulariter ad optionem.*

152 *Optari potest ex speciali consuetudine præbenda, vel domus a primęua erectione, vel constructione. Secus ex simplici consuetudine, vel statuto optandi. nu. seqq.*

153 *Prebendę, & domus in prima fundatione propriè non vacant, & num. seqq.*

154 *Vacatio beneficij prerequirit alicuius possessionem.*

155 *Ratio dispositionis Clem. fin. de rescript. locum habet in optione nouarum pre-*

K ben-

bendarum, ac domorum, & nu. 156.

157 *Domus ac præbendæ nouæ assignari debent ijs, qui nullas habent, seruata inter eos antiquitate.*

Quibus in rebus, ac beneficiis locum habeat Optio. Cap. III.

QVAERO PRIMO, An in alijs beneficijs, quam Canonicatibus, locum habeat optio.

1 Respondeo breuiter, † quod non ita proprie, ac principaliter: tum quia nulla de hoc est lex, aut communis doctrina Iurisconsultorum; erubescimus au-
2 tem † sine lege loqui, §. optimum vtique, Auth. de non elig. sec. nub. col. 1. & §. consideremus, auth. de trienn. & semiss. col. 3. c. illa, ne sed. vac. & c. 2. de suppl. neglig. prælat. in 6. cum simil. tum quia optio inter plures datur: plura autem simul beneficia solum sunt in Ecclesijs collegiatis, vt supr. cap. 1. quæst. 1. adnotauimus: tum demum quia, cum text. d. cap. fin. de consuet. in 6. ibique, & alibi Doct. de optione beneficiorum loquuntur, optari præbendam vacantem dicunt, optionemque vocant præbendarũ; non autem præbendæ, cum de benefi-
3 cijs loquimur, propriè solum † locum habet in Ecclesijs collegiatis, vbi adsunt Canonicatus, personatus, ac dignitates, vt patet ex toto tit. de præbend. & concess. præbend. & ibi not. per Doct. in rubric. & per aliquos in cap. cum M. Ferrariensis, de constit. Non negauerim tamen, hanc consuetudinem, seu statutum optandi posse
4 etiam locum habere † in collegio aliquo Mansionariorum, vel aliorum portionem beneficialem obtinentium in collegiali Ecclesia, vt in specie voluit Alb. cons. 159. num. 9. 19. & 20. eo quod eadem sit ratio, & text. dict. cap. fin. loquendo de Canonicis non disponit, sed supponit in illis hanc consuetudinem. Quin etiam poterit lo-
5 cum habere † in sacro aliquo Collegio, piaue vniuersitate, vbi singulis prouidetur de beneficio, vel commenda, vt in militijs equitum, sic videmus, in Religione Hierosol. S. Ioannis antiquiores in receptione optare pinguiores commendas vacantes: ita etiam nouimus in Amplissimo collegio S. R. E. Cardinalium antiquiores in eodem ordine optare vacantem titulum. An vero etiam induci posset consuetudo, vt Clerici, & Presbyteri simplices, qui quodammodo sunt de corpore alicuius Ecclesiæ, optent canonicatus vacantes, & Canonici Dignitates; Probabile videtur
6 † quod sic, cum nihil repugnet eorum, quæ supra adduximus: semper enim optatur præbenda ab ijs, qui sunt de Ecclesia collegiata; & ita in terminis tenet Th. Zerol. in prax. Episc. verbo Canonia, vers. ad septimum, Gemin. cons. 30. num. 1. & trib. sequentib. & Alb. dict. cons. 159. num. num. decimooctauo, & decimonono. Quibus etiam addi possunt, quæ dicimus inf. cap. 5. quæst. secunda, conclus. 1. & vlt.

QVAERO SECVNDO, An possit optari domus canonicalis.

Respondeo, certum esse,
7 † quod sic. Quamuis enim de hoc non sit textus expressus; id tamen aperte tenet gl. d. c. fi. in verbo consuetudo & ibi Arch. Gem. Butr. & alij, de consuet. in 6. Bellam. dec. 63. nu. 4. Compost. c. vlt. gl. 1. ext. de consuet. Prob. ad Io. Mon. d. c. fin. nu. 28. eod. tit. in 6. Alb. d. cons. 159. nu. 18. & 21. Rebuf. tract. de pacif. possess. nu. 140. Licet enim domus præbenda non sit: tamẽ
8 vel est † annexa præbendæ, vt aliquibus in locis, & in Ecclesia Mediolanensi ædes sunt annexæ Dignitatibus ex fundatione, & constitutione æt. memo. S. Caroli Cardinalis Borromæi; vel certè hæ domus sunt accessoriæ ad præbendas, quare sequi debent earum naturam, iur. vulg. vt colligitur ex Card. cons. 16. num. 1. & 2. vbi etiam cum nu. seqq. supponit, quod, seclusa reseruatione, & contraria constitutione, præbenda optata, censeatur & optata per domus; vbi autem præbenda sit reseruata, & per Papam conferatur, censeatur etiam collata domus, neque locum habeat optio.
9 Ea vero consuetudo inducitur † spatio decem annorum, cum non sit contra ius,
10 neque domus aliquid habeat † spiritualitatis, sicut habent præbendæ distinctæ, quod infr. cap. septimo, quæstion. prima, melius demonstrabitur; neque præiudicatur iuri Episcopali, seu alterius
11 collatoris, cum ædes † per se non conferantur, iuxta deducta superius cap. præc. q. 2. concl.

concl. 1. ad fin. idque in specie tradit Bellam. decis. 63. num. 4. ex mente compost. d. cap. vlt. in glos. 1. ext. de consuet. referentis, summum Pontificem aliquando declarasse consuetudinem † optandi domos in Ecclesia Mediolanensi per 25. annos obtentam valuisse, quod & nos semel, d. quest. 2. admonuimus. Ex quo patet consuetudinē optandi domos in hac nostra Ecclesia Mediolanensi antiquissimam esse: sicut etiam antiquissima est, & immemorabilis consuetudo optandi præbendas. An vero in optione domorum attendatur distinctio ordinum, aliquid dicimus infr. cap. 5. quæst. 2. concl. vlt. & an optari possit domus vacans in mense reseruato, dicemus quest. seq. con clus. 2. ad finem, vbi etiam quod paulo ante attigimus, fusius explicabimus.

19

QVAERO TERTIO, An optio locum habeat in beneficijs vacātibus apud Sedem, vel alias quomodocunque reseruatis.

12 Prima Conclusio. Optio † locum non habet in beneficijs, seu præbendis in Curia seu apud Sedem vacantibus, tex. est d. cap. fin. vers. in præbendis vero, vbi glos. & Doct. de consuet. in 6. idemq; notauit Gig. d. tract. de pension. quæst. 63. Rot. decis. 4. tit. de consuet. in nou. Caputaq. decis. 373. beneficia, lib. 1. Staphil. in tract. de lit. grat. & iust. tit. de vi, & effect. claus. in c. quod incipit. insuper derogatur, num. 3. fol. mihi 286. Iacob Card. Simon. tract. de reseru. benef. quæst. 45. num. 3. Aen. Falcon. simil. trac. quæst. 4. effect. 1. Io. Azor. instit. moral. par. 2. lib. 6. cap. 26. quæst. 13. eaque postrema, & alij quamplures de optionibus aliquid scri14 pserunt. Id quoque habet locum † in grossis fructibus, (quia a distributionibus, & præbenda distinguuntur, vt patet ex Doct. in cap. vnico, de cler. non resid. in 6. Calder. cons. 21. tit. de præben. & Paris. consil. 32. volum. 4. Felin. in cap. Iacobus, de Sim.) illi enim si obtenti fuerint per canonicum in Curia defunctum, optari non possunt, quamuis redirent ad capitulum, vt tradit Rot. d. decis. 4 de consuet. in nou. dicens, ita fuisse declaratum per Greg. XI. quam sequitur Franc. d. cap. fin. vers. in præbendis, nu. 3. de consuet. in 6. Staphil. loco mox citan. Mil. in suo repert. verb. consuetudo optandi, sicut non potest, post Rom. cons. 289. Gig. dict. quæst. 63 num. 1. Fran Marc. dec. Delph. 126. 1. p. Neque tunc, vbi nimirum de huiusmodi præbenda in curia vacante alicui prouideatur, opus erit specia15 liter derogare consuetudini de optando sed sufficiet generalis derogatio statutorum, & consuetudinem, cum earum præbendarum libera dispositio spectet ad summum Pontificem, c. licet, de præb. in 6. & d. cap. fi. eodem lib. cum sim il. & ita in specie tradit Staphil. loc. cit. Talis enim derogatio extenditur ad quæuis statuta etiam iurata, vt post Rot. dec. cit. duodecima, de rescript in antiq. nota si aliquod, in antiq. docet Staphil. ibid. Paria vero omnino idem
16 sunt vacare in curia, & apud sedem, vt patet ex cap. 2. iuncto cap. statutum, de prebend. in 6. & not. glos. & Doct. ibid. & d. c. fin. de consuet. in 6. Put. decis. 36. lib. 2. Sim. dict. tract. quæst. 30. num. secundo, & alij passim: licet Couar. pract. quæst. cap. 36. num. tertio, & Gomes reg. de trien. possess. quæst. 31. in 1. art. latius distinguat, quem etiam sequitur, ac late defendit Hier. Gonzal. dict. regul. octaua, glos. 3. a num. 48. ad 53.

Vt autem scire possumus, quibus in prebendis locum habeat optio, videndum est hic breuiter, quænam beneficia dicantur vacare in curia: in sequenti vero conclus. recensebimus alios præcipuos reseruationis modos: neque enim idem est, bene17 ficium † esse reseruatum, & vacare in curia, vt male, & absque fundamento voluit Calder. cons. nono, tit. de præben ad fin. sed reseruatio habet se ad vacationem in curia, sicut genus ad speciem, vt patet ex Franc. cap. statutum, num. quinto, de præbend. lib. sexto, Bellam. decis. 654. Rot. decis. quarta, num. primo, de præbend. in nou. Simon. d. quest. 30. post Lap. alleg. 84. nisi largo modo sumere velimus vacationem in Curia, seu apud Sedem, quasi vtrumque idem sit, atque ita vacare, quod eorum beneficiorum dispositio ad Romanam Sedem pertineat.

Primus ergo vacationis modus in Curia
18 est per obitum † cuiusuis beneficiati ad Romanam Curiam venientis, ab eaue recedentis, si in decedat, vel prope eam intra duas dietas legales, vt disponit text. in cap. præsenti de præbend. in 6. hoc est,

per 20. leucas, seu 40. milliaria, vt exponit ibi Glos. & Doct. per tex. in l. vicena millia, ff. si quis caution. Idem disponitur in Extrau. ad regimen, Bened. xij. & est 13. tit. de præbend. & dig. inter commun. vers. necnon quomodolibet. Idem quoque
19 dicendum est, si duobus † in Romana Curia super beneficio sibi collatio litigantibus, vterque, vel vtroque moriente alter, qui est possessor, in Curia decedat; idem si alter tantum siue possessor, siue petitor,
20 in Curia decesserit, cum ad illum † superstite causam prosequente, declaratum fuerit pertinuisse; his enim casibus tale beneficium collationi summi Pontificis reseruatur, & in Curia vacare dicitur, Clem. vnica, & ibi Glos. & Doct. vt lit. pend.
21 immo idem erit, † si eorum alter in Curia, alter extra decessit, neutro possidente: erit enim tunc Romanus Pontifex propter auctoritatis prærogatiuam collatione præferendus, vt ibid. dicitur, vers. neutro autem: quod ibi extendit Glos. & Doct. vbi
22 vterque possideret, † sed propter mortem declarari non potuit, ad quem de iure beneficium pertineret.

Secundus est in beneficijs Curialium,
23 qui † etiam Romana Sede vacante, quauis de causa ad locum per duas dietas vicinum secedunt ibique moriuntur; dummodo eo in loco (etiamsi etiam ad ipsam Curiam reuersuri,) eorum domicilium, seu domus propria non existat. Ita etiam disponitur d. cap. præsenti, fereque idem habetur in d. Extrauag. ad regimen, vers. ac etiam simili modo.
24 Tertius est per obitum † in curia curialis habentis ibidem originem, ibique morantis occasione curiæ, vt dicitur in d. cap. præsenti, versic. sanè si quis, quod
25 idem erit, † si non originem, sed perpetuum domicilium, seu domum etiam conductam in curia habeat, vt ibi probat Glo. in verbo, originis. Quis autem compre-
26 hendatur nomine † curialium, quod ad reseruationem spectat, vide Mandos. Reg. 5. cancel. quæst. 1. Gonzal. d. Reg. 8. Glos. 13. §. 1. num. 19.
27 Quartus per obitum † curialium decedentium in itinere, dum sequuntur re-
28 cedentem curiam, vel † in loco, vnde recessit curia, quam sequi propter infirmitatem non potuerunt: & hoc quantumcumque locus, vbi decedunt, remotus sit ab ipsa curia: ita habetur in d.c. præsenti, vers. porrò, & in Reg. 5. cancell.
29 Quintus per obitum † Legatorũ ac Nunciorum Sedis Apostolicæ, intra suas dietas legales ab ipsa curia distantes decedentium: ita disponit tex. d c. præsenti, in prin.
30 Imò etiam idem erit † si d. Nuncij, ac Legati vbilibet decedat ante ipsorum ad Curiam reditum, durante Legatione, & prosecutione negotiorum illis a Sede Apostolica demandatorum, prout additum fuit in Extrau. 10. 22. ex debito, vel. rursus nostræ, quæ est 4. sub tit. de elect. in com. & in d. Extrau. ad regimen. in vers. ac per obitum, vbi etiam id extenditur ad Rectores, & Thesaurarios in terris Rom. Eccl.
31 Sextus est in beneficijs quorumlibet S.R.E. Cardinalium, & Officialium, vt Camerarij, vel cancellarij, Notariorum, Abbreuiatorum, Correctorum, & aliorum quorumcumq. Sedis Apostolicæ vbicunq; decedentium. ita habetur in d. Extrau. ad regimen, d. vers. ac per obitum. de Protono-
32 tarijs † latè Simon. d. tract. quæst. fin. Mandos. ad 1. Reg. cancell. q. 7. & 8. De colle-
33 ctoribus, & Subcollectoribus † est Reg. 4. cancell. vbi inter alios Gonsal. optimè Mandos. Bellamera tract. de charit. subsid. q. 115. & seqq. & mon. & Add. loc. infr. citan-
34 do. Idque procedit, licet † Officiales post ... d. Reg. 1. habetur.
35 cum beneficium semel affectum † semper duret affectum, vt tradunt Doct. de Rot. decis. 11. 13. 14. 15. de præb. in ant. 20. in antiquior. Anch. cons. 138. prope fi. Sim. d. tract. q. 33. nu. 4. & 5. Secus vero erit in acquisitis post dimissionem officij: ita post Bellam. in c. cum in distribuendis, de temp. ord. tradit Rebuf. in Prax. b. nef. ti. de rese. n. 25. vbi alias quoq; limitationes affert ad hunc casum; & patet ex Reg. 1. Canc. vbi Mando. & alij. Verũ S. D. N. Paul. V. postquã in sua Reg. 1. Cancell. Extrauag. illam, ad regimen, quam ibi innouat, locum habere voluit etiamsi Officiales in eadem constitutione expressi Apostolicæ Sedis Officiales ante obitum esse desierint, quoad beneficia, quæ tempore, quo Officiales erant obtinebant in ead. Reg. expresse declarauit comprehendi etiam beneficia,

quæ

quæ dimissis officijs, & quandocunq; assecuti fuerint Apostolicæ Sedis officiales, qui ratione huiusmodi officiorum suorum dictæ Sedis Notarij erant. Quoad collectores tamen, & subcollectores idem Sanctissimus d.reg.4.voluit, ea solum beneficia esse reseruata, quæ illi obtinebant durante officio; atque adeo non includuntur illa, quæ postea acquisiuerunt. quod idem dicendũ erit de alijs Officialibus Papæ, qui nõ sunt ratione officiorum suorum Notarij Sedis Apostolicæ, sumpto argumento a contrario sensu ex d.reg.1.

Septimus est per priuationem, seu depo-
36 sitionem † factam in Curia; id ipsum habetur d.extrau.ex debito, ver. huiusmodi autẽ & d.extrau.ad regimen, versic necnon; & not.Rot.de re iudic.dec.vlt.in antiq. & late tradit Simon.d.tract. de reseru. benef.c. 36.post Franc.d.c.præsenti, §.sane, & alios & ratio est, quoniam eo in loco dicitur vacare beneficium, vbi fit priuatio, vt post Rot.dec.35.de præb.in antiq. & alios fusè prosequitur Cranut.in addit.ad Simon. vbi supr.Gonzal.d.reg.8.glo.15.§.2.ex num.8.

37 Octauus per resignationem † in Curia factam, vt disponitur in dd extrau.loc. cit. idque, licet resignatio ibidem fiat in manibus Ordinarij, vel constitutio procuratoris ad resignandam alibi facta sit, vt tenet Rot.de rer.permut.decis.1.nu.5.in nou.probatq; Sim.d.tract.c.28.quem videre poteris cum ibi Add.Flam.Paris.tract.de res.benef.lib.2.quæst.20.nu.7. Huic modo similis est vacatio beneficiorum, in quibus reseruatus est regressus; nam ea vacare dicuntur in Curia, vt post Archid. Ioan. And. & alios d.c.2. de præb. in 6. docet Paris.d.q. 20.n.11.atque adeo, quod in ijs locum non habeat optio in specie tradit Paul. ead. q. 20.nu.12.dicens, ita fuisse resolutam in duab.dec.Ro.Rom. secus vero dicendum, vbi membra aliqua sint separata ab ipso canonicatu, & præbenda; tunc enim super ijs non censetur reseruatus regressus, quem adeo optari possunt, vt decidit bis Rõ. Ro. teste Caputaq.dec.281.p.2.nisi membra ipsa vacent per resignationem præcipue factam in manibus Papæ; tunc enim illa membra, licet separata, optari non poterunt, vt per eundem Caputaquen. decision. 281. Quod si fiat locus regressui, qui regreditur cum recuperet locum suum, vt cap.quarto quæstione quarta, ostendemus poterit cum eadem prærogatiua antiquitatis optare.

38 Nonus modus est per adeptionem † secundi incompatibilis, vt patet ex ijsdem extrau.necnon ex Ioan.22. in comm. Sim. d.tract.q.26.n.1.vbi etiam dicit, fuisse suis temporibus Regulam Cancell.64.sed nunc est reg.1.in qua renouantur omnes reseruationes, de quibus in d. extrau. execrabilis, & extrau.ad regimen, de præb.in commun.& num.5.subdit id procedere, siue ex iuris dispositione vacent, siue ex decreto Papæ: sed hic modus vacationis induceit potius simplicem reseruationem, si propriè loqui velimus, quam vacationem in Curia, vt infra dicemus; licet Rot.largè loquendo in decis.65.de rescript.in antiq.dicat, ea beneficia vacare in Curia; de qua vacatione per incompatibilitatem plura agemus cap.sexto, quæst.vltim. per tot. post Gonzal.d.regul.octaua, glos.decimaquinta, in 3.vacationis modo, & alios. Cæterum circa dd.extrauagan. quod ad hunc reseruationis modum attinet, illud est adnotandum, non omnia beneficia vacantia per incompatibilitatem esse reseruata, sed solum illa, quæ vacant per translationem, aut muneris consecrationis impensionem a Papa, vel eius auctoritate factam, necnon per assecurationem pacificam beneficiorum collatorum a Papa, vel auctoritate litterarum eiusdem, vt liquet ex dict. extrauag. ad regimen innouata ad dict.reg.1.item illa, quæ ipso iure vacant ex dispositione dict. extrauag. execrabilis, nimirum dimissa ab eo, qui plura beneficia aut officia, quæ alias absq; dispensatione obtinere nequibat, etiam cum dispensatione obtinet, facta intra mensem electione vnius cum cura, & alterius sine cura, si id dimissa sine noua collatione redierit; item non electa, vel non dimissa, vt in §. statuimus, item obtenta absque dispensatione legitima, quæ dimittuntur intra mensem, retento vltimo rite collato; hic etiam, si illa non dimittantur, vt in §. porrò. Denique secundum beneficium curatum, vel officium personatus, aut Dignitas, nisi primum intra mensem dimittatur;

vt in §. qui vero. Illa vero, quæ vacant ipso iure alias, quam per d. Extrauag. non sunt per eam reseruata, vt inter cæteros adnotauit ibid. glos. in verbo, vacatura, cum duob. seqq. & communis praxi obseruat.

39 Decimus est per translationem,† consecrationem, seu benedictionem, electionum cassationem, postulationum repulsionem, & similia facta in Curia, vt in præcit. Extrauag. ex debito, & Extrauag. ad regimen latè Simon. d. tract. quæst. 26. & 32. De quib.

40 Extrau. præcipue vero † de Extrauag. ad regimen, quæ est Benedicti XII. illud aduertendum est, morte illius Pontificis expirasse, cum ad vitam suam durare voluerit, sed eam nunc per Summ. Pontif. innouari, & inter Regul. Cancell. Apost. collocari, vt de d. Extrau. ex debito, tradit Gemin. in c. statutum, col. 2. de preb. in 6. de altera vero Cassad. decis. 3. de constit. Simon. d. tractat. quæst. 26. num. 4. & quęst. 32. num. 2. ibique Add. adnotarunt, Rebuf. tit. de rest. ru. Mandos. & alij ad 1. Reg. Cancell. quæst. 1. & 2. Apud quos etiam, & apud Aene. Falcon. ac Gaspar. de Perus. in consimili tract. de reseruat. necnon & Dd. in d. Extrauag. & c. 2. & 3. & cap. præsenti, de præbend. in 6. videre poteris alios, si qui sunt, in Curia, seu apud Sedem vacationis modos, ac nouissimè apud Gonz. d. Reg. 8. Gl. 13. a num. 3. ad 47. vbi inter alia ponit beneficiorum consistentium in Vrbe vacationem item glo. 15. §. 2. a num. 8. ad 30. male autem d. num. 47. qualibet beneficia reseruata dicit vacare in Curia, & num. seqq. vacare in curia, & apud sedem differre contendit, vt constat ex ijs, quæ initio huius conclusionis docuimus.

Secunda Conclusio; Optio locum non

41 habet † in beneficijs quomodocunq; reseruatis siue generaliter, siue specialiter, vt voluit Rot. decis. 1. de rer. permut. in nou. num. quarto, Mohedan. decis. 267. Put. dec. quarta, lib. secundo, Franc. Marc. decision. Delph. 1274. num. 2. part. 1. Ham. Par. 1. de resign. benef. lib. 2. quæst. 20. num. 3. Io. Az. instit. moral. par. 2. lib. 6. cap. 26. quæst. 13. Hier. Gonzal. d. glos. 34. nu. 2. vbi plurimos allegat, quorum aliquos referemus infr. c. 8. quæst. 1. conclus. 2. circa finem Anastas. Germon. in moderno tractat. de indul. Apost. §. etiam ex eo, num. 12. Mandol. ad Lap. alleg. 84. in verbo, optio. Aene. Falcon. in d. tract. de reseruat. benef. 4. quæst. prin. effect. 5. in princip. & fere per tot. Gaspar de Perus. in simil. tract. quæst. 2. num. 1 in princip. Gig. de pension. quæst. 63. num. 9. Simon. d. tract. quæst. 45. num. 3. & ibi Add. in verbo, superfluum, idemque voluit Archid. in cap. fin. de consuet. in 6. Collect. in cap. ex tenore, colum. prima, quæst. 6. de conceff. præben. & post Roman. cons. 24. tradit Mil. in Repert. verbo, consuetudo optandi non habet locum, il 1. horum plerosque itemque alios recenset Rot. in vna Bononien. optionis, cuius tenorem refert, ac sequitur Nic. Garz. tract. de benef. quem post hæc scripta vidi, par. 5. cap. 1. §. 10. nu. 452 alios ipsemet Garz. recenset num. 450. Et quamuis hęc opinio sic indistinctè loquens satis probabilis sit propter tantorum patrum auctoritatem: aliqui tamen eam dupliciter temperant. Primo, vt non proce

42 dat,† vbi reseruatio specialis fit ad instantiam patris: ita Gemin. & Franc. post alios, d. cap. fin. §. in præbendis, Cardin. conf. 16. ad fin. Cassador. decis. 4. num. 7. de conceff. præben. Staphil. loco supra in princ. 1. conclus. alleg. num. 4. Et eam rationem hi omnes afferunt, quia tunc ambitiosa est reseruatio, atque adeo restringenda, iuxta cap. quamuis, & cap. si propter de rescrip. in 6. Secundo, vbi reseruatio specialis, (in gra-

43 tiam nimirum alicuius,) fit † non de certo beneficio, sed de incerto, vt puta, quod quis duxerit acceptandum: ita post Gemin. cons. 14. iuxta fin. & Franc d. cap. fi. in principio, vers. vltimo, voluit Simon. dict. quęst. 45. num. 6. & 8. ac tenere etiam videtur Rot. decis. 5. de consuet. in nou. Aliter quoque alij distinguunt, vt videre est apud Falcon. d. effect. 5. & Gasp. de Perus. d. tract. de reser. benef. quæst. 2.

Illam tamen distinctionem prætermittere non debemus, quam de reseruatione speciali post eundem Falcon. dict. quæst. 4. princ. effect. 37. facit Gonzal. d. comment.

44 reg 8 glos. 34. num. 40. & seq. quod † si Papa reseruat specialiter præbendam Titij, qui postea dimissa prima aliam optauit, vltimo optata, quam tempore mortis habet non autem prima reseruata censetur: quod etiam tradit Card cons. 126. num. 7. Rebuf. ad reg. 3. Cancell. verbo, obtinet, Simonet. dict.

dict.tract. de reseruat. benef. quæst.35.nu. 42. iuncta additione Grauat. ibid. Prob.ad Io.Monac.d.cap.fin. num.28. sub littera B. de consuet.in 6.Secus vero, si Papa reseruasset præbendam Titij, cum primum per cessum, aut decessum aut aliam dimissionem vacauerit; tunc enim forte dicendum esset,primam præbendam cadere in reseruatione,quia vacauit vno de expressis modis & reseruatio capit vacationem per optionem: (quia per hanc dimittitur præbendam, & vacat, vt constat ex adductis per nos sup.cap.1.huius tract.quæst.2. & alibi sæpe.) quare supradicti Doct. sunt intelligendi, quando simpliciter reseruatur præbenda Titij, vt notauit Gonzal.d.num.41. Qui etiam num. seq. ex hoc infert, quod

45 † nemo impeditur optare,licet habeat reseruatum beneficium ratione optionis dimittendum,puta ex eo,quod fuerit Subcollector, aut familiaris Papæ, & illud durante officio, aut familiaritate obtinuerit, aut ex alia quacunque causa,post Card.d.consil.126.incipit, vacauerunt, nu.fin.& Rot. Rom.in vna Salamantina integræ portionis, 18.Octobris 1584.coram bo.mem.Vicecomite.

Id autem ita accipiendum, est,vt possit

46 hæc præbenda generaliter reseruata optari,antequam vacet per obitum,non autem cum sic vacauit;tunc enim omnino eius dispositio spectat ad Papam, per ea, quæ de reseruata specialiter paulò ante diximus. qua ratione idem erit dicendum de ijs præbendis, quæ tunc solum incipiunt esse reseruatæ, cum eas obtinentes decedunt, cuiusmodi sunt præbendæ,ac beneficia morientium in Curia,vel intra duas dietas legales, iuxta cap.2.& cap præsenti,de preben. in 6. hæc enim ideo tunc non possunt optari,quoniam statim, ac reseruatæ sunt, earum dispositio per collationem facienda est simul cum Canonicatu,quæ conferri nequeunt nisi per Romanum Pontificem,dd. iuribus. In alijs etiam, quarum reseruatio incipit ante obitum, vt sunt beneficia Officialium Papæ, perficitur autem in obitu; (nam reseruantur vacantia per obitum eorundem quoad obtenta tempore officij, licet Officiales esse desierint,& obtenta quandocumque si ratione officij, Sedis Apostolicæ Notarij erant, vt in Extrauag.de regimen, de præb.in commun. iuncta reg. 1.Canc.quę illam extrau.innouat,& sic extendit;) poterit cadere optio ante obitum cum præsertim ab optante retineatur Canonicatus, qui deinde tempore obitus simul cum præbenda, quam tunc habebit officialis, erit in Papæ dispositione,ex dictis iunctis traditis per Doct.d. cap.fin. & tradendis per nos infr.concl.5. ad fin. & cap. 7.quæst.1. Vide Gonzal.glos.53.num.41.

Illud quoque preteriri non debet, quod ad optionem pertinet,stante reseruatione præsertim mensium Apostolicorum,quodque in fin.quæst.præced. huic loco reseruauimus; quid † dicendum sit,si domus,aut

47 camera canonicalis,vel portionalis, quam aliquis Canonicus, vel Portionarius simul cum canonicatu, aut portione obtinebat, vacauerit in mense reseruato,an tunc possit optari.

Et quidem si domus,aut camera perpetuò annexa sit præbendæ,vel Dignitati,Canonicatui,aut Portioni, tunc nulla est difficultas,quod nequeat optari, quando optari nequit ipsa præbenda,sed transire debet ad eum ad quem per collationem transit Dignitas,Canonicatus,aut Portio:nam cōnexorum idem est iudicium,cap.translato de constit.cap.3.de iudic.cum traditis per Doct.vtrobique,& alibi sæpe; cumq; tunc domus vel camera sit quid accessorium, & quidem inseparabile sequi debet naturam sui principalis, regul. accessorium, cum ibi adnot.& suis concordant.

Si vero ea domus, aut Camera non sit perpetuò annexa Dignitati, Canonicatui, aut Portioni,quia defunctus illam possidebat iure optionis ad solam suam vitam, vt plerumque fieri debet, tunc ait Gonzal. d. glos.34.num.35.& duob.seqq. post Caputaq.decis.283.num.1.par.2 poterit optari, quia, inquit, quoad istam domum temporalem non intrat reseruatio Regulæ per vacationem in mense Apostolico; nam licet vacet beneficium, tamen domus hæc non vacat; cum beneficio vacanti non sit annexa, sed ad sequentem in gradu iure optionis spectat,nec in istis domibus temporalibus intrat reseruatio,vt de similibus præbendis tradit idem Gonzal. d. reg.8.gl. 5.§.1.num.7.iuncto num.25.cum seqq. eandem distinctionem approbat Nicol. Garz.

 tract.

tract.de benef.par.5.cap.1.num.456.cum duob. seqq. sicque ambo intelligunt Card. cons.16.incipiente,Dominus Papa, num. 3.dum absolutè ait,domum huiusmodi,aut cameram sic vacantem optari non posse, verum spectare ad prouisum Apostolicum de beneficio reseruato, tamquam enim accessoriam præbendę venire in reseruatione; quem sequitur Aene.Falcon.de reseru. quęst.4.princ.effect.39.dicens,quod, licet in stallo,& choro debeat esse vltimus,Rot. decis.9.de consuet.in antiq.& decis.4.eod. tit.in antiquior. tamen secus est quoad d. cameram, seu domum, quam habebat defunctus,quia illam habere debet, cum inter in locum defuncti. intelligitur inquam Card.& Aene.vt verum dicant,quando talis domus,seu camera vnita est, & annexa perpetuo præbendæ, siue beneficio vacanti;secus si erant separata. quomodo etiam intelligendum est,quod post Rot. decis. 4. de consuet.in nou.& alios,quos etiam nos allegauimus concl.1.circa inicium, tradit Gonzal.d.glos.34. num.33. non esse locum optioni quoad grossos fructus per canonicum obtentos in curia defunctum, sicut nec in eius beneficio locum habet,nam accipiendum id est ex mente Gonzal.& alijs adductis sup.vbi fructus hi perpetuo annexi sint præbendæ,vel beneficio.

Iam vero videamus nunc, vt superius polliciti sumus, aliquos alios pręcipuos reseruationis modos: seu quęnam pręcipuè beneficia dicantur reseruata.

Verum illud premittendum est, duplicem † esse reseruationem;altera enim est
48 generalis,altera specialis,vt docet, & late probat Rebuf.in glos.ad.2.reg.cancell.in fin.Mandos.4.quęst.procem.reg.& Falcon. d.tract.de reseruat.quęst.2.princip.Simon. eod.tract.quęst.4.Flam.Paris.tract. de resignat.benef.lib.2.q.16.nu.16.consulto enim
49 omitto † mentalem reseruationem, per quam Papa reseruabat aliquod beneficium in specie,vel in genere, vt personę sibi gratę,nomine non expresso, prouideret, de qua per Simon.loco citat.num.2.ibiq;Add. & Mandos.in 11.reg.canc.q.3.& 4.& alios tum quia amplius ea non est in vsus immo illam simul cum quibuscunque gratijs ad vacatura, mandatisue de prouidendo, & expectatiuis sustulit Concil. Trid. sess. 23. cap.decimonono, de reform. tum quia non distinguuntur a generali, seu speciali. Omitto etiam tertiam illam speciem, quā
50 aliqui constituunt, † indiuiduæ,seu specialissimæ, de qua per eundem Simon. dict. quæstion.quarta, num. quarto, & quæst. 15.num.primo, cum ea non nisi secundum magis, & minùs a speciali distinguatur.
51 Differt autem generalis † reseruatio a speciali beneficiorum reseruatione, vel quia generalis ea sit, quæ per ius commune introducta fuit,quamuis de ea mentio fiat in extrauag. aliqua conformi iuri communi; specialis vero, quæ per Regulas Cancellariæ,vel etiam extrauag.vltra ius commune disponentes, vt voluit Cassad.decis.tertia de reseruat.num.septimo, Gamb.de offic. Leg.lib.3. num. 121. & probare videtur Simon. d.quæst.quarta, num.4. 11. & seqq. Vel potius, quod illa generalis sit, quæ de aliquo genere beneficiorum, ac personarum fit, puta si reseruantur Dignitates cuiusuis Ecclesiæ, vel omnia beneficia Officialium Sedis Apostolicæ, aut certis mensibus vacantia; specialis vero, quæ fit de certo beneficio,aut ad fauorem certæ personæ; & hoc non considerato, quod per ius commune, vel per extrauag.aut Regulas Cancellariæ, seu etiam per aliquod decretum Pontificis ea reseruatio fiat, vt patet ex decis. Rot. 28. de præbend.in antiq. & 3.de rest.spol. Gemin.cons.3. & 12.Aegid [illegible] 19.& Reb. & Prax. Benef. titul. d. [illegible] 11. & [illegible] bus,quas d.quæst.4.num. 5.& quatuor seqq. affert. neque satis illi facit Simon. qui tandem num.decimoquarto in hanc distinctionem inclinat, dum concludit, reseruationes, quæ generaliter inducuntur in Regulis Cancell.ab Innocentio citra editis, generales esse, non autem speciales; qua de re videre poteris latiùs tractantem Aen. Falcon.d.tract. de reseru. benef. quæst. secunda,Nunc autem descendamus ad casus, seu modos præcipuos reseruationis beneficiorum.

Primus ergo modus est per vacationem
52 † in curia,seu apud sedem.Beneficia enim omnia vacantia apud curiam sunt reseruata,vt patet ex tex. d.cap.secundo, de præben.in 6. & ibi omnes Simon. dict. tractat. quæstione 30.numero primo, & includit omnes

omnes illos decem, quos superiori conclusione recensuimus. ex ijs tamen duos puto non propriè vacationem in Curia, sed simplicem reseruationem inducere,
53 quorum alter est sextus in ordine, † de beneficijs S. R. E. Cardin. & quorumcumque Sedis Apostolicæ Officialium, vbi in loco a curia distante vltra duas dietas eos decedere contingat, vt satis patet ex Rebuff. dict. titul. de reseruat. num. vigesimoquinto, iuncto num. secundo, vbi distinctos casus ponit reseruationis beneficiorum Officialium curiæ a vacatione in curia. Alter est nonus, de vacatione per adeptionem secundi incompatibilis, de qua per Ioan. 22. in extrauag. execrabilis, tit. de præben. & est vnica sub eo titul. inter eius proprias extrauagan. & 4. inter commun. quæ etiam per 1. regul. Cancell. innouata est, & aliquid etiam, habetur in dict. extrauagan. ex debito, de elect. & extrauag. ad regimen, de præbend. in commun. quod vero hæc non sit propriè vaca-
54 tio † in curia, colligere est ex Paul. Barchin. in prax. Regul. Cancell. titul. de benef. reseruat. gener. vbi & ipse distinguit tam vacationem beneficiorum Cardinalium, & Officialium, quam per assecutionem alterius seu per extrauagan. execrabilis. Sed me magis mouet illa ratio, quod, cum argumentum a vi vocabuli valeat, vt in hac specie in materia reseruationum tradit Mandos. ad Reg. 2. Cancell. quæstion. quinta, num. quinto, proculdubio beneficia propriè in curia, vel apud sede vacare non dicuntur, nisi, vel quis in Romana Curia, vel prope eam decedat, vel aliquid circa beneficium in ea fiat, vel beneficiatum, resignando, vel per Romanã Sedem, puta priuando, electiones cassando, postulationes repellendo; sicque dicere possumus, nec forsan male, solos quinq; primos, simul cum octauo, ac, decimo ex supra positis modis esse proprios vacationis in curia; quibus ob eandem rationem
55 addere possumus † reseruationem illam, quæ fit per appositionem manus Summi Pontificis, & aliqui, vt Rot. decis. decima, num. primo, de præbend. in nou. & decis. vigesimaquinta, num. quarta, de concess. præbend. in antiq. affectionem vocant; vt cum Papa beneficium aliquod contulit inhabili, vel similibus casibus, de quibus text. & Doct. in cap. ut nostrum, de appellat. cap. si eo tempore, de elect. in 6. & in extrauag. ad Romani, de præbend. in commun. Falcon. de reseruat. beneficiorum in præludio. 3. & quæstion. quarta effect. 26. Gaspar. de Perus. quæstion. decima, Simon. quæst. 58. 63. & 64. Gonzal. in com. ad reg. regul. octaua, glos. 52. fere per tot. Mandos. in procem. regul. cancell. quæst. quinta, Rebuff. dict. titul. de reseruat. num. 30. & sequen. vbi etiam ostendunt, affectionem a reseruatione quid differat. nisi velimus cum Mandos. ad regul. 5. cancell. in princ. solum casum mortis in curia, vel prope curiam includere; (a quo tamen in præsenti cum communiori dissentimus;) sicque soli priores illi quinque proprij erunt modi vacationis in curia; sed quicquid sit, illud nobis sat esse debet, per eos omnes ita reseruari, & affici beneficia, vt regulariter non nisi per Summum Pontificem conferri queant. Pari ratione simpliciter reseruata sunt beneficia, quæ quis adeptus est per simoniam confidentialem. hæc enim eo ipso vacant, & Sedi Apostol. reseruantur per extrauagant. 108. Pij IV. quæ incipit, Romanum Pontificem, & extrauagant. 87. Pij V. quæ incipit, intolerabilis.

Secundus reseruationis modus, seu ca-
56 sus est eorum beneficiorum, † quæ vacant per promotionem ad Episcopatum, de qua in d. extrauag. ad regimen, c. cum in cunctis, §. cum vero, de elect. cap. cum nostris. & cap. post electionem de concess. præbend. & ibi Doct. & per Mandos. ad 1. reg. canc. quæst. 15. & Rebuff. ib d. & Falcon. dict. tract. de reseruat. benef. quæst. 2 princ. & Simon. quæst. 22. & ibi Add. vbi
57 etiam inter cæteros tradunt, quando † beneficia hæc vacent de iure, seu de stylo Romanæ Curiæ.
58 Tertius est in beneficijs † familiarium Papæ, & Cardinalium, de quibus extrauag. ad Romani, quæ est Paul. 2. & vlt. sub titul. de præbend. in commun. & Regul. 3. cancell. vbi Rebuff. & alij Glosat. & Mandos. quæstione decimã septima, decima octaua, & decima nona. Simon. dict. tract. quæst. 35. ibique Add. & Gomes. ad Regul. de impetr. benefic. vacant. per obit. famil. card.

Card.quę eſt 31. cum ſeq. vbi etiam Mandoſ.& ceteri adnotarunt,qui aliquid de beneficiorum reſeruatione ſcripſerunt.

59 Quartus eſt in omnibus † dignitatibus Pontificalibus, nec non maioribus poſt Pōtificalem in Cathedralibus, ac principalibus in collegiatis, valorem decem florenorum auri excedentibus, necnon Prioratibus,Prępoſituris, atque alijs Dignitatibus Conuentualibus.& Pręceptorijs generalibus Ordinum,quorumcunque, ſed non Militiarum, vt diſponitur in 2. & 3.regul. cancellarię, vbi Rebuf. Mandoſ. & alij Gloſat.hanc rem optimè pertractant. Dubium autem maximum eſt,quid ſibi velint illa verba,quę in fine d.reg 3.ponuntur;ac fel.rec.Pauli 2.Innocen.VIII. Adriani 6. & Pauli 3. Romanorum Pontific. prędeceſſorum ſuorum veſtigijs inhęrendo, declarauit,Dignitates, quę in Cathedralibus, vel Metropolitanis poſt Pontificales non maiores exiſtunt, & quę ex Apoſtolicæ Sedis indulgentia,vel ordinaria auctoritate, aut conſuetudine pręſcripta, vel alias quouis modo in Collegiatis Eccleſijs pręeminentiam habere noſcuntur,ſub reſeruatione prędicta comprehendi debere,quod idem quoque ijſdem ferè verbis habetur in reg. 3.fel.recor.Clementis VIII.videntur enim hęc parti primę aduerſari, in qua ſolum maiores poſt Pontificalem in Cathedralibus reſeruantur,quoad Collegiatas vero videntur idem continere. quam difficultatem Rebuf.ne mouit quidem, Mand.vero ad d.reg.3.quęſt.16.optime ſenſit, & ſatis congrue ſoluit,dicens, quod hęc vltima pars ita veniat ampliatiue ad primam, quod in ſecunda reſeruentur,non ſimpliciter, & abſolute omnes dignitates non maiores in Cathedrali, ſed illę, quę aliquo ex illis, vel alijs modis pręeminentiam habent in Collegiatis Eccleſijs, prout dicit eſſe aliquas dignitates huiuſmodi in Alemania. Sed quicquid ſit, nunc ſaltem in Italia omnes dignitates tamquam reſeruatæ regulariter per Papam, vel Apoſtolica auctoritate vt audio,conferuntur, idque fortè ſolum ex ſtylo Curiæ,cum eæ dumtaxat dignitates quarum antea meminimus etiam in nouis Regulis Inno.IX. Cle.VIII. & Pauli V.reſeruatæ ſint, & etiā ibi quoq; hac de re Reg.3.vt iam diximus.

60 Quintus eſt de vacantibus † in menſibus reſeruatis, qui quidem iuxta Regul.8. Cancel.antiquam,& nouam erant,& ſunt, Ianuarius & Februarius,Aprilis,& Maius, Iulius,& Auguſtus, October, & Nouember;reliqui vero ita Ordinarijs concedebantur in Reg. Pauli III. vt in ijs poſſint de quibuſuis beneficijs, non tamen generaliter reſeruatis diſponere;& hæc reſeruatio ſolum effectum habebat extantibus expectatiuis, prout ex ipſa regula videre eſt, & notauit inter alios Staphil de lit.grat.& iuſt. in prælud. Nunc autem non ſolum fit reſeruatio, ſed etiam ordinarijs collatoribus conceditur,& vtrumque alternatiua menſium ſiue extantibus,ſiue non extantibus expectatiuis,prout inter reg.fel.rec.Innoc. X.nec non Clementis VIII.& S.D.N. Pauli V.videre eſt in Regul. 8. vbi Summo Pontifici reſeruantur quæcunque beneficia pertinentia ad collationem,quamuis aliam diſpoſitionem quorumcunque collatorum (non tamen S.R.E.Cardinalium, aut comprehenſorum ſub concordatis) quæ vacauerint alias quam per reſignationem in prædictis octo menſibus ſuper ius nominatis,quamuis ea alias reſeruata,vel affecta non ſint.Quodſi Epiſcopi verè,ac perſonaliter in Eccleſijs ſuis reſederint,tunc reſeruantur dumtaxat vacantia in menſibus Ianuarij,Martij,Maij, Iulij,Septēbris,& Nouembris,etiam ſi alias affecta,vel reſeruata non ſint, de vacantibus vero in alijs ſex menſibus extra Curiam, dummodo alias diſpoſitioni Apoſtolicæ reſeruata, vel affecta non fuerint,& ad eorum dumtaxat, nō aliorum cum eis diſpoſitionem pertineant Epiſcopis reſidentibus liberè diſponendi facultas conceditur; modo tamen huiuſmodi alternatiuam acceptent per litteras manu propria ſubſignatas,ſuoq; ſigillo munitas, quas Romam ad Datarium tranſmittant.

61 De quibus omnibus alternatiuis, † & earum effectu,videndi ſunt Staphil.in dict. prælud.Mandoſ.ad reg.11. canc. quæſt.11. & ad reg.27.quæſt.16.Put.deciſ.492.lib.2. & 88.lib.5.Caſſad.de reſi.ſpol.deciſ.2. Pauin.de poteſt.Cap.ſed.vac. quæſt.10. Add. ad Simon.d.tract.de reſer.ben.quæſt.47.& 71.Fuſc.lib.2.de Viſit.cap.18.Anaſt. Germ. tract.de indul.Card.§.alioquin,& §. volu-

mus

mus autem latiſſimè, quem poſt ſecundam
huius operis editionem vidi, Hier. Gonzal.
in Commen. d. Reg. 8. Canc. per totum ma
ximè verò Gloſ. 11.24.41.42.43.45.50.53.
54.56.58. & 65. ex quibus pleraque magis
vtilia inf. concl. 5. huius quæſt. afferemus, &
62 alij paſſim. De alijs verò caſibus † reſerua
tionis beneficiorum, eiuſque materia. præ-
ter Regulas Cancellariæ, quas edunt ſingu-
li pro tempore Summi Pontifices, atque
adeo diligenter legendas; inter quas illa
nunc eſt ſingularis reſeruatio vltra prædi-
ctas, quam induxit Clem. VIII. & Paul. V.
in Reg. 1. Cancel. in fine, nimirum illorum
omnium beneficiorum, de quibus Ordina-
rij, & alij collatores contra Concilij Tri-
dentini decreta diſponunt: præter Regu-
las inquam Cancellariæ, plenius videas, ſi
lubet, Simon. Falcon. & Gaſpar de Peruſ.
dd. tract. de reſer. benef. per tot. Rebuf. in
Prax. benef. tit. de reſeru. & ad 20. priores
Reg. Cancell. vbi etiam latiſſimè Mandoſ.
Caſſad. tit. de Reg Cancel. dec. 9.34. 37. &
tot. tit. de reſer. & ſæpius tit. de præb. ean-
dem Rot. tum alibi, tum tit. de præben. in
antiq. fere per totum, Gomens. ad reg. de
trien. poſſeſſ. quæſt. 32. & Doct. in cap. vt
noſtrum, de app. cap. 2. cap. ſtatutum, & c.
præſenti, de præb. in 6. & in Extrauag. ſup.
alleg. Menoch. de arbitr. iudic. lib. 2. cent. 3.
caſ. 201. à num. 110. ad 128. Flam. Pariſ. de
reſign. benef. lib. 2. quæſt. 16. num. 16. & mul
tis ſeqq. Gonzal. d. Commentar. §. 3. 4. & 5.
proœm. & gloſ. 15. 31. 51. & alibi ſæpe.
Cucc. inſtit. canon. lib. 2. titul. 7. qui eſt de
præbend. Mil. & Bertach. in ſuis Repertor.
verbo, reſeruatio, & alios paſſim. Hic enim
aliquid de hac reſeruationis materia atti-
giſſe ſufficiat, ne omnino iciuni eam per-
tranſire videremur, cum de optione, ad cu-
ius cognitionem ea valde vtilis eſt, agere-
mus, neque pro quauis, quæ de reſerua-
tione incideret quæſtio, tot alij auctores
tibi euoluendi eſſent.

Nunc vero propiùs ad rem accedendo,
ad ſequentes concluſiones veniamus, ex
quibus etiam duæ priores clariores fient.

Tertia Concluſio, Optio nequaquam lo
63 cum † habet in beneficijs, ac præbendis
vacantibus in Curia, ſeu apud Sedem Apo
ſtolicam, quamuis per Summum Pontifi-
cem non conferantur, ſed ab alio, cui com-
miſſa ſit facultas diſponendi de vacantibus
in Curia. Prior pars concluſ. probatur ex
tex. d. cap. fin. in ijs verbis, in præbendis ve
ro apud Sedem Apoſtolicam vacantibus,
cum de ipſis per Rom. Pont. ordinatur, lo-
cus prædictæ conſuetudini non exiſtit: id-
que adnotarunt ibi Doct. communiter; po-
ſteriorem autem partem tenet gloſ. d. cap.
fin. in verbo, ordinatur, & ibi Gemin. Franc.
& alij omnes, de cõſuet. in 6. Franc. Marc.
deciſ. Delph. 1258. num. 41. par. pro qua
etiam facit tex. in cap. hi, qui in 2. reſpon.
de præb. in 6. vbi dicitur, quod, qui ad man-
datum Legati, vel alterius auctoritate Apo
ſtolica ſibi ſpecialiter in hac parte conceſ-
ſa fungentis recipitur, auctoritate Apoſto-
lica receptum eſſe, dubium non exiſtit. Ne
que obſtabit tunc, quod in textu dicitur, lo
cum non eſſe huic conſuetudini in præben
dis apud Sedem Apoſtolicam vacantibus,
cum de ipſis per Roman. Pontif. ordinatur,
quaſi vtrumque requiratur, & hoc poſtre-
mum pro conditione ponatur, & taxatiuè
adiectum ſit. Reſpon. enim primo cum glo.
hic, ſatis cenſeri, per Romanum Pontifi-
cem aliquid fieri, ſi per alium faciat, vulg.
reg. qui per alium. deinde dici poſſe, illud
cum, adiectum eſſe potius demonſtratio-
nis gratia, quam taxationis, ex eo, quod
64 ſint † diuerſæ orationes, iuxta not. per Ca-
ſtren. conſ. 339. vol. 1. in nou. impreſſ. late
per Fel. in cap. ſuper litteris in prin. lim. 4.
& in cap. ad audientiam, il 2. concluſ. 6. de
reſcript. Tertio, quod vbi etiam taxatiuè
adiecta ſit illa dictio, & conditionem im-
portet, id ſit ad excludendum caſum, de
quo in ſequenti concluſione, vt optimè gl.
hic, & cæteri adnotarunt. Ex hac vero con
65 cluſione inferri poteſt per prædicta † Epi
ſcopum habentem indultum Pontificium
collationis beneficiorum reſeruatorum
(dum tamen in ſpecie comprehendat etiã
66 † vacantia in Curia, vt per text. qui aper-
tiſſimus eſt, in cap. 2. de præben. in 6. docet
gloſ. & omnes d. cap. fin.) ita poſſe confer-
re præbendam vacantem, vt nullo modo lo
cus ſit optioni, ſeu conſuetudini, ac ſtatuto
optandi: Germon. tamen in moder. tractat.
de indul. Card. §. etiam ex eo, num. 22. con
67 trarium tenet † in beneficijs vacantibus
in menſibus reſeruatis, ſtante immemorabi
li conſuetudine optandi, ſpeciali ratione,
quoniam

quoniam immemorialis consuetudo vim
habet, & ipsa priuilegij;& quia huiusmo
68 di indulta † non ampliant facultatem con
ferendi beneficia, sed solum remouent im-
pedimenta, vt infr. concl.5. ante medium
latius ostendemus, item quia alias de iure
communi possunt Episcopi quæcunque be
neficia non reseruata in corpore iuris con
ferre: secus vero erit in reseruatis huius-
modi reseruatione clausa in corpore iuris.
Illud sanè indubitatum mihi est, quod vbi
etiam indultum impediat optionem, de
quo latius infra hac ead. quæst. conclus.5.
69 circa medium, poterit † Episcopus, vel
Cardinalis illud habens permittere, vt fiat
optio; cum enim ad eorum fauore indu-
ctum sit, vt optionem impedire possint, illi
fauori facile renuntiare poterunt, iur. vulg.
cum maximè ius Pontificis seruetur illæsũ
ex eo, quod tunc clerici optent, non iure
proprio, sed precario; neq; ex his actibus
vllam possessionem acquisitam, aut consue
tudinem inductam fuisse vllo vnquam tem
pore prætendere possint, tot. fere tit. vtriusq;
que iur. de precar. cum ibi trad. per Doct.
dicentur autem tunc clerici alioqui capa-
ces iuris optandi optare iure quodam ex-
traordinario, sicut etiam cum a Papa idem
permittitur.

Quarta Conclusio; Optio potest for-
70 tasse habere † locum in beneficijs vacan-
tibus in curia, si intra mensem a die scien-
tiæ vacationis per Romanum Pontificem
non conferantur, ita glos. d.c.fin. verbo, or-
dinatur, ibi, post mensem, vbi Fran.Gemin.
& ceteri, alia glos. in cap. præsenti, in figu-
ratione casus, de preben. in 6. idem etiam
tenet Gig. d. tract. de pension. quæst.63.nu.
11.& Zerol. in prax. Episc. verbo, canonia,
ver. ad septimum, concl.6. & Aen.Falcon.
de reser.benef. quæst.4. effect.6. num.2. Ra-
71 tio illa est, quia beneficia † vacantia in
Curia, si per Summum Pontificem intra
mensem non conferantur a die scientiæ, vt
volunt ibi antiqui Doct. vel vt Archid a die
vacationis, quod etiam voluit Gemin. post
glos. conferri possunt per ordinarium colle
ctorem, prout disponitur in cap. statutum,
de præbend. in 6. & not. glos. & Doct. ibi,
& d. cap. fin. Aen. de Falcon. d. tractat. de re
seru. benef. 4. quæst. princ. effect. 20. Gasp.
de Parus. in simili tract. quæst.5. Paul. Gran.
in addit. ad Simon. in eod. tract. quæst.47.n.
14. Rebuf. ad 9. reg. canc. & in for. nou. pro-
uis. vers. dummodo tempore datæ, num.14.
vbi etiam ostendit ordinarium sede vacan-
te simplicia beneficia ante mensem confer
re non posse, postea vero rectè. Quam
quidem dispositionem d. cap. statutum, limi
72 tant ibi Doct. vt non procedat † in deuolu
tis ad Papam. Franc. vero, num.6. & Arch.
num.3. dicit, habere locum solum in vacan
73 tibus in curia, non autem † in ijs, quæ alio
modo reseruata sunt; Rursus glo. in extrau.
execrabilis, in verbo, quoq; quomodo, de
præb. in comm. in cit. cessare illius proui-
sione in reseruatione, de qua in d. extrau.
execrabilis, in qua reseruantur beneficia
vacantia per ademptionem secundi incom
patibilis cum primo, & item hoc secũdum
quo ipso iure sunt priuati, nisi illud primũ
intra mensem resignauerint in manibus su-
perioris; sed quicquid sit de iure communi
saltem antiquo, cõmunis est opinio Doct.
quod hodie illius dispositio locum non
74 habeat, quia illud cap. statutum sit per ex-
trauag. ex debito, de elect. vel per extrau.
ad regimen, de præbend. in comm. vel de-
mum per extrauag. piæ sollicitudinis, quæ
est 1. de præben. in commun. vt patet ex gl.
1. d. extrau. piæ sollicitudinis, Io.And. Ge-
min. & alijs, præter Archid. d. cap. statutum
idem voluit Lap. alleg.96. in princ. Gomes.
ad regul. de trienn. possess. quæst.31. vers. &
ideo pro clariori, & Simon. dict. tractat. de
ser. benef. quæst.30. num.2. sed dum ille al-
leg. Doct. in cap. 2. isti eosdem in cap. præ-
senti, de præben. in 6. quod etiam dixerunt
correctum fuisse per d. extrauag. piæ solli-
citudinis, voluerunt semper allegare d. c.
statutum: puto autem correctam illam di-
spositionem cap. statutum, non quia in ali-
qua ex dd. extrauag. mentio fiat de mense,
quod ad rem faciat, vt aliqui ex cit. Doct.
voluisse videntur; cum mensis, de quo in
d. extrauag. piæ. apertè, ponatur pro tem-
pore, intra quod voluit Bonifac. viij. suam
illam constitutionem obligare; inquit enim
intra vnum mensem a data præsentium: sed
potius, quia memores Summi Pontifices
earum extrauag. conditores illius constitu
tionis, seu can. statutum, qui iura omnia in
scrinio pectoris sui censentur habere con-
75 stitutiones condendo † posteriores, prio-
rem

rem, quamuis de ipsa mentionem non fa
ciant, reuocasse noscantur, vt verbis vtar
eiusd. m Bonifac[illegible] in c. 1. de constit. in 6.
Quamuis non desint etiam, qui velint,
76 † d.cap.statutum, non esse reuocatum,
vt patet ex ijs, quos refert, & sequitur Aen.
Falcon.d.quæst.4.effect.6.num.1.& 3.in
tract.de reser.benef.cuius sententia proba
bilitate non caret; cum vnusquam in illis
Extrauag.neque de d.cap.statutum, neque
de mense vlla mentio fiat & iurium corre
ctio, quantum fieri potest, sit vitanda, cap.
cum expediat, de elect.in 6.l.si quando, C.
de inoff. test. cum simil. de quibus glos.&
Doct.& alibi passim. Qua opinione reten
ta, tempus 30.dierum datum ad optandum
de quo latius infra cap.6.differimus, non
77 curret, † nisi post lapsum dictum mensem
regula enim est, quod non valenti agere
non currit præscriptio, l.1.C.de annal.ex-
cept.l.vltim.§.donec, C. de iur.delib.cum
alijs de quibus nos d.cap.6.quæst.9.initio.
Quinta Conclusio, quæ etiam ex 2.con-
clus. cum ibi deductis, maximè vero in 5.
78 reseruationis modo colligitur. Optio † lo-
cum non habet in mensibus Apostolicis,
seu beneficijs reseruatis per Regulam 8.
de alternatiua. ita in specie tradit Paul.
Granut. in addit. ad Iacob. Simonet. dict.
tract.de reseruat.benefic.quæst 45. Verbo,
superfluum, & Hier.Gonzal.ad dict. Reg.
8.canc.glos.34.a num.primo, ad nono, Ma-
ximè autem verum id erit, vbi reseruatio-
nes motu proprio fiant, ad late tradita per
Gonzal.Simon.& Granut.loco cit. & per
nos adductis [illegible] concl.2. Magno vero ma-
gis, cum per [illegible] in Regu
lis cancellariæ, quæ [illegible] eduntur
tollantur, atque irritentur ad hunc effe-
ctum consuetudines etiam immemorabi
les optandi maiores, & pinguiores præ-
bendas, cum amplissimis clausulis deroga
torijs, prout de hac Regula iam a Xisto V.
edita testatur Granut. vbi supr. & vidimus
in Reg. clem. viii. & nunc videre licet in
Regulis initio sui Pontificatus à S. D. N.
Paulo V. editis, verum de hac derogatione
aliquid etiam dicemus inf. hac ead. quæst.
concl.7 & cap.vlt.huius tract.quæst.1.
Interim vero illud hoc loco nequaquam
79 prætermittendum censui, quod, † cum
in eadem Regul.octaua, cancell. ad effe-
ctum, vt Episcopus gaudeat alternatiua,
requiratur, vt is verè, ac personaliter apud
Ecclesiam, vel Diœcesim resideat non po
terit Episcopus absens etiam propter Ec-
clesiæ suæ vtilitatem, aut prope diœce-
sim suam moram trahens, statim etiam
ad suam diœcesim reuersurus, alternatiua
vti: quia licet absens propter Ecclesiæ suæ
vtilitatem præsens censeatur, cap.ex par-
te il 2. de cleric. non resident. cap. vnic.
eod.tit.in 6.& cap.cum non deceat, de
elect.eod.lib.cum simil & qui prope diœ-
cesim est, apud eam esse dicitur. l. penes
te, & l.id apud te, ff.de verb.signif.& bene-
ficium dicitur vacare in curia, seu apud
sedem ad effectum reseruationis, si vacat
in locis distantibus a curia per duas dietas
cap.præsenti, de præbend. in 6. cum alijs
pro hac parte adductis per Hier. Gonzal.
d.reg.8.glos.43.num.2.3.10.44. vsque ad
82.iunctis iis, quæ de casualiter absente, vt
abesse non dicatur, adducit num. quarto,
ex l.quæsitum, §.fin.ff.de leg.3.l. hæres ab-
sens, ff. de iudic.& aliis iuribus, quod idem
de eo, qui statim est reuersurus, probat
num.7.cum duobus [illegible], ex
l. [illegible] ff.de diuort c.diuortium, de pæn. dist.
1.& Conc.Trid.sess.23.cap.1.de reformat.
ibi, quoniam autem, qui aliquantisper tan
tum absunt, ex veterum canonum senten
tia non videntur abesse, quia statim reuer-
suri sunt; hoc autem tempus declarat esse
posse trium mensium in anno; & congre-
gatio Conc.semel dicitur declarasse, Epi-
scopum absentem causa reip. gaudere al-
ternatiua, quia absens ex [illegible] causa,
abesse non dicitur, Paris. de resign. benef.
lib. 1.quæst.10 num. 58. & 59. sentitque
Mandol. cons.18. num. 11. Tamen quia ii
fictè tantum adesse dicuntur, regula vero
alternatiuam tribuit Episcopis, quamdiu
apud Ecclesias, aut diœceses suas verè, ac
personaliter resederint dumtaxat, prædi-
ctis quoque & similibus casibus fictis non
est locus alternatiuæ, sed reseruationi, vt
pluribus satis ostendit idem Gonzal. dicta
Glos. 43. numero 12. vsque ad 13. & rur-
sus num.83. cum tribus sequentibus, vbi
etiam dicit quoad casum loci vicini ita
fuisse resolutum a Rot. sub die 26.Mar-
tij 1604. coram Iusto, & à Clemente
Octauo denegatum fuerint indultum
gau-

gaudendi, alternatiua cuidem Episcopo Hispaniæ, qui tamquam Inquisitor generalis abest, volebat a diœcesi sua in Curia Regis Catholici, vbi generalis Inquisitor cum suo Tribunali residere solet. Ad declarationem vero Congregationis, vbi adsit, respondet, eam procedere de tempore Gregorij xiij. quo in eius Regula non aderant ea verba, verè, ac personaliter, quæ postea ab alijs Pontificibus sunt adiecta; vnde se ait audiuisse, postmodum contrarium ab eadem Sacra Congregatione fuisse declaratum. Quare in prædictis casibus fictæ residentię, cessante alternatiua, intrabit alia pars eiusdem Regulæ 8. vt tunc habeat Episcopus solum quatuor menses, nimirum Martium, Iunium, Septembrem, ac Decembrem; cum, vbi vere, ac personaliter resideat Episcopus, intrat alternatiua; vnde habebit Februarium, Aprilem, Iunium, Augustum, Octobrem, & Decembrem. Aliquibus tamen casibus ad agendum alternatiua non requiritur vera residentia, quos in fine huius concl. referemus.

Sed quoniam eadem Reg. 8. excipit a re-
80 seruatione beneficia spectantia ad quamuis dispositionem S. R. E. Cardinalium, & aliorum sub concordatis inter Sedem Apostolicam, & quoscunque alios initis, & per eos, qui illa acceptare, & obseruare debuerant, acceptatis, & obseruatis, quæ lædere non intendit, comprehensorum; quoad comprehensos sub co[illegible], quia id locale est, ac de [illegible] bus, sufficiat Lectorem [illegible] ad Gonzal. d. reg. 8. glos. 25. cum [illegible] seqq. & Rebuf. in concord. Gal. quod tamen de Cardinalibus dicemus, [illegible] proportionabiliter de ijsdem comprehensis sub concordatis, etiam quoad hoc, vt locus sit optioni, dictum intelligatur.

Quoad Cardinales igitur in d. reg. 8. Canc. exceptos, tenendum puto: quod, vbi Cardinalis Ordinarius, & Episcopus sit alicuius ciuitatis, ac diœcesis, in cuius Ecclesijs adsit ex consuetudine, vel statuto, aut etiam priuilegio Apostolico, de cuius hac in re potestate dubitari non potest, ius
81 optandi, poterit † optio fieri de beneficijs ac debendis vacantibus in quibuscunque mensibus, modo alias reseruata, aut affecta non sint, aliudue canonicum impedimentum non obstet. Probatur; quia tunc cessat reseruatio; ita, vt quoad illos reseruatio huius Regulæ ligatas habeat manus, nihilq; adimat iuris Cardinalibus ordinarijs collatoribus, vt in specie docet Gonzal. d. Reg. 8. Gl. 24. num. 1. ad id alle gans Rot. decis. 137. num. 10. lib. 3. par. 3. diuers. Rip. in terminis respon. 6. sub tit. de constitut. dicensque ita fuisse dictum in vna Hispalen. portionis, 19. Ianuarij 1594. coram Pamphilio, & in alia Hispalen. beneficij de Xerez, 12. Maij, 1603. coram Littra. facit & Crescent. decis. 217. alias 20. num. 4. & 5. sub tit. de præben. faciunt & alia per eundem Gonzal. adducta ibid. a nu. 2. ad 12. & a Garz. d. cap. 1. §. 10. maxime num. 452. ad fin. dum refert verba decis. Rot. in vna Bonon. optionis coram Lancellotto, quæ hac in re satis clara sunt. Sed idem a fortiori confirmatur primo, quoniam valde pro-
82 babile est, quod † stante indulto concesso alicui conferendi beneficia alicuius Ecclesiæ, etiam reseruata, præter vacantia in Curia, & alia excipi consueta, non obstante aliqua reseruatione, & cum alijs clausulis solitis apponi in indultis Cardinalium Episcoporum; tunc poterit in ea Ecclesia, in qua alias est ius optandi, fieri optio, non modo in mensibus reseruatis vi huius Regulæ 8. sed etiam de beneficijs Cathedralium, & Collegiatarum Ecclesiarum quouis alio modo reseruatis, quam per vacationem in Curia [illegible] alios modos exceptos in ipsis indultis, quos ex [illegible] o. d. [illegible]. Cardin. ad §. præterquam, cum seqq. & §. etiamsi secularia, refert Gonzal. d. glos. 24. num. 72. & seq. prout de vacantibus in mensibus reseruatis in specie tenet Germon. d. tract. de indul. num. 16. 17. & 22. & Garz. d. §. 10. num. 452. cum seq. post Rot. in d. Bononien. optionis 9. Ianuarij 1579. coram Lancellotto, dummodo adsit consuetudo immemorabilis optandi etiam reseruata: tum quod immemorabilis consuetudo sufficit ad acquirendum etiam specialiter reseruata Principi, cap. super quibusdam, §. præterea, de verb. signif. Abb. c. cum nobis, de præscript. cum alijs, de quibus per Germon. d. num. 16. & Gabr. com. concl. lib. 5. tit. de præscript. concl. 1. nu. 3. & 4. haberq; vim priuilegij legitime tract. de sacror. immunit. lib. 3. cap. vnico & legis, late

idem

idem Germon.Gabr.d.concl.r. num. 1. & 2. im.obtenti, vt plurimis relectis tradit 12.num.33.cum seqq.& de indult. Card.6. in quibuscumque tum quod indulta confe rendi reseruata Ordinarijs concessa non augent facultatem, sed solum remouent obstacula reseruationum, vt idemmet Germon.probat d.tract. de indult. ex Put. decis. 210. num. 2. lib.1. & decis 93.lib.3. Caputaq.decis.214.num.6.& 7.par.1.Cresent.decis.11.de priuil & Lancell.in dict. Bononien. optionis; quibus Gonzal.gloss. 24 num.24.& 25.addit Cassad.decis.8. nu. 6.& 10.de preb.& decis. 3. & 4. de priuil. eundem Put.decis.206.lib.1. & decis.190. lib 3.Molied.decis.12.de preb. & decis. 1. & 8. de priuil.eandem Rot. decis.537.nu. 7. 8.& 9.lib.3.par.3.diuers.& subdit, fuisse late resolutum in vna Hispalen. portionis, 19.Ianuarij 1594. coram Pamphilio, Romana beneficiatus S.Petri,8.Aprilis. 1595. & 5.Nouembris 1496.coram Gypsio,& in eadem 5.Nouembris 1595. coram Cordubi, Thom.Triuis.decis.Venet.54. num.13. lib.2.inter crim[illegible] & colligitur ex procemio ipsorum indultorum,ibi,per quæ sublatis impedimentis quibuslibet, possis de beneficijs tuæ dispositioni commissis salubriter prouidere. immo ex his contendit Gonzal. sup. nihil aliud operari hæc indulta, neque ad aliud sustineri, quamuis habeant prægnantissimas facultates.qua in re videndum est, quod in specie indulti quoad optionem dicemus cap. vlt. quæst. prima,concl.6.vt ei non derogetur per clausulam,non obstantibus con[illegible]tu[illegible]bus,& statutis Ecclesiæ, [illegible] concesso etiam cum clausula, qu[illegible] ac similibus, [illegible], cum hæc posterior [illegible], (quicquid sit de priori, maxime, quia immemorabili consuetudini optandi in ipsa reg.8.nunc solet derogari, vt [illegible].concluf. 7.videbimus,) procedat etiam nulla existente hujusmodi immemorabili consuetudine optandi, locum quoq; habebit,quod de optione diximus, stante indulto conferendi beneficia reseruata concesso proprio Ordinario, vbi consuetudine quadragenaria, vel statuto, aliaue legitime inductum sit ius optandi in illa Ecclesia.ad quod optime facit, quod post eundem Gonzal.d.reg.8. glos.24. a num. 66. ad 70.

nos inf.dicemus [illegible] concl. dub.3. saltem vbi hic ordina[illegible] indultorum sit Cardinalis. Immo etiam forte idem verum erit, vbi concessum fuerit [illegible] illud alicui, qui non sit [illegible] illius Ecclesiæ, quod indultum extraordinarium est, & odiosum, eique facilius derogatur vt satis ostendit Germon.d.tract.de indul. ad §.per quæ sublatis,num.92.cum aliquot seqq.& Gonzal.d.glos.24. num.42. & seq. nam negari non potest, quin tollatur tunc reseruatio beneficiorum in eadem Ecclesia vacantium, præter excepta in ipso indulto; atque adeo etiam tollatur eiusdem reseruationis effectus,qui est impedire optionem,vt in simili arguit Germon.d.num. 22.maxime si adsit in indulto clausula prædicta, per quæ sublatis impedimentis.&c. quoniam remouet omnia obstacula: sicut & illa clausula; de prædictis beneficijs etiam reseruatis liberè disponas, perinde, ac si Cancell Apostolicæ regulæ, cæteræque constitutiones, &c. seu alias quouis modo [illegible] generales, seu speciales [illegible], seu [illegible], vel alias quomodolibet [illegible], non apparerent; quæ clausula habetur in indulto,de quo Germon. d. tractat. de indult.§. commendare: idque propter vim tum illorum verborum (libere disponas)quæ est

83 † vt nulla censeatur facta reseruatio, prout de verbis [illegible] d.reg.8. (liberè disponendi facultatem concessit,) probat Gonzal. sup.glos.53.eodem per tot.per ea sublatam fuisse, quod Episcopos gaudentes alternatiua [illegible] in priori par[illegible], quod tamen nos paulo post explicabimus: tum illorum (perinde, ac si, quæ est, vt retro fingat actum validum, ac si illud impedimentum non fuisset, vt non stat ex Bart. & alijs in l.si is,qui pro emptore, ff.de vsucap. & late traditis inter ceteros per Rebuf.in Prax. benef.tit.de rescript.etiam, & perinde valere, per tot. Quod si hæ clausulæ non adsint in hoc indulto, pro contraria sententia faciunt adducta per Gonzal. d. glos 24. nu.42.43.& 46.confirmatur secundo principaliter quod diximus, optionem fieri posse in quibuscunque mensibus,si ordinarius collator sit Cardinalis, cum cesset reseruatio, confirmatur inquam ex eo, quod

docet

docet Gonzal. dict. glos. 53. num. 26. cum
84 multis seqq. † facultatem datam per regulam 8. Episcopis alternatiuam acceptantibus, & verè, ac personaliter residentibus, vt loco mensium Martij, & Septembris, quos tunc dispositioni Summi Pontificis dimittere tenentur, liberè possint prouidere in mensibus Februarij, Aprilis, Augusti, Octobris in prima parte regulæ reseruatis, intelligi perinde, ac si nulla facta esset reseruatio, seu conferre tunc Episcopum beneficia in his mensibus vacantia tamquam libera ob omni reseruatione: tum quia alternatiua est remotio obstaculi reseruationis, & Episcopus, qui gaudet alternatiua, vtitur iure communi, Crescen. decis. 11. de priuil. Put. decis. 215. lib. 1. Caputaq. decis. 88. part. 2. Mandos. regul. 11. quæst. 11. per tot. tum quia data negligentia conferendi intrat in his beneficijs deuolutio ad Capitulum, Archiepiscopum, & similes, ad quos de iure communi collatio deuoluitur, Rot. decis. 774. lib 3. part. 3. diuers. latè Gonzal. d. glos. 24. ex nu. 78. tum quia hoc casu dici potest, nullam intrasse reseruationem, cum sit eadem regula, quæ reseruat, & modificat, & vnico contextu conficitur, Rot. decis. 756. num. 7. & 8. par. 1. diuers. & ad effectum reseruatio-
85 nis huius regulæ † tempus vacationis inspicitur, Cassad. decis. 8. num. 9. de præben. Ro. d. decis. 774. num. 10. ad eandem vero decis. 8. Cassad. num. 1 & Ro. d. præbend. vbi fuit conclusum, quod indultum Cardinalium libere conferendi reseruata non tollit reseruationem, nec eius vinculum, quia beneficium semel affectum remanet semper affectum, sed aperit facultatem de reseruatis; respondet idem Gonzal. d. glos. 53. num. 38. cum duob. seqq. contra eam esse decisionem eiusdem, tum alias cit. sup. ac etiam Hispalen. benefic. ij, de Xerez, 12. Maij 1603. coram Litta. deinde exponi eam posse quoad effectum, vt deuoluatur ad solum Papam, vt colligitur ex d. decis. 8. num. 4. 7. & 12. & clarius decis. 2. num. 1. de reseruat. tandem procedere, vbi orta iam sit reseruatio, quod non est in casu nostro quoad Cardinales, sicut nec quoad menses ordinarios vigore alternatiuę, quia tunc vacant libera, & manent semper libera, vt scribit ipse Cassad. d. decis. 8. sub nu.

8. Sed exponi etiam potest de beneficijs vacantibus ante concessum indultum. Quod autem dictum est in hoc postremo casu de Episcopo residente quoad alternatiuæ menses in prima parte reg. 8. reseruatos, vt non intret reseruatio, sed ab ea prætermittantur, quia eadem regula fit reseruatio, & modificatio, vel saltem cesset reseruatio; id
86 † multo magis dicendum est in Cardinalibus (etiam non residentibus, vt sentit Gonzal. d. glos. 24. num. 121. cum regula, quod eos non distinguat de residentibus, aut non residentibus, sicut mox de simplicibus Episcopis facit, qua etiam ratione illa pars Regulæ de Cardinalibus erit accipienda tam quoad beneficia suorum Episcopatuum, quam titulorum, vt intelligit Gonzal. d. glos. 24 num. 31.) nam non modo d. exceptio Cardinalium fit in eadem regula reseruante, sed, si pars a parte est secernenda, prius excipiuntur Cardinales, quam beneficia, quorum ij sunt ordinarij collatores, reseruentur, vt ex contextu patet; atque ea præseruantur potius, quam curentur a vulnere, vt ita dicam, reseruationis: atque adeo, cum omnino possit fieri optio in mensibus alternatiuæ, quando ei locus est, & ita communis praxis habeat fundata in prædicta ratione, quæ militat etiam in omnibus mensibus quoad Cardinales Episcopos; in ijs quoque omnibus fieri dubio poterit optare.

Dubitari præterea hic opportunè deberent... potest cum Gonz. d. glos. 24. ex num. 32. & glos. 53. ex num. 44. quę quia proxime deseruire possunt materię optionis, quod ad hanc concl. attinet, omittenda non putaui, quia tamen eandem materia ea in specie non attingunt, prosequar breuissime.

Ad primum ergo, An Reg. 8. dum excipit Cardinales, comprehendat omnes etiā Legatos de latere, qui solent esse Cardinales, iuxta glos. receptam, cap. 1. de offic. Leg. in 6. & sunt ordinarij cap. 2. eod. titul. & ib. Respondeo cum Gonzal. d. glos. 24.
87 nu 38. non comprehendere Legatos etiam de latere quoad suas Prouincias. Rot. apud Crescent. decis. 21, alias 20. de præbend. quia in Reg. 8. Papa intendit præseruare collationem Ordinariam Cardinalium; facultas autem conferendi Legatorum est

extraor-

extraordinaria, accidentalis, & superindicta, glos. pen. in clem. fin. de præbend. idem sentit Vitalin. clem. 1. num. 67. de rer. permut. & tenuit Rip. respons. 6. num. 1. de consuet. Rot. in vna Regien. Canonicatus, 17. Nouembris 1595. coram Pamphilio, & tradunt alij per Gonzal. sup. qui num. 39. cum quatuor seqq. & num. 43. alias ad id rationes affert: num. autem 44. idem docet de Cardinalibus habentibus ius speciale ad conferendum beneficia diœcesum aliorum in mensibus reseruatis, ex prædictis, & adductis per Rot. decis. 537. lib. 3. par. 3. diuers.

Ad Secundum, An in beneficijs, quæ sunt simultaneæ collationis Episcopi, & Capituli, si vacant in mense Apost. & Episcopus est Cardinalis, debeat hic solus facere collationem, an simul cum Capitulo. Respondeo cum eodem Gonzal. supr. nu.
88 52. vsq; ad 60. † debere etiam Capitulum concurrere, ita, vt etiam ad fauorem capituli non fiat reseruata beneficia eo mense vacantia; ad id præcipuè allegat tex. in l. si communem fundum, ff. quemad. seruit. amitt. cui adde l. 1. C. si in commun. ead. ca. restit. in integ. post necnon Sfort. Odd. in suo tract. de restit. in integ. & Beninten. decis. 4. Bonon. ex quibus constat, non priuilegiatum potiri priuilegio priuilegiati in causa communi, & indiuidua. allegat quoque Gonz. optimam decis. Put. 88. lib. 3. & in terminis eandem Rot. in vna Hispalen. portionis, 19. Ianuarij 1594. coram Pamphilio.

Ad Tertium. Quid retento eodem themate dicendum sit quoad alias reseruationes sublatas per Indultum Cardinalibus concessum. Respondeo cum eodem Gonz. sup. num. 66. & seq. & Rot. in d. Hispalen.
89 portionis † idem dicendum esse; quia, cum d. Indultum nihil conferat de nouo Episcopo Cardinali, sed solum remoueat obstaculum, vt sup. ostensum est, sicut ante reseruationē debebat fieri collatio per Episcopum, & capitulum, ita etiam post trib. autem nu. seqq. alias rationes affert, ac simul soluit contrarias, præcipuè tex. ex cap. cum in illis, §. fin. de præb. vt hæc procedant in priuilegio conferendi dato alias non habenti facultatem ordinariam conferendi. & nu. 71. vtramq; hanc decisionem ita limitat, vt Indultum datum Cardinali ad prouidendum de omnibus beneficijs spectantibus ad collationem sui, & Capituli communiter, & diuisim non procedat in beneficio spectante ad Episcopum tamquam canonicum, & ad Capitulum, ex Mohed. decis. 1. nu. 1. & 2. de priuil.

Ad Quartum, An vbi Cardinalis Episcopus non contulit intra sex menses beneficium, quod vacauit in mense Apostolico, deuoluatur collatio ad Archiepiscopum non Cardinalem an vero ad solū Papā. Respondeo quod, licet pleriq; vrgeāt quoad Papā, quæ affe rt Gonzal. sup. a nu. 78. & 88.
90 tamen verius est, quod † deuoluatur ad Archiepiscopum, per ea, quæ idem allegat a num. 89. ad 97. præcipuè Rot. dec. 774. lib. 3. par. 3. diuers. & illam rationem, quod ab initio exclusit Papa reseruationē, & abdicauit a se ius conferendi priuatiuè: a nu. autem 98. ad 107. satisfacit contrarijs.

Ad Quintum, An Cardinalis Episcopus Succedens Episcopo non Cardinali possit conferre beneficium, quod tempore prædecessoris vacauit in mense reseruato. Respondeo cum Gonzal. supr. num. 108. &
91 seq. quod † non potest, nisi habeat Indultum includens iam vacantia, quia beneficium semel reseruatum semper manet reseruatum, Rot. decis. 14. de præbend. in antiq. Cassad. decis. 9. num. 3. de concess. præbend. Gom. reg. de infirm. quæst. 31. nu. 3. & fere in terminis Rot. d. decis. 774. nu. 9. & 10. ex quibus constat, idem dicendum si ille Episcopus, qui non erat tempore vacationis, deinde intra sex menses fiat Cardinalis.

Ad Sextum, An Episcopus non Cardinalis succedens Cardinali possit conferri beneficium vacans in mense reseruato tem-
92 pore Cardinalis. Respondeo † posse, vt late probat idem Gonzal. sup. a num. 114. ad 120. præcipuè, quia beneficium vacauit tēpore congruo quando nulla aderat reseruatio, & sic beneficium semel post vacationem liberum semper debet manere liberum, Cassad. dec. 8. nu. 8. de præb. quia inspicitur tempus vacationis, Cassad. ibid. nu. 9. Rot. d. dec. 774. nu. 3. & 10. facit etiam c. si Apostolica, vers. idem volumus, cum ibi not. per Gemin. num. 3. & Franc. num. 2. de præbend. in 6.

Ad septimum, An fauor dict. reg octaua quod eius reseruatio non includat Cardinales, extendatur ad Cardinales absentes a Curia, vel solum includat in ea residentes, non obstante reg. 7. Cancell. Respondeo cum Gonzal. supr. num. 142. vsque ad
93 152. quod † non extenditur ad absentes a Curia respectu titulorum, & Episcopatuum, quos Romę habent, vt innuit etiam Mandos. d. reg. 7. quęst. 3. num 3. & 9. & insinuat ipsa reg. 8. ibi, ratione suorum Episcopatuum Cardinalatus, aut ipsorum Cardinalium titulorum. extenditur autem ad absentes a curia quoad Episcopatus, quos habent aliunde, quam ratione Cardinalatus; vt praxis obseruat, & colligitur ex Caputaq. decis. 86. num. 2. part. 2. & decis. 537. num. 7. lib. 3. part. 3. diuersor.

Ad Octauum, An Episcopus, qui acceptauit alternatiuam, si obtineat indultum, vt possit conferre in omnibus mensibus anni censeatur renuntiare alternatiuæ. Re-
94 spondeo negatiuè. ita Gonzal. supr. glos. 53. num. 44. & seqq. post Rot. apud Caput. decis. 83. num. 1. cum seqq. ac decis. 377. nu. 3. par. 2. & Anastas. Germo. de indul. Card. §. volumus a num. 11. sunt enim compatibilia, vt Caputaq. ibi ostendit: numquam vero amittitur primum priuilegium per secundum compatibile, l. hac [illegible] liberrima l. de præpos. agen. lib. 12. l. si Ruf[illegible]us, & ibi Doct. C. de testam. milit. cap. 1. vbi Abb. & reliqui, de rescript. allegat etia[illegible] Gonzal. supr. alia, quæ breuitatis causa prætermitto.

Denique pro complemento huius conclus. quædam necessario sunt adnotanda circa hanc reg. 8. quoad Episcopos non Cardinales, quæ quia fusè a Gonzal. dict. reg. 8. glos. 43. ex num. 87. tractantur, ipse leuiter, sed decisiuè tangam, ad materiam optionis applicando.

Not. igitur 1. optantem, qui, vt actor se fundat in alternatiua Episcopi, quia vaca-
95 tio contigit in mense Ordinario, † debere probare non modo acceptationem alternatiuæ ab Episcopo factam ad formam in reg. 8. traditam; sed etiam veram, & personalem residentiam Episcopi in sua ciuitate, vel diœcesi tempore vacationis, saltem quoad mensem Februarij, Aprilis, Augusti, & Octobris, vt de prouiso late probat idem Gonzal. sup. a nu. 91. ad 100. dicens, ita fuisse resolutum in vna Placentina Capellaniæ, 31. Maij 1604. coram Pamphilio. sicut etiam optans præbendam vti aliquo de mensibus Martij, aut Septembris vacantem, qui cessante alternatiua, sunt Ordinarij, tenetur tamquam actor probare, quod Episcopus, qui acceptauit alternatiuam, residebat in mensibus Februarij, & Augusti respectiuè, vel saltem in aliquo ex dictis mensibus Martij, aut Septembris, in quo contigit vacatio; vt pariter de prouiso latè tradit a num. 106. ad 115. ob eam præcipuè rationem, quod Episcopus acceptando alternatiuam facit cum Papa permutationem mensium Martij, & Septembris cum Februario, Aprili, Augusto, & Octobri; & eam acceptat cum suis oneribus, residendi nimirum, & quoad beneficia liberæ collationis dumtaxat. licet pro contraria opinione dici posset, acceptationem hanc alternatiuæ, ac permutationē mensiū fore conditionalē, & cum qualitatibus Regulæ, vt nimirum, si Episcopus resideat, habeat sex illos menses, si nō resideat, suos quatuor dumtaxat; sicque absentia suam pœnam habet. quę opinio quoad hunc vltimum articulum prætentis Notab. si vera est, prout eam probabilem puto etiam ex adductis a Gonzal. eadem glos. 43. a num. 202. ad 105. dubium quoq; reddit quod ex eod. Gonzal. in duob. seqq. Notab. dicturi sumus, quæ ex hoc pendent; maximè ob fundamenta, quæ ipsemet Gonzal. sibi obijcit, nec satis tollere videtur dict. glos. 43. num. 133. & 136. cum quatuor seqq.

Not. 2. necessario etiam probandam esse ab optante actore residentiam Episcopi in mense Iunij, & Decembris, siue locum habeat alternatiua, siue non; id enim pluribus de prouiso ostendit idem Gonzal. sup. a num. 122. ad 132.

96 Not. 3. quod, † si Episcopus, qui acceptauit alternatiuam, fuit absens a Maio ad finem Septembris, in quo vacauit præbenda cum Canonicatu, ea præbenda optari non poterit, vti vacans in mense Apostolicos: sic de prouiso late concludit Gonzal. sup. num. 133. cum duobus seqq.

Not. 4. quod ad hoc, vt mensis dicatur ordinarius vigore alternatiuæ acceptatæ

non

97 † non requiritur integra residentia illius
mensis, in quo vacat beneficium, sed sufficit maioris partis eiusdem, vt in prouisione satis probat Gonzal.sup.a num.140. ad
160.quare idem in optione dicendum erit.
debet tamen Episcopus vel per illum mensem ex suis cum animo residendi in ciuitate, vel dioecesi sua manere, licet pro mari parte anni ibidem moram non trahat,
vt colligitur ex ijs, quę fusè allegat in prouiso idem Gonzal.sup.a num. 161. ad 179.
quod autem animus residendi requiratur,
præter decis.Rot.mox citan.cum ibid. allegat probatur ex l.nihil interest, ff.de capt.
& postlim.reuers.& alijs adductis per Sanchez de matrim. lib.3. disp. 23. num.2.&,
quod sufficiat mensis, vt in illo gaudeat alternatiua, colligitur ex ipsa regul.8. ibi,
quamdiu resederint, iunctis ijs, quæ in antea in mensibus Februarij, Aprilis, &c.
quæ distributiuè ita sæpe interpretata est
Rot.Rom.vt patet ex decis.a Gonzal.relatis supr.num.135.138.174.& seq.quod vero pro alijs mensibus, quibus non resider,
non gaudeat alternatiua patet ex vi d. dictionis, quamdiu, quæ diuidit tempora,
vt late ostendit idem Gonzal. supr. nu.14.
138.144.& 156.

98 Not. 5. adhuc † dici Episcopum non Cardinalem residere in sua Ecclesia, vel
dioecesi tempore vocationis, si resideat in eiusdem loco exempto, vt pluribus docet
Gonz.sup.a nu.187.ad 192.

Not.6.Episcopum non Cardinalem tum
qui propter crudelitatem impiorum occupatam dioecesim, vel ciuitatem non po-
99 test in ea residere, † id tamen pro residente, vt gaudeat alternatiua, modo alias
paratus sit inibi residere. vt in specie quoad collationem docet Gonzal. supr. num.
200.id probans, tum ex clemen.t.1. de for.
compet. tum quia tunc Episcopus voluntarie non abest, & impedimenta nequit
remouere sine magno vitæ periculo; ad impossibile autem nemo tenetur, l.1.§.si id
quod, ff.de act.& obl. & l. impossibilium,
ff.de reg.iur.quibus adde, quod, cum non stat per implere debentem, conditio habetur pro impleta, cap. cum non stet, de
regul.iur.in 6.& alia, quibus tract. de distribut.quotid.par.2. quæst.5. conclus.5.illat.4.& 5.ostendimus, in simili casu Canonicum absentem ita pro præsente haberi,
vt iure percipiat distributiones quotidianas. qua ratione idem probabiliter dice-
100 rem † in omnibus casibus quibus canonico absenti propter vim, aut metum tribuendas distributiones d.ead.quæst. quin-
101 ta docuimus; immo, & quoties † Episcopus alias omnino paratus residere,
abest iussu Summi Pontificis aliqua ex causis, quibus iustè potest non residere iuxta
decretum Trid.Concil.sess.23.cap. primo
de reformat. secus vero, si aut sponte
quamuis ex iusta causa, & cum licentia
Summi Pontificis, aut mandato eius, qui
iubere nequit, etiam ex iusta causa, &
inuitus, citra vim tamen, ac iustum metum, vt dictum est, ab Ecclesia sua abesset. Quin etiam idem forsan dici posset,
102 † quando ille Episcopus propter corporis infirmitatem, per ea, quæ pariter de
Clerico Ecclesiæ Collegiatæ propter eam
absente percipere eum iure debere quotidianas distributiones, cum per eum non
stet, quin diuinis interfit, ac resideat, latè
docuimus dict.tractat. quæstion. sexta per
totam. Et de hac quinta conclus. huius
quæst. iam satis. cætera enim, quæ circa
hanc eandem conclus. minus necessaria,
dici adhuc possent, sumenda sunt ex Doctor. supr. concl.2.in fin.cit.

103 Sexta Conclusio. Optio locum † non
habet in beneficijs resignatis in Curia. patet hoc ex conclusion. prima, in princip.
& ex octauo modo vacationis in Curia,
cum ibi latius deductis: & tenere videtur
in terminis Mandos. ad regul.31. Cancell.
quæ ... posse quæstione 5. num.
septimo, Paul. tractat. de resignat. benefic.lib.primo, quæst. quarta, num. 55. se-
104 cus tamen erit, † si resignatio facta sit
in partibus in manibus Legati, vt optimè
ibid.tradit Mandos. cum eadem non sit curia Legati, & Pontificis. Quid autem dicendum sit de ijs, in quibus reseruatus est
regressus, diximus sup.num.37. in octauo
modo vacationis in curia.

105 Septima Conclusio. Potest induci † consuetudo specialis optandi etiam in beneficijs reseruatis, & vacantibus in curia: ita
Cald. cons.tertio, de consuet. per tot. vbi
etiam contrarijs satisfacit; optima illa
ratione, quod, licet consuetudo sit con-

tra ius, tamen potest etiam contra ius introduci consuetudo spatio saltem 40. annorum. Calder. sequi videntur, dum ad illum se remittunt, Zerol. in prax. episc. verb. canonia, versic. ad septimum, conclus. 11. Staphil. tract. de lit. grat. tit. de vi, & effect. claus. vers. insuper derogatur, num. quinto, & Addit. Rot. decis. 4. de consuet. in nou. Gonzal. quoque dict. reg. 8. glos. 34. n. 8. id etiam admittit in quadragenaria, seclusa derogatione contenta in d. reg. 8. de qua mox dicemus. idem in immemorabili consuetudine aperte tradit Germon. in alleg. tract. de indult. Card. §. etiam ex eo, num. 15. post Rot. Rom. in vna Bonon. optionis die 9. Ianuarij 1579. coram Reuer. P.D. Lancellotto, satisque probat, num. 16. & sequentib. vbi etiam ostendit, non obstare, quod huiusmodi consuetudo interrumpi videatur per renouationem regularum de mensibus reseruatis; quia nimirum ad interrumptionem huiusmodi consuetudinis requiritur, quod interueniat actus illi contrarius; quæ ratio fortè procederet, vbi in Regulis Cancellariæ non adesset expressa derogatio, & amplissima harum consuetudinum optandi, prout tamen est in modernis reg. Clementis viij. & S.D.N. Pauli V. iuxta late, tradita per Hier. Gonzal. d. glos. 34. num. 6. & seqq. de quo etiam agemus cap. vlt. quæst. 2. concl. 2. ad fin.

Octaua Conclusio. Optio locum habet
106 † in ijs præbendis, quæ deuoluuntur ad Papam ex negligentia inferiorum in non conferendo intra sex menses a die notitiæ vacationis, iuxta tex. in c. nulla, & c. quia diuersitatem, de concess. præbend. ita in specie voluit Franc. Marc. decis. Delphin. 1259. num. 2. 1. part. Archid. Geminian. & Franc. post alios, d. cap. fin. §. in præbendis, de consuet. in 6. Greg. Tholos. tract. de benef. cap. 39. num. 4. & Io. Azor. instit. mor. par. secunda, lib. sexto, cap. 26. quæst. 13. quamuis contrarium hac in re voluerit Ioan. And. d. cap. fin. in verbo, vacantibus Hier. Gonzal. d. glos. 34. num. 75. & Apostil. Rot. Rom. decis. 1. de rerum permut. in nou. num. octauo, vbi tamen perperam in contrarium allegauit Ioan. And. quod etiam Azor. & Tholos. fecit. Mouentur omnes illi nobiscum sentientes, quia tunc iure ordinario confert Pontifex; quam tamen rationem refellit quidam Alex. de Antil. apud Gemin. d. §. in præbendis, num. 4. quia sic posset etiam fieri optio in vacantibus in Curia, quæ nunc iure ordinario Pontifex, non de plenitudine confert potestatis, cap. secundo, & cap. statutum, de præbend. in 6. in quibus tamen locum non habet optio, vt supr. ostendimus; ad quod nihil ibi Gemin. Replicari tamen po-
107 test, & debet, † Doctores eos, cum dicunt, Papam conferre iure ordinario, quando confert beneficia deuoluta, non ita intelligendos esse, quasi velint, ea conferre de iure communi; sed quia in ijs Summus Pontifex est loco Ordinarij collatoris, & quasi in eius locum subrogatus, illius personam repræsentat: quod non accidit in beneficijs in curia vacantibus, aut alias reseruatis. Accedit, & illa ratio, quia beneficia per deuolutionem non vacant de nouo, Cassad. decis. 8. n. 1. 3. & 8. cum alijs allegatis per Gonzal. supr. glos. 15. §. 2. nu. 21. quo fit, vt beneficium semel liberum a reseruatione semper maneat liberum, latè Gonzal sup. glo. 24. num 91. & 115. Ex quo etiam incidenter infero, beneficia eorum, qui in curia morantur, originem ibi, vel etiam domicilium habentes, non tamen curiales sunt, neque ibi occasione curiæ morantur, licet ibi decedant, optari posse; neque enim sunt reseruata, vt patet ex cap. præsenti, §. sanè, de præbend. in 6. vbi glos. & Doct. sed ea ordinario iure Papa, vel alius collator ordinarius confert; in mensibus tamen Apostolicis vacantia confert Papa tamquam reseruata, ideoq; tunc locum non habebit optio, iuxta dicta superius concl. 2. ad fin. Quod vero opponunt, (vt ad priorem quæstionem redeamus,) sibi ipsis Doctores illi, obijciunt etiam Add. ad Rot. loco cit. non posse hoc loco locum habere vllo modo optionem, quia ad optandum datur tempus 20. dierum, vt dicitur dict. cap. fin. §. ne autem & nos infr. cap. sexto, quæst. prima collatio autem non potest deuolui, nisi ad minus post sex menses, dict. cap. nulla, de concess. præbend. Respondent autem, & optimè, Gem. & Franc. d. c. fi. §. in præbendis, quod aut ille, qui vult optare, fuit statim certificatus de vacatione prebendæ, & non

non poterit optare, nisi infra 20. dies, sicque procedit in hoc tantùm casu obiectio; aut non fuit certificatus, sed per multum temporis ignorauit, & tunc cum isti 20. dies non currant, nisi a die scientiæ, vt dicit hic glos. & omnes, & nos infr. d. c. 6. q. 2. latiùs ostendemus; tunc bene poterit optare. Quòd si rursus vrgeas cum Add. vbi supr. tēpus optionis currere a die vacationis notę in Ecclesia, vt dicere videtur glos. pen. iuncta antepen. in Clem. 1. de concess. præb. & colligi ex tex. ibid. quo casu, posita ignorantia in Ecclesia de huiusmodi vacatione, non videtur, posse esse locum deuolutioni, cum e-
108 tiam tempus sex mensium † non currat, nisi a die notitiæ, d. c. quia diuersitatem, de cōcess. præbend. & c. licèt, de supplen. neglig. Prælat. Respondeo, quòd tempus optandi non currit nisi a die veræ scientiæ, non autem fictæ, vt dicam inf. d. q. 2. & tenet etiam, si rectè aduertatur, d. glos. penul. dum apertè dicit, & probat, dispositionem illius Clem. de scientia præsumpta ex notitia publica, quæ habetur in loco beneficij, specialiter procedere in casu
109 illius tex. † de impetrante beneficium, cui mandatur prouideri de eo, quod infra mensem a vacationis ipsius notitia duxerit acceptandum. Ex quo etiam patet, nō habere locum in notitia, quæ requiritur ad hoc, vt currat tempus sex mens. Quod verò ibi dicit glos. pen. de priuilegio optandi, intelligitur non de nostro iure optandi, sed de priuilegio eligendi intra decem dies alteram ex duabus æqualib. prębendis, de quo in c. si pluribus, de pręb. in 6. vt ibi per eam. Sed ea etiam ficta notitia admissa in nostra optione, adhuc casus optandi in deuolutis potest contingere. Fingamus enim, tam præbendarum, quam ordinarium collatorē in eodem loco ab Ecclesia iusta ex causa abesse, ibique illum decedere, proculdubio statim curret tempus sex mensium collatori, cum
110 maximè etiam extra diœcesim constitutus possit sua beneficia conferre, glos. in c. nouit, verbo, terminos, de off. Leg. per cap. post electionem, de concess. præben. alia glos. cap. statutum, verb. remotis, de præbend. in 6. latè Zerol. in Prax. Episc. verb. beneficia, versic ad Nonum, Gonz. d. Reg. 8. Canc. glos. 61. num. 2. & Menoch. de arbitr. iudic. lib. 1. quæst. 43. num. 19. & ex eo patet quòd ea, quæ sunt voluntariæ iurisdictionis, possunt extra territorium exerceri l. 2. ff. de off. pro. cons. & Leg. quare secus erit, vbi collatio est actus iudicialis; quod quando eueniat, ponit Gonz. d. Reg. 8. glos. 9. in annotat contra nullit. & attent. a n. 14. ad 19. potest autem tunc esse, vt non nisi post sex menses nota fiat in Ecclesia vacatio præb. sicque habebit locum optio. Quoad illam autem quæstionem, quænam præbenda
111 † censeatur reseruata quando reseruatur præbenda alicuius, & ille optat aliā, quoniam est de raro contingentibus, remitto te ad Aen. Falc. tract. de reseruat. benef. effect. 37. de quo tamen aliquid dixi sup. quæst. 3. concl. 2. circa princ. An verò & quomodo optio locum habeat in beneficijs, de quibus mandatur alicui prouideri, queue specialiter conferuntur per Papam, quæ duo reliqua videbuntur pro cōplimento huius tertiæ quæstionis, quoniā derogationem requirunt, de ijs latiùs tractat. ibimus in cap. vlt. vbi de derogationibus optionum agemus.

QVAERO QVARTO, An in beneficiis iuris patronatus locum habeat optio.

112 Respondeo † quòd non; ita in terminis voluerunt Fed. Sen. cons. 61. num. 1. & Mil. in Reper. verbo, consuetudo optandi non habet locum, il 1. & miror, quòd de hoc nihil dixerint Lambert. & alij, qui de iure patron. scripserunt. Rationem verò neuter illorū affert. Nos illam afferre possumus, quod, si reseruatio, quæ fortior est optione, cum illam vincat, iuxta superiùs deducta quæst. præced. concl. 2. non comprehendit beneficia iuris patronatus, maximè laicorum, multo minùs in ijs locum habere poterit optio: quod vero regulæ reseruatoriæ
113 † non habeant locum in beneficijs iuris patronatus laicorum, tenet Gemin. c. 2. n. 11. de præb. in 6. & ibi Fran. n. 8. Lap. alle. sua 96 ferè per tot. Rot. dec. 3. de iur. par. in antiq. Cass. eod. tit. dec. Fut. dec. 39. n. 2. li. 1. Card. cons. 117. n. 2. & in clem. 1. q. 7. Alexand. consil. 73. in princip. volum. 4. Gaspar. de Perus. in tractat. de reseruat.

benefic.in quæstione, quæ autem benefic. reseruentur, Aene. Falcon. eod. tractat. quæst.3.princ.14. effect. num.5. & quæst. 4.princ.& alij, quos ad hoc latè referunt, & sequuntur de magis communi attestantes Paul. Granut.in Addit. ad Simon. in simil.tract.quæst.9.Mandos.ad 1. Reg. Cancell.quæst. 10.nu.1.& 2. Roch. Curt.tract. de iurepatron.vers.honorificum,quæst.34. nu.22.& 23.Lambert.in simil. tract.quæst. 6.primæ par.lib.2.artic.21.num.4. & de communi Couar.pract.quæst.cap. 36. nu. 2.& nu.3.quicquid in contrarium voluerit Zenzel.in extrauag.execrabilis Ioan.xxij. in verbo disponere de præbend. & glos.d. cap. 2.in verbo,collatio,eod.tit.in 6.Ideóq;
114 procedit,†etiamsi in reseruatione adsint illa verba,ad cuiuscunque collationem, prouisionem, electionem,præsentationem & quamuis aliam dispositionem pertineat vt post Lap.alleg.84.nu.6.& alios,tradunt Mandos.d.quæst. 10.num.2. Nicol. Delph. de iure patron.quæst.vltim. & Gig. tract. de pens.quæst.19.num.7.aut etiam si adsit clausula,motu proprio, vt post Put. decis. 319.lib. 1.ex communi tradit D. Polydor. Rip.clarissimus Iureconsultus iam multos ante annos in philosophica facultate condiscipulus meus longè clarissimus,id quod non exiguæ felicitatis meæ loco ponam, is inquam in eruditissimis suis commentarijs quos post primam huius operis impressionem edidit de actis in mortis articulo,cap.54.quod est de iurepatr.num.22. vbi cum num.seqq.mox reperi omnes ferè nostras ampliationes, & limitationes, quas nunc subijcimus ab eodem Auctore afferri, ac breuiter, satis tamen comprobari. Secundo procedit quoque,licet bene
115 ficium sit mixtim † iuris patronatus clericorum,& laicorum,vt post Roch. Curt. d.tract.de iurepatron.vers.competens alicui, quæst.24.& alios,resoluunt, fateque tradunt Simon.d.quæst.9.num.3. ibique Add.num.7.Couar.d.cap.36.num.4. Mandos.d.quæst. 10.num.8.& Gambar.tractat. de Leg. lib. 3. num. 363. cum seq.dum tamen maior pars sit laicorum, vt Gambar. & ijdem Add.ad Simon.loc.cit.voluerunt Tertio,idem esset in iurepatronatus com-
116 petente clericis † ratione bonorum patrimonialium, cum tamquam laicale censeatur, vt fusè ostendit ibid. Mandos. nu. 7.Limita vero primo, vt non procedat in
117 † iure patronatus clericis ratione Ecclesiæ spectante, vt latè per Mandos. num.5. & 6.Secundo, vt non procedat etiam in
118 †iure patronatus laicali,quando eis non competit ex fundatione, constructione, vel dotatione,sed ex priuilegio, vel præscriptione, vt voluit Archid. & Gemin.d. cap.2.de præb.in 6.& fusè probat Couar. d.cap.36. num.6. & Mandos. d. quæst.10.
119 num. 3. Posse tamen Papam † reseruare beneficia patronata etiam laicorum; certum est, prout dicit idem Mandos. dict. quæst.10.num.2. in fine, neque id negant præcitati Doct.sed solum dicunt, non præsumi voluisse reseruare; potest enim Papa
120 † expresè derogare iuri patronatus, vt patet ex Doct.in cap.cum dilectus, de iure patr.Couar.d.cap.36. pract.quæst.cum alijs, quos ad saturitatem congerit Petr. Cened.in collect.ad ius canon.2.part.collect.79.& Couar.d.cap.36. nu.1. Nec non in vniuersum de iurepatronatus, quod ad reseruationem, vel derogationem spectat,præter omnes supra citat.videndi sũt etiam alij,quos cumulat Mandos.d.quæst. 10.& Cened.d.collect.79. 2. part. & collect.21.num.2.& 3.3.par. Aliam etiam rationem, & magis solidam addere possumus ad principalem nostram conclusionem; quia nimirum per optionem,vbi maximè distinctæ sunt præbendæ, acquiritur quodammodo nouus titulus, vt iam semel admonuimus, & latius ostendemus, infr. cap.7. quæst. 1. Non potest autem quis acquirere titulum, aut beneficium iuris patronatus sine consensu patroni, vt toto fere tit.de iurepatron. Ex quo tamen infer-
121 tur † vna limitatio ad d. conclusionem, quod si accedit patroni consensus, poterit fieri optio in præbenda, & beneficio iuris patronatus. Secundo limitatur, posse
122 † speciali præscriptione,seu consuetudine induci, vt etiam in beneficijs, & præbẽdis iuris patronatus fiat optio;tum quia etiam potest talis consuetudo induci in reseruatis,vt supr.conclus.7. ostendimus; tum quia contra ius tertij præscribi posse, & cõsuetudinem induci saltem spatio 40. annorum,superius,cap.2. quæst.2. demonstrauimus, idque quoad ius Ecclesiæ inferioris;

rioris; nam quoad ius laici sufficiunt 30. anni l. omnes, & l. sicut, C. de præscript. 30. vel 40. ann. cum suis concord. ibique not. 123 & in specie etiam tanto tempore † iuri patronatus præscribi posse late tradit Lambert. de iure patr. par. 2. lib. 3. quæst. 7. princip. num. 7. & 8. & iuri quidem patronatus laicorum præscribetur spatio 30. annorum Ecclesiastico vero, vel mixto spatio 40. annorum, Lambert. d. lib. 3. par. 2. quęst. 2. art. 6. Soc. iun. conf. 51. num. 8. lib. 2.

QVAERO QVINTO, An in beneficijs, & præbendis, quæ permutantur, & resignantur siue in ipsa permutatione, & resignatione locum habeat optio.

Respondeo communiorem conclusio-124 nem esse, † quod non: ita Paul. de Lig. in clem. vnic. de rer. permut. glos. d. cap. fi. in princip. de consuet. in 6. dicens hanc esse communem opinionem & ibi Io. de Lign. post Io. And. in Addit. ad Specul. tit. de rer. permut. ita etiam Gamb. in cap. licet, num. 41. de rer. permut. in 6. Bonif. de Vital. post Paul. dict. clem. vnic. num. 60. de rer. permut. Petr. de Vbald. in tract. de benef. permut. quæst. vltim. num. 96. Feder. de Sen. eod. tract. quæst. 28. & conf. 62. per totum, vbi optime eam comprobat, & a contrarijs defendit; eandem tuentur Nicol. Delphin. tract. de iure patr. nu. 157. & seq. Gig de pension. quæst. 63. num. 14. Mil. in Repertor. verbo, consuetudo optandi non habet locum, il 2. Prob. in Addit. ad Io. Monach. d. cap. final. num. 29 & 30. post Gem. conf. 39. Add. ad Rot. decis. 1. de rer. permu. in nou. num. 7. Greg. Tholos. in tract. de benef. cap. 39. num. 4. Io. Coras. in simil. tract. cap. 9. num. 9. & Aen. Falcon. in tract. de reseru. benef. quæst. tertia, princ. num. quinto & Aegid. Bellamer. in tract. de permut. benef. part. 7. quæst. 2. num. 3. & seqq. Io. Az. instit. mor. part. 2. lib. 6. cap. 26. quæst. 13. post Add. Rot. decis. 21. in nou. quæ est 6. de consuet. eadem compil. & latius idem Azor. d par. 2. lib. 7. c. 30. quæst. 7. vbi alios adducit & hanc quoque sententiam satis confirmat; quam etiam tuetur post alios ex communiori Flam. Paris. de resign. benef. lib. 2. quæst. 20. num. 2. idque satis probatur ex text. in cap. vnico; de rerum permut. in 6. & clem. 1. eod. tit. Ex quibus duas rationes colligo; altera est, quod cum 125 actus agentium † non operentur vltra intentionem eorum, l. non omnis, ff. si cert. pet. cum similib. proculdubio non debet habere locum optio, per quam permutans non acciperet præbendam, quam ille alter ideo resignauit, vt ipse haberet, nec aliter resignasset, vt dicitur d. cap. vnico, ibi, quæ alias minimè resignassent: altera, quod præbenda resignata alteri conferretur, quam permutanti, contra expressam decisionem d. clem. neque valet, quod in optione non mutatur titulus, aut beneficium, sed dumtaxat præbenda, vt latiùs ostendemus infr. cap. 7. quæst. 1. per totam & quod præbenda, quæ confertur, subrogatur in locum optatæ: nam textus d. cle. 126 apertè requirit, † quod ipsamet præbenda, quę resignantur, alteri, quam permutantibus non conferatur, ea autem ipsa alteri conferretur. Alias rationes videre poteris apud Doct. sup. & maximè Feder. de Sen. loc. alleg. & Hier. Gonzal. d. glo. 34. num. 35. & seq. quem auctorem non nisi post hæc scripta vidi idem tenentem iam in permutatione, quam in resignatione ad fauorem, & ex Doct. cit. allegantem dumtaxat. Rot. d. decis. 1. & Paris. d. quæst. 20. quibus tamen ipse addit quoad resignationem Cassad. dec. 4. num. 1. & 7. de concess. prębend. & Caputaq. decis. 282. part. 2. illamque optimam rationem, quod, cum hæc resignatio fieri debeat in Curia, ibi vacare dicitur beneficium, atque adeo impedit optionem talis vacatio, per superius a nobis quæst. 3. conclus. 1. in princip. & vers. octauus modus, latius adducta.

Ex quibus patet, male sensisse contrarium Io. And. d. cap. fin. in verbo, cum vacauit, & ibi Anchar. & Gemin. num. 4. malè etiam Lap. Abb. d. c. fin. & in Addit. ad Feder. locis citat. aliter, & late distinguebat, prout etiam eius distinctionem refert, & reprobat idem Gemin. loc. citat. vt ibi per eos, quæ distinctio confunditur ex supra dictis; sicut etiam illa, quam facit Imol. in cap. fin. col. 20. de rer. permut. & refert, ac sequitur Franc. d. cap. fi. nu. 6. de consuet. in 6. Andr. Barbat. conf. 60. num. 20. volum. 4. & Bellam. d. tractat. de reseruat. benefic. quęst. 2. num. 6. & multis seqq. quod, aut permutatio fit propter vtilitatem permu-

tantium,& habeat locum optio, ex quo talis permutatio fit ambitiosa, & restringenda, aut fit propter vtilitatem Ecclesiarum, & tunc non habeat locum optio.

Hæc autem distinctio quam sit frigida, quis non videt? neque enim debet pendere vsus priuilegij,& consuetudinis Capitularis ex facto, aut etiam animo vnius de Collegio, aut etiam collatoris, de quo nemo forsan tunc erit, qui iudicare velit; vixque dari potest permutatio beneficiorum quæ non fiat solum ad vtilitatem ipsorum permutantium,maximè in Ecclesijs Collegiatis. Illud sanè temperamentum, vt ita loquar,ad eandem commuuem opinionem libenter adhiberem, quod, si
127 † consuetudo ipsa optandi obtinuisset in omni vacatione, non autem solum simplici, ita vt ab antiquo optatum fuerit etiam in vacatione ex causa permutationis, tūc ea opinio cessaret; & hoc est primum membrum distinctionis, quam faciebat Lap.Abb.loc.cit.& in se verum est, atque admittendum, nisi expresse Papa,aut etiā fortasse Legatus, clausulam derogatoriam statutorum, & consuetudinum Ecclesiæ de optando in prouisione inseruisset, vt optime tradit Nicol.Delphin.d.tractat. de iure patron. num. 158, quod ipsum etiam ex eo satis comprobari potest,quod supr. quæst.3.conclus.7. & quæst.4. ad finem ostendimus, induci posse specialem consuetudinem optandi beneficia reseruata, & quæ sunt de iure patronatus.

Quod autem dictum est de permutatione,idem proportionabiliter,& easdem fere ob rationes dicendum est de resignatione, vt nimirum in ea regulariter locum non habeat optio, nisi id specialiter consuetudo legitime præscripta induxerit. præcipue vero id probatur ex text.d.cap. vnico, vbi expectatiua primo vacatura non nocet resignare volentibus causa permutationis: eadem vero planè ratio est in simplici resignatione, vt satis constat ex vltimis verbis illius textus, permutationē beneficiorum huiusmodi, quæ alias minime resignassent, nullatenus impediri per expectatiuam proximè vacaturi beneficij. Idem quoque probatur ex ratione textus in dict.clem.vnic.de rer.permut.ibi enim prohibetur, ne beneficia alteri conferantur, quam permutare volentibus, ne concessione iuris vtentibus præsertim circa spiritualia illudatur: quæ certè ratio æquè militat in simplici resignatione,ac in permutatione. Denique permutatio beneficiorum non aliud est, quam resignatio ex causa permutationis ex duabus partibus facta, vt constat ex dict. cap. vnic.de rer.permut.in 6.necnon etiam ex d. clem. vnic. cum ibi not. per glos. & Doct. eod. tit. atque adeo dispositum in vno debet habere locum in alio. hanc vero conclusionem, quod consuetudo optandi locum non habeat, maximè cum resignatio fit in Curia,etiam ad fauorem alicuius,late tradunt, ac tuentur Petr. Paul.Paris.consi. 10. nu.1.vsque ad 10.volum.4. & Flam. Paris. tract.de resignat. benefic. lib. 2. quæst. 20. num.1.vsque ad 7.Caputaq.decis.282.par. 2.sed idem statuendum est in resignatione in manibus Ordinarij facta, per rationes supra allatas,vbi ea fiat ad fauorem alicuius: quod tamen, (quicquid esset de iure communi antiquo,) nunc locum habere non potest propter ius nouum constitutionis 58.Pij Quinti,quæ incipit,quanta Ecclesiæ, vers.caueant autem, vbi Ordinarij collatores cauere iubentur, ne a resignantibus, alijsue successor in beneficio quouis modo designetur. de qua resignatione ad fauorem, ac permutatione beneficiorum, præter citatos auctores, videri quoque potest Hieron. Gonzal. late de ijs tractans, ac simul de simplici resignatione in manibus Ordinarij, dict.reg. 8.glos. 14. fere per tot. vbi etiam multa affert ad explicationem dict. Constitutionis Pij V. quando igitur resignatio beneficij fiet in manibus Ordinarij aliqua ex causis in ea Constitut. expressis, liberè, ac simpliciter, hoc est non ad fauorem alicuius, tunc non video, quomodo locum habere non possit, ac debeat optio, licet fortè alias beneficium foret reseruatum, modo ipsa resignatio potuerit fieri in manibus Ordinarij, vtputa, si facienda sit ratione incompatibilitatis duorum Canonicatuum, iuxta text. in cap. referente, & cap. præterea, de præbend. & extrauag. execrabilis Ioan.22.eod.tit. cum ibi adnot. & alijs traditis per Alph. Hoied. tractat. de incompatib. benefic. 1. par.

par. cap. 17. n. 39. & seq. & nos inf. cap. 6. quæst. vlt. concl. 3. ferè per tot. post Gonzal. d. Reg. 8. Glos. 10. à num. 32. ad 43. & glos. 15. num. 9. & multis seqq. cessant enim tunc rationes omnes, quas supra adduximus in casu resignationis ad fauorem in manibus Papæ. Licèt idem Gonzal. d. glos. 14. n. 23. post. Rot. decis. 4. de renunt. in nou. Paris. cons. 76. num. 4. & cons. 93. num. 25. concl. 4. Mandos. reg. 30. quæst. 7. Put. decis. 468. lib. 2. & Flam. Paris. d. tract. de resign. benef. lib. 1. quæst. 4. num. 1. cum seqq. & num. 64. sentiat, non posse fieri resignationem beneficij reseruati in manibus Ordinarij: & Caputaq. loco cit. velle videatur, non posse optari beneficium resignatum in manibus Ordinarij, dum ait, optionem non fieri; nisi de vacantibus per obitum; quod tamen non probat, neq; congruam habet rationem. tex. enim d. cap. fin. de consuet. in 6. indistinctè loquitur de præbenda vacante nō autem solum de vacante per obitum: porrò certum est, præbendam, & beneficium, sicut per obitum, ita etiam per renuntiationem propriè vacare, vt constat ex cap. periculosum, 7. & q. 1. & cap. susceptum, cum ibi not. de rescript. in 6. & cap. sollicitè, de rest. spol. lateq; probat Paris. d. quæst. 4. num. 70. & 79. Et hæc de 5. quæst.

QVAERO SEXTO, An possit optari præbenda habens onus annexum, puta Theologalis, Pœnitentialis, Doctorali, Coadiutoralis in cura, & alia similis.

128 Respondeo † non posse. ita in specie Pœnitentialis voluit Nauar. consil. 14. de præb. num. 4. & probatur; tum quia in ea electa videtur industria personæ; tum quia, vbi beneficium requirit certas qualitates, aut examen, si cui indulgetur, vt possit consequi aliquam Dignitatem, aut beneficium, illud non venit, quod examen, aut qualitates illas requirit, vt est optimus tex. in cap. fin. de transl. Episc. & cap. is, cui, &c. ei, cui, de præb. in in 6. pro quo etiam faciunt, quæ de præbendis qualifi-

129 catis † non nisi certis personis graduatis ac certa qualitate præditis omnino conferendis decreuit Concil. Trid. sess. 5. cap. 1. sess. 22. cap. 4. sess. 23. cap. 18. sess. 24. cap. 8. & 12. & sess. 25. cap. 5. de reformat. traditque inter alios Couarr. pract. quæst. cap. 36. numero 3. Rebuf. in Concord. Call. rubr. de collat. §. 1 verbo, Theologalem, & verbo, alteri, Hoied. repet. cap. de multa num. 45. & seqq. de præb. Boer. decis. 226. num. 1. Io. Selu. tract. de benef. 3. par. quæst. 21. & 54. in princip. latè Hier. Gonzal. quem non nisi post hæc scripta vidi, d. Reg. 8. glos. 9 per totam. Tandem quòd præbenda Theologalis, & Pœnitentialis non possit optari postquam hæc scripsi reperi tenere Gonzal. sup. glos. 34. num. 79. & 81. audiuique declaratum à Sacra Congregatione Card. interpretum Conc. Trident. Et quidem quoad Theologalem ad d. cap. 2. id declarasse dicitur in eum sensum, vt non possit optari præbenda, quæ fuit erecta, & deputata in Theologalem pro Theologo à sequenti Canonico; quoad Pœnitentialem verò ad d. cap. 8. in illum sensum, vt in Ecclesijs, in quibus ex consuetudine optantur præbendæ, si ea, quæ primò vacauit, non fuit in Pœnitentialem erecta, possit optari postea vacans; sed si ante optationem Episcopus erexit, erectio præualeat, etiamsi postea optaretur; cuius tamen declarationis non meminit Gonzal. loco cit. Sed quoad Theologalem, & Pœnitentialem adducit eam rationem, quod quia officio Theologi, sicut & Pœnitentiarij perpetuò est vnitus certus canonicatus, & certa prebenda, seu eorum canonicatui vna præbenda, non possunt mutari, sed immobiles permanere, debent cum tali officio; inde inferens, idem fore in canonicatibus Doctoralibus, seu Magistralibus, si eisdem certæ præbendæ perpetuò essent annexæ, aliàs secus. Sed licèt conclusio vera sit in Pœnitentiario, Theologo, & Magistro, aut similibus, quorum officium annexum sit certis prębendis, vt nimirum ee nequeant optari, per fundamenta à nobis adducta; ratio tamen Gonzal. non est vndequaque vera, sed superflua: supponit enim,

130 † officio Theologi, vel Pœnitentiarij vnitam perpetuò esse, præter certam prębendam, etiam certum canonicatū; quod falsum esse, constat quoad Theologum ex Trid. Conc. sess. 5. c. 1. de refor. ibi, præbē-

da quomodocunque præterquam ex causa resignationis, primo vacatura, cui aliud onus incompatibile iniunctum non sit, ad eum vsum ipso facto constituta, & deputata intelligatur; quoad Pœnitentiarium vero, ex eod. Conc. sess. 24. cap. 8. de reform. ibi, Pœnitentiarius aliquis cum vnione præbendę proximè vacaturę ab Episcopo instituatur; nulla enim vtrobique mentio fit vnionis, aut annexionis canonicatus cũ huiusmodi officio, sed tantum præbendæ canonicatum autem, & præbendam inter se distingui, manifesti iuris est, cap. dilecto cap. dilectus il 1. & il 2. de præbend. & in prouisionibus canonicorum semper vtrũque seorsim exprimitur, dicendo, canonicatuum, & præbendam, maxime cum copulam, &, regulariter poni inter diuersa, vulgatum sit, quodsi voluisset Concilium, hæc officia annexa esse canonicatibus, facile exprimere potuisset, arg. cap. ad audientiam, de decim. cum simil. sicut idem Concilium fecit quoad annexionem ordinum; nam sess. 14. cap. 12. de reform. dicitur; In omnibus vero Ecclesijs Cathedralibus omnes Canonicatus, ac Portiones habeant annexum ordinem Presbyterij, Diaconatus, vel Subdiaconatus: licet fateatur aliquando in eodem Concilio, sæpius autem in iure sumi prębendam pro canonicatu, immo etiam pro alijs beneficijs, vt in rubr. ac sæpe in tit. de præbend. ac de concess. pręben. & alibi; sed id tunc ex antecedentibus, vel consequentibus colligitur, vel cogimur ita exponere, ne sequatur absurdum; quod in casu nostro non contingit. Ex his ergo patet, rationem allatam a Gonzal. veram non esse, quæ etiã superflua est, cum ad hoc, vt præbenda optari non possit, saltem indistinctè, sufficiat præbendæ ipsi anuexum esse onus, licet non sit canonicatui. Dixi autem, indi-
131 stinctè, quoniã probabile puto, † posse præbendas huiusmodi oneratas optari: primum quidem, vbi non primo vacans, (nisi fuerit reseruata; hæc enim non poterat erigi in Theologalem, aut pęnitentialem, vt non semel declarasse dicitur ead Sacra Congregatio,) sed postmodum vacans erecta fuerit; vt quoad pœnitentialem colligi videtur ex priori parte præcit. decisionis ad d. cap. 8. nisi eam ita intelligamus, vt tunc erectio locum non habeat, sed ei pręualeat optio, vel potius loquatur decisio solum de primo vacante, vt ea possit optari, si iam non fuit erecta in pœnitentialem, secus si præcessit erectio. Quomodo etiam intelligo aliam decisionem d. Congreg. per quam ad d. cap. 1. sess. 5. Conc. Trident. quoad Theologalem audio declaratum, quod in præbenda primo vacatura post Concilium locum optio non habebit; si autem de ea, quæ primo vacauit, prouisum non fuit pro Theologo, relictum est Ordinarij decisioni iudicium. Secundo adhuc probabilius puto, huiusmodi præbendas oneratas optari posse ab eo, qui habeat qualitates ad illud onus requisitas, idque saltem de consensu Papæ, aut Episcopi, ad quem tunc spectaret collatio, vt is cognoscat, an eæ qualitates adsint in volente illam præbendam optare.

QVAERO SEPTIMO, An possit optari præbenda æqualis, aut minor, quæ aliqua de causa sit magis grata.

Quod æqualem, Gonzal. d. glos. 34. num. 18. post Rom. singul. 487. incipiente, legat testator, & Prob. in addit. ad Io. Monac. d. cap. fin. num. 33. posito casu, quod duo Canonici vnius Ecclesiæ, in qua statutum, aut consuetudo est, quod antiquior possit optare, habentes præbendas omnino æquales simul perierunt; modo vero antiquus primo optauit vnam ex illis, postmodum autem antiquior, qui nondum optauerat, di-
132 cit, † quod vult optare eandem præbendam, quam antiquus optauerat; concludit, quod iste antiquior non sit audiendus, ex eo, quod data paritate præbendarum non est locus optioni; sicut nec tali casu valet legatum optionis, per tex. in l. cum aurum §. sed si argenti, iuncta glos. verbo optio, & Bart. ff. de aur. & arg. leg. Confirmat autem id ipsum Gonzal. ex eo, quod idem tradit d. glos. 34. num. 124. in Ecclesijs, in quibus est certus numerus Canonicatuum, non
133 tamen est distinctio præbendarum, † nõ posse regulariter introduci consuetudinem optandi post Mil. in Repert. Verb. consuetudo optandi non potest introduci, & seq. quia vbi non datur maioritas præbendarum, optio intrare non potest quoad ipsas præbendas, licet secus sit quoad sedem

locum,

locum, & similia. Idem per eandem rationem tenet Rot.decis.6.num.1.vers.nam in aliquibus, de consuetud.in nou.vbi præbendæ sint indistinctæ, & æquales.

Verum si in casu posito quis contendat, optioni locum non esse respectu illarum duarum præbendarum quæ vacauerunt; ita, vt etiam minus antiquus statim sequens, si diligentior sit proximo antiquiore, illi præferatur; admitti id potest, cum & diligentiores in exigendo præferantur, quando id faciunt sine damno magis priuilegiatorum, l. pupillus, ff.quæ in frau. cred. cum ibi not. & alijs adductis per Doct.in cap.dilecto, de verb.sign.& Gomes.reg.de trienn.poss.quæst.28. ex §.hactenus vsque ad fin. vt hic contingit; nam nullum inde damnum sentit antiquior, cum possit optare aliam præbendam æqualem; & quod tibi non nocet, & mihi prodest æquitate suadente, quę de iure canonico maximè attenditur, facilè est admittendum; & hoc dumtaxat probat d. l. cum aurum, ibique glos.& Bart.& videtur velle Rom.& Prob.loc.cit.

Quod si in eum sensum id accipiatur, quasi neutra illarum optari possit propter earum inter se, aut cum præbendis optare
134 volentium æqualitatem, tunc † neque id volunt præcitati Doct. neque tex.ille cum glos.& Bart.id concludunt, pręsertim cum dissimilis sit casus illius leg.cum ibi non agatur de duobus, quibus competat ius optionis, seu electionis. sicut nec obstat quod de præbẽdis incertis, & indistinctis dictum fuit ex Mil.optari eas non posse; id enim non euenit, quia non detur in ijs maioritas, sed ratione incertitudinis, quia nimirum tũc certum aliquid non est, quod optari possit. Ac deniq; contra prædictum sensum vrgent a fortiori quæ de minori præbenda nunc dicturi sumus.

135 Circa quam, quod † ea optari possit, tenet glos.d.cap.fin.verbo, meliores, & ibi Butr.& Anch.de consuet.in 6.eamque glo. sequitur Franc.Marc.dec. Delph.1258.nu. 4.1.p. & communiter, ac merito receptam dicit Nauar.cons.4.de reb. eccl. non alien. volum.1.a qua etiam opinione non discedit Rom.cons.127. & Rot. decis.5. versic. præterea, de consuet. in nou. Contraria
136 sententia † est Fran.d. cap. fin. in princ, num. 8. cui etiam accedere videtur ead. Rot.decis.3.eod.tit.in nou.& Franc.Marc. decis.1266.Delph.1.par. necnon post Ioa. Mon.Mil.in ver.consuetudo, per quam, il 1. Gemin. vero d. cap.fin. num. 11.volens
137 concordare opiniones distinguit, † quod aut consuetudo specificè disponit, quod possint optari maiores præbendæ, & tunc non possint minores: aut consuetudo simpliciter disponit, & tunc possit optari maior, & minor, neque procedat opinio gl. eandem distinctionem sequitur Gonzal.
138 d.glos.34.num.23.& seq. Verum hoc est nihil dicere, sed vel priori, vel posteriori opinioni adhærere. secundum enim membrum est ipsa expressa prima opinio: primum autem est ipsamet secunda opinio, si illud purè intelligatur, prout sonat; si vero subintelligatur dictio taxatiua, solum, quasi inducta sit consuetudo, quod solum maiores prębendæ optentur, tunc nihil mirabile dicit, sed id, quod neque, qui sunt in contraria sententia, negabunt. Mouentur autem, qui contrarium sentiunt, duplici ratione. Primo; quia, ex quo consuetudo sic est obtenta, vt optetur maior, non debet extendi ad minorem, quia præscriptio
139 † non extenditur, nisi ad id, quod est possessum, cap.veniens, cap.auditis, c.cum ex officij, de prescr.de quo etiam latè per Rom.cons.371.& Doct.in cap. tua il 1. de
140 dec. neque consuetudo † extendi debet, vt not.in cap.fin.de off. Archid. Secundo,
141 quia licitum est ascendere † ad maiorem dignitatem, sed non descendere de maiori ad minorem, iuxta tradita in specie per Fran.Marc.d.quæst.seu decis.1266.per tot. 1.par.Rot.d.decis.3.& Gonz.d. Commen. glos.5.§.9.num.112.cum seq. & dict.glos. 34.num.19.& 20. ac tex. cum ibi not. in l. maioribus, C. quemad.ciu.mun.indic.lib. 10.nec non cap.quanto, & c. licet, quod est fin.de translat.Episc.& cap. cui de non sacerdotali, de præbend. in 6. vbi non datur descensus etiam quoad valorem præbendæ.

Quibus tamen, & similibus non obstantibus priori opinioni adhæreo, quam in conclusione firmaui, quod indistinctè possit fieri optio etiam de minori præbenda, vbi ex aliqua causa sit magis grata vel ob interesse veritatis, quia exempli gratia illa

maior,

maior, seu melior, quam obtinet, sit pensione grauata, vt ab ea se liberet, iuxta ea, quæ trademus inf. cap. 7. quęst. 2. vel etiam ob interesse affectionis, puta, quia minoris præbendæ bona viciniora sint suis patrimonialibus, quia ea præbenda fuit sui patrui, aut valde amici, vel simili de causa. Id autem probo & ipse dupliciter. Primo rationibus glos. d. cap. fin. verbo, melio
141 res, tum quia quod in fauore † alicuius inductum est, non debet in eius odium retorqueri, cap. quod ob gratiam, de reg. iur. in 6. & l. nulla iuris ratio, C. de legi. tum
143 quia cui licet plus, licet † & minus, cap. cui licet de reg. iur. in 6. cum simil. Secundo illa ratione quam tangit Rot. d. decis. 3. quia illud est melius quod est magis gratum, & plus placet, §. preterea, instit. de action. & l. Sabinus, ff. de in diem addict. quod etiam ex eo confirmatur, quod est ita considerabile interesse aliquod siue veritatis, siue etiam affectionis, vt, cum alioquin non nisi posita magna læsione detur
144 † etiam Ecclesiæ in integrum restitutio, cap. 1. de in integr. restit. l. scio, ff. eod. tit.
145 cum suis concor. tamen restitutio † conceditur non solum propter interesse veritatis, vt ex tex. in l. minoribus, vbi Doct. ff. de minor. sed etiam propter interesse affectionis, vt not. Bart. Bal. & alij in l. si in emptionem, ff. de minor. & post multos Odd. tract. de restit. in integr. quæst. 4. art. 10. Alciat. de præsumpt. reg. 1. præsum. 20. & Menoch. in simil. tract. lib. 3. præsumpt. 83. fere per totam idque optime probat tex. d. l. si in emptionē, vbi minor restituitur, si omisit emere rem maiorum suorum in emptionem collocatam.

His positis, non obstant in contrarium adducta. Non primum quod præscriptio non extenditur nisi ad id, quod est possessum. Respondeo enim primo forte proce-
146 dere id in præscriptione, † nos vero loqui de consuetudine, quicquid velit Gem. d. cap. fi. in prin. num. 9. & 11. dum contendit, consuetudinem optandi magis propriè dici præscriptionem; id enim facile refelli potest ex late traditis per nos supr. cap. 2. quæst. 2. Secundo tam præscriptionem,
147 quam consuetudinem † extendi posse ad casus omnino similes: immo ipsi Gem. & Franc. d. cap. fin. in princ. num. 7. voluerunt, hanc consuetudinem extendi de casu vero ad fictum, de quo nos latius inf. c. 4. quæst. 4. in nostra autem specie casus omnino similis est, cum illud melius dici possit alicui, quod magis gratum est, vt
148 diximus, & sic soluitur † quod obijciebatur, ex not. in cap. fin. de off. Archid. consuetudinem non extendi, præterquam quod ille text. loquitur potius de præscriptione, & quidem valde odiosa nimirum de præscribenda per Archidiaconum iurisdictione in Monasterijs, quod magis Episcopo præiudiciale est, quam ius optandi vt quique facilè potest intelligere. Similiter non obstat d. l. maioribus honoribus functos ad minores deuocari rationis non esse; sicque solum prohibetur ne quis ab alio, & quasi inuitus descendere in honore cogatur, id quod hic non contingit, nā sponte quis eligit minorem præbendam; & vt bene aduertit Rot. d. decis. 5. aliud est gradus in præbenda, aliud valor, de quo præcipuè agimus; & sic optando quis minorem præbendam in valore non descendit in honore, sicut nec ascendit qui optat maiorem. Non obstat etiam, quod obijciebatur ex d. cap. quanto; non enim prohibetur ibi descensus, sed solum præmisso, quod quis de facto relicta propria Ecclesia ad aliam se propria auctoritate transtulerat, subdit Summus Pontifex, quod qui se ad maiorem plebem transtulit, a cathedra repelli debet aliena. Immo glos. fin. ibi dicit, idem fore, si ad parem, vel minorem se transtulisset: at vero cap. licet, quod est fin. eod. tit. primum loquitur de maioritate, & excessu in dignitate, non in reditu, ac prouentu, prout etiam loquebatur d. cap. quanto. deinde dispositio tam d. cap. fin. quam cit. cap. cui de non Sacerdotali, de præbend. in 6. procedit propter
149 mandatum, cuius fines † sunt diligenter custodiendi, vt habetur in cap. cum dilecta, de rescript. & l. diligenter, ff. mand. cum simil. idque quoad dispositionem d. cap. cui de non sacerdotali, pro ratione affert ibid. Summus Pontifex in fin. & notat glos. d. cap. fin. verbo, meliores de con-
150 suet. in 6. Nam † in d. cap. licet, habetur, quod concesserat solum prædecessor Summus Pontifex cuidam Episcopo, quod si ad maiorem vocaretur forsan dignitatem,

eam

eam sibi liceret assumere, declarat autem ibid. Innocent. III. illius Canonis conditor, non potuisse illum Episcopum transire ad parem dignitatem, quia fuerat expressum de maiori, & quia etiam in maiori dignitate propter maiorem vtilitatem de facili solet dispensari, vt ibi ait Pontifex, & notauit glos. verbo, ad parem. In d. vero cap. cui de non Sacerdotali, statuit Bonif. VIII. quod, si cui mandetur prouideri de præbenda non sacerdotali, integra, aut certi valoris, non poterit etiam volenti de sacerdotali, dimidia, vel minoris valoris prouideri, propter certos fines mandati, vt inquit ibi tex. & notat glos. & Doct. nosque mox admonuimus. Deniq; ex his facilè solui possunt alium in contrarium adducta per Fran. Marc. & Gonzal. loc. cit.

QVAERO OCTAVO, & postremo in hoc 3. cap. An possit optari præbenda, vel domus in ipsa prima fundatione, vel constructione.

Ponamus enim in aliqua Ecclesia cathedrali, vel collegiata, aut nullas adesse præbendas, domosue canonicales, aut certè non tot eas esse, vt numero Canonicorum respondeant, ac singulis sufficiant; exinde vero vel omnes, vel reliquas præbendas erigi, ac fundari, domosue construi, vt omnes, & singuli Canonici ad Sacrorum Canonum præscriptum prope suam Ecclesiã habitare queant. Locus tunc fit propositæ quæstioni, an eæ præbendæ nuper erectæ, domosue constructæ optari possint; ita, vt ad eas acquirendas absque noua collatione, ac prouisione, Superiorisq; institutione vigore solius statuti, vel consuetudinis optandi in ea Ecclesia vigentis, prius antiquiores, tum iuniores Canonici, vt in veterum optionibus præbendarum, & domorum antiquarum contingit, gradatim sint admittendi.

Et quoniam tex. d. c. cum in tua, seu fi. de consuet. in 6. ad optionem ex simplici con-
151 suetudine, aut statuto faciendam † expresse requirit vacationem, vt patet ex illis verbis, (possint, cum vacant, per se, vel alios optare præbendas) & illis, (optare, cum præbenda vacabit,) quod & nos pluribus ostendimus c. 1. q. 2. circa medium 3 ita tamen, vt ex speciali consuetudine super hoc inducta possit etiam præbenda non vacans optari, vt ibid. ex glos. d. cap. fin. verbo, cum vacant, & alijs docuimus.
152 Ideo habito pro constanti, † posse specialem consuetudinem induci, vt præbenda, & domus in prima fundatione, & constructione optetur, quod ex modo dictis à fortiori satis deducitur; Tota difficultas in eo residebit, an ex simplici consuetudine, vel statuto possint hæ præbendæ, ac domus optari, cuius responsio ex eo pendebit, an huiusmodi præbendæ sic de nouo erectæ, ac fundatæ, domusq; Canonicales nunc exædificatæ vacare censeantur.

Ego autem in ea sum sententia, vt existi-
153 mem, † præbendas, ac domos canonicales in prima erectione, & constructione saltem propriè vacare dici non posse. nam & bona vacantia in iure dicuntur, quæ à defuncto iam possessa nullum exinde dominum, ac possessorem habent, vt constat ex l. 1. l. vacantia, & toto fere tit. cum ibi not. C. de bon. vacant. lib. 10. latè, & optime Peregr. in tractat. de iur. fisc. lib. quarto, tit. tertio, qui est de bon. vacan. num. secundo, & 19. ex hac ratione concludens quod cum alias bona vacantia ad fiscum pertineant, l. 1. ff. de iu. fis. & d. l. 1. ac toto tot. C. de bon. vacan. lib. 10. tamen, si quæ in nullius bonis fuerunt, ea non pertinent ad fiscum tamquam vacantia, sed cedunt occupanti, iuxta §. ferè igitur, institut. de rer. diuis. cum simil. Idem etiam colligitur ex not. per glos. & Doct. in l. cum quærebatur, C. vnde vi; sed apertius ex cap. proposuit, & cap. cum nostris, de concess. præbend. extr. & in 6. cap. primo, & toto tit. ne sed. vac. Rebuf. in prax. benef. tit. de requis. ad collat. bon. num. 48. & seqq. Staphill. de litt. grat. tit. de var. mod. vacat. be-
154 nef. ferè per tot. ex quibus elicitur, † quod ad hoc, vt beneficium, seu præbenda saltem propriè loquendo vacare censeatur, necesse est, vt prius ab aliquo possideretur, vel obtineretur. Verum in specie id ipsum quod nos dicimus, nimirum præbendas, & domos Canonicales, ac generaliter beneficia quæcumque in prima sua fundatione propriè saltem non vacare, apertè definiri videtur in clementina fin. quæ incipit, litteras, de rescript. vbi statuitur, litteras Apostolicas super con-

conferendo alicui beneficio vacaturo, ad beneficium post datam ipsarum creatum non extendi. Et quamuis glos. ibid. verbo, statuimus, in princip. & vers. sicut ergo, quam ibi sequitur Bonif. Vitalin. & alij relati pariter, ac probati a Gonzal. in d. commentar. Reg. 8. Cancell. glos. 9. §. 5. num. 50. & glos. 15. in princip. num. 132. afferant, præbendam, ac beneficium de nouo creatum vacare. tamen, præterquam quod Doctorum auctoritas non publica, & necessaria, sed priuata dumtaxat, & probabilis est & hac in re non magna, cum nihil, quod vrgeat, allegent, nam tex. d. clem. quem adducit Vital. potius contrarium probat, cum velit Pontifex, beneficium creandum non includi in vacaturis; & ratio Gonzal. dict. num. 132. quod beneficia non nascuntur, sed creantur, & fiunt, ex Cassad. decis. 7. num. 6. & 8. de iurepatr. non video, quomodo concludat: adhuc dicere possumus, tam glos. quam alios Doct. cit. loqui, & intelligendos fore de qualiquali vacatione; ita, vt præbenda, & beneficium a primæua erectione, & fundatione aliquo modo, licet impropriè, ac secundum quid vacare dicatur; quod sanè non inuiti dabimus, verum non officiet nostræ conclus. quæ habet, quod præbendæ, ac domus Canonicales a prima erectione, & constructione saltem propriè, ac simpliciter vacare non dicantur: porrò certum est, verba esse capienda in proprio, non autem improprio significatu, l. non aliter, ff. de legat. 3. & l. qui liberis, §. hæc verba, ff. de vulg. & pupil. l. fin. ff. ad Trebel cum simil. & in dubio verba intelligenda sunt simpliciter, & non secundum quid, Bart. in l. Lucius §. qua situm. ff. de leg. 3. cum alijs adductis Menoc. tract. de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 40. nu. 2. Accedit, quod, cum glos. d. clem. fin. verbo, statuimus, circa medium, quam ibi Card. & alij sequuntur, ob eam præcipuè
155 rationem velit, † dispositionem illius clement. procedere, quia sicut rescripta ad lites tamquam odiosa, non sunt extendenda ad lites postea exortas, cap. fin. de rescript. ita rescripta ad beneficia non debent extendi ad beneficia postea creata, cum etiam rescripta ad beneficia sint odiosa, & restringenda, cap. quamuis, de præben. in 6. nos quoque ex mente d. glos. & Doct. dicere possumus, eadem planè ratione consuetudinem optandi, saltem vbi præbendæ sunt distinctæ, quoniam contra ius est, vt sup. cap. 2 quæst. 2. conclus. 1. circa medium latius ostendimus, si inducta dumtaxat sit quoad præbendas iam creatas, non posse, aut debere ad eas extendi, quæ de nouo creatæ, & erectæ sunt; etenim quæ a iure communi exorbitant, non sunt ad consequentiam trahenda, cap. quæ à iure, de reg. iur. in 6. & l. quod contra, ff. eod. tit. cum suis concord. qua etiam ratione, consuetudinem optandi, quæ contra ius sit, non extendi; fusiùs ostendemus cap. seq. quæst. 3. conclus. 2. paulo post initium. Ad idem facit, quod tradit Vital. d. clem. fin. num. 15. & 23. Ferret. cons. 2. num. 5. volum. 1. facultatem conferendi beneficia, de qua in cap. si cui nulla, de præbend. in 6. non extendi ad beneficia postmodum creata; (de quo tamen videnda est Rot. decis. 17. num. 2. & 9. par. 2. diuers.) cui simile est quod docet Rebuf. in Prax. benef. tit. de for. Vicariat. num. 124. Vicarium Episcopi habentem potestatem conferendi beneficia non posse conferre beneficiũ de nouo creatum. facit etiam quod post gl. 1. cap. cum Capella, de priuil. tradit Felin. cap. fin. num. 16. de constit. exemptionem concessam Capellis non extendi ad futuras, sicut nec priuilegium quodlibet ad futura extenditur, cap. ex ore, de priuil. Put. decis. 254. num. 3. lib. 1. & reseruatio non capit beneficia creata, & erecta post datam reseruationis, Rot. decis. 32. nu. 7. de præbend. in antiq. & Simonet. tractat. de reseruat. benef. quæst. 11. faciunt denique alia pleraque similia, de quibus Gonzal. d. §. 5. a num. 1. ad 43. Menoch. de arbitr. iud. cas. 151. & Staph. de litter. iust. 9. est notandum num. 7. quorum omnium ea generalis ratio est, quod id, de quo agendum est, primo in rerum natura debet esse, l. quidã referunt, ff. de iur. codicill. c. ad dissoluendum, iuncta gl verbo, accusari, de despons. impub. alia glos. d. cap. fin. verbo futuras, de rescript. cum alijs adductis per Gonzal. d. reg. 8. glos. 5. §. 7. a num. 68. ad 73. & glos. 45. §. 1. a num. 44. ad 48. Ferret. consil. 36. num. 6. latissimè per Menoch. cons. 97. ex num. 64. volum. 1. & tract. de præsump. lib. 4. præsumpt. 127. per tot. Licet autem

prædicta

prædicta ratio, quod consuetudo contra ius non extendatur, locum non videatur habere in domib.canonicalib.de nouo cõstructis, cum optio domorum induatur ex consuetudine decennali, vt supr.d. cap. 2. quæst.2.conclus.prima, ad fin. & cap.tertio,quæst. tertia, circa medium, cum tamen consuetudo contra ius requirat spatium 40.annorum,cap.fin.cum ibi not. extra de consuet.Nihilominus, præterquam quod aliæ rationes adductæ per se sufficiunt etiam quoad domos; adhuc dici po
156 test † prædictam quoque in domibus de nouo constructis procedere, ac vim suam habere. etenim non ideo domorum canonicalium optio admittitur ex minori consuetudine, quam quadragenaria, quia contra ius non sit, cum ea etiam consuetudo quæ contra ius est aliquando minori spatio quam 40 annorum, induci possit, vt patet ex allegatis inter ceteros per Roch. Curt.d.cap.fin.sect.3.num.32. cum plurib. seqq. iuxta nouam impress. extr. de consuetud. sed ob eam præcipuè rationem, quia per optionem domorum non mutatur, aut acquiritur aliquod ius spirituale, quod in præbendis distinctis maximè accidit, vt ex Bellam. & al. js nos quoque dict. conclus. prima ad fin. & quæst. tertia cira medium satis ostendimus. Præterea ex mente glos. & Doct. dict. clem.fin. necnon Gonzal.dict.glos.9.§.quinto,num. 48.ideo extensio non admittitur ad beneficium de nouo creatum, iuxta dict. clemen.quia rescripta ad beneficia sunt odiosa,ac restringenda, dict. cap.quamuis, de præbend. in 6. Rot. decision octaua, ante medium, de concess. prębend. in nou. Cassad. decision. octaua, num. quarto, eod. tit. at vero ipsa quoque optio domorum canonicalium odiosa dici iure potest, cum agatur de aliquali saltem præiudicio tertij, iuxta cap.odia de reg.iur.in 6.cum ibi notat. & suis concord. paratur neque præiudicium vel Ordinario collatori, vel ei, cui alioqui conferri, seu assignari deberet domus Canonicalis, nisi ea ab antiquiore aliquo canonico vigore statuti, aut consuetudinis optaretur. ponamus enim in mense Ordinarij vacare canonicatum, qui alias reseruatus non sit, simulque vacare domum Canonicalem; nisi vi statuti illius, seu consuetudinis optio fieret, posset Ordinarius, sicut Canonicatum, & præbendam cum eo vacantem conferre cui vult, ita etiam ædes Canonicales cuilibet Canonico tradere, vel assignare, & is, qui Canonicatum, & præbendam haberet simul etiam eam domum iure postularet tamquam de iuribus, & pertinentijs pro ea saltem vice illius Canonicatus, ad latè tradita per Anton. Gabr. commun. conclus. lib.sexto, tit. de verbor. signific. conclus. decima, vel saltem tamquam accessoriam eiusdem Canonicatus, per ea, quæ in simili adduximus hoc eod. cap. tertio, quæst.2. circa initium, ac vulgatam regulam, ac doctrinam accessoriorum.

Stet ergo ex supradictis firma conclusio,præbendas de nouo erectas, domosq; Canonicales nunc primum constructas tamquam impropriè vacantes ex simplici consuetudine, vel statuto optandi vigente in Ecclesia Cathedrali, vel Collegiata statim optari non posse, verum expectandam esse primam veram vacationem per obitum, aliamue, quæ alicui optionis lo
157 cum faciat; interim vero † huiusmodi præbendas, & domos ijs fore assignandas, qui nullas habent; seruata tamen inter eos antiquitatis prærogatiua, quæ quoad hoc suam vim habere poterit propter illam canonicam æqualitatem, de qua latiùs supr. cap.secundo, quæstion.prima in princip. vnde præferendus erit Canonicus medio tempore receptus ei, qui cum prius Canonicatum haberet postea in eadem Ecclesia hoc durante illo alium obtinuit; cum enim prior Canonicatus vacauerit, nouus Canonicus fit, iuxta ea, quæ latius afferemus cap. quinto, quæst. prima, conclusion.prima,not.3.Interim vero iam finis sit huic 3.cap.

SVMMAE RERVM.

1 *Canonici soli, seu beneficiati in aliqua Ecclesia Collegiata regulariter optare possunt.*

2 *Consuetudo optandi inter Canonicos inducta non extenditur ad Dignitates, seu Prelatos, vt possint optare Canonicales prębendas.*

Con-

3 *Consuetudo non extenditur de persona ad personam diuersę qualitatis: vbi etiam, quod Sacerdos non potest optare prębendam diaconalem.*

4 *Prębendam Pœnitentiarij, aut similem obtinens non potest secundum aliquos aliā optare. Contrarium, num.11.*

5 *Diuisio beneficiorum vnitorum debet fieri ab habente auctoritatem seruata solemnitate, & ex iusta causa, sicut & vnio.*

6 *Beneficiarius non potest suum beneficium diminuere, aut damno afficere.*

7 *Canonicus an habeat successorem, & an Pœnitentiarius, & num. 2.*

8 *Pœnitentiarius principaliter habet officium & præbendā per annexionem & quasi rem peremptam, secundum Nauar. de quo, nu.13.*

9 *Beneficiatus habens Ecclesiam Parochialem suo beneficio annexam, non dicitur simpliciter habere curam animarum.*

10 *Nauarri Doct. auctoritas.*

11 *Pœnitentiarius optando non diuidit, aut vnit officium a beneficio, aut cum illo, sed dimittit præbendam cum onere, & officio.*

13 *Theologi, & Pœnitentiarij officium quomodo instituendum sit.*

14 *Vnio non semper ita fit, vt, quod vnitur, alteri accedat.*

15 *Antiquiores Canonici prius optant, antiquiores inquam non ętate, sed receptione num.16. quod declaratur, nu. seqq.*

17 *Canonicus, qui maior est ordine, posterior tamen receptione, quomodo debeat præferri in portione percipienda.*

18 *Antiquiores ætate, vel maiores ordine poterunt ex consuetudine speciali pręferri in optando, vel Doctores, aut personæ insignes, num. seqq.*

19 *Doctorum ordo præcipuus est.*

20 *Excommunicatus potest optare. Contrarium alij, num.21.*

22 *Excommunicatus priuatur fructibus beneficij.*

23 *Collatio beneficij facta excommunicatio nulla est.*

24 *Optio non est collatio, neque collationem requirit.*

25 *Excommunicatus potest acceptare beneficium iam sibi collatum, & retinere iam obtentum; num.30.*

26 *Beneficij collationem excommunicato factam mero iure tenere probabile est.*

27 *Excommunicatus æquiparatur deportato.*

28 *Deportatus potest eligere, & optare.*

29 *Excommunicatus potest ea, quæ sunt facti, & per quæ solum voluntas declaratur.*

30 *Excommunicatus non ammittit fructus beneficij, nisi per sententiam eos expressè continentem.*

31 *Absentes ab Ecclesia optare possunt.*

32 *Absentes ob seruitium Papæ, vel Ecclesiæ optare possunt, licet consuetudo, vel statutum disponat; quod soli præsentes optent. Hi enim habentur pro præsentibus; num.33. vbi idem dicitur de absentibus causa studij.*

34 *Consuetudo contra ius non extenditur de casu vero ad fictum, neque de loco ad locum, neque de persona ad personam. Idem in statuto; num 35. Quod tamen perpetuum non est, remissiuè; num. 36. præcipuè verò vbi in casu omisso militat eadem omnino ratio; num.37. vel vbi ea æquiparantur a lege, num.38.*

39 *Statutum, vel consuetudo disponens de præsentibus in Ecclesia extenditur de casu vero ad fictum.*

40 *Consuetudo optandi, sicut quæuis alia, inducta in vna Ecclesia non extenditur ad aliam Ecclesiam, quamuis illi subiectam.*

41 *Canonicus, qui ex consuetudine optare non potest, nisi semel, si semel optauit præbendam, super qua deinde moueatur sibi lis, non poterit aliam optionem facere. poterit tamen redire ad suam, si succumbat, eamque dimiserit cum protestatione; num.42.*

43 *Prior in data, qui non fuit negligens, præfertur in optando priori in receptione, posteriori tamen in data.*

44 *Conditio habetur pro impleta, cum non stat per eum, qui illam implebat.*

45 *Absentes in seruitijs Papæ, vel Ecclesiæ optare possint etiam stante consuetudine, vel statuto, quod soli præsentes optare possint.*

46 *Absentes quoque in seruitiis Episcopi optare possunt. Quid in absentibus causa studij de licentia Papæ, vel Episcopi; num.47.*

Absen-

93 Deformitas iure impediens aut non impediens susceptionem ordinum, eorumue ministerium quænam sit.

94 Dispensare potest solus Papa super irregularitate, quæ inducitur ex corporis vitio.

95 Dispensatio est stricti iuris.

96 Dispensatus ad ordines minores non ideo censetur ad maiores, neq; dispensatus ad ordines censetur ad beneficium dispensatus.

97 Dispensatus in maiori censetur etiam dispensatus in minori, quod in illo maiori inest.

98 Argumentum a maiori ad minus qualiter admittatur in dispensatione.

99 Dispensandi facultas, & potestas fauorabilis est, & extendenda.

100 Dispensatio extenditur ad ea, quæ necessario, & naturaliter consequuntur.

101 Dispensatus super pluralitate beneficiorum dispensatus quoque censetur super residentia illis annexa.

102 Minor dispensatus ad curatum, dispensatus quoq; censetur, vt non teneatur intra annum promoueri.

103 Ordo aliquis annexus ne sit præbendis, & aliis beneficiis in Ecclesiis Cathedralibus, vel Collegiatis.

104 Ordines annexi præbendis debent intra annum suscipi.

105 Beneficium in Collegiata recepturus debet saltem posse intra annum ordinem requisitum suscipere.

106 Connexorum idem est iudicium.

107 Argumentum ab vno connexorum ad aliud, vel a destructione consequentis quando procedat:

108 Inhabilis ad ordines annexos aliquibus beneficijs inhabilis quoq; erit ad illa beneficia.

109 Optare non potest in aliqua Ecclesia, qui ob corporis vitium repellitur ab ordinibus annexis beneficijs illius Ecclesiæ.

110 Cæcus repellitur a beneficio obtinendo. Item ab optione; nu. 111.

112 Mutus repellitur ab ordinibus, & ab optione. Item surdus: nu. 113. Idem alij corporis defectibus, qui ab ordinibus repelluntur; num. 114.

115 Corpore vitiatus dispensatur ad ordines etiam maiores, optare non poterit.

116 Dispensatus, vt obtineat beneficium in Ecclesia Collegiata eo ipso poterit optare vacantem præbendam, seu portionem.

117 Cæcus factus postquam beneficium obtinuit in Ecclesia Collegiata poterit eueniente casu optare, & num. seqq.

118 Cæcis miserendum, & subueniendum est.

119 Inhabilitas superueniens non debet aliquem priuare iure quæsito.

120 Priuari non debet Clericus etiam propter amentiam beneficijs, quæ tempore superuenientis amentiæ obtinebat.

121 Cæcus capax est Dignitatis Ecclesiasticæ, ad quam ius aliquod habebat ante cæcitatem.

122 Cæcus in Papam eligi non potest, electus tamen in sede manebit.

123 Cæci non possunt offerre panes Domino, seu esse sacerdote.

124 Sacerdos, qui celebrare non potest propter defectum palmæ, potest tamen fungi alijs Sacerdotibus officijs.

125 Decisio quædam Rot. Rom. explicata.

126 Surdus, mutus, & similes corpore vitiati, qui vitium obtentum beneficium contraxerunt, optare possunt.

127 Surdus non est eligendus in Summum Pontificem, electus tamen non erit a sede remouendus.

128 Peccator etiam notorius regulariter vt sic non est arcendus ab optione, cum casus euenerit; & num. seqq.

129 Peccator quantumuis criminosus & notorius non debet in officijs euitari. excipitur notorius fornicator; numer. 130.

131 Fornicator notorius non est ab optione repellendus.

132 Crimen inducens suspensionem ab ordine, vel eius executione non repellit ob id ab optione. Idem, licet induceret irregularitatem; nu. 133.

134 Crimen inducens priuationem beneficii, vel depositionem, aut suspensionem ab illo, repellit ab optione, secus si reus appellauerit a sententia; num. 135.

136 Irregularitas præcedens receptionem ordinis, aut beneficii impedit optionem.

137 Dispensatus super irregularitate, vt obtineat beneficium in Collegiata, poterit optare.

138 Irregularitas sequens receptionem beneficii non impedit optionem.

Coa-

Quinam optare possint præbendas. Cap. IV.

QVAERO PRIMO, An soli, & omnes antiquiores Canonici optare possint.

Prima Conclusio. Illud certum est, solos Canonicos, seu beneficiatos
1 in aliqua Ecclesia Collegiata † regulariter optare posse, vt satis patet ex iis, quæ adduximus supr. c. 1. quæst. 7. & cap. 3. quæst. 1. vbi etiam diximus, posse induci consuetudinem, vt beneficiatus in aliqua Ecclesia, dummodo constituat aliqua ratione vnum corpus cum Canonicis eueniente casu possit optare Canonicatum, seu præbendam Canonicalem vacantem, vel eam, quæ remanet inoptata; pro quo etiam optime facit dec. Delph. Franc. Marc. 1271. num. 4. & quod nos latius adducemus inf. hoc eod. tract. cap. 5. q. 2. dum disputabimus, an optio semper fiat intra eundem ordinem, & gradum. cum hoc tamen stat, quod etiam illustr. Cardinalibus, & Equitibus præsertim Hierosolymitanis aliqua saltem ratione competat ius optandi suos

titulos,& commendas,vt sup. d.c.1.q.3.&
c.3.q.1.docuimus.
Secunda conclusio. Consuetudo optan-
2 di inducta,† quod Canonici optent,non
ita extenditur,vt Prælati, aut Dignitatem
habentes possint optare Canonicales præ-
bendas: ita Calder. consil.5. de consuetud.
quem etiam refert, & sequi videtur Roch.
Curt.cap.fi.de consuet.sect.4 nu. 7. ad fin.
omnino vero sequitur Hier. Gonzal. in
Commentar. Reg. 8.Cancel.Gl.34. nu. 91.
ad id quoq; allegans Prob. ad Io. Monach.
d.c fi.n.31.& 32.de consuet.in 6. ratio est;
3 tum quod consuetudo non extendatur† de
persona ad personam, maxime vbi sunt
diuersę qualitatis, & conditionis, iuxta
not.per Dd.in cap.fin.de off. Archid. & c.
2. de Capel. Monach. tum quod in huius-
modi,quæ sunt stricti iuris, vna expresso
non venit aliud, cap. susceptum, de rescr.
in 6. & cap.quamuis, de præb. eod. lib. Et
hoc forte voluit Franc. Marc. decis. Del-
phin. 1266. 1. p.dum dixit,in optione non
admitti descensum, ne sit contraria decis.
paulo ante positæ, quæ est 1258. num. 4.
eadem.1.par.vbi aperte admittit,posse op-
tari minorem prębendam.facit etiam opti
me Rot. decis. 5. de consuet, in no. versic.
aliam rationem,& versic.præterea videtur
dum ipsa quoque ait, quod, vbi sunt di-
stincti gradus præbendarum,non admitti-
tur descensus. Qua ratione idem quoq; di-
cendum est de præbendis inferioribus or-
dine,vt nimirum consuetudo optandi in
eodem ordine non operetur, vt clericus
optare possit præbendam inferioris ordi-
nis vacantem, puta clericus habens præ-
bendam Sacerdotalem possit optare
Diaconalem, habens Diaconalem pos-
sit optare Subdiaconalē;nisi forte ea in re
specialis consuetudo legitime inducta
sit,per ea, quæ tradem⁹ infr. c. 5.q. 2.
4 Tertia Conclusio. Probabile est,† quod
vbi præbenda habet annexum aliquod
perpetuum officium, puta Pœnitentiarij,
non potest,qui eam habet,alteram optare:
ita in specie tradit Nauar. cons. 14. de re-
bus Eccles. non alien. alias 22. de præben.
volum. 1. per totum. Probat primo hanc
5 opinionem, quod diuisio † beneficiorum
vnitorum requirit, vt diuidens habeat au-
ctoritatem, & potestatem id faciendi,
cap. sicut vnire, cum ibi not. de excess.
prælat. & quod seruetur solemnitas in
modo diuidendi, & concurrat iusta causa
id faciendi,cap.1.de reb.Eccles.non alien.
in 6. sicut & vnio, vt probatur in d.ca. si-
cut vnire,iuncta Clem. 2. de rebus Eccles.
non alien. quod si optaret Pænitentiarius
præbendam vacantem, diuideret præben-
dam suam a pænitentiarij officio; item
vniret officium alteri præbendæ, quæ est
tertia Nauar. ratio, sine vlla iusta causa.
aut solemnitate. Neque verisimile est,
Concilium generale, & Romanam Ec-
clesiam voluisse priuatiuis hominibus fa-
cultatem concedere tam leuiter, & sine
solemnitate tot vniones, & diuisiones;
& hæc est 6. illius ratio ab hac prima
dependens. Secundo non potest bene-
6 ficiarius † suum beneficium diminuere,
aut damno, afficere, cap. delictum,
de reg. iur. in 6. cum ibi adnot. & simili-
bus at vero Pœnitentiarius optando dam-
num afferet proprio officio; posset enim
optare minorem præbendam, iuxta
Glos. crebrius receptum in cap. fin. de
consuet.in 6. (vt etiam nos supra ostendi-
mus, cap. 3.quæst. vlt.) Quod si obijcias de
alijs Canonicis, respondet, disparem esse
7 rationem, cum Canonicus † non habeat
successorem, iuxta Glos. singularem re-
ceptam in cap. quod sicut. de elect. quod
etiam notau t Franc. Marc. decis. Delphin.
1232. num. 3.& 1261. num. 3.1.part.vnde
sibi potest præiudicare, Pœnitentiarius
vero habet successorem, cui optando
præiudicaret. Tertio, quia quod opera-
tur oppositum in opposito, debet & ope-
rari propositum in proposito, cap. sciendum, 18.quæst.1.l. & si contra, ff.de vulg.
& pup.sed præbenda Pœnitentiarij optari
non potest, quod tamen non probat Nau.
nos breuiter ostendimus supr.cap.3.quęst.
6. ergo neque ipse debet posse optare
alterius præbendam. Quarto, quia Pœni-
8 tentiarius † habet principaliter officium
Pœnitentiariæ, præbendam autem habet
per annexionem, & quasi rem perempta-
tam; sicut qui habet Ecclesiam Parochia-
lem suę præbendę,vel alteri beneficio an-
9 nexam, non censetur † habere curam ani-
marum,c.super eo, de præbend in 6.qua-
re cum non possit optare aliam præbendã
ratio-

ratione officij, quod est principale, & quoddam viuum, non poterit id facere ratione præbendæ quæ est quid accessorium, & quasi quoddam mortuum, & extinctũ. Hæ sunt in summa rationes Nauarri, quibus contendit, Pœnitentiarium optare non posse, ex cuius sententia idem dicendum esset de eo, qui habet præbendam Theologalem, vel Legalem, quam alij vocant Doctoralem seu Magistralem: necnon de Canonico coadiutore, cuius nimirum onus sit ex fundatione Rectorem Parochialem in cura animarum adiuuare, aut etiam eam ipsam per se exercere, cuiusmodi plerique sunt in ciuitate, & Diœcesi Mediolanensi. Propter cuius Doctoris
10 † auctoritatem conclusio hæc, vt dicebam, probabilis est; maxima enim fuit illius cũ doctrina, tum vitæ integritas, vt patet ex Couar. lib. 1. var. resol. cap. 1. nu. 2. Mandos. ad Reg. 16. de infirm. Pinel. l. 1. C. de bon. mat. 3. p. num. 16. in fine Viual. in Candel. Aur. in princip. tit. de auctor. Doct. & alijs, quos videas si lubet apud Petr. Cened. in collect. ad ius canon. collect. 12. num. 6. 2. p. Idem cum Nauar. tenet etiam Hier. Gonzal. d. Glos. 34. nu. 78. & seqq. non solum in Pœnitentiario, sed etiam in Theologo, & Doctore, seu Magistro, vbi eius Canonicatui annexa sit certa præbenda, alias secus. & quoad Pœnitentiarium adesse dicitur decis. Sacræ Congregationis interpretum Trid. Concil. in quod Pœnitentiarius nec retento, nec dimisso officio potest optare aliam præbendam, cuius officio fuit vnitus vnus Canonicatus, & certa præbenda. quo ad eũdem vero, & Theologum illam affert rationem, quia eorum officio vnitus est vnus Canonicatus, & vna præbenda; & sic non possunt mutari, sed immobiles remanere debent cum officio: & illam, quod, cum hę præbendæ nequeant optari, nec debent posse eas obtinentes posse optare, vt idem operaretur oppositum in opposito quod propositum in proposito, vt dicebat Nauar.

11 Sed quoniam contraria sententia † vt Pœnitentiarius, Theologus, & similes possint optare. melioribus, ni fallor, nititur, rationibus, ei libentius adhæreo, quam & ipse Nauar. in scolis disputando teneri posse fatetur d. consil. 14. num. 1. & seruatam quoque audio Mediolani in Ecclesia S. Nazarij, in qua qui prius Theologalẽ præbendam obtinebat, aliam optauit, ea simul cum onere, & officio legendi dimissa, quæ deinde alteri collata fuit. Illud enim regulare est, vt inferius dicam, antiquiores Canonicos optare posse, vbi viget statutum, vel consuetudo optandi; & patet ex ipso tex. d. c. fi. de consuet. in 6. ergo omnes optare poterunt; nam & regulæ standum est, donec exceptio probetur, cap. 2. in fin. de coniug. lepros. cum alijs traditis per Doct. in rub. de regul iur. ac Couar. lib. 2. var. resol. c. 12. nu. 4. & in-
12 definita æquipollet vniuersali; & vbi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus, nisi manifesta nos cogat ratio, iuribus vulg. in hoc autem casu nulla nos cogit ratio, vt contrarium sentiamus. Non prima Nau. dicimus enim Pœniten-
13 tiarium optando † non diuidere, aut vnire beneficia, de quo loquuntur illa iura; sed neque etiam officium a beneficio diuidit, aut vnit cum beneficio; dimittit enim præbendam simul cum officio, & onere annexo. Ex quo etiam patet solutio secundę rationis à Nauar. in contrariam sententiam allegatæ: quicquid enim sit, an Canonicus simplex habeat successorem, de quo per Dd. d. cap. quod sicut, Ant. Burg. in c. cum omnes, num. 67. & seqq. vbi etiam Andr. ab Exe. num. 94. & Ferret. num. 10. cum seqq. de constit. Fel. cap. quoniam Abbas, num. 5. de off. deleg. Abb. in cap. ex litteris, de probat. Imol. & Genin. in cap. statutum, de rescript. in 6. ex quibus multi censent, Canonicum successorem habere: certe in hoc casu Pœnitentiarius nullum damnum affert aut præbendæ suæ, aut successori, sed aliam optando siue maiorem, siue minorem, ille, cui confertur ea præbenda, quam ipse obtinebat, habebit onus, & officium pœnitentiarij. Non obstat tertia; dispar enim est ratio, cum in eo, qui præbendam, quam Pœnitentialem vocant, vel etiam Theologalem, aut Legalem, obtinere vult, certæ qualitates requirantur, quæ diligenter examinandæ sunt, iuxta ea, quæ supra cap. 3. q. 6 dicebamus. Neq; obstat etiam illa regula, quod operatur dem oppositum &c. nam accipienda est in eũ sensum, vt, sicut se habet causa ad effe-

ctum in productione, ita destructio causæ ad destructionem effectus. sic. Euer. loc. a contrar. num. 8. & ita procedunt iura cit. deinde locus a contrarijs non procedit vbi dispar inter ea est ratio. vt Euer. probat vbi sup. at ratio præcipua, cur hæ præbendæ qualificatæ optari nequeant, est ob onus annexum, quod non quilibet subire aptus est; quæ ratio non habet locum in Pœnitentiarij, & similium optione; optant enim præbendam sine onere; de quo vide etiam quę dicta sunt cap. 3. quęst. 6. & cum sint personæ qualificatæ non debent esse deterioris conditionis, quam aliæ forsan imperitæ, arg. cap. de multa, de præb. & c. cum, qui, eod. tit. in 6. & quod in alicuius gratiam inductum est, in eius, odium retorqueri non debet, cap. quod ob gratiam de reg. iur. in 6. cum suis concord.

Non vrget demum quarta, & vltima ratio Nauar. nam officium potius ipsum, & onus pœnitentiariæ habet se sicut accessorium quoddam mortuum, & extinctum respectu prębendæ, cui illud annectitur, quam contra. Neque huic rei obstat, quod Præcipit Concil. Trid. sess. 24 cap. 8. de re-
13 form. vt † pœnitentiarius instituatur ab Episcopo in Cathedralibus Ecclesijs cum vnione præbendæ proxime vacaturę; sicut antea sess. 5. cap. 1. de refor. decreuerat in munere Theologali, seu lectionis sacræ Scripturæ, quod in Cathedralibus insignibus, vbi nulla prębenda, vel stipendium deputatum reperiretur pro ea lectione, præbenda primo vacatura quomodocunque, præterquam ex causa resignationis, ad eum vsum ipso facto constituta, & deputata intelligeretur: quibus verbis videtur prius præsupponi officium illud, & munus Pœnitentiarij, vel Theologi, cui deinde vniatur, & applicetur præbenda quasi accessoria. Non obstant inquam ea verba; nam illud solum intendit Concilium, præbendam aliquam cum tali munere connectere; ita, vt si non vacaret vlla præbenda statim instituereretur officium: quod si iam vacaret præbenda, proculdubio potuisset Episcopus iuxta mentem etiam Concilij præbendæ vacanti officium ipsum vnire,
14 & annectere, neque semper vnio † ita fit vt quod vnitur, alteri accedat, vt patet ex dict. cap. sicut vnire, de excess. prælat. & cap. quod translationem, off. leg. & not. Petrus de Perus. tract. de vnion. cap. primo, & Cucch. in instit. canon. lib. 2. tit. 9. vers. diuersis autem modis vnio fieri solet. Ad illam denique declarationem, vbi adsit, respondetur, eam signanter loqui, vbi officio sit vnitus canonicatus, & præbenda: sed a Concilio vnita censetur sola præbenda, vt ex verbis citatis patet. Quare, cum titulus canonicatus remaneat Pœnitentiario, ac similibus optantibus, nil (neque enim in optione mutatur titulus beneficij seu canonicatus, sed sola præbenda, vt infr. suo loco dicemus) nil impedit, quin possit dimissa pręebenda eo munere, & officio affecta alteri conferri simul cum canonicatu vacante, & ab ipsis optari præbenda vacans, aut sequens. Sed de his satis.

Quarta Conclusio. Certum est, ius op-
15 tandi † prius spectare ad antiquiores canonicos, tum a iuniores. tex. est d. cap. fin. in verbo, antiquiores. vbi glos. & cæteri, de consuet. in 6. & alij DD omnes, quotquot aliquid de optionibus scripserunt. Atque hæc quidem conclusio ita procedit, vt huiusmodi antiquiores vigore statuti, aut cōsuetudinis de optando, non semel dumtaxat, seu pro prima vice, sed quoties casus euenerit, modò aliud non obstet, optare possint, cum hic actus sua natura repetibilis, seu iterabilis sit, vt in specie decidit Rot. Rom. teste Bellamer. decis. 229. per totam, cui non obstabit regula sumpta ex l. boues, §. hoc sermone, ff. de verbor. signif. vt dispositio intelligatur de primo actu: illa enim regula, præter alias restrictiones, de quibus ibi per Rebuf. & Tiraq. illam quoque patitur, vt non procedat in ordinationibus, & statutis, neque in consuetudine, vt satis probat ibi Rebuf. vers. idem in ordinationibus, & seq. Intelligitur autem
16 † de antiquioribus non ętate, sed receptione: ita glos. d. verbo, antiquiores, & ibi omnes, idemque colligitur ex Rot. decis. 2. & 3. ibique Add. de consuet. in no. sed clariùs id vult Rot. decis. 6. num. 2. de consuet. in antiquior. & decis 411. num. 2. 1. par. in nouiss. diuers. Falcon. in tract. de reseruat. benef. effect. 49. Thom. Zerol. in prax. epist. verbo, canonia vers. ad septimū, concl. vlt. Mil. in reper. verbo, consuetudo, per quam dispo-

disponitur, il 1. post Rom. conf. 227. & Io. Azor. instit. mor. part. 2. lib. 6. cap. 26. quæst. 13. quæ pars post secundam huius operis impressionem dumtaxat visa a nobis fuit, sicut & Gonz. qui d. reg. 8. §. 3. procæ. sæpe, & præsertim num. 22. & multis seqq. plura pro hoc adducit, aliqua vero in glos. 5. §. 9. num. 110. & glos. 34. maxime num. 49. ex alijs vero mox cit. Doctor. Gemin ad id allegat, tex. in cap. quæris, de ætat. & qual. sed nihil ad rem: allegat quoque ipse, & alij cap. statuimus, de maior. & obed. sed potius facere videtur in contrarium, dum
17 disponit, quod † qui maior est ordine, licet sit postea receptus, in portione percipienda potior sit, & alijs antecedat; cui tamen respondetur, procedere illum tex. in distributione facienda de fructibus, non autem in concessione ipsius præbendæ, vt ibi inter ceteros not. glos. in verbo, potiorem, vbi etiam soluit alia iura, quæ huic ipsi interpretationi de antiquioribus receptione, immo, & toti conclusioni obstare videbantur: deinde respondetur, non obstare illum textum, cum non loquatur de antiquioribus, sed de maioribus. demum, cum loquatur de maioribus ordine, & disponat, vt præferantur in portionibus, forsan locum habere poterit in ijs distributionibus, quæ inter omnes ordines Canonicorum distribuuntur; optatio autem regulariter fit inter eos, qui eiusdem ordinis sunt, vt dicam infr. cap. seq. quæst. 2. Melius ergo, & magis ad rem allegari possunt ea iura, quibus gl. d. c. fi. verbo antiquiores, & ibi ceteri, noiq; sup. c. 2. q. 1. ostendimus, hanc consuetudinem optandi esse rationabilem, & æquitati inniti; loquuntur. n. ea iura de ijs, qui maiora seruitia in ecclesia exhibuerunt. Ex quo infertur, quod, vbi speciali aliquo iure posterius receptus sedere debet in Choro, & Capitulo ante eum, qui prius receptus est, ex eo, quod posterius receptus obtinuerit aliquam præbendam qualificatam prout in Ecclesia Metropolitana Mediolani ex erectione, & fundatione ęt. mem. S. Caroli Card. Borrom. Archiepis. obtinens pro tempore præbendam Theologalem prope vltimam dignitatẽ sedere debet, eumq; statim sequitur pœnitẽtiarius hunc vero is, qui prębendam Legalem, quã doctoralem vocant, obtinet; eo inquã casu huiusmodi præbendam qualificatam possidens, qui quidem optare potest, vt præc. concl. latius docuimus, cum posterius recepeus fuerit, antiquiores autẽ receptione in optando præferantur, vt mox ostendimus, licet sedeat ante eũ, qui prius receptus fuit tamen in optione ei postponendus erit. Hanc porro antiquitatẽ ratione temporis non perdit, qui optat, sed potius illã cõseruat, & auget, vt post Rot. dec. 411. in prin. & n. 2. p. 1. diuer. adnotauit Gonz. d. gl. 34. n. 50. qui etiam n. 100. illud tradit, quod ex cõcl. proposita sequitur, nimirum, quod in optione regulariter consideranda est sola antiquitas temporis, non aũt prærogatiua personæ, quamuis sit Cardinalis, dicens, ita decisum fuisse in vna Mallanen. Prioratus sub die 1. Iulij 1596. 9. Iunij 1597. & 27. Octobris eiusdem anni, 15 Apr. 1598. coram Litta, per tex. d. c. fi. de cõsuet. in 6. & Rot. dec. 6. de consuet. in nou. Non negauerim tamen, consuetudine induci posse, vt in op
18 tione † præferantur antiquiores ætate, vel maiores ordine, vt tradit glos. d. verb. antiquiores, & sequuntur ibi ceteri, & tũc pro maiorib. ætate erit bon. tex. in c. quãto. de transl. Episc. & l. semper, ff. de iur. immun. & d. c. quæris, de æt. & qual. cum alijs, quę affert Ias. conf. 192. col. 1. & 2. vol. 2. Rolan. cons. 93. n. 13 vol. 4. & Prob. in addit ad Io. Mon. d. c. fi. n. 35. & seqq. pro maioribus aũt ordine erit opt. tex. d. c. statuimus: idemq; de consuetudine, quæ haberet aliam ęquitatẽ, trãdit gl. & Doct. verbo, antiquiores, exemplificatq; ibi Io. Gem. & Fran. si detur
19 optio Doctoribus, quorum † ordo est præcipuus, c. cum ex iniuncto, de hæret. c. super, de magist. c. de multa, de pręb. vel filijs Principum, alijsq; insignibus personis, d. c. de multa, c. ne aliqui. de priu. in 6. cle. præsenti, de baptis. extra. execrabilis, de præb. & quoad prouisionem a Papa, vel Legato obtentam, est optimus tex. in c. si a Sede, de preb. in 6. Porro istæ qualitates ordinis, dignitatis, ætatis, & similes, etiã seclusa quauis speciali consuetudine omnino erunt attendendæ, vbi cõtingat duos simul eodẽq; actu in canonicos, vel beneficiatos Ecclesiæ Cathedralis aut collegiatæ cooptari, ad eiusq; beneficij possessionem admitti, cum tunc considerari non possit in optando antiquitas, seu prioritas tẽporis in receptione.

ne. sicut videmus hoc in casu easdem quali tates attendi quoad tribuendum priorem, ac digniorem locum, cum alias, qui vltimo est receptus, vltimum locum in Choro habere debeat, vt notatur per Doct. in c. statuimus, de maior. & obed. necnon in cap. quoniam, & c. ex insinuatione, de sim. Præterea restringi potest principalis hæc conclusio per ea, quæ dicemus infr. q. 3. concl. 2. illat. 3. necnon quęst. 8. huius c. & quæst. 1. cap. seq. concl. 1.

QVAERO SECVNDO, An Excómunicatus possit optare.

20 Respondeo † quod sic: ita voluerunt Dom. de Rot. dec. 5. nu. 1. de concess. præb. in nou. Cassad. dec. 17. n. 5. de præb. Fran. Mar. dec. Delph. 1239. n. 4. 1. p. idem voluit Paris. c. dilecti, col. 1. de except. Gem. d. c. fi. §. fi. n. 4. & ibi Fran. in princ. n. 6. & Rebuf. in c. postulastis, n. 132. de cler. excom. minist. Aen. Falcon. in trac. de refer. ben. q. 1. in 5. effect. & Gig. de pēs. q. 63. vbi hanc cōem opinionem esse dicit, & sequitur etiam Didac. Couar. qui nullū horum, præter Rot. refert, in relect. c. alma mater, 1. p. §. 7. n. 4. de sent. excom. in 6. modo optio nullam requirat nouam beneficij, & tituli collationem. Eandē quoq; opinionem tenet post alios Anto. Gabr. com. concl. lib. 1. tit. de prob. concl. 8. nu. 4. Sayr. tract. de cens. eccl. lib. 2. c. 6. n. 13. licet malè alleget Vgol. eod. tract. tab. 2. c. 13. §. 2. n. 15. nam contrarium ille sensit in terminis d. c. fi. vbi de vera optione, de qua nos agimus: priori vero sententiæ adhæret in casu c. referente, de pręb. vbi de alterius generis optione, seu electione præbendæ, ac beneficij habetur, de quo nos aliquid in fi. huius q. dicemus. Cum Vgol. vero tenet Nic. Garz. tract. de benef. p. 7. c. 13. nu. 40. & aliquot seq. ac sentit Suar. de cens. disput. 13. sect. 1. n. 19. subdens tamē, quod posset tunc antiquior canonicus excōicatus optionē acceptare, differendo executionem, seu p mutationem vsq; ad tempus obtentæ absolutionis, quæ obtinenda est intra terminū sibi concessum ad optionem faciendā. Cō-
21 trarium † autem absolutè tenere videntur Add. Rot. d. dec. 5. post Petr. Perus. in c. referente, de præb. quæ repet. est in eius tract. de perm. benef. & ipsamet Ro. dec. 8. n. 10. de sent. excom. in antiq. & Falcon. in d. tra. de refer. benef. q. 4. effect. 5. n. 3. pro qua opinione facit primo, quod excōicatus non
22 † facit suos fructus præbendæ, iisq; priuatur, vt habetur in c. pastoralis, §. verum, de appell. multo vero minus poterit optare præbendam, cum sit res spiritualis, vel saltem spirituali annexa, vt notat Arch. in c. gratia, in princ. de rescr. in 6. Secundo, quia
23 collatio beneficij excōicato facta nulla est, c. postulastis, cum ibi not. per Doct. de cler. excom. minist. & not. Rot dec. 5. de sent. excom. in antiq. Cassad. d. dec. 17. n. 6. de præb. late Staph. de lit. grat. & iustit. tit. de vi, & effect. claus. in princ. n. 9. Tertiò, facit tex. d. c. referente, vbi in specie disponitur excōicatum optare non posse. Quibus tamen non obstantibus, prima opinio, cui etiam potius adhæret. Rot. d. dec. 8. vt cōior est, ita verissima. mouentur autē om-
24 nes illi, quia † optio non est collatio, vt not. Arch. d. c. fi. de consuet. in 6. & nos latius inf. c. 7. q. 1. excōicatus vero solū prohibetur, ne ei conferri possit beneficium,
25 quare illud satis probabile est, † excōicatum posse beneficium sibi absenti collatū acceptare, quod & voluit Rot. d. dec. 5. de concess. præb. & dec. 8. de sent. excom. & tenet etiā Staph. d. tit. de vi, & effect. claus. ver. Sexto quæritur, n. 21. lateq; tradit Cou. in rel. c. alma mater, 1. p. §. 7 nu. 4. lib. 3. var. res. c. 16. n. 4. vbi etiā ad id refert Card. cōs. 103. col. 4. Rebuf. in concord. Galll. tit. de exc. non vitan. & Lud. Gom. in tract. de expect. n. 60. & hanc opinionem magis communem esse testatur post Nauar. in c. si qn col. 31. de rescr. quod etiam fatetur Suar. d. sect. 1. n. 15. Et quamuis ipsemet n. 16. cum seq. & Cou. d. c. 16. n. 4. de hac opinione dubitans, distinguensq; velit, acceptationem beneficij factam ab excommunicato validam esse, & efficacem quoad voluntatis, & consensus declarationem, non autē quoad iuris acquisitionem, ita quidem, vt beneficium ipsum minimè acquiratur ratione huius acceptationis, donec absolu us is fuerit tunc vero absq; noua acceptatione prorsus acquiri. tamen optio vel est declaratio sola voluntatis, vel certè non est collatio iuris, aut collationem requirit, vt infra dicemus, & ipse Couar. d. §. 7. n. 4. profitetur, se ab ea communiori opinione non discedere, immo aliqui non improbabiliter tenuerunt,

26 runt, mero iure valere † collationem be-
neficii excōicato factam, vt Card. conſ. 40.
incip. in facto neq; refragatur t xt. d. c. po-
ſtulaſtis, cum non declaret, collationē ex-
cōicato factam ipſo iure non tenere, ſed ſo
lum, non poſſe illi conferri beneficium, il-
ludq; ab eo non poſſe ſine diſpenſatione re
tineri. Sed confirma-i etiam poteſt iſta cō-
munior opinio, quoniam excōicatus æqui-
27 paratur † deportato, vt tradunt Doct. in l.
eis, qui, ff. de teſtam. & §. minor. inſt. d. c.
dimin. & not. Innoc. in c. qualiter, & quan
do, il 2. de accuſat. Rot. deciſ. prox. alleg. &
dec. 4. de ſent. excom. in antiq. n. 1. poſt gl.
Io. An. c. decernimus, de ſent. excom. in 6.
28 ſed deportatus poteſt † eligere, & optare,
l. ex teſtamento, §. ſi quis rogatus, ff. ad Tre
bell. ergo poterit & excō catus. Accedat
29 etiam, quod excōicatus † poteſt ea, quæ
ſunt facti, & per quæ ſolū voluntas decla-
ratur, c. pro illorum, de pręb. c. ſi vero, de
ſent. excom. iuncto d. c. decernimus, ſent.
excō. in 6. & c. ſignificaſti, de eo, qui dux. in
matr. ſed per optionem ſolum declaratur
voluntas, & ſine collatione noua ad ſum-
mum acquiritur ius ad præbendam, non au
tem add beneficium, vt coll gitur ex Rot.
in dec. proximè alleg. & Gem. d. §. fi. & de
ſe patet ergo, &c. Quibus ſic ſtantibus, nō
obſtant, quæ in contrarium allegantur. Nō
30 primum; nam in d. c. paſtoralis † non au-
feruntur ipſo iure fructus ſaltem omnes
excōicato, ſed per ſententiam: & quidem
id expreſsè continere debet ſententia, vt
ibi optimè notat gl. in verbo, ſubtrahūtur.
Non ſecundū; optio. n. fit ſine collatione,
vnde non rectè arguitur, cum diuerſa ſint,
vulg. l. Papinianus, ff. de minor. maxime cū
ſimus in pœnalibus, & odioſis, quæ potius
reſtringenda ſunt, c. odia, de reg. iur. in 6.
cum ſimil. Non tertium; nam ille textus
non loquitur de optione noſtra, ſed de op
tione inter duo beneficia, quæ requirit col
lationem; vel potius de electione alterius
beneficij retinendi ex duobus incompati-
bilibus, quæ ante excommunicationē quis
obtinebat, altero di niſſo. licet autem acci-
pere beneficium a iure ſit prohibitum ex-
cōicato; non tamen illud retinere, vt late
probat Vgol. d. tract. tab. 1. c. 13. §. 15. nu. 4.
& Suar. d. diſp. 13. ſect. 1. n. 1. qui etiā diſp.
14. ſect. 2. n. 35. oſtendit, excōicatum poſſe
reſignare purè, ac ſimpliciter beneficium.
Verum neq; in eo c. referente, habetur, ex-
cōicatum modo dictam optionem, ſeu ele
ctionem beneficij facere non poſſe; ſed ſo
lum narrans Papa, quod excōicatum illum
faciebat abſolui, mandat Ordinario, vt ei
relinquat alterā ex duabus Eccleſijs, quas
obtinebat ab ipſo obtinente eligendam.

Limitanda vero eſt principalis, & cōior
noſtra concluſio, vt non procedat vbi ex
ſpeciali ſtatuto, vel conſuetudine optādus
ſit Canonicatus, vel alius titulus, aut etiam
portio, vel pręběnda, quæ annexū habeat
ordinem ſacrum; aut vbi requiratur in op-
tione noua collatio, per ea, quæ tradit Hie
ron. Gonz. in comm. d. reg. 8. Canc. Apoſt.
gloſ. 34. num. 72. cum duob. ſeqq.

QVAERO TERTIO, An abſentes
ab Eccleſia, ſaltem ex iuſta cau
ſa, poſſint optare.

Prima Concluſio. Probabile
31 eſt, quoſuis † abſentes optare poſſe: ita
colligitur ex Doctoribus infra allegandis,
in ſequenti concluſione, dum. n. quærunt,
an poſito ſtatuto, vel conſuetudine, quæ
dat optionem præſentibus tantum, abſen-
tes in ſeruitio Eccleſiæ, vel Papæ vel alia
iuſta de cauſa, ob quam præſentes habean-
tur, optare poſſint, apertè ſupponunt, quod
vbi non adſit talis ſpecialis conſuetudo, vel
ſtatutum, quod ſoli præſentes optent, ēt nō
præſentes optare poterunt: idemq; ſatis vi
detur eſſe de mente text. & Doct. d. c. fi. de
conſuet. in 6. dum permittunt, ac volunt,
optionem etiam per alios fieri poſſe; tem-
puſq; ad optandum datum non currere, niſi
a die ſcientiæ; vix. n. neceſſitas adeſſe vide-
tur per alium optandi, vixq; ignorantia
præſumi poſſe, præterquam in abſente. De
mū id ipſum probari poteſt ex iјs, quibus
paulo poſt oſtendemus, conſuetudinē ex-
tendi poſſe ad caſum ſimilē, & rationabilē.

Secunda Concluſio. Vbi ſtatutum Eccle
ſiæ diſponat, vel ēt conſuetudo id ſolum
obtinuerit, quod præſentes optent, fortè
quia numquā caſus abſentiæ euenit, vel ēt
quod ſolum præſentes optent, ſi caſus eue
32 niat; certiſſimum eſt, † abſentes in ſeruitio
Eccleſię, vel Papę optare poſſe intra vigin
ti dies a tēpore ſcientiæ: ita Io. An. d. c. fin.
ſup. gl. verb. innitens, verſ. item ſcias, & ibi
Gem. in prin. n. 6. Ro. dec. 6. n. 2. de cōſuet. in
antiquior.

antiquior. quicquid in contrarium voluerit Archidiac. Butr. & Ioa. de Lig. d. cap. fin. ex eo, quia consuetudo sit stricti iuris, atque adeo non extendenda, l. 1. C. de emancip. lib. cap. fin. de offic. Archidiac. cum similib. maxime, quando contra ius est, cap. cum in tua, cum ibi not. de decim. quorum etiam sententiæ fauere videtur Sacra Congregatio, quæ præest interpretationi Trident. Concil. dum ad sess. 24. cap. 12. de reform. in vna Casalen. dicitur declarasse, clericos, qui habent facultatem percipiendi quotidianas distributiones in Ecclesia Collegiata, in qua beneficium obtinent, quando resident in Parochiali, non posse eo tempore optare, quod si optent, optiones nullas esse; loquitur autem Congregatio, vt quidam rentur, de absentibus non modo ab Ecclesia collegiata, sed etiam a ciuitate, de ijs nimirum, qui habent Parochialem extra ciuitatem, dum vult, quod isti canonici, quando veniunt ad ciuitatem, vbi est canonicatus, debent Choro interesse ad hoc, vt percipere possint distributiones. Illi autem qui priorem sententiam nobiscum tuentur, mouentur duplici ratione; Primo,
33 quia † isti habentur de iure pro præsentibus, vt de seruitio Papæ habetur in cap. cum dilectus; de seruitio Episcopi, in cap. de cætero, & cap. ad audientiam; de seruitijs demum Ecclesiæ, in cap. ex parte, il 2. de cleric. non residen. & cap. vnico. eod. tit. in 6. & in cap. cum non deceat, de elect. eod. lib. ac de absentibus causa studij, cap. tuę fraternitatis, de cleric. non residen. cap. licet de præben. cap. fin. de magist. c. 2. de priuil. in 6. Conc. Trident. sess. 5. cap. 1. de refor. quæ iura loquuntur etiam ad effectum percipiendi fructus in absentia, optiones autem, sicut & præeminentiæ, sunt fructus, & emolumenta possessionis beneficij, seu officij, vt post Glos. in cap. cum olim, verbo, capitulo, de maior. & obedien. Io. Selu. tract. de benefic. 3. par. 4. par. princ. quæst. 40. nu. 4. tenet Hier. Gonzal. d. Reg. 8. §. 3. procem. num. 26. Cassad. decis. 3. de pension. num. 6. Ex quo colligitur ampliatio huius conclusionis, vt procedat etiam in absentibus causa studij, & in seruitio Ecclesiæ; nam & hi optare potuerunt, etiam stante statuto, vel consuetudine, vt soli præsentes optare possint. Verum de hoc latius paulo post. Secundo, quia, si dicatur, hos casus fictos esse, consuetudinem autem non extendi ad casum fictum; adhuc id non habebit locum in hac consuetudine, cum non sit contra ius secundum aliquos; ea vero procedunt in consuetudine contra ius, per not. in c. susceptum, de rescr. in 6 & d. cap. cum in tua, de decim. & in l. omnes populi, ff. de iustit. & iur. Sed admissa pro nunc sola prima ratione, quæ solida est, & tangitur per Ioan. And. quoniam secunda, licet valere possit in sententia Gemin. Franc. & aliorum, qui, vt supra cap. 2. quæst. 2. concl. 1. vidimus, tenuerunt, consuetudinem optandi esse præter, non contra ius; atque etiam in sententia Gonzal. d. Glos. 34. nu. 11. & 12. vbi distinguit de consuetudine optandi contra, vel præter ius, vt ibid. retulimus; qui ideo d. Glos. 34. nu. 89. & 90. dicit, quod dictante statuto, aut consuetudine, præsentes optare posse, absentes in seruitio Papæ, vel Episcopi optare tunc poterunt, cum huiusmodi statutũ, vel consuetudo optandi est præter, secus si contra ius; quæ distinctio admittenda non est, tum ex ibid. & concl. 2. à nobis adductis, tum ex mox dicendis. Nobis tamen, qui contrarium post Rot. & alios ibid. ostendimus, non modo non suffragari, sed & valde aduersari videtur, ideo tam pro eius solutione, quam pro dilucidatione multarum rerum, quas supra hoc eod. tract. sparsim attigimus, aliqua hic de consuetudinis extensione adnotanda sunt. In qua materia, vt admit-
34 tamus tamquam regulare, † consuetudinem illam, quæ contra ius est, non extendi neq; de casu vero ad fictum, neque de loco ad locum, neque de persona ad personam, vt concludunt communiter Doctor. in l. de quibus, ff. de leg. l. quod, non ratione. ff. eod. & l. 3. §. hæc autem verba, ff. de negot. gest. Gem. Fran. & Archid. loc. cit. & satis patet tum ex Doct. quos late refert Roch. Cur. c. fin ext. de consuet. sect. 4. nu. 1. vsque ad 10. tum ex tex. d. l. quod non ratione, c. quod translationem, de off. Leg. c. fin. de off. Archid. & d. l. 1. C. de emancip.
35 lib. cum similib. quod idem † in statuto tradunt

dunt post.Imo.& alios Gemin.d.c. fin. nu.
7.& ibi Add.communemq; sententiam es-
se dicunt Alex.cõs.88.col.pen.lib.7.Crau.
cons.205.nu.25.Suar. in Thes. recep. sent.
36 lit. S. num. 187. Id tamen † perpetuum
non est, vt patet ex ijs, quæ fusè inter
talios tradit idem Cur. d. sect. 4. num. 12.
vsque ad 23.& Fel.in cap.auditis,colum 4.
& seqq.de præscript.Quod vero ad rem
nostram facit, duas præcipuas restrictio-
nes admittit ea conclusio. Quarum altera
37 est,vt non procedat, † quando in casu o-
misso, a consuetudine militat eadem om-
nino ratio;tunc enim iam non dicitur fier.
extensio, sed ille casus includitur in ratio-
ne consuetudinis: ita voluit Glos. in cap.
1.in verbo, Italia, de tempor.ordin.quam
sequitur Abb. in c. at si clerici in princip.
colum. antep.de iud.& alij, quos late re-
fert Curt. d. sect. 4.nu.23. iunctis per eum
prius not. num. 12. Altera est † vt non pro
38 cedat,quando duo † æquiparantur à leges
tunc enim consuetudo superueniens in
vno extenditur ad aliud, ita Abb.commu-
nem dicens in cap.de multa,super Glos.in
eadem, de præben. Butr.d.c.fin.colum.34.
vers.fallit tertio, ext. de consuet. ibique
late Cur.d.sect.4. num. 14. idem etiam te-
net post Imol. Gemin. d. cap. fin. in prin.
num. 7. de consuet. in 6. & ibi Add.post
Rom.cons.105. necnon Fran.d.c.fi.num. 2.
Et ratio est, quia tunc extensio non fit ab
homine, sed a lege ipsa, vt per Curt.
loc. cit. & in specie de absentibus ab Ec-
clesia, quod statutum, vel consuetudo lo-
39 quens de præsentibus † extendatur ad
casum fictum, tradunt Abb. & alij in d. c.
cum dilectus, & c. ad audientiam de cler.
non residen.

40 Ex his infertur primo, † consuetudinem
inductam in vna Ecclesia de optando non
extendi ad aliam,quamuis sit illi subiecta,
vt patet ex ijs, quæ fusè tradit Curt. d.
sect. 4. num. 7.& 17.vbi post Abb. in cap.
cum olim,de consuet. & alios ostendit, id
verum esse in quauis consuetudine,vt non
extendatur de Ecclesia ad Ecclesiam,quod
tamen fallit, si ea sit præter ius. Secundo
41 infertur,quod stante consuetudine,†quod
Canonicus non possit optare, nisi semel;
tunc, si is semel; optauit, licet moueatur
sibi lis super præbenda optata, tamen non
poterit aliam optionem facere; vt in spe-
cie voluit Calder. cons. 6. tit. de consuet.
per totum; quem sequitur etiam Curt. d.
num. 7. Philip.Prob.ad Io.Monac d. c. fin.
nu. 32. & Hier. Gonzal. ad Reg. 8. Glos.
34. num. 87. qui numer. 88. post Bellam.
decis.220. & Prob.sup. nu.29.bene docet,
secus esse, vbi statutum, vel consuetudo
simpliciter permittat optionem. quamuis
42 possit redire † ad suam, si pendente lite
inter eum, & alium, qui optauit eandem
præbendam succumbat, quando reserua-
uit sibi iura pristina, ita optando, quate-
nus præbenda optabilis sit nec aliter, nec
alio modo, &c. vt late & optime tradit
Alb.consil.347.nu. 4. & seqq. volum.4. in-
terim vero debet permanere in possessio-
ne sua, vt idem ostendit num. 1. & 2. de
his tamen nos latius infr.cap.5. quæst. vlt.
Tertio infertur decisio illius quæstionis,
an stante consuetudine in Ecclesia, quod
antiquior possit optare;si prior in data, sit
secundo receptus,is præferatur posteriori
in data.prius tamen recepto, quando per
illum non stetit, quin prius reciperetur.
quamuis enim videatur, quod non, ex eo,
quod prior in data sit ficte primo rece-
43 ptus. Tamen † contrarium pulchre deci-
sum fuit per Rot.Rom. decis. 6. num. 2.de
consuet. in antiquior. tum ob alias ratio-
nes,tum maxime, quia illa secunda rece-
ptio retrotrahitur, ex quo primus impe-
trans erat primo recipiendus,nec per eum
stetit, quin reciperetur: & subijcit, quod
ita per tres sententias fuit pronunciatum.
Rot. sequitur Prob.ad Io. Monach. d. cap.
fin. num. 27. vers. & pro intento, de
consuet. in sexto.& Curt.d. sectio.quarta,
num. vndecimo, vbi assignando rationem
rationis subdit,non obstare,quod talis non
si vere primo receptus; quia casus fictus
æquiparatur vero in terminis prædictis,
44 cum conditio † habeatur pro impleta,
quando non stat per implere debente n. l.
iure ciuili,ff.de cond.& demonstr.& cap.
cum non stat. de regul. iur. in 6.cum simi-
libus quod etiam adnotasse videtur ibid.
Rot. dum adhoc allegat d. l. iure ciuili,
& c. tibi,qui,de rescr.in 6. facit & optime
ad hanc decisionem tex.in c.eum, cui, de
præben.in 6.vbi mandat Pontifex,antefer-
ri in prouisione eum,qui prior est in data,
licet

licet posterior sit in receptione illo, cui postea similis gratia facta fuit, & prius fuit receptus. Et hæc erit singularis limitatio, si est vera, ad 4. conclusionem supra positam, hoc eod. c. q. 1. dum ostendimus, regulariter antiquiores in receptione de iure præferri ceteris in optando. Pro qua limitatione, & opinione faciunt alia ad id adducta a Iosep. Gonz. in suis q. legal. q. 14. & Hier. Gonzal. d. Glo. 34. nu. 49. & §. 3. proœm. num. 32. & seqq. & qui tamen ibi num. 36. & à num. 23. ad 31. pro contraria sententia multa adducit, quæ satis vrgent, præsertim vero num. 24. dec. Rot. Ro. in vna Vicen. præcedentiæ, 27. April. 1594. cor. Gipsio; quæ fuit confirmata in vna Burgen. de Velorado, 30. Aprilis 1599. coram Litta, & aliàs sæpe. Ipse vero primam illam cum his decis. optime conciliat d. num. 49. & latius d. §. 3. à num. 37. ad 43. hoc modo, vt semper, & regulariter sit præferendus primo loco receptus, licet vltimo loco fuerit prouisus, & per prius prouisum non steterit, quin prius reciperetur, vt hæ modernæ decis. cantant: hęc vero regula moderanda sit, & limitandà respectu eius, qui mouet litem, & dedit causam impedimento, vt ante prouisus possessionem capere non posset, arg. l. in fundo, ff. de rei vendic. cap. sedes, & cap. ex tenore, de rescrip. cum alijs traditis per Afflict. decis. 302. num. 1. vbi dicitur, quod possessio non capta dolo aduersarij in eius præiudicium capta censetur. plura similia habet Odd. de restit. in integ. quæst. 12. idem Gonzal. d. commen. Glos. 27. ex num. 45. & Glos. 55. ac d. §. 3. num. 40. 41. & 42. vbi eandem distinctionem, & concordiam colligit ex tenore ipsarum decisionum; cum antiqua loquatur in impedimento a receptione priori facto aduersarij; modernæ vero decisiones in impedito aliunde, vt idem Auctor late deducit. Infertur etiā
45 quarto ratio † prioris rationis ex illis, quibus supra hac ipsa conclusione ostendimus, absentes in seruitijs Papæ, vel Ecclesiæ optare posse tamquam præsentes, ex eo nimirum, quia casus ille fictus præsentiæ à iure æquiparatur vero in iuribus ibi
46 alleg. Quinto colligitur † ob eandem rationem idem dicendum esse de absentibus in seruitio Episcopi, propter tex. in d. cap. de cetero, maxime autem, d. c. ad audientiam, de cleric. non resid. vbi expresse pro ratione, cur fructus præbendæ ij percipere debeant, subdit Pontifex, cum absentes dici non debeant, sed præsentes, qui tecum, (Episcopum alloquens) pro tuo, & ipsius Ecclesiæ seruitio commorantur: ibique notant Abb. & alij ex eo tex. quod statutum disponens in materia iuris, verificatur etiam in casu ficto, quādo casus fictus, & verus æquiparantur a iure; & in terminis de optione ita voluit Io. An. d. cap. fin.
47 Sexto infertur, † secus videri dicendum in ijs, qui absunt causa studij ex licentia Prælati, vel Papæ, iuxta tex. in c. relatum, & c. tuæ fraternitatis, de cler. non residen. c. licet, de preb. c. fin. de magist. & absolute c. 2. de priuil. in 6. & Conc. Trid. sess. 5. cap. 1. de ref. vt ij optare non possint, cum a iure expresse non æquiparentur præsentibus. Contrarium tamen puto verius, cum non requiratur, quod expresse a iure dicatur, quod pro præsentibus habeantur, sed sufficit, quod in effectu idem illis a iure concedatur, quod præsentibus, vt patet ex ijs, quæ tradit late Curt. d. sect. 4. num. 14. in d. autem iuribus aperte dispo-
48 nitur, † quod absentes causa studij percipiant fructus præbendarum suarum: & hoc est de mente Io. And. Gem. & Franc. post Anchacr. d. c. fin. de consuet. in 6. dum
49 illud solum volunt, † eos, qui non a iure, sed ex priuilegio percipiunt fructus, ac si residerent, optare non posse, & gaudere alijs iuribus, & priuilegijs, quæ præsentibus competunt tam de iure communi, quam ex consuetudine, vel statuto, vt ait Franc. d. cap. fin. in princip. num. 7. quod idem quoque sentire videtur Gig. d. quæst. 63. num. 16. dum ad Franc. se remittit. Infertur denique solutio rationis Arch. & Io. de Lig. d. c. fin. dum probare contendunt, absentes in seruitijs Papæ, vel Ecclesiæ optare non posse, quia consuetudo non sit extendenda; ac simul etiam patet explicatio secundæ rationis per Doct. allatæ ad confirmationem nostræ sententiæ, eiusque solutio, quatenus nobis aduersari videbatur tenentibus contra eos, consuetudinem optandi non esse præter, sed contra ius. Quamquam & aliter ad illam responderi potest, quod nimirum consuetudo contra

ius

50 ius † tunc demum non extendatur ad ca-
ſum fictum, quando ea ita contra ius eſt,
vt vel ea ipſa a iure improbetur, vel id ſal-
tem, quod per eam diſponitur, directè, &
expreſsè reprobetur, non autem ſolum
indirectè; conſuetudo autem optandi nō
51 eſt expreſsè improbata a iure, immo per-
miſſa, ac quodammodo approbata, rationi
atque æquitati innititur, vt tradunt gloſ.
& Doct. d. cap. fin. & nos oſtendimus ſupr.
cap. 2. quæſt. 1. neque id, quod per hanc cō
ſuetudinem, & ſtatutum inducitur, vt anti-
quiores eligant meliores præbendas, cum
vacauerint, improbatur directè, & ex-
preſsè a iure, ſed ſolum indirectè, dum
prohibet, ne beneficia ſine canonica inſti-
tutione obtineantur, & ſimilia, quib. d. cap.
2. quæſt. 2. concl. 1. oſtendimus, conſuetudi
nem optandi eſſe non præter, ſed contra
ius, hoc eſt, contra communes, & genera-
les iuris regulas, non autem ſpecialem, &
expreſſam eadem in re deciſione, ac diſpoſi
tionem. Declaratio vero illa Sacræ Con-
gregationis, vbi tamen adſit, optime proce
dit in caſu, de quo loquitur; tum quod il-
le canonicus, qui habet parochialem ex-
tra ciuitatem, non habetur de iure commu
ni pro præſenti; ſed ille dumtaxat cuius Ca
nonicatui, vel Dignitati ipſa cura annexa
eſt, vt conſtat ex Trid. Conc. ſeſſ. 22. c. 3. de
reform. atque ita ad huius cap. interpreta
tionem eandem Sacram Congregationem
diſtinxiſſe, ac declaraſſe fertur, ac ſentit
Garz. tract. de benef. 3. par. cap. 2. num. 337.
quare hic abſens poterit optare, non ille, &
ſic non obſtat huic poſteriori concluſioni:
tum etiam in odium eius, qui plura benefi-
cia incompatibilia impetrauit; & ſic non
obſtat etiam priori concluſ. quam probabi
lem diximus.

Quodſi tandem petas, quid dicendum
ſit, vbi clericus ab Eccleſia abſit cum fru-
ctuum perceptione, diſtributionibus quo-
tidianis exceptis, non ex priuilegio in iure
ſcripto, ſed ex ſpeciali Sedis Apoſtolicæ
indulgentia, iuxta cap. fin. de reſcript. in 6.
cum ſimil. an is optare poſſit. Breuiter re-
ſpondeo negatiuè, prout reſpondiſſe fer-
tur Sacra Congregatio in d. declaratione
ad cap. 3. ſeſſ. 2[illegible]. & ratio eſſe poteſt, quia,
licet optio ſit quidam fructus beneficij, vt
ſup. diximus; & exceptio diſtributionum
firmare videatur regulam in ceteris rediti-
bus non exceptis, ad §. vt autē, Auth. de nō
alien. Tamen, cum priuilegium, ſeu diſpen
ſatio contra ius ſit res odioſa, & ſtrictè in-
terpretanda, c. 1. & 2. de fil. presb. in 6. non
debet prædicta indulgentia extendi ad fru
ctus beneficij non ita propriè dictos, cu-
iuſmodi eſt optio, niſi forte Summus Ponti
fex in eadem indulgentiā, & conceſſione
fructuum in abſentia vteretur dictione,
quoſcunq; aut alia vniuerſali, quæ quidem
apta eſt etiam comprehendere, quæ im
propriè alicuius nominis, ſeu appella-
tione veniunt, vt late tradit Rebuf. in l. cre
ditorum, circa medium, ff. de verb. ſignif.
Gomeſ. ad reg. de exprim. val. benef. q. 1. &
Tiraq. de retract. lign. §. 1. gl. 7. n. 20. cum
ſeqq. exceptio quoq; nō firmat regulam in
caſibus non exceptis, quando non conſtat
de iure præſeruato ſub regula comprehen
ſio, vel quando induceretur iuris cōis cor-
rectio quoad caſus non exceptos, vt poſt
Fel. c. quoniā frequenter, n. 2. & 3. vt lit. nō
conteſt. atq; alios docet Gonz. d. reg. 8. glo.
13. n. 25. Id autem, præter caſum dictionis
vniuerſalis, de quo mox diximus, tempe-
randum quoq; eſt, vbi expreſſim conſuetu
do eſſet inducta, vel ſtatutū dictaret, quoſ-
uis licitè abſentes optare poſſe, prout etiā
contineri dicitur in vltimo allegata Sacræ
Congregationis declaratione.

QVAERO QVARTO, An optio
poſſit fieri per alium, ſeu an
alius nomine meo poſſit op-
tare;

52 Prima Concluſio Poteſt quis † optare p
procuratorem habentem ſpeciale manda-
tum. ita ex hoc tex. colligunt hic Doct. cō
muniter; inquit. n. textus, poſſ nt, cum va-
cant, per ſe, vel per alios optare præbēdas:
& probatur, tum quia regula eſt, quod pōt
53 † quis per alium id, q..od poteſt facere p
ſe ipſum, c. poteſt quis de reg iur. in 6 &
qui per alium facit, per ſe ipſum facere vi-
detur, c. qui facit, eod tit. & lib. cum ſimil.
54 tum quia † poſſunt per procuratorem, ea
fieri, quæ ſpecialiter non prohibentur, §. 2.
inſt. per quas perſonas, l. 1. § caſus autem,
ff. de procur. cum ibi not. per Doct. Et de
hoc nulla eſt difficultas.

55 Secunda Concl. Poteſt fieri op io† ét a
procur. no habēte ſ. etiam mādatū qui ta-
men

men constitutus sit cum libera, iuxta formam tex.in cap. qui ad agendum, de procur.in 6.ita Io.An. Butr. Gemin. & Franc. d. fin. de consuet. in 6. Ratio est, quia hic
56 procurator † æquiparatur habenti specialem mandatum, vt habetur in d. cap. qui ad agendum, immo & potest ea quæ potest dominus,vt notant glos.& Doct. in l.procurator,cui,ff.de procur.Ad hoc idem allegant Doct.præcit.text.in d. l. procurator, qui quidem optimus est: dicit enim ibi Paul.I.C.procurator,cui generalis,& libera administratio bonorum commissa est,
57 poterit † exigere,nouare, aliud pro alio permutare.

Tertia Conclusio. Si procurator habeat generale mandatum, vel negotiorum gestor optet nomine meo, & ego ratam ha-
58 beam optionem,† valebit optio. ita Arch. Io.And.Gemin.& Franc.d.cap.fin.opt.tex. in l.si ego,ff.de neg. gest. vbi dominium
59 † pecuniæ solutæ negotiorum gestori creditoris acquiritur creditori ratihabitione per eum secuta,& l.communis seruus §.fi. ff.de procur.vbi, si procurator habens generale mandatum,vt vult glos.vel, vt Bart. & alij, nullum habens mandatum rem emat,acquiritur domino possessio,si ratam habeat emptionem. Immo etiam forte idẽ
60 erit,† si quiuis nomine alterius optet, & is ratum habeat, vt satis aperte tenet idem Archid.Io And. Gemin. & Franc. loc. cit. & facit text.in c.accedens,de præbend.& in cap.si tibi absenti, eod. tit. in 6. vbi po-
61 test quis † per alium, seu alius pro eo beneficio inuestiri,eique illud conferri, licet is ius in beneficio non habeat, nisi secuta acceptatione,vt dicitur in cap.si tibi absenti,facit etiam tex.in d.l.communis seruus, §. fin. ff. de procur.secundum intellectum Bart.& aliorum illum exponentium de eo qui nullum habet mandatum: facit & glo. in c.nonnull.§.sunt & alij,ibique Fel.num. 45.& alij,dum volunt, ad impetrandum
62 beneficium † non requiri mandatum saltem speciale. Facit demum text. d.cap.fin. dum absolute permittit, quod per se, vel per alios possit fieri optio. Illud sane cer-
63 tum † mihi est, coniunctam personam sine mandato admitti debere ad optandum; admittitur enim in beneficialibus, vt post
64 Bart.& Imol.voluit † Fel.d.§.sunt & alij, num.45.& 46.satisque colligitur ex tex. d. §.sunt & alij,in fi. qui admittit coniunctã personam etiam in rescriptis ad lites, in quorum tamen impetratione paulo ante requirit speciale mandatum, quod in beneficialibus non requiri, mox ex Fel. & alijs diximus; & alias generaliter admitti de-
65 bet † coniuncta persona,si caueat de rato, vt patet ex tex.d.§.sunt & alij, & l.sed & hæ,in princip.ff.de procur.vbi Doct.Cou. lib.1.var.resolut.cap.6.num 5. Nicol.Moz. tract.de contract. tit. de mandat. num. 23.
66 Sunt autem † hæ personæ coniunctæ,quæ sine mandato admittuntur,parentes,liberi, fratres,affines,& liberti, vt habetur in d.l. sed & hæ,in princip.ff.de procur.cum hoc
67 discrimine, † quod ascendentes,& descẽdentes admittuntur vsque in infinitum, vt voluit ibi glos.in verbo,liberi, ceteri coniuncti intelliguntur, & admittuntur vsque ad quartum gradũ,vt probat Felin.d.§.sunt & alij,num.60.Bald.& Doct.d.l.sed & hæ, & Couar.d.num.5.in princip. vltra quartũ autem gradum arbitrarium est iudici, qui dicantur coniuncti, vt ibid. dicit Felin. & num.præcedenti,vbi etiam post Abb.num. 10.& alios tradit, vltra quartum gradum attendi debere consuetudinem patriæ, vel etiam Curiæ,in qua facienda est impetratio;& præterea affectionem, quod & late ostendit Menoch.de arbitr.iud.lib.2. cent. 2.casu 146.num.5. 6.& 8. Plura de coniuncta persona,quando admittenda sit in iudicio,vel extra, & quomodo, prẽter Doct. d.§.sunt & alij,& l.sed & hæ, cæterosque Doct.allegatos,videndus est nouissime Fernan. Vasq.lib.2. controu. vsu freq. cap.23. num.6.7.8.9.12.& 13.vbi hanc rem examinat.quem Auctorem nunc dumtaxat prodeũtem post primam huius operis editionem vidimus, & caute in aliquibus legendum admonemus. Secus autem dicendum
68 erit † de canonico,aut alias coniuncto cõiunctione spirituali; nam non poterit pro alio sine mandato impetrare, aut acceptare beneficium,vt in specie tradunt Specul. tit.de rescript.præsentatione, §.ratione autem impetrantis,vers.sed, numquid Canonicus,Io.And.d.§.sunt & alij, & ibi late Fel.num. 55. quare idem dicendum erit in optione. In omnem vero casum etiam in coniuncta persona carnali coniunctione

requi-

69 † requiritur ratihabitio, vt post Host. Ioa. And. & Imo. in cap. ex parte, de rescrip. tradit Fel d. §. sunt & alij, num. 53. illudque solum differt a ceteris, quod sine mandato cum cautione de rato omnino admitti debet, vt ex Doct. supr. cit. liquet, & Ias. in l. exigendi, limit. 12. C. de procur. qua tamẽ in re illud probabile mihi est; quod, vbi cõiunctus, de cuius interesse agitur, sciret, cõiunctum pro se agere, vel negotium gerere, idque pateretur, inde resultaret tacitum mandatum, ita, vt necessaria non sit ratihabitio, vt ex Alex. l. sæpe, num. 88. ff. de re iud. de communi attestante, But. & Imo. in cap. ex parte Decani, eod. titul. & alijs tradit Vasq. d. cap. 23 controuersi. freq. n. 6. licet ipse dissentiat, vbi in iudicio coniunctus agit; quod & ego facile admitto, propter maximum præiudicium, quod ex iudicijs paratur, non autem sic in extraiudicialibus maxime leuioris momenti, qualis est mutatio præbendæ, quæ fit per optionem, & vt plurimũ melioris, ac pinguioris, vel certe rationabiliter gratioris. Quodsi quæratur, An interim, dum sequatur ratificatio optionis per antiquiores, iuniores possint optare; Respondeo probabile mihi esse,
70 † quod absolutè optare non possint, arg. tex. cum ibi not. in cap. si tibi absenti, de præbe. in 6. vbi collator non potest resilire a collatione per alium absenti facta, nec potest fieri alia collatio pendente accepta tione, seu tempore ad acceptandum, quod idem fere habetur in clem. cum ei, quem, §. secus, cum ibi trad. per Card. & alios, de concess. præbend. conditionaliter vero poterunt, sic, vbi per antiquiorem optio non ratificetur, vel non intra debitum tempus, opto vacantem, & si is optauerit legitimè, opto illius præbendam, per ea, quæ dicam infr. cap. seq. quæst. 1. conclus. 1. & cap. 6. quæst. 3. ad fin.

QVAERO QVINTO, An Clericus Ecclesiæ Collegiatæ, qui non sit in sacris constitutus optare possit.

71 Præmitto primo, regulariter † clericum Ecclesiæ cuiuslibet Cathedralis, aut Collegiatæ ad effectum, vt habeat vocem in Capitulo, debere saltem esse constitutum in ordine Subdiaconatus; ita expresè disponitur in clemen. vt ij, qui, quæ est 2. de æt. & qual. & ord. præficien. vbi glo. & Doct. eam rem tum adnotarunt, tum latius quoque pertractarunt. idem etiam cauentur in Trident. Concil. sess. 22. cap. quarto, de re-
72 format. Subdiaconatus autem † primus est ex sacris ordinibus, vt glos. & Doct. omnes d. clement. 2. tradiderunt, constatque ex cap. primo, & cap. erubescant, totaque fere distinct. 32. quidquid antiquioribus Canonibus sancitum fuerit, de quibus dist. 31. fere per totam.

Præmitto secundo, quosdam actus Cle-
73 ricorum Ecclesiæ Collegiatæ † dici Collegiales, qui sine toto Collegio, eiusue maio-
74 ri parte expediri non possunt, prout † est regulariter electio, vt patet ex toto fere titul. de election. ext. & in 6. quidam sunt
75 † non collegiales, qui expediuntur ab illis Clericis tamquam a singulis, seu a priuatis
76 prout † est passiua delegatio causæ, eiusq; cognitio, cap. statutum, de rescrip. in 6. agere pro præbenda, cap. ex litteris, de probat. Episcopum associare, fructusque percipere, cap. de cætero, & cap. ad audientiam de cler. non resid. cum sim. Ecclesiam defendere, cap. ex parte, de concess. præben. cap. generali, de elect. & cap. secundo, de reb. Eccles. non alien. in 6. habere stallum in Choro, cap. dilectus il 1. de præben. cum suis concord. ita fere distinguit glos. dict. clement. 2. in princip. verb. in Capitulo, quam ibi Paul. Zenzel. Card. & alij sequuntur. His positis, sit.

Prima Conclusio. Clericus Ecclesiæ Ca-
77 thedralis, seu Collegiatæ † optare potest præbendam, & domum vacantem, quamuis non sit constitutus in sacris, seu in ordine Subdiaconatus. ita expresè tradit glo. dict. clem. 2. in princip. verb. in Capitulo, quam glos. satis sequitur ibid. Card. quæst. nona, & ceteri fere omnes interpretes, & Hier. Gonzal. quem non nisi post hæc scripta vidi, ad reg. 8. Cancell. glos. 34. num. 128. & seq. Mouentur autem omnes ob eã
78 rationem, quod † actus iste, nimirum optionis, non sit Collegialis, & competat ex canonia, & præbenda, non ex voce Capituli; verum nullum horum probant glo. & Doct. loc alleg. ego autem primum illud, quod nimirum actus optandi non sit actus collegialis, ex eo probo, quod, licet ius ipsum optãdi inductum seu ex statuto, seu

etiam

etiam ex consuetudine dici possit compe-
tere ipsi capitulo, vt admonuimus supr.
hoc eod.tract.de Option cap.primo,quæ-
stio.1.secunda, num.decimo quinto, cum
seqq.& cap.sexto,quæst.quinta,num.52.ta
men actus ipse optandi, seu ipsa actualis
optio competit Clericis, non vt Collegiũ
constituunt, sed vt singulis,vnde videmus
aliquos præferri alijs in optando,nimirum
antiquiores iunioribus,vt supr.cap.primo,
quæst.secunda, num.15.cap.quarto,quęst.
prima,concl.4.& cap.quinto,quæst.prima
conclus.quinta,& quod magis ad rem no-
stram facit, dict.cap.quinto,quæst.tertia,
conclus.prima demonstramus, vel non es-
se necessarium consensum Capituli, sed
sufficere, vt optantes notificent capitulo
optionem a se factam,& consensum requi
rant,licet non obtineant, eo, quod optent
vigore consuetudinis iam inductæ,vel cer
tè consensus ille requiritur ad hoc solum,
vt admittantur ad prębendam,seu domum
optatam,non autem ad hoc, vt optent. ex
78 quo etiam patet † tertium,quod nimirum
optare non competat, aut pendeat ex vo-
ce Capituli,nimirum ex eo, quod quis ha-
beat vocem actiuam in Capitulo, sed ad
summum ex voce passiua, quæ quidem
79 † non denegatur etiam non constituto in
sacris,vt inter cæteros adnotauit Card.d.
clem.2.in princip. num. 13. seu quæst.10.
& ibid. Laudun. Anch. & alij. Denique
quod optio regulariter competat ex cano
80 nia seu prębenda † quod erat alterum as-
sumptum, sed non probatum a glos. ex eo
probari potest,quod supr. cap. 3. quęst.3.
diximus,satisque comprobauimus,regula
riter in Canonicatibus dumtaxat, & præ-
bendis locum habere optionem, & cap.1.
quęst.2.& cap.quarto,quęst.prima,concl.
2.Canonicis ius optandi pręcipue compe
tere, vt constat ex dict. cap.fin.

Secunda Conclusio. Potest consuetudi-
81 ne, & statuto induci, vt clericus Ecclesię
Collegiatę non constitutis in sacris prę-
bendam,seu domum optare non possit. ita
glos.d.clem.2.in princip.verb.in Capitulo
cum enim dixisset, puto quod talis Cano
nicus non in sacris præbendam,& domum
optare possit, sicut constitutus sacris, sta-
tim subijcit: si Ecclesiæ statutum,vel con-
suetudo non obuiet; quam glos. ibi Anch.
& alij approbarunt; id tamen neque glos.
neque Doct.comprobarunt; nos vero illa
generali ratione comprobare possumus,
82 quod † magna est vis consuetudinis, cap.
cum consuetudinis, de consuet. eaque
83 induci potest † etiam contra ius, modo
non inferat grauamen Ecclesijs, sitque ra-
tionabilis,& legitime præscripta,cap.1.&
cap.fin.cum vtrobiq; not.eod.tit. statutum
84 vero Ecclesiæ † pręterquam quod regula-
riter exæquatur consuetudini, cap.1. cum
ibi traditis per glos.& Doct. de constit. in
85 6.adhuc regulariter fieri † potest ab infe-
rioribus,non solum vbi non obuiet iuri cõ
muni; vt constat ex tex.vbi glos. & Doct.
85 in cap.quod† super his,de maior.& obed.
& in clem.ne Romani, cum simil. sed &
contra ius,vbi agitur solum de præiudican
do iuri quærendo non quæsito, vt ostendi-
mus in materia optionis hoc eod. tractat.
cap.secundo,quæst.3.ante med. In casu au
86 tem nostro adest rationabilitas, † nimirũ,
vt ij,qui diuinis in Cathedralibus,vel Col-
legiatis Ecclesijs sunt mancipati officijs,
ad suscipiendos sacros ordines propensiùs
inuitentur; quam rationabilitatem in simili
casu his planè verbis approbauit Conci-
lium Viennense d.clem.vt ij,qui in primis
verbis,de æt.& qual.& ord.præf.Præterea
id contra ius non videtur; immo potiùs ip
sa consuetudo, seu statutum optandi, sal-
tem vbi præbendæ sunt distinctæ,contra
ius est, vt fusè ostendimus supr.hoc eod.
tract.de Option.cap.2.fere per tot.sed vbi
etiam contra ius esset, quod Clericus Ec-
clesiæ collegiatæ in sacris non constitutus
optare non possit, adhuc non agitur de
præiudicando iuri Ecclesię quæsito, sed
quærendo,per ea,quæ nos in casu conuer
so tradidimus d.cap.2. quæst. 3. circa me-
dium,& in simil.glos.d.cle.vt ij, qui, verb.
in posterum; per illud enim statutum, &
consuetudinem prouidebitur optionibus
in posternm faciendis, non autem iam fa-
ctis. Denique hæc ipsa nostra conclusio
ex ijs optimè in fortioribus teminis con-
firmatur,quibus infr.hoc eod.tractat.de
Option. cap. 8. quæst.3. concl.2. ostende-
mus,posse per statutum Ecclesia simul, &
Episcopi tolli ab Ecclesiæ tam consuetudi-
nem, quam statutum optandi: si enim po-
test in totum tolli statutum,& consuetudo
optandi,

optandi, proculdubio poterit multo magis tolli solum quoad hoc, vt ij, qui non sunt in sacris, optare non possint; nam cui licet, quod est plus, & maius, licet quod est minus, pluri; & maiori inest in eo iur. vulg. cum ibi not.

87 Tertia Conclusio. Clericus, † qui per Summum Pontificem fuerit dispensatus, vt non teneatur ad ordinem requisitum intra annum promoueri, adhuc post annum poterit optare, vt post Io. And. d. clem. vt ij, qui, ad glos. in Verb. annexi, de ætat. & qual. & ord. præfic. tradit Burgas. in tract. de irregul. & dispensat. par. 2. tit. de interpretat. dispensat. num. 25. quare ex mente

88 eorundem secus dicendum erit † in eo, qui non fuerit dispensatus; nam post annum infra, quem non est promotus ad ordinem requisitum, non poterit amplius optare, donec promoueatur. Cui decisioni tunc non obstabit quod paulo ante diximus, actum optandi propriè non esse actum Collegialem, sed singularem, & prouenire ex canonia, & præbenda; nam hoc admisso, dicitur, tunc propter culpam sicut in pœnam priuatur dimidia distributionum d. clem. 2. §. illi vero, ita etiam priuari iure optandi.

QVAERO SEXTO, An cæcus, mutus, surdus, aut aliter corpore vitiatus optare possit.

39 Premitto primo, † corpore vitiatos regulariter a sacris ordinibus suscipiendis, eorumque ministerio repelli, cap. hinc etenim, 49. dist. cap. 2. & tot. tit. de corp. vitiat. cap. qui in aliquo, dist. 51. cap. 2. vbi Abb. & alij, de cler. ægrot. vel debil. late inter ceteros Albert. Trot. de vero & perfect. cler. lib. 2. cap. 16. Host. in sum. tit. de corp. vitiat. Couar. in relect. clem. si furiosus, 1. part. in initio, num. 5. Ignat. Lopez in addit. ad prax. crim. Diaz cap. 17. nuper edito, Gonzal. a Villadieg. in tract. de irregular. tit. de corpor. vitiat. fusissimè Sim. Maiol. in simil. tract. lib. 1. c. 13. vsque ad 22. & Paul. Burgas. eod. tract. part. 5. tit. de corp. vitiat. fol. mihi 108. quorum vterque id latius prosequitur in singulis corporis vitijs, & defectibus. Qua tamen in re nonnulla hic breuiter adnotanda sunt. Primum, quod hodie non tam exacta deformitatis ratio habetur, vt antiquitus Leuit. 21. sed sola deformitas repellit hominem a sacris ordinibus, quæ sacra ministeria tractare impedit, vt omnes citati Doct. adnotarunt, præcipuè vero Lopez d. cap. decimoseptimo, num. sexto, vel si magnum scandalum generet, vt indicat idem Lopez d. cap. 17. num. 8. aperte vero, & late tradunt ceteri præc. Doct.

91 Secundo, quod ad hoc statim sequitur, notandum est, deformitatis vitium impedimentum præstare quoad ordines suscipiendos, quia quoad susceptos tantum inducitur irregularitas in illo actu ordinis, qui ob insignem deformitatem, vel defectum impeditur corporis vitio, vt pluribus inter cæteros comprobat Lopez d. cap. 17. num.

92 7. Tertio, quod, si † quis membrum sibi propria culpa absciderit, irregularis efficitur, ne promoueri possit, etiam si ea abscissio nullum ordini impedimentum præstet, seu insignem deformitatem inducat, vt probant fusè Couar. d. 1. part. in initio, num. 6. & Lopez d. cap. 17. num. 8. Quarto, quod exceptis casibus iure expressis, quibus inducitur deformitas impediens, aut non impediens, quos retulit inter alios Burgas. d. tit. de corp. vitiat num. 4. in cæteris, quænam deformitas inducat irregularitatem, impedimentumque ordinis suscipiendi, relinquitur Episcopi iudicio, prout tradunt, de communiq; testantur Couar. d. num. 5. Lopez d. cap. 17. num. 16. & Menoch. lib. 2. de arbitr. iud. cas. 226. num. 8.

93 Quinto & postremo notandum † in hac irregularitate, quæ ex corporis vitio inducitur, regulariter per solum Papam dispensari posse, vt ex communi resoluunt Cou. loc. citat. num. 7. Lopez d. cap. 17. num. 15. & Villadieg. d. tractat. de irregularit. cap.

94 vltim. Cum autem dispensatio † sit stricti iuris, cap. 1. & 2. de fil. præsbyt. in 6. cap. cum illis, de præb. eod. lib. cum ibi not. &

94 suis simil. fit, † vt dispensatus ad ordines minores non censeatur ad maiores, & dispensatus simpliciter ad ordines non censeatur dispensatus ad beneficium, nisi forte ad vnum simplex; dispensatusque ad beneficium simplex non censeatur dispensatus ad beneficium curatum, aut requirens personalem residentiam, vt constat ex Doct. in cit. iur. Maiol. dict. tract. de irregular. lib. primo, cap. 8. num. septimo,

N iuncto

iuncto l.b. 5. cap. 51. num. 10. & Burgaſ. eod. tract. de irregul. par. 2. tit. de interpr. extenſ. & reſtrict. diſpenſat. fere per totū fol. mihi 32. & tit. de differ. & commun. diuerſ. termin. fol. mihi 39. num. 7. 11. 26. 29.
97 & ſeq. vbi etiam docent, † diſpenſatum in maiori cenſeri diſpenſatum in minori, quod in illo maiori ineſt, per text. in cap. per venerabilem, qui fil. ſint legit. ex quo Doct. omnes colligunt, in materia diſpenſationis admitti argumentum a maiori ad minus in eum ſenſum, quem mox diximus nimirum, quod conceſſa diſpenſatione quo ad maius, cenſetur etiam conceſſa quoad minus, quod in illo maiori ineſt; non autem in eum ſenſum, in quo accepit. Couar. epit. de ſponſ. & matr. 2. par. cap. 7. §. 8. num. 6. vt nimirum poteſtas diſpenſandi contra ius, vt fauorabilis, ſit extendenda; quod etiam aduerſatur ei, quod idemmet paulo ante num. 2. circa principium, dixerat, diſpenſationem ſtrictè intelligendam eſſe, nec admitti debere extra caſum in ea expreſſum. niſi tamen vtramque opinionem conciliando, & in proprijs terminis intelligendo dicere velimus, ipſam
99 quidem poteſtatem diſpenſandi † fauorabilem eſſe, & extendendam, quomodo loquitur Couar. d. num. 6. & alij per eum allegati, huius vero poteſtatis exercitium, ſeu ipſam diſpenſationem eſſe ſtricti iuris, atque adeo nullatenus extendendam, niſi
100 † ad ea, quæ naturaliter, & neceſſario conſequuntur. vt ſatis oſtendit Burgaſ. d. 2. part. tit. de diuerſit. & communit. diuerſ. termin. in mater. diſpenſat. num. 33. & 34.
101 exemplificans † in eo, qui diſpenſatur ſuper pluralitate beneficiorum, vt cenſeatur etiam diſpenſatus ſuper reſidentia illis beneficijs annexa; & in minore diſpenſato, vt habeat beneficium curatum, quod videatur etiam cum eo diſpenſatum, vt non teneatur promoueri ad ſacerdotium intra annum: atque ita reperi hanc conciliationem ſeu diſtinctionem afferri, & teneri per Felin. in cap. poſtulaſti, num. 9. verſic. conſidera ſecundo, & num. 10. verſ. limita quarto, cum ſeq. de reſcript.

Præmitto ſecundo, quod, licet forte de iure communi antiquo, vt voluit inter cæteros Abb. cap. 2. num. 5. de inſtit. non eſſet alicui præbendæ neceſſario annexus aliquis ordo, Dignitatibus exceptis, vt in c. 1. de æt. & qualit. tamen † poſt Trid. Concilium ſeſſ. 24. cap. 12. de reformat. ſaltem in Eccleſijs Cathedralibus, dimidiæ parti præbendarum, ſeu Canonicatuum annexus eſt ordo Sacerdotij, alteri vero dimidiæ Subdiaconatus, & Diaconatus; quibuſdam etiam annexus eſt aliquis ordo ex ſtatuto, vel conſuetudine alicuius Eccleſiæ, aut etiam ex primæua inſtitutione, vt tradit gloſ. communiter recepta d. clem. vt ij, qui, verb annexi, de ætat. & qual. qui
104 quidem debent ſuſcipi † intra annum a præbendatis, ſeu aliter beneficiatis in Eccleſijs cathedralibus, ſeu collegiatis, vt cauetur in d. clem. vt ij, qui, §. illi vero, & Trident. Concil. ſeſſ. 22. cap. 4. de reform. neq;
105 † Canonicatum, portionem, aut dignitatem in ijs Eccleſijs poterit quis obtinere, niſi qui eo ordine ſacro ſit initiatus, quem illa Dignitas, præbenda, aut portio requirit, aut in ea ſaltem ætate conſtitutus ſit, vt initiari valeat infra tempus a iure, & a Sancta Synodo ſtatutum, hoc eſt, intra annum, vt conſtat ex dict. ſeſſ. 22. cap. 4. & ſeſſ. 24. cap. 12. de reform. necnon ex cap. licet canon. & cap. cum ex eo, de elect. in 6. cap. tertio, cum ſeqq. de ætat. & qual. & ordin. præficien. cum ibi not. per Gloſ. & Doct.

Præmitto tertio, quod connexorum
106 † idem eſt iudicium, &, quod in vno connexorum ſtatuitur, ad aliud extenditur, l. cum actum, ff. de negot. geſt. l. plerumq; ff. de ædil. edic. cap. tranſlato, de conſtit.
107 cum ſimil. ideoque valebit † argumentum ſaltem negatiuum ab vno connexorum ad aliud connexum; quo ſpectat, quod late tradit Euerard. in loc. a deſtructione anteced. ad deſtruct. conſequent. quod quando conſequens ſequitur ad antecedens frequenter, & vt plurimum, & non neceſſario, aut termini ſunt conuertibiles, tunc deſtructo antecedenti deſtrui conſequens; exemplificans in viſitatione, quæ antecedens eſt, & procuratione, quę eſt conſequens; nam ſublata viſitatione, tollitur procuratio, ſic igitur vbi beneficium requirit aliquem ordinem, cum ijs annexus ſit antecedenter vel in actu, vel in potentia, proxima, ita, vt intra annum promoueri poſſit, & debeat qui illud beneficium

neficium obtinet, iuxta supra dicta in præ
ced. præmiss. si quis in habilis sit ad ordi-
108 nes,† proculdubio inhabilis quoque erit
ad beneficia actusque ab ijs necessario de
pendentes. His positis totam hanc quæ-
stionem nonnullis propositis conclusioni-
bus breuiter absoluemus.

Prima Conclusio. Vbi aliquis propter
aliquod corporis vitium repellitur ab or-
dinibus annexis alicui præbendæ,vel bene
ficio in Ecclesia Cathedrali, vel collegia-
109 ta, † non poterit quoque in ea Ecclesia
optare vacantem præbendam, aut portio-
nem. Patet hæc conclusio: nam, vt paulo
ante diximus, inhabilis ad ordinis inhabi-
lis quoque est ad beneficium; inhabilis ve
ro ad beneficium multo magis repellen-
dus est ab actu, qui non fit nisi a præben-
dato, & beneficiato, cuiusmodi est optio
vt quæst.præceden. concl. 1. ex glos.dict.
clemen.vt ij, qui, Verb.in Capitulo, de
ætat.& qual. alijsque latius ostendimus.
110 Hinc infertur, cæcum † qui repellitur
ab ordine suscipiendo, & beneficio obti-
nendo, vt satis constat ex Simon. Maiol.
dict. tract.de irregular.lib.primo, cap. 20.
iunctis supra deductis in præmiss. vlt. non
111 † posse quoque optare, cum optio sup-
ponat beneficium; & hoc forte voluit
Paul. Granut. in Addit. ad Iac. Simonet.
tractat. de reseruat. benefic. cap.45. verb.
non possit, dum probare contendit, cæ-
cum optare non posse, de quo tamen la-
tius infr. conclus.4.Infertur secundo,idem
112 dicendum † de muto, qui repellendus
est ab ordinibus, iuxta late tradita per Ma
iol.dict.lib.primo, cap. 26. Tertio idem
113 de † surdo similiter, qui tamquam irre-
gularis repellitur ab ordinibus vt fusè pro
bat idem Maiol.dict.lib.1.cap.25. atque
adeo a beneficijs requirentibus ordinem,
& consequenter etiam ab optione, iuxta
superius per nos latius deducta. Denique
114 idem † de alijs corporis defectibus re-
pellentibus ab ordinibus, de quibus late
inter alios Maiol dict. lib. primo, cap.13.
vsque ad 27.

Secunda Conclusio. Corpore vitiatus
115 dispensatus ad ordines etiam † maiores
non poterit optare præbendam vacantem
Probatur hæc conclusio: nam dispensa-
tus ad ordines non ideo est dispensatus ad
beneficium, nisi forte ad vnum simplex,
vt sup. 1.præmiss. demonstrauimus, quam-
uis autem Dignitas, canonicatus,aut por
tio in Ecclesia cathedrali, vel collegiata
dici possit simplex beneficium, quatenus
est sine cura, absolute tamen simplex dic;
non potest, quoniam requirit persona-
lem residentiam, quod ex communi vsu
loquendi facit, vt beneficium simplex non
dicatur: quod si beneficium huiusmodi il-
le dispensatus obtinere non potest, neque
ei competere poterit ius optandi, quod
a Canonia, ac beneficio prouenit, vt mox
diximus.

Tertia Conclusio. Dispensatus, vt ob-
tineat beneficium in Ecclesia Cathedrali,
116 vel collegiata, eo ipso † optare poterit
vacantem præbendam, seu portionem,
vbi viget consuetudo, extatue legitimum
statutum optandi. Ratio manifesta est;
quoniam, vt iam ostendimus, ius optandi
ex beneficio competit, eique annexum est
consequenter, atque adeo qui beneficium
obtinere potest, poterit & optare, modo
suo id fiat loco, & tempore, aliudque ca
nonicum impedimentum non obstet, de
quibus impedimentis latius supra egimus
hucusque in hoc tractatu, & deinceps vs-
que ad finem differemus.

117 Quarta Conclusio. Clericus † qui cæ-
cus factus est postquam beneficium in Ec-
clesia aliqua, Cathedrali, vel Collegiata
obtinuit, non ideo excludendus est ab op-
tione, quæ deinceps facienda occurrat.
probatur hæc conclusio primo, quia
118 † cæcis potius miserendum est, & de
nouo subueniendum cap. licet, de cens.
neque est addenda afflictio afflicto, cap.
satis peruersum, septima distinct. cum
simil. secundo, quia infirmitas, & inhabi-
119 litas superueniens † non debet aliquem
priuare iure quæsito, antequam huiusmo-
di inhabilitas superueniret, vt constat ex
cap. præcepta canonum 55. distinct. cap.
cum percussio, 7.quæst.prima,& cap. 1.2.
& pen. de cler. ægrot. & debil. & cap. 1.
eod.tit.in 6.cum simil.ex quibus fere iuri-
bus Nauar. cons. 1. sub tit. de cler.ægrot.
120 volum. 1.respondit, quod non debet cle
ricus etiam propter amentiam priuari
beneficijs, quæ obtinet; magis vero in
terminis nostris Abb. consil. 47. volum. 1.

N 2 fere

121 ferè per totum probat † cæcum capacē esse dignitatis etiam Ecclesiasticæ, ad quā ius aliquod habebat ante cæcitatem: at vero certum est, statim, ac quis canonicus est, & beneficiatus in Ecclesia Collegiata, vbi adest consuetudo, vel statutum optandi, posse eueniente casu optare, habereq; ius optandi, quod ex canonia, & huiusmodi beneficio prouenit, vt tum alibi sæpe in hoc tract. tum quæst. præc. concl. 1. docuimus. Cum autem Abb. d. cons. 47. aperte loquatur de dignitate quoque Ecclesiastica, non est admittenda responsio Granut. loco inferius allegando, Abb. loqui in profanis. Verum probatur quoq; ex eo, quod in fortioribus terminis docet Sim. Maiol. d. lib. 1. cap. 20. num. 3. post Butr. in cap. licet, de elect. & Iacobat. in tract. de Concil. lib. 3. art. 1. vers. & idem, si sit furiosus, nimirum
122 quod, licet † cæcus in Papam non sit eligendus, tamen electus manebit in sede.

Ex his igitur patet Paul. Granut. in add. ad Simon. d. tract. de reseru. benef. cap. 45. verb. non possit, dum ait, illud esse confesso cæcum optare non posse, quem secutus est etiam Hier. Gonz. ad reg. 8. Canc. glos. 34. num. 60. & 73. cum seq. vbi id ipsum tradit de laborante morbo comitiali, vbi optanda sit præbenda spiritualis, vel habens ordinem sacrum, ac ministerium in altari, longè errasse, si in eum sensum id asserunt, vt is, qui cæcitatem post obtentum beneficiū contraxit, ad optionem nullatenus admittatur. neque id vllatenus probat tex. quem ipsi adducunt in cap. hinc etenim, 49. dist.
123 solum enim ibi dicitur, quod † cæci non possunt afferre panes Domino, seu esse Sacerdotes: at vero multi sunt Canonicatus, & pleraque beneficia in Ecclesijs etiam Collegiatis, quæ non requirunt ordinem Sacerdotalem, vt constat etiam ex Concil. Trid. sess. 24. cap. 12. de reform. quin etiam ordo sacer non requiritur ad hoc, vt quis optare possit, cum is quoque, qui non est in sacris ab optione non sit excludendus, vt satis ostendimus quæst. præc. concl. 1. & 3. Accedit, quod, vbi etiam in eo canone probaretur, cæcos esse incapaces beneficiorum, adhuc solum probaret quoad beneficia acquirenda post cæcitatem, non autem, quod retinere non posset Clericus beneficium iam obtentum, eiusque iuribus vti; neque enim in optione acquiritur nouus titulus, seu beneficium, sed solum mutatur præbenda, vt infr. cap. septimo, quæst. 1. latius demonstrabimus. quod etiam ex eo confirmatur, quod Sacerdos, qui propter abscissionem dimidiæ palmæ celebrare non potest, non debet tamen prohiberi, quin cæteris Sacerdotalibus fungatur officijs, cap. presbyterum, de cler. ægrot. vel debil. Illa vero decisio Rot. Rom. allegata per Granut. loc. cit. qua tentum fuisse ait in vna Salamantina integræ portionis die 24. Aprilis 1582. coram R. P. D. Aldobrandino postea in Amplissimum Cardinalium cœtum cooptato, ac tandem propter singularem doctrinam, pietatem, prudentiam, cæterasque omnes animi dotes, ac virtutes ad Summi Pontificatus verticem diuinitus euecto, cæcum
125 optare non posse, ita † est intelligenda, vt sacrum illud Adiutorium non Romanæ modo vrbi sed vniuerso orbi admirandum dumtaxat voluerit, quod, cum cæcus regulariter ab ordine, & beneficio repellatur, consequenter quoque ab optione, quæ a beneficio pendet, repellendus sit, iuxta ea quæ supr. concl. 1. latius deduximus. Nisi etiam velimus eam decisionem intelligere in casibus, quibus ex speciali consuetudine, vel statuto optaretur non sola præbenda, sed etiam titulus, vt puta Canonicatus, aut portio dimidia, vel integra; nam id verum erit, quia tunc agitur de beneficio obtinendo. quod idem erit dicendum vbi necessario esset suscipiendus aliquis ordo præsertim sacer, vt præbendam obtineat, quam valeat quis optare: nam huiusmodi irregularitates etiam ab ordine sacro repellunt, vt initio huius quæst. præmisimus.

Quinta Conclusio. Quod de cæco dictum est, idem quoque dicendum
126 puto † de surdo, muto, & alijs similibus corpore vitiatis, vt nimirum si huiusmodi vitium contraxerunt post obtentum beneficium in Ecclesia, in qua viget ius optandi, ab optione arcendi non sint. Probatur hæc conclusio ijsdem fere rationibus, quibus Superior, eadem enim in hac quoque locum habent, cum par sit cæcitatis, cæterorumque defectuum ratio, vt sentit

Gonzal

Gonzal.d.num.72.& 74. cum ibi per eum allegat; Ideoque diutius in ea confirmanda non immoror: illud tamen non omittens, quod post Iacobat. loc. cit. & alios ad rem nostram tradit Maiol.d.lib.1. cap.
127 25.num.4. quod, † licet surdus in Papam non sit eligendus, electus tamen manebit, quod & de cæteris quoque defectibus tradit eod.tract.de irregul. lib.2. c.4. num.3.

QVAERO SEPTIMO, An, & qñ ob animi vitium, & defectum Clericus ab optione repellendus sit.

Diximus in quæst.præceden. de corporis vitio, & defectu, quomodo clericum ab optione repellat; videndum nunc est de animi defectibus. & hi quidem, vel sút delicta, vt homicidium, fornicatio, & huiusmodi; vel censuræ, vt excommunicatio, suspensio, & interdictum, vel pœnę, vt irregularitas, priuatio beneficij, depositio, & similia. de Excommunicatione diximus sup.quæst.1.de cæteris aliquid in hac quæst.dicendum est.

Prima Conclusio. Peccator etiam no-
128 torius regulariter vt sic † non est arcendus ab optione. probatur hæc conclusio in fortioribus terminis ex tex. in cap.vestra, & cap.fin.de cohabit.cler.& mul. vbi habetur, quod peccator quantumuis crimi-
129 nosus † non debet in officijs euitari; idque procedit, etiam si sit notorius, vt tradit glos. Vinc. d. cap. fi. verbo proposito & licet dict. cap. fin. excipiatur notorius
130 † fornicator, decernaturque eum debe-
131 re euitari in officijs; tamen † id non puto procedere in optione, cum ea non necessario fiat in Ecclesia, neque sit actus diuini officij, vt de se patet, neque ea sit necessario actus Collegialis, aut Collegialiter faciendus, vt supr. quæst.5. conclus. 1.demonstrauimus.

Ampliatur vero hæc conclus. primo, vt
132 procedat † etiamsi crimen illud induceret suspensionem ab ordine, seu eius executione; nam, cum optio non requirat necessario ordinem præsertim sacrum, vt d.conclus.1.ostendimus, atq; adeo actus ordinis non sit, vt de se patet, sequitur etiã suspensionem ab ordine efficere non posse vt quis ab optione repellatur. Secundo am
133 pliatur, vt procedat conclusio † licet crimen induceret irregularitatem, vt dicetur infr.conclus.seq. Limitatur autem hæc
134 ipsa conclusio, vt non procedat † vbi crimen illud induceret priuationem beneficij, vel etiam depositionem, aut suspensionem ab eodem, aut etiamsi per iudicẽ priuatus, suspensus, vel depositus fuerit. nã cum optio pendeat a beneficio, vt supra sæpius diximus, clericus, qui eo priuatur, ab illoue suspenditur, vel deponitur, non poterit quoq; optare, cum sublato antecedenti tollatur quoq; consequens, & dependens iur.vulgar. Quod tamen deinde subli
135 mitandum est, nisi a sententia declaratoria, vel condemnatoria, & inflictiua huiusmodi pœnarum legitime appellatũ fuerit; nam appellatio legitima suspendit iudicatum quoad futurum, & quoad presens illud extinguit, l.fin.ff.ad Turpil.cap. si a iudice de appell.in 6. cum simil. Qui autem sint casus, in quibus clericus ipso iure sit priuatus, vel veniat priuandus beneficio, videndi sunt inter cæteros Diaz in prax. crimin.canon.cap.123.alias 131.iuxta nouam additionem ab Ignat. Lopez editam, num.5.Clar.in Pract. crim. quæst.73.num. 5. cum duob. seqq. Rebuf. in prax. benef. 3.par.tit.1. qui est de mod.amitten. benef. & Gregor.Tholos. in tract. de benef. cap. 26. & 33. Casus vero, in quibus clericus ipso iure, suspensus est a beneficio, recenset inter alios Burgas.d.tract.de irregul.& dispensat.par.6.tit.de suspens. n.38. & seq. Siluest. verb.suspensio, n.6.& Nau.in Man. Confess.cap.27.num.154.vsq; ad 158. Casus denique depositionis collectos habes apud Bertach.tract.de Episc.8.part. lib.4. tit.de caus.mater.degradat.& Burgas.dict. part.6.tit.de sent.deposit.nu.14.& 24.cum duob.seqq.

136 Secunda Conclusio. Irregularitas † precedens receptionem ordinis, aut beneficij impedit quoq; optionem. Probatur hæc cõclusio ex ijs, quæ quæst.præceden. fere per totam latius deduximus, ostendentes eum qui propter corporis vitium repellitur a beneficio, vel ordine illi annexo, repelli etiam consequenter ab ipsa optione, quoniam sublato antecedenti tollitur etiam consequens, & de hoc nulla est difficultas. sic intelligi potest Gonzal. dict. glos. 34. dum nu.72. tradit, irregularem non pos

se optare nouam præbendam spiritualem, & nouum, ac distinctum titulum consequi & num.74. laborantem morbo caduco nō posse optare dimidiam portionem habentem annexum ordinem sacrum, ac ministerium in altari, necnon nouam collationem requirentem, quia ad tale beneficium est irregularis, late Rebuf. de pacif. possess. nu. 226. Maiol. de irreg. lib. 2. cap. 16. Caputaq. decis. 7. & 135. par. 1. ac decis. 48 & 236. p.
137 2. Limitatur vero hæc conclusio, vt † dispensatus super irregularitate ad effectum obtinendi beneficium in Ecclesia Collegiata eo ipso quoque censeatur dispensatus vt optare possit in ea Ecclesia, in qua viget consuetudo, vel statutum optandi, vt constat ex ijs, quæ supra adduximus quæst. 5. & 6. concl. 3.

Tertia, & postrema Conclusio. Irregularitas sequens ipsam receptionem benefi
138 cij † non impedit clericum Ecclesiæ collegiatæ, quin veniente casu optare possit in Ecclesia habente ius optandi. Probatur hæc conclusio primo ex ijs, quibus quæst. præced. conclus. 4. latius ostendimus, defectum corporis, qui fortè præcedens repelleret ab ordine, & beneficio, si superueniat, non impedire, aut prohibere optionem: nam quoad hoc eadem planè ratio est etiam in animi defectibus. Secundo probatur, quia irregularitas ex mente canonum, & Inno. communiter recepti cap. nisi cum pridem, de renunciat. definitur impedimentum inductum a iure canonico directe impediens etiam post pœnitentiam receptionem ordinum Ecclesiasticorum, aut aliquem vsum eorum, quatenus sunt ordines; quam definitionem in hęc verba affert, latiusque explicat Nauar. in Man. Conf. d cap. 27. num. 191. eadem vero quoad substantiam est cum ea, quam affert Couar. in relect. clem. si furiosus, 1. part. in initio, num. 1. de homic. Burgas. d. tract. de irregul. quęst. 1. per totam, Maiol. in simil. tract. quęst. 1. n. 1. Henriquez tom. 1. Theol. moral. lib. 14. cap. 1. §. 2. & Viual. in Candelabr. aur. 2. par. tit. de irregularit. num. 5. at vero certum est, optionem neque fore vsum ordinis, neque esse cum ordine per se, & necessario coniunctam, vt iam sæpiùs admonuimus. Ex quo fit, iunctis maxime supradictis in concl. 1. vt hęc conclusio procedat non modo vbi irregularitas proueniat sine culpa, sed etiam vbi ex culpa inducatur.

Quę tamen conclusio limitanda est, nisi ex speciali statuto, vel consuetudine optandus sit canonicatus, vel alius titulus, aut necessario suscipiendus sit aliquis ordo sacer, antequam optetur prebenda, cui is annexus sit, vt sentit Gonzal. d. nu. 72. & seq. & colligitur ex dictis quęst. pręced. conclus. 4. & 5.

QVAERO OCTAVO, & postremo, An coadiutor, vel coadiutus optare possit.

Cum duo sit genera coadiuto
139 rum, † qui dari possunt obtinenti dignitatem canonicatuum, vel portionem in Ecclesia cathedrali, vel collegiata, vt omittam canonicatum coadiutoralem, de quo sup. quæst. 6. nam alij sunt simplices, & ad tempus propter fauorem, & vtilitatem Ecclesiæ dati ob ęgritudinem animi, vel corporis, de quibus toto fere titul. de cler. ægrot. vel debil. in Decretalib. in 6. & plerique canones, 7. quæst. 1. Mandos. in Prax. Signat grat. Verb. Coadiutoriæ, in prin. Io. And. in cap. fin. de cler. ægrot. & Gambar. tract. de off. Legat. titul. de coadiutorib. ac post alios Flam. Paris. tract. de regn. benef. lib. 7. quæst. 20. & Hier. Gonzal. in comm. ad reg. 8. Cancell. Glos. 5. §. 9. maxime a num. 19. ad 40. quib. similes Vicariæ temporales, de quibus late idem Gonzal. dict. glos. 5. §. 3. alij cum futura successione, de quibus idem Mandos. d. verb. coadiutoriæ circa princip. & reg. 11. quæst. 5. & regul. 32. quæst. 30 atque inter cæteros Gonzal. sup. a num. 41. ad finem; quæstio proposita quatuor habet inspectiones; prima est de coadiutore simplici; secunda de coadiuto ab eo; tertia de coadiutore cum futura successione; quarta de illo, cui datus est iste coadiutor, quas singulis conclusionibus absoluemus, si prius aliqua supponamus, quæ ad earum definitionem necessaria sunt, & vnum mox præmittamus quod ad absolutam huius quæstionis, & aliarum quarundam, præcipuè vero quęst. 1. c. seq. & quæst. 2. cap. 7.

Suppono igitur primo antiquiores, & quidem receptione, regulariter præferri iunioribus in optione, vt ex d. cap. fin. de con-

consuetud. in 6. & alijs satis ostendimus
sup hoc ipso cap. quæst. 1. concl. 4. & infr.
cap. seq. quæst. 1. concl 1. licet speciali con
suetudine induci, vel statuto disponi possit
vt maior ætate, vel ordine in optando
præferatur, vt ead. concl. 4. docuimus.
Suppono 2. eum canonicum iuniorem
receptione dici, qui, licet antea fuerit in
eadem quoque Ecclesia canonicus, tamen
nouum canonicatum, vel etiam post resi-
gnationem eundem canonicatum adeptus
est; & tunc in vltimo loco sedere debere,
vt infr. dict. conclusion. prima, not. 3. de-
monstrabimus.
140 Suppono 3. Neque † coadiutum, post-
quam ei datus est coadiutor, amittere titu
lum seu desinere esse Archidiaconum,
verbi gratia Canonicum, vel Portionariũ,
neque ipsum coadiutorem etiam cum fu-
tura successione, per solam coadiutoriam
fieri titularem, nisi secuta vacatione titu-
li per cessum, vel decessum, vel aliam
amissionem ipsius coadiuti, vt constat ex
Doct. in cap. de rectoribus, de cler. ægrot.
vel debil. & Ioan. And. cap. fin. eod. tit. Na-
uar. consil. 1. pariter eod. tit. & alijs, quos
infra allegabimus, necnon ex ipsis litteris
coadiutoriarum, in quibus dicitur, quod,
cum primum vacauerit beneficium per
cessum, vel decessum illud coadiuti, con-
feratur coadiutori.
141 Præmitto nunc, probabilius esse, † coa-
diutorem, etiam cum futura successione,
non solum durante coadiutoria, sed etiam,
statim ac factus est locus successioni in
canonicatu, sedere debere post receptos
coadiutoria durante. Probatur, quoniam
ita in specie decisum fuisse a Rota Rom.
in vna Salamantina coadiutoriæ, 25. Iunij
1593. coram bon. mem. R. P. D. Pegna, testa
tur idem docens Gonzal. d. §. 9. nu. 101. &
109. cum multis seqq. qui id confirmat pri
mo, quia qui propriæ dignitatis, & aucto
142 ritatis lumine coruscant † præferri de-
bent ijs, qui aliena luce fulgent, aut vices
aliorum gerunt, Purpur. l. 1. nu. 262. Iacob.
de Nigr. num. 10. ff. de off. eius, Dec. cap. sa-
ne il 2. nu. 2. de off. deleg. Alciat. resp. 199.
num. 336. Menoch. cons. 51. num. 14. lib. 1.
& potentius est ius, quod quis habet iure
proprio, quam qui alieno, Iasl. more,
num. 4. ff. de iurisd. omn. iud. Rot. decis. 326.
num. 3. par. 2. diuers. facit Nauar. cons. 8. de
maior. & obed. Secundo, quia coadiutor
143 † viuente coadiuto fuit datus in gratiam
coadiuto, Put. decis. 98. lib. 2. & fuit dictũ
in dict. Salamantina coadiutoriæ, ac pro-
pter necessitatem Ecclesiæ, Put. decis. 226.
num. 13. lib. 3. sicut post mortem coadiuti
continet coadiutoria gratiam coadiutoris,
Put. ibid. num. 16. & d. decis. 98. Peregr. de-
cis. 281. lib. 2. in manuscrip. Gonzal. supr.
num. 53. & seq. dicens quoque ita fuisse re-
solutum in vna Bononien. officij portæ Pa
latij de mense Martij anni 1595. & ideo
coadiutor vocatur Canonicatus fictus, cui
præferri debet verus, Gemin. cons. 138. nu.
1. & 2. Rebuf. in praxi benef. tit. de rescrip.
perinde valere, num. 3. facit cap. cum vene
rabilis, de relig. dom. & cap. fraternitatis
de frig. & malefic. Tertio, quia, quando ces-
sante coadiutoria fit locus futuræ succes-
sioni, coadiutorque prouidetur in verum
canonicum, vt in litteris continetur, cla-
144 rum est, † quod is vti modernior canoni-
cus sedere debet in vltimo loco canoni-
corũ eiusdem ordinis, iuxta reg. qui prior
de reg. iur. in 6. cap. eum, cui, de præbend.
eod. lib. c. statuimus, de maior. & obed. glo.
cap. fin. verb. antiquiores, de consuet. in 6.
Fel. rubr. de maior. & obed. num. 2. Nauar.
cons. decimo, num. primo, & octauo, eod.
tit. cum alijs adductis per Gonzal. sup. §. 3.
proœm. post num. 24. Sed si tempore coa-
diutoriæ sederet in altiori loco, duo absur
da sequerentur; primum, quod quando
est canonicus fictus, magis honoretur, quã
quando est verus; alterum, quod postquam
sedit, & incessit in altiori loco, cogatur
descendere ad vltimum locum, quod non
docet; nam maioribus honoribus functos
ad minores deuocari non oportere ratio-
nis est, l. maioribus C. quemad. ciu. mun. in-
dic. lib. 10. nam ascendere, non descendere
licet, in beneficialibus præsertim, Rot. dec.
3. de consuet. in no. Fran. Marc. quæst. 1266.
per totam, par. 1. de quo etiam nos supr. c.
3. quæst. 7. num. 106. & 115. Denique idem
probat Gonz. d. glo. 5. §. 9. num. 114. quoniã
ex obseruantia vniuersali omnium Eccle-
siarum, vbi admittuntur coadiutores cum
futura successione, maxime in Hispania,
semper ponuntur in inferiori loco post
omnes canonicos, & ante Portionarios;

145 quæ obseruantia † est optima indultorum Apostolicorum interpres, l. si de interpretatione, ff.de leg.l.item si alias, & l. sed Iulianus §.perinde, ff.ad Maced. cap. cum dilectus, de consuet.Put.decis.15.nu. 3.lib.3.Rot.decis.503.num.2. & decis.571. num.3.1.par.diuer.Guttier cons. 2. nu. 10. licet ipse audierim contrarium obseruari Cremonæ.

Neque his obstat primo, quod pro contraria sententia idem Gonzal.arguendo al-
146 legat num.99.Subrogatum † sapere naturam illius, in cuius loco subrogatur,l.si eū §.iniuriarum,ff.si quis caution.l.filiæ,§.Titia,ff.de condit. & demon.cum alijs adductis per Gomes in §. fuerat inst.de action. a num.11.Tiraq.de retract.lign.§.32. glos. 1.a nu.10.ad 18. Euerar. loco leg. a vi subrog.fere per totum,& Ant. Gabr.com.con clus.lib.6.tit.de reg.iur.concl.2. num.1. & 2.qui etiam num.69.idem post alios procedere vult quoad præeminentiam, & honorem,saltem vbi subrogatus is fit a Principe & sic coadiutor Canonici,tamquam subrogatus in eius locum,debet habere candem præeminentiam.Respondetur enim primo cum eodem Gonzal.sup. num.101. & seq. coaditorem sapere naturā coadiuti respectu aliorum inferiorum, nimirum portionariorum,non autem Canonicatum pariū ipsi coadiuto,quos præcedere non potest, cum illi propria dignitate,& prærogatiua fulgeant, coadiutor autem aliena. Secundo,quod subrogatus in locum alterius non censetur subrogatus in ordine, & gradu, Euerar.sup.num.3.per l.si quis, C. de profess.& Med.lib.10.nisi plenè obtineat eundem locum in Collegio, vt puta Canonicatum, vt ibid. sentit Euerar. qui num. 20. duas alias affert eius regulæ limitationes ad rem nostram facientes; alteram, vt intelligatur quoad naturam primordialem subrogati, non autem accidentalem; sedere autem in altiori loco non conuenit Canonico ratione Canonicatus,sed antiquitatis,atq; adeo accidentaliter,vt mox latius explicabimus:atque hæc limitatio approbatur a plurimis Doct. quos refert, ac sequitur Gabr.supr.num.18.alteram,vt procedat, quando per omnia facta est subrogatio,quod hic non contingit; nam litteræ coadiutori cum futura successione prohibent regimen, & perceptionem emolumentorum beneficij, nisi accedat voluntas coadiuti; vnde non est plenè subrogatus, & quoad omnia,vt in ijs litteris legitur coadiutor quoque simplex non est subrogatus quoad integram emolumentorum perceptionem, sed solum quorundam, c. de rectorib.de cler.ægrot.cap. vnico ad fi. eod.tit.in 6.Concil.Trid.sess.21. cap.6. de reform.

Non obstat secundo,quod in litteris coadiutoriæ cum futura successione apponi soleant hæc verba; ita quod d.coadiutoris officio durante,& eodem Francisco absente,d.Antonius vice, & loco illius tamquā Canonicus d. Ecclesiæ illi in diuinis deseruire,stallumq; in Choro,& locum, ac vocem in Capitulo processionibus, & alijs actibus etiam Capitularibus d.Ecclesiæ habere, & omnia,&c.possit,& debeat.Nam, cum restringantur per illa verba, (tamquam Canonicus) & in casu Gonzal. per illa (ratione Canonicatus) ad ea quę ratione Canonicatus competunt, satis excludūtur ea,quæ alia ratione conueniunt,vt pu-
147 ta ratione antiquitatis,quale † est sedere in altiori loco,vt optime monet idem Gōzal.d.§.9.num.115.& seq.& latius probat d.§.3.procemiali, num.23.& multis seqq. cum maxime huiusmodi coadiutoriæ sint
148 † odiosæ, Mohedan. decis. 10. num.1.de priuil.Nauar.cons.2.alias 1.de cler.ægrot. propter votum ceptandæ mortis, cap. 1. de concess. præbend. & cap. ne captandæ eod.tit.in 6.

Neque obstat tertio,quod Rot.iuncta additione Papazon. decis.1. num. 17. de
149 renunt. habet, quod, † si quis resignauit Canonicatum reseruato sibi regressu cum loco in Choro, & Capitulo, mortuo resignatario debet sedere in priori,& antiquiori loco, quod etiam admittit Gonzal. d.§.9.num.73.iuncto num.100.& locum habere potest quoq; vbi beneficiatus non soluat pensionem, vnde resignans vigore litterarum regreditur ad beneficium, cum non sit assignare hac in re cōgruam discriminis rationem inter hunc,& casum mortis. nam responsio patet ex adductis per eundem Gonzal. d. §.9. num.73.dum ait, coadiutoriam cum futura successione non trahere originē de præterito, sicut regres-

sus,

ſus, Put. deciſ. 225. num.10.11.12. & 16. lib.3.& ſic non dicitur propriè gratia præ uentiua, cum habeat fomentum iuris, ſtan te conſenſu coadiuti. Put. deciſ.478.num. 5.lib.2.Pariſ.de reſign. lib.6. quæſt.5.num. 72.licet Mandoſ.Reg.32.quæſt.30. num.7. talem coadiutoriam regreſſui dicat æquiparari.

Non obſtat denique auctoritas Nauar. d.conſ.1. ſeu 2. num.5. de cler.ægrot.dum ait, quod ægrotante Archidiacono poteſt eius coadiutor intereſſe Choro,& Capitulo, & ſedere in locis Archidiacono deſignatis eo abſente. nam primo loquitur tantum de Dignitatibus, in quibus diſpar eſt ratio, cum ſaltem ex generali conſuetudi-

150 ne † quæuis dignitas etiam nuper recepta ſoleat Canonicos omnes etiam antiquiores præcedere, & in Cathedrali Cremonen.coadiutor dignitatis etiam durante coadiutoria ſedet in loco eiuſdem dignitatis.Deinde Nauar.licet magnæ auctoritatis viro,perfunctoriè præſertim, cum id ab eo quæſitum non fuerit, & ſine fundamento id aſſerenti opponimus Rot. Rom. cuius maximam auctoritatem omnes venerantur.

Cetera, quæ obijci poterant, facilè diſſoluentur ex ſeqq.concl.circa propoſitam initio quæſtionem, ex quibus etiam magis patebit reſponſio ad ea,quæ hucuſque contra hoc,quod præmiſimus,obiecta ſunt.

Prima igitur Concluſio ſit.Obtinens dignitatem,canonicatum, aut portionem,

151 cui coadiutor ſimplex datus ſit,† optare poteſt perinde,ac ſi talem coadiutorem non haberet.Probatur, quia licet hic ſimplex coadiutor detur principaliter ad fauorem, & vtilitatem Eccleſiæ, vt conſtat ex cap.de rectorib.cap.ex parte,& cap.fi. de cler.ægrot. cap. vnico, eod.tit.in 6.& Conc. Trid.d.ſeſſ.21. cap.6. cap.1. & alijs pleriſq; 7.quæſt. 1. tamen non ideo minus Prælatus,aut alius beneficiatus, cui datur, remanet titularis,ac beneficiatus,vt in ſpecie adnotauit Abb. d. cap. de rectoribus, num.vlt.Laur.cap.tua nos eod.tit.vbi idem ſentit Innoc.& ceteri Doct.in dd.iurib.facitque text.d.cap.tua nos, vbi de Rectore leproſo ſolum dicitur, quod remoueatur ab adminiſtrationis officio, quam differre a titulo, certum eſt; & apertiùs dict. c. ex parte, vbi habetur, quod Epiſcopus morbo incurabili laborans non cogitur ad ceſſionem, ſed datur ei coadiutor. idem colligitur ex dict.cap.vnico, §. præſenti, eod.tit.in 6.necnon apertiſſimè ex cap.1. & cap.quia frater, 7.quæſt.1.d. enim cap. 1.quod incipit, ſcripſit, dicitur, quod ſi quis in regimine ægrotat, diſpenſator illi talis requiratur, qui poſſit eius curam omnem agere, & locum illius in regimine Eccleſiæ ipſo non depoſito conſeruare, d. autem cap.quia frater,hæc habentur,præcipimus, vt ſeruata primo loco Epiſcopo memorato reuerentia,quam vos conuenit inculpabiliter exhibere in omnibus, quæ ad diuini cultus obſequium pertinent,vel quæ Eccleſiaſticæ vtilitatis peragere cura ſuaſerit, præbeatis obedientiam conſtituto competentem.facit cap.ſi Petrus, 8.q. 1.cap.petiſti,7.quæſt.1.& cap.quoniam in pleriſq;de off.ord. Cum igitur optare poſſe competat omni, & ſoli titulari, ac beneficiato in Eccleſia Cathedrali,vel collegiata, vt puta Canonico, Portionario, atque etiam dignitatem in ea obtinenti, vbi hac de re adſit in eadem ſpecialis conſuetudo,vel conſtitutio,vt ſatis docuimus ſup.quæſt.1.huius cap.quæſt.2.ac 3. cap.1. & quæſt.1.cap.3.hinc manifeſtè ſequitur, poſſe huiuſmodi coadiutum perinde optare, ac ſi talem ſimplicem,hoc eſt,ſine futura ſucceſſione coadiutorem haberet, & quoniam res ſatis clara eſt, & quam, vt reor,nemo negauerit, vlteriùs in ea comprobanda non immoror, ſed ad alia veniam magis dubia,& controuerſa.

Secunda Concluſio. Coadiutor ſimplex dignitatem, canonicatum, aut portionem in cathedrali, vel collegiata Eccleſia obti-

152 nentis† nequaquam optare poteſt. Probatur, quoniam, vt paulo ante docuimus, ſolus titularis, ac beneficiatus optare poteſt; quod & ſatis colligitur ex dict. cap. fin.cum ibi not.per Doct. de conſuet.in 6. coadiutor autem hic ſimplex titularis aut beneficiatus,non eſt,ſed coadiutor beneficiati,ſic dictus a coadiuuando, ſicut tutor a tuendo,& curator a curando,l.1.ff.de tutel.vt poſt Ioan.& Butr.d.cap. fin. nu.4. Abb.num,1.Imol.num.2.de cler.ægrot.tradit in ſpecie Gonzal.d.§.9. num. 38.idem Abb.dict.cap. de rectoribus, num. ſexto,

id

id comprobans; tum quod habet solum vnam portionem redituum Ecclesiæ, cum Prælatus habeat liberam administrationẽ omnium redituum, c. cum nobis, in fin. de elect. tum quod diuersa sunt vocabula; si enim esset Prælatus, vel beneficiatus, non diceretur coadiutor, l. si idem, C. de codicil. vbi, si idem codicilli (inquit Imperator) quod testamenta possent, cur diuersum his instrumentis vocabulum mandaretur? atque id ipsum a posteriori ex eo probatur, quod inde infert Gonzal. supr.
153 num. 39. quoniam talis coadiutoria† non vacat, sicut beneficium, per mortem ciuilem, vel naturalem obtinentis, sed cessat, expirat, & extinguitur cessante vita, vel impedimento coadiuti, cap. grandi, in fin. de supplen. negl. prael. in 6. & ibi glos. verb. vita ipsius, Ioan. And. d. cap. fin. nu. 10. Imol. num. 15. Abb. num. 4. Butr. num. 15. & ceteri scribentes, Bart. l. soler, num. 4. ff. de tutel. Card. cons. 70. num. 2. Rebuf. in prax. benef. tit. de reprob. benef. viuen. impetr. nu. 60. Denique cum coadiutus ipse titularis, & beneficiatus sit, non potest simul esse ratione eiusdem beneficij titularis, & beneficiatus eius coadiutor; nam ad eandem præbendam duo eligi non possunt, cap. si quis præbendas, 1. quæst. 3. cap. vt nostrum vt benef. eccl. sine dimin. confer. cap. maioribus, cap. dilecto, cap. vacante, & cap. tuæ fraternitatis, de præben. cum simil. His adde, quæ de vicaria temporali affert, late probans, eam non esse titulum, aut beneficium, Gonzal. d. glos. 5. §. 3. ex num. 35.

Neque obstat, quod huiusmodi coadiu-
154 tor † prælatus est, iuxta glos. d. cap. de rectoribus, verbo, curam animarum, & cap. tua nos, verb. administrationis circa medium, ibi, talis coadiutor Prælatus est ex toto, quoniam habet curam animarum vt dicitur d. cap. de rectoribus, & plenam, ac liberam administrationem, d. cap. tua nos, d. cap. grandi, & cap. scripsit, & cap. quamuis, 7. quæst. prima, quod etiam adnotauit Ioan. Andr. d. cap. fin. num. octauo, & nono, de cler. ægrot. Ancharan. dict. c. vnic. num. quinto, eod. tit. in 6. id autem proprium est Prælati, dict. cap. cum nobis, de elect. cap. accedentibus, de priuil. cap. conquerente, & cap. dilectus, de off. ord. vnde poterit etiam beneficia conferre, vt post alios tradit Selu. de benef. 2. par. num. tertio, cum sequentib. respondetque Nauar. cons. 2. alias tertio, de cler. ægrot. necnon beneficiorum resignationes admittere, vt late probat Paris. de resign. benef. lib. septimo, quæst. 20. num. 1. 19. & vlt. Respondetur enim glos. dict. cap. de rectoribus, potius adhærere contrariæ opinioni, quod nimirum coadiutor non sit Prælatus; nam in verb. portionem, quæ est glos. fin. ex eo, quod tex. dicit, quod coadiutor congruam recipiat portionem de facultatibus Ecclesiæ, arguit, eum non esse Prælatum: nam glos. aut alius Doctor, quando relatis duabus opinionibus nihil decidit, censetur adhærere posteriori, vt satis probat inter ceteros Fel. cap. primo, num. 55. de constit. glos. vero d. cap. tua nos, vulto administrationis, non est Bern. ordinarij, & insignis Glosatoris Doctoral. cum inibi eius opinio referatur, sed incerti auctoris; qui etiam diligentius consideranti apparebit sentire, coadiutorem qui datur Prælato retinenti officium non fore Prælatum saltem in totum, dum post Tancr. & Vinc. dicit, quod, quamdiu aliquis potest remanere in Collegio sine scandalo, & horrore, alius ei non substituitur, alias erit ei alius substituendus, vt hic, qui erit Prælatus in totum; quare quod mox subdit, (talis coadiutor prælatus est ex toto,) intelligit de instituto post prælati amotionem, non autem vero coadiutore, de quo loquitur, cum paulo post ait, alias autem obtinet sententia Vgon. & Laur. & datur tunc coadiutor, infr. cap. prox. Sed, quicquid de glos. sit, quod coadiutor datus prælato nõ amoto non sit prælatus, aut beneficiatus, est communior opinio, quam inter alios, quos sup. retulimus, tenet Abb. & Laur. d. cap. tua nos, qui optime docent, tunc penes hunc coadiutorem esse tantum exercitium officij, administrationis & curæ; quod etiam non improbat Inno. dict. cap. tua nos, & approbat Ioan. And. & alij communiter teste Abb. ibid. num. quarto, & sic cessat quod obijciebatur de administratione, & cura beneficij, quam habet talis coadiutor.

155 Neque etiam obstat, quod † eadem ætas, & idoneitas requiritur in tali coadiutore, quæ in coadiuto beneficiato, Ioann. And.

And.& Abb.dict.cap.fin.de cler.ægrot.late Selu.d.2.part.quæstion.quarta,num.nono, Caputaquen. decis. 127. part.prima, Ro. decis. 347. per totam tertiam partem diuersor. nam id euenit, quia ratione administrationis, & curæ actualis requiritur maturitas, quam propter spiritualia, quæ tractat, ius exigit in titulari, & prælato, vt ex prædictis Doctor. colligitur.

156 Non obstat quoque † in coadiutoria verificandam esse narratiuam, sicut in beneficio, Put. decis. 62. lib. 2.Caputaquen. decision. 128. & sequentib. prima part. Rot. decision. 652. tertia part. diuersor. nam hoc habet, non quia sit titulus, sed quia gratia continens aliquid pertinens ad beneficium, Caputaquen. decis. 39.num. 2. par. Rot. decision.sexta, num. sexto,& octauo, de præbend. in antiquior. cum alijs adductis per Gonzal. supr. glos. 9. §. 5. in annot. cont. null. num.230. cum trib. seqq.

Denique non obstat, quod Sacra Congregatio Tridentin. Concil. ad sess. vigesimatertia, cap. primo, de reformat. re-
157 spondisse fertur, † Capellanos coadiutores Rectorum Parochialium institutos auctoritate Apostolica teneri ad residentiam, sicut Rectores ipsos. nam vel loquitur de Capellanis titularibus, ac vere beneficiatis, quibus iniunctum est in erectione hoc onus coadiutoriæ, cuiusmodi etiam sunt aliqui Canonici; vel dic, ex obligatione residendi non concludi titulum beneficialem, vt patet in Parochialibus mercenarijs,seu parochis ad mutum amouibilibus.

Tertia Conclusio, Dignitatem, Canonicatum, vel portionem in cathedrali, vel Collegiata Ecclesia obtinens perinde
158 † optare potest, ac si non haberet coadiutorem cum futura successione. Probatur, quia per concessionem huius coadiutoris, sicut coadiutor non fit titularis, aut beneficiatus, ita coadiutus talis esse non desinit, vt sup. 3. loco supposuimus, & tradit etiam inter ceteros Petr.Greg.Tholos. in institut. rei benef. cap. 21. num. 2. ac late comprobat Gonzal. d. §. 9. num. 64. vsque ad 73. vbi etiam soluit quædam obiecta, quod ad coadiutorē attinet,quę simul cum alijs nos quoque seq. conclus. dissoluemus, satis vero id ipsum probatur ex ipsis litteris coadiutoriæ, vbi non semel habetur, beneficium esse penes coadiutum, nec vacare, nisi per eiusdem cessum, vel decessum, aut aliam amissionem, vt ijs videre est, quarum tenorem ponit Mandos. ad reg. 21. cancell. num. tertio, & ipse in alijs moderníoribus litteris vidi. At vero soli, & omnes titulares beneficiorum in ecclesia collegiali, vbi cō suetudo, aut statutum optionis viget, optare possunt, vt concl. prima ad finem ex alibi adductis docuimus. Hanc etiam conclusionem in aliquo casu admittit idem Gonzal. d. comment. ad reg. 8. glos. 34. num. 94. cum tribus seqq. cum enim quęstionem proposuisset, an canonicus coadiutorem perpetuum cum futura successione habens possit optare nonam, & maiorem præbendam, prout alij Canonici dicta coadiutoria carentes, respondet
159 † cum distinctione fere in hæc verba; aut futura successio est concessa in gratia coadiutoriæ quoad canonicatum, & præbendam ordinariam illi annexam dumtaxat, absque illa præbenda, seu præstimonio, in quo cadit optio; aut est concessa successio etiam quoad istam præbendam, & præstimonium temporale optatum per coadiutum. In primo casu, coadiutus optare potest,cum nulla sit ratio, vel inconueniens, quod obstet; nec gratia coadiutoriæ,quæ est principaliter ad fauorem illius concessa,vt dixi d.§.9.num.83. (vbi refert decis.98. Put. lib.2. & d. decis. Pegnæ in vna Salamantina,) debet illi esse nociua,cap.quod ob gratiam, de reg.iur.in 6. in secundo vero casu minime erit locus optioni; ratio est,quia,cum coadiutus dimittere non possit dictam præbendam, seu præstimonium, quoad optauerat, ex quo per gratiam coadiutoriæ est adiudicata coadiutori futuro successioni, a quo auferri non potest;& consequenter cessat natura optionis, quæ est, vt, si ego opto maiorem præbendam, alius etiam modernior optet illam minorem a me dimissam; sicq; optionis ordo peruertitur,vt superius dixi num.15.& 81. nulla ratio permittit, quod optioni locus sit,& ita seruatur.Hæc Gonzal.qui quoad primum casum verum dicit

sed

160 sed male † loquitur; tum quia supponit regulariter optari solam temporalitatem præbendæ, cuius contrarium satis ostendemus infr. cap. 5. quæst. ult. & cap. 7. quæst. 1. tum quia cum loquitur de præbenda, & temporalitate, in qua cadit optio, vel eam intelligit, quæ iam a coadiuto ante optionem obtinetur simul cum præbenda, quã vocat annexam Canonicatui, (nulla enim est præbenda sine temporalitate;) & sic frustra optat coadiutus illam, quam habet: vel intelligit eam, quam alius, vt puta antiquior canonicus, habet; & hæc proculdubio non possit contineri in gratia & litteris coadiutoriæ, in quibus semper coadiutori assignatur præbenda coadiuti, non alia. quod autem intelligat de præbenda semel ab eo optata, postquam ei datus est coadiutor, præter nunc deductum absurdum, etiam sequitur, iam semel eum sine hac distinctione optare potuisse, vel certè ad propositam ab eo quæstionem absolutè de facultate optandi, quam habet coadiutus, eundem Auctorem respondisse solum de secundo euentu optionis faciendæ, non de primo, de quo maior est difficultas. Quoad secundum vero casum, seu membrum distinctionis non solum malè loquitur per mox adducta in primo, sed etiam falsum dicit; tum quia supponit, eum, qui optat, debere necessario aliquid dimittere, quod a sequenti optetur quod falsum esse demonstrabimus cap. seq. quæst. 1. concl. 1. neque ideo peruertitur optionis ordo, quia sequens non optet;
161 nam, † licet illa gradatio, de qua d. cap. fin. de consuet. in 6. iuxta hunc sensum quoque regulariter locum habeat, quod & nos latius infr. cap. seq. quæst. 1. concl. 3. comprobamus; tamen id aliquando fallat necesse est; vt enim alios casus omittam, nonne admittendum hoc est, vbi tertius, aut quartus Canonicus, exempli gratia, ex duodecim, habeat præbendam generali reseruatione affectam, quæ regulariter impedit optionem, d. cap. fin. cum ibi not. & latius per nos traditis ca. præc. quæst. 3. fere per tot.? nullus etenim dixerit, illum optare non posse præbendam dimissam ab antiquiore per optionem, aut etiam vacantem, si nullus antiquior eam optauit, quod etiam tradit ipse Gonzal. d. glo. 34. num. 42. & tamen nullus sequens eius præbendam tamquam reseruatam poterit optare, & sic quoad sequentes cessabit gradatio: quod si dubium id est, perad ducta d. quæst. 3. & hac concl. ad fin. pone casum in Pœnitentiario, & alijs, vt dicemus in fin. huius conclus. gradatio igitur prædicta solum fieri quoad omnes debet, quando, & quatenus potest, vt latius explicabimus cap. seq. quęst. 1. in fi. vbi alios casus habebis, quibus hæc gradatio cessat alias sequeretur, quod, si vnus ex medijs Canonicis optare de iure non posset, non modo eum sequentes, sed precedentes, atque adeo antiquiores non possunt; vt, si coadiutus, qui quartus, verbi gratia sit in ordine Canonicorum, nequit per Gonzal. optare, cum non possit dimittere præbendam suam, quæ per eundem debet reseruari pro coadiutore, ideoq; nec sequens, cum non habeat, quid optet, neque alij hunc sequentes, cum hic nihil dimittat, sicque de alijs; non poterunt antecedentes quoque coadiutum optare; quod nec ipse Gonzalez absurdissimum fore, vt reor vnquam inficiabitur. Quod si quis obijciat ideo non posse optare coadiutum, quia nec eius præbenda potest optari, vt in Pœnitentiario, & Theologo tenent ipse Gonzal. d. glos. 34. num. 78. cum trib. seqq. & alij, quos retulimus sup. cap. 3. quæst. 6. & hoc cap. quæst. 1. concl. 3. quia idem operari debet oppositum in opposito, quod propositum in proposito, l. & si contra tabulas, ff. de vulg. & pupill. cap. sciendum, 8. quæst. 1. dicemus, contrarium esse verius, vt nimirum Theologus, & Pœnitentiarius optare possint, simulq; obiectis respondimus d. concl. 3.

Dato igitur etiam, sed non concesso, præbendam illammet, quam habet coadiutus, optari non posse, quia reseruata sit coadiutori, adhuc poterit ipse optare, licet non possent sequentes, quia non haberent, quid optarent, sicut si alia ratione vere foret reseruata, ex prædictis. Et quod coadiutus indistinctè optare possit, tenet Nic. Garz. quem post hæc scripta vidi. tract. de benef. par. quarta, cap. quinto, num. 120. & seq. Sed iure dici potest, eam
162 † quoque præbendam posse optari, coadiutori vero reseruatam censeri, foreque

affi-

assignandam præbendam illam, quæ vltimo manserit inoptata, tum quod Papa non modo in gratijs beneficialibus, quæ vt ambitiosę sunt restringendæ, c. quamuis de præb. in 6. Sed & in suis constitutionibus numquam censetur derogare statutis, & consuetudinibus rationabilibus locorum, nisi de ijs inibi caueatur expressè, vt habetur in cap. 1. de constit. in 6. tum ex text. d. cap. fin. de consuet. eod. lib. vbi de expectantibus Apostolicis dicitur, quod cum in Ecclesia, in qua est consuetudo optandi præbendas, mandatur prouideri alicui de præbenda nulli alij de iure debita proximo inibi vacatura, huiusmodi non obstante mandato poterunt ipsi antiquiores iuxta consuetudinem eandem optare, cum præbenda vacabit, & illa, quæ optata non fuerit, si nulli sit debita, erit illi, pro quo scriptum est conferenda. negari autem non potest magnam esse similitudinem inter hunc expectantem, & coadiutorem cum futura successione; vterq; enim habet tantum ius ad beneficium, & præbendam, prout de expectante, seu habente ius ad vacatura est tex. in cap. si is, cui, cum seq. de præbend. in 6. cap. ne captandæ, & cap. vlt. de concess. præb. eod. lib. de coadiutore, late idem Gonzal. d. §. 9. nu. 78. & seqq. Nec vis facienda est, quod expectans habeat ius ad incertum beneficium, coadiutor vero ad certum; nam & præbenda expectantis certificatur per primam vacationem, iuxta ea, quæ late tradit ipsemet Gonzal. d. comment. reg. 8. glos. 67. eaque vltim. num. 32. & duob. seqq. præcipue per text. in l. certum, vbi late Dec. & alij, ff. si cert. pet.

Neq; etiā obstat, si dicatur, per concessionem coadiutoris cum futura successione in præbenda Titij, cum primum vacauerit per cessum, vel decessum, aut aliam dimissionem, tamquam per manus appositionem Papæ induci affectionem, seu quandam reseruationem, ad tradita per eundē Gonzal. post alios d. comment. glos. 52. fere per totam; quæ sic facta impedit optionem, vt post Falcon. de reseru. benef. quæst. 4. princip. effect. 37. tradit idem Gonzal. dict. glos. 34. num. 41. Nam primum quidem manus appositio Papæ non inducit reseruationem beneficij, quando fit ad alium affectum, quam conferendi, vt probat idem Gonzal. dict. glos. 52. nu. 38. vsque ad 42. deinde tam Gonzal. dict. glos. 34. num. 41. quam Falcon. ab eo relatus illud asserunt sub vero, forte; & alij plerique a Gonzal. num. 40. adducti absolutè affirmant, reseruata specialiter præbenda Titij eam intelligi reseruatam, quā is deinde optauit, & tempore obitus possidet. & ipse Gonzal. num. 42. tenet simpliciter, neminem impediri optare, quamuis habeat etiam generaliter reseruatum beneficium ratione optionis dimittendum post Cardin. consil. 126. num. vltim. dicens etiam, ita fuisse decisum a Rota in vna Salamantina integræ portionis 18. Octobris 1584. coram Vicecomite; quia nimirum illud reseruatum censeatur, quod tempore mortis habere is comperietur.

Quod si hæc de reseruatione tamquam omnino vera admittamus, tunc loco casus de reseruatione, quem contra Gozalez circa medium huius conclus. posuimus, ponendus erit in præbenda Pœnitentiarij, Theologi, & Doctoris, vel Magistri, quorum prębenda optari non potest, vt cap. præceden. quæst. sexta, ex ipso etiam Gonzal. dict. glos. 34. num. 78. & quatuor sequentib. docuimus; & tamen ipsi optare possunt, vt supr. hoc ipso cap. quęst. 1. conclus. 3. contra eundem ostendimus, vnde idem absurdum deduci in hoc casu potest, quod in casu reseruationis ibidem, nimirum supr. hac ipsa conclus. circa medium contra hunc Auctorem deduximus. Sed & alios casus, in quibus cessat prædicta gradatio, referemus c. seq. quęst. 1. ad fin.

Quarta, & postrema Conclusio. Coadiutor cum futura successione dignitatem, Canonicatum, vel portionem in Ecclesia cathedrali, vel collegiatę obtinenti datus
163 † optare non potest. Probatur, quia non nisi titularis, & beneficiatus in collegiali Ecclesia optare potest, vt supr. conclus. 1. ad fin. ex alibi deductis ostendimus. at vero coadiutor cum futura successione non est, vt sic, titularis, aut beneficiatus, vt præter citatos initio pręced. conclus. tenet Gonzalus Mendez lib. 4. diuers. iuris argum. cap. primo, num. octauo, & fere per tot. eam subdens huius rei rationem, quia

164 quia talis coadiutor † non tenetur præcise residere, neque ad hoc potest compelli cum beneficium non habeat, sed solum tenetur ad causatiuam residentiam, quia, si non resederit, non lucrabitur fructus, ac de illis propter suam nõ residentiam amissos satisfacere tenetur coadiuto, quod & docet Hier. Gonzal. d. glos. 5. §. 9. num. 122. & prius num. 65. num. autem 66. aliam eiusdem rei affert rationem, quia non per obitum, vel cessionem coadiutoris vacat

165 beneficium † sed per cessum, vel decessum, aut aliam amissionem coadiuti, vt adnotauit Put. decis. 226. num. 3. lib. 3. & constat ex ipsis litteris coadiutoriæ, præcipuè illis verbis; canonicatum, & præbendam prædictos, quorum, ac illis forsan annexorum fructus, cum primum illos per cessum etiam ex causa permutationis, vel decessum, vel Religionis ingressum, aut quãuis aliam dimissionem, vel amissionem ipsius Francisci, (coadiuti nimirum,) etiam apud Sedem Apostolicam, &c. vacare contigerit, etiam si &c. cum annexis huiusmodi, & plenitudine iuris Canonici, ac omnibus iuribus, & pertinentijs suis eidem Antonio, (coadiutori,) ex nunc, prout ex tũc, & è contra, etiamsi tempore vacationis huiusmodi dictum coadiutoris officium exercere non inceperit &c. dicta auctoritate nostra conferas, & assignes; ac canonicatum, & præbendam prædictos eidem Antonio collatos, & assignatos, sibique de illis prouisum esse, ac etiam ex nunc plenum ius sibi in illis, vel ad illos quæsitum existere, ipsosq; Canonicatum, & præbendam de cetero, ex persona ipsius Francisci, ad hoc, vt de illis alteri, quam d. Antonio prouideri possit, minimè vacare &c. dicta auctoritate decernas. Idemq; colligitur ex alijs verbis plerisque earundem litterarum, quæ nimis longum esset referre.

166 Neque obstant † prædicta verba; ex nũc prout ex tunc, & è contra ei conferas canonicatum, & præbendam, & illa, ex nunc plenum ius sibi in illis existere, quasi etiã cum primum fit coadiutor Canonici fit Canonicus, iuxta vim prędictarum dictionum, ad tradita per Doct. cum alibi sæpe, tum præcipue cap. 2. de constit. & clem. 2. de hæret. cap. præterea, de appell. clem. 1. de concess. præb. & in l. huiusmodi, ff. de verb. oblig. Felin. cap. licet causam, not. & num. 6. post Bal. cap. 1. de mil. vasal. qui contum. est, & Auth. contra rogatus in princ. C. ad Trebell. nam primo eæ dictiones referri possunt ad actum executoris, hoc est collationem, & assignationem, ac decretum, non ad eius actus effectum. deinde verba hæc, vt cetera, semper exponi debent, ne sequatur absurdum, vt inter alios notauit Abb. dict. cap. 2. num. 7. quare sensum illum habebunt verba prædicta, vt coadiutor eueniente causa vacationis non egeat noua prouisione, collatione, aut assignatione, ex qua in Canonicatu, & præbenda, quæ erant coadiuti, ius acquirat; alias, cum ex citatis omnibus verbis, & alijs fundamentis superiùs adductis constet, coadiutum durante coadiutoria titularem, ac beneficiatum, remanere, si etiam coadiutor esset talis, darentur duo titulares eiusdem beneficij in solidum, quod canones abhorrent, toto fere tit. de præben. & de concess. præben. extra & in 6. ac sæpe in tit. de rescrip. eod. lib. & iuris certissimi est, duos dominos, aut possessores in solidum eiusdem rei esse non posse.

Minus obstant illa verba coadiutoriæ, quibus Summus Pontifex vult, quod coa-
167 diutor tamquam Canonicus † loco, & vice coadiuti Ecclesiæ inseruire, stallumque in Choro, ac locum, & vocem in Capitulo habere possit, & debeat: nam non ideo vult, eum esse verè canonicum durante coadiutoria, sed similitudinariè tantum dictio enim tamquam, similitudinem aliquando, non veritatem significat, vt inter alios in specie adnotauit Alberic. in suo Dictionario, verbo, tamquam ad id allegans tex. in cap. dudum, il 1. ibi, tamquam Præposito, de elect. & illud Euangelis Matth. 27. tamquam ad latronem existis cum gladijs, & fustibus comprehendere me: quibus adde tex. in cap. cum in Ecclesia, ibi, tamquam Canonicus licet Canonicus non existat de præben. in 6. quod etiã ex eo colligitur, quod in ijsdem litteris coadiutoriæ mandatur executori in hæc verba; ac inducens per te, vel alium, seu alios, dicto coadiutoris officio cessante, eundem N. (coadiutorem nimirum vel procuratorem suum eius nomine in cor-

poralem

poralem possessionem Canonicatus, & prebendæ,&c.ac etiam faciens eundem Notarium coadiutorem in dicta Ecclesia in Canonicum recipi & in fratrem, stallo sibi in Choro,& loco in Capitulo d. Ecclesiæ cum dicti iuris plenitudine assignatis;vnde constat,eum antea non fuisse, aut esse verè canonicum, & ceteris prædictis iuribus canonicatus,ac præbendæ caruisse; & præsertim eorum possessione,
168 quæ tamen requiritur † simul cum titulo vt quis optare possit, iuxta tradita per Doct.d.cap.fin.de consuet.in 6.& eundem Gonzal.d.commen.§.3.procem. num. 23. & multis seqq Stantibus autem his responsionibus ad verba in hac, & præced. obiectione relata,constat,ex ijs non fieri retro tractionem, vt nimirum coadiutor secuta successione fingatur retro canonicus a die concessionis,aut possessionis coadiutoriæ, ad effectum etiam, vt censeatur antiquus Canonicus, & præferatur in sessione, vel optione Canonicis medio tempore receptis ad notata in cap.ratihabitionem,de reg.iur.in 6. cap.præterea, il 2. de appell. cum simil.
169 Non obstat etiam, quod † ad titulum coadiutoriæ cum futura successione potest quis ordinari, Nauar. de orat.cap.20. num.18.Lopez ad Prax.Diaz.cap.18.num. 7.nam alius est titulus ordinationis, alius beneficialis; vnde licet patrimonium, aut pensio Ecclesiastica non sint beneficium ad eorum tamen titulum potest quis ordinari,cap.non licet,cap.Episcopus, & cap. tuis,de præb.Concil.Trid.sess.21.cap.2.de reform.
170 Non obstat quoque † talem coadiutoriam habere vim resignationis, Put. decis. 108. num.secundo, lib.primo, Mohedan. decis. decima, circa princip. de priuileg. quia conceditur de consensu coadiuti, qui habet vim resignationis, glos. cap. beneficium, verbo, assensus de regul. in 6. & sic in coadiutoria locum habet reg. 44. de consensu. Put. dict. decision. 108. num. primo. Nam habet vim resignationis minùs propriè, id est, ad effectum, vt requiratur consensus coadiuti, Put. decis. 108. num. secundo, lib. secundo, nec propriè dicitur resignatio, ibidem num. tertio, & decis. 226. num. nono, lib. tertio, & Rot. decis. decima, num. tertio, lib. tertio, parte tertia diuersor. consensus autem tunc habet vim resignationis, cum est, vt prouideatur alteri de suo beneficio statim, perfectè, & irreuocabiliter, quod non fit in coadiutoria, Mohedan. dict. decis. 10.ad medium.
171 Non obstat præterea, quod † in casibus, quibus nequit Papa conferre beneficia secundum Concordata Germaniæ, nequir etiam concedere has coadiutorias, Cassad. decis. vnic. de pac. Put. dict. decis. 108.& 226. Rot. dict.decis.decima, num. secundo, sicut etiam eædem tollun tur per Indulta Cardinalium, Mohedan. dict. decision. decima, Put. decis. 479. lib. secundo, Rot. decis. 46. lib. primo, & decision. decima, lib. tertio, parte tertia diuersor. Paris. tractat. de resignat. benefic. lib. sexto, quæst. quinta, num. 69. & 70. Mandos. de signat. grat. verb. coadiutoriæ, colum. tertia, vers. clausulam. nam id erit, quia per has coadiutorias tolleretur facultas conferendi beneficium ipsum cum primum vacauerit,& sic sine expressa, & specifica derogatione tollitur tunc vis Concordati, & Indulti.
172 Denique non obstat, quod, † sicut coadiutus, ita hic coadiutor potest abesse illis tribus mensibus, de quibus Trid. Concil. session.vigesimaquarta, cap.duodecimo, de reformat. vt consuluit Nauar. consil. primo, num. sexto, de cler. ægrot. Rot. in dicta Salamantina, coram Pegna, vbi etiam docent, legitimè impeditum coadiutorem posse percipere distributiones: nam vtrumque potest coadiutor non proprio nomine, sed coadiutori. vt per Nauar. ibid. Et hæc de hoc Cap.

SVMMAE RERVM.

1 *Optionem gradatim fieri, quot modis accipi possit.*
2 *Antiquiores Canonici priùs optari debent. Idem in aliis Collegiis optantibus.*
3 *Antiquiore Canonico differente optionem vacantis præbendę intra debitum tempus, quomodo possit eam optare postea receptus.*

Agnitio

Spi-

43 *Spirituale, prout esse potest materia simoniæ, quomodo definiri possit. & quotuplex sit; nu; 44.*

45 *Annexorum spiritualibus quædam sunt consequenter annexa, quędã antecedenter. Item quædam annexa immediate, quædam mediante; nu. 46.*

47 *Ius optandi dici potest annexum spirituale dependenter, seu consequenter, & mediate.*

48 *Simoniacus conuentionalis non incurrit ipso iure ullam pœnam simoniacis a iure inflictam, sed pœna arbitraria puniri debet.*

49 *Simonia ex una parte tantum completa inducit obligationem restituendi quod acceptum est, si sit temporale.*

50 *Simonia conuentionalis, non autem realis dicitur, quæ ex una tantum parte completa est.*

51 *Optans, licet nolit pecuniam promissam soluere, potest retinere prabendam optatam.*

52 *Optans; & permittens, optare interueniens pecunia committit simoniam; & num. seq.*

53 *Simonia committitur in renuntiatione, & acquisitione beneficij intercedente pretio.*

54 *Optio, seu ius optandi non competit nisi habenti præbendam, & clericatum.*

55 *Pensionem redimens propria auctoritate simoniam committit.*

56 *Optans, vel permittans optare interueniente pretio non incidit in excommunicationem.*

57 *Simoniacus dumtaxat realis in ordine, vel beneficio est excommunicatus.*

58 *Optans, vel permittens optare medio pretio puniri debet pœna arbitraria.*

59 *Pactio simoniaca super optione nullam inducit obligationem.*

60 *Optio facta ab eo, cui per simoniam concessum fuit ius optandi, nulla est. facta vero ab eo, qui capax est, valet, nu. 61. licet is priuari possit præbenda optata; num. 62.*

63 *Optans si succumbat in lite cum qui eandem præbendam optauit, sed potest ad suam redire, si cum protestationem optauit; & nu. seqq.*

64 *Expressio eius, quod tacite inest, quando aliquid operetur.*

65 *Clausula (nec aliter, nec alio modo, &c.) quid operetur.*

66 *Male optans, ut quia prębenda erat reseruata, si iustè id ignorauit, & optatam dimisit, statim redire potest ad suam præbendam, licet alteri fuerit assignata.*

67 *Malè prouisus de beneficio, cuius vigore optauit successiue plures præbendas, debet omnibus priuari nisi iuuetur reg. de triennali, alioue titulo.*

68 *Restitutio primo, qui male optauit, ceteri etiam, qui successiue malè optarunt, restituti debent.*

69 *Error in primo gradu tolli debet etiam quoad sequentes gradus.*

70 *Pluribus gradatim, sed male optantibus, is non restituitur, qui scienter male aliquid optauit, vel non statim, ac sciuit, illud dimisit.*

De modo optandi, seu qualiter fiat Optio. Cap. V.

QVAERO PRIMO, An optio semper fiat gradatim; Quatuor † sensus, seu intellectus admittere videtur hæc quæstio, quorum primus est; An semper antiquiores prius optent, deinde iuniores. Secundus; An ita optio fiat, vt qui primus, seu antiquior est, optet, si velit, alias optet secundus, & eo nolente tertius, alias quartus, & si deinceps. Tertius; An sicut primus antiquior optat vacantem præbendam, ita sequens in ordine optet præbendam antiquioris, alius vero, qui eum statim consequitur, optet præbendam dimissam ab illo secundo, & sic de ceteris. Quartus; An, sicut intra eundem ordinem, & gradum præbendarum, admittatur optio etiam intra diuersos ordines, vt puta quod primus, seu antiquior Subdiaconus optare possit vltimam præbendam Diaconalem, primus Diaconus postremam Sacerdotalem, antiquiorque Sacerdos aliquam ex Dignitatibus vacantem, quæ in Regula Cancellar. Apost. non compræhendatur. Ex quibus, quoniam hic postremus

intellectus coincidit cum seq. quæst. de eo ibi agemus. de alijs tribus per sequentes conclusiones respondebimus.

2 Prima Conclusio. Antiquiores † regulariter prius optare debent, quam iuniores, satis id patet ex tex. d. cap. fin. ibi, antiquiores canonici gradatim meliores, si voluerint, possint, cum vacant, per se, vel alios optare præbēdas, & quod ibi tradūt Doct. omnes, de consuet. in 6. antiquiores inquā receptione, prout latius explicando ostendimus, cap. præced. quæst. 1. concl. 4.

Quædam tamen circa hanc conclusion. adnotanda sunt, quæ etiam ad sequentis, & illius 4. conclus. explicationem, modumq;
3 optandi spectant. Primo, quod † si canonicus antiquior differt optare intra legitimū tempus, ita vt sit periculum, ne illud labatur ad damnum iuniorum, poterit iunior sequens optare præbendam, quam ille optare debebat, & tenebit optio iunioris in euentum, quo senior, siue antiquior intra tempus statutum non optauerit. ita voluisse videtur glos. pen. d. cap. fin. de consuet. in 6. sed aperte tenet Gonzal. d. glos. 34. num. 76. post Tiraq. cum multis, de retract. conuent. §. 2. glos. 1. num. 66. Staphil. tract. de lit. grat. tit. de vi, & effect. clausul. vers. successiuè in huiusmodi litteris, sequitur Zerol. in prax. Episc. verbo canonia, versic. ad septimum, conclus. 4. Add. ad Ro. decis. 3. de consuet. in nouiss. ad quod optime facit Aegid. decis. 468. de concess. præb. & text. iuncta glos. in l. fin. C. qui admit. vbi agnitio
4 bonorum † possessionis facta per sequentem in gradu intra tempus primi, qui eum præcedit, & sic ante tempus congruum, operatur effectum suum tempore cōgruo, nec est necessaria alia agnitio; quod tanquam singulare not. ibi Rom. noster vero casus est in fortioribus terminis, cum hi iuniores optent intra legitimum tempus: facit & optime, quod post Salicet. Cald. & Bellam. contra Ioan. Andr. tradit Staph.
5 loc. cit. quod † quando ex duobus expectantibus secundus in data acceptauit intra mensem primi, valet eius acceptatio, si primus debito tempore non acceptet, neque noua acceptatio requiritur in secundo mense. Reliqua spectantia ad tempus optionis latius prosequemur cap. seq. per totum.

Secundo not. quod, quamuis videatur
6 † eum canonicum antiquiorem, qui optare velit præbendam, vel domum, necessario debere habere aliquid, quod dimittat, ad hoc, vt præferatur iuniori; tum quod optio inter plura cadat, vt supra cap. 1. q. 1. admonuimus: tum quod id satis apertè colligi videatur ex tex. d. cap. fin. dum dicit illa præbenda, quæ optata non fuerit, erit illi, pro quo scripsimus, conferenda; vbi id supponunt Doct. de consuet. in 6. Ex quo illud sequi videtur, quod, si quis antiquior haberet canonicatum sine præbenda, prout accidere potest, iuxta tex. in cap. eum, cui, de præben. in 6. & cap. fin. de concess. præbend. eod. lib. & ca, quæ latius trademus infr. cap. 7. quæst. 1. vel prout sæpe contingit, domo careat, non poterit optare, sed optabit sequens, qui aliquid habeat, quod dimittat, idque deinde optabit antiquior. Tamen melius rem consideranti ap-
7 parebit, † illum antiquiorem, qui nihil habet, optare posse, neque ei præferri debere iuniorem aliquid habentem, quod dimittat; tum quia in hoc casu militant omnes rationes, & æquitates, quas sup. c. 2. quæst. 1. adduximus ad ostendendam rationabilitatem huius consuetudinis, vt cuique facilè apparebit: tum quia sat est, quod quo
8 modo cadat electio; nam & meliùs est † habere, quam nō habere; & id rectè dicimus,
9 cum & minus solutum intelligatur, † etiā si nihil sit solutum, & verbum amplius, ad
10 † eum quoque pertineat, cui nihil debetur, vt sunt tex. ad litteram, in l. minus solutum, & l. verbum amplius, vbi latè Rebuf. Alciat. & alij, ff. de verbor. signif. & tradit etiam idem Alciat. in l. si ita a te, ff. eod. tit. Catell. Cotta in Memor. verbo, minus; quos habet alia pleraque similia exempla, ex quibus quoque fere soluuntur contraria. Ad id vero, quod ex tex. & Doct. auctoritate sumitur in d. cap. fin. de consuetud. in 6. responderi potest, neque illum tex. neq; Doctor. eo loci negare, quin huiusmodi antiquior nihil habens, quod dimittat, optare possit, sed attendendo, quod vt plurimū
11 accidit, † iuxta tex. in cap. sæpe, de appell. & l. nam ad ea, ff. de legib. de ijs solum loquuntur, qui præbendam habent, vel aliquid, quod dimittant. Vel etiam, & melius dici potest, admittendum id esse in casu

speciali

speciali illius tex. cum Papa mandat alicui prouideri de præbenda primo vacatura; idque ne dispositio, & gratia Principis red datur elusoria, contra vulgatas iuris regulas, quare tunc optare non poterit, qui non habet præbendam, quam dimittet, sed optabit sequens, & præbenda inoptata dabitur expectanti.

12 Tertio not. in optionibus † eum non censeri antiquiorem, ideoque præferendũ non esse, qui, cum prius esset canonicus, postea mutauit præbendam, & canonicatum per impetrationem, & collationem sed præferri debere eum, qui post primam illius receptionem, ante tamen secundam receptus fuit in canonicum, & ratio est, quia ille mutauit non solum præbendam, sed etiam canonicatum, atque adeo nouus canonicus est, & dicitur nouiter receptus, cum non tamquam canonicus, vt in optione contingit, sed tamquam extraneus affe cutus sit eam præbendam, atque inde videmus, denuo illi capiendam esse possessionem, admittique ad osculum, recipi in fratrem, nouissimum, ac postremum, locum in eodem ordine tenere, (nisi in eodem a socijs eius ordinis manere permittatur, cum quisque iuri suo renuntiare possit, iur. vulg.) & similia ei esse facienda, a quæ nuper recepti facere consueuerunt; atque adeo merito censeri debet posteriùs admissus, ac receptus, & per consequens in optione huic medio tempore recepto postponẽdus est, iuxta tex. cum ibi traditis d. cap. fin. Sic etiam Acharan. cap. ex transmissa, (qui text. ad id optimus est,) in 3. not. de renunt. docet, quod canonicus semel ab Ecclesia absolutus, si postea recipiatur, non habebitur, vt antiquus canonicus, sed vt nouus; Ancharan. sequitur Monal. cons. 57. num. 17. Sic & Fla. Paris. tract. de resign. benef. lib. 1. quest. 4. num. 73. post Prob. tractat. de iur. Regal quæst. 5. & alios scriptum reliquit, quod, si canonicus iurauit in sua prima institutione, & postea renuntiauit beneficio, si iterum receptus fuerit in canonicum, debet denuo iurare tamquam nouus canonicus nunquam receptus, quia per illam renuntiationem fuit solutus eo iuramento antiquo. Eadem etiam ratione Nauar. cons. 61. alias 97. nu. 4. de simon. respondit, eum, qui canonicatum simoniacè assecutum renuntiauit in manibus Superioris, & mox de eodem prouidetur, debet habere vltimum locum & omnia alia facere, ac si de eo alias non fuisset prouisus, quoniam idem facere deberet, si per obitum fuisset prouisus: nec non per tex. qui sane optimi sunt, in cap. quamuis de rescrip. in 6. cap. ex insinuatione, & cap. quoniam, de simon. vbi Fel. Soc. & alij: & in quolibet resignante, si redeat ad eundem canonicatum, quod non habeat eundem locum, docet Paris. dict. lib. 1. quæst. 14. num. 27. subdens, ita pluries decisum fuisse in Rota, & generatim in quouis, qui dimittit canonicatum, quod, si iterum ad illum admittatur, non debeat eundem locum habere, tradit Ioan. de Montaign. in tract. de auctorit. Mag. Consil. nu. 82. & ibi Boer. in addit. ex Bart. in l. 2. vbi optimus tex. ff. de decurion. ac Fel. d. cap. ex insinuatione, in fin. de simon. necnon per tex. in cap. mandamus, 19. quęst. 3. Id quod etiam docet Thom. Zerol. in prax. Episc. verbo, canonia, vers. ad octauum, post Rot. & alios; idemque Flam. Paris. d. quæst. 14. num. 25. & seq. vbi post Cardin. Paris. cons. 93. num. 11. volum. 4. tradit, ab huiusmodi resignante amitti ius, & prærogatiuam antiquitatis; indeque infert in hac nostra specie iuris optandi, quod iste, qui recuperat canonicatum a se prius possessum, & resignatum, non habet eandem antiquitatis prærogatiuam, ex qua possit optare, vt ante resignationem poterat, dicitque id fuisse resolutum in Rota Rom. in vna Paduana optionis, coram Accorambono, teste Cott. decis. 337. in manuscript. Id ipsum denique confirmatur ex eo, quod post eundem Paris. d. tractat. de resign. benef. lib. 3. quæst. 7. docebimus infr. cap. 7. quæst. 2. in fin. restitutum a Principe ex gratia ad canonicatum, seu præbendam non recuperare locum, & stallum in Choro; licet secus sit in restitulo a iudice in integrum ex institia; vnde habemus singularem limitationem adhoc tertium Notab. Cetera, quę pro eius maiori confirmatione possent hoc loco afferri, consulto prætermittimus, quoniam rem ita ex prædictis, atque etiam per se claram, & manifestam existimamus, vt vlteriori probatione non egeat, & si casus euenenemo, vt reor erit,

erit, qui id in dubium velit, aut saltem possit reuocare: si enim, vt probauimus, is qui eundem canonicatum, citra restitutionem ex iustitia, recuperat, adhuc dicitur nouus canonicus, & amittit prærogatiuam antiquitatis, etiam ad effectum, vt non præferatur in optione, sed postponatur recepto medio tempore, multo magis id erit admittendum in eo, qui alium canonicatum etiam intra eundem ordinem postmodum assequitur.

Quæ vero pro complemento huius notab. & conclus. faciunt, partim diximus c. 4. quæst. 1. concl. 4. vbi de Pœnitentiario, & Theologo docuimus, alicubi eos præferri in loco, non in optione, & quæst. vlt. de coadiutore, vel coadiuto, partimque nunc dicemus. Videamus igitur, quid dicendum sit de casu singulari proposito à Gonzal. d. glos. 34. num. 101. & multis seqq. qui talis est.

Petrus in Curia residens obtinuit proui deri de mense Augusti 1598. a Sanctissimo de Portione in quadam cathedrali, necnon obtinuit Breue de capienda possessione nomine Cameræ, cuius vigore verificatis verificandis obtinuit sententiam declaratoriam, & fuit capta possessio d. portionis nomine Cameræ de mense Nouembris 199. quæ possessio fuit postea initio Aprilis 1600. translata, & cessa a Commissario Cameræ in d. Petrum post expeditionem litterarum, vti moris est: qua translatione stante, Petrus non curauit aliam capere possessionem, sed lapso triennio recessit a Curia, & accedens ad d. cathedralem, vt inseruiret d. præbendæ, voluit sedere, & incedere ante alios quatuor Portionarios, qui de nouo post possessionem captam nomine Cameræ hoc medio tempore ingressi sunt, ac prius residentiam facere cœperunt, ipsi vero portionarij dicebant se antiquiores Petro, ac ad eos spectare præcedentiam, & anterioritatem in iure optandi, prout est de more in d. Ecclesia, ex quo d. Petrus nullam ceperat possessionem, ac nouissimè illi tradendam fore, nec illi posse suffragari possessionem nomine Cameræ Apostolicæ captam, & in eum translatam.

Et quidem pro Portionariis vrget primo, quod ad hunc effectum optandi, & præcedendi sit attendenda antiquitas, non prouisionis, sed possessionis, vt ipse Gonzal. d. reg. 8. §. 3. procem. ex num. 23. & nos supr. cap. 4. quæst. tertia, conclus. 2. illat. 3. ostendimus. Secundo, quod possessio capta nomine Cameræ, & in Petrum translata ei non prodest: nam possessio, cum sit quid facti, non potest transferri de persona in personam; nec dicitur acquisita, nisi corporaliter apprehendatur, l. cum hæredes, ff. de acquiren. possess. etiam a patre in filium, glos. & Doct. l. in suis, ff. de liber. & posthum. cum alijs adductis per Gonzal. d. glos. 34. num. 104. & seq. quod procedit quoque in Ecclesia, Bald. l. fin. num. 8. C. de Sacrosanct. Eccles. Anton. Gabr. tit. de acquiren. possess. conclus. nono, num. secundo, & in iure patronatus, & alijs incorporalibus, Achil. decis. quinta, de caus. possess. & propr. Caputaq. decis. 153. num. tertio, part. tertia, & fuit resolutum in vna Oueten. beneficij de Vega, 15. Ianuarij, 1596. coram Orano, & alias sæpe tenuit Rota; Pontan. tract. de spol. lib. 1. nu. 113. Rebuf. ad leg. Gall. tit. de mater. success. in præfat. num. 151. & sentiunt allegati per eundem Gonzal. num. 109. & nos quest. tertia, conclus. secunda, quicquid voluerit Bald. d. l. in suis Lambertin. de iurepatron. lib. primo, par. secunda, quæst. tertia, art. 22. num. quarto, Io. Guttier. §. sui, instit. de her. qualit. & different. num. 71. & cons. tertio, num. secundo. Igitur alia est possessio Petri, alia capta per Cameram, translatio possessionis, & cessio facta in eum solum debet operari exclusionem intrusi; prout idem Gonzal. d. §. 3. procem. a num. 84. ad 99. probat, subrogatum gratiosè a Papa in gratia beneficiali quoad possessionem defuncti, non posse vti remedio retinendæ, aut recuperandæ possessionis vigore dictæ subrogationis, sed debere de nouo adipisci possessionem. sic etiam Petrus debuit de nouo capere possessionem, dict. portionis vt ex illo die adeptæ per eum possessionis dicatur possessor, ac iura antiquitatis habere incipiat. Confirmatur autem id ipsum primo, quia, licet transferatur possessio ciuiliter per actus fictos in nonnullis casibus absque corporali apprehensione, quos assignat glos. l. 3. in principio, verbo, animo,

mo, vbi omnes notant, ff. de acquiren. poss. Gomez, nouem cumulans, ad l. 45. Tauri a num. 45. ad 93. ex quibus etiam est constitutum, de quo Tiraq. proprio tract. Tamen hic casus, de quo agitur, nullus illorum est, vnde stamus regulæ, cap. secundo de coniug. lepros. cum simil. Put. decis. 116. num. 1. lib. tertio, & ad effectum optandi videtur requiri naturalis possessio eaque antiquior, vt satis colligi potest ex adductis in 1. fundamento. Confirmatur secundo, quia dato, quod Petrus vigore d. possessionis captæ nomine Cameræ, & in eum translatæ posset dici habere aliquam possessionem, esset tantum verbalis, seu instrumentalis, sterilis, ac ventosa, ex quo neque d. Petrus inseruiebat Ecclesiæ, nec vllos fructus percipiebat, ad late tradita per Gomes reg. de ann. possess. quæst. 47. num. 3. & 4. Ferret. cons. 323. nu. quinto, & omnis possessionis effectus consistit in perceptione fructuum, l. bonæ fidei, ff. de acquiren. rer. domin. Rot. decis. prima, num. primo, de restitut. spol. Cæs. de Graff. decis. 21. num. nono, de probat. Cald. cons. 12. de iurepatr. quæ omnia aliter se habent in illis Portionarijs, qui medio tempore ingressi resederunt.

Quibus tamen non obstantibus, Gonzal. dict. glos. 34. num. 112. vsque ad 120.
13 contrarium ✝ tamquam verius resoluit. Primo, quia Breue concessum Petro de capienda possessione nomine Cameræ disponit, quod verificato constito d. Breuis, idem Petrus, vel eius procurator immittatur in possessionem nomine Cameræ, & quod, postquam idem Petrus litteras gratiæ principalis sub plumbo expeditas præsentauerit, eidem Petro sit eadem capta possessio consignanda, vel transferenda, prout etiam declarat Constit. 24. Gregorij XIII. quæ incipit, ad Romani; vnde, cum Papa ita voluerit, censetur omne obstaculum iuris remouisse, Rot. decis. 33. num. sexto de præbend. in antiq. late idem Gonzal. dict. reg. 8. glos. 9. §. tertio, num. vigesimoquarto. Secundo, quia quoad effectum possessio capta nomine Cameræ potest dici capta ab ipso prouiso Apostolico, in cuius commodum facta fuit; nam tunc procurator Cameræ nihil aliud agit, aut intendit, nisi prouisum litteris expeditis in possessionem immettere, argum. l. quędam, cum filium, ff. de hæred. instit. & quod in hoc casu Commissarius Cameræ possessionem capiens nomine prouisi seruiat illi de nudo ministerio, & capiat possessionem ad eius fauorem, & commodum, fuit resolutum in vna Oueten. Archidiaconatus. 15. Decembris, 1603. coram Pamphilio, vbi etiam dicit, sępe hoc alias decisum fuisse. Confirmatur, quia hic modus capiendæ possessionis inuentus fuit, vt prouisus Apostolicus, qui nondum litteras expediuit, possit diligentias facere super capienda possessione beneficij, ne tarda expeditio ei noceat, vnde, cum quis a principio vult litteras expedire, non datur ei Breue nomine Cameræ de capienda possessione, sed ad fauorem litterarum, vt ipsemet prouisus immittatur in possessionem, vt habetur in dicta Gregoriana Constitutione quando igitur constat de litterarum expeditione, perinde esse debet, ac si a principio, non Camera, sed Petrus possessionem cepisset, cum cessauerit causa, ob quam Camera, & non prouisus ipse possessionem ceperit, l. adigere, §. quamuis, ff. de iurepatronat. Confirmatur secundo ex cap. ratihabitionem retrotrahi, de reg. iur. in 6. & l. hoc iure, ff. eod. tit. vbi ratihabitio retrotrahitur ad diem, quo aliquid nomine meo gestum est, iuxta cap. ratum, eod. tit. & lib. faciunt etiam alia iura ibid. a glos. & Doct. alleg. & cap. si tibi, de præbend. in 6. licet alioqui retrotractio non fiat in conditione protestatiua, sed tantum casuali, Dec. & alij in cap. præterea, il 2. de appellat. vbi alios citant. Tertio, quia Rota sæpe in terminis resoluit, quod ea sit virtus Breuis de capienda possessione nomine Cameræ, vt facta cessione constituat eum iustum possessorem, vnde sit illi concedendum mandatum de manutenendo, ac si ipse prouisus a principio possessionem cepisset; sic in Firmana benefic. 19. Martij, 1593. coram Blanchetto, & in Lucana beneficij, 17. Iunij 1594. coram Litta, in Salamant. beneficij, 26. Iunij 1598. in Aurien. Parochialis, 13. Aprilis 1600. coram Lancellotto, & dicta causa Oueten. Hinc etiam Lancellot. tract. de attent.

tent.2.par.cap.4.in præfat. num. 453. ait, Commissarium Cameræ capientem possessionem in casu prædicto non dij tertiū: & Cæsar.de Graff.decis.2.num.1. de verb. sign.possessionem translatam a Camera Apostolica intelligi cessam cum ijsdem qualitatibus,cum quibus Camera eam habebat.Ex quibus patet,d.Petrum incœpisse esse possessorem de mense Nouembris 1599. quando Camera ad eius commodū cepit possessionem; ideoque cum sit anterior tum in prouisione, tum in possessione etiam naturali omnibus alijs postea prouisis,& admissis, debet illos præcedere tam in optione, quam in loco, stallo, & alijs præcedentijs. Et simul patet responsio ad primum, & secundum fundamentum Portionariorum cum priori eiusdem confirmatione.

Ad posteriorem confirmationem dicitur primo,quod fortè etiam quoad fructus habebitur pro præsente,cap.cum dilectus, de cler. non resid. vel certè potuisset eos percipere,si discedens a Curia resedisset. Secundo,quod possessor dicitur, licet fructus non percipiat,Bart.l.quamuis,§.si conductus, n.2.vbi Alex.not.vlt.& ceteri, ff. de acqu.possess.l si quis autem, ff.eod.Rot. decis.509.num.4.par.1.diuers.cum alijs adductis per Gonzal.d.glos.34.num.122.

Denique non obstat, Portionarios priùs resedisse; nam residentia non requiritur ad optionem,vt post Put.decis.219.num.2. docet idem Gonzal.ibid.num.38.& 39.

14 Secunda Conclusio. Optio † ita gradatim fieri debet,vt, si non optat primus,seu antiquior,optet secundus,seu sequēs, alias optet tertius,& sic deinceps;& hic est, ni fallor,primo intentus, & magis germanus intellectus illius verbi,gradatim, quod est in tex.d.cap.fin.de consuet.in 6.quod ita exponit ibi glos.quam ibid.approbant Gemin.& alij,ac Rot.decis.5. vers.videtur tamen obstare, de consuet. in nou. & decis. 411.num.2.par.1.in nouiss. diuers. & inter recentiores Io. Azor. Instit. Moral.part.2. lib.6.cap.26. quæst. 13. & Hier. Gonzal.d. gl.34.sæpe. Id ipsum etiam patet ex Doct. d.cap.fin.verbo,dumtaxat, dum post glos. ibi,quærunt, an illi dies currant omnibus simul, & an iuniores teneantur expectare antiquiores per totum illud tempus in optando: & ad primum respondent affirmatiuè; ad secundum negatiuè; de quo nos aliquid initio concl. præced. & latius cap. seq.quæst.3.clarè enim supponunt,posse quoque iuniores vacantem præbendam optare, vbi non optetur per antiquiores. & de hoc nemo dubitat, quare vlterius non immoror.

15 Tertia Conclusio. Optio † ita quoque gradatim fit, vt antiquiore optante vacantem cum Canonicatu præbendam,sequens optet præbendam, quam antiquior dimittit,& ab hoc dimissam optet alter,qui mox sequitur,& sic de ceteris. Colligitur id satis apertè ex tex.d.cap.fi.dum ibi dicitur: poterunt ipsi antiquiores iuxta consuetudinem eandem optare, cum præbenda vacabit; & illa,quæ optata non fuerit,si nulli sit debita, erit illi, pro quo scripsimus, conferenda. Ex quo enim dicit Pontifex in plurali,(antiquiores,)& mox,(optare volentes,) de pluribus loquitur simul optantibus,vt in simili notat glos.d.cap. fin. verbo,dumtaxat; cum maximè subdat text. & illa,quæ optata non fuerit. Sed apertè idem sentit glos.ab alijs scribentibus recepta eod.cap.fin.verbo, non fuerit, vbi rationem assignans ad verba text. postremo loco a nobis relata,inquit; ex quo enim vacant præbendæ, necesse est vnam remanere non optatam; de illa igitur, subdit glos. prouideatur impetranti. Et in hac quoque conclus.nemo,quem viderim,contradicit.Immo Gonzal.d. glos.34. num.98. & seq.ita naturalem putat in optione hāc gradationem,per quam iunior optet præbendam ab antiquiore optante dimissam, vt alias dicat præuerti ordinem optionis, & eius naturam tolli, allegatque a se ipso adducta eadem glos. 34. num.15. & 81. & quidem d.num.15.allegat tex.d.cap.fin. & ibi glos.verbo,gradatim, de consuet.in 6. Rot.decis.2.& 6. de consuet. in nou. d.autem nu.81.illud adducit,quod,quia Theologalis præbenda non potest optari, consequenter nec præbendatus Theologus poterit illam dimittere, & aliam optare,quia idem operatur oppositum in opposito, quod propositum in proposito. l.& si contra tabulas, ff.de vulg.& pup.c.sciendum, 8.quæst.1.Verum, præter quamquod ipse Gonzal. peruertit materiam gradationis optionis,

optionis, dum quatuor illos modos gradationis, quos initio huius quæst. distinximus, confundit, &, quod ad vnius eorum probationem pertinet, ad alterius affert cõfirmationem, vt apud eum videre est dict. num. 15. & duob. seqq. & d. num. 98. cum seq. & ex eo, quod mox dicemus; ex dict. quoque cap. fin. solum colligitur, regulare id esse, vt iunior optet præbendam dimissam ab antiquiore, cum vt plurimum id accidat, non autem id fore perpetuum, atq; ita naturale, vt aliquando ab optione separari non possit; nam ad ea, quæ vt plurimum accidunt, leges prospiciunt, l. iura, l. ex his, & l. nam ad ea, ff. de leg. glos. vero d. verbo, gradatim, non loquitur de hoc modo gradationis, de quo in præsenti, sed de quo in statim præced. conclus. Rot. etiã d. decis. 2. non agit de consuetudine optandi propriè sumpta, sed potius de ea, vt Canonicus supernumerarius obtineat minorem præbendam iuxta ordinem suæ receptionis, vt patet ex ijs, quæ allegat, nimirũ arg. eorum, quæ leguntur, & notantur in cap. statuimus, de maior. & obed. per Innoc. & cap. quamuis, & cap. cui de non Sacerdotali, de preb in 6. per Archid. ibi enim nihil habetur de iure optandi propriè dicto: præterea ex illis verbis Rot. iuxta ordinem suæ receptionis, apparet, eam loqui de gradatione iuxta antiquitatem, hoc est primo gradationis modo, de quo nos sup. hac ipsa quæst. conclus. 1. In d. vero decis. 9. nihil ad rem habetur, nisi n. 1. vers. & nota, & num. 5. vers. sed per istam consuetudinem; inde tamen solum colligitur, optioni conuenire huiusmodi gradationem, quod antiquiore optante, præbenda ab eo dimissa optetur a sequente, & huius ab alio sequente, & sic deinceps vsq; ad vltimum, non autem, quod necessario id faciendum sit, & aliquando non consistatur citra vltimum gradum, aliquando etiam aliquo gradu omisso ad alios deueniatur, vt paulo post latius ostendemus; si prius, quod obijciebatur ex d. l. & si contra tabulas, & cap. sciendum, vnde sumpta est illa regula de opposito, & proposito, breuiter dissolutum moneamus per respõsiones allatas cap. 3. quæst. 2. conclus. 3. vbi contra eundem Gonzal. & alios probauimus, obtinentes præbendam Theologalem Pœnitentialem, & similes optare posse, licet regulariter eorum præbenda nequeat optari. & hic iam est vnus ex casibus, in quibus cessat prædicta gradatio. Eos vero omnes ad duo capita reduci commodè posse puto, nimirum noluntatis, & impotentiæ, quorum singulos percurremus.

Igitur cessare potest huiusmodi gradatio ex eo, quod is, qui alias optare potest, nolit optare, siue quia ea præbenda, quam posset optare, minor sit ea quam iam obtinet; siue quia sit eidem omnino æqualis; quam tamen optari posse, quoad minorem docuimus cap. 3. quæst. 7. circa medium, quoad æqualem ibid. paulo post initium, siue quia, licet maior, & pinguior sit sua, minus tamen sibi grata est; quam proculdubio posset optare, cum tex. d. cap. fin. de consuetud. in 6. indistinctè dicat, de melioribus præbendis, nullum discrimen quoad optionis ius constituens inter magis, vel minus gratas, quoad nec glos. aut aliquis Doct. constituit, nisi quoad hoc, vt etiam minor præbenda possit optari: siue tandem quia nulla alia de causa nolit quis optare etiam omnino meliorem, & magis gratam præbenda n, nisi ad exercendam sui arbitrij libertatem, iuxta tex. d. cap. fin. ibi, si voluerint, possint, cum vacant, per se, vel alios optare præbendas, & ibi poterunt ipsi antiquiores iuxta consuetudinem eandẽ, optare, cum præbenda vacabit; cum alijs adductis sup. cap. 1. quæst. 2. ad fin. quæque allegabimus infr. cap. 8. eodemque vltim. quæst. 2. circa medium. Quod autem in his casibus cesset prædicta gradatio, patet: nam, si vnus, duo, vel plures nolint aliqua ex memoratis causis optare præbendas dimissas a ceteris optantibus, iam ea gradatio præciditur, si, qui optare nolunt, sint ex vltimis eorum, qui possunt optare; interrumpitur vero, si sint ex medijs. Et hæc de casibus noluntatis.

Casus autem impotentiæ fermè hi sunt, si benè recolo. Primus est quando aliquis optat, quia est antiquior, & tamen non habet aliquid, quod dimittat; quem tamen optare posse, satis ostendimus simul contraria dissoluentes sup. hac ipsa quæst. conclus. 1. not. 2. Secundus huic similis erit, si d. optans habeat quidem, quod dimittat, sed vel a nullo id possit optari, vt quia præ-

 benda

benda illa sit reseruata, iuxta ea, quæ latiùs adduximus cap. 3. quæst. 3 præcipue concl. 2. vel certè non a quolibet optari queat, vt in prebendis qualificatis, puta Theologali, Pœnitentiali, Doctorali, seu Magistrali, & similibus contingere docuimus d. cap. 3. quæst. 6. nam paria sunt non habere optantem, quod dimittat, vel illud ab alio non posse optari. Et sic in hoc vtroque casu pariter vel interrumpetur, vel terminabitur etiam, antequam ad vltimum deueniatur, prædicta gradatio. Tertius casus est, si, postquam aliquis, vel aliqui iam optarunt alius in ordine sequatur, qui absit ab Ecclesia voluntariè, aut sine aliqua ex causis priuilegiatis; vt absens ad optionem admittatur, de quibus non latius sup cap. 4. quæst. 3. fere per totam. Quartus est, si post antiquiorem optantem, vel etiam omnes canonicos, vel portionarios, aut dignitates possidentes suam præbendam, portionem, vel dignitatem aliquis sit, qui suam nondum possideat; nam possessio requiritur ad optionem, cum hæc, sicut & quælibet præeminentia, sit fructus quidam possessionis beneficij, vt post alios ex Gonzal. d. reg 8. §. 3. procem. num. 26. tradidimus d. quæst. 3. concl. 2. paulo post initium, & possessio antiquior attendatur in optione, vt idem late comprobat. d. §. 3. num. 23. & multis seqq. & glos. 34. num. 48. & 49. ac nos docuimus d. cap. 4. quæst. 1. concl. 4. & quæst. 3. concl. 2. illat. 3. Quintus, ac postremus casus inter eos, qui ex impotentia oriuntur, esse potest, vbi ex speciali consuetudine optari debeat titulus canonicalis vel portio, aut dignitas, non autem sola præbenda & aliquis post antiquiorem optantem sit irregularis, corpore vitiatus, aut alias inhabilis ad huiusmodi beneficium obtinendum: cum enim is tunc nec optare possit, vt dict. cap. 4. de excommunicato diximus quæst. 2. in fin. de corpore vitiatis, quæst. 6. ad fin. de irregulari, quæst. 7. in fin. proculdubio, vel interrumpetur d. gradatio, si inhabiles isti medij sint inter eos, qui, cum possint, optauerunt; vel desinet, si ijdem vltimi sint, iuxta prædicta: quod idem dicendum quoque est proportionabiliter de duobus statim præcedentibus casibus, sicut de duobus primis paulo ante diximus. Et de hac quæst. satis.

QVAERO SECVNDO, An optio semper fiat intra eundem ordinem, & gradum.

Prænotandum est primo, in
16 aliquibus Ecclesijs Collegiatis † ex statuto, vel consuetudine dari tres ordines prebendarum, seu potius canonicorum, vt alij sint inferiores, qui vocantur scholares, quia sunt sub cura, obedientia, & regimine scholastici; quidam dicuntur medij, & vocantur emancipati, quidam maiores, qui soli habent vocem in capitulo, & vocantur Capitulares; tamen præbendæ omniũ sunt æquales, & non aliter quis potest ascẽdere ad maiorem gradum, nisi per ordinẽ primo fuerit in inferiori, & de illo ascenderit ad medium, & hic ascensus fit secundum ordinem receptionis; de qua consuetudine Rot. Rom. decis. 9. num. 1. de consuet. in antiq. Franc. Marc. decis. Delphin. 1271. num. 4. 1. part. & Rom. cons. 227. in
17 alijs vero Ecclesijs † quædam sunt præbendæ maiores, quæ non dantur nisi Presbyteris; quædam mediæ, quæ solum Diaconus, & Subdiaconis, quædam minores, quæ assignantur inferioribus; quæ consuetudo est Gratianopoli, teste Fran. Marc. decis. 1260.
18 in alijs demum plerisque † quædam sunt præbendæ, quæ solum Diaconis; tertiæ, quæ solis Subdiaconis assignantur, qui tamen omnes canonici sunt: & præterea
19 quædam † sunt dignitates, puta Archipresbyteratus, Archidiaconatus, Primiceriatus Præpositura, & Decanatus, prout in Ecclesia nostra Mediol. de qua distinctione passim iura loquuntur, præsertim cap. 1. de æt. & qual. cap. ei cui, & cap. cui de non sacerdotali, vbi Doct. de præb. in 6. & in c. constitutus, de concess. præben. & clem. vt hi, qui, de ætat. & qual. & clement. fin. de præbend. ac Tridentin. Concil. sess. 22. cap. 4. & sess. 24. cap. 12. de reform.

Prænotandum secundo, quod, quamuis
20 forte de iure communi antiquo † non esset alicui præbendæ necessario aliquis ordo annexus, vt voluit inter alios Abb. in c. 2. num. 5. de instit. (Dignitatibus dumta-
21 xat † exceptis, quibus certus ordo annexus est, per tex. d. cap. 1. de ætat. & qual.) cum id cautum non reperiatur; cum quo
22 nihilominus stat, † quod etiam eo iure antiquo non nisi Subdiaconus vocem haberet

beret in Capitulo,clement.vt hi,qui, de
ætat.& qualit.quod etiam dispositum dein
de fuit in Tridenr,Synodo , d.sess. 22. cap.
23 4. Tamen de iure nouo † debet saltem in
Ecclesijs cathedralibus cuique canonica-
tui, seu præbendę esse annexus ordo Pres
byterij,Diaconatus,& Subdiaconatus , &
ad Episcopum cum consilio Capituli spe-
ctat designare,ac distribuere, prout vide-
rit expedire, quibus quisque ordo ex sa-
cris annexus esse debeat,vt dimidia saltem
pars presbyteri sint,cęteri vero Diaconi ,
aut Subdiaconi ; nisi alicubi laudabilior
esset consuetudo,vt plures, vel omnes sint
presbyteri , quę omnino debet obseruari.
ita disponitur in Tridentin. Concil. d.sess.
24.cap.duodecimo , quos quidem ordines
24 † debebunt prębendati infra annum ces-
sante iusto impedimento suscipere , vt ha-
betur d.sess.22.cap.4.& hoc sub pœnis,de
quibus in d.clem.vt hi,qui, hoc est , amis-
sionis dimidiarum distributionum, & vo-
cis in Capitulo,donec promoueantur: ne-
que canonicatum , aut dignitatem obtine-
25 re quis poterit , nisi † in ea saltem ætate
sit constitutus,vi infra annum possit illo or
dine initiari,quem talis canonicatus,aut di
gnitas requirit,vt dict.sess.vigesimaquarta,
cap. duodecimo , apertè disponitur . His
pręnotatis , sit.

Prima Conclusio. In primo casu consue
tudinis , de qua in primo not. puto proba
26 biliter † posse contingere optionem ; ita
in specie voluit Zerol.in prax. Episc. ver-
bo,canonia,vers.ad septimum, in princip.
iuncta glos. & Alb. cons. 159. num. 101 &
21. volum. 1. ita etiam colligi videtur ex
Rot.decis.9.de consuet.in nou. & eod.tit.
in antiq & decis.411. num.4.7. & 8. part.
prima in nou.diuers.& Fanc. Marc.d. dec.
1271.num.tertio, & quarto, sed clariùs id
sentit Rot.Rom.decis.decima, de præben.
in antiq. Et hoc propter specialem consue
tudinem super hoc inductam , vt patet ex
ijsdem Doctoribus ; alias enim simplex cō
suetudo optionis intra eundem ordinem
introducta ex se ad diuersos ordines ex-
tendi non deberet.

27 Secunda Conclusio. In casu † secundę ,
& tertię consuetudinis,de qua in d.1.not.
per quas distincti sunt in Ecclesijs ordines
prębendarum,& canonicatuum,vt alij sint
Sacerdotales,alij Diaconales , alij Subdia-
conales,alij etiam inferiorum ordinum ,
puto quod in Ecclesijs cathedralibus , vbi
ex decreto Tridentini Concilij sunt solum
distincti ordines Sacerdotij, Diaconatus ,
& Subdiaconatus,ijque annexi sunt cano-
nicatibus,non possit regulariter locum ha
bere optio , nisi specialis de hoc consuetu
do legitimè prescripta rationabiliter indu
catur ; quod probo ex eo , quia ex disposi-
tione prędicti Concilij , iuncto text.dict.
clement.vt hi, qui,& cap.ei , cui , & cap.
cui de non Sacerdotali, de prębend. in 6.
illi ordines non tam prębendis annexi
sunt , quam canonicatibus ijque designati
sunt , vel designari debuerunt per vnum-
quemque Episcopum . Cum ergo per op-
tionem mutetur quidem prębenda,sed non
canonicatus, vt dicam infr. cap. septimo ,
quæst. prima antiquior Subdiaconus , vel
Diaconus optando vltimam Diaconalem,
vel presbyteralem prębendam , aut simul
canonicatum mutabit contra optionis ra-
tionem,aut cum idem canonicus sit, ordi-
nem,& onus alteri canonicatui annexum
suscipiet contra designationem a Conci-
28 lio requisitam . Secus vero erit † in alijs
Ecclesijs collegiatis , aut etiam in cathe-
dralibus , in quibus adhuc vel receptum
non fuit Tridentinum Concilium, vel non
obseruatum illud decretum distinctionis
ordinum , sed ex sola consuetudine , vel
statuto ijdem ordines, vel alij annexi sint
prębendis : poterit enim per statutum, &
consuetudinem optari prębenda , simulq;
assumptum censebitur onus celebrandi ,
vel canendi Euengelium , & simul se intra
annnm promoueri faciendi ad ordinem
requisitum ; sufficietque tunc , quod sem-
per maneat idem numerus prębendarum ,
quibus talis ordo annexus sit. Et ratio est,
quia tunc prębendis ipsis annexus erit or-
do , non autem canonicatibus ; & in
his terminis intelligendum est , quod
vult Alberic. consil. 347. numero pri-
mo , & numero quarto , volumine se-
cundo , dum supponit , posse eum , qui
habet prębendam diaconalem , optare
Sacerdotalem. Item glos. dict. cap. fin.
verbo , antiquiores , & ibi ceteri, dum
contendentes,speciali cōsuetudine induci
posse,vt maior ordine pręferatur in optio-
ne ,

ne, aperte supponunt, inter diuersos ordines admitti optionem. Eadem plane ratione in optandis domibus, quæ annexæ non sint præbendis, vel Canonicatibus, huiusmodi distinctio ordinum attendenda non erit, sed antiquiores simpliciter in receptione præferentur in optione domus vacantis, quamuis ea fuerit Canonici diuersi ordinis. Quid autem dicendum sit de optione Cardinalium intra diuersos ordines videbimus cap.7.quæst.2.ad finem. Verum idem propter eandem rationem dicendum erit in consuetudine inducta post Concilium contra illam præbendatū, seu potius Canonicatuum, prout tamen præbendas quoque comprehendunt, secundum diuersos ordines distinctionem, & simul etiam de Dignitatibus, quæ non sunt primæ post Pontificalem in Cathedralibus, neque præcipuę in Collegiatis, (hæ enim cum ex reg.3.Cancellariæ reseruatæ sint, non admittunt optionem, iuxta supra late tradita cap.3.quæst.1.conclus.2.) in illis namque, licet non per extensionem, fieri possit optio a Canonicis, vt sentit Cald. cons.5.de consuet.Prob.in addit. ad Io.Monach.d.c. fin.num.31.& 32.Gonzal.d glos. 34. num. 91.ex cap.susceptum, de rescript. in 6. & cap.quamuis, de præbend.eod. lib. tamen ex speciali consuetudine fieri poterit optio, vt in specie voluit Zerol. d. versic. ad Septimum, in princ.& Rot. decis. 411. nu. 4.1.par.in nouiss. Quod autem dictum est de speciali consuetudine, dicendum etiam de statuto, vt inter alios sentit Gonzal. d. glos.34.num.16.& seq. vbi notabiliter docet ex Rot.d.decis.411. quod stante statuto, vel consuetudine, quod Canonicatum, seu præbendam canonicalem vacantem optare possit antiquior Portionarius, intelligit id debet, postquam Canonici optauerint, vel de vltimo Canonicatu, seu præbenda per moderniorem canonicum ratione d.optionis dimissa, interpretando verba secundum subiectam materiam optionis, cum ius natura est, vt successiue vnus prębendatus, seu beneficiatus post alium, prout quisque antiquior est, gradatim ascēdat, vt d.cap.fin.& ibi glos. ver. gradatim, ac per Rot.decis.6. de consuet. num. 1. & 5.in nou.& alios quæst.præced.cit.idemq; dicendum cum Gonzal.sup.ex Rot d.dec. num.4. respectu Dignitatum, & Canonicorum.

Denique circa optionem inter diuersos gradus illud adnotandum est, quod post Achil.Cras. decis.1. de consuet. Put.decis. 100.217.219.& 228.lib.3. tradit Gonzal.d. glos.34.num.36.cum duob. seqq.stante statuto, vel consuetudine, quod antiquior Portionarius possit optare Canonicatum vacantem, si quis Portionarius antiquior habeat dignitatem in eadem Ecclesia, ob quā tenetur inseruire, vt Portionarius; nihilominus poterit optare Canonicatum vacātem, cum non optet tanquam dignitas, sed vt Portionarius neque actuale seruitium requiratur ad effectum optionis, sed sufficiant præterita: nec debeat propter dignitatem esse deterioris conditionis, arg. cap.de multa.de præb cum simil.nec dicitur descendere, cum optet, vt Portionarius, & fortè retinebit dignitatem cum canonicatu cum iam semel fuerit dispensatus; Immo hic descensus non prohibetur per tradita sup cap.3.quæst.7.

QVAERO TERTIO, An aliquæ solemnitates requirantur in optione.

Prima Conclusio. Ex parte ipsius Capituli, vt plurimum † requiritur, vt, qui optat, admittendus sit per Capitulū, vel eum, qui præest Capitulo tempore, quo ille se petit admitti, vel per alium, prout est consuetum: ita in terminis tradit Rot.decis.6. num.7. de consuet. in nou. & Aen.Falcon.in tractat. de reseru.benef. quæst.4.princ.effect.5. num.3. latius Gonzal.d.glos.34.num.69.cum duob seqq.poterit tamen † hæc solemnitas per contrariam cōsuetudinem aboleri, ita, vt sufficiat tacitus consensus Capituli approbantis saltem consuetudinem optandi, prout nunc quotidie fit. Immo satis probabiliter sustineri potest, † non esse necessarium consensum Capituli sed sufficere, vt optantes notificent Capitulo optionem, & consensum requirant, licet non obtineant, eo, quod optent vigore consuetudinis iam inductæ, quæ vim legis habet, vt optime tradit Abb. cons.159.num.15.vol.1.& vbi etiam requireretur consensus, is præsumeretur tam ex vicinitate locorum iuncta antiquitate, vt bene deducit idem Abb.num.14. Illud sane indu-

32 † indubitatum est, nullam requiri collationem, aut inuestituram, vt patet ex Io. And. Gemin. & alijs d. cap. fin. de consuet. in 6. Cassad. decis. 7. de præben. Rot. decis. 10. eod. tit. in antiq & alibi sæpe, Alb. d. consil. 159. num. 13. post Card. cons. 126. colum. 3. Formulam vero instrumenti optionis habes infr. in fin. huius quæst.

Secunda Conclusio. Ex parte ipsius op-
33 tantis tutius puto esse, † apprehendere possessionem præbendæ, vel domus optatæ. quamuis enim per ipsam optionem acquiratur ius in præbenda optata, absque vlla possessionis apprehensione; sicut etiã vbi requiritur collatio in beneficio, per so-
34 lam collationem † ante apprehensionem possessionis acquiritur ius in beneficio, vt voluit glos. communiter approbata in cap. pen. in verbo, collatio, de præbend. in 6. & est optimus tex. in cap. si tibi absenti, eod. tit. & lib. & in cap. vlt. m. vbi Doct. de concess. præben. in 6. & late tradit Dyn. in cap. 1. de reg. iur. in 6. & Couar. lib. 3. var. resol.
35 cap. 16. num. 1. Tamen, † tum propter fructuum perceptionem, ex l. bonæ fidei, ff. de acq. rer. dom. Rot. decis. 1. num. 1. de restit. spol. in nou. Cald. cons. 12. de iure patron. Cæs. de Grass. decis. 21. num. 9. de probat. & alijs mox citan. tum propter interdictum vnde vi, tum propter Regularum annalis, & triennalis possessoris prærogatiuam, tũ etiam propter alios effectus requiritur corporalis possessionis apprehensio, prout tradunt Abb. & alij in cap. cum super, de caus. possess. & propr. Franc. cap. si a Sede, de præben. in 6. Couar. d. cap. 16. num. 6. in princip. & num. 7. vers. Secundus casus, cũ
36 seqq. nec non & num. 8. atque in † hac specie optionis consuluit Franc. Marc. decis. 1263. per totam, vt possessio corporalis apprehendatur. Illud sanè certum est, pos-
37 sessionem † hanc domus, vel præbendæ ab alio dimissæ, posse ab optante propria auctoritate apprehendi, vbi a nemine detineatur, prout in beneficijs, quæ per collationem tribuuntur, ex communi sententia resoluunt. Rebuf. in prax. benef. tit. de mission. in possess. num. 5. ac Couar. d. cap. 16. num. 7. vers. Tertius casus, & num. 8. vbi & toto illo cap. optimè tractat, quæ ad apprehensionem beneficij spectant. neque tamẽ
38 necesse est, † possessionem apprehendi ad cornu altaris, seu in ipsa Ecclesia, cum id proprium sit, quando acquiritur nouum beneficium, vt patet ex Abb. d. cap. cum super, Anchar. in reg. sine possessione, de reg. iur. in 6. cum alijs, quos refert, & sequitur Couar. d. cap. 16. num. 10. 12. & 13. Duo tamen non omittam. Alterum, quod, si
39 † simul quis legitimè optauerit & domũ, & præbendam, cum apprehendenda sit corporalis possessio ipsarum rerum, puta fundorum, qui sunt de præbenda, vel ipsius domus, non sufficiet acquirere possessionem vnius fundi, sed omnium capienda erit; sed neque satis erit acquirere possessionem vel præbendæ, vel domus, iuxta late tradita Hier. Gonzal. d. glos. 34. nu. 109. post Abb. in cap. cum aliquibus, num. 8. Fel. num. 4. de sent. & re iud. Afflict. decis. 299. num. 25. & seq. Anton. Gomez. ad l. 45. Tauri, Tiraq. de retr. lign. §. 36. glos. 3. nu. 2. & 11. cum seqq. & Couar. d. cap. 16. nu. fin. vbi id multis modis ampliant, & declarant ac præcipue limitant, nisi apprehensio fiat in capite, & Ecclesia, in qua consistit; nam tunc dicitur capta omnium, & bonorum spectantium ad beneficium, vt inter ceteros post Dyn. d. cap. 1. ibique Ioan. And. Franc. aliosque nonnullos, tradit Couar. d. num. 13. & post Lambert. de iurepatr. lib. 2. par. 3. quæst. 11. art. 2. num. 3. Natt. consil. 562. num. 13. lib. 3. Ferret. cons. 14 num. 4. & 5. lib. 1. & cons. 236. num. 10. lib. 2. Rot. decis. 19. num. 7. & 8. par. 2. in nouiss. diuers. & decis. 221. num. 8. par. 1. diuers. docet idẽ Gonzal. d. nu. 109. Alterum est, quod, cum nullum a iure, vel a Doctoribus tempus certum statuatur apprehendendi possessionem siue in collatione, siue in optione,
40 id remittetur † iudicis arbitrio, iuxta ea, quæ late tradunt Io. Coras. in lib. 4. Miscell. iur. cap. 12. nu. 6. & Menoc. de arbitr. iudic. lib. 1. quæst. 14. nu. 2. 5. & 6.

Iam vero quod, vt superiùs polliciti sumus, pro huius quæstionis coroni de formulâ instrumenti optionis hic lubet subijcere. Et quidem forma, quæ communiter, & vt plurimum adhiberi solet in instrumẽtis optionis, quam ex Formulatio instrumentorum, & variorum processuum Romanæ Curiæ paucis mutatis desumpsi, hæc esse potest.

In nomine Domini Amen. Anno a natiuitate

uitate eiusdem M.D.XCIX. Indictione 13. die vero decimo octauo mensis Decembris Pontificatus sanctissimi in Christo Patris, ac D.N. Domini Clementis diuina prouidentia Papæ viij. anno octauo. In mei notarij publici, testiumque infrascriptorum ad hoc specialiter vocatorum, & rogatorum præsentia, & coram Venerabilibus, & circumspectis viris Dominis N. Præposito, C. vel Archidiacono, vel Archipresbytero, vel antiquiore canonico, prout nimirum tunc ad eorum aliquem de iure, vel consuetudine iuncta facti contingentia capitulum conuocare, & congregare spectabit;) nec non A.B.C.D.E.F. & G. Canonicis Ecclesiæ S.Nazarij, vel S.Mariæ Scalensis, &c. in loco capitulari per præfatum Dominum N. capitulariter congregatis, facientibus, & repræsentantibus ipsum vniuersum capitulum, vel duas partes ex tribus, vel maiorem, & saniorem partem ipsius capituli, personaliter constitutus Ven. vir Dominus A. canonicus eiusdem Ecclesiæ, & minore præbenda præbendatus, iuxta dictæ Ecclesiæ consuetudinem hactenus, vel a quadraginta annis citra, & vltra obseruatam, aut etiam statutum laudabile eiusdem Ecclesiæ, maiorem præbendam per mortem quondam I. canonici extra Romanam curiam defuncti die tertia huius mensis vacantem, quam idem Dominus I. canonicus pacificè tenuit, & possedit, omnibus melioribus, quibus validiùs potuit, & debuit, ac potest, & debet, modo, forma, & iure, optauit, & optat, atque ad eandem maiorem præbendam ascendit; cum protestatione tamen expressa, quod, vbi præbenda huiusmodi per eum, vt præmittitur, optata, vigore optionis huiusmodi sibi non debeatur, nec ad eandem ius sibi competierit, aut competat, tunc, & eo casu regressum habeat ad suam præbendam prædictam, quam ex nunc retinet, vel aliam sibi de iure, vel consuetudine, aut statuto dictæ Ecclesiæ debitam, quam ex nūc, prout ex tunc, optauit, & optat. Super quibus, &c. Actum, &c. Præsentibus, &c. Et quoniam vt plurimum accidit, vt, cum præbenda aliqua vacat, optioque capitulariter fit, non vnus dumtaxat canonicus, sed plures successiue, & quidem prius antiquiores canonici optent, sicut optare possunt, & debent, si volunt, tum iuniores gradatim; ideo, vbi in dicta formula dicitur, Dominus A. canonicus, ad datur, antiquior vel, qui prius ad optionem admittendus est: & in fine, ante illa verba, Super quibus, &c. subijciatur; & successiue Dominus B. canonicus sequens in ordine, seu iunior receptione optauit præbendam præfati A. canonici sic vacantem per optionē eiusdem A. cum eadem tamen expressa protestatione, &c. successiue Dominus C. canonicus optauit prębendam dicti B. cum eadem protestatione &c. & sic de cæteris canonicis vsque ad vltimum optare volentem.

Rursus quoniam non modo præbenda, sed etiam domus optari potest, & quidem non modo maior, sed etiam minor, immo & ab eo, qui nullam habet domum, aut præbendam, quam dimittat, vt supra suis locis docuimus: ideo cautus, & diligens sit notarius in conficiendo huiusmodi optionis instrumento, vt nimirum mutet mutanda, & omittat omittenda, atque adeo in his tribus casibus, loquendo de domo, vel præbenda, quę vacauit, & optatur, omittet verbum, maiorem, & præterea totam illam clausulam, & ad eandem maiorem præbendam, vel domum ascendit, & illa verba paulo præcedentia, minore præbenda præbendatus, quorum loco poterit optans minorem præbendam solum dicere, præbendatus, optans vero domum, si quidem meliorem domum habeat, dicat, domum canonicalem obtinens: si peiorem, dicet, domum non satis, aut non æquè bonam obtinens, si nullam, sed solum præbendam, sat erit dicere, præbendatus. similiter in tertio casu in clausula protestationis in fine posita loco illorum verborum, regressum habeat ad suam præbendam prædictam, quam ex nunc retinet, vel aliā sibi, &c. dicendum erit, regressum habeat ad aliam præbendam, vel domum sibi de iure &c.

Reliqua minutiora, quæ pro facti specie immutanda erunt, periti notarij iudicio relinquimus.

QVAERO QVARTO, An optio fieri debeat gratis, seu, An in ea possit committi simonia.

Pone enim, quod vacante aliqua

qua præbenda antiquior Canonicus, ad quem de iure prius id spectat, optare velit; tamen à iuniore Canonico, quia prece non potuit, pretio inductus cedat iuri suo, & sinat iuniorem optare. Nunc quæritur, an vterque committat simoniam; an incidat in aliquam pœnam; & an optio ipsa sic facta nulla sit.

Pro quorum dubiorum resolutione præmittendum est primo, simoniam
41 † committi non solum, si ematur, vel vendatur spirituale ipsum, sed etiam si anne-
42 xum spirituali: est enim simonia † studiosa voluntas emendi, aut vendendi spirituale, vel spirituali annexum, prout definiuit inter Theologos S. Tho. 2. 2. quæst. 100. artic. 1. vbi Caiet. & cæteri Thomistæ, Sot. lib. 9. de iustit. & iur. quæst. 5. artic. 1. S. Anton. in 2. par. summ. tit. 1. cap. 5. §. 1. Scholast. fere omnes in 4. sent. distinct. 25. Siluest. & omnes penè Summistæ in verbo, simonia, quæst. 1. inter Canonistas Glos. in sum. 1. quæst. 1. Abb. Socin. sen. Fel. & alij in rubr. de sim. Nauar. in Manual. Confess. cap. 23. num. 100. quę quidem definitio communiter recepta est, vt tradit Nauar. & Siluest. loc. cit. & quamuis aliqui aliter definiant, vt videre est apud Barthol. Vgol. in moder. tract. de simon. tab. 1. quæ est de simon. in genere cap. 60. §. vnico, vbi quatenus contractus quidam est, eam sic describit, quod sit contractus non gratuitus, neque purus de re spirituali, eiue annexa, diuino, humanoue iure improbatus, quatenus vero delictum est, quod sit delictum, seu crimen, quod committitur ob contractum non gratuitum, neq; purum de re spirituali, eiue annexa, diuino, humanoue iure improbatum: attamen in eo omnes, nemine prorsus discrepante, conueniunt, simoniam committi non modo in venditione, seu emptione rei spiritualis, sed etiam annexæ spirituali; quod & adnotauit Roch. de Curt. in tract. de iure patr. verb. & vtile q. 3. Lamb. eod. tract. lib. 1. part. 2. q. 1. princ. art. 12. nu. 17. lib. 2. par. 2. quæst. 9. princip. art. 3. nu. 2. & lib. 3. q. 9. princ. art. 6. nu. 3. & habemus tex. apertum in cap. quæsitum, de rer. permutat. & c de iure patronatus, de iu ep.

Præmitto secundo, spirituale, prout esse potest materia, circa quam versatur
43 simonia, esse † donum supernaturale à Deo datum, vel quid aliud ab eodem institutum ad animarum salutem, vel ab Ecclesiæ potestate super naturali, & gratis sibi data ad conficiendum illud, & gratis dandum; prout definit, comprobat, & declarat Nauar. dicto cap. 23. numer. 99. quam etiam definitionem paucis mutatis sequitur Vgol. d. tab. capit. 33. in princip. ex quo patet, du-
44 plex † esse spirituale materiam simoniæ, aliud à Deo datum, vel institutum, vt sunt gratia, virtutes, septem dona Spiritus sancti, necnon Sacramenta, & Ecclesiastica iurisdictio, vt post Nauar. d. num. 99. versic. ex qua definitione, docet Vgol. d. tab. 1. cap. 3. §. 2. num. 1. & cap. 33. §. 2. Aliud genus spiritualium est institutorum ab Ecclesia, quæ etiam vt plurimum proprie loquendo non sunt mere spiritualia, sed spiritualibus annexa, vt patet ex Nauar. d. num. 99. & 100. & Vgol. d. tab. 1. cap. 3. §. 3. & cap. 34. per totum. & ex his quædam instituta sunt ab Ecclesia potestate iurisdictionis, vt Ecclesiastica beneficia, ac tituli, forma ea acquirendi, religionis officia Ecclesiastica, & huiusmodi, vt latius deducit Vgol. d. cap. 3. §. 4. quædam potestate ordinis. vt res consecratæ, ac benedictæ. Horum rursus
45 annexorum spiritualibus † duæ species sunt: alia enim est annexorum antecedenter, siue quia in recipiente non requirāt aliud spirituale, quam Christianismū, prout voluit Nauar. d. numer. 99. ex mente S. Thom. d. quæst. 100. artic. 4. siue potius, quia ad spiritualia ordinantur, & præparantur, vt vere voluit S. Thom. d. art. 4. quem sequitur Vgol. d. cap. 34. num. alios ad id adducens, & huiusmodi sunt sacræ ædes, vestes, & vasa, necnon ius patronatus, & similia. Alia vero species est annexorum spiritualibus dependenter, seu consequenter, eo, quia dependeant à spiritualibus, & ad ea consequantur, prout sunt beneficia, ius percipiendi decimas, & huiusmodi, quæ necessario supponunt quid spirituale, puta ordinem, vel officium clericale, vt post S. Thom. loc. cit. & alios tradit Vgol. d. num. 5. vbi

etiam

etiam optime refellit tertiam illam speciem,quam aliqui ponunt annexorum concomitanter, prout est labor annexus spiritualibus officijs, cum huiusmodi operatio potius sit pars rei spiritualis, quam ei quid annexum, aut extrinsecus accedens, & adhærens. Denique ex supradictis colligitur alia diuisio huiusmodi annexorum:
46 quædam enim † immediatè sunt annexa spiritualibus,prout est beneficium, & huiusmodi; quædam mediatè, quia annexa sint huiusmodi immediatè annexis, prout est pensio Ecclesiastica, quæ dependet, ac decernitur a beneficio;Gig.de pens.quæst. 1.& 7.& cons.113.num.4.nec non ius percipiendi decimas,quod clericis per se cōpetit ratione beneficij, prout suo loco,cū de decimis ageremus satis ostendimus, &
47 cuiusmodi etiam † esse potest ius optandi quod a beneficio dependet, vt constat ex traditis sup.cap.1.quæst.7.& cap. 3. quæst. 1.per totum.

Præmitto tertio Simoniacum conuen-
48 tionalem † non incurrere ipso iure vllam pœnam a iure inflictam simoniacis, sed solum puniri debere pœna arbitraria; &
49 vbi † ex vna parte tantum completa sit simonia restitui debere, quod acceptum est, si temporale sit; ita latè tradunt Nauar.d.cap.23.num.103. & 150. Vgol. dict. tract.de simon.tab.3.cap.2.§.1.& 3.iuncto cap.5.& Salzed.in addit. ad prax. crimin. Diaz verbo,simoniaci, quod est mihi cap.
50 91.in noua editione. Dicitur autem † cōuentionalis simonia,non realis,vbi ex parte vnius tantum adimpleta est, siue eius, qui spirituale promisit,siue qui temporale vt late, & optimè comprobat Vgol.d.cap. 5.per tot.

Præmitto 4. & vltimo, quod, si iste,qui optauit, nolit pecuniam promissam solue
51 re, † valet optio, & licite retinet præbendam in foro interiori,donec ea priuetur a iudice in foro exteriori, quod facere potest. Id aperte colligitur ex Vgol. d.tract. de simon.tab.3.cap.2.§.1. per tot. vbi late comprobat,quod, vbi spirituale prius datum est,nec sequitur datio temporalis,valet collatio, & acquisitio beneficij adepti præcedenti simonia conuentionali,illudq; retinere quis potest in foro interiori donec a iudice eo priuetur. His præmissis, ad tres dubitationes superius propositas tribus conclusionibus sequentibus respondeamus.

Prima Conclusio. Tam antiquior ille canonicus permittens optionem, quam iunior optans interueniente pecunia com
52 mittit † simoniam,probatur; si enim adhæreamus illi opinioni, quæ habet,in optione acquiri nouum canonicatum, titulum, & beneficium, prout plerique voluerunt, quos adducemus infr.hoc eod. tract. cap. 7.quæst.1.concl.1.& 3.clarum est,vtrumq; committere simoniam: tum in renunciatione,& acquisitione beneficij interceden
53 te pretio † committitur simonia,c.quæsitum de rerum permut.cap.non satis, cap. insinuatum, cap.ex diligenti, cap.ex insinuatione,cap.audiuimus,& cap.Iacobus de simon.extrau.cum detestabile, quæ est Paul. 1.de simon.in commun. si vero etiam teneamus, prout cum communiori tenebimus d. quæst.1.concl.2. & 3. mutari in optione solam præbendam, prout præcisa est a canonia,seu canonicatu, adhuc in optione sic facta committetur simonia: tū quia etiam ipsa præbenda est ius quoddam spirituale, vt late probabimus d. quæst. 1. in 2.præmiss.tum quia saltem præbenda erit quid annexum spirituali, consequenter,seu dependentur, cum, sicut cætera beneficia,præsupponat vel ordinem, vel saltem primam tonsuram, & dependeat a canonicatu cap.relatum,& cap. dilectus, il 1.de præben.Rot.decis.11. num. 9. de concess.præben.in nou. Card.clem.fin.nu. 10.eod.tit.tum demum quia optio ipsa,
54 seu ius optandi † non competit, nisi habenti canonicatum,& præbendam,seu beneficium, vt supra probauimus hoc eod. tract.cap.3.& 4.quæst.1. item non nisi habenti saltem clericatum,seu primam tonsuram,vt ostendimus supr.d. cap.4. quæst.5. atque adeo est ius quoddam spirituale competens ex eo, quod quis habeat ordinem vel beneficium: qua ratione committi simoniam ab eo, qui vendit ius decimas percipiendi tradidimus in tract.de decim.
55 cap.5.quæst.3. concl.1. sicut † ab eo, qui pensionem Ecclesiasticam absque auctoritate Summi Pontificis redimit,seu extinguit pretio interueniente,tradit Nauar. d. cap. 23.num.111.cons.2.de pact. cons.52. de præb.

preb.conf.63.de simon.Aragon.ad S. Tho. dict.quæst.100.art.4. vers.tertia conclusio, Paul.Rom.tract.de pension. cap.6. num.3. late Flamin.Paris.tract.de resign.benef.lib. 6.quæst.2.num.123. & 128. Vgol.d. tab.1. cap.28.§.3. num.7. & Mandos. in tract. de signat.grat.Verb.Extinctiones, vers.Extinctio. Atque in specie optionis, quod omittatur simonia ab eo, qui ius ad rem, quod habet per optionem, permutat cum alio simili iure, vel beneficio alteri iam quæsito, vel vacante, disertis verbis tradit Nauar. d.cap.23.nu.100.vers.tertio,quod permutatio beneficiorum.

Secunda Conclusio. Probabilius mihi
56 est, in prædicto casu † neutrum incidere in excommunicationem ipso facto inflictã in d.extrauag.2.cum detestabile, Paul.2.& extrau. cum primum, Pij V. illud enim
57 certum est, † nullum simonia cum etiam realem incurrere pœnam excommunicationis,nisi in ordine,& beneficio.ita Nau. d.cap.23. num.111. & cons. 87. de simon. Salzed.d.addit.vers.Tertio,quod nullus,& vers.Septimo, quod, licet, Vgol.d.tab.1.c. 49.§.2.num.8.& tab.4.cap.5.nu.5.vbi hanc esse communem Doctorum opinionem asserit, quam etiam ante eos sequitur Siluest.verbo, simonia,quæst.19.dicens, omnia iura infligentia excommunicationem ipso facto,loqui; & procedere solum in ordine,vel beneficio; quod quidem patet eas consideranti: supra autem diximus, verius nobis videri,in optione non acquiri titulum, & beneficium; sed solum præbendam.quare,vt admittamus,sub illa clausula posita in d.extrau.cum detestabile, & in illa Mart. V. cuius mentionem facit Siluest.d.quæst.19.per electiones,postulationes,confirmationes,prouisiones,seu quasuis alias dispositiones,propter illius generalitatem comprehendi posse etiam optandi ius, seu ipsam optionem; immo etiam, quod ea excommunicatio incurratur,si huiusmodi prouisiones, & dispositiones in alium transferantur,per ea,quæ late,& optime tradit Vgol.d.tab 1.cap.28. §.4. & c. 49.§.1.tamen,cum ipsa optio,seu optandi ius neque mediatè, neque immediatè feratur,seu tendat ad obtinendum,seu acquirendum beneficium, ideo excommunica-
58 tionem ipso iure non affert: poterit † tamen, & debebit depositione, priuatione suspensione, & alijs pœnis iuxta qualitatem delicti puniri, per ea,quæ docent Vgol.d.tab.1.cap.18.& 19. Diaz d. verbo simoniaci,& Nauar.d.num.111.

Tertia Conclusio.Certum est, prædictã conuentionem, & promissionem factam inter canonicum iuniorem, & antiquiorẽ nullam inducere obligationem; quare
59 † poterit non obstante tali pacto antiquior ipse optare; multo vero magis poterit, immo tenebitur iunior d. pecuniam non soluere. id expresse patet ex tex. in cap.fin.de pact. vbi cauetur, quod omnis pactio, seu conuentio pro spiritualibus obtinendis nullius penitus est momenti. idem de annexo spirituali cauetur in cap. de iure patronatus,vbi glos.fin. id adnota-
60 uit.Certum est etiam, † quod,vbi tale ius optandi transferretur in eum, qui alias nõ haberet ius optandi talem præbendam,seu non esset capax huiusmodi iuris, puta, si Capitulum per simoniam concederet huiusmodi ius optandi præbendam vacantẽ Mansionario, tunc optio ipsa nulla esset; cum ipsa translatio iuris nulla fuerit, per ea,quæ de confirmatione vigore electionis simoniacæ fusè tradit Vgol. dict.tab.4. cap.6.nu.4.quo in casu,an,& quando Collegium,seu Vniuersitas possit committere simoniam,aut de ea puniri,videndus Vgol. d.tract.tab.1.cap.7.in princip. An vero, & quomodo possit excommunicari, vel excommunicationem incurrere, consulendus est idem Vgol.tract.de censur. Eccles. tab.2.cap.26.per tot.

61 Illud autem probabiliter teneo,† iuniorem illum canonicum, qui optauit postquam etiam pecuniam dedit vigore d.promissionis, validè optasse, cum spiritualia omnia, præter beneficium, acquisita per simoniam teneant, vt docet Vgol. d. tab.4. cap.2.in princip.& ex eo probat, quod in certis tantum casibus cautum sit in alleg. Constitutionib. vt collatio spiritualium per simoniam facta nulla sit, cum maximè nullitas actus pœna quædam sit,cap.dispẽdia,de rescript.in 6,cap.si religiosus, de elect.eod.lib.pœnæ,autem,& odia restringenda sint,vulgar.cap.odia, de reg.iur.in 6.cum suis concord. Poterit tamen,immo
62 debebit † ille iunior canonicus in pœnam delicti

delicti priuari præbenda sic optata, iuxta
ea, quę diximus in superiori conclus. in fi.
& in præmiss. 4. huius quæstion. cui ex his
finis sit.

QVAERO QVINTO, Ac postremo in hoc Cap. An male optantes, redire possint ad id, quod dimiserunt; vel quomodo ijs succurratur.

Quæstio præcipue est de tribus, qua
tuorue, iuncto eo, quod attigimus cap.
præced. quæst. tertia, conclus. 2. illat. 2.
ea vero singula singulis conclusionibus
absoluemus.

Prima Conclusio. Qui optauit præben-
dam, si succumbat in lite cum alio, qui
63 eandem optauit, † redire potest ad suam
quando reseruauit sibi iura pristina, sic op
tando, opto, si, & quatenus præbenda op
tabilis est, meam dimittendo, nec aliter,
nec alio modo, &c. aut alia simili clausu-
la vtendo. ita late, & optime Alb. alias Ia-
cob. Mandel. cons. 347. num. 4. & seqq. vol.
4. qui etiam num. 1. & 2. docet, eundem sic
optantem manere debere, aut saltem posse
in possessione suę præbendæ, quo casu po
tius dicetur retinere præbendam suam,
quam ad eam redire. Ratio vero proposi-
tæ conclusionis est, quia sic optando op-
tat conditionaliter; conditio autem suspen-
dit actum, l. si ita stipulatus fuero, ff. de ver-
bor. obligat. cap. super eo, & cap. de illis
de condit. appos. Neque obierit, quod
64 † expressio eius, quod tacitè inest, non im
portet conditionem, nihilque operetur, c.
significasti de elect. l. 3. ff. de l. 1. cum alijs
adductis per Thom. Sanch. de matrim. lib.
3. disp. 33. num. 3. hæc autem conditio, si
prębenda est optabilis, de iure inest, nam
si optabilis, non sit, nequit optari. Respon
detur enim quod tunc operatur aliquid, &
conditionem importat quando aliter ex-
primitur conditio, quam inest, vt post Car.
Paul. & Imol. clem. 1. de concess. pręben. &
alios late tradit idem Sanch. sup. num. 4. &
Couar. c. alma mater, 1. par. §. 9. num. 8. de
sent. excomm. in 6. vt si dicatur, si inueneris
idonem; nam tunc pręter idoneitatem ex
primitur informatio. hic autem intentio
optantis satis expressa ea est, vt optet aliā
prębendam, & suam dimittat, quatenus op
tata ab alio non euincatur. Confirmatur
autem id ipsum ex vi clausulę pręedictæ;
nec aliter, nec alio modo, &c. quę est, vt
65 † per eam protestans defendatur a priua-
tione iuris sui, quam alias incurreret, pro-
ut ex communi resoluit Rip. in cap. cum
M. de constit. Rol. a Vall. cons. 51. num. 30.
volum. 2. cum alijs plerisque ad id relatis
pariter, ac probatis ab Aurel. Corbul. de
caus. priuat. Emphyt. ob alienat. limit. 37.
per tot.

Secunda Conclusio. Malè optans maio
rem pręebendam, seu (vbi specialis adsit
consuetudo, aut constitutio, vt optari pos-
sint tituli, ac beneficia) beneficium pin-
guius, ita, vt priuetur illo, quia erat reser
66 uatum, aut alia ex causa, † si non fuit in
culpa optando, quia iustam habebat igno-
rantię causam, & cum primum certior fa-
ctus est de mala optione, dimittit, quod op
tauit redire potest ad id, quod dimittit, li
cet vsus non sit protestatione, de qua in
conclus. præced. secus, si fuit in culpa op-
tando, quia sciebat, vel scire debebat, non
esse locum optioni, vel, post quam sciuit
perseuerauit in possessione beneficij malè
optari, nec illud dimisit. ita fere his verbis
post Cald. cons. 6. de consuet. Roman. cons.
329. incipit, præsens, sub num. 5. Aen. Fal-
con. tract. de reser. benef. quæst. 4. princip.
effect. 40. per tot. & Geminian. cons. 78. nu.
1. vsque ad 4. tradit Hier. Gonzal. ad reg. 8.
Cancel. glos. 34. num. 84. & seq. ad id alle-
gans tex. in cap. si beneficia, de præben. in
6. vbi decernitur, quod, si quis ignorans re
cipiat beneficium prius reseruatum, vel al
teri collatum per Papam, si, ex quo sciuit,
illud sine difficultate dimisit, recuperat
priora beneficia propter illud dimissa, alias
non faciunt, quæ idem Gonzal. sup. glo. 56.
num. 145. & seq. seu limit. 3. ad fin. docet,
illud etiam tradens, quod quando quis po
test regredi ad primum beneficium vigo-
re d. cap. potest vti remedijs retinendæ, &
recuperandæ, ex quo numquam primam
possessionem amisit, sed semper illam in
animo conseruauit, ita vt contra illum non
concedatur alteri d. remedium possesso-
rium, Rot. decis. 7. num. 1. & per tot. de re-
stitut. spoliat. in antiq. Rebuf. de pacif. pos-
sess. num. 143. & 250. Nauar. in cap. accepta
in solut. ad 7. opposit. num. 38. & 50. de re-
stitut. spoliat. quibus adde Ancharan. &

Font an.

Fontan.d.cap.si beneficia, illud admonentes, quod in casu text. ob talem ignorantiã redire potest ille ignorans etiam propria auctoritate ad tale beneficium; alias si aliud quid ei obijciatur, debet redire cum iudicis auctoritate, vt euitet pœnam, cap. eum, qui, de præben. in 6. Poterit autem redire huiusmodi optans ex iusta ignorantia ad præbendam, vel beneficium dimissum, non solum si alteri non dum fuerit assignatum, vt adnoauit glos. in casu collationis d.cap.si beneficia, verbo, assignari, per cap.si tibi absenti, in fin. item de præb. in 6. sed etiam, si alteri fuerit assignatum, vt pariter in terminis collationis disponit tex. in d.cap.si beneficia, quod etiam nos latius conclus. vltim. huius quæst. examinabimus.

Tertia Conclusio. Prouisus de quarta portione verbigratia cuius vigore optauit & ascendit ad dimidiam, & postea ad integram portionem, si postmodum declaratur, quod collatio facta de quarta portione est nulla, quia erat reseruata, vel ex alio
67 defectu, debet etiam † priuari integra portione, quam habet, nisi triennali possessione, vel alio titulo se defendat. ita post Rot. decis. 10. de præb. in antiq. Phil. Prob. ad Io. Monac. d. c. fin. num. 18 de consuet. in 6. Gemin. cons. 21. num. 6. 7. & 9. Cassador. decis. 17. num. 2. de præb. in terminis tradit Hier. Gonzal. d. glos. 34. nu. 92. & seq. nam sublato antecedenti, & fundamento tollitur consequens, & totum ędificium corruit, prout de antecedenti probatur in l. & quia, vbi Alberic. ff. de iurisd. omn. iud. & l. 1. §. huius rei, ff. de off. eius, cum alijs adductis per Euerar. in loc. a destruct. anteced. fere per tot. & de fundamento probat tex. in cap. cum Paulus, 1. quæst. 1. & alia iura ibid. per glos. & Doct. allegata, & per eundem Gonzal. in dict. comment. Reg 8. glos. 31. num. 30. cum duob. seqq. ad idem faciũt alia pleraque per ipsummet adducta dict. glos. 31. a num. 34. ad 50. præsertim d. num. 34. vbi post Rot. decision. sexta, num. septimo, part. secunda, diuers. decidit, vitium attentati commissi circa dimidiam portionem necessario etiam inficere integram tamquam consecutiuam ad dimidiam, & dependentem ab ea, quia non potest quis consequi integram, nisi dimidiam habuerit.

Quod autem dictum est de quarta portione respectu dimidiæ, & dimidiæ respectu integræ, intelligendum quoq; est de canonicatu, cuius vigore optauit meliorem præbendam, vt admittit idem Gonzal. d. glos. 31. num. 33. & seq. aut etiam dignitatem, vel de integra portione, cuius vigore optauit Canonicatum, vel Canonicalem præbendam, stante speciali statuto, vel consuetudine ea optandi, iuxta tradita per nos. inf. cap. 5. quæst. 2. ad fin. & cap. 7. quæst. 1. post medium. nam tunc par est ratio, atque adeo eadem dispositio, l. illud, ff. ad leg. Aquil.

Quarta, & vltima Conclusio. Si Canonicus iunior verbi gratia optauit meliorem præbendam canonicalem, integer portionarius optauit præbendam canonicalem dimissam, & dimidius portionarius integram portionem dimissam, & quartus portionarius dimidiam portionem pariter dimissam, & de quarta portione item dimissa vnus fuit nouiter prouisus, ac post aliquod tempus fuit aucta præbenda canonicalis, vel etiam ipse canonicatus primo loco optatus (stante consuetudine, vel statuto speciali optandi titulos, de quo inf. cap. septimo, quæst. prima,) quia erat reseruatus, vel alia ex causa affectus;
68 † canonicus ille, qui primo optauit, & reliqui omnes gradatim restitui debent ad locum, & beneficium ratione dictæ optionis dimissum, vbi ignorantes male optauerint; & sic prouisus de quarta portione remanebit sine illa, & inanis; secus vero, vbi scienter male optassent ita in specie tradit Gonzal. dict. glos. 34. num. nonagesimotertio, cum tribus sequentib. tum per text. dict. cap. si beneficia, de præbend. in 6. vbi postquam Summus Pontifex decreuisset, quod qui ignorantes recipiunt beneficium prius reseruatum, vel alteri collatum per Sedem Apostolicam si, ex quo sciuerunt, illud sine difficultate dimiserunt, recuperant priora beneficia propter illud dimissa, & alijs forsan collata: subdit; eundem quoque modum in dimittendo recepta, & recuperando dimissa quoad omnes alios, qui forsan occasione prædicta sua dimiserint beneficia,

P

neficia, & dimissa per alios fuerint assecuti, per omnia decernimus obseruãdum: vbi glos. ab alijs recepta, verbo, omnes alios, sic exponit, beneficia istius A. fuerunt collata B. iste B. dimisit, quæ priùs habebat, & fuerunt collata C. cuius C. priora beneficia fuerunt collata D. Aget A. contra B. qui, si dimittat in pace, aget contra C. qui etiam, si sine difficultate dimittit, repetet a D. & sic de singulis. & Anchar. not. 8. Franc. num quarto, quos refert, ac sequitur Gonzal. dict. num. 94. dicunt, quod
69 † quando adest error in primo gradu, & ille est causa erroris successiuè in pluribus gradibus, primo restituto aduersus secundum, restituitur secundus aduersus tertium, & tertius aduersus quartum, & sic de singulis. nam quando ex vna radice multiplex vitium nascitur, consequens est, vt eadem lege tollatur, l. libertam, in fin. C. de nupt. glos. in cap. fraternitatis, verbo, nouis, de test. facit cap. cum inter vos, de senten. & re iudic. ibi, dicto instrumento donationis non sit plurimum innitendum, nec confirmationibus, nec priuilegijs, quæ de ipso causam, & originem acceperunt. facit & cap. 1. extr. de reg. iur. & l. nihil tam naturale, ff. eod. tit. cum simil. ex quibus habetur, omnem rem per quascumq; causas nascitur, per easdem dissolui. faciunt denique allegata per nos concl. præced. circa medium. Porro ex citatis verbis d. cap. si beneficia, iuncta statim præced. eiusdem dispositione, apertè colli-
70 gitur † declaratio ad hanc 4. conclus. vt nimirum, etiamsi isti omnes ignoranter optauerint, quòd optare non potuerunt, tamen redire ad præbendam, vel beneficium dimissum nequeunt, nisi statim, ac certiores facti sunt de causa obstante, dimiserint omnino, & absque vlla difficultate quod male optauerant. Ex dict. vero glos. recepta in verbo, omnes alios, apertè constat, quod, si non omnes, sed aliqui tantum ex ijs, qui malè optauerant, id ignorauerint, vel sine difficultate dimiserint malè optatum, illi quoque dumtaxat recuperant quod optionis occasione dimiserant, ceteri autem non recuperabunt, sed & optato, & dimisso carebunt, nam quæ ratio est de toto quoad totum, eadem est de parte quoad partem, vulg. l. quæ de tota, in princip. vbi glos. Bart. & alij, ff. de rei vendic. cum plerisque allegatis ab Euerard. in loc. a tot. ad par. num. 2. 3. & 7. nisi fortè malè optantes protestati sint se suam non dimittere, nisi hanc consequi possint, per tradita supra conclusione prima.

SVMMAE RERVM.

1 *Optio fieri debet intra viginti dies, etiam vbi nullus adsit executor, aut expectans; num. 2.*

3 *tempus optandi minui, & abbreuiari potest per Capitulum, seu Collegium, in quo vigeat ius optandi.*

4 *Fauori suo, & ei, quod in fauorem suum introductum est, quilibet potest renuntiare.*

5 *Tempus legitimum optandi tunc demum minui potest per Capitulum, seu Collegium, cum in id consenserint omnes, qui tunc optare voluerint.*

6 *Singuli de Capitulo, seu Collegio consentire debent, vbi de singulorum præiudicio agitur.*

7 *Tempus viginti dierum ad optandum a lege datum prorogari potest per Capitulum, seu Collegium. Hæc autem prorogatio nullatenus obesse potest Apostolicis impetrantibus; num. 8. nisi esset inducta consuetudo post tex. d. cap. fi. de consuet. in 6. num. nono. secus vero in statuto; num. 10.*

11 *Tempus a iure datum ad optandum currit simul omnibus optare volentibus, & vnicum tempus ijs conceditur.*

12 *Tempus, quod pluribus datur etiam gradatim ad aliquid agendum, omnibus simul, & collectiuè datum censetur.*

13 *Tempus redimendi a statuto præfixum currit simul omnibus consanguineis, quiuis vnus alteri præferatur.*

14 *Mensis, qui pluribus expectantibus datur omnibus simul currit.*

15 *Tempus vnicum viginti dierum ad optandum, ne alijs, præter antiquiorem, labatur, quæ cautelæ sint adhibendæ, & nu. sequentib.*

16 *Consanguinei remotiores possunt cogere proximiores, vt ante annum sibi a statuto præfixum retrahant.*

Ianio-

17 *Iuniores possunt, etiam antequam optent antiquiores, optare cum protestatione.*
18 *Tempus optandi solum currit a die scientiæ vacationis.*
19 *Tempus sex mensium ad conferendum Ordinarijs solum currit a scientia vacationis.*
20 *Tempus optandi non modo non currit toti Collegio canonicorum ignoranti vacationem, sed neque singularibus personis, si alijs scientibus vacationem, aliquæ ex illis eam ignorent.*
21 *Tempus optandi non currit ex eo, quia vacatio nota sit in Ecclesia, vel loco beneficij, nisi ibi sint præsentes, qui optare volunt.*
22 *Notitia ficta, de qua in clement. vnica, §. ceterum, de concess. præb. procedit solum in casu speciali illius clem.*
23 *Ignorantia affectata, & supina non excusat, quin currat tempus, cum vtraq; præscientia habeatur.*
24 *Ignorantia supina quæ sit, quæue probabilis, remittitur arbitrio iudicis.*
25 *Lex inferioris quando præsumatur sciri, arbitrarium est iudici.*
26 *Scientia probatur præsumptionibus, & coniecturis.*
27 *Vicinius, & consanguineus præsumitur scire facta vicini, & consanguinei. multo vero magis id verum erit in præsente; num. 28.*
29 *Scientia præsumitur de quo est publica vox, vel fama, vel quod publice contigit; num. 30.*
31 *Scire quis præsumitur ea, quæ fiunt in loco, quem is frequentare solet.*
32 *Præsumptiones, & coniecturæ scientiæ tolluntur, si probetur absentia, vel alia iusta ignorantiæ causa.*
33 *Ignorantia regulariter præsumitur.*
34 *Ignorantia quando iuramento probetur, remissiuè.*
35 *Scientia, vel ignorantia quomodo probetur vel præsumatur.*
36 *Mors, vel eius notitia, quomodo probetur, remissiuè.*
37 *Vacatio beneficij per contractum matrimonij, per assecutionem alterius, aut resignationem quomodo probetur remissiuè.*
38 *Notitia vacationis beneficij, quæ sufficiens sit, & quando præsumatur.*
39 *Tempus optandi fortè non currit iusta de causa impedito.*
40 *Impedito non currit tempus, vbi impedimentum non sit affectatum.*
41 *Minoribus impeditis non currit tempus optandi.*
42 *Præscriptio temporalis non currit minori.*
43 *Minores, & iustè impediti restituuntur elapso tempore optandi.*
44 *Absentes iusta de causa restituuntur in integrum.*
45 *Impedimenta, ob quæ compesit restitutio, remissiuè.*
46 *Minor, & iustè impeditus regulariter restituitur aduersus quælibet omissa, & lapsum temporum ad aliquid agendum.*
47 *Restitutio fortè non datur etiam minori in merè spiritualibus. secus in ijs, quæ sunt solum annexa spiritualibus; prout est materia beneficialis; num. 48. & licèt de lucro captando agatur; nu. 49. aut res integra non sit, num. 50. maximè vbi minor alias non habeat, vnde viuat; num. 51.*
52 *Capitulum, seu Collegium vniuersum restituitur ex edicto minorum, vbi agitur de seruanda consuetudine, seu statuto optandi, quia nemo optauit; alias secus.*
53 *Iudex competens in causa restitutionis in integrum aduersus omissam optionem, quisnam sit.*
54 *Arbitri, & arbitratores an possint restituere, vel saltem pronuntiare esse restituendum remissiuè.*
55 *Per optionem vacat saltem aliquo modo præbenda, quam ibi optans habebat.*
56 *Per dimissionem vacare dicitur præbenda, & beneficium.*
57 *Iuniores optare possunt præbendam vacantem vel dimittendam ab antiquiore, ac suam dimittere, cum protestatione.*
58 *Optio in mense reseruato non inducit reseruationem præbendæ dimissæ.*
59 *Vacat ipso iure per optionem præbenda, quam quis in eadem Ecclesia habebat.*
60 *Intellectus Clem. fin. de præb. & cap. quia sæpe, eod. tit. in 6. num. 61.*

61 *Triplex quando aliquis dicatur, aut esse possit in aliqua Ecclesia, & num. seq.*

63 *Intellectus cap. 1. de consuet. in 6.*

64 *Vacat ipso iure per optionem beneficij beneficium, quod in eadem Ecclesia quis habebat; & ibid. intellectus cap. litteras, de conces.pr.eb.*

65 *Per optionem vacat ipso iure præbenda, vel beneficium, quod optans etiam in diuersis Ecclesiis obtinet incompatibile ipso iure cum optato; alias secus.*

65 *Incompatibilitas ipso iure beneficiorum, ac prębendarum in quibus iuribus, & apud quos Doctores, prȩcipuè habeatur.*

67 *Distinctiones quædam circa incompatibilitatem beneficiorum, & prębendarum.*

68 *Compilatio Decretalium nihil superflui, aut contrarij habet.*

69 *Incompatibilia ipso iure sunt duo Curata, duę Dignitates, duo personatus, aut bonum alterum cum altero etiam in diuersis Ecclesiis. Item duo beneficia requirentia personalem residentiam, num. 70.*

71 *Beneficia omnia an requirant residentiam.*

72 *Optio fieri potest, licet Canonicatus residentiam personalem non requirant.*

73 *Sufficientia facit incompatibile, sed non ipso iure.*

74 *Obtinens ex dispensatione duo beneficia potest absque alia dispensatione, optando mutare prębendam non autem titulum; nisi ante optionem alterum resignet; num. 75.*

De tempore Optionis, seu quando optandum sit. Cap. VI.

QVAERO PRIMO, Intra quantum tempus fieri debeat Optio.

Respondeo, quod regulariter fieri debet intra viginti dies. Quamuis enim tex. iam sæpe cit. cap. fin. §. ne autem de consuetud. in 6. loqui videatur solum, vbi est expectans, seu executor: tamen
2 id absolutè † in omni casu locum habere, etiam vbi nullus adsit executor, vel expectans, exponit, ac tenet ibi glos. in verbo viginti dies, vbi Archidiacon. Ioan. Andr. Geminian. Franc. & cæteri; quod etiam voluerunt Add. ad Rot. decision prima, num. octauo, de rer. permut. & decision. quarta in fin. de consuetud. in nou. Franc. Marc. decis. Delphin. 1258. num. quinto, Alberic. consil. 159. num. tertio, volum. primo, Gonzal. ad reg. 8. glos. 34. num. 75. qui etiam id intelligunt non solum quoad antiquiores, sed & quoad iuniores. Quomodo autem his consulatur, ne labatur tempus, dum expectant alios, diximus, cap. quarto, quæstion. quarta, conclus. tertia in fine, & cap. quinto, quæstion. prima, conclus. prima.

QVAERO SECVNDO, An possit hoc tempus prorogari, vel minui.

Prima Conclusio. Minui po-
3 test † hoc tempus per Capitulum ipsum. satis id colligitur ex glos. pen. dict. cap. fin. & clariùs ex Petr. Paul. Paris. consil. decima, num. decimoseptimo, volum. quarto, & Philip. Franc. dict. cap. fin. in §. vltim. ad fin. ex eo, quod dilatio hæc in fauorem optare volentium inducta est,
4 cui quilibet † renuntiare potest, cap. ad Apostolicam, de regul. l. si quis in conscribendo, C. de pact. cum simil. dum
5 tamen † in id quoque consenserint omnes optare volentes; omnes inquam, & singuli; ita, vt non sufficiat consensus maioris partis Capituli, seu Collegij, propter interesse, quod ea in re singuli habent; sicut, & in compromisso electionis singuli debent consentire, cap. quia propter, & c. cum in iure peritus, de elect. cum vtrobique, & alibi adnotat. per Doctor. ne-
6 que enim singulis nocet † factum a maiori parte Collegij in præiudicium singulorum, nisi omnes consentiant; vt voluit glos. in l. 2. verbo, aut legem, C. quæ sit long. consuet. quam sequitur Bart. in procem. ff. num. quinto, Felin. in cap. cum omnes, num. decimooctauo, & ibi Andr. ab Exea, num. 279. de constitut. & alij passim; & quod omnes tangit, ab omnibus debet approbari, cap. quod omnes, vbi glos. & ceteri, de reg. iur. in 6.

7 Secunda Conclusio. Poterit † quoque per Capitulum hoc tempus viginti dierum prorogari: ita tenet Zerol.

in

in prax.Episc.verbo,canonia,vers.ad septimum ; allegat Tiraq. de vtroque retr. §.1. glos. 10.num.58. sed nihil de hoc ibi dicit , neque alibi,quod viderim : allegat etiam glos.d.c.fin.verbo,dumtaxat , sed nec ipsa id dicit:hoc sanè tenet Io.An.in repet.d.c. fin.in verbo dumtaxat, quem sequitur Gemin.& Fran.qui tamen ibid.tradunt, quod
8 † hæc consuetudo,seu statutum inducens maius tempus , quam viginti dierum , ad optandum , non præiudicaret Apostolicis impetrantibus , per illum text.nisi consue-
9 tudo inducta † esset post hunc textum , vt ibid.dicunt Geminian.& Franc. cum possit induci consuetudo contra illum , sicut contra alios canones iuris positiui , modo consuetudo illa sit rationabilis , & legitime præscripta cap. fin. ext. de consuetud. & sic præiudicaret etiam impetrantibus :
10 secus † vero inquiunt , est in statuto; nam inferiores non possunt facere statuta contra ius, Clem.ne Romani , de elect.cum similib.

QVAERO TERTIO. An hoc tempus 20. dierum currat simul omnibus optare volentibus,an vero singuli, seu vnus post aliũ habeant 20.dies ad optandum.

11 Respondeo , currere † omnibus simul , & vnicum tempus omnibus dari : ita colligitur ex Archid. d.cap.fin.ad fin.sed clarè id tenet glos. in verbo , dumtaxat , quã ibi sequitur Geminian.Franc.& cæteri,nec non & Fran.Marc.d.decis. Delphin. 1258. num.5.1.part. Add ad Rot. dict. decis.prima,num.octauo de rer.permut. in nou. & Tiraquel.de retract. conuent.§.2. glos.vni. num.66.post Oldr. cons. 137. plures sunt , colum.prima,vers.Tertio,videtur,Io.And. in addit.ad Specul.rubr. de concess. præb. col.prima, Card. Clem.1.§. secus , quæst. 6.de concess. præbend.ac post alios Gonzal.d.glos.34.num.76.Quæ conclusio probatur primo ex text.d. cap.fin. qui dicit in plurali,volentes , & addit,dumtaxat:vnde satis expressè patet de mente Pontificis , quod solos 20. dies omnibus concedere voluerit. Secundo ab absurdo; sequeretur enim,quod,si 20.essent Canonici,& singulis tribuere vellemus 20. dies , iam impetrans Apostolicus deberet expectare vltra annum , quod est contra mentem , & verba textus . Hæ sunt duæ rationes glos.
12 Tertio probatur ex eo , quia † vbi pluribus etiam gradatim datur aliquod tempus ad aliquid gerendum, illud omnibus simul negligentibus currit;& collectiuè,non distributiuè datum censetur,vt satis patet ex text.in l.2.§.vltim.iuncta l.seq.& in l.4.in princip. ff. de adult. prout clare deducunt id ipsum adstruentes Tiraquel. dict. glos. vnic.num.61.66.& 82. Geminian.& Fran. dict.cap.fin.§.vltim. Ex quo fit , vt omni-
13 bus † consanguineis , quamuis vnus alteri præferatur , simul currat annus , & dies a statuto præstitutus ad redimẽdum,vt post Bellam. in cap. constitutus , colum. decimatertia , de in integr.restitut.optime tradit Tiraquell.dict.num.66.immo etiam , quod mirabile videtur,mensis,qui pluribus
14 expectantibus datur , † simul omnibus currit , vt post Ioan.And.Zenzel.Paul.Lap. & Card.d.clem.1.§.secus , aliosque quam plurimos late resoluit idem Tiraq. dict.gl. vnic. num. 83. Quid ergo faciendum , vt omnium optare volentium indemnitati consulatur ? Statuendus est per Capitulũ
15 terminus antiquiori duorum , vel trium dierum ad optandum , & sic de singulis,vt ita locus detur sequentibus , prout optime consulit glos. dict. verbo , dumtaxat , quam ibi sequitur Anchar. & Geminian. quod si non currant , vt fiat , sibi imputent optare volentes ; pro quo optime facit, quod tradunt Iac.Rau. Cyn. Alber. &
16 Castr.in l.vltim. C. de furt. posse † remotiores consanguineos cogere proximiores vt ante annum retrahant sibi a statuto præscriptum,quod etiam alij tenent apud Tiraquel.de retract.lignag.§.1.glos.10.num.
17 6.vel optent † & ipsi iuniores eodem tempore cum protestatione,quod hoc faciunt in casu, quo antiquiores non optauerint : ita Butr.d.cap. fin. num. 16. ad id allegans glos.in clem.fin.verbo , acceptandum , de præben.Præbendas vero quas antiquiores dimittere debent , optare interim poterunt iuniores cum protestatione,quatenus eæ per antiquiores dimittantur . Pro quo faciunt quæ supr.diximus cap. 4. quæst. 3. conclus. secunda,illat.2.& cap.5.quæst.1. conclus.prima . Quamquam etiam non est , quod conquerantur iuniores , dum antiquiores expectant vsque ad finem

20.dierum,forte,vt rectiùs deliberent;nam
& ipsi interim poterunt deliberare, an va-
cantem,vel ab antiquioribus,qui optare
possunt,dimittendam præbendam, vel do-
mum optare debeant.

QVAERO QVARTO, An
hoc tempus 20. dierum currat
a die vacationis, an a die scien
tię eiusdem vacationis,& quo-
modo.

Prima Conclusio. Communis opinio
18 est, quod solum currat † a die scientiæ;
ita voluit glos.d.cap.fin.in verbo,20.dies,
vbi Archid.Io. And.Gem. Franc. & cæteri
omnes,Franc.Marc. decis. Delphin. 1258.
num.5.1.par. Add.ad Rot. decis. 1. de rer.
permut.in nou.Zerol.in prax.Episcop.in
verbo,canonia,vers.ad septimum,concl.2.
& Tiraq.de retract.lign.§.35. glos.4.num.
14.vbi cum multis num.anteceden.& con
seq multa ad id affert similia, & exempla,
quibus id ipsum comprobari potest: ego
illo contentus ero, quod afferunt glos. &
Doct.omnes d.cap.fin.sumpto ex cap.quia
diuersitatem,de concess. præben.vbi tem-
19 pus † sex mensium,quod datur Prǽlatis ad
conferendum, declaratur solum currere
a die scientiæ,id quod etiam disponitur in
cap.licet, de supplen.negl. Prælat. & late
traditur ibi per Doct. & Tiraq. d. glos. 4.
nu.7.Hanc vero conclusionem puto proce
20 dere † non modo respectu totius Colle-
gij,& Capituli canonicorum, vt illi igno-
ranti non currat hoc tempus, sed etiam
singularium,& aliquorum ex illis, si fortè
alijs scientibus ipsi ignorent vacationem
iusta aliqua de causa;idque,quoniam mili-
tat eadem ratio: neq; tunc obstabit,quod
hoc tempus currat omnibus simul; nam
vel id procedit solum,vbi adsit expectans;
vel ita capiendum, vt vnus post alium il-
lud tempus non habeant singuli vel deni-
que speciale erit in hoc casu ob iustam
causam ignorantiæ.

Secunda Conclusio. Ad hoc, vt currat
hoc tempus ad optandum, non sufficit fi-
21 cta † illa notitia,de qua in clem.vnica, §.
cæterum,de concess. præb. quod nimirum
vacatio sit nota in loco,vel Ecclesia benefi
cij, quicquid voluisse videatur Io.An.dict.
cap. fin. tum quia contra eum in specie
tenent ibid. Gemin. & Franc. tum quia id
aperte colligitur ex gl. pen. d. clem.vnic.
& ibi Cardin. Imol. & alijs dicentibus,
23 † speciale id esse in casu d.clem. propter
verba huius tex.dicentis, prædictam vaca
tionis notitiam,& mox,in hoc casu;ac pro
pter specialem rationem illius rigoris,
quia non perit expectanti in totum priui-
legium acceptandi etiam pro illa vice, cū
possit aliud beneficium acceptare. Sed an-
tequam quæstionem hanc egrediamur, il-
lud adnotandum est, ignorantiam affecta-
tam,aut supinam non excusare, quin cur-
23 rat tempus, cum vtraque † pro scientia
habeatur, vt de prima est tex.in l.qui con
tra,C.de incest.nupt.& in cap.cum inhibi
tio,§.si quis vero, ibi,affectatores ignoran
tiæ, de clandest. despons.cum alijs plenè
adductis per Tiraq.d.glos.4. nu. 28. & 29.
de secunda est glos.in clem.1.in verbo,sciē
ter, de consang. & affin. & est optimus
tex.in l.nec supina,ff.de iur.& fact. ignor.
& in l.& consensus,§.ignorantia, ff. de
contrah. n empt. faciunt & optime quæ la
te de huiusmodi supina ignorantia tradit
idem Tiraq.d.glos.4.nu.34.& 35. Dubium
autem est,quæ dicatur supina ignorantia,
& quæ probabilis. Aliqui enim dicunt,su-
pinam esse ignorantiam, vbi scientia præ-
sumitur,quod tenuit Odd.in tract.de rest.
in integ.quæst.8.art.10. nu.59.60. & seqq.
vbi plura affert exempla,glos. vero in cle.
1.vbi cæteri, de concess.præb. ex eo text.
colligunt, eum,qui scire potuit per se, vel
per alium,excusandum non esse, immo ha
bendam esse pro sciente. Mihi autem pro-
24 babilius est, † id totum remittendum esse
arbitrio iudicis: colligitur id ex Card.in
d.clem.1.§.cęterum,num.9.post glos.in c.
si clericus,in verbo,negligenter, de præb.
25 in 6.pro quo facit quod † arbitrarium est,
quando præsumatur sciri lex interioris, vt
post alios tradit Menoc. de arb. iud. lib.2.
cas.186. num. 1. Et quoniam etiam conie-
26 cturis, & præsumptionibus † probatur
scientia,vt inter alios tradunt Borgn. dec.
36.num.27.1. par. Menoch. de arbitr. iud.
lib.2.cas.89.nu. 17.& late probat Mascard.
de probat.conclus.1293.num.1. poterit iu-
dex,& bonus vir ex ijs se informare, quæ
de scientia præsumenda passim tradunt
Doct.quorum duos præcipuos casus, qui
ad rem nostram facere possunt,hic ad iun-

gere

27 gere volui. Primus est,in vicino,† & con
sanguineo,qui scire præsumitur facta vici-
ni,& consanguinei,Odd.d. tract. de restit.
quæst.8.art.10.num.62.& 65. post Bald.&
alios, Menoch. de præsumpt. lib.1. quæst.
77.num.8. lib.2. præsump. 51. num. 43. &
44.lib.3.præsumpt. 124. num. 27. & latius
lib.6.præsumpt.24.per totam. Mascard. d.
concl.1293.num.9.15. & 18. vbi tamen
eam conclusionem multipliciter restrin-
gunt, ac declarant. Multo vero magis in
28 † præsente scientia præsumetur,vt fuse
probat Mascard.d. concl. num. 22. & Me-
noch.d.lib.6.præsump. 21. num. 6. Secun-
29 dus, quando † de aliqua re est publica
vox,& fama: late Mascard. d.tract. concl.
1100.num.2.Menoch.d.lib.6. d.præsumpt.
23.num.70.& de arbit.iud. lib. 2. cas.186.
num.8.post Dec.in c.cognoscentes, num.
18.ibique Fel.num.17.de constit.cui affine
30 est, quod dicitur, † scientiam præsumi
de eo, quod publice contigit,& est noto-
rium,vt inter alios late tradit Menoch. de
præsump.dict. præsump.23.num.68.& 69.
Odd.d.art.10. num. 67. quod idem erit de
ijs,que fiunt in loco,vbi quis solet frequen
31 tare,† vt optime ostendit Mascard. d.con
clus.1100.num.1.Circa quas tamen, ac si-
miles præsumptiones,& coniecturas scien
tiæ adnotandum est, eas vt plurimum
32 † tolli,si probetur absentia,vel similis cau
sa,quæ iustam ignorantiæ causam præbeat,
vt post Bald.d. cap. cognoscentes, ibique
Abb.num.10.Fel.& Dec.num.19.Bero.nu.
54. aliosque quamplurimos late ostendunt
Menoch.d.cas.186.num.16. Mascard. dict.
conclus. 1100. num. 3. & 880. num. eod.
Quando vero hæc ipsa ignorantia (quæ
33 etiam alioqui † præsumitur, l. super ser-
uis,vbi glos.& Bart.C qui milit. non poss.
cum similib. de quibus late inter ceteros
per Mascard.d.concl. 880. num. 3. & Me-
noch. de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 116.
num.35.) quando inquam iuramento pro-
34 betur, habes late per Mascard.concl.881.
& Menoch. d.cas. 186. fere per tot. Alios
35 vero casus, † quibus ignorantia,vel scien
tia præsumatur, aut probetur, habes per
eosdem Menoch.Odd. & Mascard.loc.om
nibus super alleg.& Soc. reg. 175. Sed ad
rem propiùs accedendo, quoniam vacatio
beneficij,de cuius notitia quærimus, quan
do præsumatur, contingere potest vel per
mortem,vel alia ratione,quomodo probe-
tur mors, vel eius notitia, colligere pote-
ris ex ijs,quæ late tradit Mascard. conclus.
1069.cum trib. seqq. & Afin.in 2. par. suæ
prax.§.in principio textus, per totum. De
37 vacatione autem † per contractum matri
monij,per assecutionem alterius, aut resi-
gnationem,videndus est idem Mascard. d.
tract. de probat.conclus.182.183.& 1395.
38 In specie vero de notitia † vacationis be-
neficij, quando præsumatur, atque suffi-
ciens sit,videri possunt Doct.in c.licet, de
suppl.negl. Prælat.c.quia diuersitatem,
de concess. præbend. & clement. vnic.
eod.tit.

QVAERO QVINTO, An, sicut hoc tempus non currit ignorantibus,ita etiam aliter iusta de causa impedito, aut minori; vel saltem aliqua ratione ijsdem succurratur.

39 Prima Conclusio. Probabile est, † quod
si ij omnes,qui optare debebant, iuste im-
pediti fuerint, durante tali impedimento
illud tempus ijs non currat; optimus tex.
in l.1.C.de annal. except. l. ob commissa,
C.de adult.l.scire oportet,§.sufficit, ff.de
excus.tut.l.vlt.§.donec, C. de iur.delib.c.
quia diuersitatem, de concess.præben.cum
alijs similibus. ex quibus illa regula fit,
40 quod impedito † non currit tempus quã
inter alios probat Tiraq.de retract.lign.§.
3.glos.4.num.6.& de retract. conuent.§.2.
glos.vni.num.78.dum tamen illud impedi-
mentum non sit affectatum,per ea,quæ la-
te tradit idem Tiraq.de retr.lign.§.35. glo.
4.num 29.Multo vero magis id verum erit,
41 si aliqui ex ijs † sint minores: ijs enim
saltem non currit huiusmodi tempus, du-
rante iusto impedimento, cum præscri-
42 ptio temporalis † minoribus non currat,
sed ipso iure tuti sint, vt est text. in l. fin.
C. in quib. caus. rest. in int. non est necess.
loquens de præscript. legali, quod latius
prosequitur Sfort.Odd.tract.de rest. in in-
tegr.quæst.88.art.2.

Secunda Conclusio. Vbi etiam ipso iu-
re currat tempus illud optandi, adhuc
43 competet † tam minoribus ex causa æta-
tis, quam absentibus alijsue iuste impedi-
tis in integrum restitutio. Illud enim regu
44 lare † est, absentibus iusta de causa suc-

curri per restitutionem in integrum, vt est tex. in l. 1. ff. ex quibus caus. mai. l. & si fine §. fin. ff. de minor. de quo absentiæ impedimento luculenter, & optime agit Odd. d. tract. quæst. 5. 6. & 7. per totas: de alijs
45 † impedimentis, quæ ad rem nostram faciunt, fusè, & eleganter tradit quæst. 11. & 14. in genere vero de impedimento, quatenus causam dat restitutioni, late per eundem quæst. 27. & tribus seqq. vbi etiam tractat, quando protestatio, vel dimissio procuratoris necessaria sit, quæ consulto omitto, ne nimis longum faciam, & ea hic inferam, quæ a tanto viro egregiè pertractantur. Duo tamen non omittam, quæ proxime rem nostram attingunt. Alterum
46 est, tam minorem † ex causa ætatis, quã maiorem ex causa iusti impedimenti regulariter aduersus quælibet omissa, & lapsus temporum ad aliquid agendum competentium restitui; prout regulam facit idẽ Odd. d. tract. quæst. 89. art. 1. per textus qui sunt clari, in l. pen. C. de restit. in integ. ibi, ignorauerunt, vel prætermiserunt, & in l. non omnia, ff. de minor. & admittit glos. in l. si cum militaribus, verbo distraxerunt, C. de restit. milit. ac Tiraquel. de retract. conuent. §. 1. glos. 2. num. 57. loquentes de tempore legali, prout est in casu nostro. Alterum est, quod, licet in ijs, quæ mere spiritualia sunt, vt matrimonium, ingressus religionis votum, & similia, forte minor
47 etiam † non restituatur, vt post glos. Abb. Anchar. & alios in cap. ex parte, de rest. spol. & alios tradit idem Odd. dict. tractat. quæst. 60. art. 1. & aliquot seqq. tamen in ijs, quæ non sunt mere spiritualia, sed spiritualibus solum annexa, prout est materia
48 beneficialis, datur † minori enormiter læso in integrum restitutio, vt singulariter tradit Lud. Gomes. ad reg. Cancel. de trien. possess. quæst. 15. & latius Didac. Couar. lib. 1. var. resol. cap. 4. num. 2. 3. 7. & 8. ac nouissime Flamin. Paris. tractat. de benef. lib. 3. quæst. 7. fere per tot. maxime a num. 19. ad 24. & a num. 45. vsque ad 56. vbi etiam
49 probant, id procedere † licet de lucro captando agatur, vt puta de beneficio acquirendo, cuius obtinendi ius, vel spem proximam quis habebat: vel saltem recuperando, quod semel obtinuerat, & incautus dimiserat, quo tamen casu potius tractatur de damno vitando: & licet res inte
50 gra † non sit, quia beneficium iam alteri sit collatum eo tempore, quo clericus minor læsus, postquam factus est maior intra quadriennium petit restitutionem aduersus resignationem beneficij, (& in nostra specie aduersus omissam optionem pinguioris præbendæ, quæ deinde alteri fuit collata, vel dimissionem suæ præbendæ pinguioris pariter alteri postmodum collatæ;) id quod etiam generatim in pro-
51 uisione, ac resignatione beneficij, † vbi alias minor non habeat, vnde viuat, inter alios admittit, ac tradit Christoph. Rophiniac. in tract. de benef. cap. 17. num. 13. & 16. post Abb. in cap. ex parte, de restit. spol. cum tamen glos. & cæteri d. cap. ex parte procedere id nolint re non integra, quos satis refellunt Christoph. Didac. & Paris. loc. cit. qui etiam contraria ita soluunt, vt ad eos remittere lectorem sufficiat. An vero minor restitutus ad præbendam, quam dimisit, vel non acquisiuit per optionem, recuperet etiam stallum, & locum pristinum, vel quem habere potuisset in Choro, dicemus cap. seq. quæst. 2. in fin.

Quod si rursus a me aliquis quærat, an toti Collegio Canonicorum hæc restitutio competat ex capite minoritatis ratione minorum, quos continet; vel etiam quia Collegium ipsum tanquam Ecclesia, iuxta tex. in cap. 1. de in integr. restit. cum simil. vel tanquam pium Collegium, aut omnino tamquam Collegium, & Vniuersitas hac in re priuilegio minorum gaudeat, iuxta late tradita inter alios per Odd. d. tractat. quæst. 3. art. 5. & 12.
52 Respondeo, quod † si id agatur, vt aliquis saltem de Capitulo optet, ad hoc, vt optandi consuetudo seruetur, neque ea turbari possit, aut interrumpi per huiusmodi contrarium vsum, tunc poterit totũ Capitulum Canonicorum propter hoc interesse, quod proprie ad illud spectat, vt vniuersum est, & tamquam Ecclesia ex edicto minorum restitui, per tex. d. cap. 1. & ea, quæ tradit Odd. loco proxime alleg. Si vero aliqui iam optauerint, alij non tunc, cum hi Collegium non constituant, sed tanquam singulares veniant, atque adeo non iam de interesse totius Capituli, sed aliquarum singularium personarum illius

lius agatur, nisi personæ illæ vero minores sint, restitui non poterunt ex huiusmodi edicto minorum, vt colligitur ex traditis per Odd. ibid. poterunt tamē tamquam maiores, si aliqua subsit causa ex ijs, de quib. caus. mai. & ibi per Doct. ac Odd. d. tract. quæst. 5. & mult. seqq. Quis autem sit
53 iudex competens † in hac restitutione, patet ex text. & ibi Doct. in l. fin. C. vbi, & apud quem, &c. & in cap. pen. de in integ. restitut. vbi habetur, solos iudices ordinarios administrationem habentes, vel ab eis delegatos posse restituere, non autem arbitros, de quo late inter cæteros per Odd. dict. tract. de restitut. in integr. quæst. 32. art. primo, cum sequentib. & Io. Maurit. Dolan. in simili tract. cap. 35. & plurib. sequentib. Quando tamen, & quomodo
54 † possint arbitri, & arbitratores saltem incidenter restituere, vel pronunciare restituendum, præter Doct. dict. l. fin. & c. penult. videndus est Odd. & Maurit. loc. mox cit. Caldas ad l. si curatorem habens, C. de in integr. restit. minor. Verbo, implorandum, num. vigesimoquinto cum duob. seqq. & Camil. Borel. in tract. de compromiss. §. 2. glos. 1. num. 174. cum sex sequentibus.

QVAERO SEXTO, & postremo in hoc cap. An tempore optionis vacet ipso iure præbenda dimissa, aut alia, quam optans habeat.

Quæstio hęc, quæ, sicut ad hoc ita etiam inter vtrumque collocauimus, nonnullas habet inspectiones, quas singulis conclus. breuiter tamen, cum eas fere omnes alibi attigerimus, hoc loco prosequemur.

55 Prima Conclusio. Per optionem † regulariter vacat saltem aliquo modo præbenda, quam in ea Ecclesia optans habebat. Probatur, tum ex glos. ab alijs approbata d. cap. fin. verbo, non fuerit, vbi ait, ex quo enim vacant præbendæ, necesse est, vnam remanere non optatam; tum quod, si non vacaret, non posset sine speciali consuetudine, vel statuto optari, iuxta glos. receptam, dict. cap. fin. verbo, cum vacant, Rot. decis. sexta, num. primo circa initium, de consuet. in nou. & satis probat ille tex. ibi, cum vacant, & ibi, vacantibus: tum quod in optione dicitur dimitti præbenda, quæ habetur, vt Doctores omnes tum d. cap. fin. tum vbicunque de optione tractant, vno ore loquuntur; per dimissio-
56 nem autem † vacare dicitur præbenda, & beneficium, vt constat ex cap. is, cui, cap. si beneficia, & cap. cum singula, de præb. in 6. & extrauagant. execrabilis, Ioan. 22. eod. tit. tum denique ex cap. litteras, de concess. præbend. & clement. fin. de præbend. vbi habetur, obtinentem secundam præbendam in eadem Ecclesia non posse primam retinere, immo eam vacare, quę duo iura conclus. seq. examinabimus. Interim vero pro limitatione huius conclus. duo commemorasse sufficiat. Alterum, quod cap. præcedent. quæst. prima, conclus. prima attigimus, & latius explicauimus eo ipso cap. quæst. vltim. fere per totam, & hoc eod. cap. quæstion. tertia
57 ad finem, † iuniores præbendam, quæ cum Canonicatu, aut alio titulo vacauit; vel præbendam a prius optante, seu antiquiore dimittendam optare, & suam dimittere cum protestatione, quatenus quoad priorem casum, illa præbenda ab antiquiore non optetur, quoad secundum quatenus illa præbenda dimissa, vel dimittenda optabilis sit, & ab ipso iuniore obtineri possit, & non aliter, &c. tunc enim non omnino vacat præbenda, quæ dimittitur, vel dimittenda est, sed ad eam redire potest male optans, maxime si ignoranter male optauit, vt ibid. satis deduxi-
58 mus. Alterum est, per optionem † non ita vacare præbendam etiam liberé dimissam, vt, si fiat optio in mense reseruato, ipsa præbenda dimissa reseruata, atque adeo inoptabilis censeatur; quod idem dic, vbi optio fiat cum dicta protestatione, sed ea sortiatur effectum. Ratio huius est, quia per optionem dimittitur sola præbenda retento titulo, vt latius cap. sequen. quæst. prima ostendemus: at reg. 8. reseruat titulos, vel præbendas simul cum titulis vacantes: quare non obstabunt illa verba eiusdem reg. alias, quam per resignationem, quocunque modo vacatura: atque ita habet communis praxis, & consuetudo fundata etiam in d. cap. fin. de consuet. in 6. vbi indistincte, datur tempus viginti dierum optare volentibus etiam

præben-

prębendam dimissam per optionem;facilè
autem euenire poterat,& potest, vt vigin-
ti dierum magna pars incidat in mensem
reseruatum.qua ratione idem foret dicen-
dum , vbi ex speciali statuto , vel consue-
tudine optari posset ipse titulus ,ac benefi
cium.neque tunc etiam obstabunt cit.ver-
ba reg.8.maxime cum hęc dimissio habeat
vim resignationis in manu superioris , ad
tradita per Rot.decis.6.num.fi.de consuet.
in nou.& Gonzal.ad reg.8.glos.34. nu.65.
cum aliquot seqq. estq; saltem tacita resi-
gnatio ; taciti autem, & expressi eadem
est virtus,l.cum quid,ff.si cert. pet. cum
simil.autem.Ad declarationem huius limi-
tationis videas ea,quæ dicta sunt sup. cap.
3.quæst.3.concl.2.

Secunda Conclusio. Optante canonico
vel alio beneficiato in Ecclesia cathedrali,
vel collegiata prębendam aliquam,vel etiā
ex speciali statuto,vel consuetudine bene-
ficium ipsum, ac titulum,& optione plenū
59 sortiente effectum, † vacat ipso iure præ-
benda, vel beneficium , quæ optans in ea-
dem Ecclesia tunc obtinet ; nec vtrumque
retinere potest. Probatur hęc conclusio
quoad prębendam, vt a titulo,ac beneficio
distinguitur,ex clem.si iuxta,quę est fin.de
60 prębend. vbi postquam dixerat Summus
Pontifex, quod adeptus canonicatum , &
prębendam cum expectatione Dignitatis
in eadem Ecclesia,poterit acceptare digni-
tatem , quę præbendam habeat annexam ,
cum vacauerit,subdit,quod prima pręben
da hoc ipso vacabit, quod secundam cum
dignitate prędicta fuerit assecutus ; vbi gl.
recepta in verbo,hoc ipso , dicit, hinc pa-
tere , quod in prębendis eiusdem Ecclesię
ipso iure per receptionem secundę vacat
prima,& in verbo annexa præbenda,dicit
quod,si non fuisset annexa , retenta prima
prębenda consequeretur Dignitatem sine
præbenda,quæ cum illa vacauit,iuxta cap.
quia sæpe , de præbend.in 6.licet hic text.
meo iudicio, ad id parum faciat ; nam ibi
61 loquitur Pontifex † de iam obtinente
canonicatum , sed sine præbenda cum ex-
pectatione tamen respectu primo prouisi,
vnius præbendæ , respectu vero secundi ,
præbendæ,& dignitatis,personatus,vel of
ficij , & decidit , primum præferri,si præ-
benda non annexa vacauerit cum dignita-
te, personatu,vel officio , secundum vero
si erat annexa illi dignitati,perso natui, vel
officio. Pariter non video , quomodo pro
62 † ratione huius vacationis ipso iure iuxta
terminos d.clemen.fin. quę maxime ad rē
nostram facit,illud afferat glos.ibid.verbo,
vacabit,quod alias ille canonicus esset tri-
plex in Ecclesia sine dispensatione Papali,
cum tamen in hoc neque valeat consuetu-
do etiam immemorabilis, & iurata ,cap.1.
de consuet.in 6.nam non ideo esset triplex
quia haberet in eadem Ecclesia canonica-
tum,& præbendam , ac simul dignitatem
cum præbenda maxime illi annexa ; nam
præbenda,& canonicatus in eadem Eccle
sia non faciunt quem duplicem,immo ha-
benti canonicatum de iure debetur præ-
benda in eadem Ecclesia, cap.relatum , &
cap.dilectus,il 1.de præbend.cap. cum su-
per quæstione,de concess.pręb.cum simil.
multo vero minus , cum vna præbenda est
annexa alteri ex illis duobus beneficijs ,
arg.cap.super eo,cap.quia sæpe, & cap.cū
singula,de præben.in 6.Triplex autem di-
cetur quis , si tres titulos , seu beneficia
obtineat, vt satis constat ex dict. cap.1.de
consuet.in 6.cap. non potest , in 2.resp.de
præben.eod.lib.cum suis concord. Quare
non ideo decernitur in alleg. clem. fin. il-
lum , qui obtinuit Archidiaconatum cum
præbenda annexa , dimittere debere pri-
mam præbendam , quam cum canonicatu
habebat, quia alias esset triplex sine dispen
satione , sed vel quia haberet duo confor-
mia , hoc est duas prębendas sub eodem
tecto contra d.cap.1.de consuet.in 6.& c.
litteras de concess.pręben. vel quia gratia
continebat tantum, vt posset habere cano
nicatum cum prębenda, & dignitatem. Sa
63 nè in d.cap. 1. id habetur , vnde hęc pars
propositę conclus.declaratur,vbi pręben-
dam inibi accipiamus,vt a canonia, seu ca
nonicatu,ac titulo distinguitur , nimirum
quod,si in aliqua Ecclesia adsit consuetudo
immemorabilis,vel iurata poterit quis vni
cum personatum,vel dignitatem, aut prę-
posituram,siue administrationem,vel offi-
cium perpetuum cum prębenda in simul
in eadem Ecclesia obtinere , vel obtenta
tenere,plura vero non nisi ex dispensatio-
ne Sedis Apostolicę. Vbi autem accipia-
tur pro prębenda simul cum canonia,pro-

ut

ut glos.& alij Doct. inibi accipiunt, tunc
inde declaratur posterior pars eiusdem
conclus. quæ est de duobus titulis in eadē
Ecclesia, vt nimirum stante consuetudine
immemorabili, vel iurata possit quis in
eadem Ecclesia sine dispensatione Apostolica
vnicum personatum, dignitatem, præposituram,
administrationem, vel officiū
simul cum Canonia, & præbenda in eadē
Ecclesiam obtinere, vt glos. ibi in verbo,
nisi vnicum, ab alijs recepta adnotauit:
quæ ibid. id ipsum docet de statuto, vel dispensatione
inferioris a Papa; & hoc ideo
quia personatus, dignitas, præpositura, administratio,
& officium, vt sic non habent
præbendam, neque ei debetur præbenda,
prout de canonicatu cautum est in iurib.
citat. vnde inferior non poterit dispensare
in duab. canonijs, seu canonicatibus in eadem
Ecclesia, vt tradit glos. ibid. in marg.
quæ etiam est Io. An. necnon d. clemen. fin.
verbo, vacauit, de præben. & idem Io. An.
cap. litteras, de concess. præb. vbi optimus
64 est text. quoad † prædictam posteriorem
partem huius conclus. ibi enim dicitur secundum
verum intellectum, quem ibid.
approbat Panor. quod, si habens præbendam
in eadem Ecclesia recipit dignitatem
cum præbenda, vel aliam præbendam, vacat
prima. Et quidem inibi supponitur,
quod simul cum præbenda ille inuestitus
in præpositum retinuerit etiam canoniam,
vt glos. ab alij recepta ibid. adnotauit in
verbo, electus, & colligi potest ex ijs verbis
tex. quondam simplex canonicus eiusdem
Ecclesiæ, iunctis ijs, in ipsa Ecclesia
in Præpositum est assumptus, priorem
præbendam nihilominus retinens, quam
in ipsa Ecclesia tunc habebat; ex quibus
verbis, simul cum illis statim sequentib. sed
Præpositus allegabat è contra, quod erat
ex consuetudine generale, quod vnus in
eadem Ecclesia plures haberet præbendas
& illis, verum cum aliquis de vna præbenda
eligitur ad aliam, colligitur quoque
præposituram illam collatam fuisse simul
cum alia præbenda distincta ab ea, quam
habebat simul cum canonicatu eiusdem
Ecclesiæ; quod & in specie inter cæteros
adnotauit ibi Abb circa initium. Et sic decisio
eiusdem tex. vt prior illa præbenda
vacauerit saltem de iure per assecutionem
præpositurę valde facit ad d. posteriorem
partem huius nostræ concl. confirmandā
quod autem habet tex. in cap. cum nostris,
eod. tit. de concess. præben. vbi simile haberi
d. cap. litteras, tradit ibid. glos. fin. quia
non ad hanc, sed potius ad seq. concl. pertinet,
ibid. cum alijs erit allegandum: quod
tamen ibidem afferemus ex Hier. Gonzal.
d. glos. 34. num. 125. hanc ipsam 2. conclus.
saltem quoad prędictam eius posteriorem
partem maxime confirmat. De hac porro
incompatibilitate ratione eiusdem tecti,
quid requirat, consulendi sunt Hoied. de
incompat. benef. part. 1. cap. 10. Gonzal. d.
reg. 8. glos. 10. a num. 32. & alij, quos ipsi
citant.

Tertia, & postrema Conclusio. Quoties
beneficium, vel præbenda pinguior, quam
quis optat, est incompatibilis de iure cum
præbenda, vel beneficio, quod, vel quam
obtinet etiam in diuersis Ecclesijs, tunc
65 † per optionem, (quæ tamen plenum sortiatur
effectum iuxta supradicta) vacat ipso
iure illa prima præbenda, vel beneficiū;
secus vero quando non esset talis incompatibilitas,
quæ induceret vacationem ipso
iure; tunc enim is, ad quem spectat optio,
seu prouisio minoris præbendæ, aut beneficij,
non potest optare, aut prouidere,
nisi prius, qui optauit maiorem præbendam,
seu portionem, aliudue beneficium
voluntariè illam, illudue dimittat, aut a
Superiore suo ad dimittendum condemnatus
fuerit. Hæc conclusio tum ex ipsis fermè
terminis per se patet; tum etiam ex
eo confirmatur, quod eam in specie tenet
Hier. Gonzal. d. reg. 8. glos. 34. num. 125. ex
Put. decis. 228. ad medium lib. 3. subdens
etiam, ita fuisse resolutum in vna Calaguritana
de Amarita, 18. Decembris 1579. coram
bo. mem. Gypsio. Illud ergo dumtaxat
reliquum est, vt breuiter videamus, quando
nam beneficia de iure incompatibilia
dicantur. De qua incompatibilitate plura
66 iura habemus, maxime vero † cap. sanctorum,
70. dist. c. in apibus, & cap. si quis
translatus, 7. quæst. 1. necnon 21. quæst. 1.
fere per tot. cap. dudum, il 2. & cap. cum
in cunctis, §. cum vero de elect. cap. inter
corporalia, & toto fere tit. de translat.
Episc. cap. eam te, de æt. & qual. cap. quia
nonnulli, & cap. conquerente de cler. non
resid.

resid.cap.quia in tantum, cap. cum iam dudum, cap. cum teneamur, cap. ad hec, cap.extirpandę, cap.referente, cap. pręterea, cap. cum non ignores, cap.de mult, ade pręb.cap.cum nostris,& cap.litteras; de conceſſ.pręben. cap. gratiose, & cap. gratia, de reſcript. in 6.cap.1.de consuet. cap.nemo, de elect.cap.ordinarij, de off. ordin.cap.is,cui,cap.non poteſt,cap.eum, qui,cap.ſuper eo,cap.ſi tibi conceſſo, cap. licet, cap.cum ſingula de pręben. eod.lib. Clement. gratię,de reſcript. Clem. ſi plures, & clem.fin.de prębend. extrauag. Io. 22.execrabilis, & Bened.xij.ad regimen, de pręben.quę innouantur in Reg.1.Cancell.Apoſt.item reg. 57. eiuſdem Cancell. & denique Concil.Trid.ſeſſ.7. cap.4. & 5. & ſeſſ.24.cap.17. de reformat. ex Doctor. vero plura inter ceteros tradit Abb. in ſolemni repet.d.cap.extirpandę §. qui vero, ex num.29. Alphon. Hoied.Io.de Lign. & alij, qui proprios tractatus de incompatib.vel de plural.benef.ediderunt, Staphil. de litt.grat.tit.de var.mod. vacat. benef.§. tertius vacationis modus, Rebuf.in praxi benef. par.2. tit. de diſpenſat. ad plura benef.& par.3.tit.1.circa medium,Silueſt.& alij Summiſtæ verbo,beneficium, Io.Azor. inſtit.moral.par.2.lib.6.cap. 10. cum trib. ſeqq.Nauar.in Man.de Orat. cap.22. a nu. 64.& Man.Confeſſ.cap.25.num. 125. cum quatuor ſeqq. & in plurimis conſ. ſub tit. de præben.ac nouiſſime Gonzal. ad d. reg. 8.gloſ.10.a num.32.ad 43.& gloſ.15.num. 9.& multis ſeqq.ſeu in tertio modo vacationis.Dueu.reg.71.Capr.reg.91.Maſcard. de probat.concl.183.per totas.

Sed quoniam non modo iura in hac materia videantur ſibi aduerſari, vt adnotauit Gonzal. ſup. num. 10. ſed & Doctores ipſi antiqui,& moderni, vt monet Abb.d. §.qui vero, num.28.& patet ex cit.Doct. & dd iurium interpretib.vt tam iura, quã
67 Doct.aliqua ratione concilientur, † nonnullas diſtinctiones afferendas, adnotandaſque hac in re puto.Prima eſt; non idem fore, beneficia aliqua eſſe de iure incompatibilia,& ipſo iure, hoc eſt ita incompatibilia, vt per aſſecutionem vnius,prſertim ſecundi,hoc ipſo inducatur vacatio alterius, ſaltem de iure, quæ diſtinctio tacita fuit a Gonzal.d.num.135. initio concl. alleg.& probatur etiam ex d.cap.cum noſtris, cap.litteras,cap.de multa,& extrau. execrabilis & Conc.Trident.dict.cap.4.& 17.in quibus potiſſimum hæc vacatio ipſo iure inducitur; adiunctis alijs iuribus citatis,in quibus ea vacatio non inducitur. Ex his vero,(& hæc ſit altera diſtinctio,) in quibuſdam, vt,d.cap. conquerente, cap. cum teneamur, & Concil.Trid. dict.cap. 17.circa initium, ſolum retentio vtriuſq; aut plurium beneficiorum ſimul prohibetur; in alijs autem,vt d.cap.gratia,cap.pręterea,& cap.referente,decernitur, vt ex duobus vnum, quod maluerit beneficium, dimittere quis teneatur; in alijs denique præciſè quis primum dimittere cogitur, vel mandatur illo priuari, vt d. cap. quia nonnulli, & cap.de multa in 2. parte illius text. cum alijs ſimil. Tertia diſtinctio eſt iuxta temporum, quibus canones illi conditi ſunt,varietatem,prout eam facit Gonzal.d.glo.15.num.20.vſque ad 25.vbi prius poſt Card.conſ.3.num.3. Abb.d. cap. quia nonnulli,num.4.& Caſſad. deciſ.1.num.1. de conſtit.diſtinguit quatuor tempora. primum ex d.cap.referente,& cap.pręterea: Secundum ex d. c.quia nonnulli: Tertium ex d.cap.de multa; Quartum ex d.extrau. execrabilis. denique addit quintum tempus ex Concil.Trid. d. cap. 4. & 17. Quæ diſtinctio quamuis iure poſſet impugnari, tum quod omittit tempus antiquorum canonum,qui in Decreto habentur, necnon Sexti,& Clementinarum, in quibus tamẽ pleraque vt vidimus, hac de re habentur, tum quod tria priora illa tempora ex Decretalib.conſtituta pro vno poni debebant cum vnam habeant compilationem,in qua
68 licet plura cap. † inter ſe diuerſa ſint, ex quibus vnum plerumque alterum ampliat, vel reſtringit, & gloſat, & quod in vno principaliter diſponitur, in alijs plerisq; incidenter ponitur, vt cuique, vel medio criter in ijs verſato ſatis patet; nullum tamen alteri aduerſatur, nullumq; eſt ſuperfluum, quia idem in pluribus iuribus principaliter diſponatur, vt ſatis conſtat ex proœmio Decretalium,ibi,quarum aliquę propter nimiam ſimilitudinem, & quædã propter contrarietatem,& ibi,reſecatis ſuperfluis, iuncta gloſ.ibid. communiter recepta,verbo,ſimilitudinem,verbo,contra-

rietatem,

rietatem, & verbo, superfluis. Quare, vbi aliqua distinctio temporum hac in re foret adhibenda, prædicta ita reformanda esset, vt quinque quidem tempora distinguantur, sed primum constituatur tempus Canonum Decreti; secundum decretalium, tertium Sexti; quartum Clementinarum simul, & Extrauagantium, (eodem enim fere tempore emanarunt vtræque, vt colligitur ex clem. dudum, de sepultur.) quintum, & postremum Concil. Trident. Quamuis inquam prædicta Gonzal. temporum distinctio ita iure impugnari possit & debeat reformari; quia tamen, vt veteri prouerbio fertur, non curamus de modo, modo idem sequatur effectus, l. si mater, vbi Dec. Bal. & alij, C. de instit. & substit. cum sim. aliquam præcedentis illius distinctionis rationem habentes, & certiora ex ijs colligentes, quæ ad materiam optionis facere posse existimauimus.

69 Dicimus primo, † sicut duo curata beneficia, ita duas dignitates, aut duos personatus, aut horum quolibet cum altero ita esse incompatibilia siue in eadem, siue in diuersis Ecclesijs, vt per assecutionem secundi vacet ipso iure primum: ita colligitur ex dict. cap. quia nonnulli, & alijs iurib. ibi a glos. cit. verbo, instituta, sed expressè cauetur d.c. de multa, iuncto d.c. ad hæc, de præb. immo, si vtrumq; retinere quis contenderit, vacat ipso iure etiam secundum, & obtinens remanet inhabilis ad ordines, & omnia alia beneficia obtinenda, vt disponitur d.c. de multa, & Concil. Trid. d. c. 4. & 17. iuncta dict. extrauag. execrabilis, §. quæ tamen, & §. qui vero, de præb. Id tamen locum non habet cum beneficia hęc sunt vnita, c. vnico, 10. quęst. 3. cap. cum venissent, de rest. spol. vel cura est annexa ipsi beneficio accessoriè, dict. cap. eam te, de æt. & qual. d.c. extirpandæ, §. qui vero, & dict. cap. super eo, & cap. cum singula.

70 Secundo dicimus, † duo beneficia requirentia personalem residentiam sunt ita incompatibilia, vt per assecutionem pacificam secundi siue in eadem, siue in diuersa Ecclesia, vacat ipso iure primum; quod si illud retinere præsumat, debet etiam spoliari secundo. Quoad vacationem autem secundi beneficij in eadem Ecclesia, satis diximus conclus. præcedent. præcipuè ex d.c. litteras, & clement. fin. Quoad diuersas Ecclesias respectu vacationis, & pœnę probatur ex Conc. Trid. d. cap. 4. vbi quod de pluribus curatis statuitur dict. cap. de multa, extenditur ad eos, qui alia beneficia Ecclesiastica alias incompatibilia ita, vt, qui ea siue per viam vnionis ad vitam, seu commendæ perpetuæ, aut alio quocunque nomine, & titulo contra formam sacrorum canonum, & præsertim d. cap. de multa, recipere, ac simul retinere præsumpserit, beneficijs ipsis, iuxta eiusdem cap. dispositionem, ipso iure etiam præsentis canonis vigore priuatus existat. Licet enim Rot. decis. 483. nu. 4. & 5. dubitauerit, & decis. 484. num. 4. 1. part. diuers. tenuerit, Concil. in eo cap. nihil addere iuri communi, quod etiam voluit Hoied. tract. de incompatib. benef. 1. part. cap. 17. num. 39. iuncto 40. Paris. de resign. benef. lib. 3. quæst. 3. ex num. 132. Nauar. cons. 10. 24. & 25. de præben. Tamen quia Sacra Congregatio Concilij, vt etiam refert, & sequitur Gonzal. d. glos. 15. nu. 16. bis declarasse fertur, dict. cap. quarto, locum habere etiam in beneficijs simplicibus personalem residentiam requirentibus ideo nunc tenendum omnino est cum eodem Gonzal. supr. num. 17. cum duobus seqq. non solum primum beneficium curatum, personatum, aut dignitatem vacare ipso iure per pacificam possessionem secundi cuiuslibet eorum, sed etiam primum canonicatum, portionem, capellaniam, aliudue beneficium personalem residentiam requirens per assecutionem secundi eam requirentis; prout fuisse resolutum a Rot. in vna Salamantina dimidię portionis 11. Decembris 1585. coram Orano & in Toletana Capellaniæ 15. Decembris 1591. coram Pamphilio, & in Tarraconen. Archidiacon. 22. Martij 1593. coram Litta, & in vna Zamoren. Canonicatus, de Toro decimaoctaua Maij 1598. coram Corduba, testatur Gonzal. supr. num. decimonono, vbi vsque ad num. 26. singulariter id intelligit de residentia, seu obligatione residendi præcisa inducente priuationem tituli; non de causatiue, quæ priuat dumtaxat fructi-
71 bus beneficij, de qua † fortè intellexerunt

runt Innocent.Hostien.Ioan.And. & Abb. in cap.fin.de cler.non residen.relati a Dec. dict.cap.adhæc, dum absolutè dixerunt, omne beneficium de iure residentiam requirere pro quo est dict.cap. quia nonnulli, vel intellexerunt de mere, & officio annexo cuique beneficio, nam beneficium datur propter officium, cap.præter hoc, 32.distinct.& cap.si qui, 81.distinct.cap. fin.de rescript.in 6. cum simil. & alioqui, quicquid sit de iure, certè generalis consuetudo habet, vt pleraque beneficia,hoc est omnia simplicia,præter Dignitates, Canonicatus, & Portiones in Ecclesijs Cathedralibus, & Collegiatis, a personali residentia libera præsumantur, vt post Imol. dict.cap.fin.num.nono de cler. non resid.Felin.cap.dilectus il 2.num.primo de rescript.Rebuf.in prax.benef.tit.de dispen sat. de non resid.num.octauo, Ferret.cons. 112.num. primo, tradit Gonzal.dict.num. vigesimosexto affirmans, ita sæpe fuisse in Rota decisum; quam etiam consuetudinem approbauit Concil.Tridentin. dict.c. decimoseptimo ibi,statuit, vt in posterum vnum tantum beneficium Ecclesiasticum singulis conferatur; quod quidem si ad vitam eius, cui confertur, honestè sustentandam non sufficiat, liceat nihilominus aliud simplex sufficiens,dummodo vtrumque personalem residentiam non requirat, eidem conferri; immo & ipse Innocent. dict.cap.cum iamdudum, id ipsum admittit docens, etiam posse aliquem sine dispẽsatione recipere, & retinere duo beneficia residentiam personalem non requirentia: Innocent. refert quoque ac sequitur glos.dict.cap.gratia, verbo, de iure teneri, de rescript. in 6. quam etiam ante Concil. communem esse opinionem dict. cap. cum iamdudum, & §. qui vero, testatur eam sequens Nauar.dict.cap.vigesimoquinto, num.127. Man. Confess. Dum autem Innocent. exemplum affert de præbenda, seu Canonicatu, supponit, vel ita fortasse fundatum illum esse, vt residere obtinens non teneatur, vel certe contra residentiam per 40. annos, & alias legitimè præscriptum esse, quod aliquando admitti posse,late docuimus tract.de distrib.quotid.part.secunda, quæst. duodecima con-
72 clus.prima, tunc autem † nihil obstat, quin adhuc habeat locum optio vel respectu præbendarum, vel etiam ex speciali consuetudine, vel statuto respectu titulorum,& Canonicatuum.

Tertio dicimus, obtinentem beneficiũ
73 vnum sufficiens † non posse quidem aliud etiam non requirens residentiam obtinere non ideo tamen si obtineat,vacabit ipso iure aut primum, aut secundum. Probatur; tum quod id satis aperte constat ex verbis Trident. Concil.dict.cap.decimoseptimo, pauloante citatis; tum quod idem colligitur ex iuribus antiquis hac de re disponentibus, nimirum cap. cum adeo, & cap. postulasti, de rescript. cap.conquerente, de cler. non resid. cap. cum teneamur, & cap dilectus, il 2.de præben.& cap.is,cui, eod.tit. in 6. nullibi enim in ijs iuribus habetur, quod habens beneficium sufficiens si secundum obtineat, hoc illudue ipso iure amittat,sed solum, quod non debet habere aliud beneficium, qui habet vnum sufficiens: & hoc postremum etiam adnotauit glos.fi.dict.cap.dudum, il 2.de elect. communiter recepta, vt refert, ac sequitur etiam Nauar.dict.cap.vigesimoquinto, Man.Confess.num.125.& repet. dict. cap. adhæc, de præben. Quod autem in dict. cap. conquerente, mandat Papa Episcopo, vt, si ei constiterit,illũ G. clericũ habere Ecclesiastica beneficia sibi sufficiẽtia,eidẽ super alio beneficio,quod sibi collatum asserebat, silentium sublato impedimento appellationis, imponeret, atque adeo saltem, illum priuet. nam vel hoc ideo est, quia haberet non vnum beneficium sufficiens, sed plura sufficientia, vt loquitur tex.vel ideo, quia eius aduersarius habebat titulum, & possessionem ipse, vero nec possessionem habebat, nec de titulo docuerat, sed solum eum asserebat; vel denique admittimus, posse habentem plura beneficia sufficientia,eorum altero, vel si iam vnum sufficiens habebat, altero postea obtento etiam non sufficiente priuari, vt post alios sentit Gonzal. d. num. vigesimosexto.

Dicimus tandem pro complemento huiusce totius quæstionis obtinentem ex dispensatione duas, vel plures Dignitates, vel personatus, aut etiam Canonicatus, si-
74 ue in vna,siue in diuersis Ecclesijs,† posse per

per optionē ab/q;alia dispensatione mutare præbendā, secus vero si ex speciali statuto, vel consuetudine optandus esset titulus. Prior pars huius dicti satis probatur ex ijs, quæ adducemus cap.sequen.quæst. prima, vbi latius ostendemus, in optione regulariter non mutari titulum beneficialem, vt puta Canonicatum, sed solum præbendam, quæ si optetur a sic dispensato, nulla ratione extenditur dispensatio, quæ odiosa est, & restringenda, cap. primo, de fil.presb.in 6.cum simil. nam tunc non mutatur aliquod ex beneficijs, quæ quis ex dispensatione simul retinere potest, sicut mutatur in casu posterioris partis huius eiusdem dicti. Quæ posterior pars meo quidem iudicio apertè colligitur ex clem. si plures, de præben. vbi dicitur, quod, si plures obtinens Dignitates, (hoc est ex dispensatione sufficienti vt ibi adnotauit glos.recepta, verbo, obtinens, vt sit aliqua dubitatio: &, quod de dignitatibus dicitur, idem statuit, verbo, dignitates, in personatibus, vel beneficijs curatis, vel eorum altero, cum altero, cum sit eadem ratio;) aliam dignitatem acceptet dispensatione super retentione legitimè non obtenta, eius, possessione adepta pacificè, dignitates, quas prius habebat, ipso facto vacare censentur. Apertiùs vero ex cap.ordinarij, §.in conferendis, de off. ordin. in 6.vbi cauetur, quod habentibus ex sufficienti dispensatione plures personatus, vel dignitates, aut beneficia curata aliud simile non conferatur, nisi ex eadem appareat, eum licite hoc beneficium cum obtentis posse retinere; aut ea, quæ sic obtinet, liberè, ac sponte resignet; aliter autem facta prouiso nulla sit. Sed manifestè conuincitur eadem posterior pars huius dicti ex cap. non potest in 2. respon. de præbend. in 6.vbi dicitur, quod illud Sedis Apostolicæ indultum, vt quis duo beneficia curam animarum habentia, si alias canonicè conferantur eidem, possit recipere, ac licitè retinere, intelligitur de duobus primis beneficijs, quæ cum cura post dictum indultum obtinere contingit eundem. Atque adeo ex his iuribus, quod per receptionem tertij beneficij curati, vel personatus, ac dignitatis vacent duo prima, quæ habet quis ex dispensatione, nec tertium hoc possit subrogare loco alicuius ex illis duobus, tradit glos. communiter recepta dict. §. in conferendis verbo, ea, quæ, dict. cap. non potest, verbo, primis, & verbo, eundem, ac dict. clement. si plures, verbo, vacare. Id tamen omnino limitandum ita est, vt
75 † nec vacet tertium beneficium, & possit hoc subrogari alteri illorum duorum, si alterum eorum liberè, ac sponte resignet, qui optare vult, antequam ad optionem veniat; prout de prouisione disertis verbis in d.§.in conferendis, disponitur.

SVMMAE RERVM.

1 *Canonicatus, seu canonia distinguitur à prebenda; quæ tribus modis sumitur.*

2 *Copula, &, ponitur inter diuersa.*

3 *Canonia non debet esse sine prebenda, vbi adest in Ecclesia.*

4 *Prębenda nascitur a canonia sicut filia a matre.*

5 *Canonicatu collato censetur etiam collata prebenda.*

6 *Canonia, & prebenda quid sit; & num. seqq.*

7 *Canonia est ius spirituale.*

8 *Canonia tribuit stallum in choro, & exercitium eorum, quæ ad diuinum officiũ spectant. item locum, & vocem in Capitulo; num.9. nisi prouisus vel esset puer vel non Subdiaconus; nu.10.*

11 *Canonia tribuit ius ad prebendam. item ius actu percipiendi distributiones quotidianas, nisi aliud obstet; num.12.*

13 *Prebenda quomodo desiniri possit.*

14 *Prebenda sumi potest pro temporalitate, & sic competit etiam laicis.*

15 *Prebenda habet aliquid spiritualitatis, quod est distinctum a spiritualitate canoniæ.*

16 *Canonici duo assumi possunt, nulla etiam vacante prebenda, vbi non est certus numerus prębendarum, secus vbi est certus.*

17 *Vacante vna prebenda possunt duo Canonici assumi, vbi saltem excrescentibus facultatibus ea prius diuisa fuit.*

18 *Optione non mutatur Canonicatus, sed sola prebenda; & num.21.cum seqq.mutatur tamen ius spirituale, quod est annexum*

nexum prębendę, num.19.immo etiam quodammodo titulus, vbi saltem prabendę sunt distinctæ; num.20. Contrarium alij, qui exponuntur, num.21. Alij distinguunt, qui reijciuntur; num.22.

23 *Capellanus nequit optare portionem; sicut nec portionarius Canonicatum, canonicus dignitatem, aut horum prębendas; vel contra, sine speciali consuetudine, aut statuto.*

24 *Optione mutari titulum quę probent; & aliquot nu.seqq.*

25 *Examen beneficiatorum quando sit iterandum.*

26 *Canonicatus, & prębenda quam connexionem habeant.*

27 *Equites, & Cardinales cur optare possint titulos.*

28 *Optans tenetur pro sua rata soluere partem fructuum prębendę debitam Sacristię, vel alteri pio loco ex statuto illius Ecclesiæ.*

29 *Canonicus nuper receptus debet prius sedere in vltimo loco intra suum ordinem.*

30 *Optans intra eundem ordinem ascendit saltem per accidens ad locum superiorem in Choro.*

31 *Prębenda non optata debet dari nouiter recepto, & prouiso.*

32 *Optans ex speciali consuetudine, vel statuto prębendam superioris ordinis, aut gradus, simul etiam optabit stallum in illo ordine, postremum tamen in eo locum obtinebit, num.34.*

33 *Canonici omnes presbyteri debent pręcedere omnes Diaconos, & omnes Diaconi omnes Subdiaconos.*

35 *Optans prębendam superioris ordinis potest ex speciali consuetudine stallum non mutare.*

36 *Cardinales quomodo per optionem ascendant ad locum superiorem.*

37 *Distinctio adimum, vel simpliciter antiquitas an in optandis domibus attendatur.*

38 *Clerici antiquiores professione, & Cardinales creatione cum Sacerdotes fiunt, pręcedunt Sacerdotes iuniores, qui ipsos antea præcedebant; & ibi, an restitutus recuperet locum, & stallum in Choro.*

39 *Pensio aliquando saltem non impedit optionem.*

40 *Optans prębendam, vbi prębendę sunt distinctę realiter, & secundum perpetuam administrationem; vel distinctę quidem sed diuiduntur, & assignantur Canonicis saltem ad certum tempus in determinato corpore, dimittit onus pensionis.*

41 *Pensio est onus reale, & transit ad quemcumque transit beneficium, & prębenda, num.42.*

43 *Fructus bonorum alicuius Ecclesię, & beneficii desinunt esse obnoxij pensioni, quando ea desinunt esse bona, & fundi illius Ecclesię.*

44 *Pensio non dimittitur per optionem, vbi per Caneparium Capituli fit certa distributio in bladis, aut pecunia loco prębendę.*

45 *Pensio quomodo afficiat prębendam, titulum, aut personam.*

46 *Permutans prębendam quando teneatur ad pensionem.*

47 *Pensio per optionem non dimittitur, vbi ea imposita sit in totum, vel pro parte super distributionibus quotidianis; ad ratam enim saltem illis correspondentem soluenda erit ab optante.*

48 *Pensionarius non potest exigere a Capitulo pensionem impositam super distributionibus quotidianis, cui vacante Canonicatu illę accrescunt.*

49 *Pensionarius, qui resignauit duo beneficia Titio reseruata sibi pensione super vtroque, si Titius alterum Seio dimittat, exiget pensionem a Titio, & Seio ad ratam valoris vtriusque beneficij.*

50 *Distributiones quotidianę accessoriæ non sunt ad prębendam, sed potius Canonicatum.*

51 *Pensio etiam imposita super solis distributionibus, vel super distributionibus simul & prębenda, omnino dimittitur per eum qui via collationis, & nouę prouisionis mutat Canonicatum etiam in eadem Ecclesia.*

De

QVAERO PRIMO, An per optionem mutetur sola præbenda, an vero etiam titulus, & canonicatus.

Pro intelligentia tam huius, quam etiam sequentium Quæstionum huius capitis.

Præmittendum est primo, canonicatum
1 seu canoniam † distingui a præbenda proprie sumpta, ac præcisè. licet enim præbenda sumatur aliquando pro ipso titulo beneficij, ac præsertim canonicatus, vt in rubricis de præbend. & de concess. præb. Bellam. decis. 647. Selu. de benefic. 1. part. quæst. 3. num. 9. & 17. Fel. cap. postulasti, num. 4. de rescrip. & alij relati per Gonz. ad reg. 8. glos. 5. §. 1. num. 3. & 7. vsque ad 14. aliquando etiam pro certa portione fructuum beneficij de per se distincta, nihil spiritualitatis habente, veluti quodam prædio, & commoditate temporali pro soluendis salarijs aduocati, procuratoris, musicorum, & similium; glos. & Doct. in cap. cum M. de constit. Card. & Vital. clem. fin. de præb. cum adductis per Gonzal d. §. 1. num. 6. & 2. cum seqq. tamen propriè simul, ac præcise sumpta accipitur pro patrimonio, & reditus beneficij, prout sunt quædam accessio titulo canoniæ, & quædam annexio rei spirituali titulum, & canoniam sequens, cap. maioribus, cap. relatum, cap. dilecto, de præb. glos. d. cap. cum M. Cassad. decis. 17. num. 4. de præb. & alij, quos refert, ac sequitur Gonzal. ibid. nu. 4. subdens, num. 5. post Archid. in cap. si quis obiecerit, 1. quæst. 3. num. 3. Fel. d. cap. cum M. num. 18. Rot. decis. 597. num. 3. part. 1. diuers. in præbenda duo considerari, videlicet ius ipsum præbendæ, & fructus ex ea prouenientes; immo ius hoc præbendæ per se spirituale esse; patebit ex dicendis, ex quibus etiam constabit, quomodo hæc spiritualis, & annexio cum canonia, seu canonicatu accipienda sit; sicut ex iam dictis colligitur, quod præmisimus, canonicatum, seu canoniam distingui a præbenda canonicali; quod etiam probatur; tum ex tex. in cap. eum, cui, cap. si clericus, & cap. si is, cui, de præb. in 6. & c. fin. de concess. præben. eod. lib. vbi canonicatus supponitur collatus sine præbenda. & not. ibi per glos. & Doct. glos. d. cap. cum M. Ferrarien sis, verbo, receperunt, vbi Abb. num. 2. Fel. num. 16. de constit. Butr. & Imol. in cap. eam te, de rescript. Card. in [illegible] fin. num. 5. Imol. num. 4. de præb. Rot. Rom. decis. 33. in princip. de rescript. & decis. 16. de præben. num. 5. decis. 11. num. 9. de concess. præbend. in nou. & alibi sæpe, alijsque Doct. passim: tum ex communi stylo Curiæ, qui in Bullis prouisionum solet apponere hæc verba, Canonicatum, & præbendam vacantem, &c. nam copula &,
2 † ponitur inter diuersa, cap. querelam, de simon. cum simil. tum demum experientia; videmus enim in Ecclesia Scalensi Mediolani, & alijs plerisq; vel omnes, vel aliquos canonicatus præbendis carere, solasque distributiones quotidianas habere.
3 Illud tamen verum est, canoniam † non debere esse sine præbenda, vbi in Ecclesia extent præbendæ; Rot. d. decis. 33. Franc. Marc. decis. Delph. 1272. par. 1. num. 1. glo. d. cap. cum M. verb. receperunt, & verb. vacauerat, & est optimus tex. in cap. relatum & cap. dilectus, il 1. de præbend. cap. cum super quæstione, de concess. præb. cum simil, adductis per Gonzal. d. §. 1. num. 16. & 17. & hoc est, quod aliqui, vt Rot. d. decis. 11. num. 9. & post Laud. Card. dict. clem. fin. num. 10. & 14. & alij quos refert,
4 ac sequitur Gonzal. eod. §. 1. num. 18. & seq. dicunt, † præbendam nasci a canonia, sicut filiam a matre; sicque intelligi possunt quotquot vel negant, distingui canoniam a præbenda, vel dicunt, non posse canoniam esse sine præbenda: hinc
5 etiam fit, quod vacante præbenda † per collationem Canonicatus censetur etiam collata præbenda, vt tradit Gemin. & alij cap. si Capitulo, num. 3. de concess. præb. in 6. latè Fel. d. cap. cum M. num. 16. De quo tamen iure dubitari potest, alias frustra poneretur in collationibus canonicatuum etiam præbenda, & quia certa præbenda non semper annexa est canonicatui aut dignitati, clem. fin. de præb.

Præmitto secundo in hoc differre cano-
6 niam a præbenda, quod canonia † est quoddam ius spirituale, quod prouenit ex electione, & receptione in fratrem, vt d. cap. cum M. & cap. dudum, & c. dilectus, il 1. & c. dilecto, de præb. Præbenda est, quæ procedit ex institutione, & officio, quia, ex

quo habet quis officium, debet habere, &
beneficium,cap.inter cæterea, de priuil.c.
si quis Sacerdotum,& cap.eos, 81. dist.&
cap.eam te, de rescript.Hanc differentiam
& has definitiones, seu potius descriptio-
nes tradit glos.d.cap.cum M.Ferrariensis,
in verbo, receperunt,& ibi Innoc. num.2.
& alij de constit. quas melius explicat
Laud.Card.& Imol.dict. clem. fin.ex quo-
rum mente, & supra dictis sic possumus
diffinire canoniam, quod sit ius spiritua-
le,per quod quis habet non solum stallum
in choro,& locum in Capitulo, (vnde ea,
quæ sunt diuini officij,nec non & Capitu-
lares actus,modo cætera requisita habeat,
exercere potest) verum etiam ius ad præ
bendam, & facultatem actu percipiendi
distributiones quotidianas,nisi ignorantia
cantus,vel quid simile obstet. Et quidem,
7 quod canonia sit † ius spirituale, fatentur
omnes Doctores loc. cit. & alibi passim;
8 quod per eam canonicus habeat † stallum
in Choro, & possit ea exercere, quæ sunt
diuini officii, est tex.d.cap.dilectus, il 1.
de præbend. ibi, stallo in Choro,& parti-
cipatione qualibet diuinorum,idque, præ-
ter Doct.ibi notat Card. d. clem. fin.num.
14.post Guliel.de mont. Laud. quod com-
9 petat ei locus, † & vox in Capitulo, tenet
ibid.Laud.Innoc.& Host.d.cap.cum M.vbi
Fel.num.18.facit text. in cap. cum inter, il
1.de renunt.& cap.relatum, de præbend.
10 nisi † vel esset puer, iuxta text. in cap.ex
eo,de elect.in 6.vel non esset Subdiaconus
clem.vt hi,qui de ætat.& qual. quod vero
11 ius habeat † ad præbendam, patet tum
ex supradictis in 1. præmiss. huius quæst.
tum maxime ex dict.cap.dilectus,il 1.& c.
relatum,de præben.& ijs,quæ tradit Felin.
d.cap.cum M.num.16. & 17.idque etiam
optime probat Staphil. de form. expectat.
12 in princip.num.9. Quod autem † debeat
actu percipere distributiones quotidianas,
tex.est expressus d.cap.dilectus, il 1. & il
2.in fin.& facit,d.cap. cum M. notatque
inter alios Rot. decis. 25. num.5. de præb.
in nouiss. Staphil. de form. expectat. in
13 princip. num. 8. Præbenda vero est † ius
spirituale oriens ex canonia quoad ea,
quæ spectant ad perceptionem fructuum,
& prouentuum Ecclesiastici beneficij, si-
cut est colligere decimas, primitias, &
oblationes, competens ex diuino officio,
cui insistit, tanquam vni de Collegio; ita
post Laud.definiunt Card.d.clem.fin.num.
14.& Imol.num.8.Ex quo patet,quod,licet
14 præbenda † possit quoque sumi pro ipsa
temporalitate, quæ etiam competit laico,
prout not.Imol.d.num.8.Card.num.4.glo.
d.cap.cum M.in verbo, receperunt, vbi
Vinc.Abb.& ceteri, alijque per nos sup.
initio huius quæst ad id adducti; tamen
15 propriè sumpta † habet aliquid spirituali-
tatis, distinctum a iure spirituali canoniæ,
vt præter Laud. Card. & Imol.locis paulo
ante cit.Innoc.in cap. maioribus de præb.
& alios ibid. a nobis allegatos voluisse vi-
detur Rot. dict. decis.25.num.6 sed clarius
Bellam. decis. 63. num.3. & Rebuf.in con-
cord.Gall.in rub.de collat.§.1.verbo,cano
nicatum,& præbendam, optimus tex.in
cap.cum super quæstione, de concess.præ-
ben.in fin.ibi,sententialiter decernimus,vt
tibi,quam citò se facultas obtulerit,preben
dale beneficium in Trid. Ecclesia conferа-
tur, cum, ex quo receptus es in canoni-
cum,non debeas carere præbenda; cum
enim ibi præbenda,vt distinguitur a cano-
nicatu dicatur beneficium præbendale,
patet,eam esse ius spirituale, cuiusmodi
est beneficium,cap.quanto,de iudic.ac sæ-
pe in tit.de pact. de transact. de rer.perm.
de simon.Idem etiam satis, ni fallor, con-
uincitur ex text.in cap. dilectus, il 1.de
præben.vbi præbenda, vt a canonia distin-
guitur,vocatur pariter præbendale benefi-
cium; sic enim ibi habetur, in canonicum
recipi facias, & sibi de reditibus Ecclesiæ
singulis annis assignari prouentus, donec
ei sit in beneficio præbendali prouisum;
& in cap.dilecto,de præben.ibi, eo quod
huiusmodi spirituale ius diuidi; & melius
ibi,quamquam interdum hi, ad quos spe-
ctat electio, de communi assensu augmen-
tare valeant numerum præbendarum quod-
dam ius spirituale de nouo creando; vbi
satis patet, loqui textum de præbenda,
prout est distincta a canonia, seu canoni-
catu:dixerat enim ibi Pontifex, quod licet
vbi non est certus numerus præbendarum
16 † duo possint assumi in canonicum, nulla
etiam præbenda vacante; secus tamen,
vbi est certus earum numerus, nam tunc
vna etiam vacante non possunt ad illud
duo

duo simul eligi, ne hoc ius spirituale diuidatur: cum maxime electio de qua ibi, quæque ad canonicatum terminatur, non cassetur, neque nulla declaretur, sed solum alter condemnetur ad restituendum alteri quicquid ratione suæ institutionis obtinuit hoc est, præbendæ portionem; aut si ea electio nulla est, id fiat ex eo, quia non simpliciter, sed ad vnam præbendam duo electi fuerant; cum alias vel solum simpliciter
17 † eligi possint duo, cum vna sola præbenda vacat, iuxta cap. relatum, & cap. dilectus. il 1. de præb. vel tunc demum, si prius illa præbenda in duas facultatibus, excrescentibus per creationem duorum iurium diuisa fuerit, vt habetur in cap. vacante eod. iuxta mentem glos. ibi, & aliorum; de quo videndus est Rebuf. latius distinguens d. §. 1. rubr. de collation. verbo, vni, per totum. Quare admittenda non videtur opinio Abb. d. cap. cum M. num. 23. dum vult, præbendam tunc solum dicendam esse quid spirituale, cum habet canoniam annexam, licet ideo alibi in cap. maioribus num. 4. & cap. dilecto, num. 6. de præbend. Omnino vero reijcienda est opinio quam tenere videtur glos. d. cap. cum M. aperte vero aliqui sequuntur tum ibi, tum alibi præbendam canonicalem nihil aliud esse, quam meram temporalitatem redituum Canonicatus, vt beneficij.

Præmitto vltimo illam distinctionem quam supr. cap. 2. quæst. 2. conclus. 1. latius explicaui, quod aliquando in Ecclesijs est certus, aliquando incertus numerus Canonicorum, & totidem etiam præbendarum; item præbendæ aliquando sunt indistinctæ, aliquando distinctæ inter se. His positis, sit.

18 Prima Conclusio. Per optionem † non mutatur Canonicatus, sed sola præbenda; ita Card. cons. 126. num. 4. Cassad. dec. 17. num. 1. & seq. de concess. præb. Gemin. Franc. & omnes in cap. fin. de consuet. in 6. & ibi glos. verbo, prouisiones, Rebuf. tract. de pacif. possess. num. 142. in quam etiam sententiam allegari possunt quotquot scripserunt, per optionem non mutari titulum, de quibus infr. conclus. 3. & satis aperte id patet ex tex. dict. cap. fin. de consuet. in 6. ibi, meliores optare præbendas; & mox, cum præbenda vacabit, & illa, quæ optata non fuerit, &c. Superius autem satis ostendimus, præbendam a canonia, & canonicatu differre. Præterea probatur conclusio ex ijs, quæ infr. concl. 3. fere per tot. adducemus, vbi etiam contraria dissoluemus. Denique ex eo conuincitur, quod, si mutaretur in optione canonicatus, optans fieret nouus Canonicus: ideoq; sedere deberet in vltimo loco inter Canonicos eiusdem ordinis, & gradus, iuxta cap. 1. & cap. statuimus, de maior. & obed. cum vtrobiq; not. per Doct. & alijs adductis per nos sup. c. 5. q. 1. concl. 1. non. 3. & q. seq. in princip. & concl. 2. ad fin. & Gonzal. ad reg. 8. Cancell. §. 3. proœm. nu. 23. cum duob. seqq. & glos. 5 §. 9. num. 1 10. præterea in optione postmodum primo facienda postponi deberet medio tempore receptis, quia iam non esset antiquior, per ea, quæ latius adduximus c. 4. q. 1. conclus. 4. c. 5. q. 1. concl. 1. circa initium, & melius d. notab. 3. vbi in terminis probauimus non modo has duas illationes ex illa prima sequela, quod, si mutaretur Canonicatus in optione, fieret nouus canonicus, paulo ante posita, sed & ipsam primam sequelam. hoc autem quod sequitur, nimis fieri in optione nouum canonicum cum qui optat, quæq; inde deduximus, sunt absurdissima, contra mentem etiam sequacium contrariæ sententiæ, contra communem vbiq; praxim, & contra rationem, quia, qui optat non perdit antiquitatem, sed potius illã cõseruat, & auget, vt post Rot. decis. 411. in princip. & num. 1. part. 1. diuers. docet ipse Gonzal. d. reg. 8. glos. 34. nu. 50. vnus ex dd. sequacibus, vt d. concl. 3. videbimus.

19 Secunda Conclusio. Mutatur † tamen per optionem ius spirituale, quod est annexum præbendæ; ita Rot. decis. 6. nu. 5. & 6. de consuetud. in nou. Bellam. decis. 1. num. 1. & decis. 63. num. 5. Compost. cap. fin. in 1. glos. extr. de consuet. Calder. cons. 7. de consuetud. Ioan. And. & Franc. d. cap. fin. de consuet. in 6. Rot. decis. 10. de præb. in antiq. & omnes fere Doct. mox allegati. Quod autem in his duabus conclusionibus diximus, dicendum quoque erit de Portionibus Mansionariorum, seu beneficiatorum in Ecclesia Collegiata,

Q 2 alio-

aliorumque clericorum in quibus locum habet optio, simulque dari potest titulus distinctus ab ipsa portione, seu quasi præbenda; nam tunc in illis dimittetur per optionem non titulus, sed portio, seu quasi præbenda, quam obtinebant, & alia optata acquiretur. secus vero dicendum puto in titulis S.R.E. Cardinalium, necnon Commendis militum, seu Equitum; nam, cum non videatur assignari posse hęc distinctio tituli, seu Commendæ a prębenda, vel portione, per optionem mutabunt Cardinales quidem titulum, Equites vero commendam; sicque non dicentur amplius habere eundem titulum, eandemque commendam numericam, & indiuidualem, sed solum genericam, seu specificam, quod in optione canonicorum non contingit; idem enim canonicus cum eodem canonicatu manens mutat solam prębendam.

Tertia Conclusio. Probabiliter dici potest, vbi saltem prębendæ distinctę sunt,
20 mutari † quodammodo titulum beneficialem, & præbendalem, quatenus sumere possumus titulum pro iure illo spirituali præbendę. ita in specie sentiunt Rot. & Bellam. loc. cit. & hoc voluerunt, & concludunt, dum ibidem probare contendunt, per optionem canonicatum mutari; sicut prębenda huiusmodi a canonicatu distincta dicitur prębendale beneficium in cap. cum super quæstione, in fin. de concess. pręben. idem etiam, quod titulus mutetur, tenuerunt Gig. de pens. quęst. 63. num. 2. & alij quotquot secuti sunt Rot. d. dec. 6. quos allegauimus, dict. conclus. 1. ex eo enim præcipue probatur illa conclusio, in qua dicebamus, optandi consuetudinem esse contra ius, ideoque requirere spatium 40. annorum, quia sine canonica institutione nouus titulus acquiratur, contra tex. in cap. 1. de reg. iur. in 6. cum simil. & hanc esse Rot. opinionem affirmat Gemin. cons. 21. num. 8. quam etiam tenere videntur Aen. de Falcon. de reseru. benef. q. 4. princ. num. 4. & 5. dum post Gasp. de Perus. & Add. Rot. decis. quinta de concess. præben. in nou. ait, ideo excommunicatum optare non posse, quia per optionem nouus titulus requiritur. In hoc tamen
21 contrarium † sentit Card. dict. cons. 126. num. quarto, Alber. consil. 347. num. duodecimo, & 13. volum. 2. Io. An. Ancharan. Prob. addit. ad Io. Monach. num. 27. Gem. & Franc. dict. cap. fin. Cassad. dict. decis. 17. per totam, & idem tenet ead. Rot. decis. decimaquinta, de consuet. & decis. decima, num. secundo, de præbend. in antiq. expressè quoque decis. quinta, eod. tit. in antiquior. & dict. decis. quinta, de concess. præbend. in nou. Rebuf. dict. num. 142. post Ancharan. dict. cap. fin. Butr. cap. fin. ext. de consuetud. & alij, dicentes optionem non dare nouum titulum, sed prouenire ex antiquo titulo. ita, vt forte sit hæc opinio magis communis, nisi velimus eos intelligere, vt loquantur vel vbi præbendæ distinctæ non sint, vel de mutatione canonicatus, sumendo titulum pro canonicatu, quasi solum velint, non mutari canonicatum, quomodo titulum sumebant Bellam. dict. decis. 1. & 63. & Rot. d. decis. 6. dum probare volebant, per optionem titulum beneficialem, & canonicatum acquiri. quam tamen interpretationem Abb. & Cassad. libenter non recipiunt dum frustra, & contra cæteros fere omnes probare contendunt, per optionem mutari solam præbendæ temporalitatem, hoc est, ipsum fundum, quod tamen aliquo in casu admittit Card. sup. Rot. dict. decis. 6. num. primo ad fin. Ancharan. dict. cap. fin. num. 1. de consuet. in 6. & Gonzal. dict. glos. 34. num. 61. cum aliquot seqq. Veritm id est satis aperte contra verba text. d. cap. fin. quæ conclus. prima, ponderauimus, de consuet. in 6. nam, dum ibi Pontifex decernit, clerico, pro quo scribitur, conferendam esse prębendam, quæ optata non fuerit, ostendit, optari præbendam ex eo genere præbendarum, quæ conferri solent clericis mandato Summi Pontificis, vt ibi sentiunt omnes Doct. hæ autem non consistunt in mera temporalitate, istæ enim etiā laicis dari possint, vt sup. initio quæs. ex ipso Gonz. post alios præmisimus; sed habēt spiritualitatem aut de per se, vt sup. ad fi. 1. præmiss. ostendimus, aut saltem per annexionē ad canonicatū, quā et ipse Gonzal. admittit, vt dict. initio q. vidimus. Tum etiam vel ex eo satis confutatur, quod, vt mutetur sola beneficij temporalitas nullum ad hoc statutum, vel consuetudo requireretur, sed solum Iudicis, Supe-

rioriſue

riorisue Ecclesiastici decretum, quod in alienatione rerum Ecclesiasticarum requiritur, cap. fine exceptione, 12. quæst. 2. c. vt super, de reb. Eccl. alien. vel non, cum suis concord. & in ipsa permutatione fundorum Ecclesiasticorum, cap. primo de reb. eccles. alien. vel non, cap. 1. & 2. & cap. ad quæstiones, cum ibi not. de rer. per mutat. iuncto maxime cap. nulli de reb. Eccles. alien. vel non, & extrauag. Ambitiosę, eod. tit. inter commun. vbi alienationis nomine, cum de rerum Ecclesiasticarum alienatione agitur, permutatio quoque continetur.

21 Ex quibus † confunditur distinctio, quã pro concordia prædictarum opinionum post Card. d. cons. 126. num. 4 facit Gonz. d. glos. 34. nu. 61. & seq. quod, aut agitur de præbenda temporali, quæ optatur vigore primi tituli, illo semper retento, & sic procedat procedat prima opinio, vt in optione non mutetur titulus; aut de optione noui tituli, & præbendæ spiritualis, vtpote, quia Capellanus ascendit per optionem ad quartam portionem, (vel potius quartam portionis,) & quartus Portionarius ascendit ad dimidiam, & dimidius ad integram, & integer ad canonicum, & in qualibet optionum istarum dimittitur primus titulus spiritualis, ac primum beneficium, & de nouo obtinet optans nouum, & diuersum titulum, ac beneficium: & in isto casu locum habeat contraria opinio, & quæ pro ea allegantur, inferiùs adducenda, simulque a nobis dissoluenda. Neq; huic distinctioni, (subdit Gonzal. sup. num. 64.) contradicit decisio Rot. 15. & Cassad. 17. dum dicunt, quod optio non veniat ex nouo titulo, sed ex antiquo, & quod per optionem non extinguatur antiquus titulus, nec nouus acquiratur: nam ista possunt in præbenda temporali verificari, & secundum præfatam distinctionem, (subijcit idẽ Gonzal. num. 65.) intelligi potest illud, quod controuertitur, an excommunicatus possit optare, vel non, ex eo; quod vbi per per optionem acquiritur nouus titulus, non possit, vt voluit Addit. Rot. d. decis. 5. de concess. præb. & alij sup cit. possit vero quando non acquiritur, vt per eandem Rot. decis. 8. num. 4. 5. 6. & 10. de sent. excommun. in antiq. Confunditur inquam hæc distinctio, tum ex prædictis, cum supponat, saltem aliquando posse optari meram temporalitatem præbendæ, quod iam refutauimus, illaque controuersia de optione excommunicati potius dirimatur ex ijs, quæ adduximus supr. cap. 4. quæst. 2. tum quia, vt fatetur Gonzal. dict. num. 65. Rot. d. decis. 10. Cald. d. cons. 7. Io. Andr. & Franc. d. c. fin. hanc distinctionem non admittunt, cum loquantur de optione præbendæ, & iuris spiritualis, & tamen velint, per eam non acquiri nouum titulum, sed retineri antiquum, quod etiam sentit Rot. d. decis. 8. de sent. excomm. in antiq. præsertim num. 5. & 6. ideo idem Gonzal. nu. 66. & 67. aliam distinctionem pro eadem concordia inuenit, quæ tamen priorem in vno membro inuoluit, dum vult, quod prædicta distinctio procedat in simplici iure, & consuetudine optandi, de qua tex. d. cap. fin. de consuet. in 6. nam vigore talis consuetudinis non potest optari noua præbenda spiritualis, & nouum beneficium sine acquisitione noui tituli, & dimissione primi, vt dicit glos. ibid. verbo, non fuerit. & ideo, inquit videmus, quod, si vnus Cappellanus optat dimidiam portionem, aut dimidius Portionarius optat integram portionem, aut integer Portionarius optat canonicatum, semper in huiusmodi optionibus dari solet titulus nouus, & canonica prouisio fieri, & dimittitur titulus antiquus, alias sub eodem tecto retinerentur ab eadem persona plures præbendæ spirituales. & plura beneficia contra c. litteras, de concess. præb. & clem. fin. in fin. de præb. Decisiones vero, & Doctores loquentes de optione iuris spiritualis absque dimissione primi tituli, & acquisitione secundi, sunt admittendi data speciali consuetudine optandi præbendam spiritualem absq; assecutione secundi tituli, & cum retentione primi, quia tunc valeret præfata consuetudo; licet, quoniam esset, contra ius requireret quadragenariam præscriptionem. Verum neque hæc distinctio admittenda est; tum per adducta contra præcedentem distinctionem, quę in huius primo membro includitur; tum quod nullus Doctorum vtriusque opinionis, si recte ponderentur, mentionem facit specialis consuetudinis,

 aut

aut ea nititur; tum denique quia immo ex simplici iure, & consuetudine optandi, 23 de quibus d.cap.fin.† non potest Cappellanus optare portionem vacantem, seu eius præbendam, neque portionarius Canonicatum, prębendamue canonicalem, sicut neq; canonicus dignitatem, aut eius præbendam; nec e contrario potest obtinens dignitatem optare canonicatum, eiusue prębendam, aut canonicus portionem, quodue illi assignatum est loco prębendę, sine speciali consuetudine, vel statuto, vt patet ex adductis sup.cap.1.quęst.3.cap.3.quæst.1.cap.4. quęst.1. conclus.1. & 2.ac denique cap.5.quæst.2. fere per totam; satisque colligitur ex d. cap. fin. ibi, antiquiores canonici meliores præbendas, cum vacant, optare possint, solum enim ibi optio fit consuetudinis canonicorum optandi, & de ijs a Papa statuitur; quare, si quid aliud tentandum est, debet ad speciali consuetudine, vel statuto esse inductum; sicut & quod optetur titulus beneficialis, seu canonicatus, specialis consuetudo, aut constitutio requiretur, cum d.c. c.fin.solius præbendæ mentio habeatur, quam a canonicatu distingui, & quid spirituale esse, iam sup.satis ostendimus. Neque glos.d.verbo, non fuerit, vult, per optionem præbendæ mutari titulum, seu canonicatum, immo contrarium apertè insinuat in verbo, prouisiones; cum enim Pontifex d. cap.fin. statuere vellet certum terminum volentibus optare præbendas, ne prouisiones Apostolica auctoritate faciendæ vltra debitum differantur, exponit glos.de prouisionibus prębendarum, quia, inquit, canonicatus collatus erat per Papam, vel per Executorem auctoritate Papæ conferri potest: & tamen loquitur gl. quæ est Ioan.An.de præbenda, vt est ius spirituale, sicut facit in nouell. Igitur, sicut prior illa distinctio Gonzal.ita hæc posterior deseruire nequit concordiæ prædictarum opinionum, sed potius nostra, quam initio huius conclus. attulimus, saltem quoad aliquos Doct. & rei ipsius veritatē. Vt autem prædicta posterior distinctio vera in se sit, erit sic reformanda, vt sine speciali consuetudine, vel statuto nequeat canonicatus, aut portio, vel dignitas non modo a personis diuersorum huiusmodi graduum, sed etiam eiusdem optari, cum sit id contra specialia iura, præsertim dict. cap.fin.possit autem, si talis consuetudo, aut constitutio specialis inducta sit, vt ex locis huius tract.paulo ante allegatis, præsertim cap.5. quęst.2. satis colligitur, & quoad statutum etiam suadetur ex adductis sup.cap.1.quæst.3.quoad consuetudinem vero ex his, quæ adducit Rot.d.decis. 6.& 7.de consuet.in nou.& Gonzal. d. gl. 34.num. 67. & quatuor seqq. licet hic ad aliud ea alleget.

Sed quoniam tam Gonzal. quam Rot. quædam adducit, quæ omnino probare videntur, in terminis d. cap. fin. aut alias de iure per optionem acquiri titulum, & canonicatum; illa proferamus hoc loco, simulque dissoluamus necesse est.

Gonzal.ergo d. glos.34. num. 60. 72. & 24 duob.seqq.illud allegat † irregularem, aut alias de iure prohibitum obtinere beneficia optare non posse, prout de cęco decidit Rot.in vna Salamantina integræ portionis 24.Aprilis 1582.coram Clemente VIII.tunc Auditore, quia, cum esset irregularis, cap.hinc etenim, 49. dist. non poterat optare integram portionem vacantem ac nouum beneficium, & titulum consequi idemque late prosequitur Add. ad Simon. de reseru.benef.quæst.45. litt. A. idemque ait Gonzal.sup.nu.74. se respondisse de morbo caduco laborante, quoad portionem habentem ordinem sacrum annexum, cum & hic irregularis sit ad tale beneficium, Rebuf. de pacif. possess. num. 216. Maiol.de irreg.lib.2.cap.16.Caputaq.dec. 7.& 135.par.1.& decis.48.& 236.par.2.& hinc Sacra Congreg. Concilij declarasse 25 fertur † cœptos beneficiari in quolibet ascensu esse de nouo examinandos, ac per Ordinarium approbandos, vt fuit late resolutum in vna Calaguritana beneficij, 18. Nouemb.1587.coram Pamphilio, & in alia Calagurit.iuris ascendendi, 23. Iunij, 1599.coram Seraphino, vbi rationem adducunt, quoniam in quolibet ascensu datur nouus titulus.

Verum, quod ad cæcos, aliosque irregulares pertinet, ij optare non possunt sine dispensatione, si tales facti sunt ante obtentum beneficium puta titulum canonicatus per collationem; sed id euenit, quia obtinere

nere nequeunt ipsum beneficium per collationem, vnde pendet ius optandi; quare secus est, si facti tales sint post iam legitime obtentum beneficium, aut etiam ante, si ad beneficium obtinendum fuerint dispensati, vt late ostendimus cap. 4. quæst. 6. & 7. nisi forte ex speciali consuetudine, aut statuto esset optandus titulus ipse, vt puta Canonicatu, aut portio, vel etiam præbenda, quæ obtineri non posset, nisi ordo aliquis sacer susciperetur, qui adhuc ab optante esset recipiendus, vt dict. quæst. 6. conclus. 4. in fin. admonuimus. Illa porro declaratio Sacræ Congr. vbi adsit, & Rot. decisiones accipiendæ sunt, cum verè fit ascensus quoad titulum, qui mutetur, alias deberet nouum examen fieri, etiam cum intra eundem gradum, & ordinem optio contingit, quod numquam aliquis dixit, aut praxis probauit. Rot. vero dict. decis. 6. num. 1. post medium, de consuet. in nou. ad probandum, aliquando, nimirum cum præbendæ sunt actualiter, & realiter distinctæ per dotes distinctas, & cuiq; præbendæ assignatas, mutari per optionem titulum, & canonicatum, & ideo tunc exigi ad optionem consuetudinem 40. annorum præmittit vnum, in quo, inquit, Doctores concordant, quod canonicatus, & præben-
26 da, quæ pro eo est instituta, tantam habent annexionem, & correspondentiam inter se, quod eo ipso, quod quis assequitur vnam præbendam canonicalem per consequens assequitur illum canonicatum, pro quo præbenda fuerat instituta; quia ad positionem vnius connexorum ponitur reliquum, cap. translato, de constit. cum concord. ibi allegatis, & cap. accessorium, de reg. iur. in 6. canonicatus autem, & præbenda canonicalis inuicem sunt annexi, & correspondentiam habentes vna ad alterum, vt in summa, 1. quæst. 3. & ibi not. & cap. si quis dator, cap. si quis Episcopus, c. si quis obiecerit, & cap. Saluator, vers. in nomine, ead. cau. & quæst. & hoc tenent Io. And. Compost. & Collec. cap. cum M. de const. Arch. & Io. An. cap. si clericus, de præben. in 6. clarius Laud. & Zenzel. clem. si iuxta, quæ est fin. de præb. vbi patet, quod Papa vtendo sua potestate excellenti dat vni canonicatum super numerarium sub expectatione præbendæ; & quando vacans præbenda illi confertur, eo ipso confertur sibi ille canonicatus, qui simul vacauit cum præbenda, quia ille est, cum quo, & pro quo præbenda fuit instituta, & qui habet correspondentiam cum ea, & aliter desinit esse. Ex istis Rot. arguit sic. ille, qui habet in Ecclesia vnam præbendam canonicalem & consequitur aliam præbendam actualiter, & realiter distinctam a prima, consequitur per consequens nouum canonicatum, quia primus canonicatus remanet cum præbenda dimissa, & ille, qui vacauit cum præbenda, quam recepit, sequitur ipsam præbendam, vt patet ex superiùs allegat. ergo consequitur nouum beneficium Ecclesiasticum realiter, & actualiter distinctum ab illo, quod dimittit, vt ex se patet, & conuincibiliter probatur, ni cap litteras de concess. præb. & d. clem. fin. de præben. ergo habens in Ecclesia vnam præbendam canonicalem, si ea dimissa optat aliam a prima actualiter, & realiter distinctam, per optionem ipsam consequitur nouum beneficium Ecclesiasticum a primo realiter distinctum. Hæc ibi Rota. Cuius licet magna sit auctoritas, cum tamen non sit necessaria, & ipsammet variauerit, vt patet ex varijs decis. initio huius conclus. & conclus. 1. allegat. non me mouet, vt asseram, citra specialem consuetudinem, vel constitutionem optari posse canonicatum, atque adeo recedam a communi opinione, quam sup. hac ipsa concl. vt concl. 1. firmauimus, ac satis, ni fallor, confirmauimus; præsertim quia opinio hæc Rot. infirmo illo nititur fundamento, quod regulariter canonicatui cuiuis annexa sit certa præbenda, per d. cap. litteras, & clem. fin. tum quod contrariam aperte constat ex cap. relatum, cap. dilectus il 1. de præb. & cap. cum super quæstione, de concess. præb. & alijs iuribus, ex quibus habetur illa correspondentia canonicatus, & præbendæ, ibi enim dicitur, quod obtinenti canonicatum debetur aliqua præbenda, non autem contra, quod solum tam quam speciale supponitur in casu d. clem. & sic clem. hæc per locum a speciali contrarium probat; vel etiam per locum a contrario; ideo enim ibi decernitur, vt ille expectans dignitatem qui habebat canonicatum, cum præbenda in ea Ecclesia, non possit simul retinere

priorem præbendam, quia certa præbenda dignitati erat annexa; secus vero esset, si non fuisset annexa, vt ibid. glos. recepta in verbo, annexa, adnotauit: sed adhuc id magis expressè habetur in cap. quia sępè, de pręběnd. in 6. vbi habetur, quod secundus, qui impetrauit dignitatem, & pręběndam, pręfertur priori, qui solum impetrauerat pręběndam, si præbenda dignitati est annexa, alias non. d. vero cap. litteras, nihil ad rem facit; nam vel loquitur de titulis, & beneficijs pro ijs sumendo nomen præbendæ, vt patet ex ijs verbis, canonicus eiusdem Ecclesię, iunctis illis, in ipsa Ecclesia in Prępositum est assumptus, & voluit ibi glos. recepta in verb. electus; vel certè nulla ibi annexionis mentio fit, atque ad summum inde habetur, non posse in eadem Ecclesia retineri ab vno duas pręběndas, sed per adeptionem secundæ vacare primam, quod consonat solius præbendę optioni, iuxta d. cap. fin. vbi omnes. alia vero iura, & Doct. in contrarium allegati loquuntur de sola illa correspondentia, vel annexione ad pręběndam in genere. Tunc ergo solum pręběnda trahet secum canonicatum, aut dignitatem, si certa pręběnda ei sit perpetuo annexa, quod regulariter non contingit. Denique quod obij-
27 ci poterat de optionibus † Equitum, & S.R.E. Cardinalium, illos suas commendas hos suos Cardinalatus titulos etiā Episcopale optare, atq; adeo optionem de titulis fieri; facilè tollitur dicendo, mirum non esse illas optiones fieri quoad titulos, cum in ijs non possit distingui titulus, & pręběnda, sicut in Canonicatibus, Portionibus ac Dignitatibus Ecclesiarum Collegiatarum contingit: quare eo ipso, quod in Collegio Cardinalium, & Equitum siue ex consuetudine, siue ex statuto inductum est ius optandi, potest, & debet fieri optio in titulis, cum aliud ab ijs distinctum optari non possit. & sic, cum cessent obiecta, iam ad alia transeamus.

Ex his porro conclus. præsentis quęst.
28 singulariter infertur, † quod in illis Ecclesijs, in quibus est consuetudo, vel statutum quod dimidia, aliaue pars fructuum pręběndę in illius vacatione soluatur Sacristię, vel Fabricę Ecclesię, quę satis approbantur a Trident. Concil. sess. 24. cap. 14. de reformat. expressim vero, & in specie a Pio V. constit. 106. quæ incipit, durum nimis, statuente, vt vbicunque fructus, & distributiones Fabricę, vel Sacristię, aut alterius pij loci vsibus vltra semestre tempus reperiuntur concessi, horum dumtaxat dimidia pars ipsi Sacristię, vel Fabricę, aut pio loco deinceps tribuatur, alteram vero beneficiati integrè percipiant; in illis inquam Ecclesijs, in quibus huiusmodi statutum extat, vel consuetudo, simulque viget ius optionis, ea pars pręběndę, seu fructuum illius, pro ratione pręběndæ, quę primo vacauit, soluenda est Sacristiæ, vel Fabricæ Ecclesiæ, aut alteri pio loco, iuxta consuetudinem, vel statutum ab eo, qui optauerit. idque ab omnibus præstandum erit qui ordine deinceps singuli occasione illius vacationis, vel ad eam ipsam obtinendam optionis iure vsi sunt, vel ad alias consequendas, quæ occasione optionis successiue vacarunt, ita, vt vnusquisque soluat pro rata tantum accessionis redituum sibi illo ipso optionis iure factæ. hæc vero solutio, vbi quisque primi anni fructus ex pręběnda, quam sibi iam optauit, perceperit, statim ab eo præstanda erit. Sic sanè ijsdem ferè verbis constitutum est in Concil. Prouinc. Mediol. V. sub tit. quæ ad benef. collat. attin. vers. quibus in Ecclesijs optionis ius est. Sed & idem de iure communi procedit, & ex præcedentibus conclus. planè colligitur; cum enim per optionem ad minus mutetur præbenda, vt concl. 1. & 2. ostendimus, eaque acquiratur per optantem, ad quemcunque peruenies præbenda peruenire quoque debet onus hoc præbendæ, vt ex ea detrahi possit illa pars fructus, onus enim fructuum sequitur eorum possessorem, l. hactenus, ff. de vsufr. & l. quæro, ff. de vsufr. leg. cum simil.

QVAERO SECVNDO, An optando quis mutet stallum in Choro, & quomodo.

Supponendum est, nouiter receptum etiam mandato Pontificis prius
29 † sedere debere in inferiori loco iuxta ordinem suum; ita, vt, si præsbyteralis præbenda sit, quæ confertur, vltimum inter Diaconos; si Subdiaconalis, vltimum inter Subdiaconos locum obtineat, qui illam præbendam assequitur; de quo per text. & Doct.

Doct.in cap.statuimus, de maior.& obed.
ita tradunt Dom. de Rot. decis. 9. de con-
suet. in antiq. & decis. 4. eod. tit. in anti-
quior. tenet Faloon. in tract. de reseru.be-
nef.effect.49.Add.ad Rot.decis.2.& 3.de
consuet.in nou.Fran.Marc.decis. Delphin.
1271.num.5. ob eam rationem, quia in
dubio Papa videtur conferre canonicatum
cum illis qualitatibus, vt per Rot.loc.cit.&
indistinctè quod, nouiter receptus sedere
debeat in vltimo loco, pluribus tradit
Hier. Gonzal. quem post hæc scripta vidi,
dict Reg.8. §.3 procem.nu.23. cum duob.
seqq. & glos.5. §.9. num.110.

Prima Conclusio. Quando optio sit in-
tra eandem ordinem, quod vt plurimum
30 contingit, ascenditur † etiam saltem per
accidens ad locum superiorem, ac nouum
stallum in Choro. Probatur primo ex
Doct.supra allegatis: ijdem enim dicunt,
eundem nouiter receptum ascendere
deinde ad alios gradus suis loco, & tem-
pore, iuxta statuta, & consuetudines Ec-
clesiæ; quod etiam tenere videtur Zerol.
in Prax.Episc.verbo, canonia, vers.ad octa-
uum, per ea quæ notat Boer. in tractat.de
auctor.mag.Cur.Fran.num.82.deinde quia
34 cum præbenda † non optata debeat dari
nouiter prouiso, vt etiam dicitur dict.cap.
fin. de consuet. in 6. & ille debeat sedere
in inferiori loco, necessario fit, vt alij gra-
datim ascendant. Neque vero id aduersa-
tur ijs, quæ superiori quæst. tradidimus,
dum in 2. not. inter iura canonicalia stallũ
in Choro resposuimus; & tamen ibid. in
1.conclus. ostendimus, canonicatum non
mutari per optionem; tum quia non ita mu
tatur locus, quasi de nouo tribuatur, sed so
lum per ascensum, vt dictum est: tum quia
id fit per accidens, vt admonuimus, ex eo
quod non tam fit vi optionis quam muta-
tionis canonicatus, & nouæ prouisionis,
quæ alteri fit, qui deinde in inferiori loco
sedere debet; vnde, si vacet aliqua præben
da Canonici, qui in vno ex postremis locis
sedet, & antiquior optare nolint præben-
dam vacantem, poterit quidem sequens
optare; non tamen ascendet stallum illius,
aut in eo illi præferetur, sed in proprio
manens mox consequenti, & ad præben-
dam ascendens illam optabit, prout quoti-
die fieri videmus. Item, si ex speciali iure
obtinens præbendam qualificatam, puta
Theologalem, licet posteriùs receptus se-
dere debeat statim post antiquiorem cano
nicum, vel dignitates, prout est in Ecclesia
Metropolitana Mediolani, cum ei præfer-
ri in optionibus debeat canonicus prius
receptus, licet in inferiori loco sedeat, vt
supr. cap. quarto, quæst. prima, conclus.
quarta, docuimus, optans inferior cano
nicus non ascendet ad locum Theologi;
qui etiam post eum optans, sicut ad infe-
rioris locum non descendet; ita amplius
ascendere non poterit: quod & in anti-
quiore omnibus Canonicis optante regu-
lariter in singulis Collegiatis Ecclesijs sem
per continget; is enim optans non ascen-
det ad superiorem locum, cum iam pri-
mum post dignitates, vel in ordine Diaco-
natus, si antiquior Diaconus sit, locum
obtineat.

Secunda Conclusio. Vbi optatio fiat
ex speciali consuetudine de ordine ad
ordinem, seu de gradu ad gradum, op-
tando quis præbendam superioris ordi-
32 nis † simul etiam optabit stallum in
illo ordine ob dispositionem text. dict.
cap. statuimus, decernentis, vt omnes
33 presbyteri † omnibus Diaconis, omnes-
que Diaconis, omnesque Diaconi omni-
bus Subdiaconis in Ecclesijs præcipuè
præcedant primumque locum obtineant,
licet post alios inferioris ordinis sint
recepti: postremum tamen is optans
34 † in superiori ordine locum obtinebit,
per ea, quæ supr. initio huius quæ-
stionis supposuimus, necnon per text.
in capitulo primo, de maiorit. & obed.
& capitulo vltimo, decimoseptimo, &
septuagesimoquinto, distinct. cum ibi
not. & similib.de quibus per glos.& Doct.
dict. cap. statuimus.

Hæc tamen Conclusio limitanda
35 foret, † nisi speciali consuetudine
aliud inductum fuerit; cum valeat con-
suetudo contra ius, dummodo sit ra-
tionabilis, & legitimè præscripta, hoc
est quadragenaria, cap. final. vbi omnes,
36 extra de consuetud. Similiter † locum,
vt audio, non habet in Collegio San-
ctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium,
in quo accepi, ita obseruari, vt,
cum Diaconus Cardinalis optat titu-

lum Sacerdotalem, aut Sacerdos Episcopalem, non solum ascendat ad postremum locum hic Episcoporum, ille Sacerdotum Cardinalium, sed etiam, iuxta antiquitatē suæ promotionis ad Cardinalatus dignitatem, obtineat locum ante omnes alios ille Sacerdotes, hic Episcopos medio tempore promotos ad eandem Cardinalatus dignitatem, ac deinceps tamquam antiquiores in eo ordine habeantur quoad optionem vacantium deinde titulorum ijsdem cardinalibus medio tempore promotis, quos, vt diximus, præcedunt. Atque hæc quidem obseruantia illam potest habere rationem discriminis a Canonicorum optione; quod antiquitas in optione Canonicorum, & prærogatiua in præcedendo sumatur ex longiori seruitio Ecclesiæ præstito in suo ordine, vt colligitur ex glos. d. cap. fin. verbo, antiquiores, de consuet. in 6. quam inibi Doct. sequuntur, necnon ex d. cap. 1. & cap. statuimus, cum vtrobique not. de maior. & obed. iuncta dispositione Concil. Trid. sess. 22. cap. 4. & sess. 24. cap. 12. de reform. & clem. 2. de æt. & qual. cum alijs per nos adductis cap. 5. quæst. 2. vbi latius agitur de hac distinctione ordinum, eorumque annexione cum beneficijs; id cessat in Cardinalibus, quibus hoc ius optionis, & præcedentiæ non datur ratione alicuius seruitij in aliquo ordine Ecclesiæ præstiti, sed ratione generalis obsequij, ac seruitij, quod Romanæ, & vniuersali Ecclesiæ, cuius sunt Cardinales, diutiùs in huiusmodi dignitate præstant. vnde inter eos simpliciter est attendenda antiquitas promotionis; dummodo, præter ætatem, & alia requisita ad hunc ascensum ad superiorem ordinem Cardinalium siue de iure cōmuni, quæ sumi poterunt ex cap. cum in cunctis, de elect. cap. licet canon, & cap. cum ex eo, eod. tit. in 6. & cap. 3. cum seqq. de ætat. & qual. & clem. 2. eod. tit. cum simil. siue ex illius amplissimi Collegij cōstitutionibus, & consuetudinibus approbatis, velint ipsi ascendere; neque enim coguntur, arg. d. cap. fin. cum ibi not. de consuet. in 6. Sic etiam videmus inter ipsos canonicos, cum agitur de optandis domibus,

37 † non attendi distinctionem ordinum Subdiaconalium, Diaconalium, vel Sacerdotalium; sed simpliciter, qui antiquior est inter canonicos, licet sit Subdiaconus in optione domus vacantis, quæ non sit annexa præbendæ, præfertur iuniori Diacono, vel Sacerdoti; cum tamen quoad præbendas secus sit, seclusa speciali consuetudine, vel constitutione, vt latius d. quæst. 2. cap. 5. docuimus id enim ideo fit, quia ratione domorum canonicus nullum speciale seruitium Ecclesiæ exhibet. Quod autē diximus de domibus quoad canonicos, idē dicitur, & obseruatur in domibus assignatis pro portionarijs, vel dignitatem obtinentibus, quoad singulos eorum gradus, vt non ordo, sed antiquitas simpliciter attenditur.

38 datur. Sic † in aliquibus quoque Religionibus, in quibus debet Sacerdotes præcedere omnes clericos etiam antiquiores professione, isti clerici, non Sacerdotes fiūt præcedunt Sacerdotes illos iuniores professione, quia tunc accedit ordo, qui tantum conditio quædam est, vt antiquior pro fessione præcedentia gaudeat, ad quam non requiritur, aut consideratur speciale aliquod seruitium ratione ordinis Sacerdotalis præstitum Religioni. idque ob eandem fere rationem obseruatur in optionibus, & prouisionibus titulorum S.R.E. Cardinalium. Denique si quis a me quærat, an restitutus ad prębendam, quam dimisit, vel poterat obtinere per optionem, recuperet etiam stallum, & locum pristinum, vel quem habere potuisset in Choro; Breuiter respondeo, quod restitutus gratiosa restitutione, quæ a solo Principe fit, eum locum non recuperat, per ea, quæ ex Bart. in l. 2 ff. de decurion. & alijs post Sfort. Odd. tract. de restit. in integr. quæst. 97. artic. 4. num. 19. ex communi resoluit Flam. Paris. tract. de resign. benef. lib. 3. quæst. 7. nu. 73. vsque ad 76. dum tradunt, talem restitutum non recuperare locum pristinum, quem in Collegio habebat. restitutus autem restitutione iustitiæ, quæ a iudice competente ob minorem ætatem, aliamue iustam causam conceditur, recuperabit locum pristinum, ex ijs, quæ adducit idem Paris. d. num. 76. ac præcipue ex illa regula, quod tantum restitutio in integrum restituit, quantum læsio abstulit, de qua in l. vlt. ff. de rest. in integr. & Tiraq. de vtroque retr. §. 1. glo. 14. num. 74. & restituit in pristinum statū in omnibus, & per omnia, fusè Odd. dict. tract.

tract.quæst.1.art.4.vbi de communi, & in
ſpecie, quod ſtallum in Choro recuperet
reſtitutus ad canonicatum, tradit ipſemet
Pariſ.dict.quæſt.7. num.80. ex Card.Pariſ.
conſ.93.in fin. volum.quarto. Et hæc de
hac quæſt.

QVAERO TERTIO, & po
ſtremo, An per optionem di-
mittatur penſio.

39 Suppono, † penſionem impo
ſitam de conſenſu impetrantis ſuper aliqua
præbenda, non obſtare, quin aliquibus in
caſibus is optare poſſit, vt non modo con-
ſtat ex concluſ.ſeqq. ſed etiam in ſpecie
poſt Put.deciſ.55.lib.3.tradit Gonzal.dict.
reg.8.Cancel.gloſ.34.num.43.cum ſeq.vbi
id limitant, niſi in fraudem conſenſerint,
per cap.fin.de renun. in 6. nunc autem vi-
dendum eſt, quinam hi caſus ſint.

40 Prima Concluſio. Vbi præbendæ † in Ec
cleſia ſunt realiter, & actualiter diſtinctę
ita, vt ſinguli habeant perpetuam admini
ſtrationem corporis, vel redituum ſibi aſſi-
gnatorum, vel diſtinctæ quidem illæ non
ſunt, tamen ſingulis canonicis pro portio-
ne fructuum aſſignantur quotannis, vel ad
aliud tempus certum, & determinatum
corpus, vel certi reditus, quos ipſi exige-
re debent, iuxta diſtinctionem ſupr.cap.2.
quæſt.2.concluſ.1. latius explicatam: in
his inquam duobus caſibus, optando quis
præbendam, & propriam dimittendo gra-
uatam penſione, dimittit etiam onus pen-
ſionis: ita in ſpecie tradit Gig. d. tract. de
penſ.quæſt.63.num.1.2.& 3. quem, etiam
refert, ac ſequitur Io.Azor.inſtit.mor. par.
2.lib.8.cap.13.quæſt.4.& Gonz.d.gloſ.34.
num.45.cum trib.ſeqq.dicens, fuiſſe reſo-
lutum in vna Corduben.portionis, 30.Apri
lis, coram Illuſtriſſ.bo.mem.Card.Blanchet
to, & alias pluries; idemque ſatis aperte te
net Nauar.conſ.3.num.vlt. iunctis antece-
dentib.de ſolut.lib.3.vol.1.& Rot.Roman.
deciſ.597.num.7.1. part. in nouiſſ. diuerſ.
41 Ratio eſt, quia penſio † eſt onus reale, vt
eſt optimus tex. vbi gloſ.pen.& alij, in c.
niſi eſſent, de præben. Gem. & cæteri com-
muniter in cap.fin.de off.ord.in 6.latè Fla.
Pariſ.tract.de reſign. benef. lib.6. quæſt.2.
num.98.Idem Gig. dict.tract. quæſt.39. &
40.num.1.quæſt.43.& 47.num.2.& conſil.
124.138. & 150. num. eod. Et tranſit ad
42 † quemcunque tranſit beneficium, & prę-
benda, vt tradit gloſ.in dict.cap.niſi eſſent,
Caſtrenſ.conſ.339.incipit, quia exceptio-
nes, num.4.verſ.ſed reſpondeo, nuper vol.
1.in impreſſ.Felin.nonnullos Doctor.ad id
referens in cap.ad audientiam, il 2.num.6.
de reſcript.Caccialup.tractat. de penſion.
Eccleſ.quæſt.9.Gig.d.tract.quæſt.44.num.
2.Mohedan.deciſ.1.2. & 30. de renunt. &
late poſt alios Pariſ.tract. de reſign.benef.
lib.1.quæſt.8.nu.22.27.30.& ſeqq. Ad idem
facit optime quod poſt Caſtr. d.conſ.339.
num.4.tradunt Fel.d.num.6. Gig. d. quæſt.
63.num.3.quod, quando fundus, & bona
deſinunt eſſe beneficij, & Eccleſiæ, illius
43 fructus † non ſunt amplius penſioni Eccle
ſiaſticæ obnoxij.

Secunda Concluſio. Vbi per Capitulum
non aſſignantur certæ, ac determinatæ prę
bendæ, ſiue diſtinctæ, ſiue indiſtinctæ, mo
do, quo ſupra, conſiſtentes in certo, & de-
terminato corpore, ſed per procuratorem
Capituli, quem alij Caneparium, alij The-
ſaurarium vocant, ſit certa diſtributio in
44 bladis, aut pecunia conſiſtens: tunc † vbi
cadere poſſit optio, de quo aliquid dixi-
mus cap.3.quæſt.7. per eam non dimitti-
tur onus penſionis, vt in ſpecie voluit Gig.
d.quæſt.63.num.4.& Io. Azor. d. quæſt.4.
ob eam rationem, quia tunc optio non
facit cenſeri nouum beneficium, aut præ-
bendam, vt præbenda eſt titulus beneficia-
lis iuxta tradita per Rot.deciſ.470.quę eſt,
6. num.1. de conſuet. in nou. vbi tamen
potius vult, tunc non habere locum optio-
nem. Sed quicquid ſit de hac ratione, nos
aliam aſſignare poſſumus a ceſſatione ra-
tionis, de qua in ſuperiori concl. iuxta cap.
cum ceſſante cauſa, de appell. cum ſimil. de
quibus per gloſ.ibi, & Tiraq. in tract. ceſ-
45 ſante cauſa. Hoc enim caſu penſio † non
tam afficit prębendam, quam titulum ip-
ſum canonicatus, qui non dimittitur per
optionem, vt ſupra vidimus; certos vero
fructus non afficit, niſi cum deſignatione
perſonæ, quę illos percipit, prout talem
canonicatum obtinet; cum tunc certi fru-
ctus, & reditus in indiuiduo non aſſignen
tur; ſicque non erit penſio merè onus rea-
le, ſed perſonale, vel mixtum, aut reale re-
ſpectu canonicatus, ita, vt ad ſucceſſores
in canonicatu tranſeat; hoc enim commu-
ne

ne est huic casu cum superioribus. Pro qua ratione, & simul etiam pro hac conclusione facit optime dec. Delph. 1272. apud Fran. Marc. vbi traditur, quod, si prouiso de præbenda grauata pensione detur alia præbenda secundum prouisi qualitatem, quia non sit in sacris, & secundum ritum Ecclesiæ, in qua fructus, & præbendæ diuiduntur in communi, onerata pensione remanebit. Facit etiam, quod (vt refert, ac sequitur Gonzal. d. glos. 34. num. 48.) fuit resolutum in vna Vallisoletana, 1. Martij, 1602. coram
40 Illustriss. Pamphilio, † cum esset reseruata pensio super bonis, & fructibus Decanatus de nouo illi applicatis, quando fuit erectus in primam dignitatem post Pontificalem, quamuis postea Decanus auctoritate Apostolica permutauerit dicta bona cum Capitulo pro duabus præbendis, teneri tamen Decanum ad pensionem, de quo videri potest etiam Marchesan. de commiss. 1. par. cap. 14. §. occurrere, ex nu. 69.
47 Tertia Conclusio. Vbi pensio † imposita sit solum super distributionibus quotidianis, vel saltem pro parte, tunc per optionem non dimittitur pensio pro rata, quæ respondet distributionibus, sed pro ea parte remanet soluenda ei, qui optat. Hæc conclusio est de mente Doct. de quibus in superiori conclusione, & probatur ijs plane rationibus, quibus eam comprobauimus: tunc enim pro ea rata non mutatur aliquis fundus, aut certum corpus, certiue reditus, qui specialiter sint pensione affecti, sed solum sub ea determinatione, quanus percipiuntur ab eo, qui pensioni consensit eiusue successoribus in beneficio, & canonicatu, qui nec per optionem mutatur, vt sæpius dictum est, & ius tribuit actu percipiendi distributiones, vt supra hoc eod. cap. quæst. 1. ostendimus. Idem etiam colligitur ex rationibus, quibus Nauar. cons. 1. & 3. de solut. lib. 3. vol. 1. ostendit
48 † pensionarium exigere non posse pensionem impositā super grossa, & distributionibus a Capitulo, cui vacante beneficio eæ accrescunt, sed solum vel ab ipso beneficiario, qui pensioni consensit, vel eius successore in beneficio; cum nec Capitulum succedat, aut beneficiarium dici possit, neque ex tali onere affectæ censeantur, nisi quatenus a beneficiato lucrifiant, vt latius per eum, quod etiam nos fusius ostendimus tract. de distribut. quotid. par. 3. quæst. 8. concl. 3. Neque huic conclusioni quoad ea, quæ de rata diximus, obstare poterit, quod durum, & inauditum videatur, pensionarium a duobus exigere debere vnam pensionem; quin etiam ab eo potius, qui præbendam assequitur, totam pensionem soluendam esse, cum præbenda respectu distributionum quotidianarum videatur se habere sicut accessorium respectu sui principalis, illud autem ab hoc trahatur, eiusq; naturam sequatur, cap. accessorium, de reg. iur. in 6. & l. cum principalis, ff. eod. tit. cum suis concord. Etenim non est durum, aut inauditum, vt, qui impetrauit sibi reseruari pensionem super præbenda, & distributionibus, ab eo, qui obtinet præbendam, contingentem pensionis portionem exigat, reliquam vero ab eo, qui distribunes percipit. Si enim quis resignauit duo
49 beneficia in fauorem Titij, reseruata pensione centum ducat. qui Titius alterum eorum dimisit, diuidenda erit pensio inter possidentes ad ratam valoris vtriusque beneficij, vt post Gamb. tract. de auctor. leg. lib. 6. tit. de pens. num. 667. & seqq. tradit in terminis Flam. Paris. tract. de resign. benef. lib. 6. quæst. 2. num. 64. & ante eos Gomes reg. de inf. resign. quæst. vlt. prope finem, verb. est, & alius casus, il 2. dicens, ita fuisse conclusum per Rotam 16. Martij, 1534.
50 Neque distributiones † accessoriæ sunt ad præbendam, eiusue naturam sequi debent, cum per se stare possint, sed potius canonicatui accedunt, vt inter cæteros adnotauit Phil. Prob. in add. ad Io. Monac. cap. vnico, verb. victualia, in prin. de cler. non resid. in 6. Card. cons. 53. in fin. & per tex. optimum in cap. dilectus, il 1. de praben. qui quidem canonicatus ius dat actu percipiē di quotidianas distributiones, vt supra etiā diximus. vnde etiam videmus, canonicos plurimos præbenda carere, actu tamen percipere quotidianas distributiones, prout sunt in Mediolanensi ciuitate canonici Ecclesiæ S. Mariæ Scalensis. Vbi igitur pensio imposita sit solum super canonicatu, & distributionibus, quia optans nullam habeat præbendam; tunc optans secum fert totam pensionem, cum sit onus canonicatus, cui accedunt distributiones, quique in optio-

optione non mutatur, sed idem retinetur vt sup. ostensum est. Si vero pensio imposita sit etiam super prębenda, quæ quidem sit minoris reditus, quam pensio; tunc pro rata quidem præbendæ, hoc est, pro concurrenti quantite præbendæ dimittitur pensio ab optante; ita, vt tota præbenda; seu omnes eius reditus prius exhauriantur cum & ea prius grauata censeatur, quam distributiones, quæ non nisi in subsidium pensione grauatæ censentur, vt constat ex ijs, quę inter cæteros adduxit Gig. consil. 144. num. 15. & seq. pro reliqua vero parte, quę respondet distributionibus, seu canonicatui, soluenda est ab optante, cum secum ferat canonicatum, cui adhæret, accessoriumque est ius distributiones percipiendi, vt supra demonstrauimus. Illud demum hac in re expeditum est, quod

5 etiam ex supradictis sequitur, quod 1 si quis canonicatum mutet in eadem quoque Ecclesia, omnino pensionem dimittet; quamuis ea imposita sit super solis distributionibus, siue super distributionibus simul, & pręben da; tunc enim cum canonicatu mutatur persona, vnde transibit ad successorem tota obligatio soluendi pensionem; est enim ille tunc nouus canonicus, iuxta latè tradita cap. 1. quęst. 1. conclus. 1.

SVMMAE RERVM.

1 *Derogari potest in specie optioni per Papam & num. seq. In dubio tamen non censetur velle ei derogare; num. tertio, & seqq.*

2 *Papa in beneficialibus habet plenitudinem potestatis.*

4 *Papa in dubio non censetur velle derogare iuri quæsito. idque siue illud sit ius in re, siue ad rem; & licet modicum inde fiat præiudicium; num. 5.*

6 *Derogare optioni non est necesse, vbi quis prouidetur de beneficio seu prębenda vacante apud Sedem, vbi saltem prouidetur motu proprio.*

7 *Derogatio saltem generalis optionis requiritur, vbi Papa confert, vel mandat conferri præbendam generaliter reseruatam probabile tamen est, non requiri hanc generalem derogationem; num. 8. saltem in beneficijs vacantibus in mensibus Apostolicis; num. 9.*

10 *Regulæ Cancellariæ vim legis obtinent.*

11 *Derogatio generalis sufficit ad impediendam optionem, vbi prouidetur motu proprio de prębenda specialiter reseruata. secus vero vbi prouisio fiat ad petitionem partis; & quę sit ratio diuersitatis, n. 13.*

12 *Consuetudo optandi locum non habet quoad Apostolicos impetrantes, nisi de hoc specialis consuetudo inducta sit; num. 13.*

14 *Derogatio specialis optionis requiritur, vbi prouisio fit vigore expectatiuę alicui concessę. nisi Papa mandet prouideri de pinguiori prębenda, aut adsit motus proprius cum clausula, non obstante; optione, aut iure optandi, nu. 15. vbi etiam quod motus proprius habet vim derogatorię.*

16 *Derogare optioni non potest Legatus de latere, sed solus Papa.*

17 *Indultum conferendi an impediat optionem per suas clausulas derogatorias; vbi etiam habetur de quibusdam clausulis an derogent iuri optandi.*

18 *Consuetudo optandi non tollitur per non vsum. Idque, quamuis euenerit casus optionis; num. 19.*

20 *Facultas non tollitur per non vsum, neque ei pręscribitur; num. 21.*

22 *Consuetudo non tollitur, nisi per contrarium vsum.*

23 *Lex non tollitur per actus negatiuos, seu per non vsum.*

24 *Priuilegium non tollitur, seu amittitur per non vsum.*

25 *Consuetudo optandi tollitur per contrarium vsum, accedente maxime contradictione. dummodo obseruatus sit tanto tempore, quantum requiritur ad inducendam consuetudinem, num. 26 hoc est: quadraginta annorum, vbi prębendę sunt distinctę, num. 27.*

28 *Consuetudo quęlibet per tantum temporis tollitur, quantum requiritur ad eam inducendam.*

29 *Consuetudo optandi non tollitur per vnicum actum contrarium. idem in quauis consuetudine; num. 30. tolleretur tamen vel saltem interrumperetur, vbi consuetudo non esset completa; num. 31.*

Con-

32 *Consuetudo, & statutum optandi potest tolli a Papa per contrariam constitutionem; & num. seqq.*
33 *Princeps potest per suam legem tollere contrariam consuetudinem, ita vt non valeat, si postea inducatur.*
34 *Statuta inferiorum potest Superior tollere.*
35 *Statutum, & consuetudo optandi non tribuit vllum ius singulis, antequam casus eueniat.*
36 *Papa, & Princeps potest praeiudicare in acquirendis immo & in quesitis, maximè vbi reditur ad ius antiquum; num. 37.*
38 *Consuetudo, & statutum optandi potest tolli per contrarium statutum Capituli simul, & Episcopi.*
39 *Reditus ad ius commune facilè permittitur.*
40 *Statutum etiam preiudiciale Ecclesiae admittitur, cum redimus ad ius commune.*
41 *Clerici statuere possunt contra consuetudinem, que erat contra ius.*
42 *Episcopus cum consensu Capituli an possit renuntiare iuri acquisito Ecclesiae per consuetudinem.*
43 *Statutum optandi potest tolli contraria consuetudine.*

Quomodo tollatur Optio, seu ius optandi. Cap. VIII.

QVAERO PRIMO, Quando & quomodo derogatur optioni.
Suppono primo, Papam pos-
1 se † in specie derogare optioni
2 eamque tollere, tum quia † habet in be-
neficialibus plenam potestatem, cap. 2. de
praeben. in 6. vbi Doct. omnes, & alibi pas-
sim, in quibus etiam ita potest praeiudica-
re, vt tollat ius quaesitum, Calder. cons. 12.
de rescript. Alex. cons. 101. col. 5. volum. 1.
Soc. cons. 136. 2. par. cum alijs pene infini-
tis relatis per Gabr. comm. conclus. lib. 3.
tit. de iur. quaesit. non tollen. concl. 1. num.
9. & Pet. Cened. in collect. ad ius canon.
collect. 21. num. 1. 3. part. tum quia ita in
his terminis tenent communiter Doct. in
cap. fin. de consuet. in 6. Rot. decis. 5. nu. 1.
de consuet. in nou. & decis. 2. eod. tit. in an-
tiq. Cassad. decis. 4. num. 1. de praeb. Franc.
Marc. decis. Delphin. 1261. num. 5. & 1271.
num. 1. Staphil. de lit. grat. & instit. tit. de
vi, & effect. claus. vers. Insuper derogatur,
num. 1. & 2.
Suppono secundo, Papam in dubio non
3 censeri velle derogare optioni, iam factae,
aut iuri, seu statuto, vel consuetudini de
4 optando: tum quia Papa † in dubio cen-
setur nolle praeiudicare iuri quaesito per
tertium, Abb. in cap. 1. de rescript. nu. 10.
& cap. super, & vbi plene Barbat. 1. 2. & 3.
col. & per Gabr. d. concl. 2. num. 29. tit. de
iur. quaes. non toll. & est de hoc reg. Canc.
de non tollendo iure quaesito, vbi late
Glosat. & sunt tex. in iure communi, cap.
ex parte, & cap. super eo, de off. deleg. cap.
ex tuarum, de auctor. & vs. pall. cap. quam-
uis, & cap. si propter de rescript. in 6. cum
5 simil. idque procedit † tam quoad modi-
cum, quam magnum praeiudicium, & tam
quoad ius ad rem, quam quoad ius in re,
vt post glos. in cap. cum olim, in verbo, prae
iudicium, de consuet. & alios quam pluri-
mos tradunt Fel. d. cap. super eo, colum 2.
Dec. cons. 407. & 606. col. fin. Gomez. dict.
reg. de non tollen. iur. quaes. quaest. 1. in
princ. vers. alij vero, tum quia ita in spe-
cie de optione tradunt ferè omnes Doct.
sup. alleg. in 1. suppos. in fin. Siue ergo per
optionem, aut ius optandi acquiratur ius
in re, seu ad rem, non censebitur ei dero-
gatum, nisi expressè id fiat per clausulas
speciales, vel generales iuxta casuum di-
uersitatem, de quibus nos latius in sequen-
tib. conclus.
6 Prima Conclusio. Vbi Papa † prouidet
de beneficijs vacantibus apud Sedem, nul-
la opus est derogatione, cum in ijs fieri
non possit optio, & prouisus sit ipso iure
tutus per textum d. cap. fin. vers. in praeben
dis, vbi Doct. omnes, de consuetud. in 6. Ibi
enim aperte disponit tex. quod in praeben-
dis, quae apud Sedem vacant, non sit locus
consuetudini optandi. Idque saltem proce
dit, vbi motu proprio, & non ad instantiā
partis reseruatio fiat, vt post Rot. decis. 4.
de consuet. in nou. tradit Gonzal. d. reg. 8.
glos. 34. num. 2. quae autem beneficia, &
praebendae apud Sedem, seu in Curia va-
care dicantur, diximus sup. cap. 3. quaest.
2. concl. 1.
7 Secunda Conclusio. Vbi Papa † confert,
vel

vel mandat conferri etiam motu proprio præbendas generaliter reseruatas, (de quibus nos late d.quæst.2.concl.2.) requiritur derogatio saltem generalis optionis per clausulam, non obstantibus statutis, vel consuetudinibus dictæ Ecclesiæ; ita post Lap.Abb.Archid.& Io.And.d.cap.fin. tradit in specie Card. cons. 16. num.4. pro hoc facit text. cap. 1. de constit. in 6.cap. constitutus,ext.de rescript. & cap.cum in Ecclesia, de præben. lib.6. vbi Papa non intendit derogare statutis, & consuetudinibus Ecclesiæ, nisi de ijs mentionem fa-
8 ciat.Probabile tamen etiam est, † non requiri hanc generalem derogationem, vt ex mente sup.Lap.Abb. & post Io. de Lig. tenent Gemin.d. cap. fin. §. in præbendis, num.3.& Franc.nu.6. necnon tradit etiam Aen.Falcon.de reseru.benef.quæst.4 princip.effect.5.ad fin. ex eo, quia Papa reseruando derogat omnibus iuribus, & statutis, & tollit omnem potestatem conferendi, & sic tollit tam iura, quam statuta, & consuetudines, quæ dant potestatem optandi. Ad illa vero iura responderi potest ea, procedere, vbi non sit facta tacita derogatio optionis in constitutionibus, quæ
9 vim legis habent. Sanè in beneficijs † vacantibus in mensibus reseruatis non requiretur derogatio etiam generalis optionis, tum propter eandem rationem, tum quia in medema reg.8. Canc.fit expressa derogatio statutorum, & consuetudinum optandi pinguiores præbendas; sicque militat eadem ratio, quæ in vacantibus in Curia,de quibus in 1.concl. dici enim potest, quod & in illius ius derogat expresse optioni; cum etiam Regulæ Cancellariæ
10 † vim legis obtineant, & faciant ius generale, durante saltem vita Pontificis eas condentis,vt late & optime,probat Gomez.in procem.reg.quæst.2.vers.in contrarium vero,vsque ad fin.vbi quamplurimos referens testatur de magis communi, simulque soluit contraria. Atque ita in specie d.reg. 8. Clem. viij. cuiusmodi etiam est eadem Reg.edita a S. D. Nostro Paulo V.cum ijsdem omnino clausulis,& alijs, per clausulas generales,non obstantibus, &c.contentas in mandatis de prouidendo,penitus tolli ius optandi, voluit Rot. Rom. decis. 5.de consuet.in nou. Cassad. decis.4. de conceß.præben. & Gonzal.d.commentar. reg.8.34.num.3.dum post Crescent. decis. 9.de conceß.præb. & Franc. Marc. quæst. seu decis.Delphin. 1269.lib.1. num. autem 2.idem Gonzal.plurib. relatis tradit quamlibet generalem reseruationem siue specialem saltem motu proprio factam tollere per se solam ius optandi,præc puè vero alleg.Rot.decis.4.de consuet. in nou. & decis.1.num.17.de rer. permut. in nou. Cald. cons.3. de consuet. Gemin.cons.30. Cassad.d.decis.4.num.1.& 7. Gasp. de Perus.tract. de reseru. benef.1. part. quæst.2. Aen.Falcon.sim.tract.quæst.4. princip. eff. 5.37.39.& 50.Simon. eod. tract. quæst.45. Mandos.reg.51.num.7. Caputaq. dec.282. par.1.sentiuntque alij relati supr. cap. 3. quæst 3.concl.2.initio.Idem vero Gonzal. d.glo.34.num.6.& duob. seqq. docet non ideo superfluam esse specialem derogationem indultorum, & consuetudinum etiam immemorabilium optandi appositam in d.reg.8.nam per eam tolluntur huiusmodi consuetudines, & priuilegia.ac indulta Apostolica optandi in omnibus mensibus etiam reseruatis, quæ alioquin locum haberent, vt & nos supr.diximus d. quæst.3. concl. 7. Idem cum Gonzal. tenet Nicol. Garz.quem post hæc scripta vidi, tract.de benef.par.5.cap.1.

11 Tertia Conclusio. In reseruatione † speciali,quę fit,quando Papa confert,vel mandat conferri aliquam præbēdam,quæ alioqui per ordinarium collatorem conferri deberet, neque est a iure communi, vel per aliquam extrau.aut Regulam reseruata, communior videtur illa distinctio Lap.Abb.d.cap.fin.quod, si fiat motu proprio,maxime cum clausula generali, non obstante,non habebit locum optio. si vero ad petitionem alterius, requireretur specialis derogatio.Lap. sequitur Io. de Lign. Gemin.& Franc.loc.cit. Card. d.cons.16. num.4 Staphil.d. vers. insuper derogatur, num.4.Cassad.d.decis.4.num.1.de conceß. præb.Sic intelligi debet Flam.Paris.tractat. de resign.benef.lib 2.quæst.20.num.9.dum post Gemin.cons.39.vult,quod,si de beneficijs vacantibus extra Curiam prouidet Papa, differtur optatio, stante clausula derogationis; sic etiam exponi, & intelligi possunt quotquot indistinctè dixerunt,

quod,

quod, quando Papa mandat conferri, non censetur sublata optio, nisi expressè derogetur consuetudini de optando, prout voluit Franc. Marc. d. decis. Delphin. 1251. nu. 5. 1. par. & Rebuf. in Prax. benef. in form. & declar. nouæ prouis. vers. nec tollitur optio
12 & quod alij dixerunt † consuetudinem optandi locum non habere quo ad Apostolicos impetrantes, propter clausulas derogatorias Rot. decis. 2. de consuet. in antiq. dicens istam fuisse communem opinionem Rot. quam sequitur inter alios Fran. Marc. decis. Delphin. 1271. num. 2. Gig. de pens. d. quæst. 63. num. 13. & Greg Tholos. tract. de benefic. cap. 39. num. 4. Prob. ad Io. Mon. d. cap. fin. num. 28. vbi tamen post Oldrad.
13 consl. 285. dicit, † valere specialem consuetudinem ita inductam, vt optetur, etiam si sint impetrantes Apostolici. Sic etiam exponi possunt tex. cap. constitutus, ext. de rescr. & d. cap. 1. de const. in 6. & cap. cum in Ecclesia, de præb. eod. lib. cum sim. dum volunt, consuetudinibus, & statutis Ecclesiarum non censeri derogatum, nisi de ijs fiat expressa mentio, intelligendo expressam mentionem, hoc est, specialem. Ratio vero illius distinctionis magis communiter affertur, quod vbi ad instantiam partis conferatur, vel mandetur conferri, id procedit ex radice ambitionis, atque adeo est restringendum, cap. quamuis, de præb. in 6. Clem. 1. in fin. eod. tit. cum suis concord. quando vero motu proprio scribitur cum clausula, non obstante, non habetur respectus, nisi ad scribentem, qui legibus non arctatur; vnde sufficit, quod eius intentio quomodocunque deprehendatur, quæ satis patet, quando motu proprio scribit per clausulam ipsam non obstante, &c. vt optimè explicat inter alios Cassad. d. decis. 4. num. 7. de concess. præben.

Quarta Conclusio. In expectatiuis, quan
14 do scilicet Papa mandat prouideri de præbenda primo vacatura in aliqua Ecclesia, omnino locum habet optio, nisi in huiusmodi litteris expectatiuis, quæ hodie parum sunt in vsu, fiat expressa derogatio consuetudinis, vel statuti de optando: & hic est casus expressus, & proprius d. cap. fin. de consuetu. in 6. ibi enim Pontifex, præmissa consuetudine optandi, decernit, quod cum in Ecclesia, in qua est talis consuetudo, mandat Sedes Apostolica, prouideri alicui de præbenda nulli alij de iure debita proxime inibi vacatura, poterunt ipsi antiquiores iuxta consuetudinem candem optare, cum præbenda vacabit: idque tradunt D. de Rot. decis. 5. de consuet. in nou. Cassad. d. dict. decis. 4. num. 2. & 5. Gem. cons. 104. idem Gem. & Fran. dict. cap. fin. Staph. d. vers. insuper derogatur, num. 1. & 2. de effect. claus. Hæc tamen conclusio videtur duobus modis posse restringi. Primo
15 vt tunc † sufficiat generalis derogatio, quando in specie Papa mandat prouideri de pinguiori præbenda, cum generali derogatione statutorum, & consuetudinum, vt aperte colligitur ex Rot. d. decis. 5. vers. tum etiam quia, quam in hoc sequitur Fran. d. cap. fin. in princ. num. 4. ex eo, quia alias gratia impetrantis posset totaliter frustrari propter cap. cui de non Sacerdotali, de præb. in 6. ibi, si Papa mandat prouideri de præbenda certi valoris, non potest prouideri de alia minoris valoris. Secundo sufficere motum proprium cum generali clausula, non obstante, vt post Gemin. dict. cons. 104 tenet Cassad. d. decis. 4. num. 2. & 3. cum tunc habeat vim derogatoriæ, vt post Lap. Abb. in cap. quamuis de rescr. in 6. & alibi, tradit Mil. in repert. verbo, motus proprius, & Cassad. d. nu. 3.

Quinta Conclusio. Probabilibus mihi
16 est † solum Pontificem, non autem Legatum etiam de latere, nisi ad id sufficientem habeat facultatem posse derogare consuetudini, seu statuto optandi, quicquid in contrarium voluisse videatur in hoc Nicol. Delphin. tract. de iurepat. num. 158. idem enim quod nos tradit, & satis comprobat Bellam. in tract. de perm. benef. p. 12. num. 6 ratioque manifesta est, quia per huiusmodi derogationem agitur de tollendo iure alterius in beneficialibus, quo soli Papæ conceditur; cap. 2. de præben. cap. 6. cum ibi not. & alijs per nos adductis sup. hac ipsa quæst. in princ.

Sexta Conclusio. Indultum conferendi beneficia concessum Cardinali, aut alteri
17 † non derogat consuetudini, aut statuto optandi, licet in eo apposita sit clausula, non obstantibus statutis, & consuetudinibus prædictæ Ecclesiæ, etiam pro sufficienti eorum derogatione alias de illis, eorumq; totis

totis tenoribus ſpecialis, &c.mentio, ſeu quæuis alia expreſſio habenda foret, tenores huiuſmodi preſentibus pro ſufficienter expreſſis habentes &c.ita ex Rot.in vna Bonon.optionis,9.Ianuar.1579.coram Lancel. Cald.d. conſ.3. de conſuet. & alijs tradit Anaſtaſ. Germon. tractat. de indult. card.§.etiam ex eo,nu.24.& aliquot ſeqq. vbi rationem affert, cur ſecus ſit in prouiſione ipſius Papæ; in qua tamen adhuc requirere videtur,vt dicatur, non obſtantibus ſtatutis, per quæ noſtra conceſſio impediri, vel differri poteſt,ex Gomes. in proœm.reg.Canc.q.5.nu.6. Quatenus aũt Rebuf.in praxi benef.1.par.in form.declar. nou.prouiſ.propè fin.abſolute tradit, per clauſulas generales,de quibus ibi per eum non tolli optionem,ſi nominatim hoc non ſit in gratia expreſſum; ſunt autem illæ tres, quæ in omnibus nouis prouiſionibus apponi ſolent; primaque eſt, (ſeu ſi venerabili fratri noſtro Archiepiſcopo, &c.) altera eſt illa (etiamſi eſſet in indulto expreſſum,quod is non poſſit ſuſpendi, excommunicari, vel interdici.) tertia deniq; illa eſt (qualibet alia dictæ Sedis indulgentia generali,vel ſpeciali,cuiuſcunque tenoris exiſtat, per quam præſentibus non expreſſam, &c.) id quidem in ſe veriſſimum eſt,ſed tamen nihil magni dicit Rebuf.nullus enim dubitare poterat, ius optandi ſub illis verbis comprehendi, niſi forte cum illud competit ex indulto, aut conceſſione Apoſtolica, de quibus duntaxat loquũtur illæ clauſulæ, non autem cum ex conſuetudine, vel ſtatuto Eccleſiæ, quod vti ſupr.ſuo loco oſtendimus, vt plurimum accidit, de quibus nihil in illis in clauſulis habetur; vnde non video quomodo ſuſtineri poſſit id, quod ait Rebuf in declaratione poſtremæ clauſulæ ſuperius recitatæ, quod alias per ipſam tolluntur ſtatuta impedientia,& differentia gratiam, vt, ſi dicatur, quod, ſi vacet beneficium excedens decem libras, non detur impetranti: nam ex c.1.de conſt.in 6. conſtat, Papam non velle derogare ſtatutis,& conſuetudinibus Eccleſiæ niſi id exprimat.

QVAERO SECVNDO, An conſuetudo optandi tollatur per non vſum.

Reſpondeo,communem reſo-
18 ſurionem Doct.eſſe,ꝙ non,ita Capic.dec.
Neap.134.n.1.Fran.Mar.dec. Delph.1278.
n.6.Io.An.d.c.fi.in prin.in verb.poſſunt,&
ibid.Anch.Butr.Lap.Abb. & Io. de Lig. &
Gem.nu.3.Fran.nu.5.ad fin. Zerol.in prax.
Epiſc.verbo,canonia,verſ.ad duodecimũ.
Gaſp.Cald.conſ.3.num.3.de conſuet.Fran.
Mon.cõſ.56.n.3.vol.1.Io.Sel.in trac.de be-
nef.3.p.q.36.n.1.Fel.in c.cũ,acceſſiſſent,n.
26.ad fi.de conſt.Pet.Rau.in enar.tit.de cõ
ſuet.ſect.4.n.61.Balb.trac.de præſcr.4.par.
5.par.prin.q.3.nu.4.Gig.d.tract.de penſ.q.
63.n.8.& alij paſſim,qui ẽt fere oẽs loquũ-
19 tur,& dicunt,id procedere, † vbi ẽt caſus
euenerit optionis.Mouentur aũt, vt pluri-
mum Doct.ex eo, quia actus hic eſt merè
voluntarius,vt patet ex tex.d.c.fi.ibi,ſi vo
luerint,poſſint,cum vacant,per ſe, vel per
alios optare prabendas, quod & nos ſup.
c.1.q.1. cum definitionem explicaremus,
in veebo, poſſunt,adnotauimus.Illud aũt
20 certum eſt,ꝙ per non vſum † non tollitur
facultas,ſeu nõ preiudicatur facultati actũ
faciendi.vt tradunt Io.An.& ceteri, d.c.fi.
idem Io.An.& Abb.in c. Ioannes, de cler.
coiug.late Roch.Curt.in c.fi.ſect.4.nu.77.
ext.de conſ.pro quo ẽt optimè facit cõis il
21 la concluſio, quod facultatis † iura ſunt
impræſcriptibilia,vel,vt melius, & magis
propriè loquamur,facultatis iuribus,ſeu fa
cultati non præſcribitur, de qua latè per
Ant.Gab.com.concl.lib.5 tit.de præſc.cõ-
cluſ.10.Balb.d.4.p.q.1.per tot. & Tiraq. in
vol.conſuet.tit.3.§.1.gl.2. cui ſimilis eſt il-
la concluſio,quod libero arbitrio non pre-
ſcribitur,gl.in l.vn.verbo,pro ſocio, C.de
annal.excep.Io.An.& alij d.c.fi.de cõſuet.
in 6.Dec.ac ceteri d.c.cum acceſſiſſent,de
conſtit. cum alijs,quos refert, ac ſequitur
Gab.ſup.concl.12. vnde vtrãq; concl. iun-
git Gonz.d.reg.8.gl.5.§.6.nu.35.36. & 37.
vbi plurimos refert ad id,vt his iuribus nõ
niſi poſt prohibitionem præſcribatur:d.tũ
n.37.ex Rot.dec.33.p.1.diu.in alijs quoq;
caſibus ait præſcribi his iuribus,vt, ſi quis
ſoleret in ijs dare licẽtiã,& ſimiles alios ẽt
colligere licet ex Gabr.d.cõcl.10.cũ duab.
22 ſeqq.Accedat, conſuetudinem † non tolli
per non vſum, ſed tunc demum, ſi habuit
implicitum contrarium vſum; ita Abb. &
alij d.c.Ioannes,Butr.in c.fin. col.14. verſ.
quæro an circa actus negatiuos,ext.de cõ-

ftet.late Roch. Curt.ibid. sect.4. num.69. & 75.sicut de lege, quod non tollatur per
23 † actus negatiuos, etiam per mille annos, fusè tradit ibid. Curt. num.76. Fel. in cap. cum accessissent, col.10. vers. hanc regulam limita, de constit. & in c. inter cete-
24 ra, col.5. de rescrip. & de priuilegio † notatur per gloss. & Doct. in cap. vt priuilegia, de priuil. ex quibus etiam colligitur, & probatur communis illa limitatio ad hanc nostram cõclusionem, quam inter ceteros afferunt Gem & Fran post alios, d.c.fi.loc.
25 cit. vt nimirum † consuetudo hæc optandi tollatur per contrarium vsum, accedente maximè contradictione, dummodo ob-
26 seruatus † fuerit tanto tempore, quantum requirebatur ad inducendam consuetudinem; quod etiam tradit Io. Sel.tract. de benef.3 par.quæst.36.ad not. per Innoc.in cap accedentibus, de priu. & gloss. in cap. cum de beneficio, de præben. in 6. Barbat. in cap.fin. ext. de consuet. & alij quos refert, & sequitur Curt.d. sect.4. num.69. & 74.& Duen. reg. 142 Ex quo duo conse-
27 stim sequuntur; alterum est, requiri † spatium annor.40. ad hanc consuetudinem tollendam, cum tantum temporis requiri ad eam inducendam, vbi præbendæ distinctæ sint, quoniam contra ius est, supr.c. 2.quæst.2.concl.1.ostenderimus, atque
28 ita † de quauis consuetudine, quæ contra ius sit, tenere videtur Barb. d. cap. fin.col. 29. per gloss. in l. nemo temporalis, ff. de reg. iur. & in specie de consuetudine optandi quadragenaria, vt non nisi alia quadragenaria tollatur docet Gonz. d. reg. 8. gloss.7.num.27.post Rot.decis.6.num.5. de consuet.in nou.ad quod etiam conducunt alia per eum allegata d. gloss.7. a num. 15. ad 37.& faciunt quæ adducit Curt.d.num. 74. quicquid in contrarium dixerint Abb. d.cap.fin. & Fel.dict.cap. cum accessissent num.30.vers.7.limita, de contest. volentes sufficere decem annos. Alterum est, non
29 sufficere † vnum actum contrarium, tum quia neque ad consuetudinem inducendam vnicum sufficere docuimus d. quæst.
30 2. concl. 3. tum quia ita de quauis † consuetudine contrarius inducta tradunt Ias. Bart.& alij, l.de quibus, ff.de leg. Abb.Butr. & Barb.d.cap.fin.cum alijs, quos refert, & sequitur Curt.d. sect.4. num. 69. nisi fortè
31 consuetudo non esset † completa; nam tunc per vnicum actum tolleretur, vel saltem interrumperetur, iuxta ea, quæ post Abb.Butr.& Barp.d.cap.fin. tradit Curt.d. sect.4.num.66.Fel.d.cap.cum accessissent, col.antep.vers.quintus casus, de constit.& Turzan. opin.99. num. 4. Fran. Viu.decis. Neap.311.num.7.

QVAERO TERTIO, & vltimò. An consuetudo, vel statutum optandi tolli possit per contrariam constitutionem, vel consuetudinem.

Prima Conclusio. Potest Summus Pon-
32 tifex per constitutionem tollere non modo consuetudinem, sed etiam statutum optandi. De consuetudine patet, cum possit
33 Princeps per legem suam tollere † consuetudinem ita etiam, vt non valeat contraria consuetudo postea inducta, vt tradunt Abb.d.c.fi.nu.22.Butr.nu.53. Bart. & ceteri, d.l.de quibus, Alex. in l. si non speciali, nu.4. C.de testib. & alij, quos referunt, & sequuntur de communi attestantes Imol.in cap.cum ab omni, num.3.de vit.& honest.cler.Cur.d.cap.fin.sect.7. num.4.5. & seqq. Turzan. opin.99. Viu.lib.1.opin. 35.& Soarez in thes.recept.sent.lit. C. nu. 185.De statuto etiam patet, quoniam cla-
34 rum est, posse † superiorem, & Pontificẽ tollere statuta particularia inferiorum, vt in specie de statutis Ecclesiarum est text. apertus, & ibi notant omnes, in cap.1. de const.in 6.De vtroq; etiam simul probatur
35 quia per statutum † & consuetudinem optandi non potest dici acquisitum vllum ius saltem singulis, antequam casus eueniat, ad not. per Ias.in quo minus, col.2. vers.secundo, ego respondeo, ff.de flumin. quod & nos in hac specie semel admonuimus cap.1.quæst.2.potest autem Princeps
36 præiudicare per constitutionem suam in acquirendis, vt inter alios tradit Ruin. cons.7.col.2.cons.9. col.1. vol.1. & alibi, prout refert, & sequitur Port. concl.lib.5. concl. 15.lim.12. & Gabr.comm. conclus. lib.3.de iur.quæs.non toll.conclus.1.immo posse in quæsitis, maxime in beneficialibus Papam præiudicare, supra ostendimus
37 quæst.prima in prin.ac prætertim † vbi sit reductio ad antiquum statum, vt voluit Port.vbi sup. limit.10. post Gozad.cons.1. col.9.

col.9.verſ.præterea,& ſecundo reſpondeo & Curt.Iun. conſ.1.col.8. Gabr. vbi ſupr. concl. 2. num. 28. Hic autem redimus ad ius antiquum, cum ante diſpoſitionem d. cap. fi. de conſuet.in 6. nullo iure expreſſim optio permitteretur, immo tolli videretur.

Secunda Concluſio. Poteſt per ſtatutum
38 Eccleſiæ † ſimul,& Epiſcopi tolli ab Eccleſia tam conſuetudo,quam ſtatutum optandi. Dixi autem Eccleſiæ ſimul,& Epiſcopi cum,& Capitulum in his, quæ ſpectant ad ſtatum Eccleſiæ ſine Epiſcopo ſtatuere non poſſit,vt diximus ſupr. cap.2. quæſt.3. neque Epiſcopus in his poſſit ſine Capitulo,cum de illorum intereſſe agatur, vulg. reg. quod omnes tangit, de reg. iur. in 6. cum ſim. Probatur nunc vnaquæque pars concluſionis rationibus,quibus d.quæſt.3. oſtendimus, poſſe induci hoc ius optandi per ſtatutum,quamuis verſaretur præiudicium Epiſcopi: idque magis hoc caſu admittendum erit, cum ſic redeamus ad ius
39 commune, quod facile † permitti debet, cap.ab exordio,35.diſt.cum alijs,quæ late congerit Feli.d.cap.cum acceſſiſſent,num. 5.cum ſeq.& num.30.verſ.Septimo limita. necnon cap,cum omnes, num.7. & duob.
40 ſeqq. de conſt. eo enim caſu † valeret ſtatutum etiam Eccleſiæ præiudiciale,vt fusè tradit Abb in cap.Eccleſia S.Mariæ,colum. pen.& ibi laté Fel.eod.tit. & in ſpecie,
41 quod poſſint clerici † ſtatuere contra conſuetudinem, quæ erat contra ius, patet ex d cap. cum omnes. de conſt. cum ſimil.& optimè oſtendit Curt.dict.cap.fin. ſect.3.num.10. ob eam quoque rationem, quod tunc redimus ad ius commune. Ex quibus etiam patet,non obſtare illud,quod ex Innoc.in cap.accedentibus,de priuileg. & Alex.conſ.5.vol.5. tradunt Curt.d.ſect. 4.num.80.& Petr.Rauen. d.enar. ad tit. de conſuet.ſect.5.num.18.nimirum,non poſſe
42 † Epiſcopum etiam cum conſenſu Capituli renuntiare iuri acquiſito Eccleſię per conſuetudinem, & quod docet Bart. in l. priuilegio,per illum tex.C.de ſacroſ.Eccl. Abb.cap.pen.in fin.de ſepult.& alij, quos refert, & ſequitur Curt.d. cap.fin. ſect.5. num. 42. non valere diſpoſitionem, per quam tollitur conſuetudo vtilis Eccleſiæ. Reſpondetur enim, ea procedere,vbi conſuetudo illa vtilis Eccleſiæ,ſit ſecundum aut præter ius,non autem contra ius,vt patet ex exemplis, quæ afferuntur per illos Doct.ita,vt eam auferendo redeatur ad ius commune,prout contingit in caſu noſtro. Quod ſi conſuetudo optandi tolli poteſt per ſtatutum multo magis per aliam conſuetudinem,quæ fortior eſt ſtatuto,cum hoc non poſſit fieri contra legem,& canonem, cap.inferior 2..diſtin.cap. cum inferior,de maior.& obed. clem. ne Romani, de elect.cum ſimil.conſuetudo tamen poſſit induci contra canonem, & legem, modo ſit rationabilis, & legitimè præſcripta cap fin.de conſet.cum ibi not.ad quod faciunt etiam tradita quæſt.præceden.ad fin. vnde hoc declaratur.Ex quibus etiam illud demum indubitatum remanet,poſſe ſtatu-
43 tum optandi † tolli contraria conſuetudine, cum poſſit conſuetudo derogare iuri communi,quod fortius eſt particulari ſtatuto, cap.fin. cum ibi not.ext. de conſuet. multo ergo magis derogabit ſtatuto;illudque tollet, quod etiam adnotauit Curt. ibid.ſect.7. num.17. poſt Corn. conſ. 293. circa ſupradictum vol.1.

Atque ex his finis iam tandem huic noſtro Tractatui de Optione Canonica imponatur ad laudem Omnipotentis DEI, eiuſque genitricis ac perpetuæ Virginis MARIAE, quibus, vt cetera omnia, ſi quæcunque ſcripſi, vt par eſt, accepta refero, ea quoque tum meliori ſententiæ, tum præcipuè S. Matris Eccleſiæ iudicio libenter ſubijcimus.

INDEX RERVM SINGVLARIVM, QVAE IN TRACTATV DE DECIMIS CONTINENTVR.

Prior nota singula capita, posterior capitum numeros indicat.

A

B

F

Fen

e Ius

Me.

Obla-

Q

Finis Indicis rerum singularium ad Tractatum de Decimis.

INDEX RERVM SINGVLARIVM, QVAE IN TRACTATV DE OPTIONE CANONICA CONTINENTVR.

Prior nota ſingula capita, poſterior capitum numeros indicat.

A

B

C

D

Gene.

G

H

I

de

Optans

Præ-

Q

R

S

Subdia-

Finis Indicis rerum singularium ad Tractatum de Optione Canonica.

REGESTVM.

✝ A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T.

Omnes ſunt quaterniones.

R O M AE.

Sumptibus Io. Angeli Ruffinelli, & Angeli Manni.

Ex Typographia Andreæ Phæi. M. DC. XX.